Tabula

¶ Incipit tabula libri radioꝝ minoris mundi. hoc eſt hominū. et p̄cipue pauperū. quorum gratia hec ſummula eſt collecta

¶ Tabula ſtatim intuentiū oculis (q̄ in ipa ꝯtinent) manifeſtat. q̄ꝓpter vt legim⁹ Exodi. xxxij. decalogi mādata in tabul moyſi tradidit de⁹ vt ſe ab illoꝝ obſuātia (quaſi laterent) nullus excuſaret. Sed ſm p̄hm ſcd̄o de aīa. ſicut corpis oculus ſine lumīe nihil videre p̄t. ita ſine veritatis p̄me cognitōne eſt q̄ſi noctue oculus noſter intellectus niſi luminis fontē aſpiciat. quē Raymundus in hac ſumma ſinceriter manifeſtauit. Quare ſm ſui nois interp̄tatōem radius huius mūdi appellat. Vt ergo lucidius appareāt queſtōnes ⁊ dubitationes in hoc libro tradite ponitur tabula ſequēs. In qua p̄mo ponent queſtiones ⁊ notata. ⁊ ſecūdo quota cuiuſlibet in quo folio talis poſſit inueniri queſtio. Eſt ergo p̄ma queſtio iſta

Sacra ſcriptura excellit et trāſcendit oīnes alias ſcientias	Folio p̄ma
Sacra ſcriptura verum predicat	eodem
Sacra ſcriptura inducit ⁊ inuitat nos ad patriam celeſtem	eodem
Que ſcientie ſunt preſbiteris neceſſarie	fo. ij.
Quattuor ſunt cauſe huius libri	eodem
Quis eſt titulus libri	eodem
Quid eſt ſacramentum	eodem
Que eſt diuiſio ſacramentorum	eodem
De quolibet ſacramento in particulari	eodem
Que ſacramenta ſunt iterabilia ⁊ que non	fo. iij
De magnitudine eucharistie	eodem
De figuris eucharistie	eodem
Septem ſunt ſacramenta	fo. iiij
Quod ſacramentorum eſt digniſſimum	fo. v
Ius canonicum eſt hic ſubiectum attributionis	fo. vi
Miſſa habet multa prerogatiua	eodem
In qua lingua fuit celebrata p̄ma cōſecratio corpis xp̄i	fo. vij
In qua virtute celebratur miſſa	eodem
Eucharistia quomodo definitur	eodem
Aliud eſt in eucharistia quod creditur ⁊ cernitur	eodem
Q̄ūo intelligitur quando dicitur. homo vidit corpus christi	eodem
An aliq̄s ſanguis chriſti q̄ effuſus fuit manſit in terra	eodem
Quare q̄tidie miſſe celebrant cū tamē xp̄s niſi ſemel paſſus ſit	fo. viij
Utrum hoſtia in triduo eleuata fuiſſet adoranda	eodem
Quis ſacerdos magis peccat. an celebrans in peccato vel ſimilans ſe celebrare ⁊ tamen non celebrans	eodem
Triplicia ſunt feſta	eodem
Una collecta in ſummis feſtis dicitur	eodem
Deriuatio huius nominis miſſe ⁊ eius definitio	eodem
Deriuatio huius nominis collecte ⁊ eius definitio	fo. ix
Solus ſacerdos poteſt celebrare	eodem
Quid eſt ſacerdos	eodem

Tabula

Quot ſunt virtutes miſſe	eodem
Irregularis ꝛ excommunicatus non poteſt celebrare	fo.ix
Angelus non poteſt celebrare	eodem
Sacerdos mortuus ꝛ iterũ reſuſcitatus poteſt celebrare	eodem
Utrũ cõcubinarius ſciſmaticus degradatus p̄t celebrare	fo.x.
Utrũ ſacerdos portat in mõſtrantia ſpẽm panis vel corpus xp̄i	eodem
Utrũ miſſe de ſcis ꝓſint mortuis intm̄ ac ſi legerẽt de defunctis	eodẽ
Quomodo bona opera valeant pro defunctis	eodem
Heretici quam opinionem habent de ſuffragijs	eodem
In quo loco eſt purgatorium	fo.xi
Que ſunt illa ſuffragia que proſunt defunctis	eodem
Quomodo differt pena purgatorij ab infernali pena	eodem
An pena purgatorij ſit maior pena totius mundi	eodem
An ignis purgatorij ſit corporalis vel ſpūalis	eodem
Utrum purgatorium manebit poſt extremum iudicium	eodem
An miſſa celebrata pro vna anima iuuet plures	eodem
An quis in peccato mortali bonã opatione faciens ꝓ defunctis poſſit eas abſoluere a pena purgatorij	eodem
An purgatorium ſit pars inferni	eodem
Quare chriſtus deſcendit ad infernum	fo.xij.
An tunc defuit angelis in celo	eodem
Non implens penitentiam in preſenti in futuro implebit	eodem
Quare ſacerdos dt dñs vobiſcũ Quare dicit oremus	eodem
Quare collecta ſequitur kyrieleyſon ꝛ glīa in excelſis	eodem
Quomodo ſunt collecte concludende	fo.xiij
Quomodo ſunt cognoſcende ille concluſiones	eodem
Quare dicitur collecta	eodem
Quis eſt numerus collectarum in miſſa	eodem
Caſus contingentes in miſſa	fo.xiij.ꝛ xiiij.
Quot ſunt ordines	fo.xv.
Qui ſunt caſus qui impediunt a ſacramento tam celebrantem q̃ communicantem	eodem
De equiuocatione huius nominis calix ꝛ materia eius	eodem
De preparatione calicis ꝛ ſignificatione illorum	fo.xvij.
Quare in nouo vino celebratur in feſto tranſfigurationis	eodem
Qui ſunt caſus contingentes circa p̄parationem calicis	eodem
Qualiter erit hoſtia diſpoſita	fo.xviij
De ritu figura ꝛ materia altaris	fo.xix
De canone ꝛ eius interpretatione ꝛ de modo ip̄m legendi	fo.xx
De caſibus contingentibus circa hoſtiam	eodem
Quid faciet ſacerdos ſi eſt venenum in calice vel aliquod aliud poſt conſecrationem	fo.xxij
Si effunderetur calix quid agat Et effuſio calicis multiplr̄ fit	eodẽ.
Quantum valet miſſa deuote audienti ꝛ ſine pctō mortali	eodem
An vinum vel panis in conſecratione annihiletur	eodem
An chriſtus moueatur in hoſtia cum alijs caſibus multis	fo.xxiij.

Tabula

Quare poſt eleuatōem euchariſtie digiti ſacerdotis celebrātis enūt ɔiūcti. Et rō q̄re aliq̄ leuāt calicē coop̄tū aliq̄ diſcoop̄tum	fo.xxiiij
Quot miſſas poteſt celebrare ſacerdos vno die	eodem
Si ſanguis congelatur. Si ſacerdos infirmatur	fo.xxv.
Si hoſtia eſt cruentata	eodem
Quare dīt ſacerdos. hoc eīm eſt corpus meū ꝛ non fit	eodem
An de ſpelta poteſt conficere	eodem
Vetula vendens corpus chriſti iudeis eſt cremanda	xxvi
Quid ſi hoſtia in eleuando frangaꝰ ſiue diuidaꝰ	eodem
Quid ſi ſacerdos ante altare occidatur	eodem
Quid ſi ſtercus auis cadat in calicem	eodem
Miſſa in die paraſceues nec habet principium nec finem	eodem
In die paraſceues altaria ſunt denudata	eodem
Sine peccato debet eſſe qui vult ſumere euchariſtiam	eodem
Utrū aliquis digne accedere p̄t ad ſacramentū euchariſtie	fo.xxvij
Quare eccleſia in tribus diebus mortem chriſti deplangit	eodem
Quare paſſio ſanctoꝝ celebraꝰ cū gaudio. paſſio xp̄i cū lachrymis	eodē
An alicui denegabitur corpus chriſti	eodem
Quare iudei admittuntur ab eccleſia	fo.xxviij
Quib᷒ nō dꝫ dari corpꝰ xp̄i. Quadruplr̄ ſumiꝰ euchariſtia	eodem
Carentib᷒ vſu rōnis vt pueri nō dꝫ miniſtrari hoc ſacramentū	fo.xxix
Tria req̄runꝰ ad accedentē corpus chriſti	eodem
Que ſunt vitanda poſt ſumptōem corporis chriſti	eodem
Quare deus poſt paſcha plagauit romanos	eodem
Quis effectus ſequitur ex ſumptione euchariſtie	fo.xxx
Euchariſtia quomodo preſentabitur infirmo	xxxi
An hoſtia non cōſecrata poſſit porrigi infirmo petēti ſacrm̄	eodem
Qn̄o ſacerdos peccat in ꝓferendo verba cōſecrationis	eodem
Tercia die infirmitatis ſuſcipitur euchariſtia	fo.xxxij
In die dn̄ica ɔſecrabiꝰ Leproſis p̄t dari euchariſtia	eodem
Deuotus ꝛ mundus ſuſcipiet euchariſtiam	eodem
Bruta animalia non ſuſcipiunt euchariſtiam	eodem
Quando hoſtie cōſecrate deficiunt ſacerdos quid faciet	xxxiij
Sacerdos leproſus poteſt celebrare miſſam	eodem
An hiſtriōi vl' iudici vl' ꝑuitētib᷒ iudeis dabiꝰ euchariſtia cū alijs caſib᷒.	eo.
An excōmunicatis dabitur euchariſtia	fo.xxxiiij
Manifeſto peccatori non dabitur	eodem
Semel dabiꝰ laicis infirmis in menſe. ſecus eſt de religioſis	eodem
Quare ſub duplici ſpecie conſecrabitur	eodem
An infirmo carenti vſu rationis dabitur euchariſtia	xxxv
Mortuis non dabitur hoc ſacramentum	eodem
Quid ſi iudeus accedat ad euchariſtiam cum chriſtianis	eodem
Mulieribus ꝛ latronibus penitentibus dabitur	eodem
Quid de euchariſtia que euomitur	eodem
Quid ſi ſacerdos dimittat hoc pronomen meum	eodem
Tempore neceſſitatis non eſt celebrandum in ordeo	fo.xxxvi

Tabula

Extrema vnctio quibus danda eſt. quando danda eſt. q̄ differenter da/
bit ſacerdotib9 ꝛ laicis. ꝛ in quibus ꝑtibus corꝑis dabitur fo. xxxvij
De hac dictione tēpus an dicet tempus vel timpus eodem
An infirmi añ morte videant angelos preſentes et iudicium fo. xxxviij
Quotiens dabitur vnctio eodem
Intrans bellum non poteſt inungi cum alijs caſibus eodem
Quam viam intrandi celum docebit ſacerdos eodem
An percuſſus in torneamentis poſſit inungi xxxix
An intrans bellum poſſit ſuſcipere ſacramenta eodem
Licitum eſt audire fures ꝛ latrones eodem
Pro furib9 ꝛ latronibus in facto occiſis nō eſt orandum eodem
Sacerdos an debeat gaudere de morte malefactoris fo. xl.
Corpora ſuſpenſorum pñt admitti ad ſepulcrū ſi penituerīt eodem
Clerici nō ſcribant litteras pro vindicta ſanguinis. Cum caſibus alijs bo
nis ibidem notatis eodem
Definitio baptiſmi fo. xli. Triplex eſt baptiſmus xli
Quadruplex inſtitutio baptiſmi eodem
Quis inſtituit. in quo loco fiet. quot ſunt dona baptiſmi eodem
Baptizandus habebit tres patrinos eodem
Cathezismus et exorziſmus precedunt baptiſma eodem
Statim poſt exorziſmū ꝛ cathezismū paruulus baptizabitur xlij
Mulier in neceſſitate baptizat eodem
Tria ſunt in baptiſmo eodem
Alia notificatio ſacramēti baptiſmatis eodem
Baptiſmus imprimit caracterem eodem
Chriſtus eſt ṗncipalis cā efficiēs baptiſmi. ſacerdos inſtrumētal' eodē
Baptiſmus delet oīa peccata in adulto eodem
Verba nō interponantur ad formam baptiſmi xliij
Reqrit ad baptizantē cognitio ꝟboꝝ forme baptiſmi ꝑter intētōez. eodē
Quilibet hō pt baptizare ſuata debita forma ꝛc. eodem
Paruulus baptizatur eodem
Paruulo confertur gratia in baptiſmo eodem
Ad confirmationem quinq; requiruntur fo. xliiij
Quare in ſignū crucis ꝯfirmat. Et q̄re qs in faciē ꝑcutit eodem
In confirmatione tria notantur eodem
Ratio quare poſt baptiſmū determinat de confirmatione eodem
Non confirmatus non poteſt confirmare eodem
An ſimplex ſacerdos poſſit confirmare eodem
Confirmatio confert nouam gratiam eodem
Vtrum cōfirmatio ſit ſacramentū neceſſariū fo. xlv
Baptiſmus non poteſt iterari eodem
Hoc pronomen ego nō eſt de forma baptiſmi eodem
In omni lingua poteſt baptizari eodem
Loco (baptizo) non ponatur mergo eodem
Loco pronominis (te) non poteſt poni proprium nomen eodem
Non poteſt poni in nominibus ſed in noie ꝛc. xlvi

ret sacerdoti. Prima est sciētia grāmaticalis. vt ꝟba sacre scripture pos-
sit bene intelligere ⁊ in ꝓprijs sensib⁹ ꝓpalare. Secūda sciētia est musica. qꝛ
illa est ei necessaria ad decantādū laudem dei. Tercia sciētia est comput⁹
ad distinctōem tempoꝝ faciendam. Quarta sciētia est ius canonicū. qꝛ
illa est ei necessaria ad subditos bene ⁊ ratōnabiliter regēdos ⁊ informan-
dos Et hec quattuoꝛ habentur per beatum Augustinū de ciui. dei. Etiā
ꝯuenienter in his metris habētur. Clerus in ecclesia sibi quattuoꝛ esse
tenenda. Grāmaticā. neuma. ius canonis atq3 kalendas. ¶ Secūdum
qđ reqrit ad sacerdotē est debita eloquētia. sc3 ꝙ inter suos subditos va-
leat rite ⁊ bene exp̄mere ⁊ declarare ea que in sacra scriptura ꝯtinentur.
¶ Tercium p̄ncipale (quod oīa alia minus principalia ad se trahit) est
bona vita. sc3 ꝙ subditis p̄beat bonum exemplum moꝛum ⁊ virtutū. Et
ideo p̄sbiter dicitur a p̄beo es ere. qꝛ p̄bere debet viam suis subditis eter-
ne salutis. Vñ ḿm beatum Augustinū. via eterne salutis ꝯsistit in dei cha-
ritate. in ꝓximi dilectiōe. in mādatoꝛum dei executiōe. ⁊ in errantiū cor-
rectōe. ¶ Secūdo p̄libātur quattuoꝛ cause sciētie huius libri. quia ḿm
philosophū p̄mo physicoꝝ ⁊ p̄mo posterioꝝ. Scire est rem ꝑ causam cō-
gnoscere. ideo ꝓprie loquēdo tm̄ due sunt cause sciētie huius libri. Prima
est causa efficiēs p̄ncipalis. ⁊ est deus qui omniū est ꝓductoꝛ. vt dicit Io.
p̄mo. Omnia per ipsum facta sunt Sed causa efficiēs minus p̄ncipalis est
Raymūdus frater oꝛdinis p̄dicatoꝝ. qui vidēs imperitoꝛu3 clericoꝛum
paupertatē intantū ꝙ nō poterāt eis libꝛos emere in iure canonico in quo
studere poterant. hāc summulam ꝯpilauit. in qua sub breuib⁹ ꝯtinentur
plura omib⁹ sacerdotib⁹ scire necessaria. Sed aliqui alij dicūt ꝙ Raymū-
dus hāc summulam nō fecit. sed fecit quādam magnam summam ꝓsai-
cam. ex qua quidam versificatoꝛ hāc summulam extraxit volens sub bre-
uib⁹ ꝯpꝛehendere ea que ibi ad longum ꝯtinentur. qui ꝓpter arrogantiā
euitādam nomen suū exprimere noluit. quia ḿm dictu3 Senece de causa
efficiente nō est multum curādum. ergo hic non est aliqua difficultas vel
mentio faciēda de causa efficiēte. Secūda causa finalis dicitur. et est du-
plex. sc3 finis intra. ⁊ finis extra. Finis intra est cognitio septē sacramēto-
rum. Sed finis extra est ipse deus omipotens [illegible]osus ad quem oēs
alie sciētie oꝛdinātur. Sed improprie pot[illegible]ari causa formalis. que
etiā est duplex. sc3 forma tractatus. ⁊ forma tractādi. Forma tractatus
ꝯsistit in diuisione. Sed forma tractādi cōsistit in modo agēdi. qui in hoc
libꝛo est quadruplex. sc3 definitiuus. diuisiuus. demonstratiuus ⁊ exposi-
tiuus. Sed causa materialis improprie loquēdo est subiectum huius li-
bri. quod est ius canonicum a doctoꝛib⁹ ⁊ sanctis patrib⁹ institutum. De
quo amplius postea patebit. ¶ Tercio p̄libatur titul[illegible]s. Vnde p̄mo iste
liber sic intitulatur. Incipit summa Raymūdi. Et summa dicitur omis li-
ber qui extract⁹ est de alio libꝛo. vt summa dictādi. que extracta est a ma-
gnis libris rhetoꝛicalis sciētie. sic simili modo dicitur de ista summa Ray-
mūdi. quia Raymūdus in alio opere posuit magnū et longum processum
prosaicum a quo iste liber est extractus. Aliter etia3 iste liber intitulatur
ḿm aliquos. sc3 summa pauperum. quia pauperes clerici nō valentes sibi
libꝛos magnos comparare ⁊ prolixos. vt decreta ⁊ decretal[illegible] ⁊ hmōi [illegible]

Tabula

Intentio baptizantis eſt neceſſaria eodem
Queſtio de duobus pueris eodem
Baptiſmus confertur equaliter a bono ⁊ malo miniſtro eodem
Abortiuus q̇d eſt Abortiuus dupliciter generatur eodem
Muliere moriente in partu quid agendum eſt eodem
Non baptizatus non ſepelietur in cimiterio eodem
Quomodo forma eius vitiatur et quotupliciter eodem
Forma baptiſmi non poteſt variari fo.xlvij
Tria requiruntur ad baptiſmum fo.xlviij
Unus poteſt immergere et alter baptizare eodem
Si duo proferant verba vnus immergit eodem
Iudeus et infidelis poſſunt baptizare eodem
Diabolus non poteſt baptizare eodem
Aqua eſt materia baptiſmatis fo.xlviij
Triplex eſt baptiſmus fo.xlix
Nullus poteſt ſeipſum baptizare eodem
Principalis pars pueri in egreſſu debet baptizari eodem
Utrū puer baptizatus in p̄te debeat poſtea baptizari in toto fo.l.
Quomodo exciditur puer a matre mortua eodem
An baptizandus immergi debeat eodem
Tria dantur in baptiſmo eodem
An vnus poſſit ſimul duos baptizare eodem
Ille de cuius baptiſmo dubitatur.quomodo debet baptizari eodem
Baptiſmus non iterabitur fo.li.
Caracter baptiſmi non erat in chriſto ieſu eodem
Triplex eſt fides baptizantis eodem
Iudei perſequuntur eccleſiam eodem
Multiplex eſt baptiſmus ⁊ quō poſſint ſufficere ad ſalutem fo.lij
Quare baptiſmus fiet in aqua munda fo.liij.
In terra aere aut igne nō poteſt fieri baptiſmus eodem
Utrum in ſanguine aut in oleo baptizandū ſit eodem
An in aqua alio liquore mixta eſt baptizandum eodem
An puer in vtero matris exiſtens poſſit baptizari eodem
Duo requiruntur ad baptiſmum fo.liiij
Tres ſunt immerſiones eodem
Quid fiat quando baptizans p̄dit loquelam ,plata p̄te forme eodem
Quare baptiſmus habet triplicem immerſionem eodem
Eucharistie ſacramentum habet duplicem ſpēm eodem
Quo nomine hermaphroditus debet baptizari eodem
In confirmatione poteſt nomen imponi ⁊ variari eodem
An in prima vel ſecunda vel in tercia imerſione remittatur peccatū originale fo.lv
Triplex eſt cognatio et ſpiritualis ſubdiuiditur eodem
Ex quibus ſacramentis cauſatur talis cognatio ſpiritualis eodem
Inter leuantes non contrahitur cognatio ſpiritualis eodem
In confeſſione contrahitur aliqua affinitas eodem

tent emere pſentem librum ꝛ eum ſtudere cum diligentia ꝛc. ¶ Poſtq̄
dictum eſt de quibuſdā generalib⁹. que debitus ordo procedēdi in libris
exigit. ſcꝫ de declaratōe thematis in pncipio libri. de cauſis. ꝛ titulo. Nūc
conſequēter propter maiorē euidentiam ꝛ declaratōem infraſcriptorum
aliqua ſunt pnotāda. Unde ex quo pſens liber eſt de ſacramentis. ergo ali
qua de ſacramētis in generali videnda ꝛ pmittēda ſunt. Et pmo q̄d ſit ſa
cramētū. Secūdo de diuiſione ſacramēti. Tercio accedēdū ē ſpecialiter ad
ipſa ſacramēta. ꝛ de vnoquoq̄ꝫ determinare p ſe. Quarto dicendū eſt de
ornamētis ſacerdotū myſtice exponēdis. ¶ Quātum ergo ad pmum
reſpondet q̄ ſacramentū p magiſtrū quarto ſententiaꝝ ſic definit. Sacra
mētū eſt viſibilis forma inuiſibilis gratie aīe collata. qꝛ in oib⁹ ſacramētis
forma dūtaxat eſt viſibilis. vt in ſacramēto baptiſmi. forma aque ſolūmo
do eſt viſibilis. ſed gratia illius ſacramēti eſt inuiſibilis. videlꝫ ablutio pec
cati. Simili modo dici poteſt de ſacramento eucariſtie. Nam ibi ſolū vi
demus formā panis. ſed gratia huius ſacramenti inuiſibilis eſt. ſcꝫ ipſe do
minus noſter ieſus chriſt⁹. qui ſua gratia reficit animā. purgat. et letificat
Jdeo etiam ſacramentū a ſolo deo glorioſo inſtitutū eſt. qꝛ ſacramentum
eſt ſignū rei ſacre. ſed ſignū ab homine poſitum eſt fallibile. ſed ſacramen-
ta debent eſſe firma ꝛ infallibilia. ergo ſacramenta a ſolo dn̄o ſunt inſtitu-
ta. Et d̄r ſacramentū quaſi ſacrans mentē. vel ſanctificans animā. vel q̄ſi
ſignum ſacre rei. et ſic manifeſte patꝫ definitio ſacramenti. ¶ Quātum
ad ſecūdum (ſcꝫ de diuiſione ſacramenti) reſpondetur. q̄ ſeptē ſunt ſacra-
menta. videlꝫ. ordo. matrimoniū. baptiſmus. confirmatio. vnctio. eucha-
riſtia. et ꝯfeſſio. Uñ ſunt tales v̄ſus. Ordinat. adiūgit. baptizat. criſmat.
et vngit. Peccatū plangit. et in altari ſacra tangit. Et iſtis ſeptē ſacramē
tis aſſimilant ſeptē virtutes. quarū tres ſunt theologice. ꝛ q̄ttuor politice
ſiue formales. Tres virtutes theologice ſunt fides. ſpes. ꝛ charitas Un
de ſacramento baptiſmi coaptatur fides. quia in baptiſmo excitat fides
chriſti Sed ſacramento ꝯfirmationis coaptatur ſpes. quia ibi ſpes robo
ratur in futuro. Sed ſacramento euchariſtie coaptatur charitas. quia eu
chariſtia eſt ſignū maxime charitatis ꝛ vnionis inter deum glorioſum. ec
clefiam. et ſanctā fidē [illegible]olicā. Sed quattuor virtutes politice ſiue car
dinales ſunt prudentia. [illegible]ātia. fortitudo. ꝛ iuſticia. Iſte q̄ttuor virtu-
tes coaptant quattuor ſacramētis p̄dictis. Naꝫ ſacramēto ordinis coap
tat prudentia. qꝛ illi qui debent ordinari ad aliquos ordines tenētur eſſe
prudentes. Et ſacramēto matrimonij coaptat temperātia. qꝛ vt d̄r Apo
ſtolus. cuilibet licet accipere ꝓpriam vxorem ꝓpter fornicatōnem euitan-
dam. Et ſacramento extreme vnctōis coaptatur fortitudo. qꝛ p ſacram
vnctōem infirmi fortificant ꝛ roborātur. Sed ſacramento penitentie co-
aptatur iuſticia. qꝛ iuſtum eſt vt quicunq̄ꝫ peccata cōmiſerit q̄ ille debite
peniteat. ¶ Jtē aduertendū eſt q̄ inter ſeptem ſacramēta quinq̄ꝫ ſunt ne
ceſſaria ꝛ generalia. duo tm̄ volūtaria ꝛ particularia. Primū ſacramentū
neceſſarium ꝛ generale eſt baptiſmus. per quod tanq̄ꝫ per portam vnita-
tem eccleſie intramus. et ideo baptiſmus dicitur ſacramentum intrantiū
Secūdum eſt confirmatio. que fit per impoſitiōem manus in qua datur
gratia ad reſiſtendū hoſti. ſcꝫ diabolo. quare illud ſacramentū d̄r pugnan

Tabula

Filij compatruꝫ ꝑ quos non eſt deuentum ad paternitatem poſſunt ad inuicem contrahere matrimonium eodem
Utrū plures ad vnū puerū poſſint fieri compatres fo.lvi
Cognatio contrahiť in duobus ſacramentis eodem
Et ponuntur ibidem caſus impedientes matrimonium eodem
Diaconus non poteſt dare corpus chriſti fo.lvij
Multiplex ordo eſt neceſſarius eodem
Cuilibet ordini imprimitur caracter ſpēalis eodem
Mulier non poteſt ꝓmoueri ad ſacros ordines eodem
Mulier menſtruoſa quomodo ſe habeat ad virum fo.lviij
Quid ſit menſtruum eodem
Utrum mulier menſtruoſa reddere poſſit viro debitum aut ab eo poſſit exigere fo.lix
Mulier pariendo patiť. Mulier poſt partū purgabiť eodem
Mulier ante partum communicabitur fo.lx
Quomodo paruulus naſcitur ex vtero eodem
Quid ſunt ſponſalia eodem
Sponſalia fiunt quattuor modis eodem
Uerba contrahendi matrimonium ſunt duplicia fo.lxi
Eccleſia eſt duplex Qui poſſunt contrahere ſponſalia eodem
An ſponſaliati compellantur ad matrimonium eodem
Sunt octo caſus in quibus ſoluunť ſponſalia ⁊ adduntť plures fo.lxij
Mors triplex ē eod Drīa inter ſpōſalia ⁊ mrīmoniū fo.lxiij
De matrimonio ⁊ eius quidditate et multis queſtionibus eodem
Duodecim caſus ſunt impedientes matrimoniū fo.lxiiij
Matrimonium eſt ſacramentum fo.lxv
Matrimonium quot modis eſt illegittimum eodem
Prima vxore mortua poteſt contrahi cum ſecunda fo.lxvi
In matrimonio ſunt tria eodem
Duo feſta impediunt matrimonij celebrationem fo.lxvij
Matrimoniū eſt duplex.ſcꝫ clandeſtinum ⁊ manifeſtum fo.lxviij
In quibus verbis contrahitur matrimonium eodem
Uotum eſt duplex.ſcꝫ ſimplex ⁊ ſolenne fo.lxix
Simplex votum impedit ſed non dirimit matrimonium eodem
Quid eſt ꝯſanguinitas Cōſanguinitas eſt duplex fo.lxx
Quid eſt linea cōſanguinitatis Et q̄d gradus eodem
Triplex eſt linea conſanguinitatis eodem
In quibus gradibus prohibitum eſt contrahere eodem
Tripliciter cōtrahiť affinitas ꝑ quā generať publica honeſtas fo.lxxi
Multa impediunt ⁊ dirimunt matrimonium eodem
Utrū conſanguinitas impediat matrimoniū eodem
Que conſanguinitas fuit inter adam ⁊ euam eodem
Utrum ſacramentū matrimonij conferat gratiam fo.lxxij
Pueri illegittimi habent in ſe tres conditiones.ſcꝫ ſunt ſuperbi.pomposi.luxurioſi.⁊ etiam bleſi fo.lxxiij
Utrum talis ſpurius tradi debeat religioni eodem

cium.quod neceſſarium eſt magis viuis q̃ȝ mortuis. Ideo ſtultiſſime ⁊ inſipienter agunt homines qui vſqȝ ad tempus mortis expectant antequã ↄfirmẽtur. Terciũ ſacramentũ neceſſariũ.eſt ſacramentum cadentiuȝ in pugna.videlicȝ ſacramentum penitentie. Nam ſicut corpus in pugna vulneratum curatur medicina.ſic anima peccatrix ſacramento penitentie curatur. Sed quartum eſt ſacramentũ proficientium.videlȝ euchariſtia.qđ interpretatur quaſi bona gratia. Sed quintum ſacramentũ neceſſarium eſt diſcedentium a vita iſta ⁊ morientium.ſcȝ ſacra vnctio infirmoruȝ.hec enĩ quinqȝ pretacta ſacramenta ſunt omnibꝫ chriſtifidelibꝫ ad ſalutem neceſſaria. Duo autem ſunt ſacramenta preter predicta.videlȝ ordo ⁊ cõiugium.que dicũtur ſacramẽta particularia ⁊ volũtaria.quia nemo abſqȝ ↄſenſu ⁊ iudicio romane eccleſie.eſt cogendus ⁊ cõpellendus ad ea. quia ſtant ſub ꝓprio arbitrio vniuſcuiuſqȝ

¶ Ex iſtis vlterius eſt ſciendũ.ꝙ inter iſta predicta ſeptem ſacramenta eccleſiaſtica aliqua ſunt reiterabilia.et aliqua ſunt nõ reiterabilia. Sacramenta reiterabilia ſunt.ſicut penitentia.que reiterari debet dũmodo reiteratur peccatũ. Etiam ſacramentũ euchariſtie reiterat̃.qꝛ quilibȝ bonus ⁊ deuotus chriſtianus poteſt ad minus ſi confeſſus ⁊ ↄtritus fuerit ſemel in anno ſumere corpus domini ieſu xpi.vel omĩ die dominico Etiã ↄfeſſio iteratur.qꝛ homo poteſt ↄtinue ↄfiteri.quãdo ſcilȝ nouerit ſe oppreſſum peccatis. Similiter etiã iterari poteſt ſacramentuȝ matrimonij ta irreiterabilia ſunt.et latius patebit in ſequentibus. ¶ Sed ſacramen- vt đr .i.q.i.qđ quidã.baptiſmus.ↄfirmatio.⁊ ordo.qꝛ nullus debȝ bis baptizari.ordinari.vel ↄfirmari. Unde ſi aliquo caſu ↄtingeret ꝙ aliqͥs poſt poſita chriſtiana religione hereſim incideret.et poſtea hereſi poſtpoſita fidem ꝓ̃ſtinam intraret.vel ſi moreret̃ ⁊ reſurgeret nõ eſſet talis rebaptizãdus.nec reordinandus Et rõ huiꝰ eſt.qꝛ vt đt magiſter ſententiaꝝ.libro quarto.diſtinctiõe.vij.ꝙ p illa tria p̃dicta ſacramenta imprimit̃ ipſi anime caracter indelibilis.quare nõ reiterantur Quantũ ad terciũ articuluȝ reſpondetur.ꝙ ex quo ſacramenta ſpecialiter peragũtur in miſſa.tũc primo videamus de corpe dñi ieſu chriſti. Nã vt dicit Alexander.nihil in ſacramento maius eſſe poteſt q̃ȝ corpus ⁊ ſanguis ieſu chriſti.nec aliq oblatio poteſt eſſe dignior.maior.et melior.o[illegible] tenemus eam precipue venerari.qꝛ omĩa alia ſacramenta dependent [illegible]prio. Unde dicit Ricardus ꝙ illud ſacramentũ omnibꝫ alijs ſacramentis eſt efficacius.et ab iſto ſacramento omnia alia ſacramenta dependent.qꝛ ordo fit in miſſa quãdo aliquis ordinatur. Similiter quãdo ↄſecratur baptiſmus etiam fit in miſſa et ſic de alijs ſacramentis.ita ꝙ omĩa ſunt in miſſa.ergo de illo ſacramento debemus ꝑ̃ncipaliter ſcire ꝙ hoc eſt ꝑ̃figuratum in veteri lege multipliciter. Primo ꝑ̃figuratum eſt quãdo melchizedech ſacerdos ſummꝰ obtulit panem ⁊ vinũ. Secũdo ꝑ̃figuratũ fuit hoc ſacramentum quãdo filij iſrael mactabant agnũ paſchalem. Tercio prefiguratũ fuit quando filijs iſrael pluebat manna de celo. Quarto in virga ionathe. Quinto p aquã per ezechielem. Primo dicit ꝙ hoc ſacramentũ eſt prefiguratuȝ per melchizedech q̃ obtulit panẽ ⁊ vinũ. vbi exprimit̃ ſenſus ſacramẽti.quia đr in decretis.nullũ dubium eſt quin ſub ſpecie panis et vini.verũ corpus xp̃i

Crimen impedit matrimonium eodem
Quomodo ſurdi ⁊ muti contrahunt eodem
Duplex eſt votum Simplex votum eſt duplex fo.lxxv.
An vxoꝛ poſſit vouere eodem
Nō celebꝛat ſcđas nuptias vxoꝛ niſi moꝛtuo viro cū q̄buſdā caſibꝫ eodē
De impedientibus executōem matrimonij. fo.lxxv. ⁊ lxxvi. ⁊ lxxvij.
An ⁊ qñ vxoꝛ poteſt ingredi religionē fo.lxxviij.
An papa poſſit diſpenſare ꝙ vxoꝛ ſine conſenſu viri poſſet ingredi religionem. lxxix.
An rept⁹ apđ mulierē ⁊ coact⁹ ad ꝯhēdū cū ea teneat mr̄imoⁿ. eodē
An pueri ſunt legittimi ſnīa diuoꝛtij lata inter ꝯiuges eodem
Caſus. rex ⁊ regina nō generāt ſ; acceptāt pueꝝ alienū in ꝓlē ⁊ poſtea generant in octauo anno filiū q̄s illoꝝ erit heres eodem
An diaconus poſſit dimittere vxoꝛē cōpulſus ꝑ epm eodem
An ambulans ſup terram in calceis ꝓmittit aliquā ducere ⁊ poſtea deponit illam ⁊ idem ꝓmittit teneať illam recipere eodem
Mulier ſi ſtricta eſt quid agendum eſt eodem
Una pſona nō p̄t habere plures vxoꝛes fo.lxxx
Matrimoniū eſt ſ̄catiuū vnionis humane nature cū diuina eodem
Paganus habens plures vxoꝛes conuerſus ad fidem debet illam tenere que pꝛimo conuertitur eodem
An mulier cognita ab alio in ſpē ſui viri ſit adultera eodem
Mulier lepꝛoſa aut iſecta veneno teneť ſoluere debitū fo.lxxxi.
Mulier lepꝛoſa nō tenetur cohabitare viro eodem
Sponſalia ſoluuntur per lepꝛam ſupuenientem eodem
Uir ſanus teneť mulieri lepꝛoſe ꝓuidere de neceſſarijs eodem
Impedimentū ſupueniens nō ſoluit matrimoniū eodem
Quis dicitur periurus fo.lxxxij.
Spōſalia firmata iuramēto ſoluunť ꝑ ſubſequēs mr̄imoniū eodem
Matrimoniū nō debet fieri ꝑ coactōem eodem
Uotum ſolenne impedit matrimonium contrahendū ⁊ dirimit matrimonium contractum fo.lxxxiij.
Abiurans pꝛius peccata cōmiſſa ⁊ poſtea cōmittens tenetur dupliciter penitere. eodem.
Peccata que ſunt confeſſa nō reuiuiſcunt eodem
Jurans generaliter nō teneť ad caſum inopinatum eodem
Mulier nō potēs ꝯtinēter viuere nō dꝫ iurare ꝯtinentiā eodem
Iurās nō velle reddere debitū viro dꝫ cū timoꝛe dei reddere eodem
Interdictū eccleſie interdū impedit ſ; nō dirimit eodem
Que ſunt duo tp̄a ꝓhibita in q̄bꝫ nō celebꝛať matrimoniū eodem
Juramentū ⁊ votum p̄ſupponunt poſſibilitatē. eodem
Act⁹ ꝯtractus p̄t ipubes reuocare poſt annos pubertatꝭ fo.lxxxiiij
Copula carnalis reuocat vxoꝛē ex clauſtro eodem
Quando maſculus ⁊ qñ femina dr̄ pubes eodem
Cōditio impedit matrimoniū quo ad ignoꝛantes fo.lxxxv.
Seruus ꝯtrahens cum libera nō p̄t petere ſeparatōem eodem

et ſanguis cõtinetur vnde prefiguratum eſt per panez ⁊ vinū ad refectio
nem. quia ibi ſumitur corpus chriſti ſub ſpecie panis. ⁊ ſanguis chriſti ſub
ſpecie vini. ergo bene p̄figuratum eſt. quia ſicut panis ⁊ vinū ſunt nutrimē
ta corporis humani. ſic etiam corpus et ſanguis ieſu chriſti ſunt nutrimē
ta anime Naʒ panis cor hominis confortat. et vinū cor hominis letificat
Per que datur intelligi q̄ ſicut panis ⁊ vinū ſunt nutrimenta et refectões
corporis humani. ita corpus chriſti et ſanguis eius ſunt nutrimenta ⁊ re
fectiones anime. Unde dicitur Prouerb. nono. Uenite comedite panē
meum. Secūdo illud ſacramentū p̄figuratū fuit in eſu agni paſchalis
vt habet̄ Exodi. xij. Et ratio eſt. quia in eſu agni paſchalis fuit inſtitutuʒ
q̄ iudei illum comedebãt accinctis renib⁹. calciatis pedib⁹. baculos habē
tes in manib⁹. cum lactucis agreſtibus feſtinanter comedendo. Sic pari⸗
formiter eſt de ſacramento euchariſtie quod nos ſuſcipere debemus tan⸗
q̄ʒ agnū paſchalem. Nam ad ipſum accedendū eſt accinctis renibus hoc
eſt per puritatem mentis. Unde dicitur in euangelio Luce duodecimo
Sint lumbi veſtri precincti id eſt renes. Sed per ſecūdum videlʒ (Calci
atis pedib⁹) deſignatur deuotiõis affectus ⁊ deſideriū. Unde in Cantic.
ſeptimo caplo dr. q̄ʒ pulcra es in calciamentis tuis filia hieruſalem. Sed
per terciū videlʒ (Baculos in manib⁹ habētes) intelligitur paſſionis me
moria dñi noſtri ieſu chriſti. Unde in Geneſi dr. In baculo meo iorda⸗
nem tranſiui Sed per quartum videlicʒ (cū lactucis agreſtib⁹ comeden
do) amaritudo correctionis deſignatur. Unde pſalmiſta Cibauit eos in
pane lachrymarum. Sed per quintum videlʒ q̄ comedebant feſtinanter
promptitudo bone volūtatis et virtuoſe operationis intelligitur. Unde
in Prouerbijs dr. Uidi hominem velocem in operib⁹ ſuis coram regibus
ſtare. Secūda ratio eſt. naʒ eſus agni paſchalis fuit inſtitutus propter re
fectionem iſraeliticoꝝ quãdo fuerūt redempti a captiuitate Pharaonis.
et pertranſierūt per mare rubrum. et ſic ad reuerentiam huius tranſitus ce⸗
lebrauerūt paſcha. quia paſcha grece idem eſt qđ tranſitus latine. ita etiã
nos per agnū ab infernali captiuitate liberati ſumus. Joannis p̄mo. Ec⸗
ce agnus dei. quia ſicut agnus eſt mūdus ⁊ purus. ſic corpus dñi noſtri ie
ſu chriſti mūdum eſt ⁊ purum. quare merito per agnum fuit figuratum.
Tercia ratio eſt. quia ſicut a[illegible]edebatur ab hebreis quãdo trãſierūt ꝑ
mare rubrū. ita chriſtus veru a[illegible]uz inſtituit ⁊ comedit quãdo exiuit de
hoc mūdo ad patrem. Tercio fuit figuratū per manna quod pluebat
de celo de quo dr ſacra ſcriptura. panem celi preſtitiſti eis. Uñ poſtq̄ʒ abie
rūt mare rubꝝ ſiccis pedib⁹. ⁊ pharao cū oib⁹ ſuis equis ⁊ curribus fuit ſub
merſus, tūc iſtis pluebat mãna de celo. ⁊ ſicut mare rubꝝ filij iſrael trãſie⸗
rūt ſiccis pedib⁹. ſic nos quãdo ſum⁹ ſubmerſi ꝑ baptiſmū. tūc ſuſcipim⁹
corp⁹ xp̄i. q2 q̄ nõ eſt baptizatus nõ ſumet illud. Alia rõ. q2 ſicut pluebat
mãna de celo. ita corpus xp̄i porrigit̄ nobis ſub ſpecie panis. vñ. Ego ſuʒ
panis viu⁹ qui de celo deſcẽdi. Jo. vi. Alia rõ eſt. q2 ſicut manna qđ plue⸗
bat de celo habuit ſuauē saporē ⁊ dulcē. ſic corp⁹ xp̄i hʒ omnē ꝟtutē ⁊ dul
cedinē aie. Alia rõ. q2 ſicut illis quotidie pluebat mãna de celo. ita q̄ quili
bet colligeret tantū q̄ʒtum ſibi ſufficeret ꝑ diem. ſic in chriſtianitate quoli
bet die ſacerdotes ſumūt corpus xp̄i ad nutrimentū aie cuiuſlibʒ fidelis

Tabula

Liber ſcienter contrahens vel cognoſcens ancillam contractam nõ poteſt ſeꝑari ab ea. eodem
Mulier tenetur ſequi virum eodem
Per aſpectum corpis ꝓbatur virginitas eodem
Cognatio ſpũalis ſuꝑueniens nõ frangit matrimoniũ fo.lxxxvi.
Perſona vouens debet eſſe libera eodem
Uotum quõ definitur fo.lxxxvij.
Uotum ſolẽne fit tripliciter eodem
Ad votum tria req̃runtur eodem
Aliq̃ obligantur ad votum, aliqui nõ eodem
Ad cõmutatõem voti duo req̃runt̃ eodem
Uotum augmentat meritum eodem
Ordinũ. aliq̃ pñt ꝓcedere ad matrimoniũ aliq̃ nõ eodem
Uotum tripl'r poteſt in melius cõmutari fo.lxxxviij.
Quis ſit iudex clerici criminoſi eodem.
Clericus nõ degradatꝰ nõ dꝫ publice puniri eodem.
Clericus ordinatus abſqꝫ vxoris ꝯſenſu eſt ſibi reſtituẽdꝰ eodem
Irregularis ꝛ poſtea excõmunicatus. ſi talis ordinatur ad ſacros ordines eſt degradandus ꝑpetue eodem
Uir poteſt ordinari cum conſenſu vxoris eodem
Ante ordinatõem iurabunt ambo ꝯiuges caſtitatẽ fo.lxxxix.
Nõ q̃re ſacerdos nõ p̃t ducere vxorẽ eodem
Ordinatus ꝑ ſaltum eſt irregularis eodem
Qui pueri dicunt̃ legittimi qui naturales fo.xc.
Quomodo filij legittimantur eodem
Illegittimi ex triplici cã nõ poſſunt ordinari eodem
Excõmunicatꝰ ꝛ poſtea ordinatus ꝓuat̃ bñficio habito eodem
Excõmunicatꝰ q̃ ordinat̃ efficit̃ irregularis eodem
Excõmunicatꝰ ſcienter ordinatꝰ ꝑpetuo ſuſpendit̃ eodem
Seruus ordinabitur cum ꝯſenſu domini ſui fo.xci.
Propter quos caſus aliquis nõ ordinabitur eodem
Cum ſeruo furtiue recipiente ordines quis diſpenſat eodem
Qui dicuntur furtiue recipere ordines eodem
Monachus fugiens clauſtrum eſt ſuſpenſus eodem
Quid eſt apoſtata Et quotuplex eſt fo.xcij.
Profeſſus exiens clauſtrum cogitur redire eodem
Triplex eſt bonum matrimonij eodem
Triplex eſt actus ꝯiugalis matrimonij. eodem
Cognoſcens ſororẽ vxoris ſue nõ poteſt petere debitũ eodem
Mulier ĩhoneſta ſiue ſuſpecta nõ dꝫ habitare ĩ domo ſacerdotꝭ fo.xciij
Sacerdotes debent ſubuenire pauperibus eodem
Sacerdotes nõ debent ludere eodem
Sacerdotes debent ſtudere ꝛ qualia fo.xciiij
Sacerdotes curati cuſtodient aĩas parrochianoꝝ diligẽter eodem
Plebani debent ponere corpus ꝛ animam pro populo eis cõmiſſo. ſi videant vtilitatem ꝓuenire ex hoc. eodem

Alia ſimilitudo. q2 pluebat eis manna de celo cū tranſierūt p terram. et in tranſitu fuit eis viaticum. ita corpus chriſti eſt nobis viaticū ad terrā pmiſſionis de hoc mūdo ad regnū celeſte vt poſſimus viriliter reſiſtere aduerſarijs noſtris Quarto. corp9 chriſti fuit figuratū in virga ionathe mellica. Et p hoc deſignat refectio hui9 ſacramēti 7 eius deuota oblatio. 7 iō figura ſanguinis chriſti eſt vinū ad deſignandū refectōe3. vñ in Cāticis ca. p°. Introduxit me rex in cellā ſuā. Quinto pfiguratū eſt p aquā. nā aq deſignat oblatōem. vñ Ezechiel. Uidi aquā egredientē3. 7c. Et l3 pter has figuras alie in ſcripturis ɔtineāt multe. tñ he nūc breuiter ſufficiāt p generali introductōe ¶ Quantū ad quartū dr q ſacerdos volēs hoc ſacramentū celebrare pmo induit humerale ſup caput ſuū ad denotandū diuinitatē eē circūdatā humanitate. S3 alba 7 cingulus chriſti caſtitatē 7 ſue matris virginitatē demōſtrāt. Stola circa collum obedientiā chriſti deſignat. Caſula officiū diuinū cū caſtitate deſignat eē pagendū. S3 p manipulū in manu leua humilitas chriſti deſignatur Introitus. pphetaz exclamatōe3 7 chriſti aduētū deſignat. Kyrieleyſon miſericordiā dei pfigurat. Glia in excelſis. canticū angelicū in natiuitate deſignat. Sed epl'a Joānis pdicatōe3 7 magoz apparitōem deſignat. Gradduale cū alleluya ɔuerſionē diſcipuloz ad chriſtū deſignat Euāgeliū chriſti pdicatōem demōſtrat Credo. fidē chriſtianaz et robur chriſtiane fidei fcat. Caput nudū ſacerdotis. merā veritatē chriſti demōſtrat S3 offertoriū fcat q ſicut chriſt9 ſe obtulit p nob in ara crucis. ita et nos corpus noſtrū ad patiendū p chriſto offeramus. 7 nō ſolū corp9. ſ3 aiam dei imagine inſignitā offeramus in odorē ſuauitatis. qđ fcat nūmus quē offerimus q imagine eſt inſignitus. q imago nūmi imaginē noſtre aime fcat. q deo p omī ſacrificio qđ in hac vita offerri pt maxime eſt acceptabilis Silentiū poſt offertoriū. chriſti paſſionē 7 iude traditōem deſignat. Eleuatio. crucis eleuatōem repſentat. Silentiū poſt eleuatōem chriſti mortē et depoſitōe3 chriſti a cruce deſignat. Percuſſio pectoris indulgentiā 7 dñi noſtri ieſu chriſti clamorē in cruce clamātis ely ely 7c. deſignat. Pax gaudiū reſurrectōis pnūciat. Cōmunio ɔſolatōem diſcipuloz de reſurrectione deſignat. Orōnes vltime deſignāt orōnes chriſti in terra p nob factas. Ite miſſa eſt. bñdictōem in die iud[illegible] gurat. videlicet Uenite benedicti in regnū patris mei Mathei. xxv.

Queritur. Utru3 ſeptē ſint ſacramēta in numero. Q2 expeditis pōrib3 generalib3 nūc ad quaſdā queſtiones generales 7 ad dubia generalia intētio noſtra eſt vertēda. Et q2 hic determinat de ſacramētis. ideoq3 qſtio pdicta ɔuenienter hic eſt mouenda Et videt primo q nō. q2 tot ſunt ſacramēta qt ſ3 vaſa gratie ſuſceptiua. ſed vas ſuſceptiuū gratie eſt tm̄ vnū. ergo erit tm̄ vnū ſacramentu3 Maior pat3 p magiſtrū ſententiaz. Minor patet. q2 ſola euchariſtia eſt vas gratie. cū ipſa includit totū chriſtū doctorem 7 autorem oim̄ rerum Scđo ſic. tot ſunt ſacramēta quot ſunt effectus ſacramēti. ſ3 effectus ſacramēti ſunt ſolum duo. ergo ſacramēta erunt tm̄ duo. Maior eſt nota in iure vbi agit de ſacramētis. Sed minor p3 ex quarto ſententiaz. Sed q ſunt ſolum duo effectus patet. quia ſacramenta ordinata ſunt propter

Contractus matrimonij eſt ſacerdotib9 ꝓhibitus eodem
Clericus nō debet vocare clamoroſe fo.xcv.
Sacerdos nō dꝫ exercere negocia ſecularia ꝗliacūqꝫ eodem
Utꝝ ſacerdos omittēs horas peccet mortaliter. eodem
Clerici nō debēt ducere choreas fo.xcvi.
Chorea quō definitur eodem
Clerici nō intrabūt tabernas nec alia loca ſuſpecta eodem
Clerici debent vitare crapulam eodem
Sacerdos debet eſſe caſtus vel cautus eodem
Utrum ſacerdos cognoſcens aliquam mulierem caute excuſetur a for/nicatione. eodem
Filij ſacerdotū nō ſuccedunt in bñficijs patrū ſuoꝝ fo.xcvij.
Quis diſpenſat cum talibus eodem
Clericoꝝ bona debēt diuidi in quattuor partes eodem
Speciebꝫ quattuor ſunt capienda bona aliena fo.xcviij.
Quid ſit furtū et quotuplex eodem.
Ablatum debet reſtitui eodem
Cur debēt reſtitui.⁊ ꝙtum.⁊ ꝙ cito fo.xcix.
Utꝝ fur teneať reſtituere ꝓuent⁹ cū re furata. eodem
Sacerdos nō dꝫ manifeſtare furtū ſibi ꝯfeſſum fo.C.
Quot modis manifeſtatur crimen confeſſum eodem
Emens ſcienť furtū ē ꝑticeps ⁊ teneť ad reſtitutōem fo.Ci.
Aliqs emit furtum ſcienter dupliciter. eodem
Quid eſt pati naufragium fo.Cij.
Differentia inter naufragiū iacturā ruinā ⁊ diluuiū. eodem
Utꝝ ꝗlibet debeat ablata reſtituere eodem
Tria ſunt genera hoim que licite poſſunt ſpoliari eodem
Res inuente quō ſunt reſtituende eodem
Quid agendū eſt de theſauro abſcondito fo.Ciij.
Damnatus ad mortem nō p̄t facere aliquē actū legitimū. eodem
Quomodo res ablata eſt reſtituenda fo.Ciiij
Utꝝ ſubtractio cuiuſlibet rei ſit furtum eodem
Utꝝ vſura furtum vel rapina ſit licita eodem
Quādo bellū eſt iuſtū.⁊ q̄ ſunt ꝯditōes ad hoc requiſite eodem
Clericis nō ꝯuenit bellare fo.cv.
Utꝝ ſubditi poſſint mouere bellum eodem
Qui tenentur ſequi ad bellum et qui nō fo.cvi.
Quid de ſeruis captis eodem
Quicqd rapitur in bello illicito eſt reſtituendū eodem
Quid eſt ſimonia fo.cvij.
Triplex eſt munus eodem
Munera poſſunt dari licite quinqꝫ modis eodem
Beneficium duplex eſt fo.cviij
Contra voluntatem collatoris nō tenebitur beneficium eodem
Patronus quomodo definitur eodem
Patronus fit tribus modis. eodem

deletionē culpe et pene. mō culpa et pena tm̄ ſunt duo effectus. ergo ꝛc.
Tercio arguit. plura ſunt ſacramēta ꝙ̄ ſeptē igit ꝛc. Añcedens ꝓbat
qꝛ miſſa oꝛatio ꝛ eleymoſina ſunt ſacramēta. ꝛ non ſunt enumerata inter
p̄dicta ſeptē. ergo ſunt plura. Añs ꝓ p̄ma parte patet. qꝛ illud quod libe
rat a penis ꝛ a culpis hoc eſt ſacramentum. ſed miſſa oꝛatio ꝛ eleymoſina
ſunt hmōi. g̃ ꝛc. Maioꝛ pꝫ ex quarto ſentētiaꝝ. etiā minoꝛ. qꝛ eleymoſi-
na extinguit pctm̄ ſicut aqua ignē. ¶ In oppoſitū eſt Raymūdus in lr̃a
et magiſter in q̄rto ſententiaꝝ. q̄ ponūt eſſe ſeptē ſacramēta dūtaxat Qđ
etiā rōne ꝓbatur ſic. tot ſunt ſacramēta quot ſunt pctā capitalia. ſed ſep-
tem ſunt pctā capitalia ergo ſeptem erūt ſacramēta. Maioꝛ patꝫ ex q̄rto
ſententiaꝝ. Minoꝛ pꝫ ꝑ fidem eccl'ie. qꝛ dꝛ ꝙ cōtra peccati vulnus domi
nus remedia inſtituit. ſed ſeptē ſunt peccati vulnera que patēt in hac dic-
tione. ſaligia. cuius dictōis quelibet lr̃a deſignat vnū de ſeptē peccatis ca-
pitalibꝫ. vñ dt metriſta. Ut tibi ſit vita ſemꝑ ſaligia vita. ¶ Pro euiden
tia queſtōis rememoꝛandū eſt quid ſit ſacramentū. Uñ ſacramentū ꝓut
ſupꝛa patuit ꝑ magiſtrū in ſententijs ſic definit. Sacramentū eſt ſacre rei
ſignū. ꝛ ſcđo ibidē dꝛ ſic. Sacramentū eſt ſignū ſacre rei gratie inuiſibilis
Sed ꝯtra illas definitōes inſtat ſic. nā ſi p̄ma eſſet bona. ſeq̄ret ꝙ ima-
gines ſanctoꝝ depicte eſſent ſacramēta. quod eſt falſum ſ̃m om̄es docto
res ſacre ſcripture. ſed ꝯñtia tenet. qꝛ ſunt ſigna ſacraꝝ reꝝ. Cōtra ſe-
cundā definitōem ſic inſtatur. ſi eſſet bona ſeq̄retur ꝙ eucharistia nō eſſet
ſacramentū. quod eſt falſum. cū ſit pꝛimū ſacramentū in oꝛdine dignitatꝭ
ex quarto ſententiaꝝ. Probat tamē ſequela. qꝛ eucharistia eſt viſibil' res
qꝛ obiectū viſus ¶ Pro ſolutōe p̄mi ē notādū ꝙ triplex ē ſacram̄. nā qđ-
dam eſt ſignificatiuū tm̄. aliud eſt effectiuū tm̄. ſed terciū ſignificatiuuꝫ et
effectiuū ſimul. Tūc ad ꝓpoſitum dꝛ. ꝙ p̄ma deſcriptio que non eſt defini
tio. ſed nōis interp̄tatio. intelligit de ſacramēto p̄mo modo. nam tali mo
do res ſacra ꝛ cetere imagines ſanctoꝝ poſſunt appellari ſacramēta. ſed tm̄
nō ſunt ſacramēta effectiue. Sed ſacramēta ſecūdo mō dicta in veteri le
ge habebant in cerimonijs. videlꝫ añ tp̄s chꝛiſti ꝛ gratie. Sꝫ tercio mō ſa-
cramentū ſumit ſtrictiſſime. ꝛ ſic capit in ꝓpoſito Ad rōem aūt cōtra ſe-
cundā definitōem habitam negat ꝯñtia. videlꝫ ꝙ eucharistia eſt viſibilis
res quo ad effectū qꝛ al's ibi viſus nō deciperet circa ſuū obiectuꝫ quod
eſt falſum. ꝛ de tali ſacramēto ꝓpꝛie habemus fidem ¶ Iſtis notatis ſit cō
cluſio iſta. ꝙ ſacramēta in ſacroſctā matre eccl'ia non ſunt plura ꝙ̄ ſeptem
Probat illa cōcluſio p̄mo ſic. qꝛ tot ſunt ſacramēta quot ſunt vitia eis op
poſita. ſed talia vitia ſunt ſeptē. g̃ ſeptē erunt ſacramēta. Maioꝛ nota eſt
ex p̄mo topicoꝝ. Sed minoꝛ ꝓbatur. qꝛ om̄e ſacramentū vel eſt oꝛdina-
tum cōtra pctm̄ culpe vel cōtra pctm̄ pene. ſi cōtra peccatū culpe. hoc eſt
tripl'r ſ̃m ꝙ triplex eſt culpa. ſcꝫ oꝛiginalis moꝛtalis ꝛ actualis. Cōtra p̄-
mā culpā oꝛdinat baptiſmus. qꝛ ſicut pctm̄ oꝛiginale eſt pctm̄ oīm pctōꝝ
inceptiue. ſic baptiſmus ip̄m delens eſt initiū oīm ſacramentoꝝ. Cōtra ſe
cundā culpam ſcꝫ peccatū moꝛtale oꝛdinat confeſſio oꝛis. Sed cōtra ter
ciam ſacra vnctio. Si aūt eſt cōtra pctm̄ pene hoc eſt quadrupl'r. qꝛ talia
peccata ſunt q̄druplicia. ſcꝫ infirmitas ignoꝛantia malicia ꝛ ꝯcupiſcentia.
Cōtra pꝛimū oꝛdinat ſacramentū cōfirmatōis quod eſt ſtabilitas chꝛi-

Patrono debet aliquid honoris ⁊ oneris eodem
Iuſpatronatus alienatur tribus modis eodem
Pater p̄t p̄ſentare filium ad b̄nficium eodem
Nullus poteſt p̄ſentare ſeipſum eodem
Quid fiet ſi ſint duo collatores clerici vel laici eodem
Pro ingreſſu religionis an p̄t aliquid recipi fo.cix.
An cum ſimoniaco diſpenſetur eodem
Pro ordinibus nihil dabitur eodem
Simoniace intrans clauſtrum exibit eodem
Simonia cōmittitur dupliciter eodem
Sub mala ↄditōne nō debet ↄferri eccleſia fo.cx.
Si ↄſanguineo reſignat̄ ſimonia eſt. eodem
Simonia eſt maximum peccatum eodem
Meretricibꝰ ⁊ hiſtrionibꝰ vel alijs pſonis ſuſpectꝭ nō dabit̄ aliq̄d de patrimonio xp̄i.nec debet ſp̄uales tales locare eodem
Uſura eſt duplex.ſcʒ ſp̄ualis ⁊ corporalis fo.cxi
Uſura quō definitur eodem
Fructus cōputabuntur in ſortem fo.cxij.
Uſurarij tenentur ad reſtitutōnem eodem
Manifeſtis vſurarijs ꝓhibent̄ officia eccleſiaſtica eodem
Heredes tenent̄ ad reſtitutōnem vſure eodem
Uſurarij ⁊ raptores cōparantur eodem
Uſurariorꝫ.vnus publicus.alius ꝓuatus fo.cxiij.
An vſura ſit poſſibilis eodem
An magiſter dʒ accipe cōmodū de lectionibꝰ eodem
Pecunia p̄t ab aliquo recipi ad negociandū licite fo.cxiiij.
In traditōne aīalium triplex eſt contractus. eodem
Mutuans pro magna pecunia ⁊ redimens pro parua pecunia committit vſuram fo.cxv.
Res vſurarij perdita inuenta ab eo qui dedit ſibi vſuram non eſt vſurario reſtituenda. eodem
Concedens alicui pecuniam ad illum finē.vt tempore neceſſitatis iterum ſibi ↄcedatur vſura eſt eodem
An ↄcedēs annonā antiquā alicui ꝓ noua cōmittat vſurā eodem
An veteres denarios mutuās ꝓ nouis cōmittat vſurā eodem
Quadruplex reuertere ſignificat conuerſionem cordis.loquutōis.opis et ſatiſfactōnis eodem
Penitentia vnde dicitur eodem
Penitētia an ſit ſacramētū. Et duplex ē p̄nia. eodem
Quid eſt penitentia fo.cxvi.
Fletus duplex eſt eodem
Penitentia ꝓcedit ex dictamine iuſticie eodem
Tres ſunt ꝑtes p̄nie correſpondentes triplici peccato.ↄtritio.oris confeſſio.operis ſatiſfactio eodem
Peccatorꝫ.aliud actuale.aliud originale eodem
Penitētia.alia canonica.alia arbitraria ſiue volūtaria eodem

¶ Secūda ꝯclusio est. Jus canonicū est hic subiectū attributiōis. Pro⸗batur. illud ad qđ ordinant̄ ⁊ cui oīa attribuūtur ṗncipaliter in aliquo libro tradita hoc est subiectū attributōis. sed ius canonicū est hmōi. ergo ⁊c. Maior nota est de se. Minor ꝓbat̄ sic. q2 in hoc libro ꝯsiderātur quedā regule in iure. q2 ius canonicū đr a canon in greco quod est regula in latino. eo ꝙ dantur hic nobis regule de vita clerici. ⁊ quid sit faciendū de rapina ⁊ furto ¶ Per hoc ad rōnes. Ad ṗmam ꝯcedit̄ maior. sed minor est falsa. q2 ius canonicū hic ꝯsiderat̄ ꝑ modū introductionis ⁊ sub ꝯpendio. in decretis ⁊ decretalib9 ꝯsideratur adequate Ad secūdā ꝑz solō ex distinctōe. ¶ Ad terciā ꝯcedit̄ maior. ⁊ negatur minor. Ad pro⸗batione dicitur ꝙ ius canonicū ꝯsideratur dupliciter. Uno mō quo ad se ⁊ quo ad magistros iusticiā statuentes. Alio mō ꝯsiderat̄ quo ad veri⸗tatem in euangelio expressam. tūc đr ꝙ ṗmo mō dependet a papa. ⁊ sic nō est eternū. Secūdo aūt modo est hic subiectū. ⁊ etiam taliter est eternū. Et hec de questione ⁊ alijs que prius ꝓposita fuerunt circa declaratōem thematis huius libri modo sufficiant

ꝑmus liber s^e^ ꝓsaica illius
Summula de summa ray
mgr̄i venit .s. postposita
mūdi prodijt ista
.i. nō ex graui seu difficili .i. facili
Non ex subtili. sed vili
.i. ꝯponim9 .s. scripta
scribimus ista
tenore .i. valet. s^e^ sūmula. clericis. i. ardua volumina
Eloquio placet hec socijs. quia magna studendi
.i. intentio. s^e^ paupib9 clericis
Cura sibi non est. modus is valet ergo loquendi
.i. multa intelligentes .i. nō volumus s^e^ ṗntem
Inter doctores hunc nolumus ire libellum
iuuenib9 s^e^ libꝝ ꝓposuimus
Paruis et rudib9 quem tradimus esse legendum
s^e^ studētes s^e^ libello
Inuenient in eo quid quod iuuat vtilitatis
s^e^ septē .i. in ṗmo tractatu hui9 summule. i. post hoc
scꝫ de his que ꝑtinent ad missam.
De sacramentis primo tractatur. et inde
⁊ de eius effectu tali sacrō tali petō
Hic de baptismo. de ꝯiugio. symonia
de istis oīb9 habet̄ in sequētib9 tractatib9
Furtis. et spolijs. vsuris. atqꝫ rapinis

Quomodo taxat̃ pn̄ia que ꝑ peccato mortali fiet eodem
Per ſtationem intelligitur ſpūalis gratia fo.cxvij.
Indulgentie ſolum valent confeſſis et contritis eodem
Infirmus non agens penitentiam poteſt tamē a deo ſaluari et hoc ſi de-
bitam habuerit contritionem eodem
Nullus peccabit propter ſpem venie eodem
Homo debet confiteri corde ore et opere eodem
Penitentia ſerotina prodeſt ſꝫ eſt difficilis ⁊ inſecura eodem
Ad agendū penitētiam quid nos mouet. fo.cxviij
Quid ſi parrochianus moriat̃ et ſepeliat̃ in clauſtro eodem
Quāta dabitur plebano portio eodem
Quid ſit ſepultura eodem
Fures latrones vſurarij nō ſunt ſepeliendi in cimiterio eodem
Quid ſi fur latro ⁊c̃. nō pn̄t loqui in extremitate eodem
Sepultus in cimiterio vſurarius latro interficiens ſeipſum. et ſic de alijs
ſimilibus debent exhumari eodem
Moriens in duello nō ſepelietur in cimiterio fo.cxix.
Peregrinus ſepelitur vbi moritur eodem
Sepulturam poteſt quilibet eligere eodem
Tria ſunt que faciunt aliquem parrochianum eodem
Sacerdotē viſitare infirmū tp̄e noctis ītelligit̃ dupl'r. eodem
Excōicatio qūo deſcribitur fo cxx.
Excōmunicationū alia maior alia minor eodem
Caſus quādo aliquis incidit in excōmunicationem eodem
Que ſunt perſone que poſſunt excōicatis cōicare fo.cxxi
An occidere patrē vel matrē deteſtabilius ſit ꝙ̄ occidere vxorē eodem
Excōmunicatus an poſſit intrare ecc̃iam ⁊ audire ꝟbū chriſti fo.cxxij
Clericū percutiens eſt excōmunicatus eodem
Excōmunicato non poteſt q̄s cōicare comedendo eodem
Clericū poteſt q̄s ꝑcutere in caſu ſine excōmunicatōne fo.cxxiij
Sacrilegiū quid eſt eodem
Latro et publicus ſpoliator nō gaudent emunitate fo.cxxiiij.
An religioſus ꝑcutiēs clericū ad tantā pn̄iam teneat̃ ſicut laicus eodem
An mulier ꝑcutiens clericū ꝯmittat ſacrilegiū vel nō eodem
An ꝑcutiens ruſticū credens clericū ſit excōicatus eodem
Teſtamentum quid eſt eodem
Teſtamētum duobus modis fit eodem
An mulieres maritate poſſint facere teſtamentum eodem
Res teſtande ſunt duplices fo.cxxv.
An carens loquela poſſit teſtari ⁊c̃. eodem
An ſacerdos poſſit teſtari eodem
Bigamus qūo definit̃ Et bigamia fo.cxxvi
Bigamia quot modis fit eodem
Corrūpēs ꝟginē et poſtea ꝯtrahēs cū eadē an ſit bigamus eodem
Sortilegium quid ſit eodem
Sortilegij ſpecies quot ſunt eodem

Prologus

de talib⁹ vitijs   s^c iſte

Sortilegis vitijs carnis tractatus habetur

Hinc ſequitur finis confeſſorum ſimul actus

s^c breuia   .i.ꝓlongaui   .i.nõ ignorant.s^c ꝓducẽda

Quedam longaui non inſcius et breuiaui

.i.ꝑfecti⁹   .i.ſnĩa   pateat   s^c libro

Ut melius metro ſenſus tibi luceat iſto

Iſte liber (cuius ſubiectũ eſt ius canonicũ a ſanctis patrib⁹ inſtitutũ) ꝑma ſui diuiſione diuiditur in duas partes. ſcꝫ in partem ꝓhemialem ⁊ partẽ executiuã. Pars exequutiua ibi. (In ſummis feſtis) Prima pars adhuc diuidit̃ in tres partes. Nam in ꝑma parte autor premittit intentum ſuũ. In ſecũda parte oſtendit facilitatẽ huius libri. Et in tercia parte oſtendit ea que dicenda ſunt ꝑ ordinem. Secũda pars erit ibi (Inter doctores) Tercia ibi (Hic de baptiſmo) Intendit ergo dicere. hec ſummula procedit de ſumma ꝓſaica Raymũdi. et ſcripta eſt cũ verbis faciliſſimis et leuiter intelligibilib⁹. et iſte modus loquendi ſeu ꝓcedẽdi in ſummula ꝑſenti placet ⁊ valet iſtis ſocijs. ſupple clericis ⁊ ſtudentib⁹ qui nolũt ſeu ex paupꝛtatis oppꝛeſſione non poſſunt magna ſtudere. Sed ibi (Inter doctores) oſtendit autoꝛ ꝙ ex quo iſte liber facilis eſt ⁊ leui ſtilo ꝯpilatus non debet ꝯputari inter alios libros doctoꝝ ſacre ſcripture. ſed debet legi ⁊ paruis ⁊ rudib⁹. qꝛ inueniũt in iſto libello quid vtilitatis eccleſiaſtic⁹ ordo ꝯtineat. ⁊ inuenient etiam lectores in libro iſto quomodo ſtatus clericalis debeat regere diuina ſiue ecclīaſtica officia   Sed ibi (Hic de baptiſmo) oſtendit autoꝛ ꝯſequenter ꝙ in hoc libro determinabit̃ de baptiſmo. ꝯiugio. ſymonia. furtis. ⁊ ſic de alijs.   Sed ibi (Quedaꝫ longaui) intendit autoꝛ ꝯſequenter dicere ꝙ in hoc libro aliqua ꝓlongant̃ ſcienter que in magna ſumma ſub breuib⁹ ꝯtinentur. et aliqua hic abbꝛeuiantur. vt fiat ſenſus lucidioꝛ et metrum lucidius ⁊ delectabilius.

☞ Sciendũ circa litteram ꝙ miſſa habet multa pꝛerogatiua Primo ꝙ celebꝛat̃ ſolũ a ieiunis. Secũdo ꝙ ſolum in eccleſia celebꝛatur ⁊ ſuꝑ altare ita ꝙ ſemꝑ in locis ꝯſecratis celebꝛari debeat. niſi quandoqꝫ fieret ex ſpeciali gratia et diſpenſatione pape propter reuerentiam magnoꝝ dominoꝝ et principuꝫ. ſed tamen ad minus opoꝛtet ꝙ talis celebꝛatio fiat ſub tentoꝛio. Tercio opoꝛtꝫ celebꝛantem eſſe ſacerdotẽ. Quarto opoꝛtꝫ ſacerdotem eſſe ſacris veſtib⁹ indutũ. Quinto ꝙ tantũmodo celebꝛat̃ in die accenſo lumine. etiam ſi mille ſoles lucerent ſuper terram adhuc de neceſſitate ad miſſe officiũ peragendum lumen incenſum requirit̃. Sexto ꝙ ibi ſolent ſonare bona ⁊ diuina verba cũ cantat̃ pater noſter. ⁊ verba angelica cũ cantat̃ gloꝛia in excelſis. et humana verba. vt in collectis ⁊ in ſequẽtijs. Septimo ibi audiũtur tria bona ⁊ nobiliſſima idiomata que mũd⁹ habet. ſcꝫ hebꝛaicũ. vt patꝫ ibi. ſabaoth. ⁊ oſanna. ⁊ alleluia. Grecũ cũ dicitur. kyrieleyſon. Latinũ audit̃ in omnib⁹ alijs dictionib⁹ ⁊ orationibus Octauo ꝙ miſſa eſt ꝯpleta tot myſterijs quot mare guttis. firmamẽtuꝫ

Tabula

Quid de clerico ſortilego	fo.cxxvij
Faciẽs legere miſſam vt aliq̄s moriat̄ an ſit ſortileg⁹	eodem
Habens obuiã leporẽ credẽs infortuniũ ſibi fieri an ſit ſortileg⁹	eodẽ
Mulier equitãs ſup̄ beſtiam an ꝯmittat ſortilegiũ	eodem
In ꝯfeſſione ſunt duo ꝯſideranda.cũ q̄b⁹ multa ibidẽ ponũt̄	fo.cxxviij
Medicus ſpũalis et corp̄alis q̃ñ ꝯparant̄	eodem
An ſacerdos poſſit manifeſtare peccatum	eodem
Penitentia alia eſt publica alia priuata	fo.cxxix
Penitentia ſolennis fit ꝓ peccatis enormib⁹	eodem
Solemnis penitentia inducit irregularitatem	eodem
Penitẽtia agat̄ totiens quotiẽs quis pct̄m ꝯmittit	eodem
An monachi poſſint audire confeſſionem	eodem
Quot modus dicitur ꝓprius ſacerdos	eodem
Propter ignorantiam plebani poteſt alius eligi in ꝯfeſſorẽ	eodem
An laicus poſſit audire ꝯfeſſionem	fo.cxxx.
Quare laico eſt ꝯfitendum	eodem
An per ſcriptũ vel nuncium aliquis poſſet confiteri	eodem
An peccata ſcita prius a ſacerdote ſicut ſibi cõfitenda	eodem
An ſimplex ſacerdos p̄t abſoluere excõicatũ	eodem
A quibus peccatis non poteſt ſimplex ſacerdos abſoluere	fo.cxxxi
Peccatum culpe.pene.et damni.	eodem
Malum ⁊ vtile dupliciter	eodem
An ſacerdos poſſit audire ꝯfeſſionẽ ſue amaſie vel ancille.	eodem
Caſus in q̄bus nõ tenetur q̄s ꝯfiteri ꝓprio ſacerdoti	eodem
Conditiones requiſite ad ꝯfeſſionem que ſunt	fo.cxxxij
Confeſſio poteſt iterari	fo.cxxxiij
Peccatum in deum.proximũ.et ſemetipſum	eodem
Satiſfactio triplex eſt	eodem
Om̄ia pct̄a mũdi reducũtur ad ſup̄biã luxuriã et auariciã	eodem
Cõfeſſio non debet reuelari ex tribus cauſis	fo.cxxxiiij
Q̃ñ ſacerdos citatus ad iudicẽ poſſet reuelare cõfeſſionẽ	eodem
An ſacerdos poſſit reuelare peccatum ex quo poſſet contingere periculum ciuitatis vel caſtri.	eodem
An hereſim confeſſam poſſit reuelare confeſſor	eodem
Oppreſſori puerorum penitentia eſt iniungenda	fo.cxxxv
Pro adulterio occulto nõ iniũgat̄ publica penitẽtia	eodem
Quas penitentias poſſunt facere mulieres	eodem
Ieiuniũ tripliciter ſoluit̄ An zucarũ comedẽtes ſoluãt ieiuniũ	eodem
Homicidium eſt duplex	fo.cxxxvi
Quot modis cõmittitur homicidium	eodem
Uotum terre ſancte vel talis penitentia obligat p̄ſonam	fo.cxxxvij
Per ingreſſum religionis q̄s abſoluit̄ a tali voto	eodem
Confitens non debet in ſua confeſſione alterius peccata (niſi ſub conditione) manifeſtare.	eodem
Sunt bona mortua ſimpliciter et mortificanda	eodem
Confitens debet dicere ſua peccata met	eodem

ſtellis. ſol athomis. ⁊ celũ empirreũ angelis. ⁊ terra arenis. Nono ꝙ ſacerdos in ſolemnioꝛibꝫ et maioꝛibꝫ eccleſijs in miſſa habet plures miniſtros. ſcꝫ dyaconum. ſubdyaconum. ⁊ acolitum. Decimo. qꝛ angeli ibidem exiſtentes huiuſmodi officio nõ ſufficerent niſi in pñtia tante maieſtatis eſſent vnus vel duo adiutoꝛes ſeruientes miſſe. ſcꝫ ſcholares vel alij litterati. Et ratio eſt. qꝛ ibi eſt deus ⁊ dominus omnipotens omniũ rerũ creatoꝛ. ſcꝫ celi ⁊ terre ⁊c̃. Undecimo ꝙ anime ĩ purgatorio purgãde ex miſſa remiſſionem ⁊ veniã ꝯſequũtur. Et ſacroſancta mater eccleſia ſupaddit duodecimũ. ſcꝫ ꝙ quilibet catholicus et bonus chꝛiſtianus ad minus die dominico tenetur audire vnam integram miſſam. niſi aliqua ſingulari neceſſitate pꝛepeditus fuerit. puta infirmitate vel aliquo huiuſmodi

☞ Item poſſet aliqs dubitare. in qua lingua pͥma conſecratio coꝛpoꝛis chꝛiſti fuit celebꝛata. Reſpondet ꝙ idioma ſeu lingua eſt triplex. ſcꝫ hebꝛaica. greca. ⁊ latina. modo dico ꝙ pꝛima conſecratio fuit celebꝛata in lingua hebꝛaica. Et rõ huius eſt. qꝛ chꝛiſtus fuit pͥmus ſacerdos. ⁊ in cena domini ꝯſecrauit hoc ſacramentũ ⁊ dedit ſuis diſcipulis. et qꝛ ꝓ tũc erat inter iudeos. ideo vtebatur hebꝛaico idiomate. Secũdo dicitur ꝙ illa conſecratio ſecũdo celebꝛata fuit in lingua greca. vt ꝑꝫ Actuũ ſexto capitulo. vbi dicit̃ factus eſt murmur grecoꝛũ aduerſus hebꝛeos ⁊ altercabantur mutuo. id eſt litigabant ad inuicẽ. Tercio dicitur ꝙ tercia celebꝛatio fuit facta in lingua latina quando ſanctus Petrus fuit electus in apoſtolum. Qꝫ autem his tribꝫ linguis ſolum coꝛpus domini ieſu chꝛiſti conficit̃ patꝫ ex titulo crucis qui erat ſcriptus tribꝫ idiomatibꝫ. ſcꝫ hebꝛaice. grece. ⁊ latine. videlꝫ Jeſus nazarenus rex iudeoꝛum.

☞ Item notandum eſt ꝙ in hoc ſacramento euchariſtie qđ in miſſa celebꝛatur ex virtute verboꝛum que a ſacerdote pꝛoferũtur eſt verũ coꝛpus chꝛiſti. quia verba ꝯſecratõis faciũt mentionem de chꝛiſto et ſanguine eiꝰ ſed ſanguis eſt ibi ex quadam concomitantia neceſſariꝰ. qꝛ coꝛpus viuũ et animatum non eſt ſine ſanguine. Et nullo modo ꝯcedendum eſt ꝙ in hoſtia conſecrata non ſit verus ſanguis chꝛiſti. qꝛ alıs animatũ coꝛpus ſtaret ſine ſanguine. qđ eſt impoſſibile de animato rõnali. Unde dicit ſacra ſcriptura. Anima eius in ſanguine ſuo. Item ibi eſt anima chꝛiſti ex quadam ꝯcomitantia. qꝛ impoſſibile eſt coꝛpus xp̄i perfici niſi ſit diſpoſitum ⁊ oꝛganizatum qꝛ ſine anima nullum coꝛpus viuere poteſt. Item ibi eſt deitas ex quadam concomitãtia. quia vnitate remota coꝛpus et deitas ſunt diſparata entia. Qꝫ autem iſta omnia ibi ſunt manifeſte pꝛobat beatus Joannes caplõ vi ſic dicens. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi. In quibꝫ verbis omnia ea que dicta ſunt tangũtur. Nam pꝛimũ tangit̃ cum dicitur. Ego ſum panis viuus. et ſic etiam coꝛpus chꝛiſti eſt ibi et anima cum ſanguine. nam anima viuificat coꝛpus mediante ſanguine. Itẽ ꝑ hoc ꝙ dicit (qui de celo deſcendi) tangit̃ ipſa deitas chꝛiſti circũdata humanitate. ¶ Item euchariſtia definitur ſic. Euchariſtia eſt ſenſibilis ſpecies panis et vini poſt ꝯſecratõeꝫ facta a ſacerdote. ſub certa et debita foꝛma verboꝛũ pꝛolata. cum intentione debita conficiendi. ex inſtitutione diuina ſignificãs veraciter coꝛpꝰ ⁊ ſanguinẽ bñdictũ ſub illis ſpẽbꝫ realiter ꝯtinerẽ

Tabula

¶Luxuria q̄ȝ mala eſt	fo.cxxxviij
Luxuria ex quibus cauſatur	fo.cxxxix
Ocium diuitie delicie ꝛc. cauſant luxuriam	eodem
Cuſtodia ſenſuum iuuat ad cuſtodiam caſtitatis	eodem
Carnis pollutio eſt triplex	eodem
Coꝛ cuſtodiri debet a puerſa ſine mala cogitatione	eodem
Tripliciter aliquis peccat in deū, ꝓximū et ſemetipſum	fo.cxl
Peccata aliq̄ ſūt ſ̄m naturalē ꝯcupiſcētiam et q̄dā ꝯtra naturā	eodem
Peccatum zodomiticum comparatur lepꝛe	fo.cxli.
Quattuoꝛ ſunt peccata clamantia in celum	fo.cxlij
Nullus hominum poteſt ex zodomitico peccato reſurgere niſi martha et maria ſint ſoꝛoꝛes	eodem
Peccata confeſſa mutant penam eternam in penam tp̄alem	eodem
Peccatum zodomie (quod eſt contra naturam) eſt peſſimum inter oīa peccata luxurie	eodem
In omī cōfeſſione confeſſoꝛ debet inquirere circūſtantias pctī	fo.cxliij
Plus eſt reuocare aliquē a pctīs q̄ȝ reſuſcitare a moꝛtuis	eodem
Aliquis conſtitutus in peccato enoꝛmi (ſicut eſt ſacrilegium vel conſi/mile) non poteſt abſolui niſi a papa	eodem
Pro omī peccato iniungenda eſt penitentia occulta	eodem
Pꝛeſbyter excōmunicatus nō debet ſe ingerere diuinis officijs	fo.cxliiij
Duplex eſt interdictum	eodem
In loco interdicto nullus dȝ celebꝛare niſi in hebdomada ſel'	eodem
Si tempoꝛe interdicti contingeret aliquem intereſſe exequijs laicoꝝ nō debet intereſſe tanq̄ȝ clericus ſed tanq̄ȝ laicus	eodem
Excōicatus nō dȝ ab excōicatōe abſolui niſi ꝑus ſatiſfaciat	eodem
In feſto oīm ſcōꝝ dȝ dici pꝛefatio quotidiana	fo.cxlv
Illud dictū nō eſt ſolū intelligendū de feſto oīm ſanctoꝛum	eodem
Unde officium moꝛtuoꝛum habuit initium	eodem
Quomodo moꝛtuus ſit ſepeliendus	eodem
A quo inſtititutus eſt aduentus chꝛiſti	fo.cxlvi
Quare in aduentu dn̄i nō cantat' Te deū nec gl'a in excelſis	eodem
Dominus ieſus in fine anni naſci voluit vt oſtenderet in vltima etate mundi ſe venturum	eodem
Quid datur intelligi per hoc q' ſacerdos in nocte dȝ ſurgere	fo.cxlvij
Tempoꝛe paſſionis chꝛiſti pl'us dolere debemus q̄ȝ alio tp̄e	fo.cxlviij
Ezechiel vidit in ſpū quatuoꝛ animalia	eodem
Daniel chꝛiſtum venturum pꝛedixit	eodem
Impoſitio hiſtoꝛiarum habetur etiam ꝑ alios	eodem

¶Explicit tabula queſtionum et notabilium totius libꝛi.

In p̄dicta deſcriptõe quattuor concurrũt. que habent hoc ſacramentum integrare. Primũ eſt cauſa materialis. q2 per panẽ ⁊ vinũ materia huius ſacramenti datur intelligi. et vnũ iſtorum nõ ſufficit p ſe in miſſe celebra⸗tione. ſed ambo ſimul ꝯcurrũt. Cauſa efficiens eſt duplex. ſcȝ pͥncipalis ⁊ inſtrumentalis. Principalis eſt deus glorioſus. Inſtrumentalis vero eſt quilibet ſacerdos rite ⁊ debite ordinatus Cauſa formalis in debita prola tione orõnis ꝯſiſtit. Cauſa aũt finalis eſt intentio conſecrantis

¶ Ultimo eſt notandũ de quibuſdã caſibꝫ. Primus eſt vtrꝫ in hoſtia cõ ſecrata ſit aliud qđ cernit̃ ⁊ aliud qđ credit̃. Ad hoc reſpõdet̃ ꝙ verũ cor pus chriſti nõ videtur. ſed ſola ſpecies panis videtur. Et ratio eſt. q2 ſi nõ tũc non deciperentur quinq3 ſenſus circa illud ſacramentũ. qđ eſt falſuȝ et ergo dicit beatus Gregoriꝰ aliud eſt quod cernit̃ ⁊ aliud eſt qđ credit̃.

¶ Sed diceres circa caſum. que eſt rõ ꝙ nõ videmus verum corpus xp̄i ibi. Reſpondet̃ ꝙ nullum corpus videt̃ niſi qđ habet accidentia ſibi inexi⸗ſtentia. ⁊ niſi ſit coloratuȝ. vt patȝ de pariete. ſed color albꝫ in hoſtia nõ eſt corpus chriſti nec ineſt ei. ſed accidentia ſtant ibi ſine ſubiecto. pro tanto corpꝰ chriſti nõ videt̃ neq3 ſanguis. ¶ Secũdus caſus. An iſti homines dicentes ſe vidiſſe corpus chriſti in manibꝫ ſacerdotis errent vel male lo⸗quãtur. Reſpondet̃ ꝙ nõ errant. q2 nullus errat cuius verba in ſacra ſcri ptura verificant̃. ſed ea q̃ habent̃ de viſione corpis xp̄i ſunt in ſacra ſcriptu ra verificata. ergo ſunt vera. Minor patȝ in geneſi. ⁊ apocalipſi. vbi dr̄ ꝙ hoĩes multotiens viderũt angelos. nõ inq̈tum ſpũs. ſed inq̈tum aſſum⸗pſerũt corpus aereũ. in hoc repſentauerũt deũ. ergo dixerũt vidimus deũ et ſacra ſcriptura in hoc nõ errat. Tũc ſoluendo iſtũ caſum dr̄. ꝙ ſicut ho⸗mines dixerũt ſe vidiſſe angelos ⁊ nõ errauerũt. ſic ⁊ nos corpus chriſti vi demus ⁊ nõ erramus. ſed tñ. videre capit̃ ibi valde improprie. q2 nihil p̄ prie videt̃ niſi coloratũ ſeu color. vt pȝ ſecũdo de anima. modo corpus xp̄i nõ eſt coloratũ. ¶ Tercius caſus eſt. vtrũ aliqua pars ſanguinis chri⸗ſti qui effuſus fuit remanſit in terra. Hic reſpondent aliqui doctores ſacre ſcripture. ꝙ nõ. q2 chriſtus ieſus in reſurrectione totũ ſanguinẽ aſſumpſit quẽ p̄us in amara paſſione dimiſit. ſed chriſtus in ſua paſſione totũ ſangui nem effudit. ergo in ſua reſurrectõe totũ ſanguinẽ reſumpſit. Alij aũt doc tores dicũt ꝙ ſanguis effuſus de venerabili corpore xp̄i fuit calidus. ⁊ pro pter ꝑditõem caloris remãſit aliqua humiditas in terra. vt manifeſte oſtẽ dit̃ in peplo virginis marie. cum ſub cruce ſteterat ſanguis filij totũ amic tum albũ eius irrigauit ⁊ rubricauit. Hoc idem aliter p̄bat̃ ſic. omẽ cor⸗ruptibile plus indiget de ſanguine q̃ȝ incorruptibile. ſed xp̄s ante paſſio⸗nẽ erat corruptibilis. et poſt reſurrectõnem ſuã incorruptibilis. ergo ante paſſionẽ plus indiguit de ſanguine. q2 p nutrimentũ ſanguinis corpꝰ aug mentat̃. ſed ĩmortale nõ indiget de tali nutrimento. ergo nõ eſt neceſſe ꝙ xp̄s reaſſumpſiſſet totũ ſanguinẽ quẽ pro nobis effudit ¶ Quartꝰ ca⸗ſus ponat̃ ꝙ aliq̈d remanſit de ſanguine corporis chriſti poſt ſuam reſur⸗rectionem hic in terra. vt cernitur manifeſte in peplo beate marie v̄ginis Tunc dubitatur vtrũ talis ſanguis qui fluxerat de corpore chriſti in ara crucis. debeat haberi in tali ⁊ tanta reuerentia. ſicut iſte ſanguis qui a ſacer dote in calice conſecratur. Reſpondetur ꝙ non. q2 ponatur in caſu ꝙ to⸗

rus ſanguis chriſti effuſus de corpore eius ponatur in vna parte altaris
et ex alia parte ſanguis cõſecratus. tunc dr̄ ꝙ ſanguis cõſecratus eſt ma-
gis venerandus. Ratio eſt. quia vſqȝ in triduo aĩa chriſti fuit ſeparata a
corpore et ſanguine. quia corpus chriſti in ſepulcro fuit. aĩa vero apud
patres in limbo. Etiam deitas fuit ſeparata a ſanguine. quia non poteſt
dici. filius dei effuſus eſt in terrã. ideoqȝ ſanguis cõſecratus eſt magis ve-
nerãdus. quia ibi eſt vera deitas. Item ibi integer eſt chriſtus immorta-
lis ⁊ impaſſibilis. ſed vt pepẽdit in ara crucis ibi erat paſſibilis et morta-
lis. iõ ſanguis chriſti cõſecratus eſt magis venerãdus. Quintus caſus
eſt. q̄re quotidie miſſe celebrant̄. cũ tñ chriſtus niſi ſemel paſſus eſt. et tñ
illud ſacramentũ eſt memoriale dominice paſſionis. Ibi r̄ndetur ꝙ quat-
tuor ſunt cauſe illius ſm Innocẽtiũ. Prima eſt. qꝛ op̄tet ſemꝑ paratã eẽ
medicinã ꝯtra peccata quotidiana. vn̄ extra in de ꝯſecratione diſtinctõe
ſecũda. cap. vtrũ figura. Iteraturqȝ quotidie oblatio. licet chriſtꝰ ſemel
paſſus ſit. qꝛ quotidie peccamus. ſine q̄bus mortalis infirmitas viuere
nõ pt̄. ⁊ ideo qꝛ quotidie labimur ĩ peccata quotidie ꝓ nobis chriſtꝰ my-
ſtice immolat̄. Secũda cã. quotienſcũqȝ corpus chriſti ſumitur habet̄ me-
moria paſſionis chriſti. vñ quotienſcũqȝ feceritis hoc. in meã facite ꝯme-
moratõem. ergo vt habeat̄ memoria paſſionis chriſti quotidie miſſe cele-
brant̄ ꝓ viuis ⁊ mortuis. Tercia cã eſt. vt nobis chriſtus quotidie vnia-
tur ſacramẽtaliter ⁊ nos ei ſpũaliter. Quarta cã. vt vero agno loco tipici
vtamur. quẽ iudei ad veſperas ꝯuertẽdo eiurierunt. ſm illud pſalmiſte.
cõuertent̄ ad veſperã ⁊ famẽ patient̄ vt canes. nã vbi veritas venit figu-
ra. i. vetus teſtamẽtũ (qḋ fuit figura noui teſtamẽti) ceſſauit. Alius ca-
ſus ponat̄. ꝙ calix cũ vino ꝯſecrato ſine ſanguĩe chriſti fuiſſet eleuatꝰ in tri-
duo mortis. tũc dubitat̄ vtꝝ fuiſſet adorãdus. Ibi r̄ndet̄ ꝙ triplex ẽ ado-
ratio. ſ. latria. hyꝑdulia. et dulia. Latria eſt honor ſoli deo exhibẽdus. ſed
dulia dr̄ ſeruitiũ impẽſum creature. ſed hyꝑdulia dr̄ ſeruitus q̄ eſt ſuꝑ du-
liã. ⁊ hec chriſti humanitati debet̄. Dicit̄ ergo ꝙ illa hoſtia fuiſſet adoran-
da dulia adoratõe ⁊ nõ latria. quia deitas fuit ſepata a ſanguine. Alij ãt
dicũt ꝙ corpus vel ſanguis eius bñ potuiſſet ꝯſecrari ꝑ triduũ mortis. ⁊
adorari adoratõe latria. qꝛ ex vi ꝟboꝝ deitas fuit vnita cũ corꝑe ⁊ ſang-
uine. Vltimo dubitaret q̄s de duobꝫ ſacerdotibꝫ. quoꝝ vnꝰ ſimularet
ſe celebrare ⁊ nõ celebraret propter conſcientiam mortalis peccati. alter
vero celebraret cũ ꝯſciã mortal' peccati ꝓpter timorẽ dñi ſui. Tunc que-
rit̄ quis eoꝝ magis peccat et grauius. Reſpondetur ꝙ ille qui ſimula-
ret ſe celebrare. quia ꝑ hoc circũſtantes ꝯmitterẽt ydolatriã ex eo ꝙ ado-
rarent creaturã. ſcȝ hoſtiã nõ ꝯſecratã. vñ Innocẽtiꝰ cũ plura obijciẽda
remedia que veris dãnis ſint grauiora. ꝓculdubio videtur mag' offen-
dere qui fraudulẽtiam p̄ſumeret. ſic ille q̄ ſe ſimularet celebrare ⁊ nõ cele-
braret plus peccaret illo qui celebraret ⁊ nõ ſimularet

¶ De collectarum finibus et principijs earũdem

.i. in ſolẽnitatibꝫ .i. in celebratõe miſſe
In ſummis feſtis ad miſſam dicitur vna

Summula Raymundi

vna s^e aliq collcã addita s^e alicu^9 ſci.
Tm̃ collecta. niſi ſit coniuncta dici

Iſta eſt pars executiua. Et diuidit̃ in quattuor ptes principales. In prima determinat̃ de diuino officio. videlicet de miſſa et de corpe chriſti. de ſacra vnctõe ꝛ baptiſmate. In ſcd̃a parte pncipali determinat̃ de matrimonio ꝛ de eius effectu. ꝛ de his q̃ poſſunt impedire matrimoniũ. In tercia determinat̃ de vita ꝛ honeſtate clericoꝝ. ꝛ de eoꝝ impedimẽtis. ſcꝫ de rapinis furtis ꝛ de alijs. In quarta determinat̃ de indulgentijs. vbi qlibet pars incipit patebit. Dicit ergo magiſter ſic ꝓ pma parte. O ſacerdos. eccleſiaſticus ordo hoc exigit. ꝙ in ſummis feſtiuitatibus ſoluꝫ vna collecta debet dici in pncipio miſſe ante epiſtolã. ſic ꝯſimiliter tm̃ vna collecta eſt dicẽda in fine miſſe poſt cõmunionẽ. qꝛ vna alteri corrñdere debꝫ Et ſubdit ponẽdo exceptõem dicẽs. niſi in feſto cadat feſtũ alicuius ſancti. tunc due collecte poſſunt legi ſub vna cõcluſione. vt in feſto oim̃ ſanctoꝝ. ꝛ ſic de alijs. ☞ Notandũ circa lrãm. littera dr̃ (In ſummis feſt̃) ad differentiã ꝯmuniũ feſtoꝝ. Pro quo ſciẽdum. ꝙ feſta ſunt triplicia. aliq ſunt ſumma. ſicut illa quattuor feſta. natiuitas chriſti. paſcha. penthecoſte et aſſumptio beate Marie virginis. de q̃bus habetur extra de penitẽtia et remiſſione. Et dicunt̃ illa quattuor ſumma feſta. quia paguntur cum magna ſolẽnitate. Et illa feſta ſunt duplicia. q̃dã ꝓprie dicta vt ſunt illa immediate narrata. ꝛ in iſtis quattuor feſtis ob reuerẽtiam dei nõ ſepeliuntur corpa mortuoꝝ propter luctum hominũ. Sed alia ſunt feſta ſumma cõmuniter dicta. ſicut ſunt oĩa feſta beate virginis. ꝛ feſtũ omniũ ſanctorum et patronoꝝ ſiue patronaꝝ. qui vel que terrã cõuertebãt In his omnibus tm̃ vna dr̃ collecta. niſi (vt dictũ eſt) in iſto feſto cadat feſtuꝫ alicu^9 ſancti. qꝛ tunc due ſub vna cõcluſione legi poſſunt. Exemplum vt in feſto natiuitatis chriſti. nã ꝯcurrit feſtum Anaſtaſie. ſilr̃ eſt̃ in feſto oim̃ ſanctorum. tunc etiam feſtum ſancti Ceſarij pagitur. et ergo tunc due collecte ſub vna ꝯcluſione dicũtur. Sed diceres. q̃re ſanctus Ceſarius nõ cõprehẽditur ſub numero omniũ ſanctoꝝ. ſed eius feſtum tunc ſpecialiter pagitur. Ad hoc rñdetur ꝙ hoc eſt ideo. quia poſt inſtitutõnem feſti omniũ ſanctoꝝ ſanctus ceſarius fuit paſſus. Alia ſunt feſta mediocria. et dicuntur illa que peraguntur in diuino officio ꝛ ſolẽnitate nouem lectionuꝫ vt feſta omniũ apoſtoloruꝫ. Michaelis. ſancti Nicolai Katherine. feſtũ inuentionis ſancte crucis. feſtũ templi vt eſt in dedicatõe. Alia ſunt feſta ſimplicia. vt ſunt omnia alia feſta cõmunia que cõcurrunt in eccleſia dei. vt feſtum Eliſabeth Dorothee. ꝛ ſic de alijs. ꝛ feſta cõfeſſorum doctoꝝ martyrum ꝛ virginũ. Et iſta adhuc ſunt duplicia. quedam ſimplr̃ nõ celebria. vt feſtum ſancti Franciſci Egidij Antonij. ꝛ ſic de alijs. Alia celebrant̃ ante prandiũ. ſed poſt populus nõ ꝓhibetur ab opere mechanico. vt eſt feſtũ Marci Auguſtini Georgij. ꝛ ſic de alijs Et ergo dr̃ magiſter (In ſummis feſtis.) ad differentiã illoꝝ ſimpliciũ feſtoꝝ ꝛ mediocriũ. ☞ Itẽ notãdum. dr̃ vlterius in textu (ad miſſam) vñ miſſa dr̃ vno mõ a v̓bo mittor eris. ꝛ illo mõ poteſt eſſe participiũ vl̓ nomẽ adiectiuũ. et ſic dicimus. iſte eſt miſſus. i. legatus. ꝛ ſic non capitur hic. Alio mõ capit̃ vt

eſt nomē ſubſtantiuū. ⁊ tunc definit̄ ſic. Miſſa eſt diuinū officiū ad ſalutē fideliū ⁊ ad ꝯſecratōem corporis chriſti a ſanctis patrib9. ſcȝ a ſancto Petro. ⁊ ab alijs inſtitutū. quia ibi ꝯſecratur corp9 et ſanguis chriſti. Et illo modo etiam poteſt dici a verbo mittor teris. quia ibi filius dei mittit̄ in altari. Secūdo quia ibi p̄ces ſacerdotis p̄ manus angeli mittunt̄ ad deū. Item dr̄ notāter in littera (collecta) ¶ Pro quo ſciēdum ꝙ collecta vno modo eſt adiectiuū ⁊ venit a verbo colligo is ere. ⁊ ſic nō ſumit̄ hic. Alio modo eſt nomē ſubſtantiuū. et definit̄ ſic. Collecta eſt oratio in qua deo loquimur. ⁊ ei in loquēdo vnimur ad impetrādum diuinū auxiliū et gratiam diuinā. nam ille qui orat deo loq̄tur. ⁊ per hoc deo vnitur. ¶ Itez notandū. ꝙ nō quilibet aptus eſt ad celebrandū miſſam. ſed ſolus ſacerdos. Pro quo ſciendum. ꝙ ſacerdos a ſanctis patribus definitur ſic. Sacerdos eſt homo maſculus cōſecratus ieiunus. mente ⁊ corpore mūdus nulla occaſione p̄peditus vni vel pluribus cōiunctus vel cōmunicatus quo ad vices ⁊ quo ad tēpus determinatum debite ordinatus. Hic tangūtur multa que req̄runtur ad ſacerdotem qui diuinū officiū miſſe debet celebrare. Primo req̄ritur ꝙ ſit homo. q2 angelus nō poteſt eē ſacerdos. nec poteſt celebrare miſſam. Per hoc ꝙ dicit̄ (maſculus.) excluditur femella. ſimiliter et monialis. Per hoc ꝙ dr̄ (conſecratus.) remouetur vna opinio hereticoꝝ. q̄ dixerunt ꝙ quilibet chriſtianus deuotus poſſet celebrare miſſam. Per hoc ꝙ dr̄ (ieiunus) tangit̄ ꝙ ſacerdos volens celebrare miſſam dȝ ieiunare a media nocte vſqȝ poſt celebratōem. ⁊ ad hoc req̄ritur ꝙ dormiat. nam maxime req̄ritur in tali officio ꝙ cibus corpalis ſit digeſtus. et talis digeſtio maxime fit in ſomno. vt ex naturalib9 manifeſte habetur. Et ergo ſi ſacerdos nō dormierit a media nocte. ſic ꝙ mediam noctē vigilaret incaute poſſet celebrare ſequēti die. niſi h̄ eſſet ꝙ nō poſſz dormire p̄ totam noctē ꝓpter aliquā certam infirmitatem que impediret ſomnū. tūc bene admittit̄ ꝙ in ſequēti die celebrat. dūmodo ſit facta digeſtio. Per hoc aūt qd̄ dr̄ (mente ⁊ corpe mūdus) vult ꝙ ſacerdos volens celebrare debet eſſe mūdus ab omi peccato ne labijs immūdis tangat et oſculetur filiū virginis. vn̄ dt̄ beatus Bernardus. O clerice quō labijs oſcularis filiū virginis q̄bus paulo ante oſculatus es labia meretricꝭ. vi deas ne oſculo filiū virginis tradas. Per hoc ꝙ dt̄ (nulla occaſione p̄peditus) vult ꝙ talis ſacerdos nō ſit irregularis neqȝ excōmunicatus. Per hoc ꝙ dicit (vni vel pluribus cōiunctus vel ꝯmunicatus) vno mō intelligitur ꝙ debet habere vnū vel plures adiutores. Alio modo intelligitur ꝙ ſi nō ſint plures adiutores. tamē adhuc ꝓ nobis debet orare in cōmuni. Nam licet ibi ſit niſi vnus miniſter. ſufficit tamē ꝙ ibi ſint plures aſtātes. ⁊ ergo dt̄. orate pro me peccatore. Sed per hoc ꝙ dt̄ (quo ad vices) vult ꝙ ſacerdos non debet celebrare miſſam niſi in eccleſijs ⁊ in locis conſecratis. ⁊ ſi fiat alibi ꝙ hoc fiat cum conſenſu ⁊ licentia epiſcopi. Sed per hoc ꝙ dt̄ (et quo ad tempus determinatū) vult ꝙ celebratio non fiat niſi in die et ante meridiem. niſi in feſto natiuitatis domini. tūc vna miſſa celebratur in nocte. Etiam dt̄ (et debite ordinatus) quia ſacerdos volens celebrare debet eſſe ſacris veſtibus indutus et calciatus que requiruntur ad miſſam. Quia nullus diſcalciatus poteſt celebrare miſſam. Aliter

hoc ſic intelligitur. i. ꝙ nõ ſit per ſaltum promotus ad ſacros ordines. vt
ſi poſt ordinē ſubdiaconatus vel accolitatus cepiſſet ordinē pſbiteratus.
¶ Item ſciendum ſm aliquos ꝙ ſex ſunt virtutes miſſe. Prima eſt. ꝙ ſi
aliquis daret pauperibus oīa que haberet ⁊ cum hoc peregrinãdo ꝑtrãſi
ret oīa ſpacia terre. tãtum ei nõ prodeſſet. ſicut ſi digne audiret vnaꝫ miſ
ſam. ⁊ hoc cum tota mētis ſue deuotõe in ſtatu gratie abſqꝫ peccatꝭ mor/
talibus. Secũda virtus eſt. quia infra auditõeꝫ miſſe anime cõſanguineo/
rum nõ patiũtur penam in purgatorio. Tercia virtus. quia infra auditi
onem miſſe homo nõ efficiet̃ ſenex nec infirmabitur. Quarta virtus. q̃a
poſt auditõem miſſe oīa que ſumũtur magis cõueniunt nature q̃ȝ an/
tea. Quinta virtus eſt. ꝙ miſſa plus petit corã diuina maieſtate q̃ȝ omes
oratões que ſunt in toto mũdo. quia eſt oratio eccleſie. ergo eſt orõ capita
lis. Capitalis enĩ oratio preualet oībus orõnibus. igitur ⁊c̃. Sexta vir
tus eſt. ꝙ vna miſſa cum deuotõe audita in vita plus valet q̃ȝ cẽtum poſt
vitam. Et hoc quo ad tria. ſcꝫ quo ad remiſſionē culpe. ſecũdo quo ad di
minutõem pene. tercio quo ad augmẽtatõem gratie. ¶ Ultimo notã
dum de caſibus. Primus eſt. vtrũ ſacerdos excõmunicatus poteſt cõfi/
cere corpus chriſti. Rñdetur ꝙ ipm ſacerdotē excõmunicatũ cõficere cor
pus chriſti intelligit̃ dupl'r. vno modo de iure. alio mõ de facto. Modo
dr ꝙ ſacerdos excõmunicatus de facto bñ cõficit corpus chriſti. ſed nõ de
iure. Et rõ illius eſt. quia nulla pena iuris poſita poteſt tollere illud qḋ
datũ eſt a iure diuino. qꝛ inferiꝰ nõ tollit ſuperiꝰ. ſed excõmunicatio eſt pe
na poſita ipſius iuris. ꝯſecratio vero corpis chriſti ſolũ data eſt a deo vel
a lege diuina. ergo excõmunicatus pt̃ ꝯficere corpus chriſti de facto. licet
nõ de iure. quia de iure excluſus eſt ab eccl'ia. Secũdus caſus eſt. vtrũ
ſacerdos irregularis poteſt ꝯficere corpus chriſti. Rñdetur cõſimiliter ꝙ
poteſt ꝯficere de facto nõ aũt de iure. Nam ille poteſt ꝯficere corpus chri
ſti qui habet illud in quo cõſiſtit vera cõfectio ⁊ ꝑfectio huius ſacramenti
ſed quilibet ſacerdos irregularis eſt huiuſmodi. igitur ⁊c̃. Minor proba
tur. quia ordo fundat̃ ſuper caracterem indelibilem qui manet in quolibꝫ
ſacerdote. nõ tamē poteſt ꝯficere de iure. quia ſacerdos irregularis ꝓhi/
bitus eſt ab eccl'ia. Tercius caſus. vtrũ angelus poteſt celebrare miſ/
ſam. dato ꝙ habet formã ⁊ materiã ſacerdotis. Rñdetur ꝙ nõ. quia nul/
li angeloꝝ dictum eſt hoc. quotieſcunqꝫ feceritis ⁊c̃. In q̃bus verbis chri/
ſtus ieſus dedit hoībus autoritatē cõficiendi corpus ſuũ. Itẽ dt apoſto
lus ad Hebreos. Altare autem habemus de quo nõ habẽt poteſtatem
edere niſi qui tabernaculo ſeruiunt. i. ſacerdotes Etiam angeli nõ habent
caracterē ſacerdotalem. ideo ꝯficere nõ poſſunt corpus chriſti. q̃a ad hoc
ꝙ aliq̃s ꝯficiat corpus chriſti req̃rit̃ autoritas ſacerdotalis. Ex quo ſequi
tur ꝙ homo eſt dignior angelo in iſto ſeruitio. quia nõ legitur in ſcripturis
ꝙ angelus in ſacerdotem fuit ordinatus. Etiam homines ſunt maioris
autoritatis q̃ȝ angeli in iſto. ⁊ ideo ſunt ipſis angelis digniores Quar/
tus caſus. ponatur ꝙ aliq̃s ſacerdos ſit mortuus. ⁊ poſt longuꝫ tempus
cum diuina potentia reſuſcitetur a mortuis. nunq̃d ille poteſt ꝯficere cor
pus chriſti ⁊ celebrare diuinũ officium miſſe ſine nouo ordine conſecratio/
nis. Reſpõdetur ꝙ in tali caſu ipſe reſurgēs a mortuis habet adhuc oīa

requiſita ad ↄſecratõem habet eñ caracterem indelibileȝ qui eſt funda- mẽtum totius ordinis ſacerdotalis. ꝛ talis caracter nõ tollitur ꝑ mortẽ Et rõ eſt. qꝛ talis caracter eſt ſignũ impſſuȝ ipi aīe ꝑ receptõem ſacramẽ ti. vt pȝ. i. q. i. qđ ꝗdã. ꝰ pt ↄficere Quintus caſus eſt. vtrũ concubina rius pt celebrare miſſam et ↄficere corpus chriſti. Rñdeť ꝙ ſic. imo de iu re et de facto niſi manifeſte eſſet abiectus ab eccľia Sextus caſus. vtꝝ ſacerdos ſciſmaticus pt cõficere. dato ꝙ hȝ debitã materiã ꝛ formã. Rñ- det magiſter ſentẽtiaꝝ ꝙ nõ. ꝛ rõ eius eſt iſta. qꝛ qñ aliqs cõficit corpus chriſti tũc deus et angeli aſſiſtũt cõficienti. ſed deus ꝛ angeli nõ aſſiſtunt ſciſmatico ſacerdoti. igiť ꝛc. Etiã ſciſmaticus ſacerdos nõ pt abſoluere. ꝰ nec cõficere. In iſto articulo recedũt doctores ſacre ſcripture a magiſtro ſentẽtiaꝝ dicẽtes. ꝙuis ſacerdos ſciſmaticus de iure nõ pt cõficere corpꝰ chriſti. poteſt tñ de facto ↄficere corpus chriſti. Et rõ theologoꝝ eſt. qꝛ hȝ caracterẽ indelibilẽ qui ab eo non pt tolli. igiť pt cõficere. ☞ Ad rões rñdetur ad primã. ꝙ ꝙuis deus et angeli nõ ſint pñtes quo ad meritũ cõficientis. tamẽ ſunt vtiqꝫ ibi quo ad meritũ et effectũ ſacramẽti. Ad ſe cundã rñdetur ꝙ nõ ẽ ſimile de poteſtate abſoluẽdi ꝛ cõficiendi Septi mus caſus eſt. vtrum ſacerdos degradatus pt conficere corpus chriſti. Rñdetur per magiſtrũ ſentẽtiarum ꝙ nõ. ꝛ cum eo cõcordant omẽs iu- riſte. ſed doctores ſacre ſcripture ab eo recedunt. quia debemus magꝭ pie ꝙ crude ꝛ impie loqui cum theologis. ꝙ degradatus pſbiter poteſt con ficere corpus chriſti. dummõ habeat debitã materiã et formã verborum Vel dicatur ꝓpter iuriſtas. ꝙ ſacerdos degradatus poteſt ad minus con ficere corpus chriſti de facto ſi in caſu nõ poteſt de iure Octauus caſus eſt. vtrum ſacerdos portat in monſtrãtia ſpẽm panis vel corpus chriſti. Ibi reſpondetur ꝙ ſacerdos portat ſolũ ſpẽm panis. ſed chriſtus ibi ſeip ſum portat mouet ꝛ leuat. Et rõ eſt. qꝛ indiuiſibile ꝛ ſupernaturale ꝓprie nõ poteſt portari moueri vel leuari ab altero. Ex iſto ſeqťur ꝙ ſacerdos in altari eleuat proprie ſpeciem panis ſolum

.i. in celebratõe ꝓ defunctꝭ ſᶜ vnã legere
In defunctorum collectam dicere miſſa
vel de ſcõ ſᶜ collcã .i. dȝ legi añ vltimã
De ſanctis poteris. tamen hec penultima fiet
tu ſacerdos ſcȝ miſſam
Sic econuerſo dum pro viuis celebras ſac

In iſta parte autor determinat de collectis dicẽdis in miſſis defuncto rum. Et diuidiť in duo. ꝑmo facit hoc quod dictum eſt. ſecũdo determi- nat de collectis dicendis in miſſis viuoꝝ. Secũda ibi (Sic ꝛ ecõuerſo.) Quo ad primã partem đt ſic. quicũqꝫ celebras miſſam pro defunctis tu potes dicere vnam collectam de ſanctis. ſic tamẽ ꝙ illa ſit penultima. i. vl tima ſine vna. et hoc ſic ſub hac forma. ꝙ ſacerdos ꝑmo habeat collectã de mortuis quã totaliter dȝ ↄcludere. et poſt hãc iterũ vnã de mortuis. et vnam de ſanctis. ꝛ demũ vltimam pro defunctis. Sic ecõuerſo quan do celebrať miſſa ꝓ viuis tunc poteſt interponi vna collecta ꝓ mortuis

ita tamen q etiam ſit penultima. ¶ Notandum exquo hic facit men-
tionem de miſſa defunctorum. Dubitaret ergo quis. vtrum miſſe de ſan
ctis celebrate. proſint ipis mortuis intantum acſi miſſe legerentur pro de
functis. Reſpondetur q quantum ad oblationem ſacramenti tunc eque va
let miſſa de ſanctis ipis defunctis ſicut miſſa pro defunctis. Sed quantum
ad omnia alia tunc plus valet miſſa defunctorum ipis defunctis quam miſ-
ſa de ſanctis. In his tamen penſanda eſt deuotio ſacerdotis celebrantis.
¶ Item queritur. vtrum miſſa vel bona opera pro defunctis valeant
animabus que ſunt in celo vel in terra vel in inferno. Et videtur q non va
lent aliquibus illarum. Primo non iſtis que ſunt in celo patet. quia anime in celo
exiſtentes non indigent ſuffragio. exquo ſunt in perfecto gaudio ſine om-
ni pena. Unde iniuriam facit ſanctis qui orat pro eis. vt dicitur extra de ce-
lebratione miſſarum. quia anime in celo exiſtentes non indigent aliquibus reme-
diis. quia ſunt ſine omni peccato. et cum hoc in maxima ſaturitate delectati
onis perſiſtunt. Nec illa ſuffragia valent his animabus que ſunt in inferno
quia tales non habent aliquam ſpem redemptionis. eo q in inferno nulla eſt
redemptio. Nec illa ſuffragia valent animabus que ſunt in terra ſiue in pur-
gatorio. quia nullibi in theologia expreſſum eſt et approbatum q aliquod ſit
purgatorium. Sed in oppoſitum illius eſt ordinatio ſancte matris ec-
cleſie. que ordinauit q quotidie fierent ſuffragia ipis defunctis in ſalutem
de quo habetur ſecundi Machabeorum duodecimo. Sancta et ſalubris eſt
cogitatio pro defunctis orare. ¶ Pro quo notandum q multi heretici exi-
ſtimant ſolum eſſe duas vias poſt hanc vitam. videlicet ad celum vel ad in
fernum. ſic q quandocunque aliquis moreretur. q tunc immediate anima
eius vel aſcenderet in celum vel deſcenderet ad infernum. et terciam viam
videlicet purgatorii negabant. Dicebant enim q talia ſuffragia mortuorum
ſacerdotes propter lucrum inueniſſent Et ſi dicitur eis q hoc ſit approbatum
per doctores ſacros. tunc ipi dicunt q tales doctores qui poſuerunt fue-
runt ſacerdotes. et ideo ſuſpecti ſunt in hac parte. Sed tamen oppoſitum
eſt tota diſpoſitio ſancte matris eccleſie que concedit terciam viam. vide
licet purgatorium. Et hoc poteſt perſuaderi tali ratione. quia ſi non eſſet pur
gatorium deus eſſet iniuſtus iudex. conſequens eſt falſum. Sed q hoc ſe-
queretur probatur ſic. et ponatur talis caſus q ſint duo homines quorum
vnus ſit bonus et ſine omni peccato. et alius malus et occiſor per totum
tempus vite ſue. et q idem malus homo in extremo termino ſue vite con-
fiteretur omnia peccata ſua. Et tunc vlterius ponatur q ambo moriantur.
tunc queritur an anima iſtius mali hominis tranſit ad celum vel ad infernum
Non poteſt dici q tranſit ad celum. quia tunc ſequeretur q deus eſſet in-
iuſtus iudex. quia iſte qui fuerat bonus per totam vitam ſuam. ſimiliter et il
le qui malus fuit per totam vitam. haberet ſimile meritum. quod eſſet iniu-
ſtum. Nec poteſt dici q anima iſtius mali hominis tranſiret ad infernum. quia
confeſſus fuit peccata eius grauiſſima et penituit et contriuit de omnibus fo
refactis atque delictis. ſed ſatiſfactionem pro his nondum fecit. Et ergo re
linquitur q vtique eſt dare medium per quod fit ſatiſfactio pro peccatis mor-
talibus oblitis. et pro omnibus aliis peccatis hic confeſſis et contritis pro qui
bus tamen non eſt adhuc ſatiſfactum. Et illud medium ſecundum ſanctam ma-

trem ecclesiam est purgatoriū in quo purgantur anime poſtq̄ꝫ decedunt
que hic ꝓ peccatis nō ſatisfecerunt ¶ Iſtam rationē heretici ſubtiliter ſol-
uunt. nam quando arguitur ꝙ ſic. ſequeretur ꝙ deus eſſet iniuſtus iudex
ipſi heretici negant cōſequentiā Ad ꝓbationē· vt ſi ponatur ꝙ ſint duo
homines ⁊c̄. vt ſupra qui ſimiliter tranſeunt ad celum. dicūt ꝙ licet trāſe-
ant ambo ad celum. ꝓpterea tn̄ deus non eſt iniuſtus iudex. q꞉ tales non
habent equalem gratiam. eo ꝙ non habent equale meritum. et ſic hereti-
ci dicūt vlterius ꝙ iſte ſint rationes ſophiſtice quas non curant. ⁊ ideo ꝓp-
ter tales hereticos ſumme neceſſariū eſt om̄es ſacerdotes eſſe logicos. q꞉a-
al's multum faciliter deciperentur ab hereticis. vnde preſbiteri habent
ꝙ gratia dei nulli debetur niſi qui ſua peccata deplanxit. addita ſatiſfactio-
ne. ⁊ ergo ſi ꝑ aliquē hoiem fit ſola cōfeſſio et peccatoꝝ cōtritio. et ille tūc
moꝛit adhuc gratia dei huiuſmodi nō debetur niſi etiā cum hoc ſit ſatiſfa-
ctio. modo illa ſatiſfactio poſt receſſum in viam vniuerſe carnis nō p̄t fie-
ri in celo. nec etiam in inferno. ergo oꝑtet ꝙ vtiq̄ꝫ ſit ibi mediū ꝑ quod ta-
lis ſatiſfactio poteſt fieri. ⁊ illud eſt purgatorium. Unde fundamentum
hereticoꝝ eſt. ꝙ purgatorium non eſt approbatum in ſacra ſcriptura. ſed
tamē hoc eſt falſum. Unde ad hoc ꝙ purgatorium ſit ponendum multi-
pliciter adducitur ſcriptura. Primo patꝫ autoritate veteris teſtamenti
vt legitur in libro ſecundo Machabeoꝝ duodecimo vbi dicitur. San-
cta ⁊ ſalubris eſt cogitatio ꝓ defunctis exorare vt a peccatis abſoluātur
ſed notum eſt ꝙ tales orationes non ſubueniunt animabus beatis que ſt
in celo. quia ille ſunt in ſempiterna requie. nec etiam ſubueniūt animabꝫ
que ſunt in inferno. nam tales redemptōem non ſperant aliquā. Relinq̄-
tur ergo ꝙ orationes pro defunctis facte proſint animabus in purgato-
rio exiſtentibus. Et patet hoc idem autoritate ſancti Auguſtini Grego-
rij Euſebij. ⁊ aliorum doctoruꝫ qui per multa mirabilia miracula decla-
rant eſſe purgatoriū. Unde dicit beatus Gregorius in libro dyalogoꝝ
ꝙ purgatoriū ſuperat omnem penam corporalem. quia nulla pena eſt ma-
ior purgatorij pena. ergo manifeſte concluditur ꝙ purgatoriuꝫ eſt ponē-
dum. ¶ Item dubitatur in quo loco eſt purgatorium Ad hoc reſpon-
dent doctores ſacre ſcripture diſtinguendo quattuor habitacula et man-
ſiones. Prima manſio eſt inferius ſimpliciter. ſcꝫ in centro terre in quo cō-
currunt om̄es putredines totius mūdi. que q̄dem manſio infernus nū-
cupatur. in qua mā̄ſione detinentur anime peccatrices decedētes in pec-
catis mortalibus. ⁊ iſte eternaliter ſunt dānate et perpetuis cruciatibus
dedite. q꞉ ibi inhabitat horror ſempiternus. Secūda manſio eſt ſupra in-
fernū in qua habitant ſeu detinētur paruuli nō baptizati morientes in pec-
cato originali. ⁊ iſti nō puniuntur aliqua pena ſenſibili. ſed eoꝝ pena eſt ſo-
lum illa ꝙ eternaliter carent viſione dei. Tercia manſio eſt purgatorium
in qua manſione ſunt illi qui moriuntur ſeu decedūt in peccatis venialibꝫ
vel in peccatis mortalibus oblitis. vel qui ꝓ om̄ibus peccatis cōmiſſis
et cōfeſſis penitētiam non compleuerunt. ⁊ ſi compleuerunt non tamē ſa-
tis deuote et contrite. et iſti habēt ſpem redemptionis. ⁊ iſti ſunt pro qui-
bus celebrantur miſſe ⁊ pro q̄bus fiunt ſuffragia eleymoſine ⁊ cōes ſem-
per in eccleſijs orōnes. Quarta mā̄ſio eſt alijs beatior. ⁊ dr̄ ſinus abrae et

ad iſtam venerunt ante legem nouam patres antiqui morie͂tes ſine pec/
cato mortali. de qua dicit dominus in euãgelio de diuite et lazaro Luce
decimoſexto. Factum eſt autem vt moreretur mendicus. ⁊ portatus eſt
ab angelis in ſinum abrae. Sed tame͂ illa manſio deſtructa eſt per chri/
ſtum. quia chriſtus poſt ſuam reſurrectõem illam mãſionem deſtruxit. et
om͂es animas ibi dep̄hensas in vitam eternã ꝑduxit ¶ Item ex quo hic
fit mentio de ſuffragijs mortuoꝝ. tunc dubitaret quis. que tame͂ ſunt il
la ſuffragia que animabus ꝓdeſſe poſſunt. Reſpondet beatus Grego/
rius. ꝙ ſunt quattuor. videlicet p̄ces. miſſe. eleymoſine. et ieiunia. Per
iſta eñ quattuor minuu͂tur peccata in purgatorio. vñ ꝟſus. Miſſa pre/
ces dona ieiunia quattuor iſta Abſoluu͂t aĩas quas arde͂s detinet ignis.
☞ Item dubitat᷑. vtrũ pena purgatorij ſit equalis pene infernali. Rñ/
detur ꝙ ſic q̄ntum ad tormēta. ſed tñ illa eſt differe͂tia. quia pena purgato
rij eſt te͂poralis et trãſitoria. infernalis vero eterna. Etiã iſte in purgato/
rio habe͂t cõſolatõem ꝓpter ſpem rede͂ptõis. iſte autem aĩme que ſt͂ in in
ferno nullã habe͂t ꝯſolatõem. quia ſciu͂t ſe eſſe eternaliter dãnatas. ¶ Ite͂
querit᷑. vtrũ pena in purgatorio ſit maior pena totius mu͂di. Rñdetur. cõ
muniter loque͂do tu͂c pena purgatorij e͂ maior et crudelior om͂i pena hu/
ius mu͂di. ſed tame͂ poteſt eſſe minor quã doq; iuxta quantitate͂ criminis
¶ Item vtrũ ignis purgatorij ſit corꝑalis vel ſpiritualis. Rñdetur ſm
beatum Gregoriũ ꝙ in purgatorio eſt ignis corꝑalis qui eſt idez ignis in
ſpecie cum igne infernali Sed diceret quis. inter agens ⁊ patie͂s debet
eſſe ꝓportio p̄mo de generatõe. ſed inter corꝑale et ſpirituale nõ eſt ꝓpor/
tio. ergo anima nõ punitur igne corꝑali. Rñdetur. naturaliter hoc bene
eſſet verũ quod ꝯcluditur ꝑ argumentũ. ſed aĩme patiu͂tur ibi ex diuina
admiſſione et ordinatiõe ⁊ nõ naturaliter. ☞ Item querit᷑ vtrũ purga
toriũ maneat poſt nouiſſimũ diem. Rñdetur ſimplr ꝙ nõ. qr deus et na/
tura nihil faciu͂t fruſtra. p̄mo celi. ſed poſt nouiſſimũ diez nulla erit pena
trãſitoria. ſed om͂is aĩa aut ſaluat᷑ aut dãnatur. ſi ſaluat᷑. tunc aſce͂dit in al/
titudine͂ ſumme deitatis ⁊ vere beatitudinis. ſi dampnat᷑ tu͂c deſcendit in
ꝓfunditate͂ inferni. igit᷑ ꝓ tu͂c poneret᷑ fruſtra purgatoriũ. ☞ Etiã q̄rit᷑.
vtrũ celebrare miſſam ꝓ aĩa vna iuuet om͂es alias aĩas. Rñdetur ꝙ cele
bratio ꝓ vna ſpeciali aĩa generaliter ꝓdeſt omnibus animabus exiſtenti/
bus in purgatorio quo ad liberatõem. ſed tame͂ illi anime ſpecialiter pro/
deſt quo ad honore͂. Exemplũ. ſicut candela ponit᷑ ante p̄ncipem ad eius
honore͂. tame͂ omnibus aſſiſte͂tibus lucet. ☞ Itez querit᷑. vtruz peccator
exiſtens in mortali pctõ bonã opatione͂ pro defunctis faciendo poſſit ani
mas abſoluere a pena purgatorij. Reſpõdetur. aliquem facere bona ope/
ra pro defunctis intelligitur duplicit᷑. Uno modo ſm ſe ⁊ abſolute. Alio
modo inq̄ntum eſt miniſter eccleſie. p̄mo modo ſi peccator exiſtens in pec
cato mortali facit aliqua bona opera ꝓ defunctis ſm ſe ⁊ proprio nutu et
motu ⁊ nõ in virtute eccleſie. tunc illa ſuffragia non proſunt animabus in
purgatorio exiſte͂tibus vt dicit ſanctus Thomas de aquino. Si vero il
la operatio per huiuſmodi hominem fieret inq̄ntum eſt miniſter eccleſie. et
eſt in numero fidelium. tunc eius ſuffragia proſunt anime.

☞ Item queritur. vtrum purgatorium ſit pars inferni. Reſpondetur

ꝙ purgatoriũ eſt duplex. ſcʒ ſpẽale et ꝓuatum. Et tũc vlterius dicat ꝙ
purgatoriũ ſpeciale eſt ꝯiunctũ ipi inferno ⁊ ad illud mittunt aïe q̄ de cō
muni lege ſunt puniende. Et illud pʒ ꝑ beatũ gregoriũ in libro dyalogo
rum. vbi dr̄ ꝙ cũ eodē igne purgant. Sʒ purgatoriũ ꝓuatũ ſm beatũ gre
goriũ eſt in diuerſis ptib⁹ mundi. nã q̄dã aïe puniunt in glatie. q̄dã in ae
re. q̄dã in ſiluis. q̄dã in deſerto. q̄dã in ſterq̄linijs et ſic de alijs ptib⁹ hu/
ius mundi Itē q̄ritur q̄re chriſt⁹ deſcēdit ad inferna. Reſpondet ſan/
ctus thomas de aq̄no. dicēs ꝙ ſicut chriſt⁹ verus hō fact⁹ venit in hũc
mundũ vt ꝑ penitentiã corpalem eēt lumē mundi. ſic ad infernũ venit ꝑ
diuinitatꝭ maieſtatē vt eēt lumē ſanctoꝝ patrũ in limbo inferni exiſtētiũ
q2 chriſt⁹ defunct⁹ ſm humanitatē iuit ad iferna potēter et redemit oēs
q̄ in hoc mundo nō ꝓpria volũtate. ſʒ humanitatis fragilitate ceciderũt
in peccata. ſicut erant ſancti patres ⁊ ꝓphete et ꝯfiſſes Itē q̄rit quãdo
chriſt⁹ deſcendit ad inferna an tũc defuit angelis in celo. Ad hoc reſpō/
det ſanct⁹ Auguſtin⁹ ꝙ q̄uis chriſt⁹ verus deus ⁊ hō fuit in hoc mũdo
tñ pſentia diuinitatꝭ et claritatis ei⁹ nũq̄ȝ defuit angelis in celo. ⁊ ergo
vult ſanctus Auguſtin⁹ ꝙ chriſtus deſcendit ad inferna tali claritate ⁊
potentia quali corã angelis fulgebat in celeſti hierarchia Itē q̄rit vtꝝ
hi q̄ nō cōplēt ſatiſfactōnem in vita pñti et cũ hoc moriunt. an iuſte pena
purgatorij puniant. Reſpondet ꝙ illi q̄ nō cōplent penitentiã in pñti vi/
ta et ſi moriunt iuſte puniēt pena purgatorij. q2 dr̄ magiſter in ſentētijs
Purgand⁹ eſt igne purgatōis q̄ in aliud ſeculũ detulit fructũ ꝯfeſſiōis
De illo igne purgatorij dr̄ beat⁹ auguſti. ꝙ ignis purgatorij ſi nō ſit eter
nus miro tñ mō grauis eſt. ſupat eñ oēm penã quã hō vnq̄ȝ paſſus ē vel
pati pt in hac vita. Sicut eñ depict⁹ ignis ad ignē realē ſe hʒ. ſic ſil'r ig/
nis pñtis ſeculi infernali cōpatur. De carcere infernali eterne dãnatōis
dr in quodã ſermone. Carcer penalis eſt hoi q̄ñ manib⁹ et pedib⁹ vincu/
latur. ſʒ penalior q̄ñ tenebris ꝯtinuis includit. Penaliſſimus tñ q̄ñ ꝯti/
nue fletib⁹ et dentiũ ſtridorib⁹ anguſtiat. Talis erit carcer infernalis de
quo dr mathei. xxij. ligatis manib⁹ et pedib⁹ mittite eũ in tenebras exte/
riores ibi erit fletus et ſtridor dentiũ. In iſto igne eterno diuerſi ſūt tor/
tores. vñ metrice dr. Sunt ibi tortores ſerpentib⁹ horridiores. Defor/
mes nigri. ſʒ nō ad ꝟbera pigri Nũq̄ȝ laſſant ſʒ ſp ad hec renouant. De
tali eñ igne nulla ē redēptio abſolute loquēdo. ſʒ bñ de igne purgatōis
vt ſupdictũ ē. ¶ Itē q̄ritur q̄re ſacerdos añ collectã ſalutat populũ dicē/
do dñs vobiſcũ. et pp̄ls reſpondet ⁊ cũ ſpiritu tuo. Ad hoc ē dōm ꝙ hec
ſalutatio dñs vobiſcũ ſumpta eſt ex libro Ruth. capitulo ſcdo. vbi legit
ꝙ boos ſalutauit meſſores ſuos. Et eſt ſentētia illi⁹ dñs vobiſcũ. id eſt
in petitionib⁹ bonũ tribuat affectũ vt in vobis maneat. pces veſtras ex/
audiat. grãm ꝯferat. ⁊ ꝑmia tribuat. Et chorus reſpondet ⁊ cũ ſpiritu
tuo. id eſt dñs ſit in te q̄ ſpiritũ tuũ innouet q̄ ſit in viſcerib⁹ tuis. q2 nō ex
audiunt pces illius q̄ nō hʒ ſpiritũ ſanctũ rectũ. quaſi chorus ⁊ populus
dicant. tu nobis hoc optas dicendo. dominus vobiſcum. ideo nos dici/
mus et cum ſpiritu tuo ſit dominus vt valeas nobis hoc impetrare. vel
poteſt dici ꝙ per hoc quod dicit chorus et cum ſpiritu tuo. datur intelli
gi ꝙ ſacerdos debet eſſe totus ſpiritualis. vt ſit ſenſus et cum ſpiritu tuo

id eſt dominus qui eſt in ore tuo ſit etiam in corde tuo et in mente tua.
Deinde ſacerdos dicit Oremus. in ſignū qꝫ chriſtꝰ in orto fuit triſtꝭ et merēs patreq̄ꝫ rogauit vt auferret a ſe calicē paſſionis amariſſime quē bibiturus erat quando ꝛ dixit diſcipulis ſuis orate ne intretis in tenta-tionem. vt habetur mathei. xxvi. capitulo.
¶ Item q̄ritur quare collecta ſeq̄tur kyrieleyſon et gloria in excelſis cū legit̄ miſſa. Dr̄m qꝫ rō ordinis illius eſt iſta. q̄m nūq̄ꝫ fieri pt̄ recta aut vera petitio ad dominū deum niſi mens p̄cantis fuerit humiliata ꝛ pror-ſus ab omi ſuperbia atq̄ꝫ vana cogitatōne alienata. quoniā humiliatum cor deus nō ſpernit. ſed exaudit. iuxta illud pſalmiſte. Cor contritum ꝛ humiliatum deus nō deſpicies. Sed huiuſmodi humiliatio ſignificat̄ cum canitur aut legitur kyrieleyſon quod interpretatur domine miſerere
¶ Secundo debet fieri quedam eleuatio mentis petentis in deum. vt to-ta eius cogitatio in deum flectatur quod ſignificatur cum legitur aut ca-nitur gloria in excelſis quod eſt laus angelorum per quam laudes mens hominis eleuatur et in deum totaliter tendit et tunc ſequitur petitio que fit in collecta.

eſt ſc aliq̄ ſc in diuinis .i. poſtea
Si collecta patrem prenominat. vt tamē infra
.i. memoria .i. filij ſc collecte .i. ꝯcludas ſc dñm noſtꝝ ieſum ꝛc.
Mentio ſit prolis. in fine legas per eundem
.i. memoria .i. filij ſc noſtꝝ ieſum ꝛc .i. ꝯclude
Mentio ſi nulla ſit prolis. per dominum dic
.i. p̄ponit̄ ſc collecta .i. filij .i. ſine mentōe facta de patre
Si precedit in hac nomen nati. ſine patre
ſupple ꝛ regnas ꝛc. .i. finit̄ ſc collecta.
Qui cum patre deo viuis concluditur iſta
ſc ſpūs ſci deꝰ .i. ꝯcludas .i. ſi mentio fit de ſpū ſcō.
Euiſdem dicas ſi ſpiritus intus habetur

In hac pte raymundus determinat de collectis dicendis etiā in alijs fe-ſtiuitatibꝫ ꝛ diuidit̄ in duas ptes. In p̄ma determinat de fine collectaꝝ in ſcd̄a determinat de p̄ncipijs collectaꝝ. Scd̄a ibi. Omnibus oremus Quantum ad p̄mam partem ex littera eliciūtur quattuor regule. Qua-rum p̄ma talis eſt ſi aliqua collecta dirigitur ad patrem et in ea fit men-tio de perſona filij tunc debet concludi per illud relatiuum per eundem. dicendo per eundem dominum noſtrum ieſum chriſtum ꝛc. ¶ Secūda regula. ſi in aliqua collecta fit mentio de ſolo patre et nō de filio tunc in fi-ne illius collecte debet legi per dominū noſtrum vt patet in omibꝫ colle-ctis dominicalibꝫ et ferialibus. ſicut in parce domine parce peccatis ꝛc.
¶ Tercia regula eſt. ſi in aliqua collecta mentio fit de ſolo filio ꝛ non de patre tunc talis collecta debet ſic ꝯcludi q̄ cū patre deo viuis ꝛ regnas vt patet in Deus q̄ crucem ſanctā aſcendiſti. ibi ſolum fit mentio de filio. qꝛ filius aſcendit crucē ergo debet ſic concludi ſicut dr̄ regula ¶ Quarta re-gula quandocunq̄ꝫ fit mentio de ſpiritu ſancto, tunc in fine illius collecte

debet poni illud relatiuum eiuſdem. vt patet in hac collecta. deus q̄ cor-da fidelium. Ibi nanq̨ fit mentio de ſpiritu ſancto. ergo debet ſic concludi per dominum noſtrum ieſum chriſtū filium tuum q̄ tecum viuit ⁊ regnat in vnitate eiuſdem ſpiritus ſancti ⁊c.

☞ Notandum q̄ vltra illas regulas in littera poſitas ponūtur alie re-gule quarum prima eſt iſta. quando in principio collecte fit mentio de pa-tre et in fine de filio et de ſpiritu ſancto. tunc talis collecta debet concludi per eundem quo ad filium et debet addi eiuſdem quo ad ſpiritū ſanctum. vt ſic per eundem dominum noſtrum ieſum chriſtum filium tuum ſic q̄ in fine addatur eiuſdem ſpiritus ſancti ⁊c. vt patet ibi. omnipotens ſempi-terne deus. ¶ Secūda regula eſt. quandocunq̨ in aliqua collecta fit mentio de filio et de ſpiritu ſancto. tunc talis collecta debet concludi per eundē quo ad filium et debet addi eiuſdem quo ad ſpiritum ſanctum. vnde Per do-minum dicat cum pater preſbiter orat Cū chriſtū memorat per eun-dem dicere debet. Filio ſi loqueris qui viuis dicere debes Qui tecum ſi ſit collecta finis in illo. Si ſpiritus almus eiuſdem dicere debes Alia regula. in quacūq̨ collecta ponitur illa dictio verbum redemptor vel vnige-nitus. tunc ſemper talis collecta debet concludi per eundem. ⁊ ratio illius eſt iſta. quia illa mentionem faciunt de filio.

☞ Item notandū q̄ omnes collecte ſimul concludūtur per illam clau-ſulam per dominum noſtrum. Et ratio eſt. quia omnis oratio noſtra de-bet fieri in nomine filij ad patrem. vnde in euangelio Joānis decimoſexto dicit dominus Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis

¶ Item notandum collecta proprie dicitur eo vocabulo. quia antiquitus quando romani voluerunt tranſire cum reliquijs tunc ipſis venientibus ſuper populum collectum talis collecta dicebatur. ſicut verba orationum dicebantur que verba poſtmodum dicta. collecte a populo appellabātur ideo dicitur collecta. quia ipſe ſacerdos collegit omnes orationes chriſtifide-lium ⁊ petiuit pro omnibus chriſtifidelibus in fide catholica exiſtenti-bus et ſic ratione illius petitionis in concluſione dicitur collecta.

¶ Item ex quo hic fit mentio de collectis dicendis in miſſa tunc neceſſa-rium eſt vt ſciatur numerus collectarum in diuino officio dicendarum ne aliquis ex ignorantia huiuſmodi numeri in errorem incidat qui ſummo-pere in tam ſummo diuino officio precauendus eſt

Pro quo ſciendum q̄ numerus collectarum in diuino officio miſſe di-cendarum ſemper debet eſſe impar ſic q̄ nunq̄ dicantur due collecte quattu-or vel ſex ſed vna vel tres vel quinq̨ vel ſeptem. vna propter vnitatem ec-cleſie. ſed tres propter reuerentiam trinitatis. Sed quinq̨ propter quin-q̨ vulnera ieſu chriſti et ſeptem propter ſeptem petitiones quas xps do-cuit ⁊ illum numerum nullus excedere debet ne aſtantes attedientur. Sed tamē beatus gregorius facit exceptionem dicens. ſi in ſummo feſto occurrit aliquod feſtum tūc poſſunt legi due collecte ſub vna concluſione ſicut in die ſtephani prothomartyris vbi prima collecta legetur de ſancto ſecunda de natiuitate chriſti. ſimiliter in die innocentum legunt quattu-or collecte. prima de innocentibus. ſecunda de natiuitate chriſti. tercia de ſancto ioanne. quarta de ſancto ſtephano.

¶ Itē notandū. ſacerdos dicēs aliquā collectā. diſcoop̄to capite dicere debet. Et ſiīr p̄ſul ſiue epiſcopꝰ infulā deponere debet et debet tenere vul tum verſus oriētē ⁊ ſtans eleuatis manibꝫ. Dicit̄ p̄mo ꝙ debet ſtare diſcoop̄to capite in ſignū illius ꝙ mundus debet eē ab omi peccato. ⁊ de bet habere verā intentōem ad ipm deū et ſpecialiter ꝓpter illud ꝙ int̄ deū et ſacerdotē nullū debet eē mediū. ſꝫ debent eſſe vniti in celebratōne tanti diuini officij. ideo in ſignū huiꝰ vnionis diſcoop̄tus eē debet. ¶ Itē debꝫ retinere vultū verſus oriētē in ſignū ortꝰ ipius filij dei. qꝛ pater in diui nis nō iudicat quēcꝗ̄. ſed oīe iudiciū dedit filio ſuo. ideo ad reuerētiā ſui ortus et natiuitatis. tunc omnes orōnes in diuino officio miſſe fiunt verſus orientem. ¶ Item debet ſtare extenſis manibꝫ. qꝛ ſicut qñ moyſes orabat ꝯtra aduerſarios ſuos Exodi ſeptimo. tunc duo tenuerūt ei bra chia et ſic adhuc in romana eccleſia cū dñs apoſtolicus celebrat tunc duo ſuſtinent ei manus in ſignum huius ꝙ chriſtus filius dei pēdebat in cru ce extenſis manibus.

¶ Item notandū ꝙ in fine cuiuſlibet collecte dr̄ ꝑ oīa ſecula ſeculoꝝ. qđ multis modis exponit̄. vno mō ꝯſequutiue vt ꝑ oīa ſecula ſeculoꝝ. id ē ꝑ oēs generatōes nunc et in futuro. qꝛ filius dei ſemꝑ regnat cum patre ſuo in qualibet generatōne. Alio mō ſic exponitur. ꝑ oīa ſecula ſeculorū ꝙ fiat ibi anthonomaſia. id eſt excellentia vt dicimus cantica canticorꝫ ſecula ſeculoꝝ. Tercio mō exponit̄ ꝑ oīa ⁊c̄. i. ſicut filius regnat ab eter- no cū patre. ſic adhuc regnat ꝑ oīa ſecula ſeculoꝝ. id eſt ineternū et vltra Et tunc chorus reſpondet Amē. et hoc vno mō exponit̄ dupl̄r. vno mō ꝓut reſpicit ipam orōem. et tunc eſt ſenſus ſicut vos optatis in orōe pe- tendo ſic etiā opto ꝙ fiat. Alio mō exponit̄ ꝓut reſpicit ꝯcluſionē orōnis et tūc eſt ſignū ꝯfirmatōis. vt amē. i. veꝝ eſt qđ tu dicis. videlicꝫ ꝙ filius in eternū regnat cū patre. ¶ Sed diceres quare hoc addit̄ in collectis Reſpondet̄ ꝙ hoc addit̄ ꝓpter aliq̄s viles hereticos q̄ dicūt ꝙ lucifer q̄ detentus eſt in ꝓfundo inferni adhuc ſit regnaturus. et ꝙ leuari debeat ad aſtra ⁊ regnare in ſecula ſeculoꝝ. mō ꝓpt̄ illā hereſim deſtruēdā addit̄ illa clauſula collectis in q̄bꝫ ꝯcludit̄ ꝙ chriſtus cū patre ſit regnaturꝰ in ſecula ſeculoꝝ Ultimo ē notandū de caſibꝫ. Primus caſus eſt iſte. ſi ſa cerdos infra canonē ꝓpter aliquā magnā debilitatē corꝑis recederet de altari vtꝝ alter ſacerdos pt̄ ꝓ ipo miſſam ꝑficere Reſpondet̄ ꝙ ſi dubiū eſt an talis hoſtia ſit ꝯſecrata a tali ſacerdote an nō et ſi in caſu eēt ꝯſecra ta. tūc ipa debet reſeruari in loco ꝯſecrato ſic ꝙ tūc alter ſacerdos pt̄ inci pere de nouo miſſam ⁊ ꝯficere alterā hoſtiā cū p̄ma ꝓpter dubiū remouē dum ⁊ ratō eſt. qꝛ vnum ſacramentum debet ꝯfici ab vno ſacerdote vel miniſtro et ſic tūc eodē mō dicendū ē de ſanguine chriſti. ¶ Scđs caſus eſt iſte. ſi ſacerdos ꝯficeret corpꝰ xp̄i ⁊ ſi eū inuaderet magna infirmitas ita ꝙ moreret̄ circa altare tunc dubiū eſſet vtꝝ alter ſacerdos poſſet ac- cedere cōplendo ꝑtem miſſe. Ad hoc reſpondent antiq̄ ꝙ nō eſt neceſſe in tali caſu miſſam a p̄ncipio inchoari. Si aūt aliq̄s ſine neceſſitate abſq̄ ꝑiculo mortis nō ꝑficeret miſſam inceptā tunc talis peccat mortaliter et deberet excommunicari. Alij reſpondent ad caſum et melius ꝙ ſi ſacer- dos moreretur poſt ꝯſecratōnem tunc talis hoſtia debet ꝯſeruari in loco

ꝯſecrato ⁊ tunc alter ſacerdos poteſt accedere et incipere miſſam de no-
uo. Ex q̄ ſeq̄tur ꝙ ſi ſacerdos an̄ eleuatōem hoſtie interficeret̄ tūc talis
hoſtia deberet reſeruari in loco ꝯſecrato ⁊ nō deberet alter accedere ad ꝑ-
ficiendū iſtā miſſam. ¶ Tercius caſus. ſi aīal brutū tangeret hoſtiā cō-
ſecratā et comederet ipam. vtrum tale animal comederet verum corpus
chriſti. Reſpondet̄ ſm beatum Innocentiū ꝙ non. quia q̄cito mus
vel aliquod animal brutum comederet tunc amplius deſinit eſſe corpꝰ
chriſti. Ubi nota ꝙ quicūq̧ nō bene cuſtodiret ſacramentum talis deb3
penitere quadraginta diebus Sed quando tale ſacramentum ꝑdiderit
tunc debet penitere vltra vt habetur extra in decretis ¶ Quartꝰ caſus.
ſi ſacerdos leuaret corpus chriſti et veniret colūba vel alia auis ⁊ recipe-
ret corpus chriſti de manibꝫ ſacerdotis. vtꝝ talis auis eſſet excōmunicā-
da Et videtur ꝙ ſic. q2 om̄e cōmittēs ſacrilegiū eſt excōmunicandū S3
illa auis eſt hmōi. ergo ⁊c. Ad hoc reſpondet̄ ꝙ illa auis nō ſit excōmu-
nicanda. ⁊ ratio eſt. q2 ſola animalia rationalia ſunt excōmunicanda. ſed
hec auis nō eſt huiuſmodi. igit̄ ⁊c. ¶ Quintus caſus eſt iſte. vtrum aliq̄
ſunt impedimenta que poſſunt impedire ſacerdotem ne corpꝰ chriſti di-
gne ꝯficeret. Reſpondetur ꝙ duplex eſt impedimentum. nam primum
impedimentum oritur ex pena. Scdm̄ aūt ex culpa. modo pena eſt du-
plex. ſc3 canonica et naturalis. nam pena canonica dicitur excōmunicatō
ſc3 eccleſie ꝓhibitio ⁊ officij ſuſpenſio. ſed pena naturalis illa fundat̄ ſup
defectus naturales ipius corporis. ſicut eſt carentia brachij. et cecitas vi-
ſus. Sed culpa etiam eſt duplex. nam q̄dam eſt culpa mortalis ⁊ quedā
venialis. mō ſm hoc reſpondet̄ ad caſum p̄dictum ꝙ culpa mortalis im-
pedit ſacerdotem ꝙ nō poteſt digne celebrare. Nam ſi celebraret in cul-
pa mortali tunc ipe duplicaret peccatum mortale. nam vnum peccatum
mortale cōmitteret in ſumendo et aliud cōmitteret in ꝯficiendo. S3 cul-
pa venialis nō impedit. ſed de p̄mo impedimento dictum eſt p̄us in caſi-
bus quo ad p̄mā partē. Sed ſcda eiꝰ pars nota eſt de ſe. ¶ Sextus ca-
ſus. vtꝝ viciatus vel mutilatus in vna manu p̄t celebrare. Reſpondetur
ꝙ ſi talis mutilatio ſit notabilis tunc nō poteſt celebrare niſi papa ſecum
diſpenſauerit. ſi aūt illa mutilatio non eſt notabilis ſic ꝙ poteſt ſtare ſine
ſcandalo populi tunc p̄t celebrare miſſam. Et ſpecialiter ſi illa mutilatō
eſſet in pollice tunc ille nō debet celebrare et illud habetur plenius extra in
de corpore viciato. capitulo glorificato. vbi legit̄ de quodā abbate q̄ fuit
p̄uatus officio ſuo ꝓpter defectum manus. ¶ Septimus caſus. vtrum
mutilatio digitorum impediat celebratōem. Reſpondet̄ ꝙ nō. ſicut pꝫ
extra de corpore viciato. preſbyter. nam ibidem dr ꝙ ſi aliq̄s caret polli-
ce vel indice ꝙ nō poſſet celebrare. quia non poſſet fieri ſine ſcandalo po-
puli. ſed carentia aliorum digitorum ſiue mutilatio non obſtat. ¶ Octa-
uus caſus. vtrum carens teſticulis ſiue virilibus per abciſionē poteſt
celebrare miſſam. Reſpondetur ꝙ aliquis caret virilibus dupliciť. vno
modo propter medicinam videlicet vt poſſet euadere lepram vel aliam
infirmitatem. ita ꝙ teſticuli ei ſunt abciſi gratia neceſſitatis tunc poteſt
celebrare miſſam. Alio modo aliquis caret virilibus ſine neceſſitate ita
ꝙ p̄uatus eſt eis ꝓpter euitare fornicatōem ſiue actus meretricarios tūc

talis debet licentiari ab omni officio et dignitate ſacerdotali. vt habetur extra de corpore viciato. preſbyter. ¶ Nonus caſus eſt. vtrum macula oculi vel claudicatio pedum impediat celebratõem. Ad hoc reſpondetur ꝙ ſi talis claudicatio pedum eſſet valde notabilis. videlicȝ ꝙ non poſſet. bene ſtare preſbyter ſine baculo circa altare tunc impedit celebratõem. Si aũt claudicatio eius nõ eſſet notabilis nec eſſet ſcandalũ populo. tũc nõ impedit. Similiter dr̃ ſi macula in oculis eſt notabilis. ita ꝙ ipe ſacerdos nõ poteſt diſcernere lr̃as tunc impedit celebratõem. Si aũt illa macula nõ eſt notabilis tunc etiam nõ impedit celebratõem miſſe. Item ex quo dr̃ in ſymbolo. qualis pater talis filius talis ſpũs ſanctus. ⁊ paulo poſt. omnipotens pater. omnipotens filius. omnipotens ſpũs ſanctus. Quare ergo aliqua oratio nõ dirigitur ſpiritui ſancto. ita bñ ſicut patri et filio. Reſpondet ꝙ ſpũs ſanctus donũ dr̃. Vñ illud donũ ꝑmittens chriſtus diſcipulis dixit. ſi paraclitus .i. ſpũs ſanctus quẽ pater mittet in noĩe meo. mõ a dono nõ petit. ſed a largitore doni quare ⁊c. ¶ Item diceret q̃s qualiter ſacerdos ſe habere debeat legẽs collectã in miſſa Reſpõdetur ꝙ debet eã legere in dextra pte altaris. Cui⁹ rõ eſt. qȝ p dexteram bona eterna. ⁊ p ſiniſtrã bona tp̃alia deſignant. vt deſignet ꝙ̃ ꝙ eterna et ſpiritualia dona petere debemus. Iuxta illud. pmum querite regnũ dei. ideo dr̃ in dextra pte. vel etiã ideo. qȝ orões in noĩe chriſti fiunt q̃ ſedet ad dexterã dei vt habet p beatũ matheũ. ideo in dextra pte debet dici Etiã ad partem orientalẽ eleuatis manib; et capite denudato vt dictũ eſt. Et ꝙ debet dici verſus ptem orientalẽ hoc fit ꝓpter multas cauſas. Primo ꝓpter illuminatõem. vt ſcemus ꝙ illuminatio mentis noſtre eſt a deo. ſicut lumen venit ab oriente. Scdo. quia oriens eſt nobilior pars orbis. Tercio ꝓpter opa nobiliora q̃ magis apparent in oriente. qȝ ibi mot⁹ celi incipit. Aliter dr̃ ſm damaſcenũ. qȝ oramus verſus orientẽ triplici de cã pmo vt terrã noſtrã ſcȝ paradiſum terreſtrẽ vbi poſit⁹ fuit pmus hõ nos affectare denotem⁹ q̃ eſt in pte orientali. Scdo vt chriſtũ crucifixũ q̃ fuit ſtans in cruce verſus orientẽ attendamus. Tercio vt ipm venientẽ ad iudiciũ ibi expectare intendam⁹. de quo dr̃ aſcendit ſup celũ ad orientẽ et ab illa pte dr̃ deus venire ad extremũ iudiciũ. iuxta illud veniet queādmodũ vidiſtis eum ⁊c.

s. dicere — inhibemus
Omnibus oremus exorciſtis prohibemus
s. collecte — s. noſtrũ — .i. nõ admitto
His ego nõ finem concludere per dominum do

Sed per eum qui venturus eſt iudicare per ignem

Per dominũ prima finita quattuor addas
s. collectas — ſub vna ꝯcluſione — ſummũ
Sine duas miſſe collectas ſi tibi feſtum
collectas — s. in ſummis feſtis
Occurrit. nullas vt ſupradiximus addas.

¶ In iſta pte magiſter determinat de p̄ncipijs collectaꝝ. ⁊ diuidit̃ lr̃a in
duas ptes. In p̄ma facit q̄d dictū ē. in ſcd̄a pte determinat de collectis
cōmunib⁹ dicēdis i cōmunib⁹ feſtiuitatib⁹. Scd̄a ps ibi (p dn̄m p̄ma rē)
Et legat̃ lr̃a ſic. vult ḡ auctor p̄mo inhibere ſm q̄ d̄r in decretis ⁊ in iu-
re q̄ null⁹ exorciſta dꝫ dicere in p̄ncipio collecte orem⁹. nec in fine dꝫ di-
cere p dn̄m noſtꝝ. ſꝫ in fine collecte dꝫ dicere p eū q̄ ventur⁹ ē iudicare vi-
uos et mortuos ⁊ ſeculū p ignē. Deinde mgr̃ ſubdit de collect̄ꝭ dicēdis
in cōmunib⁹ feſtiuitatib⁹ dicēs. qn̄ preſbyter in cōmunib⁹ feſtiuitatib⁹ fi-
nit p̄mā collectā ad quam ſibi reſponſum eſt. Si tūc quattuor vel duas
vult legere collectas hoc debet fieri ſub vna ꝯcluſionē. Et hoc nunq̄ꝫ de-
bet fieri in ſummis feſtis. q̄ꝛ ibi tantū vna collecta debet dici vt ſup̄ dictū ē
¶ Circa lr̃am notandū Ordines ſunt duplices. nā q̄dā vocant̃ ordi-
nes minores ⁊ reliq̄ vocant̃ ordines maiores. ¶ Ordines minores ſunt
quattuor. quoꝝ p̄mus vocatur oſtiariatus ⁊ ille habet nomen ſuum ab
oſtio ſiue a ianua. Et officiū illoꝝ eſt q̄ debent oſtiū eccleſie cuſtodire ne
heretici excōmunicati ⁊ iudei p illā intrent. vel etiā aīalia irrōnalia cul-
tum dei impedientia. Et hunc ordinē chriſtus inſtituit qn̄ eiecit emen-
tes et vendentes de templo. ¶ Scd̄us ordo minor vocatur lectionatus
habens nomen a lectione. Et officiū illoꝝ eſt q̄ debēt legere lectōes ⁊ p
phetias ⁊ illū ordinē chriſtus inſtituit. qn̄ ipis ſanctis ꝓphetis p ſpiritū
ſanctū ſapientiā inſpirauit. ¶ Tercius ordo minor d̄r exorciſtatus Ex-
orcizo grece idem eſt quod depellere vel ꝯiurare latine. ⁊ illorum officiū
eſt q̄ debēt depellere ſiue ꝯiurare demones ab obſeſſis et illum ordinem
inſtituit chriſtus quando plures demones expulit ab obſeſſis. Et non
diſtinguitur ſm aliquos ille ordo a ſequenti. ¶ Quartus ordo dicit̃ ac-
colitatus quod in tantū valet ſicut ceroferarius ⁊ dicitur quaſi portans
ceram vel candelā ⁊ hunc ordinem inſtituit chriſtus cum dixit. ego ſum
lux mundi Joannis. ix. ¶ Et dicunt̃ iſti quattuor ordines minores. iō
q̄ꝛ nō ligant aliquem habētem eos. quia ille qui eos habet adhuc poteſt
vxorari ſiue ſe in matrimoniū transferre. ¶ Sed ordines maiores etiāꝫ
ſunt quattuor. quorum primus vocatur ſubdyaconatus et hunc chriſt⁹
inſtituit quando precinxit ſe linteo. et officium illorum eſt legere epiſto-
las. Joannis. xi. capitulo ¶ Secundus ordo maior dicitur dyaconatus.
et officium illorum eſt q̄ legere debent euangelia. Et hunc ordinem do-
minus inſtituit quando auctoritatem apoſtolis in predicādo donauit
Marci. vi. ¶ Tercius vocatur preſbyteratus. Et officiū illorum eſt q̄
poſſunt ꝯſecrare corpus domini. Et hunc inſtituit cum panem ⁊ vinūꝫ
bn̄dixit ⁊ ſuis diſcipul̄ꝭ ad mādu candū porrexit Mathei. xxvi. ¶ Quar-
tus vocat̃ epiſcopatus ⁊ hunc chriſtus inſtituit qn̄ ſe p redēptōe huma-
ni generis offerebat in ara crucis Marci. xv. Et officiū illoꝝ eſt offer-
re chriſtū. ¶ Sed diceret q̄s. vtꝝ ne ordo epiſcopatus ſit diſtinctus ab
alijs ordinib⁹ maiorib⁹. Reſpondet̃ q̄ nō. q̄ꝛ hꝫ ꝯſecrare corp⁹ dn̄i ⁊ ꝯfi-
cere ſicut ſimplex ſacerdos. ſed bn̄ dignitas q̄ ſibi eſt ſupaddita illa ē di-
ſtincta lꝫ nō ſit ſpēalis ordo. Et dicunt̃ maiores p tāto. q̄ꝛ nō pn̄t retro
cedere ita q̄ aliq̄s habens vnū ex ipis non p̄t vxorari. Et inter oēs illos
exorciſtis ſolummō inhibet̃ q̄ nō debent dicere oremus in p̄ncipio col-

lectarum. Et per exorciſtas intelligimus quattuor ordines minores.
¶ Ultimo notandũ de caſibꝰ Primus eſt iſte. vtrum ſacerdos faciens
pollutõnem nocturnalem die ſequenti poſſit celebrare miſſam. Ad hoc
reſpondetur cum diſtinctõne. nam illa pollutio quandoqꝫ ꝓuenit ex ſuꝑ
abundantia materie nõ potentis retineri in vaſis ſeminalibꝰ ꝓpter debi-
litatẽ virtutis retentiue. Et quando talis pollutio ſic cauſatur tunc nõ
ꝓhibet celebratõnem miſſe. Alio modo prouenit talis pollutio ex cra-
pula ⁊ ex ſuꝑflua comeſtione ⁊ illa cauſat peccatum mortale ⁊ ꝓhibet ce
lebratõem miſſe niſi ſolẽnitates ex neceſſitate occurrerent. Tercio ꝓue-
nit talis pollutio ex p̄cedenti cogitatõne ⁊ illa pollutio tantũ peccat quã
tum p̄cedens cogitatio promeruit. nam ſi precedens cogitatio fuit pecca
tum veniale. tunc talis pollutio etiam erit veniale peccatum. et tunc illa
pollutio nõ prohibet celebratõem miſſe. Si autem p̄cedẽs cogitatio fuit
peccatum mortale. tunc talis pollutio etiam erit peccatum mortale. Et
tunc illa pollutio prohibet celebratõem miſſe. ¶ Secundus caſus. vtrũ
ſacerdos curatus peccat denegando corpus chriſti deuote petenti. Uel
ſic. vtrum ſacerdos peccat denegando corpus chriſti deuote penitenti.
Ad hoc reſpondetur ꝙ ſic. Et ratio illius eſt talis. nam qui retinet reʒ
alterius ſine voluntate eius ille dicitur eſſe fur et peccat. Sed petens cor
pus chriſti ille petit rem ſuam propriam. ergo talis ſacerdos ſic denegan-
do corpus chriſti fur reputatur. Minor probatur. quia qui deuote petit
corpus chriſti ille petit ſalutem propriam. ergo ſi ſacerdos ſibi denegaue
rit tunc grande cõmittit peccatum. Sʒ ſi deuotus penitens ſingulis die
bus peteret corpus chriſti. vtrum eſſet ſibi prebendum vel nõ. Reſpon-
detur ꝙ licite poteſt ei abnegare. quia dicit beatus auguſtinus ꝙ ſingu-
lis diebus ſumere corpus chriſti nõ laudo nec vitupero. ſʒ quilibet chri
ſtianus exiſtens deuotus ⁊ ſine peccatis mortalibus ſingulis diebꝰ domi
nicis poteſt ſumere corpus chriſti. ¶ Tercius caſus eſt iſte. vtꝝ corpꝰ
dominicũ poſſit denegari petenti exiſtenti in peccato mortali. Ibi reſpõ
detur cum diſtinctõne. nam ſi hoc peccatũ mortale ſit publicum tunc po
teſt illi denegari corpus dominicũ alias nõ. Et hoc patet ſic. qꝛ chriſtus
in cena dedit corpus ſuum Jude Mathei. xxvi. que iudã imediate dia-
bolus intrauit. ſic etiam eſſet de alio homine qui illud venerabile corpꝰ
ſumeret in peccatis mortalibꝰ. Si aũt tale peccatũ eſt occultũ tunc nõ de
bet illi denegari corpus chriſti Et ratio eſt. quia ſancta mater eccleſia nõ
iudicat de occultis. ſed tantum de manifeſtis. Alij ſic reſpõdent parifor-
miter ad cauſam. vel talis eſt in peccato mortali occulte vel manifeſte. ſi
manifeſte tunc debet ſibi denegari corpus dominicum. quia alias face-
ret irreuerentiã tali ſacramẽto. ſi aũt fuerit occulte in tali peccato morta
li tunc nõ debet illi denegari. ¶ Quartus caſus eſt iſte. Sacerdos vidẽs
vſurariũ in multitudine populi accedere ad altare. timens ſcandaluʒ in
ꝑpꝰ abnegando ſibi corpꝰ chriſti. recipit duas hoſtias nõ ꝯſecratas ⁊ in
ter illas dat vnum groſſum huic vſurario. qui recedẽs ab altari percipit
groſſum in ore. incipitqꝫ penitere et flere propter peccata ſua. putans cor
pus chriſti eſſe tranſmutatum in groſſum propter ſua peccata et ſic in
cipit ſe conuertere ad chriſtum omnia ſua bona diſtribuens pauperi-

bus faciendo emēdā tunc q̄ritur vtrū ſacerdos ille ſit degradādus vł ab officio deponēd⁹ Et videt̄ ꝙ nō. q2 ꝯuertēdo peccatorē maximū gaudiū deo ⁊ angelis p̄parat̄. ğ ille ſacerdos poti⁹ ē colendus q̄ꝫ deponēdus ab officio et excōicand⁹. Rn̄det̄ ꝙ talis ſacerdos eſt ſuſpēdēdus ab officio ſuo. q2 hoſtias nō ꝯſecratas tradidit cōicanti idolatriā ꝯmittēdo. nā hoīes aſtātes adorauerūt iſtas hoſtias tāq̄ꝫ ꝯſecratas. ğ talis ſacerdos maxime peccauit. ⁊ ğ ip̄e tenet̄ ꝯfiteri. pnia aūt ꝯpleta ep̄s ſu⁹ miſericorditer p̄t ſecū diſpenſare Quint⁹ caſus eſt iſte. vtꝝ ſacerdos nō ieiun⁹ in aliquib⁹ caſib⁹ poſſit celebrare. Reſpōdet̄ ꝙ ſic. Et ſunt tres caſus in nūero. quoꝝ p̄rim⁹ eſt iſte. Si ſacerdos lauaret os ſiue faciē ſuā et eo neſciente deglutiret tres guttas vel q̄tuor tūc poſt hoc celebrare poſſit. ſꝫ ſcienter facere nō dꝫ. Scd̄s eſt qn̄ ſacerdos guſtat vinū et ſi imediate expueret adhuc poſſet celebrare. Terci⁹ ſi ſacerdos caret hoſtijs ⁊ poſt prandiū deberet ire ad infirmos ſiue ad aliquē agonizantē tūc poſſet celebrare et etiā ꝯſecrare. Et rō hui⁹ eſt iſta. q2 licet talis ſacerdos debilis ē ad tm̄ diuinū officium exequēdū et indiſpoſitus. tamē vtiq̄ȝ melius ē infringere ſtatutū inferioris q̄ꝫ ſuperioris. nā p̄ceptū eſt celebrare ieiuno ſtomacho. et h̄ inſtitutū ē a ſede ap̄lica. Sꝫ preceptū ſuperioris eſt p̄bere infirmis ſalutē et antidotū. id ē remediū qd̄ ē verū corp⁹ chriſti Sext⁹ caſus. vtꝝ ſacerdos incidēs ī paralyſim ī manib⁹ vel aliā grauē infirmitatē ſic ꝙ hoſtiā nō poſſet eleuare an hm̄oī ſibi eēt pctm̄. Reſpōdet̄ ꝙ nō. q2 eleuatio hoſtie ꝯſecrate nō eſt de eſſentia illi⁹ ſacramenti. Sꝫ ſi q̄s temerarie obmitteret ille mortalit̄ peccaret. q2 infringeret formā ſcē matrꝭ eccleſie a ſede romana inſtitutā. Sed diceres. q̄uo ğ ſacerdos q̄ incidit in paralyſim in manib⁹ ita ꝙ nō p̄t eleuare hoſtiā cōſecratā dꝫ ſe habere. an dꝫ ſumere corpus chriſti cū tn̄ man⁹ nō poſſit mouere. Reſpōdet̄ breuit̄ ꝙ dꝫ ſumere cū lingua Septimus caſus eſt iſte vtrū ſacerdos veniens ad medietatē miſſe vel vſq̄ȝ ad canonē. et ſi tunc miniſter ꝓteru⁹ ab eo recederet an tunc vlteri⁹ poſſit miſſam celebrare. Rn̄det̄ ꝙ ſic. vicꝫ ꝙ licite et ꝯueniēter poſſꝫ celebrare. q2 maior eſt vtilitas p̄ficiendi miſſaꝫ q̄ꝫ in reſpiciēdo miniſtrū q̄ receſſit Et ſili mō eſt dōm ſi fuerit incendiū alicuius edificij ſub tali ꝯditōne ſi iſte miniſter recederet ab eo ip̄ſe vlteri⁹ pōt celebrare miſſam Octauus caſus. vtꝝ ſacerdos tenet̄ ſingul̄ dieb⁹ celebrare miſſaꝫ. Reſpōdet̄ ſub tali diſtinctōe ꝙ ſi ſacerdotes ſint ꝯducti ꝓ p̄mio ad celebrādū miſſam. tūc debēt q̄tidie celebrare. nam ſacerdotes neminē debent defraudare Si aūt ſacerdos ē curat⁹ tūc dr̄ ꝙ ſp̄ dꝫ celebrare niſi obſtaret notabile īpedimentū. nā in ſacra ſcriptura dr̄ om̄is viuens de altari dꝫ ſeruire altari. ſed talis ſacerdos viuit de altari tollens patrimoniū chriſti ⁊ laute viuens de altari. ğ etiaꝫ debet ſeruire altari et miſſam q̄tidie celebrare. vt pꝫ extra de celebratōne. Non⁹ caſus ē iſte ſi ſacerdos intēderet ꝯſecrare ſex hoſtias. ⁊ eo neſciēte poſtea iueniret ſeptē vel octo tūc q̄rit̄ vtrū oēs illas hoſtias ꝯſecrauit vel tm̄ ſex Rn̄det̄ ſm̄ aliq̄s doctores ꝙ q̄libet ſacerdotū ꝓ eccīaſtica doctrina debēt ſeruare ꝙ in ꝯſecratōne hoſtiarū nunq̄ȝ dꝫ ſe limitare ad aliquē certū numerū ꝓpter tale dubiū remouēdū. ſꝫ ſua intētio debet eſſe illa ꝙ oēs hoſtias ibi poſitas vult ꝯſecrare. Alij dicūt ꝙ tales hoſtie debēt ſumi cū ꝯditōe

ſcȝ ſic dicendo. ſi nõ es corpus chriſti te vt panem manduco Si vero es corpus chriſti ꝓficias in vitam eternam

¶ De ꝯſecratõne corꝑis et ſanguinis chriſti

ſpᵉ tu ſacerdos ꝑparas clarius ſpᵉ calici
Quando paras calicem. tunc vinum purius illi
.i. ꝑuã guttã de aq̃ .i. nõ fetida
Infundas. et aque modicum ꝙ et illa recens ſit
.i. pura .i. hoſtia ꝯſecrãda ſpᵉ inceſo .i. celebres
Munda ſit oblata. nunq̃ȝ ſine lumine cantes
.i. oblata ꝯſecranda ſacerdotes ſpᵉ hoſtiam
Hoſtia ſit modica ſic preſbyteri faciant hanc
.i. mũda expoſitio hꝰ lr̃e clarius pȝ in punctis
Candida. triticea. tenuis. non magna. rotunda
.i. carẽs ſiligine ſpᵉ ꝯſecranda
Expers fermenti. non ſalſa. ſit hoſtia chriſti

Spernitur oblata duplex. vel a terra leuata

Fracta vel inflata vel diſcolor aut maculata

Prius autor determinauit de miſſis ⁊ iſtis q̃ ꝑtinẽt ad miſſam q̃ ad nũe᷑ collectarũ Hic iã determĩat de iſtis q̃ ꝑtinẽt ad ꝯſecratõem corꝑis et ſanguinis chriſti. Et ponit q̃tuor regulas. q᷑ ꝑma talis ẽ. Qñ tu paras ſeu diſponis calicẽ ad ꝯficiẽdũ ſanguinẽ chriſti. tũc ꝑus infundas clarius vinũ q̃d poteris reꝑire ⁊ tũc ſuꝑaddes modicũ de aq̃ q̃ recens eſt ⁊ mũda Scd̃a regula talis ẽ. ꝙ oblata dȝ eſſe mũda ⁊ figurata q̃ dȝ ꝯſecrari. g̃ ſacerdos volẽs celebrare miſſaȝ dȝ eligere oblatã purã ⁊ mũdam nõ fractã Et talis oblata dȝ eẽ de tritico. et nõ de ſiligine nec alio frumẽto Tercia reg̃la ẽ tal̃. ꝙ ipe pſbyter dȝ facere ⁊ pinſere oblatã Quarta regula ꝙ ipe ſacerdos nũq̃ȝ dȝ celebrare diuinũ officiũ miſſe ſine lumine. ¶ Notãdũ circa lrãm ꝙ lrã dr̃ (Qñ paras calicẽ) vñ h̃ nomẽ calix habet plura ſ̃cata. vtȝ in equocis. omiſſis q̃ ad pñs oĩbꝫ alijs ſignificatis h̃ nomẽ calix ſumit̃ hic dupl̃r. vno mõ capit̃ ꝓ paſſione chriſti. vñ in paſſione habet̃ Math. xxvi. Pater ſi fieri pt trãſeat a me calix iſte ⁊c̃. Itẽ alibi ĩ ſacra ſcriptura Poteſtis bibere calicẽ quẽ ego bibiturꝰ ſum. ibi ſ̃cat paſſionẽ. Alio mõ calix accip̃ pro iſto vaſe in quo conficitur corpus et ſanguis chriſti. et ſic capitur hic ¶ Scd̃o notandum. ꝙ talis calix ſm determinatõem romane ecc̃ie debet in ſe habere materiam q̃ eſt aurũ ⁊ argẽtum. ⁊ nõ dȝ in ſe hr̃e materiã ligneã .i. ꝙ tal̃ nõ dȝ eẽ factus de ligno. ⁊ h̃ ꝓpter poroſitatem ligni. q᷑ al̃s ſanguis chriſti ꝑ poros trãſiret. q᷑ materia lignea eſt poroſa et aerea. g̃ calix nõ dȝ eſſe ligneus ne ſanguis chriſti ſubintrans illos poros. lateat ibi ⁊ putreſcat. vt fuit tp̃e Bonifacij Nec etiã calix dȝ eẽ de vitris ꝓpter eius fragilitatẽ. vt fuit tp̃e Seuerini Etiã calix nõ debet eẽ lapideꝰ ꝓpter groſſiciẽ et ineptitudinẽ illiꝰ materie Nec

etiā dꝫ eē de plūbo vel de auricalco vel de cupro ꝓpter putrefactiōem illo
rum metalloꝝ .q2 illa metalla ſtꝫ fetida et mali odoris .ḡ ex eis nō debet
fieri calix.ne ſacerdos ꝓuocet̄ ad vomitū.ſꝫ debet eſſe de argento ⁊ auro.
vt vrbanꝰ inſtituit.vnꝰ.Ligna bonifacius.vitrū ſeuerinꝰ habebat Poſt
h̄ vrbanꝰ argentea vaſa tenebat. Sꝫ ſi paupꝑtas ecc̄ie intm̄ in aliq̄ regio-
ne dilataret̄.ita ꝙ nec haberet aurū nec argētū tūc ex diſpēſatōe ipius pa
pe calix pōt fieri de ſtāno vel auricalco. Sed in multis regionib⸫ calices
ſunt de cupro qđ licet bn̄.ſed tn̄ adhuc requirit̄ ꝙ ſint deaurati
¶ Tercio notādū.q̄re in ꝯſecratōne ſanguis mixtio fit vini cū aqua.de
q̄ pn̄t aſſignari q̄ttuor cāe. Quaꝝ pma ē.q2 xp̄s h̄ inſtituit in cena qn̄ in
ſtituebat corpꝰ ⁊ ſanguinē ḡ vt ipm̄ imitemur tūc vinū ꝯmiſcet̄ aq̄ in cō
ſecratōe ſanguis xp̄i Scđa cā.ꝙ h̄ fit ꝓpt̄ vnionē chriſtianitatꝫ cū xp̄o.vl̄
ꝓpter h̄ ꝙ ꝑ iſtā ꝯmixtionē ſcat̄ vnio xp̄i cū ecc̄ia Nā tūc ꝑ vinū itelligit̄
corpus chriſti.ꝑ aquā aūt q̄ addit̄ itelligit̄ ecc̄ia.i.chriſtianitas. Tercia cā
ē iſta. ꝙ h̄ fit ꝓpter memoriā corpis xp̄i qn̄ de venerabili ſuo corpe pro
ſalute hūani gn̄is emanauit ſanguis et aq̄ Quarta eſt iſta.ꝙ ibi deſigna
tur vnio deitatis cū hūanitate q̄ ſunt ꝑmixta in deo Nā ꝑ vinū intelligit̄
deitas.ꝑ aquā āt hūanitas q̄ vere ſunt ibi.q2 ſicut vinū in ſua natura eſt
vigoroſius et fortius aq̄.ita etiā deitas eſt fortior hūanitate.
¶ Quarto notandū.ꝙ plus de vino admiſcet̄ q̄ꝫ de aq̄.qđ fit triplici de
cā. Prima q2 ꝑ modicū aq̄ intelligit̄ hūanitas.ſed ꝑ vinū itelligit̄ deitas.
mō deitas eſt multo maior hūanitate vigoroſior et dignior. ḡ etiā multū
addit̄ de vino et modicū de aq̄. Scđa cā.ꝑ vinū intelligit̄ ſanguis chriſti
et ꝑ aquā itelligit̄ ꝓpl̄s dei ſiue ecc̄ia.mō modicū aq̄ debet infundi et mul
tum vini ꝓ eo ꝙ vinū tranſmutat aquā in ſe.ſic etiā deitas ꝯuertit ad ſe
hūanitatē ⁊ nō ecōuerſo.iō multū de vino ⁊ modicū de aq̄ infundit̄. Ter
cia cā.q2 ſi multū infunderet̄ de aq̄ et modicū de vino tūc ſubſtātia vini
mutaret̄ in ſubſtātiam aq̄.et tūc nō fieret ſanguis chriſti ſcđm inſtitutōem
chriſti.vn̄ đt Innocētiꝰ.vinū inq̄tū vigoroſius ⁊ fortius.intātū etiā me
lius eſt ad ꝯficiendū ſanguinem chriſti ¶ Nec dubitandū eſt quin
ibi ſit verū corpꝰ et verus ſanguis dn̄i noſtri ieſu chriſti. ita ꝙ ibi panis
trāſmutatur in corpꝰ chriſti. ⁊ vinū in ſanguinē chriſti. q2 ſi q̇s dubitaret
eſſet reus corpis ⁊ ſanguinis dn̄i ⁊ eēt dānādus.vn̄ đt q̇dā ſubtilis me-
triſta Cōſtat in altari ꝑ carnē de pane creari. Illa caro deꝰ eſt q̇ dubitat
¶ Quīto notandū.autor đt in lrā ꝙ vinū dꝫ eē claꝝ ⁊ puꝝ (reꝰ eſt
Dubitat̄ circa h̄.vtꝝ cū agreſta aliq̇s poſſꝫ celebrare vel de ſucco ꝑſſo
de botris Rn̄r ꝙ nō.q2 agreſta ſiue succꝰ nō hꝫ purā ſubam vini Et cō
ſecratio ſanguis xp̄i dꝫ fieri ꝑ veꝝ ⁊ puꝝ vinū q̄re ſeq̇t̄ ꝙ nō p̄t fieri in
ſucco nec in agreſta. Itē materia ſanguis dꝫ eē veꝝ vinū et puꝝ ⁊ eiuſdē
ſpēi.ſꝫ agreſta nō ē vera ſpēs vitis.igit̄ ⁊c. Diceret q̇s.quō ḡ agreſta ⁊
vinū dn̄t Dicit̄ ſicut ꝯpletū ⁊ incōpletū.vl̄ dn̄t ſic magis ⁊ minꝰ.ſed ta
lia diuerſificāt ſpēm.ḡ ꝯficiēs cū his ſpēb⸫ grauiſſime peccat Dubita-
ret q̇s.q̇d đr de feſto ſcī ſixti cū ibi celebret̄ ſanguis xp̄i cū ſucco ꝑſſo de
botris Rn̄det Innocētiꝰ papa.ꝙ illud nō ē ſatis cautū. ſꝫ tn̄ i regionib⸫
calidis in q̇b⸫ ſuccus vini cito matureſcit ibi poteſt ꝯſecrari corpus chri-
ſti et ſanguis mediante ſucco depreſſo.quia talis ſuccus magis aſſimila

tur vino in iſtis regionib⁊ calidis ꝗ̄ in ptibus frigidis. Aliter tñ etiã dr̄ Innocētiꝰ ꝙ forte illud nõ admittit̄ ꝑter feſtū ſancti Sixti. ſʒ magis ꝓpter transfiguratōnem dñi q̄ ſꝑ agit̄ iſto die. Vñ ⁊ chriſtus dr̄ Mathe. xxvi. Amē amē dico vobis amodo nõ bibã de gemine vitis ibi fuit memoria vitis. ⁊ ſic forte ꝑter hoc in iſtis ptib⁊ ſiue regionib⁊ calidis admittit̄ ꝙ ſanguis celebrat̄ cū ſucco depſſo. Sʒ loquēdo q̄ ad alias regiones pt̄ rñderi ſm̄ innocētiū ꝙ pt̄ fieri. et hoc tpe nccitatis ⁊ al's nõ Sic ſiliter ſi aliqs q̄reret an cū muſto poſſet fieri ꝯſecratio ſanguinis eo ꝙ adhuc nõ hʒ ꝯplexionē vini. Ubi iterꝫ aliq̄ dicūt ꝙ ſi vetus vinū nõ habetur tūc talis ꝯſecratio ſanguinis poteſt fieri cum muſto

¶ Sexto notādū an ꝯſecratio ſanguinis chriſti poſſʒ fieri cū pura aq̄ ſiue cū puro vino. Ibi rñdet̄ ꝙ nõ eo ꝙ ſi illud qđ magis videt̄ ineē nõ ineſt ḡ nec illud qđ minꝰ. ſʒ magis videt̄ ineē ꝙ cū aceto poſſʒ ꝯfici. et illđ ſm̄ mãdata romane eccīe nõ dʒ fieri Et ḡ multominꝰ dʒ fieri cū ſola aq̄ vel cū ſolo vino Maior pʒ ꝑ locū a maiori. ſʒ minor pʒ. q² acetū nõ pt̄ trãſmutari i ſanguinē xp̄i. nã ex aceto nõ fit vinū. ſʒ bñ ecōuerſo ex vino fit acetū

¶ Septimo notādū. ſi ſacerdos ꝯficiēs corpꝰ chriſti volēs ſumere ſanguinē chriſti ⁊ in calice īueniat purã aquã Tūc dubitat̄ an ip̄e ſacerdos dʒ ſumere aquã aut audeat reinfundere vinū cū aqua ⁊ intēdat ꝯſecrare ita ꝙ iſta occaſio fit ex q̄dã negligētia. ⁊ videt̄ ꝙ nõ de nouo debeat ꝯſecrare nec infundere vinū cū aqua. cū corpus ⁊ ſanguis chriſti debēt ſumi a ieiunis. mõ ſi p̄us ſumpſit aquã ⁊ poſtea de nouo vellet ꝯſecrare. tūc ip̄e nõ ſumeret corpꝰ ⁊ ſanguinē chriſti ieiunus qđ tñ determinatū ē a ſede apoſtolica ſicut hꝰ pʒ in natiuitate chriſti qñ ſacerdos primã lotionē ſumpſit tūc nõ ſumit vltimã ꝑter hꝰ ꝙ poſſit iterato celebrare Ad hꝰ rñdet q̄dã doctor in theologia. et dr̄ ꝙ ſine oīmi dubio reiteranda ē ꝯſecratio vini ⁊ aque. Et hoc ꝓbat ſic q² multo plus ligat p̄ceptū ſupioris ꝗ̄ inferioris ſʒ p̄ceptum ſupioris videlicet chriſti ē ꝙ ſacerdos debeat ꝯficere corpus chriſti ⁊ ſanguinē. q² nõ dʒ ſanguis diuidi a corpe. ſʒ p̄ceptū inferioris ſcʒ aplicī ē ꝙ ip̄ſe ſacerdos debet ſumere corpus chriſti ieiunus. ḡ meliꝰ ē ꝙ iterato conficiat ꝗ̄ ꝙ diuideret corpus ⁊ ſanguinē chriſti. Sʒ penitētia eius ſm̄ eūdē eſt ꝙ debet ſe abſtinere a celebratōne miſſe ꝑ vnū annū Alia de iſto facto patebunt infra in caſibus.

¶ Ultimo notādū de caſib⁊ quorꝫ p̄mꝰ ē. Itē ſacerdos mittēs vnã guttaʒ aq̄ in magnū vas vl' in magnū doliū plenū vino vtrū poſſʒ ꝯſecrare ſanguinē xp̄i. Ibi rñdet ſcūs. Tho. ꝙ ſemoto oī dubio talis ſacerdos pt̄ ꝯſecrare ſanguinē chriſti. q² illa modica aq̄ cōuertit̄ in ſubſtãtiã vini qñ ſaltē eſt forma ꝟborū ſeruata et recta intētōe tūc fit ꝯſecratio ſanguinis chriſti Scđs caſus eſt ſacerdos nõ hñs vinū vtrū poſſʒ celebrare cū muſto Et videt̄ ꝙ nõ. q² muſtū nõ hʒ naturã ꝯpletam vini q² nõ eſt purum neqʒ clarū. Ueſap dr̄ quidã magiſter in expōne miſſe. ꝙ ſi eſſet aliqua terra in qua nõ habet̄ vetus vinū tunc ip̄e ſacerdos pt̄ celebrare cum muſto. ⁊ al's nequaqʒ Tercius caſus eſt. an ſacerdos poſſet celebrare ſine vino vel in ſola aqua ita intelligendo ꝙ talis ꝯſecratio nõ poſſet fieri ſine vino. Ad hoc p̄dictis nõ obſtãtib⁊ rñdet q̄dam doctor ſubtilis ꝙ ꝓpter carentiam vini non eſt abſtinendum a miſſa. et hoc cum ſit cum li-

centia ſedis apoſtolice.q2 in corpe chriſti ē ſanguis ex quadā ꝯcomitan
tia q2 qñ ꝯficit̃ corp9 dñi noſtri ieſu chriſti ex pane triticeo tūc ibi eſt verū
corpus chriſti ꝛ etiā ſanguis chriſti .ex q̄ ibi eſt corpus chriſti ſicut erat in
vtero virginis marie ꝛ ſicut etiā ꝓ nob pependit in ara crucis ſm ꝙ fide
credim9.mō tale corp9 nō eſt ſine ſanguine ex eo ꝙ eſt viuū.g̃ ſacerdos
nō pt celebrare miſſam ſine vino.¶ Quart9 caſus ē.ponat̃ ꝙ ſint duo ſa
cerdotes quoꝝ vnus quotidie celebrat cū deuotōne et alter abſtineat ſe
quādoqꝫ ꝓpter timorē a tali celebratōe Tunc queritur qs illoꝝ ſalubri9
opet̃. Ad hoc reſpondent theologi et oēs doctores theologie ꝑ tres bo-
nas ꝯcluſiones.quaꝝ pma talis eſt ꝙ de facto quotidie ꝑ ſe celebrare ꝛ
deuote.eſt laudabile.rō eſt.q2 hoc fit ꝓ remedio humani generꝭ. Secūda
ꝯcluſio talis ꝙ qñqꝫ abſtinere ꝓpter metum et nō celebrare eſt laudabi-
le. Ratio eſt.q2 fit ꝓpter reuerentiā ſacramenti et indiſpōnem celebrantꝭ
Tercia ꝯcluſio ē q̄ quotidie ex amore dilectōe et deuotōe pura celebrat
eſt melior eo q̄ ꝓpter metū abſtinet. Et pma ꝯcluſio ſic ꝓbat̃ videlicꝫ ꝙ
de facto ꝛ quotidie ꝑ ſe celebrare ex deuotōe eſt laudabile. Nā ſicut ē de
nutrimento corpali.ſic etiā eſt de nutrimēto ſpūali. Sed ſic eſt de nutri-
mento corpali ꝙ ipius quotidie habemus indigentiā ad reſtauratōnem
vite noſtre.ergo etiā ita eſt de nutrimento ſpūali.id eſt de nutrimēto aīe
et tale nutrimentū aīe nō eſt aliud hic in ꝓpoſito ꝛ in ſancta matre eccle-
ſia niſi celebratio miſſe quotidiana.igit̃ ꝛc. Scđa ꝯcluſio ſic ꝓbat̃.ſcꝫ ꝙ
aliqñ abſtinere ꝓpter metū et nō celebrare eſt laudabile.nā illud eſt lau-
dabile qđ facit aliquē laudabilē cū reuerentia. ſed aliqñ abſtinere ꝓpter
timorē a celebratōe miſſe eſt hmōi.igit̃ ꝛc. Sed tercia ꝯcluſio ꝓbat̃ ſic ſcꝫ
ꝙ q̄ quotidie ex amore et deuotōe pura celebrat eſt melior eo q̄ ꝓpter me
tum abſtinet.nā omē bonū ꝑ ſe eſt melius ꝑfectius ꝛ dignius q̄ȝ bonū ꝑ
accidens.ſed quotidie celebrare eſt bonū per ſe ꝛ aliquādo abſtinere eſt
bonum per accidens.ergo ꝛc.¶ Quintus caſus ē iſte.vtꝝ in vua ſiue in
botris poteſt ꝯfici ſanguis chriſti ſi integre ponerent̃ vue ad calicē. Ad
hoc reſpondet̃ ꝙ nō.q2 ꝯſecratio ſanguinis nō debet eē edibilis. ſꝫ tantū
potabilis.q2 chriſtus poſt ꝯſecratōem ſanguinis dixit.accipite et bibite
ex hoc oēs.ꝛ nō dixit comedite.ſed integre vue nō ſunt potabiles.ſꝫ edi-
biles.igit̃ ꝛc.¶ Sextus caſus.quare hoc eſt ꝙ ſanguis chriſti nō habet
ſpēm veri ſanguinis.nec corpus chriſti hꝫ ſpēm carnis. Sup hoc magi-
ſter ſententiaꝝ aſſignat tres rōnes.quaꝝ prima eſt ꝙ hoc ſit ideo ne fiat
nauſea ꝛ horror ipis hoib9 ad ſumendū ſanguinē vel ad ſumendū carnē
crudā.quia hō naturaliter abhorret ſanguinē bibere ꝛ comedere carnem
humanā ꝛ crudā. Scđa rō eſt.ne noſtra chriſtiana fides derideat̃ a ſara-
cenis.iudeis.et hereticis q̄ dicerent ꝙ ſumeremus carnē crudā ꝛ crudū
ſanguinē. Tercia rō eſt iſta.vt fides noſtra haberet aliqđ meritū in ꝯſpe
ctu diuine maieſtatis. Vñ ſi crederemus hoc qđ nobis appareret ad ſen
ſum ex hoc nullū meritū haberem9.ſꝫ ſi hoc credim9 qđ nō videt̃.vt veꝝ
vinū trāſmutari in veꝝ ſanguinē chriſti ꝛ veꝝ panē in verā eius carnem.
tunc ex illo augmētat̃ meritū noſtꝝ.q2 dt beat9 gregori9. Fides nō hꝫ
meritū vbi rō humana pbet experimentū ¶ Septim9 caſus ē iſte.ſi ſacer-
dos heretic9 leuaret vinū nō ꝯſecratū ꝛ hoſtiā nō ꝯſecratā itaqꝫ popul9 cr

cũſtans adoraret illa. tũc q̄rit᷑ vtrũ talis ꝑpl's cõmittat ydolatriã Ad hoc reſpondet innocentius ꝙ talis ſacerdos malefacit et iniq̄ opat᷑. Et ꝑpl's circũſtans diuinũ officiũ miſſe ſi͡ꝫ dꝫ ſic orare. adoro te ieſu chriſte q̄ amara tua paſſione mũdũ redemiſti. ex hoc tũc popul⁹ nõ cõmittit ydolatriã et licet ibi ſit ſolus panis tñ nõ adorant hoſtiã. ſꝫ adorant illũ q̄ redemit mundũ. hoc ē ieſum chriſtũ. ¶ Ultim⁹ caſus ē iſte. ſi miraculo ꝯtingeret ꝙ cõmunicans videret ſpēm iuuenis in hoſtia conſecrata et in ſpē vini verũ ſanguinē. vl' videret hoſtiã ꝯſecratã eē mutatã i verã carnē vt ſancto gregorio ſemel ꝯtingebat tũc q̄ritur an ille cõmunicans dꝫ ſumere vl' nõ Ad hoc reſpondent cõmuniter oēs doctores ſacre ſcripture ꝙ nõ. ſꝫ debet expectare donec tranſmutet᷑. et ſi nollet tranſmutari ſic videlicꝫ ꝙ illa apparitio nõ deſineret. tunc corp⁹ dominicũ in loco ꝯſecrato firmiter debet ꝯſeruari ad ꝯfirmatõem chriſtiane fidei

¶ Notandũ ꝙ aliq̄ text⁹ hñt hũc verſum loco duorũ vltimorũ. Hec et triticea ſol⁹ preſbyter faciat hãc. vbi vult ꝙ null⁹ dꝫ facere oblatas niſi preſbyter ꝛ h̄ ē itelligendũ ꝙ ſic erat tꝑibus magiſtri in ꝯpilatõne huius libri ꝓpt᷑ iſtã cãm. ne aliq̄ negligētia ex tali factõe ꝯtingat. videm⁹ tñ oppoſitũ fieri nũc etiã ꝑmittit᷑ ꝙ ꝟgines religioſe ꝛ cuſtodes eccl'arũ q̄ q̄n qꝫ ſunt accoliti q̄nqꝫ vxorati. faciũt oblatas ꝛ bñ pñt dũmõ tñ ſiũt mũde ¶ Itē text⁹ dīt cãdida triticea ꝛc̄. vñ in talibꝫ ꝟſibꝫ innuunt᷑ q̄dã ꝯditiones req̄ſite ad hoſtiã ꝯſecrandã q̄s hõ dꝫ hr̄e ſpēaliter volēs corp⁹ xp̄i digne mãducare. ¶ Primo em̄ hoſtia dꝫ eē mũda ꝛ cãdida h̄ ē pure alba. ad deſignãdũ ꝙ xp̄i verũ corp⁹ in hoſtia ꝯficit᷑ q̄ nat⁹ ē de ꝟgine pura et imaculata. ſic volens digne accedere ad h̄ ſacramẽtũ dꝫ eē candidus ꝛ pur⁹ ſcꝫ mũdi cordis ꝛ bone ꝯſcīe ꝑ penitentiã et ꝯfeſſionē purgat⁹. qꝛ ꝑ candorē deſignat᷑ caſtitas q̄ oppõit᷑ luxurie. ¶ Scd̄o hoſtia debet eſſe de puro tritico. qꝛ triticũ ē dulci⁹ alijs frumẽtis. vel qꝛ triticũ ē nobiliſſimum granorũ ꝛ fructuoſiſſimũ. cũ h̄ ſuaue ſit. ſic xp̄s etiã oñdebat nobis dulcedinē fruct⁹ et grãm. ꝗ hõ accedēs ad hoc ſacramentũ etiã dꝫ eē dulcis oēm rancorē ꝛ oē odiũ poſtponēdo. ꝛ debet hoſtia eē triticea ꝑ h̄mõi deſignat᷑ mãſuetudo. oppoſita inuidie. ¶ Tercio hoſtia debꝫ eē tenuis ad deſignandũ magnã xp̄i humilitatē nã ſeipm exinaniuit formã ſerui accipiens fact⁹ ꝓ nobꝫ obediens vſqꝫ ad mortē. ſic etiã hõ volēs digne accedere dꝫ eē tenuis. i. ſobri⁹ nõ ſolũ a cibis corpalibꝫ. ſꝫ etiam ab oībꝫ peccatꝫ mortalibꝫ. vñ in Exodo dr̄ nõ hꝫ poteſtatē edendi agnũ paſchalē q̄ ſeruit tabernaculo. i. voluptatibꝫ mũdi. Et ꝑ hoſtiã tenuē deſignat᷑ abſtinentia oppoſita gule. ¶ Quarto hoſtia dꝫ eē pua ſic hõ accedēs ad corp⁹ chriſti debet eē puus. i. humilis humiliter imitãdo exẽpla chriſti. vñ dñs in euangelio. mathei. xi. dīt. diſcite a me. qꝛ mitis ſum et humilis corde. Per h̄ ꝙ hoſtia nõ dꝫ eſſe magna. humilitas deſignat᷑. oppoſita ſupbie. ¶ Quinto hoſtia debet eē rotũda. vñ oē rotũdũ faciliter eſt mobile ꝛ volubile ſic hõ accedēs ad corp⁹ xp̄i dꝫ eē faciliter mobilis et volubilis de vno bono ope in aliud. Etiã ſicut rotũditas ſiue circul⁹ rotũdus caret ꝓncipio ꝛ fine ſic etiã in deitate nõ pt̄ dari ꝓncipiũ neqꝫ finis. Etiã habet᷑ ex mathematica ꝙ figura rotũda ē oīm aliarũ ꝑfectiſſima ſic etiã deus ē ꝑfectiſſimum ens oīm. et ꝑ figurã rotũdã intelligit᷑ velocitas hoīs in ſeruitio dei que

opponit accidie. ¶ Sexto dz ee sine fermēto hoc ē sine amaritudine que ſcat ſupbiā. ḡ hō accedēs dz ee sine ſupbia. ¶ Septimo hoſtia nō dz ee ſalſa. ſal eīn de q̄to plus comedit de tāto plus puocat ſitim. ⁊ p ſal auaricia intelligit. q2 de q̄to magis aliq̄s inſiſtit auaricie de tāto plus deſiderat ei inſiſtere. ſicut ḡ hoſtia nō dz ee ſalſa. ſic hō accedens ad menſaz dn̄i nō dz ee ſalſus. i. auar⁹. ſz dz totā mētē ⁊ cogitatōem erigere in deum.

☞ Itē q̄lis debeat ee oblata ⁊ q̄ dz reijci ⁊ ſperni in ꝯſecratōem pz hoc in metris ſubſequētib⁹. vn̄ Spernit oblata duplex de terra leuata Fracta vel inflata aut diſcolor aut maculata. Per hos eīn verſus innuitur ꝙ ſacerdos volēs ꝯſecrare dz reſpicere oblatā ne ſit duplex. i. due oblate ꝯdepēdeāt. nā talis oblata nō dz ꝯſecrari. etiā oblata pīecta ad terrā nō dz ſcienter ꝯſecrari. etiā oblata fracta in circūferētia nec inflata nec maculata ſic ꝙ hz eleuatōes in ſupficieb⁹ ſuis nec diſcolorata. ¶ Diceret q̄s vtꝝ in ſolo pane triticeo ⁊ nō alio ꝯficiat corp⁹ chriſti. Ad hoc reſpōdēt antiq̄ doctores ⁊ ſanct⁹ thomas ⁊ alij multi dicētes ꝙ ſi q̄s in ſacramēto vteret de pane alteri⁹ grani dēptis granis tritici talis nō ꝯſecraret corpus xp̄i. ſicut nec ꝯſecraret ſanguinē q̄ tantūmō haberet aquā in calice. q2 ſicut deficeret debita materia ꝯficiendi ſanguinē xp̄i ſic etiā deficeret debita materia ꝯficiendi corp⁹. Ratio ꝯcluſionis illoꝝ doctoꝝ ē. q2 chriſt⁹ vt pz p ſanctū ioannē cōpauit ſe grano tritici. vn̄ de ſeipo loquēs ait granum tritici cadens in terrā niſi mortuū fuerit ipm ſolū manet. qđ verbū tractans beat⁹ auguſtin⁹ ſup ioannē dt. cū ſint multa grana frugū nulli ſe cōpauit chriſtus niſi grano tritici. vn̄ mos eccleſie cepit ortū de h̄ ſolo grano ꝯficere. dicat eīn finaliter q đ ꝯſultū ē ꝙ in ꝯſecrando corp⁹ chriſti ſacerdos vtat illo pane quē multi doctores reputant ꝯuerti in corp⁹ xp̄i dictis v̄bis ꝯſecratōnis ab ipo ſacerdote. q̄ꝫ ꝙ illo pane vtat quē multi doctores nō reputant ꝯuerti in corp⁹ chriſti. ¶ Diceret quis an ex pane fermentato poſſit ꝯfici corpus chriſti. Dōm eſt ꝙ ſic. ſz ſacerdos q̄ h̄ facit grauit peccat ꝯtra ꝯſuetudinē eccleſie. q2 ſm ſanctū tho. panis azym⁹ ē ꝯuenies p tāto. q2 chriſt⁹ panē azymū ꝯſecrauit. nā p panē azymū ſimplicitas et ſinceritas ⁊ pauptas chriſti ſcant. vn̄ beat⁹ paul⁹. epulemur in azymis ⁊c. alia multa dubia de p̄ntis rei materia in ſequētib⁹ patebunt.

i. cū duob⁹ pānis lineis i. mēſa dei tecta
Sit binis mappis altare tuum coopertum
ſupple altare i. femine p vel i. v̄gines
Nolo tegant illud mulieres ſiue puelle
i. v̄ba tu presbiter i. nimis velocit' vl' p ſaltū pferant.
Canonis eloquia recites nec precipitantur
ſc tu. i. ꝯtermittas aliq̄d de verb canonis cōmitteres
Nec fureris ea. quia crimen grande creares
ſacerdoti i. valde dīu i. i legēdo i. dures ſc v̄bis canonis.
Hinc tibi. nec nimium recitando moreris in illis
i. murmuratōes nō cōmittas ſc ipo canonē.
Murmura nō facias in canone dum legis illum

¶ Poſtq̄ᷓ autor poſuit quaſdā regulas obſeruādas ad ꝯficiendū cor/
pus chriſti et ſanguinē. Hic modo ponit quaſdaꝫ regulas obſeruandas
circa altare. Et diuiditur illa pars in duas partes. In p̄ma autor facit
quod dictum eſt. in ſcd̄a autor ponit quaſdaꝫ regulas obſeruandas cir/
ca canonē. ſcd̄a ibi. canonis eloquia. Et ſtat virtus lr̄e in q̄nqꝫ regulis.
quaꝝ p̄ma talis eſt. ꝙ altare in q̄ corpꝰ dominicū eſt ꝯficiendū debet eſſe
cooꝑtū ſiue tectū ad minus cū duabꝫ mappis. i. cum duobꝫ pannis lineis
¶ Scd̄a regula ꝙ illud altare nō debet tegere mulieres ſiue puelle ſꝫ de/
bet tegi ab hominibꝫ q̄ ſunt de ſexu maſculino hoc eſt ſolū ab ip̄is viris.
¶ Tercia regula eſt ꝙ ṽba canonis debet ordinate ꝛ debite ꝓnunciari
ita ꝙ nihil ſubtrahaᵗ ſeu diminuaᵗ ꝛ cū h̄ nihil apponaᵗ. qꝛ ſi hoc faceret
ſacerdos tūc cōmitteret grande peccatū. ¶ Quarta regula. ꝙ ṽba cano
nis nō debet nimis tarde nec nimis velociter ꝓferri ſed debent eē integra
et indiuiſa ne ſenſus ꝑuertaᵗ. ¶ Quinta regula ꝙ ṽba canonis nō debet
murmurari nec alta voce ꝓferri. ſꝫ debent dici ſub ſilentio ita ꝙ nullꝰ au
diat ea aliꝰ a ſacerdote. ¶ Circa lr̄am eſt p̄mo notandū a q̄ ritꝰ altaris
p̄ncipaliter eſt inuentꝰ. Ad hoc reſpondeᵗ ꝙ p̄mus ritꝰ altaris huma/
nitus loquēdo fuit inuentꝰ ab ip̄o noe. qꝛ noe edificauit altare dn̄o vt ha
betur in geneſi. viij. Scd̄s ritꝰ altaris eſt inuentꝰ ab ip̄o iacob ꝛ ab ipſo
abraā ꝛ ab ip̄o moyſe. vn̄ erexit iacob lapidē ꝛc̄. et hoc totū fuit in antiq̄
teſtamēto. Scd̄o eſt notandū ꝙ altare dꝛ quaſi alta res. qꝛ in altari cōſe/
cratur ſcꝫ corpus et ſanguis dn̄i ieſu chriſti q̄d ē ſacramentū altiſſimum
vel dꝛ altare q̄ſi alta res q̄ ad aſcēſum. qꝛ eſt eleuatū ſuꝑ terrā. Vel dꝛ ara
ideo ab ardore vt dt̄ innocētiꝰ. qꝛ ſuꝑ altare antiq̄tus vituli ꝯburebanᵗ
ad reuerentiā dei. ¶ Tercio notādū de materia altaris q̄ ſit. Reſpōdet
innocētiꝰ ꝙ ip̄m altare debet fieri de materia lapidū ꝓpᵗ tres cauſas. pri
mo ꝓpᵗ debilitatē. qꝛ res q̄ fit de lapidibꝫ diutiꝰ durat q̄ᷓ q̄ fit de lignis.
Scd̄a rō. qꝛ altare ꝯſecraᵗ. mō ne ꝯſecratio ſꝑ reitereᵗ. tūc altare dꝫ fieri
de lapidibꝫ ꝛ nō de lignis. qꝛ lignū cito putreſcit id̄ tūc oporteret ſꝑ reitera/
ri ꝯſecratōem. Tercia rō ē ſp̄ualis. qꝛ ꝑ altare ſp̄ualiter deſignaᵗ xp̄s q̄ di
ctus ē lapis iuxta illud pſalmiſte. lapidē quem reprobauerunt iudei ꝛc̄.
¶ Quarto notandū de figura altarꝭ q̄lis ſit. Reſpondeᵗ ꝙ altare dꝫ
eē q̄drangularꝭ figure. Et rō illiꝰ ē duplex. p̄ma ꝙ altare debet eē q̄dra
tū. qꝛ illd̄ (q̄d ē q̄dratū) magꝭ ē imobile ꝛ inuolubile. ſꝫ in altari ꝯficiᵗ ex
pane deꝰ. Et ſic inq̄tū deus ē imobilis. altare dꝫ eē imobile. qꝛ p̄mus
motor eſt immobilis ꝛ immutabilis. vt pꝫ. viij. phyſicoꝝ. Et ibi ꝑ p̄mū
motorē merito q̄ ad p̄ns poſſumꝰ intelligere ip̄m chriſtū ꝑ quē oīa facta
ſunt Joānis p̄mo. ꝛ ſic ꝑ ꝯñs altare hꝫ quadratā figurā ꝓpter eius imo
bilitatē quā debet habere ad reuerentiā ſacramenti chriſti qui chriſtus in
q̄ᷓtū deus immutabilis eſt. Et licet hoſtia conſecrata ibi eleuetur. tamen
per hoc deus non mouetur. quia mouere eſt de termino a quo ad termi/
num ad quem aliter ſe habere. et hoc ꝓprie nō cōpetit deo. Scd̄a rō eſt ꝙ
altare ē q̄dratū in ſignū dominice paſſionis. qꝛ qn̄ xp̄s fuit oblatꝰ ꝓ ſalu
te humana in cruce tūc illa crux habuit q̄tuor cornua. Et ḡ in ſignū illꝰ
altare ē q̄dratū. ¶ Quinto notandū ꝙ ip̄m altare fit ꝓpter tria ſicut etiā
fuit antiq̄tus in veteri teſtamēto. p̄mo fit ꝓpter ſacrificia offerēda. qꝛ an/

tiq̄ offerebant ſua ſacrificia ſup altaria ⁊ nō ſup aliū locū. Scđo fit alta
re ꝑpt nomē dei inuocandū. q2 ibi chriſt⁹ plus inuocat̄ q̄ȝ in aliq̄ alio loco.
Tertio fit altare ꝑpt cātores. q2 cātores offerūt melodiā deo oīpotenti.
¶ Sexto notandū q̄n altare ꝯſecrat̄ tūc ſepties cū aqua b̄ndicta aſpgit̄.
Cui⁹ rō ſ̄m innocētiū eſt. q2 xp̄s ſepties emiſit ſuū ſanguinē ꝓ nobis. et
ꝑpt h̄ ſeptē vicib⁊ altare cū aq̄ b̄ndicta aſpgit̄. Nā chriſt⁹ p̄mo emiſit ſuū
ſanguinē i circūciſione Scđo tp̄e paſſionis i ei⁹ orōe. Qui ſ̄m aliq̄s erat
ſudor ei⁹. Tertio in ipſius ardua flagellatōne. Quarto in eius coronati
one. Quinto in ipſius manuum perforatione. Sexto in ipſius pedū aper
tione. Septimo in ipſius lateris lanceatōne. Et in ſignum illius. altare
in eius ꝯſecratōne ſeptem vicib⁊ aſpgit̄ cum aqua benedicta.
¶ Septimo notādū. Si diceret q̄s. q̄ eſt rō ꝙ altare debet eē tectū cum
duab⁊ mappis. R̄ndet̄ ꝙ hoc eſt i ſignū antiq̄ legis. q2 ſicut vna mappa te
cta eſt ſub alia in altari ſic antiq̄ lex eſt tecta ſub noua. Sȝ alij aſſignant
aliā rōem et dicūt. q2 q̄n̄qȝ ꝯtingit ex caſu ꝙ ſacerdos iprouidus effun
dit de calice ſanguinē chriſti. Ideo altare debet tegi duplici mappa ſic ꝙ
iſte gutte imediate nō cadant ſup altare ſed ꝙ cadāt ſup mappas ex q̄b⁊
p̄nt extrahi. vn̄ Innocētius d̄r. altare debet eſſe duplici mappa tectum. et
hoc ſp eſt verū niſi in die paſceues tunc denudant̄ altaria ꝓpter reuerētiā
chriſti ⁊ memoriam eius paſſionis. Nam chriſtus in cruce fuit denuda
tus. vt legit̄ ibi Diuiſerūt ſibi veſtimēta mea ⁊c̄. quare merito in eccl̄ijs
chriſtifideliū altare iſto die denudat̄. in ſignū hui⁹ ꝙ ip̄e chriſt⁹ ieſus i ara
crucis fuit denudatus ¶ Item notandū. q̄re mulieres nō debent tege
re altaria neqȝ puelle. Reſpōdet̄ ꝙ hoc fit ob reuerentiā illius ſacramē
ti in tali altari ꝯficiendi. videlicet q2 mulieres q̄n̄qȝ patiunt̄ mēſtruū ⁊ ſt
valde imūde. Vel h̄ fit ꝓpter ſpēalē effluxū ſanguinis ip̄aꝝ. ⁊ q̄n h̄nt il
luȝ effluxū tūc inhibite ſunt ab ingreſſu eccl̄ie. et ſi nō debēt habere ingreſ
ſum eccl̄ie eo min⁹ d̄nt adeſſe ꝓparatōni altariū niſi in clauſtris monialium.
¶ Notandū. lr̄ā d̄r (canonis eloquia) vn̄ canon in (vbi b̄n̄ p̄t fieri.
greco. idem eſt q̄d regula in latino. inde deriuat̄ canonicus et dicit̄ a ca
non. i. regula et ycos cuſtos quaſi cuſtos regularis ſiue cuſtos regularū
q2 canonicus debet eſſe regularis et obſeruator ſuarum regulaꝝ ⁊ eas
nō excedere. vn̄ illa verba dicūtur canon q2 regulariter canon debet ꝓfer
ri et ſine alta voce. Cuius rō eſt. q2 ſi ſacerdos ꝓferret alta voce tūc lai
ci circūſtātes ex ꝯtinua auditione poſſent addiſcere et ꝓferre illa verba
in ꝯmeſtionib⁊ ipſorū. ſic ꝙ tūc fierent in aliquo incōuenientia. ſicut legit̄
ꝙ tp̄e btī Gregorij pape q̄dam ſacerdos erat q̄ ſp alta voce canonē ꝓfe
rebat ita ꝙ circūſtantes addiſcebant talia verba canonis et poſtea in eoꝝ
comeſtionib⁊ q̄n comedebāt ꝓferebāt verba canonis ibi miraculoſe pa
nis ꝯuertebat̄ in carnē ita ꝙ illi ex iracūdia dei fuerūt ꝯſumpti ꝑ ignē ie
henne. Silr̄ v̄ba canonis nō debēt nimis tarde ꝓferri. et illi⁹ duplex eſt
ratio. Prima eſt p̄figuratio antiq̄ legis in q̄ eſt mādatū comedere agnum
paſchalē feſtinanter. Scđa rō eſt. nā ſi nimis tarde legeret̄ canon tūc dia
bolus mille artifex poſſet inducere ſacerdoti malas cogitatōnes. ⁊ ꝫ ſa
cerdos dȝ eē caut⁹ in legendo canonē. ſic ꝙ medio mō ſe habeat ⁊ ordina
te legat. ſic ꝙ nō nimis cito legat nec etiam nimis diu in eodem moretur.

¶ Ultimo notādū de caſibꝫ.q̄ꝝ prim⁹ ē iſte.ſi ſacerdos ꝯſecraret obla/
tam factam de tritico mixtā cū ſiligine miſſam totalr̄ pficiendo.tūc dubi
taꝛ.vtꝝ ſit credendū illā hoſtiā eē ꝯſecratā. Rn̄deꝛ.hoſtiā de tritico cō
ſecrari ꝛ ſiligine intelligiꝛ tripl'r Primo mō ꝙ ibi plus ē de ſiligine q̄ꝫ de
tritico.tūc dꝛ ꝙ tal' panis nō pt̄ ꝯſecrari.Scd'o ꝙ in tātū ſit de ſiligine q̄n
tuꝫ de tritico.ita ꝙ ſint in eq̄li mēſura.tunc dꝛ ꝙ iterū talis panis non pt̄
ꝯſecrari. Tertio ꝙ plus hꝫ de tritico ꝛ min⁹ de ſiligine ita ꝙ ſiligo nō pt̄
iudicari in pane.tunc pt̄ ꝯfici a ſacerdote ꝛ ꝯſecrari.ſꝫ tn̄ eo ſciente ipſe
ſacerdos peccat mortaliter ꝛ eum oportet penitere. Et tenetur ꝯfiteri
et penitentiam agere ¶ Secūdus caſus eſt iſte.ex q̄ corp⁹ et ſanguis chri
ſti apparent ſub ſpēbꝫ certis ſenſibilibꝫ vt corpus ſub ſpē panis ꝛ ſanguis
ſub ſpē vini.tūc dubitaꝛ.vtꝝ fractio ꝛ ille ſonus ibi fiat in corpe chriſti vl'
in pane vel in accidentibꝫ. Non in corpore chriſti.qꝛ illud eſt indiuiſibile
nā in qualibet pte hoſtie ꝯſecrate eſt integer ꝛ totus chriſtus ſicut p no/
bis pependit in ara crucis.imo ſi in ptes mille diuidereꝛ talis hoſtia.tūc
in qualibet pte chriſtus eſt integer ſicut in tota hoſtia.ḡ ſonus nō cauſa
tur in corpore chriſti.ſimilr̄ nec fractio. Nec etiam in pane cuꝫ panis ſit
tranſmutatus in verū corp⁹ chriſti. Nec in accn̄tibꝫ.qꝛ accn̄tia de ſe non
faciunt ſonū.Ad hoc reſpondent doctores ſacre ſcripture ꝙ fractio ſeu
ſonus eſt in accn̄tibus Tunc ad rōem in oppoſitum qū diciꝛ.tū accidē/
tia per ſe non faciunt ſonū niſi cū eorū ſubiectis. Ibi reſpondeꝛ ꝙ h̄ na/
turaliter eſt verū vbi accn̄tia inheſiue ſunt in ſubiectis Sed eſt ſecus i ho
ſtia ꝯſecrata.qꝛ in tali hoſtia ꝯſecrata accn̄tia ſupnaturaliter ſtant ſine
ſubiectis ¶ Tertius caſus eſt.vtꝝ ſacerdos poſſit ſaciari ꝛ inebriari ex
corpe et ſanguine chriſti Rn̄deꝛ ꝙ non.quia iam panis tranſmutat⁹ eſt
in corpus chriſti ꝛ vinū in ſanguinem Et hoc non inebriat nec ſaciat cū
ſit ſpūale quoddam.Sed tn̄ ſi fieret inebriatio tūc hoc eſſet ex accn̄tibꝫ
et ex ſolo ſapore panis et vini Et non eſſet de ſubſtantia panis et vini
qꝛ ſunt trāſmutata in corpus et ſanguinē chriſti ¶ Quartus caſus.vtꝝ
ſacerdos diuidens hoſtiam ꝯſecratā an ibi corpus xp̄i diuidiꝛ an accn̄tia
Nō corp⁹ xp̄i.qꝛ ē indiuiſibile ꝛ incorruptibile Et etiā nō accn̄tia.qꝛ ta
lia ſtant ſine ſubiecto ſupernaturaliter. Rn̄deꝛ ꝙ corpus xp̄i diuidiꝛ.ſed
non diuiſione reali.quia talis apud chriſtum glorificatum eſt impoſſibil'.
Sed diuiditur diuiſione que quaſi intellectui humano eſt ſuperueniens
Nam in q̄libet pte hoſtie ꝯſecrate eſt integrū corpus xp̄i. Et iſtud pōt
etiam ex naturalibꝫ pſuaderi.qꝛ videmus ad ſenſum ꝙ ſi frangaꝛ ſpecu/
lum in plures ptes tunc in qualibet pte ſpeculi manet integra imago.tū
ſpeculū diuidiꝛ non imago.ſic accn̄tia non corpus xp̄i diuiduntꝛ. Sic eo/
dem modo in diuiſione hoſtie manet integrū corpus xp̄i.vn̄ ſumit vnus
ſumūt mille tantū iſti quantū ille nec ſumptus abſumitur ¶ Quint⁹ ca/
ſus eſt.vtꝝ corpus chriſti ꝯſumitur dū a multis accipiꝛ. Reſpondeꝛ.ꝙ
xp̄s non ꝯſumitur ſed manet integer.ſed ſola ſpēs panis ꝯſumitur. nec
xp̄s diminuitur ex multitudine pſonarū recipientium. Pro declaratōe
iſtius pt̄ ſic ſumi exemplū.vt ſi incendaꝛ vna candela et vlteri⁹ multe alie
candele incendanꝛ ab eadem candela.tunc illa candela nō diminuiꝛ. ḡ a
fortiori.ſic fit in corpore xp̄i ¶ Sextus caſus quō corpus xp̄i ſumitur a

bonis ⁊ a malis cū tamē xp̄us in ſe eſt bonus. Reſpondet ꝙ corpus xp̄i
ſumitur a bonis ad ſalutem. ⁊ a malis ſumitur ad eternam dānatōem.
Sed diceret quis. ſic oppoſite cauſe erunt in vna ⁊ eadem re. Rn̄detur
ꝙ h̄ nō videt eſſe incōueniens. ꝙ oppoſite cauſe ſint in vna et eadē re. vt
pꝫ in naturalib⁹. et p̄ncipaliter pꝫ in flore q̄ p̄bet apibus ſuccū quoad p
ductōem mellis. et p̄bet aranee ſuccū q̄ ad generatōem veneni. ⁊ ſic i vna
et eadē re ſtꝫ oppoſite cauſe. Silr̄ h̄ pꝫ in igne q̄ diſſoluit ⁊ ꝯgregat ſiue
ꝯglutinat. qꝛ ignis diſſoluit plūbū ⁊ ꝯgregat ſiue ꝯglutinat lutū. ſꝫ h̄ fit
reſpcū diuerſoꝝ obiectoꝝ. Et cū iſtud fit in naturalib⁹. ḡ multo magis
p̄t fieri in ſupnaturalib⁹. vtꝫ. ij de generatōe. Uel dōm ꝙ h̄ nō eſt ex pte
corpis xp̄i. ſed ex pte ſumentium aliter et aliter diſpoſitorum. ¶ Septi-
mus caſus. q̄re ſacerdos hꝫ ſpeciales geſtus qn̄ vult ꝯſecrare hoſtiā ſic
ꝙ tunc facit plura ſigna. videlicet eleuando eā. ſilr̄ et calicē. Ibi dt̄ Inno-
centius ſup expoſitōem miſſe. ꝙ facta ꝯſecratōne ip̄e ſacerdos eleuat cor
pus dn̄i noſtri ieſu chriſti i ſignū illi⁹ ꝙ corp⁹ chriſti fuit eleuatū i ara cru
cis. vn̄ etiam dt̄ Innocētius Eneus ſerpens fuit extenſus in colūna. vt
quicūqꝫ intueretur illū ſerpentem liberaretur a morſu ſerpentino. i. a dia
bolo. ſic xp̄s fuit extenſus in ara crucis vt quicūqꝫ intueret eum liberare
tur a morſu ſerpentino. i. a diabolo. vn̄ ſubdit Innocētius. cauenduꝫ eſt
ne ſacerdos eleuet corpus xp̄i alte ⁊ ſignanter hoſtiam niſi p̄us fuerit cō
ſecrata. qꝛ ſi antea eleuaret tūc populus adorare poſſet ⁊ ibi ꝯmittere ido
latriam. quia ibi adhuc non eſt ꝯſecratū corpus xp̄i. ¶ Octauus caſus ē
iſte. an ſacerdoti dubitanti quomō poſſit fieri tranſmutatio panis in cor-
pus et tranſmutatio vini in ſanguinem xp̄i poſſit aliqua perſuaſio dari.
Rn̄detur Aliqua perſuaſio poteſt illi dari quomō panis tranſmutatur
in corpus chriſti ⁊ vinū in ſanguinem xp̄i. Et hoc ſic. quia quicquid p̄ot
virtus inferior hoc etiam poteſt virtus ſuperior. vt dicit autor libri cau
ſarum. ſed virtus inferior poteſt ꝙ mutat vnam ſpēm in aliam. quia mu-
tat nutrimentum panis in carnem. et nutrimentum vini in ſanguinem. er
go proculdubio multo magis poteſt virtus ſuperior facere q̄ eſt ipſius
autor. ¶ Ultimus caſus eſt. quō poteſt fieri ꝙ non ad ſenſum videmus
tranſmutationem vini nec realiter ſentimus. cum tamē viſus nō decipia
tur circa propriū ſuum obiectum. Ibi reſpondetur ꝙ ſenſus decipit mul
tipliciter circa ſuum obiectum. Nam videmus ipſum ſolem maiorem eē
de mane et de veſpere q̄ꝫ in meridie cum tamen ſit eiuſdem magnitudi-
nis. ſic etiam illi hiſtriones ⁊ incantatores decipiunt viſum quādo faciūt
ex calamo ſerpentem. ſicut patet de magis pharaonis qui hoc modo cō
uerterūt virgas in ſerpentes. Et idem apparet in baculo qui ſtat in aq̄.
licet ſit in ſe rectus. tamen apparet eſſe curuus. cum ergo facit hoc crea-
tura inferior. ergo multo magis deus hoc facere poteſt. Et ſic eſt hic fi-
naliter dicendum. ꝙ non eſt inconueniens ꝙ aliud videmus q̄ꝫ eſt. qꝛ vi-
demus albedinem. et tamen eſt ibi veruꝫ corpus domini noſtri ieſu chri
ſti. quare dicit ſacra ſcriptura. A domino factum eſt illud. et eſt mirabile
in oculis noſtris.

De varijs periculis incidentibus circa officium miſſe

.i.ꝯpatū ſpᶜ aromaticis
Vinum conditum vel cōmixtum ſpeciebus
.i.ad celebratōem diuini officiȷ̄ .i.vinum acetoſum
Ad domini menſam non accipias.nec acetum
venenoſus .i.aliquid hm̄oi
Si crinis vermis vel tale quid in calicem ſit
.i.cecidit ſpᶜ tunc tu ſacerdos ſpᶜ et ego raymūdus
Lapſum.ſepe laues.que dico lotio tm̄
ſacerdote vt eſt muſca vel aranea
A te ſumatur.et non ſubſtantia rerum
ſpᶜ ſubam ego raymūdus ſpᶜ ardentem
Hanc in piſcinam volo proijcias vel in ignem
narraui ex caſu .i.faceres
Si deglutires.que dixi.forte creares
nauſeam .i.aliam infirmitatem
Inde tibi vomitum.vel quod te ledere poſſet
.i.officiū miſſe aliquo tēpore
Non celebres miſſam ſine libro canonis vnꝗ̄
ſpᶜ ſacerdos ſpᶜ vinū in calice ꝯſecratū madefacta
Si ſuper altare fundas calicem.ſuge tincta
ſpᶜ ſuge ſpᶜ madefactas
Lintea vel mappas ſacras quas ſepe lauabis
.i.in calice ſpᶜ linteis vel mappis madefactis
In calicis vaſe.quod ab his fluit hoc bibe totum
.i.partes mappe ſpᶜ tu ſacerdos .i.perfudiſti
Fruſta reſeruare debes ea que maduiſti
ſpᶜ fruſta .i.in loco ꝯſecrato abſconde
Ac ea perpetua ſub claue reconde.ſed illud
ſpᶜ ſpᶜ miſſam ſpᶜ de tali crimine
Conſulo.ne celebres donec facias ſatis inde

In hac pte autor ponit alias regulas obſeruādas circa ꝯſecratōeꝫ corporꝭ ⁊ ſanguis.⁊ diuidit illa ps i duas ptes. In pria pte facit h̄ qd̄ dictū ē. In ſcd̄a pte ponit aliqs reglas de celebratōe miſſaꝝ.ſcd̄a ibi(Nō celebres) Et ſtat ꝯtꝰ lr̄e ſil'in qnqꝫ regulis Quaꝝ pria ē tal'.ſacerdos volēs celebrare nō dꝫ celebrare cū vino ꝯdito.i.cū vino mixto ſpēbꝫ.nec cū vino acetoſo.ſꝫ dꝫ ſp recipe vinū purū exn̄s in ſua natura vera Scd̄a regl'a talis ē.ſi crinis aliqs vel aranea vel aliqs alius vermis venenoſus iueniret in vino ꝯſecrato tūc ipe ſacerdos dꝫ lauare calicē ⁊ hūc vermē vl' crinē ꝓijciet in piſcinā ſiue in aquā fluuialē vel in igneꝫ ⁊ capiat ſiue bibat ſolū lotionē et nō crinē vel vermē.qꝛ ex h̄ incideret in nauſeā vomitū faciendo.et ſic tunc fieret maius ſcādalū. vel crinis debet cōburi cum lumine altarꝭ Et extra lrām.debet poni i loco ꝯſecrato ⁊ reſeruari ꝓ reliquijs

Tercia regula eſt talis ꝙ ſacerdos nunq̄ dꝫ celebrare miſſam cū li-
bro in quo nō habent̃ ꝟba canonis. poſito etiā illo ꝙ ſacerdos ſciat cano-
nem cordetenus ſeu exterius. Et rō eſt. qꝛ ſacerdos ex cogitatōe mētis
rūpit̃ et agitat̃ ita ꝙ nō pt ordinate dicere illa ꝟba. ꝓpter illud ſcādalum
euitandū. tūc ſacerdos dꝫ habere miſſale. Alia rō eſt. qꝛ diabolꝰ qui ē mil
le artifex inducit diuerſas cogitatōes ſacerdoti faciens eū errare. ḡ ſacer
dos dꝫ habere librū Quarta regula eſt talis Si ſacerdos ex negligen
tia effunderet ſanguinē chriſti ſup linteamina altaris tūc ipe ſacerdos dꝫ
illā ptē mappe ſugere et multotiens lauare ptes madefactas. et illā lotio
nē dꝫ ebibere Et poſt h̄ pticulas mappe dꝫ abſcindere et in loco ꝯſecrato
reſeruare Quinta regula ē talis ꝙ ſacerdos q̇ pagit illā negligentiam
nō dꝫ celebrare niſi prius peniteat et ſatiſfaciat ꝓ tali negligentia.

☞ Circa lrām primo eſt notandū. ꝙ doctores ſacre ſcripture tractan-
tes illā materiā circa q̄rtū ſententiaꝝ dicūt. ꝙ materia hmōi ſacramēti q̄
eſt ꝯuertenda in ſanguinē chriſti eſt naturale vinū vitis. et illa ꝯcluſio ꝓ
bat̃ ſic. Quia cū vino chriſtus hoc ſacramētū ꝯſecrando inſtituit. vt ha-
betur Mathe. xxvi. et prima ad Corintheos. xi. igit̃ hmōi vinū dꝫ ob-
ſeruari in celebratōe miſſaꝝ Ex quo ſequit̃ correlarie ꝙ de vino pomorū
vel piroꝝ nō debet fieri ꝯſecratio huiꝰ ſacramēti. Et rō eſt. qꝛ nō eſt na-
turale vinū. Scd̄o correlarie ſequit̃ ꝙ de vino vere acetoſo nō dꝫ fieri cō
ſecratio huius ſacramenti. qꝛ vinū vere acetoſum nō eſt vinū. iō nō ē na-
turale vinū. ḡ ex ꝯñti cū eo nō debet fieri celebratio miſſe. Deīn ē notāter
(vere) qꝛ ſi vinū eēt aliq̄ mō ſtipticū ſiue pēduloſum et nō totaliter eſſet
acetoſuꝫ. tūc tpe neccitatis cū eo licitū eſt celebrare Tercio correlarie ſeq̄t̃
ꝙ cum agreſta nō dꝫ fieri ꝯſecratio ſanguinis chriſti. Hoc correlariū ꝓ-
bat̃ ſic. qꝛ agreſta ſolū eſt in viridi vino et de facto nō eſt vinū. iō non dꝫ
fieri celebratio miſſe cum agreſta. qꝛ agreſta nondum matureſcit Et illa
materia eſt doctorū circa quartum ſententiarum

¶ Scd̄o eſt notādum ꝙ hmōi naturali vino debet modicū de aq̄ admiſ
ceri Et rō ſm aliquos doctores eſt. qꝛ dn̄s ieſus chriſtus credit̃ h̄ ſacra
mētum ita ꝯſecraſſe. ſed Damaſcenꝰ dt̄ ꝙ hec eſt rō. qꝛ cōis cōſuetudo
terre ſcē eſt nō bibere vinū niſi limphatū ꝓpter eius fortitudinē excellentē
et iō dn̄s in cena qn̄ hoc ſacramētū inſtituit fecit ſm vſum regionis. ita
ꝙ dedit diſcipulis ſuis vinum limphatū. et iō eandē formā (quā dn̄s in-
ſtituit) etiam tenemur ſeruare.

¶ Tercio notandum eſt. ꝙ ſi crinis vel vermis venenoſus (ſicut aranea
vł muſca) īueniret̃ in calice ꝯſecrato h̄ ſm ſcm̄ Thomā ꝯtingit dupl'r vel
añ ꝯſecratōem vel poſt. ſi añ ꝯſecratōem tūc illud vinū effundit̃ et aliud
vinū accipit̃ et de nouo celebrat̃. ſic tn̄ ꝙ ſacerdos ꝑus dꝫ mūdare ſuū cali
cem valde diligenter et bn̄ Si āt h̄ ꝯtingit poſt ꝯſecrationē tūc ſacerdos
dꝫ facere ſm ꝙ autor in lrā docet. ſ. ꝙ dꝫ ꝯburere illū vermē vł ad aquā
flu[illegible] proijcere ⁊ ſolā lotionē dꝫ ſumere. ſed tn̄ ſi ſic eēt ꝙ ſacerdos eēt tā
g[illegible] ꝯplexionis. ita ꝙ nō timeret vomitū tūc pt ſumere ſubſtātiā illoꝝ
[illegible] dr miraculoſe ꝙ q̄ndā ſacerdos in ꝯſecratione deglutiuit ara-
[illegible] et poſtea ꝑ multos dies in minutōe ſanguinis aranea exiuit de vul
[illegible] Sed ſi ſacerdos non eſt groſſe ꝯplexionis. ita ꝙ timet nauſeā tunc

nõ debet ſumere ſubam eoꝝ.ſ; tm̃ lotionẽ.vt ſupra dictum eſt.
¶ Quarto eſt notandũ.ſi ſacerdos inueniret venenũ i calice tũc ibi dubiũ
eēt qd eēt faciẽdũ Ad h̃ rñdet ſcũs Tho.ꝙ ſacerdos nullo mõ dȝ ſume
re tale venenũ.ſ; dȝ fundere in vaſculũ et valde caute reſeruare ⁊ ad locũ
ſacrũ reponere.et debet valde bñ calicẽ mũdare.et calice mũdata de no-
uo infundat vinũ et ꝯſecret ⁊ poſtea aſſumat Sȝ tñ aliq doctores dicũt
ꝙ ipſe ſacerdos deberet ſumere illud venenũ. In oppoſitum autẽ eſt ſan
ctus Thomas ꝑpter humane nature fragilitatem.
¶ Quinto eſt notandũ.ſi ſacerdoti ex negligentia acciderit ꝙ effunde-
ret vinũ ꝯſecratũ ꝑ duas mappas qd debeat facere. Rñdet ꝙ ipe ſacer-
dos ptes mappe madefactas dȝ ſepi⁹ lauare ſup calicẽ et dȝ illã lotionem
ſumere ad ſe et illam negligentiã debet prius ꝯfiteri.et nõ celebrare niſi
prius ſatiſfaciat penitendo.que ãt ſit penitentia patebit infra
¶ Sexto notandũ.ad quid valet miſſa ipis hoib; deuote et ſine peccato
mortali ad miſſam venientib;. Rñdet ꝙ ipis ſpẽal'r decẽ gr̃e inferuntur
Quarum pm̃a talis eſt.ꝙ pctã eis ibi dimittunt. Scda: ꝙ ibi ſpũſanc-
to replebuntur. Tercia ꝙ ipſoꝝ orõ corã dei pietate exaudit Quarta ꝙ
oratio ipſius ſacerdotis ꝑ eis exaudit. Quinta ꝙ ipſi in periculo mortꝭ
ſecuriores erũt illõ attẽdẽdo Sexta ꝙ purgatoriũ illorũ hoim̃ minorat.
Septima ꝙ angeli cũ his hoib; habitare ſolent Octaua ꝙ virtutes il-
loꝝ hoim̃ augmẽtant. Nona ꝙ iſti hoies in fide catholica roborant De-
cima ꝙ magnũ gaudiũ coram deo eis impetrabũt
¶ Septimo notãdũ.l'rã dt (fundas) vñ effuſio calicis fit multꝭ modis.
Uno° ſic.ꝙ effundit in tãta qñtitate ꝙ ſtillat ſup tabulã altarꝭ.vl' effun
dit in modica qñtitate ꝙ nõ ſtillat ſup tabulã altaris.ſi pmo mõ tunc ta
bule altaris debent lingi.et poſtmodũ debent radi cũ cultello Et poſt h̃
cineres illius abciſionis vel abraſionis debent in loco reliquiarũ reſer-
uari. Et ſic eodẽ modo eſt faciendũ de corpore chriſti ſi ſup terram cecide
rit. Si ãt ſtillat in modica quãtitate ita ꝙ nõ pertrãſeat niſi ꝑ vnã map
pam.tũc ſacerdos ſic negligẽs.debet penitere tres dies in pane ⁊ aqua.⁊
debet ſe abſtinere a celebratõne miſſaꝝ donec peniteat. Si autẽ ptranſe-
at duas mappas tunc ipſe ſacerdos debet ieiunare et penitere ſex dies in
pane et aqua. et iterũ ſe abſtinere a celebratione miſſarum donec ſatiſfe-
cit de crimine ꝑpetrato. Si ãt ꝑ tres mappas tũc ipſe ſacerdos debet ieiu
nare et penitere nouem dies in pane et aqua.et ſe iteꝝ abſtinere a celebra
tõne miſſarum. Si ãt ſanguis chriſti ſtillauerit ꝑ quattuor mappas vel
per plures.ita ꝙ attingit tabulam altaris tunc ipe ſacerdos debet ieiuna
re in pane et aqua triginta dies.et ſe iterum abſtinere a celebratione miſ-
ſarũ donec peniteat. Si ãt ſanguis chriſti ceciderit ſuper terrã. tunc ipe
ſacerdos debet ieiunare in pane et aqua qdraginta dieb;. et ſe abſtinere
a diuino officio miſſe donec peniteat. Si ãt corpus dñi noſtri ieſu chriſti
caderet ſup terram.tunc iterum ipſe ſacerdos debet penitere per quadra
ginta dies ⁊ ieiunare in pane et aqua ⁊ abſtinere ſe ab officio miſſe do-
nec peniteat. Et hoc eſt de intentione Innocentij.
¶ Item notandum.dubitaret quis.vtꝝ in tranſmutatõe vini in ſangui
nem vinũ totaliter annihilet.ſicut in trãſmutatõe panis in carnẽ. Ad hoc

reſpõdetur ꝙ licet vinũ deſinit eẽ nõ tñ annihilatur in trãſmutatõne totaliter
qꝛ in tali trãſmutatõne terminus tranſmutatõnis eſt ens. qꝛ corpus et
ſanguis chꝛiſti. ſed in naturali tranſmutatione ſiue annihilatõe termin⁹
tranſmutationis eſt ſimpliciter non ens. Sed diceres. omne qḋ deſinit
eſſe hoc annihilatur. ſꝫ vinũ deſinit eſſe. ergo ⁊c̃. Reſpondetur ꝙ aliqḋ deſi-
nere eſſe intelligitur dupl'r. vel in ſe vel in ordine ad aliud. mõ dr̃ ꝙ in anni-
hilatõne ſiue trãſmutatõe in ſe bñ verũ eſt. ſꝫ in trãſmutatõne vini ĩ ſan
guinem vinũ deſinit eſſe in ordine ad aliud. qꝛ in ordine ad corpus chꝛiſti
Et probatur hoc in ſimili ponatur ꝙ deus faciat hanc diſpoſitionem cum
humana natura ꝙ q̃ꝫ cito hõ moriatur incipiat creari angelus. et tũc ho
minis deſtructõ eſt angeli creatio. et ſic tũc illa deſtructio non eſt propꝛie
annihilatio. quia eſt in creaturam eo ꝙ ſuccedit homini. et ſic etiam fit in
tranſmutatione vini et panis.

¶ Ultimo notandũ de caſib⁹ Primus eſt iſte. An angelus poſſit moue
re corpus dñi noſtri Jeſu chꝛiſti localiter ¶ Et videtur ꝙ ſic. qꝛ q̇cq̇d põt
v̉tus inferioꝛ hoc multomagis p̃t virtus ſuperioꝛ. ſꝫ v̉tus inferioꝛ põt
mouere corpus chꝛiſti localiter. ſcꝫ hõ. ergo multomagis p̃t virtus ſupꝛioꝛ
ſcꝫ angel⁹. Sꝫ in oppoſitum arguitur. q̇cquid nõ habet virtutẽ ꝯficiẽdi
corpus chꝛiſti hoc nõ põt mouere corpus chꝛiſti. ſed angelus eſt hmõi.
igitur nõ põt mouere corpus chꝛiſti. Maioꝛ eſt nota. ſed minoꝛ ꝓbatur. quia
angelus nõ poteſt ꝯficere corpus chꝛiſti. vt ſupꝛa dictũ eſt. ergo neqꝫ põt
mouere localiter. Intellige ꝙ non mouet motu confectionis ſiue ꝯſecra
tionis. tñ poteſt mouere aliter ſicut et reliqua corpa. ſicut mouet celum
et ꝯtenta in ipſo. que tamen non creauit ¶ Ad rõnem ꝯceditur maioꝛ ⁊ ne
gatur minoꝛ. ſ. ꝙ homo mouet corpus chꝛiſti. ſed bñ mouet ſpẽm panis
et non corpus chꝛiſti cum ipſe deus ſit inmobilis. vt patet. viij. phicoꝝ
Et ex illo tunc patet ꝙ non verum eſt dicere ꝙ ipſe homo eleuat corpus
dñi noſtri Jeſu chꝛiſti. ſed eleuat ſpẽm ſub qua cõpꝛehenditur verũ cor-
pus chꝛiſti. Secundus caſus eſt iſte. an aĩa chꝛiſti poſſet mouere coꝛ
pus chꝛiſti. Ad hoc breuiter reſpondetur ꝙ non. qꝛ anima chꝛiſti eſt ens
naturale. corpus autem chꝛiſti eſt ſupernaturale. modo ens naturale nõ
poteſt mouere ens ſupnaturale Qꝫ aũt naturale non põt mouere ſupna
turale patet ex dictis phi in varijs phie paſſibus ꝙ inter agẽs ⁊ patiens
debet eſſe propoꝛtio que inter iſta non reperitur Tercius caſus ẽ iſte
ſi vna hoſtia eſſet tecta ſub mappa ⁊ ſacerdos deſuper cõſecrat duas vel
tres tũc dubitatur. vtrum illa hoſtia tecta ſub mappa etiam eſſet conſe-
crata Ad hoc reſpõdetur ꝙ non. qꝛ conſecratio non habet effectũ niſi
ad intẽtõem ꝯſecrãtis Sꝫ ad illã hoſtiã ibi tectã ſub mappa ꝯſecrãs non
habuit intẽtõem iõ nec ꝯſecratur. Et iõ qñ greci ꝯſecrãt tũc accipiũt panẽ
quẽ cauãt ſeu ꝑfoꝛant in medio. et q̇cquid in circulo ꝯtinetur h̃ reputãt ꝓ
coꝛpe chꝛiſti. et hoc dãt ꝑplo tanq̃ꝫ panes bñdictos. et ſi aliq̇d extra cir-
culũ inueniretur tũc illud corã eis nõ eſt panis bñdictus. Quart⁹ caſus
vtꝝ ſacerdos p̃t ꝯſecrare vnã guttã vl' duas in calice et alias nõ. Sitr an
poſſet ꝯſecrare vnã ꝑtem hoſtie et aliã non. Ibi eſt magna dubitatio ſi-
ue difficultas ratione confluxibilitatis vini et ratione compactionis pa-
nis. Dicitur tamen in veritate Si ſacerdos intendat conſecrare vnam

guttã tũc ꝯſecrat vnã ſolã guttã. ſiľr ſi intẽdit ꝯſecrare ſolã vnã ptẽ in hoſtia tũc ꝯſecrat ſolã vnã pte Sʒ diceres. qñq; tñ ibi ptes i vnũ ꝯfluũt Rñdeť ꝙ h̄ nõ ipedit. q2 adhuc deo glorioſo ꝯſtat q̃ ps ſit ꝯſecrata ⁊ q̃ non.

Quint⁹ caſus ſi aliq̃s ſacerdos ex negligẽtia effunderet ſanguinem xpi ad palliũ paupis vel vt⁹ flaret hoſtiã ꝯſecratã in palliũ paupis. tũc ex lrã habeť ꝙ loca tacta debent radi ⁊ in locũ reliq̃aꝝ reponi. Tũc dubitať. an ſacerdos teneť paupi pſoluere palliũ vel illi ꝓ illo aliq̃d facere Rñdeť. ꝙ paup ſi nollet carere pallio ⁊ ipo ſacerdote aliq̃d habẽre tunc ſacerdos teneť paupi pſoluere vel illi ꝓ illo ſatiſfacere. Si ãt ſacerdos eſſet nõ hñs et tñ ipe paup nollet carere pallio tũc ipſi chriſtifideles facientes remedia aiaꝝ debent paupi palliũ pſoluere Sextus caſus Si ſacerdos ieiuno ſtomacho in cellario alicuius ciuis exiſtẽs indutus habitu ſacerdotali tegeret vinũ cũ mappis ⁊ modicũ de aq̃ infunderet in plenũ vas vini et legeret miſſam et ꝯſecraret vas vini. tũc dubitať q̃d ſit faciendũ de vino ⁊ vtꝝ tale vas vini ſit ꝯſecratũ Rñdeť ꝙ ſi ipſe ſacerdos debitã ꝓlatõem v̄boꝝ ſeruauerit et intẽtõem ꝯſecrãdi habuerit. tũc illud vinũ totaľr ẽ ꝯſecratũ i vaſe. ſʒ illud vas debet p pſbyteꝝ ⁊ ſuos parrochiales ꝯpari et in cõione chriſtifideliũ miniſtrari Et ciuis nõ debet vẽdere vinũ ꝯſecratũ q2 tũc ꝯmitteret ſimoniã. ex eo ꝙ res ſacras vẽderet Septim⁹ caſus ẽ. Si ſacerdos indutus veſtimẽtis gĺie ſiue eccĺie intrans foꝝ vbi panes vẽdunť. ⁊ incipiat loqui v̄ba canonis bñdictõnes faciẽdo ſup panes. tũc dubitať an iſti panes ſint ꝯſecrati. Reſpõdeť ad hoc. ꝙ ſi ipe debite ꝓlatõem v̄boꝝ ⁊ intẽtionẽ ꝯſecrãdi habuerit. tũc iſti panes oẽs ſunt ꝯſecrati Sed diceres. an pñt tũc piſtores illos panes vẽdere. Rñdeť ꝙ nõ ſed chriſtifideles debent ꝯpare illos panes cũ plebano et ſacerdotes pñt nutriri ex eiſdẽ panib⁹ Octauus caſus ẽ. Si ſacerdos volens bñdicere placẽtas. et incipiat ⁊ ꝯſecret oĩes placẽtas in corp⁹ chriſti. tũc dubitať vtꝝ ſacerdos teneať ſoluere placẽtas. Ad hoc rñdeť ꝙ ſic. ſi ipſe ſacerdos eſt hñs. ſi vero nõ habet tunc ipſi chriſtifideles debẽt pſoluere. vt ſup̄ dcm̃ ẽ. Sed oẽs tales grauiſſime peccãt Vltim⁹ caſus ẽ vtrũ ſacerdos cec⁹ poſſit celebrare miſſam dũmodo debite et ꝯplete ſciat officium ſuum exterius. Rñdetur ſm̃ plures ꝙ ſic. ſed tñ ipſe debet habere ſacerdotem videntẽ ⁊ aſtantem ſibi q̃ dirigat et regat ipm̃ adiũgendo ei hoſtiam et calicem. vt debite valeat eleuare ⁊ alia que dinoſcuntur diuinum officium perficere.

ſpᶜ tu ſacerdos ſpᶜ dñi .i. ſacrificatum
Quando leuas calicem poſt corpus ſanctificatum
ſpᶜ in tali calice .i. repis ꝯuenientius
Si vinum vel aquã non inuenis. aptius illa
.i. cito in celebrando .i. ꝯſuetudo
Protinus infundas et procedas velut eſt mos
.i. reſumendo .i. ſecundario
Quã ſuper oblatam textum recitando ſecundo
ſpᶜ ex tali negligẽtia
Canonis inſpicias. ne plebi ſcandala fiant

ſcꝫ vinū ꝛ aquā
Canonis ad finem ſi veniſti . duo dicta
.i. bn̄dictōes s^c dimittas
Infundas. dimitte cruces panis. calicis non
s^c ego raymūdus .i. ꝯſecratū
Nolo leues corpus domini niſi ſit benedictum
.i. in altū mādat s^c eccl'ie .i. ſeruari
Aut calicem ſurſum . ſic precipit ordo teneri
s^c tu ſacerdos tale vas ſacri .i. ſecūdario
Quando lauas calicem ſi vis celebrare ſecundo
s^c de tali lotōe s^c tuos ſcꝫ ſugendo
Non ſumas quicq̄ꝫ . digitos nec in ore lauabis
.i. nō ad ſecūdā miſſam s^c miſſe
Non ad opus reliquum ſeruetur lotio prime
s^c p̄ma ſcꝫ xp̄iano
Lotio nam talis dabitur cuicunqꝫ fideli
.i. feſta dies .i. bina vice .i. celebrare
Officiata dies vult te bis dicere miſſam
corp⁹ mortuū s^c ſit s^c funus s^c miſſa
Si funus preſens. ſi nullum ſufficit vna

Hic autor ponit alias regulas ſiue pſuaſiones circa ſacramētū eucha
riſtie obſeruādas. Et diuidit̄ iſta ps in duas. naꝫ in p̄ma autor facit q̄d
dcm̄ ē In ſcd̄a autor ponit aliq̄s regulas d̄ eleuatōe corpis xp̄i Scd̄a ps
ibi (Nolo leues) Prima ps adhuc in duas. Nā p̄mo ponit q̄ſdā pſuaſi
ones circa ſacramētū euchariſtie. In ſecūda pte ponit quādā doctrinā q̄
ſeruāda eſt in celebratōe miſſaꝝ Scd̄a ibi (Officiata dies) Et ſtat ꝟtus
littere in q̄tuor regulis. Prima ibi (Qn̄ leuas calicē) et eſt talis. Qn̄cū
qꝫ leuas calicē poſt corp⁹ xp̄i ꝯſecratū oſtēdēdo ipſi populo ſm̄ q̄ mos eſt
ſi tūc nō inuenias vinū vel aquā in calice tūc repēte ꝛ ſecrete debes infun
dere vinū ꝛ aquā. ꝛ debes reſumere ꝟba canonis que ſpectāt ad ꝯſecrati
onē vini. et hoc fiat ſecrete ne ſcandala fiant in populo. ꝛ tūc vlterius de
bes ſigna ꝛ caracteres facere que ſpectāt ad calicē. ſed illa ſigna q̄ ſpectāt
ad hoſtiā debes omittere ¶ Secūda regula tangit̄ ibi (Nolo leues ꝛc̄) q̄
eſt talis. Nunq̄ꝫ debes leuare hoſtiā niſi ꝯſecratā. nec calicē niſi ſit ꝯſecra
tus. Rō huius eſt. q2 ſi leuares ante ꝯſecratōem tūc hoīes aſtātes ado
rarent illū panem tanq̄ꝫ deū. ꝛ ſic ꝯmitterent idolatriā. ꝛ ergo ſi homies
ſtantes p̄ſentes in diuino officio miſſe ſuſpitōem haberent de aliquo ſa
cerdote peccatore q̄ nō ꝯſecraret corp⁹ chriſti. illi deberent ſic orare. ado
ro te ieſu chriſte q̄ redemiſti mūdū quē credo latere ſub ſpecie panis quā
video ꝛc̄. ¶ Tercia regula tangit̄ ibi (Qn̄ lauas calicē) q̄ eſt talis. Si la
ueris calicem poſt ꝯmunionē ꝛ vis adhuc in eadē die ſemel celebrare. tūc
nō debes ſumere lotionem vltimā. nec debes ſugere digitos. ſed da ſcho
lari miniſtrāti. Rō huius eſt. q2 ſacerdos debet ieiuno ſtomacho celebra

re.et ſi tūc ſumeret illā lotōem vbi eſt vinū incōſecratū non maneret ieiunus. ¶ Quarta regula tangit ibi (Officiata dies) que talis eſt ꝙ ipſe ſacerdos in die officiata .ſicut eſt in feſto beate katherine. ſcti nicolai ⁊cꝫ. ſi aliqd̄ funus eſt pſens.poteſt duas miſſas celebrare. vnam de ſcīs ⁊ aliam ꝓ defunctis.⁊ caute ſe regat.ita ꝙ ablutōem pme miſſe nō ſumat

☞ Circa litterā eſt notādū.ꝙ poſtꝙ̄ ſacerdos eleuauit corpus chriſti tūc ſtat in altari cū duob⁹ digitis ꝯiūctis.ſcꝫ cū pollice ⁊ indice. Et hui⁹ aſſignat multiplex rō.quarū pma talis eſt.nā ſi aliqua particula corporis xpi adhuc adhereret digitis.ꝙ tūc ſacerdos cauti⁹ ⁊ ſecurius reſeruaret illā particulā cū digitis ꝯiūctis. Secūda rō eſt. ob reuerentiā ieſu chriſti eo ꝙ nihil tangat ante lotionē niſi corpus xpi.exquo eſt nobiliſſimū Tercia rō eſt.qꝛ ꝑ indicē q̄ longior eſt pollice intelligit deitas.⁊ ꝑ pollicē intelligit ipſa humanitas.ſed illa duo ibi ꝯiūgūtur.ideo in ſignū illius fit ꝯiūctio illoꝝ duoꝝ digitoꝝ. Quarta rō eſt.qꝛ ꝑ indicē intelligit fili⁹ dei.⁊ per pollicē intelligit pater.mō pater ꝯiūgit filio.⁊ ecōuerſo fili⁹ patri.qꝛ filius fuit obediēs patri vſqꝫ ad mortē. Philippeñ.ij. Quinta rō eſt ſpūalis Nā ꝑ ꝯiūctōem illoꝝ duoꝝ digitoꝝ intelligit ꝙ aīa cuiuſlibet chriſtifidelis inſeparabiliter eſt ꝯiūcta charitati dei ⁊c.

☞ Secūdo notādū.ꝙ ipſi ſacerdotes hn̄t diuerſas ꝯſuetudines in eleuando calicē.nā aliqui eleuāt eum coopertū.⁊ aliq̄ eleuāt eū diſcooptum. Diceret ergo aliqs vnde ꝯſurgit illa diuerſitas Rn̄detur ꝙ illi ſacerdotes qui eleuant calicē pmo mō.faciūt hoc in ſignū huius.qꝛ qn̄ xps inſtituit illud ſacramentū in cena.tūc iſte ſanguis nō fuit viſibilis.ita ꝙ adhuc eius ſanguis latuit in corpore ſuo.et ergo aliq̄ memorantes hoc leuāt calicē coopertū. Sed poſt cenā.vt in die paraſceues.tūc ille ſanguis patuit ad oculū.et ergo aliqui ſacerdotes memorātes hoc leuant calicē diſcoopertū.in ſignū huius ꝙ ſanguis chriſti in die paraſceues patuit ⁊ reſplenduit cūctis hominib⁹.

☞ Tercio notandū.ꝙ vinū fundere in calicē (vt ſupra dictū eſt in prima regula) intelligit multipliciter. Primo ꝙ nihil inueniat in calice. vel ꝙ tm̄ inueniat aquā. vel ꝙ tm̄ inueniat vinū. Si ipſe ſacerdos nihil inueniat in calice.tūc ipſe debet infundere vinū cū aqua. Si tm̄ inueniat vinū hoc eſt dupl'r. vel ante ſumptōem corpis xpi. vel poſt ſumptōem. Si inueniat tm̄ vinū ante ſumptōem corporis chriſti.tūc ipſe ſacerdos debꝫ infundere aquā ⁊ dicere vba canonis que ptinent ad ꝯſecratōnem ſanguinis. Si aūt poſt ſumptōem corporis xpi inueniat tm̄ vinū. tūc nō eſt neceſſariū vt infundat aquā.qꝛ ibi adhuc eſt corpus et ſanguis xpi. nā ipſum vinū maxime facit ad ꝯſecratōem ſanguinis.aqua aūt nō hꝫ tantā necitatē. Si aūt inueniat ſolā aquā ante ſumptōem corporis xpi.tūc ipſe ſacerdos debet infundere vinū.ne illud ſacramētū diuidat.qꝛ in ſola aqua ſacerdos nō pt ꝯſecrare ſanguinē xpi. Si aūt ſumpſit de illa aq̄ quā inuenit eſſe ſolā.tūc nō debet apponere vinū nec a pncipio ꝯſecrare.qꝛ hoc ſacramentū ſolū a ieiuno eſt ſumendum.

☞ Quarto notandū.ꝙ ipſe ſacerdos nunqꝫ pt ꝯplete celebrare tres miſſas in vno die niſi in natiuitate xpi. ⁊ hoc eſt ꝓpter certā cām. qꝛ pma miſſa que cantat illa die deſignat tēpus legis.⁊ tēpus legis eſt illud tem-

pus quod fuerat anteꝗ̄ xp̄s fuit natus ſiue incarnatus.q2 tūc ipſi hoīes abſolute vixerūt ſm legē.⁊ gratia nō dabaẗ eis.cū omēs ad limbū infern venerūt.q2 nullus potuit intrare regnuꝫ celoꝝ. ⁊ ideo illa miſſa cantaẗ in tenebꝛis.ſcꝫ in media nocte. Secunda miſſa que cantaẗ in diluculo ſiue in oꝛtu diei repꝛ̄ſentat tēpus gratie.q2 diluculū eſt mediuꝫ noctis ⁊ diei. ⁊ ſic ipm tp̄s gratie eſt mediū ſaluatoīs ⁊ dānatoīs.q2 poſſum⁹ declinare ad diem vel ad noctē.i.ad ſaluatōem vel dānatōem.interim ꝙ ſumus in tp̄e gr̄e. ⁊ in illo tp̄e ſum⁹ iam.q2 dt̄ beatus Jo.in apocal'. Uidi angelū vnuꝫ pedē in celo ⁊ aliū in terra habētē.et iurauit ꝑ celū ⁊ ꝑ terrā ⁊ ꝑ oīa que in eis ſunt.ꝙ poſt illud tēpus nō eſſet tēpus gratie. Apocal'.x. Etiā illa miſſa cantaẗ in oꝛtu diei.ideo ꝙ deſignat eccl'iam militanteꝫ. q2 debemus hic militare vt ambulemus de tenebꝛis ad lucē. Uel ſic.illa miſſa ideo deſignat eccleſiā militantē.q2 tēpus gratie eſt nobilius ⁊ efficacius ꝗ̄ tēpus legis.q2 tēpus legis non fuit niſi figura reſpectu tp̄is gratie. Et in tali tp̄e gratie debem⁹ foꝛtiter militare ⁊ pugnare ꝯtra antiquū hoſtē.i.diabolū vt poſt tēpus gratie ad tēpus gloꝛie ꝑuenire mereamur.et ergo ſecūda miſſa cantaẗ in oꝛtu diei ꝓpter tēpus gratie. ⁊ talis miſſa debet cū maioꝛi ſolēnitate celebꝛari ꝗ̄ p̄ma.aut ſaltē cū tanta. Tercia miſſa deſignat tp̄s gloꝛie et eccl'iam triūphantē in celeſti patria Et q2 ibi eſt ſumma claritas ideo illa miſſa debet cantari in meridie ⁊ cū maxima ſolēnitate

☞ Quinto notandū.ꝙ ipſe ſacerdos p̄t duas miſſas celebꝛare in vno die.in ſex caſib⁹ Pꝛimo in die natiuitatis chꝛiſti.tūc p̄t celebꝛare tres miſſas ⁊ nūꝗ̄ in alio tp̄e. Sc̄do p̄t celebꝛare duas miſſas in dieb⁹ officiatis. de q̄b⁹ dt̄ p̄ſens littera.ſaltē ſi fun⁹ eſt p̄ns ⁊ nō habuerit aliū ſacerdotem tūc p̄t celebꝛare duas miſſas. Tercio qn̄ aduenīūt hoſpites.⁊ ſi tūc ſacerdos celebꝛauit vnā miſſam ſine lotiōe manuū p̄t celebꝛare ſcd̄am miſſam cū hoſpitū. Quarto ꝓpter infirmos. vt ſi eſſꝫ aliqs infirm⁹ quē ſacerdos deberet cōicare.⁊ nō haberet hoſtias ꝯſecratas.etſi celebꝛaſſꝫ vnā miſſaꝫ p̄t tn̄ in eodē die celebꝛare ſecūdam ꝓpter infirmos.vt ꝯſecraret hoſtias et eos cōicaret.ne fieret negligētia in populo. Quinto ꝓpter peregrinos vt ſi venirent peregrini.tūc etiā p̄t ſacerdos ꝑficere ſecūdā miſſam. Sexto p̄t duas miſſas celebꝛare ꝓpter nuptias.q2 ſi ſacerdos celebꝛaſſꝫ vnā miſſam ⁊ aduenīret ſponſus cū ſponſa ⁊ rogarent ꝓ miſſa.tūc licitū eſt ipſi ſacerdoti miſſam ſecūdario ꝓ eis celebꝛare. Unde ſunt tales verſus. Natalis.funus,hoſpes.languens .peregrinus Nubentes. faciūt miſſas celebꝛare ſecūdas. Uel ſm alios danẗ iſti v̄ſus. Moꝛtuus .infirm⁹.ſponſus.peregrinus.⁊ hoſpes. Iſta ſinunt binas celebꝛare. dies domini tres. Solū pꝛeſbiterū.ſed lotio ſumpta ſemel ſit. Septimus caſus ſupadditur et eſt ꝯmunis in ſancta matre eccl'ia.ſcꝫ ꝙ omēs illi ſacerdotes p̄nt vno die bis celebꝛare miſſam qui duas eccleſias ſeu villas gubernant qn̄ ſacerdotes alios habere nō poſſunt

☞ Ultimo notandū eſt de certis caſibus. Pꝛimus caſus eſt iſte.ſi tempoꝛe hyemali contingeret ꝙ ſanguis chꝛiſti in calice ꝯgelaretur ꝓpter frigus intenſum.quid eſſet faciendum. Reſpondet Innocentius ꝙ quādo ſic euenerit.tūc ipſe ſacerdos debet ꝯiūgere manus ſuas calici ⁊ multum exalare cuꝫ flatu ⁊ anhelitu ſuo ita ꝙ ex caloꝛe naturali diſſoluaẗ glacies

¶ Secūdus caſus eſt. ponat̄ ꝙ aliqs ſacerdos infirm⁹ celebraret ⁊ poſt
ꝯſecratōem intantū debilitet̄ ꝙ vlteri⁹ nō poſſit celebrare. quid ergo faci
endū eſſ3. Rn̄detur ꝙ ſi eſſet aliqs ſacerdos circūſtās ille debet ꝯſiderare
pūcta vbi dimiſit. ⁊ ibi debet incipere ⁊ adimplere miſſam. Si aūt ibi nō
eſſet ſacerdos. tūc corpus xp̄i debet ſeruari ipſis infirmis ⁊ porrigi qn̄ eſt
neccarium ¶ Tercius caſus. ponat̄ ꝙ ſacerdos inueniat hoſtiā cruentatā
ꝓpter miraculū aliqd. qd eſt ibi faciendū. Rn̄det ſcūs Hieronym⁹ ꝙ ho
ſtia ſanguinolenta nō eſt ſumēda a ſacerdote. ſed inter reliqas ſanctoꝝ eſt
retinenda ⁊ tanq̄ reliquie in ſanctuario reuerenter eſt habēda ¶ Quar-
tus caſus. ſi ſacerdos volens ꝯſecrare corp⁹ xp̄i dicat. hoc eſt corp⁹ meu3
dimittēs ly eīn. tūc dubitat̄ an ꝯſecrat corpus xp̄i. Rn̄det̄ ꝙ ſic. q2 ly eīn
nō eſt de neceſſitate ꝯſecratōis. q2 ap̄ſus ꝑma ad Corinth. xi. non ponit
Et rō eſt. q2 ſi de neceſſitate apponeret̄ tūc ante appōnem illius dictōnis
ſacerdotes nō vere ꝯſecraſſent corpus xp̄i. ſed hoc eſt hereticū dicere. Si3
diceret aliqs. quid tūc facit ly eīn inter illa v̄ba ꝯſecratōis. Rn̄det̄ ꝙ nihil
aliud niſi ꝙ ponit̄ ibi ꝓpter v̄boꝝ p̄cedentiū ꝯnexionē. dicendo accipite et
mādūcate ex hoc omēs. hoc eīn eſt corpus meū. Et licet. eīn. de neceſſita
te nō ponit̄ inter v̄ba ꝯſecratōis. tn̄ ſi aliquis omitteret friuole ⁊ ex inte-
tione peccaret mortaliter. quia faceret ꝯtra ſtatuta romane eccleſie

¶ Quintus caſus eſt. q̄re ſacerdos dicit. hoc eīn eſt corpus meū. ⁊ nō dr̄
hoc eīn fit corpus meū. Rn̄detur ꝙ hoc v̄bū. fit. importat quādā ſucceſ-
ſionē ſeu tranſmutatōem. ſed h̄ v̄bū. eſt. importat ꝑmanētiā. ſ3 in deo nul
la eſt trāſmutatio nec vlla ſucceſſio. ſed pura ꝑmanētia. Ideo ꝯuenien-
ter⁹ ſacerdos dr̄. hoc eīn eſt corpus meū. q̄3 ꝙ diceret. hoc eīn fit corpus meu3

¶ Sextus caſus eſt. ponat̄ ꝙ ſacerdos leuādo calicē cū ſanguine ꝯſecra-
to incidat in magnā infirmitatē. ſic ꝙ calix cadat ⁊ tangat coronā capit
ipſius ſacerdotis. vtrū tūc corona ſacerdotis ⁊ cutis corone debeat abra-
di. Itē ponat̄ ſi euenerit caſualiter ꝙ turbo vel alius vent⁹ impetuoſus
in eleuatōe fugaret hoſtiā ꝯſecratā ſic ꝙ ꝑtes hoſtie ꝯſecrate caderēt ſuꝑ
coronā ſacerdotis. vtrū eſſet corona ipſius abradenda an nō. Ad ꝑmum
rn̄det̄. ſi talis ſanguis ſiue calix tetigerit crines tūc ſunt deſcindēdi ⁊ ꝯcre
mandi. Si vero tetigerit coronā tūc ſumat lotōnem cū vino ⁊ bibat. vel
ſaltē lotionē ponat ad locū ſanctuarioꝝ. Alij rn̄dent. ſi fiat hm̄oi neglige-
tia ex parte corporis xp̄i vel ex ꝑte ſanguinis xp̄i. tūc crines deberēt abra
di. ſed corona ſacerdotis creberrime debet lauari. ⁊ lotio illa ſumēda eſſ3 a
ſacerdote ſi tā fortis nature eſſ3 ꝙ nō timeret nauſeā. vel illa lotio firmiter
cuſtodienda eſt in locis ꝯſecratis cū alijs reliquijs. Et ſi̅liter eſſ3 faciēdū
ſi ſacerdos circa ſumptōem ſanguinis vel circa eleuatōem calicis dormie
rit. ita ꝙ calix cadat ei ſuper caput. Sic eodē mō dicit̄ de ſecundo

¶ Septimus caſus eſt. vtrū ſacerdos faciēs de ſpelta panes poſſit de ta
li pane corpus chriſti ꝯficere. et ſpelta ſm̄ aliquos appellat̄ legumē ad mo
dum tritici diſpoſitū. et creſcit de tritico ꝓpter ignobilitatē agri. Ad hoc
qdā reſpondēt ꝙ cū ea poteſt celebrare. Et rō eſt. q2 generat̄ de tritico et
panis tritici ꝯſecrat̄. ergo ⁊ panis ſpelte. Alij dicūt oppoſitū ⁊ ꝓbāt hoc
ſic. q2 generās ⁊ generatū debent eſſe eiuſdē ſpēi. ſed ſpelta ⁊ triticū ſunt
diuerſarū ſpēru3. ideo vnū nō generat̄ ex alio ¶ Ad rōne3 ꝯce. lat̄ maior

Sed negat minor. q2 ſpelta generat indirecte ꝓpter groſſaꝫ naturã ipius terre vel agri. ꝛ ꝑ ↄſequẽs relinquit ꝙ cũ ea non pt fieri ↄſecratio corpis xpi. Contrariũ tñ tenet Albertus magnus q̃ dt ꝙ ſpelta nõ differt a tritico ſpecifice ¶ Octauꝰ caſus. Si aliq̃ vetula fingeret ſe eſſe infirmã ꝛ peteret corpus xpi. ꝛ ſacerdos ei ꝓberet. ꝛ poſtea illa vetula corpꝰ dñi iudeis traderet vel venderet. tũc dubitat q̃d huic vetule ſeu mulieri eſſet faciendũ. Rñdet breuiter ꝙ talis mulier eſt cõcremanda. eo ꝙ talis mulier eius creatorẽ ꝛ qui ſanguinẽ ſuũ ꝓ ea effudit ad crucifigendũ ſecundario tradidit ¶ Nonus caſus eſt Si ſacerdos eleuat corpus chriſti ꝛ in eleuãdo in duas partes diuidat. tũc dubiũ eſt quid ibi ſit faciendum. Rñdet ꝙ vnã medietatẽ circa agnus dei in duas ptes diuidat. ꝛ vnã medietateꝫ in calicẽ ponat ¶ Decimus caſus eſt. Si ſacerdos eleuãdo calicẽ gladio pforatur. ꝛ retro cadens ſanguinẽ effuderit ad faciẽ homicide. ꝛ cuꝫ hoc tangeret manus eius. tũc dubitat q̃d ſit ibi faciendũ. Rñdet ꝙ manꝰ eiꝰ et facies eius lauent ꝛ lotio a ſacerdotibꝫ ſumat vel ad locũ ſanctuarioꝝ reſeruet. ¶ Undecimus caſus. ſacerdos leuãs calicẽ. ꝛ ſi auis ſtercoꝛizat in calicẽ facta ↄſecratõe. tũc dubitat vtrũ ſacerdos debet totum ſumere. Rñdet ſi ipſe ſacerdos nõ abhorret tũc ſumat in noĩe dñi. ſi xo abhorret. ponat totũ ad locũ ſanctuarioꝝ. et vinũ ꝛ aquã incipiat de nouo ↄſecrare ¶ Duodecimꝰ caſus. Ex quo in pcedenti ſentẽtia ꝛ ſiliter pſenti dictũ eſt de miſſa querit quare miſſa q̃ fit in die paraſceues. nec hꝫ pncipiuꝫ nec finẽ. q2 nec introitus pncipiat nec benedicamus finit. Rñdetur ꝙ illud fit ad innuendũ ꝙ ille qui eſt pncipiũ ꝛ finis tũc a nobis receſſit. Etiaꝫ ex eo q2 ille qui eſt in tribulatõe nõ indiget benedictione. ſed ↄpaſſione. et ideo nõ dicimus benedicamus. Etiam iſta miſſa nõ habet mediũ. q2 hoſtia nõ ↄſecratur. ergo quia vera hoſtia tunc fuit immolata. Uel poteſt etiam dici ꝙ talis miſſa non habet pncipium nec finẽ nec medium quia ille tunc a nobis receſſit qui eſt pncipium a quo omnia. ꝛ qui eſt medium per quẽ omnia. ꝛ qui eſt finis ad quem omnia. ſm Apoſtoluꝫ ad roma. xi. ¶ Decimuſtercius caſus eſt. quare in die paraſceues altaria ſunt denudata. Reſpondet. q2 tũc xp̃s ſuis veſtibꝫ fuerat denudatus. habebat eñ tria genera veſtimẽtoꝝ. Primuꝫ genus fuerat materiale ſeu veſtes materiales quas vt alij homines ferebat. ꝛ illis veſtibꝫ fuit denudatus. Uñ ps. Diuiſerũt ſibi veſtimẽta mea Secũdo habuit veſtimẽta aĩe. ſcꝫ corpus ꝓpriũ. qd̃ erat veſtimentũ deitatis. iſto veſtimento anima chriſti fuerat ſpoliata ꝛ corpore ſuo denudata. Unde in paſſione Math. xxvij. dr. Et inclinato capite emiſit ſpiritũ. Tercio chriſtus habuit veſtes ſpũales. i. ſanctos ap̃los. qui eũ quodãmodo veſtiebant ꝛ ornabant. iſtis veſtibꝫ chriſtus etiã fuerat denudatus. q2 ab oĩbꝫ erat derelictus. Unde ſacra ſcriptura. Ecce venit hora vt omnes diſpergemini vnuſquiſꝫ in locum ſuũ et me ſolum derelinquetis

sꝫ xp̃ifidelis ſcꝫ mente ſcꝫ xp̃m

Omnis homo purus et ↄfeſſus ſit. vt illum

ſcꝫ ad eternã ſaluatorẽm

Digne ſuſcipiat. qui dignos nos iubet eſſe

vel q̄cūq̄ꝫ p̄lat⁹.i.ſubiect⁹ moꝛtali pctō
Pꝛeſbiter oppꝛeſſus moꝛtali crimine. miſſam
.i.fecerit ꝯfeſſionē debitā
Non celebꝛet niſi ſit confeſſus crimina pꝛimum
s. habeat intentōem nūq̄ꝫ incidēdi pctm̄ moꝛtale
Ut ſit contritus.ſe nunq̄ꝫ velle redire

¶ Poſtq̄ꝫ autoꝛ poſuit documēta ſeruāda iuxta ꝯſecratōem coꝛp̄is xp̄i. In hac p̄te oñdit a quib⁹ coꝛp⁹ xp̄i ſit ſumēdum. Et p̄mo facit h̄. Scđo oſtēdit qb⁹ ſit denegādū.ibi(Cū vomit infirm⁹) Pꝛimo dt ſic.hō chꝛiſtian⁹ volens ſuſcipe coꝛpus xp̄i debet eſſe mūdus a peccatis.ꝛ debet eſſe ꝯfeſſus ꝛ ꝯtritus. Et reddit cām q̄ eſt talis.vt iſte ſcꝫ qui reddit nos dignos digne ſuſcipiat̄ a quolibet. Subdit ꝙ nullus p̄ſbiter debet celebꝛare miſſam niſi ſit ꝯfeſſus.et hoc eſt verū ſi ipſe eſt ꝯſtitut⁹ in pctō moꝛtali.aut debet habere ꝓpoſitū āmodo ſe a peccatis abſtinere.

☞ Sciēdū p̄mo.ꝙ rō littere p̄t capi in ſimili.quicūq̄ꝫ enī inuitat aliquē honeſtū hominē ad hoſpitiū ſuū.ille diſponit hoſpitiū ſuū q̄ꝫto curialius et purius p̄t.et ergo multomagis debet hoc fieri iuxta creatoꝛē noſtrū.ſcꝫ ꝙ hō ipſum inuitat in domū ſuā.i.in aīam ſuā quā maxime dꝫ purgare a peccatis moꝛtalib⁹.vt ipſe creatoꝛ celi ꝛ terre digne ſuſcipiat̄. Et rō hui⁹ eſt.qꝛ ſi illud qđ minus videt̄ ineſſe ineſt.ergo illud qđ magis videt̄ ineſſe ineſt.ſed magis videt̄ ineſſe ꝙ homo debeat purgare ſuū hoſpitiū aduerſus ſuū creatoꝛem q̄ꝫ pꝛoximū ſuū

☞ Scđo notandū.autoꝛ dt in littera(Oīs hō purus)ꝙ hō etiā debet eſſe purus ꝛ mūdus in volūtate ſua.ſic ꝙ ipſe ſit in firmo ꝓpoſito dimittēdi ampli⁹ pctā.qꝛ licꝫ hō eſſet ꝯfeſſus ſua pctā ꝛ nō ꝓponeret ea dimittere ipſe indigne caperet hoc venerabile ſacramentū. Etiā ipſe debet eſſe mūdus a cibo coꝛꝑali.qꝛ dꝫ eſſe ieiunus ꝛ ſobꝛius.vt p̄us viſuꝫ eſt.niſi homo eſſet in magna infirmitate poſitus. Jtē autoꝛ dt in littera (et ꝯfeſſus ſit) Rō q̄re hō dꝫ ꝯfiteri pctā ſua volens ſumere coꝛp⁹ dn̄i eſt iſta.qꝛ ſm̄ apoſtolū p̄ma Coꝛ.xi. Si q̄s coꝛpus dn̄i manducat ꝛ ſanguinē indigne bibit iudiciū ſibi mādu cat ꝛ bibit.ſed hō ꝯſtitutus in pctō moꝛtali nō eſt dignus ſumere coꝛpus xp̄i.et ergo ſi ſuſcipit indigne ſuſcipit. ꝛ ꝑ ꝯſequēs ſumit eternā dānatōem. Unde notandū ꝙ illud nō eſt inſtitutū ꝓpterea ꝙ hoc venerabile ſacramentū maculet̄.qꝛ in malo hoīe ita purū ꝛ verū eſt ſacramētū ſicut in bono hoīe Hoc p̄t declarari in hac ſiſitudine.qꝛ ſol ſplendet ſuꝑ oīa mūda ꝛ imūda.ſcꝫ ſuꝑ aurū ꝛ lapidē p̄cioſum.ꝛ etiā ſuꝑ lutum.ꝛ tn̄ ſol nō maculat̄ ꝓpter lutū magis q̄ꝫ ꝓpter aurū. Sic eſt de recipientib⁹ coꝛp⁹ dn̄i indigne. De qb⁹ canit eccl'ia. Sumūt boni ſumūt mali.ſoꝛte tn̄ ineq̄li.vite vel interit⁹. Jtē nota ꝙ hoīes accedūt ad hoc ſacramentū trib⁹ modis. Quidā accedūt digne. quidā indigne.q̄dā nec digne nec indigne. Jlli accedūt digne q̄ abſq̄ꝫ oī pctō accedūt in timoꝛe ꝛ reuerentia ꝛ in amoꝛe.ꝛ iſt̄ illi q̄ ſatiſfaciūt ſm̄ ꝟitatē.ꝛ illis auget̄ grā. Quidā accedūt nec digne nec indigne.et ſunt iſti q̄ ſatiſfaciūt ſed nō cū tanta contritione q̄ꝫta merito deceret.ꝛ illis nihil vel parū auget̄ gratia. Quidā accedūt indigne ſimpl'r.ꝛ ſunt iſti qui nec ſatiſfaciūt ſm̄ veritatē. nec ſm̄ ꝑ

babilitatē.ſicut dixit Apl's ad Coꝝ.loco p̄alle. Probet aūt ſeipm hō ⁊c.
☞ Dubitaṫ circa p̄dicta.q꞉ videṫ ꝙ nullus digne p̄t accedere ad h̄ ve-
nerabile ſacramentū.vt habeṫ p̄ma ep̄la Jo.p̄mo ca. Si dixerimus ꝙ pec
catū nō habem⁹ noſmetipſos ſeducimus.igiṫ videṫ ꝙ nullus eſt ſine pctō
ergo nullus p̄t accedere digne.ex quo dꝫ eſſe purus.vt vult littera. In
oppoſitū eſt gloſa ſup iſto ꝟbo accipiēs ieſus.q꞉ dt gloſa.felix eſt ebrietas
et ſatietas.q꞉ q̄nto plus ſumiṫ tanto ſobrius fit. Rn̄detur ꝙ pctm̄ eſt du
plex.ſcꝫ veniale ⁊ mortale.mō ſanctus Joānes tangit hoc qđ dictuꝫ eſt
de pctō veniali.q꞉ de iſto nullus p̄t ſe p̄cauere.ſed a pctō mortali p̄t ſe q̄-
libet abſtinere ſi vult. Uel ſolviṫ ſic ꝙ ꝯtritio eſt duplex. Quedā eſt cer-
titudinalis.⁊ ex iſta ꝯtritōe nullus p̄t agnoſcere vtrū ſit dignus vel in-
dignus. Alia eſt ꝯtritio q̄ fit ex ſignis.⁊ ſm̄ illā q̄libet p̄t ſcire an ſit dign⁹
vel indignus.nō tn̄ certitudinal'r. ¶ Pro quo notādū ꝙ quatuor ſunt
ſigna p q̄ hō p̄t ſcire an ſit dignus ad ſumēdū corp⁹ dn̄i ꝯiecturaliter Pri
mū eſt.ſi libēter ⁊ deuote ſine tedio audit ꝟbum dei.vt habeṫ in Joanne.
Qui ex deo eſt ꝟbū dei audit. Scđm ſignū eſt.ſi hō inuenit ſe promptuꝫ
ad oīa que requirūtur ad ſeruitiū dei.ſcꝫ ad orare.miſſas audire.ieiuna
re.eleymoſinas dare ⁊cūs.igiṫ dt beat⁹ Grego. Exhibitio opis eſt ſignū
charitatis. Terciū ſignū eſt.ſi hō ex toto corde ⁊ ex tota aīa ⁊ ex oībꝫ vi-
ribꝫ ſuis dolet de peccatis ꝯmiſſis. Quartuꝫ ſignū eſt.ſi hō vult ſe firmi-
ter abſtinere ab oībꝫ pctīs criminalibꝫ ne poſtea cadat in aliqđ peccatū
ſaltē mortale. ¶ Itē nota ꝙ autor iubet ſacerdotē eē ꝯtritū ⁊ ꝯfeſſuꝫ.⁊ h̄
nō ſemp req̄riṫ de ꝯfeſſione opis.q꞉ ſi deficit ꝯfeſſor ſufficit ꝙ ſacerdos ſit
in firmo ꝓpoſito ꝯfitendi ⁊ ſatiſfaciendi ꝑ peccatis.⁊ oīa pctā intēdit di-
mittere. et ſic poterit celebrare. Et ex illo q̄riṫ vtrū ſacerdos exiſtens ſi-
ne pctō mortali poſſit ſine ꝯfeſſione celebrare miſſam. Et videṫ ꝙ nō.q꞉
dicūt doctores ꝙ nullus ſacerdos p̄t eſſe tam ſcūs volens celebrare miſ-
ſam quin oportet ꝙ p̄us ꝯfiteaṫ.ꝓpter maiorē cautelā. et etiā ob reueren
tiā venerabilis ſacramenti.et ꝓpter eccleſie inſtitutōem. niſi cā neceſſitatꝭ
ſcꝫ q̄n non poſſet habere ꝯfeſſorem.et dato ꝙ eſſet in pctō mortali ꝯſtitu-
tus et ſi magna neceſſitas expoſtularet.adhuc poſſet talis ſacerdos cele
brare miſſam ſine ꝯfeſſore.et hoc eſt verū ſi ipſe nullo modo poſſet habere
ꝯfeſſorem. Diciṫ ergo finaliter ꝙ talis ſacerdos poſſit celebrare in caſi-
bus p̄tactis ſup miſericordiā dei.ſed tamen requiritur ꝙ habeat firmum
et bonū ꝓpoſitum poſtea cōfitendi ⁊ ſatiſfaciendi pro omnibꝫ peccatis ſu-
is iſtam neceſſitatem deplangendo et confeſſori eā enarrando. ¶ Itē q̄ri-
tur acceſſorie.quare eccleſia tribꝫ diebꝫ in tempore penitentie mortem et
paſſionem chriſti deplangit et quaſi in tenebris. Reſpondetur ꝙ hoc fit
ad innuendum ꝙ triplex creatura mortem ieſu chriſti tempore paſſionis
deplangebat. Primo corporalis.ſcꝫ terra que ꝯtremuit. ⁊ ſol q̄ obſcura
tus fuit. Et ſecūdo creatura ſpūalis.ſicut angelus. Unde dt Eſaie. An
geli pacis amare flebūt. Et tercio ꝯpoſita.ſicut homo.ſcꝫ apoſtoli ⁊ diſci
puli et ſancte mulieres.et petre ſciſſe erant. Uel etiā ideo eccleſia tribꝫ di
ebus mortē chriſti deplangit.quia chriſtus vſꝙ in tercium diem mortu-
us in ſepulcro quieuit. ¶ Item̄ queritur quare paſſionē chriſti pagimus
cum lamentatione.et paſſiones alioꝝ ſanctoꝝ celebramus cū gaudio

Rñdetur. q2 alij ſancti paſſi ſunt ꝓpter ſe. ſcꝫ vt ꝑ ſuas paſſiones acquire rent celeſtē gloriā. ꝛ ideo in paſſionibꝫ eoꝝ eis ꝯgaudendū eſt. ex eo ꝙ ad eternā beatitudinē ꝑuenerūt. Chriſtus aūt non paſſus eſt ꝓpter ſe. ſcꝫ vt gloriā acquireret. ſed ꝓpter pctā noſtra delenda. ꝛ ideo tūc flere debemus Secūda rō eſt. q2 tali die fleuit terra qn̄ ꝯtremuit. fleuit ſol qn̄ obſcuratꝰ fuit. fleuerūt ꝛ ſancte mulieres. Vn̄ dt beatus Lu. xxij. ca. Filie hieruſalē nolite flere ſuꝑ me. Etiā fleuit Petrꝰ apl's. vn̄ habet̄ Math. xxvi. Fle- uit amare. Etiā fleuit Maria doloris gladio pforata. Fleuit ꝛ xpus. q2 dixit triſtis eſt aīa mea vſqꝫ ad mortē. Fleuerūt ꝛ angeli. vn̄ Eſaie. xxxiij. Angeli pacis amare flebūt. ꝛ ſi poſſibile fuiſſet fleuiſſꝫ ꝛ deus pater cū vi dit filiū ſuū vnigenitū tam irreuerenter tractari. Inter tot ḡ flentes nul lus debet gaudere. ergo tūc ꝛ ſemꝑ ꝓ peccatis debemus flere

s' hō pctōr — pie correctꝰ — s' ſacerdote

Eger vel ſanus monitus ſi ſepius a te

.i. pctā — poſtponere

Occultam culpam ſuam dimittere non vult

occulta eiꝰ pctā — .i. dimittit. s' pctōr

Exceſſus proprios nec deſerit ille latentes

poſtulat — affectuoſe — s' pctōri

Et petit inſtanter. domini des corpus eidem

.i. ꝯſiliū da — huic pctōri — s' iſte occultꝰ pctōr

Conſule quod poteris. iudex ſuus ipſe ſibi ſit

.i. abnegatōez corpis dn̄i — ꝓ pctis aptis

Judicium legis da pro vitijs manifeſtis

¶ Hic autor ponit alias cautelas iuxta adminiſtratōez corpis xpī ſeruā das. Et diuidit̄ in tres pticulas ꝑm ꝙ tria ponit documenta. Scd̄a ps ibi (Qui cū iudeis ꝛc̄) Tercia ibi (Nō pueris annos ꝛc̄) dicens primo. Sit aliqs peccator qui nō vult deſiſtere a pctō. cꝫuis tamen ſepe a ſacer- dote monitus ſit vt deſiſtat a tali pctō. etſi tale pctm̄ occultuꝫ fuerit et pe tierit a te corpus chriſti. tūc non debes illud denegare. ſed debes dicere ꝙ iudicet ſeipm ꝛ dare ſibi ꝯſilium bonū. Sed ſi peccatū fuerit manifeſtuꝫ tūc debes ſibi denegare corpus xpī. quia ꝓ tali pctō ꝑm inſtitutōes ecclie deberet grauiter puniri.

☞ Notandū autor dt in lr̄a ꝙ corpꝰ xpī nō ſit denegādū iſti q̄ ꝯfitetur pctm̄ occultū. ¶ Cōtra h̄ diceret qs. nulli indigno dꝫ dari corpus dn̄i. ſꝫ ille eſt indignꝰ. ḡ ſibi nō dꝫ dari corpꝰ dn̄i. Maior habet̄ in canone vbi dr̄ Sacrificia hec dona ſunt illibata ꝛ ſine malo. Minor pꝫ. q2 hꝫ occultum peccatū. ḡ eſt indignus. Rn̄det̄ ꝙ corpus dn̄i nō eſt ſibi deneganduꝫ. q2 ſi nō daret̄ ſibi tūc ppl'ꝯ ſuſpitōem incideret. q2 ppl's forte diceret. iam appa- ret pctm̄ notoriū in eo. quare ꝓpter tale ſcandalū euitandū nō eſt ſibi de- negandū. Unde ſcandalū ſic definit̄. eſt dictū vel factuꝫ non recte ꝑbens alijs ruinā. id eſt caſum ¶ Reſpondet̄ ad argumentū aliquē eſſe dignū cor pore xpī intelligit̄ dupl'r. Unoꝰ ꝑm veritatē. Alioꝰ ꝑm eſtimatōnem. nō hꝫ talis nō eſt dignus ꝑm veritatē. eſt tn̄ dignus ꝑm eſtimationem. quia

eſtimat͛a pluribꝫ dignus. Ex illo ſoluit͛ talis dubitatio. ſi aliqs vidiſſet ſa
cerdotē peccare mortaliter. ⁊ poſt hoc cito legere miſſam. an debeat illaꝫ
ſpernere. Solutio. iſta miſſa ꝓpter hoc nō eſt ſpernēda. Rō huius eſt. qꝛ
talis ſacerdos poſſet habere tantā deuotōem in aggreſſu altaris ꝑ quaꝫ
deus dimitteret ſibi oīa pctā. De pmo habemꝰ exēplū in chriſto. chriſtꝰ
enī bn̄ ſciuit iudā eſſe eū traditurū. illo tn̄ nō obſtante chriſtus dedit ſibi
ſuū ſanctiſſimū corpus. qꝛ tale pctm̄ erat occultū. ex eo ꝙ nullus ſciuit niſi
ſolus chriſtus ꝙ iudas eſſet eū traditurus. Item peccatoribꝫ nō exiſtē-
tibus in ꝓpoſito peccata dimittēdi pt denegari corpus chriſti ꝓpter duas
cauſas. Prima eſt. qꝛ ꝑ ſacramētū euchariſtie delent͛ pctā venialia ⁊ mor-
talia oblita. ſꝫ ſi aliq pctā ſīt ſciēter ꝑpetrata tūc in cōmunicato nihil delet͛.
ſed talis ſumit euchariſtiaꝫ ad mortē eternā. quia dat͛ oībus vel in vitam
eternā vel in mortē eternā. vt pꝫ ꝑ hos verſus. Si vis in altari de chriſto
ſanctificari. Corpus exterge ⁊ mūdus ad ſacra pge. In dn̄i menſa qd ſu-
mis ſedule penſa. Uiuere vel mori cōfert qđ pcipis ore. Secūda cā eſt. ex
quo ſacramentū euchariſtie ceteris ſacramētis eſt nobilius. iō puat indig-
ne mādūcantes vita eterna ſimplr̄. ſicut facit baptiſmus. iō peccatoribus
publicis eſt denegandū corpus chriſti donec peniteant. ☞ Itē nota au
tor intelligit lrām de raptoribꝫ ⁊ vſurarijs publicis. ⁊ quodāmodo de oī-
bus exiſtētibꝫ in peccatis mortalibꝫ publicis. rō eſt. quia eccl'ia nō iudicat
de occultis. ſed tm̄ de manifeſtis. ⁊ iō ſi peccator eſſet occultus et cōfeſſus
nō debet ſibi denegari corpus dominicū

hoīes cū tali ꝓplo reijce .ſ. eos nō cōicādo
Qui cum iudeis habitant expelle foras hos
.i. nō cōfeſſis .i. ſacrū corpꝰ chriſti
Non inconfeſſis des ſanctum ſumere paſcha
.i. tales hoīes ignoti
Non niſi pro iuſta peregrinus et aduena cauſa
paſtore .i. euchariſtiā
A te ſuſcipiant corpus domini. caueas ne
ſc. hoīes qꝛ forte denegat͛ a ꝓprio paſtore ꝓpter ſpēale delictū
Uicine ville veniant ad te fugientes

Hic autor ponit ſcđm documentū. ⁊ hꝫ tria mēbra. Primū menbrū eſt
tale. qcūqꝫ morātur cū iudeis illis nō debes dare corpus dn̄i. Rō illiꝰ eſt
qꝛ forte tales inducerent͛ a iudeis. ita ꝙ poſſunt illud corpus domini ob-
ſeruare ⁊ iudeis p̄ſentare. et ipſi poſtea cuꝫ iſto ſacramēto poſſent nephas
ꝑpetrare. ſicut ſepius exptum eſt. ⁊ tūc poſſet cōtingi renouatio paſſionis
chriſti a iudeis. ⁊ poſſet hꝫ nobiliſſimū corpꝰ ꝑ iudeos irreuerētialit͛ tracta-
ri. qđ eſt euitandū. Subdit ſcđm menbrū. cauendū eſt ne aliqui incōfeſſi ⁊
incōtriti veniant ad te p̄ſbiterum corpus chriſti poſtulādo. Subdit ter-
cium menbrū. ꝙ peregrinis de alijs ꝓuincijs ꝑtibus venientibus ⁊ adue
nis etiā nō dꝫ dari corpus chriſti. niſi hoc eſſet ex iuſta cauſa. etiaꝫ ſi vicini
alterius ville venirent ad te nō debes eiſdem dare corpus chriſti niſi ex iu-
ſta cauſa. ☞ Notandū. diceret qs. tu dicis ꝙ illis nō debet dari corpus

chriſti q̄ morant̃ cum iudeis. cur ergo hoc eſt ꝙ iudei admittunt̃ ab eccl̃ia.
Reſpondetur ꝙ hoc fit ꝓpter quattuor cauſas Prima cā eſt lex. q2 lex fuit
prius data iudeis. ſcz moyſi. Secunda cā. ꝓpter ſanctos patres. ꝛ ex eo ꝙ
chriſtus naſci voluit ex iudeis. vñ Ioannis. iiij. Salus ex iudeis eſt. Ter-
cia cā eſt. quia iudei ſperāt adhuc vnū fieri in fide. vt habet̃ ꝑ beatū Joan
nē decimo caplo. ꝛ fiat vnus paſtor et vnū ouile. Quarta cā eſt. quia oīs
chriſtianus fidelis quādo videt iudeū debet recordari de paſſione chri-
ſti q̄ ꝓ nobis ab eis pepēdit in ligno crucis. ꝛ ſua morte mortē noſtrā de
ſtruxit. ꝛ vitam reſurgēdo reparauit. ſicut habet̃ in p̄fatiōe. Et hoc idem
pꝫ in his metris. Lex. patres. extrema fides. mortatio chriſti. Quatuor
his cauſis ꝑmittunt̃qꝫ iudei. ¶ Itē dr in lr̃a ꝙ chriſtus nō dꝫ miniſtrari
niſi cōfeſſis. Rō eſt. quia ꝯfeſſio eſt ſignū ꝯtritiōis. vñ qui ſe humiliat ad
cōfeſſionem ſignū eſt maxime ꝯtritōis. Vñ cōtritio ſic definit̃. Eſt dolor
volūtarie ſumptus ꝓ peccatis cū ꝓpoſito ꝯfitendi ꝛ oīa peccata dimit
tendi. ꝛ hoc deſignatū eſt in Job ſcdo. Anteqꝫ comedaꝫ ſuſpiro. i. anteqꝫ
accedā ad hoc venerabile ſacrm̄ ſuſpiro. i. de peccatis meis ꝯmiſſis cōtri-
tionē facio. ¶ Item nota. peregrinis nō dꝫ dari corpus chriſti. Rō eſt.
q2 forte eis fuit denegatū ab eoꝝ p̄ſbitero. igit̃ non debemus falcē mitte
re in meſſem alterius. vt habet̃ in euāgelio. niſi hoc eſſet in articulo neceſſi
tatis. ſic ꝙ talis ꝑegrinus eſſet infirmus. ꝛ ipe intantū diſtaret a ſuis ꝑti-
bus ꝙ poſſibile eēt ipm mori anteqꝫ ad ꝑtes eius ꝑueniret. tūc licite p̄t da-
ri ſibi corpus chriſti. ¶ Pro quo notandū. ꝙ ꝑegrinis p̄t dari corp9 chri-
ſti ꝓpter duas cauſas. Prima ſi eſt aliq̄s peregrinus volēs ſe dare ſeu trā-
ferre vltra mare v̄ſus hieruſalē aut aliū locū. illi nō debet denegari corp9
chriſti. Secūda cā eſt. ſi eſſet aliq̄s dñs volēs inire bellū iuſtuꝫ iſti dꝫ dari
corpus chriſti. ¶ Pro q̄ notanduꝫ. ꝙ aduenis debere dari corpus chriſti
intelligit̃ dupl'r. Vno mō ꝙ ſint infirmi. ſic debet eis dari corpus chriſti.
Secūdo mō ꝙ nō ſint infirmi ſic dꝫ eis denegari corp9 chriſti. ¶ Item
nota autor dt in lr̃a. ſi vicinus alterius ville venerit ad te et velit audire
miſſam et ibidē cōicare nō debes euꝫ admittere. et hoc duobꝫ modis. vel
ipſe facit hoc cā deuotōis. vel ex ꝯtemptu ꝓprij plebani. ſi p̄mo mō tūc dꝫ
admittere eū in auditōe miſſe. ſed nō in cōicatiōe. niſi hoc fiat ex ſpeciali li
centia ſui plebani. ſi ſcdo mō. tūc nō dꝫ admitti nec audire miſſaꝫ. nec etiā
cōmunicare eundē. ſed debet remitti ad ſuū ꝓprium plebanū. ¶ Itē q̄cū-
qꝫ vult accedere ad hoc venerabile ſacramentū ad illū req̄rit̃ triplex vnio
Primo req̄ritur vnio naturalis. et eſt iſta qua anima intellectiua corpo-
ri humano ꝯiungit̃. Ex illa vnione fit hō aptus ad ſuſcipiendū hoc vene
rabile ſacramentū. Scdo req̄ritur vnio charitatis ꝑ fidē. ꝛ iſta vnio facit
hoīem digne ſumere ſpūaliter corpus chriſti. Tercio req̄ritur vnio ꝑ cō-
tritōem. vt hō ꝯgnoſcat ꝑ fidem ꝙ ibi ſit corpus chriſti. Et iſta vnio facit
ipm digne ſumere corpus chriſti ſacramētaliter ꝛ ſpūaliter. ¶ Pro q̄ ſciē-
dum ꝙ ſumptio corpis chriſti eſt q̄drupl'ex. q̄dam ſumūt hoc venerabile
ſacramentū nec ſpūaliter nec corpaliter. vt ſi aliq̄s infidelis velit accede-
re ꝛ nō credit ibi eē veꝝ corpus chriſti. ille nec ſumit ſacramētalit̃ nec im-
pēdit ſibi honorē nec timorē. nec eſt ꝯfeſſus. igit̃ etiā nō ſumit ſpūalit̃. Alij
ſunt q̄ ſumūt ſacramētaliter. ꝛ tū nō ſpūaliter. q2 in peccato mortali acce-

dunt. ⁊ q2 illi credũt ibi eſſe verũ corpus chriſti. ergo ſuſcipiũt ſacramẽta liter. ⁊ q2 in pctõ mortali ſunt nõ ſumũt ſpũaliter. Alij ſunt qui ſuſcipiũt ſpũaliter et non corpaliter. vt ſunt boni homies qui aſtant et audiũt miſſam illi pcipiunt hoc ſpũaliter quod ſacerdos recipit ſacramẽtaliter. Alij autem ſunt qui ſuſcipiunt ſacramẽtaliter ⁊ ſpũaliter ſimul. vt ſunt boni homines exiſtentes ſine pctõ mortali. iſti capiunt corpus chriſti ſpiritualiter et ſacramẽtaliter. et in illis augetur gratia

i. iuuenib9 — infra decẽ annos — exĩtes
Non pueris annos infra bis quinqȝ manentes
i. eucharistiã — tales pueri — mũdi
Des corpus domini. q̃uis ſint corpore puri
ſuſcipiãt — neſciũt — s^e^ eis
Quid ſumant tamen ignorant ergo prohibetur
ſcȝ pueros — punit — horribilis
Excipe quos vrget ſeua mors. anni licet bis ſint
ſacerdoti — notũ eſt
Octo. ſiue nouem vel ſeptem cum tibi conſtat
ſp^e^ pueros — i. orõem dñicã puerorum — honeſta
Scire pater noſter. ⁊ eorum vita probata
ſupflu9 — ſupfluitates ciborum — hmõi vanitates
Potus et crapule. ludi. ſaltus inhibentur
ſp^e^ illi — chriſti — nutriti
Ne vomitum faciant qui ſunt hoc corpore paſti
ſp^e^ pueri — vomere — nõ poſſunt
Qui licet expuere chriſtum nequeant. tamen illud
habitaculũ — i. cũ excluſiõe oĩm vanitatũ
Hoſpitium caſte ſeruetur quo fuit intus

Hic ponit terciũ documentũ. ⁊ eſt tale. ꝙ pueris infra decẽ annos ↄſtitutis nõ dȝ miniſtrari corpus chriſti. ne tales ſumãt illud neſciẽtes q̃d ipſuȝ ſit. lȝ tales pueri ſint mũdi a pctĩs. niſi ħ eẽt in articulo mortis. tũc pueris ſeptẽ octo vel nouẽ annorum corpus dñi tribui poſſet. tñ ſub iſta conditione. ſi ſciant orõem dñicam. ſ. pater noſter. ⁊ ſint bone vite. tũc pt illis miniſtrari corpus chriſti. illis iniũgendo ꝙ ſe abſtineant a potu ſupfluo ⁊ a crapula. etiã ne tales pueri exerceãt ludos ⁊ ſaltus cũ alijs ne faciãt vomituȝ. et lȝ nõ poſſunt expuere corpus chriſti. tñ adhuc neceſſariũ eſt ꝙ hoſpitiuȝ corpis chriſti munde ſeruet a vanitatib9 ſenſuũ ¶ Sciendũ ꝙ rõ littere eſt iſta. Carens vſu rõnis nõ pt cognoſcere cauſam et nobilitatẽ eucharistie ſed pueri infra decẽ annos ↄſtituti carẽt vſu rõis. g nõ pñt cognoſcere q̃d ſumũt. Et ſi ſic tũc ipſis hoc ſacramentũ merito denegat. Sȝ diceres. ſi iſta oĩa eſſent vera tũc etiã corp9 chriſti eſſet denegandũ hoĩbus annoſis quia nemo viuit q̃ p rõem aliud iudicet in corpe chriſti q̃ panẽ. ex quo quilibet ſentit ibi accñtia panis. q2 ſaporẽ habȝ vt panis. ⁊ colorem vt panis Etiam dt beatus Gregorius. ꝙ fides nõ habet meritũ vbi humana ra⁊

no pbet experimentū. Rūdetur negando ꝯsequentiā. qꝛ licet ſint homīes annoſi. nō tn̄ intelligunt myſteriū huius ſacramenti plene ꝓpter fidei augmentū. capiunt tn̄ ꝑ rōem fidei in ipſis firmiter radicatā. ꝛ credūt ꝯſtāter que audiūt in eccl̄ia. ꝛ hoc nō eſt in pueris. ☞ Itē notandū. ꝓ illis pueris ſufficit oblatio ſacramēti quā facit ſacerdos ꝓ viuentibꝫ. qꝛ ql̄ibet ſacerdos oblatā diuidit in tres partes. quaꝝ vna offerſ ꝓ defunctis. alia datur ſupnis in celo. ſed tercia offerſ ꝓ fidelibꝫ viuentibꝫ. vt patet in his metris Tincta datur viuis. ſed ps nō tincta ſupnis Alia fidelibꝫ in limbo ꝓdeſt animabꝫ. Et limbꝫ dꝛ ille locus in quo ſancti patres fuerunt detenti ante paſſionē chriſti. a quo in die reſurrectōis erāt liberati. ☞ Itē notandū quicūqꝫ vult accedere ad hoc venerabile ſacramentū ad illū neceſſario reqͥrunſ tria. Primo reqͥritur diſtinctio corpis chriſti. qꝛ debet illud pmo ꝯgnoſcere et diſcernere diſtinctiue ab alijs cibis. exquo corpꝰ chriſti daſ ꝓ fortitudine cōtra oīes aduerſas tentationes. vnde de Helya dꝛ. ꝛ ambulabat in fortitudine illius cibi ꝛc̄. Scd̄o reqͥritur ꝙ habeat ſuijpſius ꝯſideratōem. videlꝫ vt ſciat vtrū ſatiſfecit de peccatis ꝯmiſſis. iſta ꝯfitēdo cuꝫ vera ꝯtritōe cordis iuxta dcm̄ apl̄i pme chorinteoꝝ vndecimo. Probet aūt ſeipſum homo ꝛc̄. Tercio reqͥritur ꝙ debet accedere in timore ꝛ reuerētia. ergo incōfeſſis nō datur corpus chriſti. qꝛ ipſi non habēt cōſideratiōnem ſuijpſius ꝛ nō cognoſcūt illū cibū nec habēt timorē nec debitā formā reuerētie. ☞ Itē notandū. hic habetur de potu. ludo. crapula. ſaltu. ꝛ ꝓcipue de omibus opibus carnalibus immūdis. quia iſta ſunt vitāda poſt ſumptōem corpis chriſti. vn̄ legiſ in libro Regum de Ozee qui cum tetigiſſet archam dei obijt morte ſubitanea ꝓpter illud. quia iſta nocte ꝯgnouit vxorem. Et iſta archa fuit ſolū figura illius ſacramēti. ḡ multo plus debemus munde accedere ad hoc venerabile ſacramentū ne nobꝭ ita ꝯtingat. Etiā de romanis legiſ in vita ſancti Gregorij. ꝙ romani in tpe qͩdrageſimali ſe abſtinuerāt ab omi peccato. ſed poſt feſtū paſche immiſcebant ſemetipos actibꝫ illicitis. tunc deus plagauit eos peſte inguinaria. Et qn̄quis ſternutabat tūc obijt morte ſubitanea. ꝛ tunc inuentum fuit illud ꝙ quādo homo ſternutat tunc dꝛ deus adiuuat te vel te abſoluat. ſimiliter quādo quis oſſitabat tunc obijt morte ſubitanea. ergo inuentū fuit illud ꝙ homo debeat ſe munire ſigno crucis quādo oſſitat. ꝛ ergo ne nobis ita cōtingat vt cōtingebat romanis debemus nos ab omi peccato abſtinere ante feſtum ꝛ poſt. ☞ Ultimo notandū. ꝙ autor ꝓhibet cōmunicatis ludos et crapulas. ꝛ ratio in littera eſt iſta. quia tales cōmunicati qͦuis ꝑ vomitū nō poſſunt expuere cū ſe a talibꝫ pſeruant. tn̄ hoſpitiū in quo corpus chriſti eſt ſumptū ꝓpter nobilitatē eius debet caſte et caute teneri. et a vanitatibꝫ ſenſuū reſeruari. illas penitus ſecludendo.

tu chriſtifidelꝭ eucharistiā corpꝰ xp̄i
Cum ſumas corpus domini. tunc dentibus illud
.i. maſticare .i. cibaria
Noli conuertere velut eſcas. ſed moderatim
.i. mollificare debes corpus dentiū
Lingua mollifices et dentibus hoc. vt eorum

.i.fiſſura s^c dentiū .i.retinēt .i.aliq̄s de corpe xp̄i
Rimula concauitas ne ſeruent particulas. quas
.i.forte .i.p ſputū eijceres .i.puiſio
Forſitan expueres. datur ergo cautio talis
.i.vomitū facit.i.egrot⁹ euchariſtie
Cum vomit infirmus non debet ſumere corpus
s^c talis īfirm⁹ certitudinalr.s^c verū corp⁹
Chriſti. ſi credit credendo fideliter edit
s^c eger emittit s^c corp⁹ p⁹ ſumptōem
Si vomit hoc idem. poſt ſumptum corpus. in ignem
s^c tu ſacerdos s^c hmōi .i.aq̄s
Proijcias vomitum. fluuij fundas vel in vndas
.i.corpis xp̄i s^c in tali vomitu
Si ſacramenti ſpecies ibi cernitur vlla
s^c ſacerdote.tal' ſpēs vel ab alio iuſto
A te ſumatur aut a quocunq; fideli
.i.in ſanctuario s^c ſpēm
Siue loco ſancto conſeruari facias hanc
s^c infirm⁹.i.īfirmat' .i.ſumere corp⁹ xp̄i
Si doleat tantū q̄ maſticare nequit. tunc
s^c aliud .i.intinctā
Non niſi ſumat aquam contactam corpore chriſti
ſiue magnā ſiue puā s^c xp̄i
Quātācunq; tamen partem de corpore dicto
ſuſcepit s^c corp⁹ xp̄i
Sumpſerit infirmus. totum ſumpſiſſe probatur

¶ Iſta pars ↄtinuat' ad p̄cedētē ſic. Poſtq̄ȝ autor determinauit modū ↄſecrandi corpus xp̄i. ⁊ docuit q̄bȝ ſit miniſtrādū ⁊ quibȝ nō. hic ↄſequēter determinat de modo ſumēdi corpus xp̄i. Et illa ps diuidit' in duas partes. Nā p̄mo oſtēdit modū ſumēdi corp⁹ xp̄i a ſanis. Secūdo ab infirmis. Secūda ibi (Cū vomit infirmus) Prima pars adhuc in duas. Primo facit hoc qđ dictū eſt. Secūdo oſtendit q̄uo debeat ↄfici corpus xp̄i p̄ infirmis. Scđa ps (Luce dei ⁊c̄) Et ſtat p̄ntis littere in q̄tuor regulis. Quarū p̄ma tangit' ibi (Cū ſumas corp⁹) et eſt talis. Q̄ncūq; aliquis fidelis ſumit corpus xp̄i. tūc debet leuiter mollificare illud cū ſua lingua circa dentes āteriores. ⁊ nō hoc corp⁹ terere circa dentes maxillares. Et rō eſt. q2 dentes maxillares hn̄t multas rimas ⁊ cōcauitates. ⁊ ſi ibi ↄtereret' corpus xp̄i. tūc quandoq; ↄtingeret q̄ partes corporis xp̄i obſeruarētur in rimis dentiū maxillarū. et ſic tandē poſſȝ aliquis eas expuere eo neſciente. qđ eſſet graue ⁊ magnū peccatū. ne ergo hoc ↄtingat. ideo mollificatio corpis xp̄i debet fieri in anteriori parte cū lingua. ¶ Secūda regula tangit' ibi (Cū vomit infirm⁹) ⁊ eſt talis. Si corp⁹ dn̄i dȝ dari infirmo facēti vomitū. tūc ſacerdos illi oſtendere dȝ ſolūmodo corpus xp̄i

et debet dicere ꝙ credat ꝙ ibi ſit verū corpus xpi. qꝛ dt beatus Auguſti/
nus. Crede ⁊ mādicaſti. ergo quicūqꝫ infirmꝰ firmiter credit ꝙ ſub illa ſpe
cie panis corpus dñi ꝯtinet. ille corpus dñi mānducat. ¶ Tercia regula tā
git ibi (Si vomit hoc idē) et eſt talis. Si ex caſu euenerit ꝙ ipſe infirmus
ſumeret corpus xpi. ⁊ poſtea expueret. tūc ſacerdos debet proijcere illum
vomitū in ignē vel in aquā fluentē. et hoc eſt verū ſi nō appareat ibi ſpēs
panis ꝯſecrati. ſi aūt ſpēs panis ꝯſecrati apparet. tūc illam debet ſacerdos
ſumere vel in loco ꝯſecrato firmiter cuſtodire. Et dicūt quidā circa tex/
tum. ꝙ ſacerdos nequaqꝫ debꝫ ſumere illā ſpēm panis ꝯſecrati. ne ſibi ge
neraretur nauſea. ¶ Quarta regula tangitur ibi (Si doleat tantū) ⁊ eſt ta
lis. Si infirmus eſſet tante debilitatis ꝙ nō poſſet deglutire corpus xpi.
vel maſticare. tūc littera dt cū beato Auguſtino. ꝙ aqua porrigatur illi infir
mo q̄ tangi debet cū parua ꝑticula corporis xpi. ⁊ infirmus abſorbeat illā
aquā. ⁊ ſic ſumit corpus xpi. Et licet illa particula eſt parua. tñ q̄ntūcūqꝫ
parua ſit. ipſa ꝯphendit in ſe totū corpus dñi. Sed quare debet fieri cū
aqua. Reſpondetur ꝙ ideo. qꝛ aqua eſt ſubtilis ⁊ fluxibilis. ⁊ ſic infirmus
melius ſumit ꝑ aquam q̄ꝫ ꝑ vinum.

¶ Notandū circa litterā. ex quo hic ꝑagitur de modo ſumendi corpus
xpi poſſet aliq̄s dubitare q̄s tñ effectus ſequitur ex ſumptōe corporis xpi.
Rñdetur ꝓut aliqualiter ꝑius habitū eſt. ꝙ multi effectus ſequuntur ex
ſumptiōe corpis xpi. Primus eſt deletio pctōꝝ venialiū. ita ꝙ iſti qui ſu
mūt corpus dñi abſoluūtur ab oīm pctō veniali. ¶ Secūdꝰ effectꝰ eſt ſcḋm
ſcm̄ Thomā. ꝯuerſio hoīs in corpus xpi. et ergo hō cum aplo pt dicere
Viuo ego. nō ego in me. viuit aūt in me xps. Et aliter eſt de cibo corpa
li. ⁊ aliter de cibo ſpūali vel de corpe dñi. Nā cibꝰ corpalis ꝯuertitur in car/
nē ⁊ in ſanguinē. cibꝰ aūt ſpūalis ſeu corpꝰ dñi ꝯuertit nos in ſe. ⁊ ſic patet
differētia inter cibū corpalē ⁊ ſpūalē. etiā qꝛ cibꝰ corpalis ꝯuertitur paſſiue
ſꝫ ſpūalis ꝯuertit actiue. ¶ Terciꝰ effectꝰ ē. memoria dominice paſſionis
¶ Quartꝰ effectꝰ eſt roboratio oīm viriū. ¶ Quintꝰ eſt remotio ſug/
geſtionis diabolice. ¶ Sed diceres. nūquid pctā mortalia delentur ꝑ ſum
ptionē corpis dñi. ſicut venialia. Ad hoc rñdet ſcūs Tho. ꝙ pctā morta
lia nullo mō delentur ꝑ ſumptōem corpis xpi. qꝛ requiritur ꝙ ille q̄ accipit cor/
pus dñi mūdꝰ ſit ab oīm pctō mortali. vt dt apl's ꝑima ad Coꝛ. xi. Pro
bet aūt ſeipm hō. Et rō huiꝰ eſt. qꝛ ſi illud ſacramentū deleret pctā mor
talia. tūc ſeq̄retur ꝙ iudas traditor xpi eſſet ſaluatꝰ. Cōſequēs eſt falſuꝫ. ergo
et añs. Falſitas ꝯñtis pꝫ ꝑ oēs doctores ſacre ſcripture q̄ dicūt ipm eter
naliter eſſe damnatū. Sꝫ ꝯña ꝓbatur. ſcꝫ ꝙ hoc ſequeretur. qꝛ xps illi porrexit
ſuū corpus ſicut ⁊ alijs diſcipulis ſuis. mō ſi corpꝰ dñi deleret pctā mor/
talia. tūc oīa ſua pctā fuiſſent extincta. ⁊ ꝑ ꝯñs fuiſſꝫ ſaluatꝰ. qḋ eſt falſuꝫ
Secūda rō ſic formatur ſcḋm ſctm̄ Tho. ſicut ſe hꝫ alimentū corpale ad cor/
pus mortuū. ſic hꝫ ſe alimētū aīe ad aīam mortuā. ſed certū eſt ꝙ cibꝰ cor/
poralis nō reficit corpꝰ mortuū. ſic nec alimētū aīe aīam mortuaꝫ. i. aīam
iacentē in pctō mortali. qꝛ talis aīa corā deo dr̄ eſſe mortua. Item ex quo
aīe iacēti in pctō mortali nō ꝓdeſt ſumptio corpis xpi ad deletōeꝫ pctōꝝ
mortaliū. Diceret ergo aliq̄s nunq̄d ꝓſunt ei ad alia opa. Rñdet magiſter
niꝝ. dicēs. ꝙ bona opa ꝓdeſſe exiſtētibꝰ in pctō mortali intelligitur dupl'r

Uno mō vt pſint aiab⁊ ad vitā eternā. ⁊ ſic nō pſunt eis Alio mō vt pſint ad bona tpalia. ⁊ illo mō pſunt etiā ad ſanitatē corpis ⁊ ad affluētiā diuitiaꝝ. etiā iuuāt ad minutōem pene infernalis. etiā iuuāt ad hoc vt pces coꝝ citius exaudiātur. Et talia bona ↄcedūtur eis ideo. qꝛ nullū bonū irremuneratū manet. neqꝫ vllū malū impunitū ptrāſit. ⁊ ideo exiſtentes in pctō mortali a bonis opib⁊ deſiſtere nō debēt

☞ Notandū ſup textū (Cū vomit infirm⁹) ꝙ duplex eſt ſumptio corporis xpi qꝫtum ſufficit ad ꝓpoſitū. ſcꝫ qdam ſacramētalis. ⁊ quedā ſpūalis. vnde quilibet firmiter credens corpus dñi māducat ſpūaliter Unde Innocenti⁹. Omēs hoīes aſtantes circa ſacerdotē qñ ſumit corpus xpi in altari. māducant ſicut et ipſe. ⁊ hoc ſpūaliter. Et hoc eſt veruꝫ maxime de his qui in pctō mortali nō exiſtūt

☞ Notandū circa quartā regulā. ꝙ aqua ↄtacta a corpe xpi nō eſt corpus xpi ſm doctores. ⁊ ergo nō debet adorari tanqꝫ ſanguis ꝓpter idolatriā euitandā. Sed ſi infirmus fideliter credit ſe ſumere corpus xpi. tunc ſub tali ſpecie aque ſpūaliter ſumit verū corpus xpi ⁊ verū ſanguinē. Unū olim fuit moris ꝙ cū aliqs infirmus nō potuit manducare corp⁹ dñi pre nimia infirmitate. tūc ſacerdos indicauit illi corpus dñi inſtruēs eū de dignitate ⁊ efficacia hui⁹ ſacramēti. ⁊ manū qua tetigit corp⁹ xpi ſacerdos in aqua lauit. ⁊ talē aquā infirmo porrexit ad bibendū. tñ hoc nō eſt viſitatum nec expediēs nec nccariū. qꝛ infirmus ſolū credēdo ſpūaliter māducat corpus dñi ⁊ effectū ſacramēti recipit. Uñ beat⁹ Aug⁹. Quid purgas ventrē. quid purgas dentes. crede ⁊ māducaſti

☞ Itē notādū ꝙ quicūqꝫ euomit corp⁹ xpi ille peccat mortaliter ⁊ debet penitere ſm eius ſtatū. vt docet decretū. qꝛ ſi eſſꝫ eps. tūc ipſe dꝫ penitere p nonaginta dies in pane ⁊ aqua. Si aūt ē ſimplex ſacerdos vel monachus. ⁊ vomit poſt ſumptōeꝫ corpis xpi. ille debet penitere p ſexaginta dies in pane ⁊ aqua. Si aūt eſt laicus tunc debet penitere p triginta dies in pane ⁊ aqua. ⁊ ſm aliquos doctores decretaliū debet penitere p quadraginta dies. Si aūt aliqs ex infirmitate magna euomit corp⁹ dñi. tūc poſt ↄualeſcentiā debet penitere p ſeptē dies in pane ⁊ aqua

☞ Itē ſciēdū. ex quo h dꝛ de ſumptōe corpis dñi. ꝙ qcūqꝫ chriſtifidelis vult ſuſcipe illud ſacramētuꝫ digne. ille debet eſſe purus ⁊ ↄfeſſus debita ↄtritōe pūia. ſic ꝙ digne ſuſcipiat illū qui eū facit eſſe dignuꝫ. vt patuit ex phabitis metris. ſcꝫ Ois hō purus ⁊c. Rōnes iſtoꝝ patēt circa textuꝫ Unde ſciendū eſt ⁊ firmiter credendū. ꝙ malus homo ita bene ſumit illud venerabile ſacramētū ſicut ⁊ bonus hō. ſic tñ ꝙ illud ſacramentū ibi nō maculat᷑. Prout hoc idem declaratū eſt in hac ſimilitudine. qꝛ ipſe ſol ſplendet ſup oīa in mūdo exiſtētia. ſcꝫ ſup aurū. argentū. et lutū. ſic tñ ꝙ ſol non maculat᷑. ſic etiā pariformiter eſt de his de qb⁊ dictū eſt. qui ſuſcipiunt corpus chriſti nō ↄfeſſi nec ↄtriti

☞ Ultimo notandū eſt de certis caſib⁊. vtrū hoſtia nō ↄſecrata poſſit porrigi ipſi infirmo petenti ſacramentū. Reſpondet᷑ ꝙ non. qꝛ nulla fictio debet eſſe in illo ſacramento. modo quando talis hoſtia porrigeretur ipſi infirmo tūc crederet ⁊ adoraret. ⁊ p ↄſequens talis ↄmitteret idolatriaꝫ ex eo ꝙ ipſe adoraret hoſtiam non conſecratam pro hoſtia conſecrata.

¶ Secũdus caſus.ſi ſacerdos dicat hoc eſt corpus xp̄i.et nō hoc eſt cor/
pus meũ.dubitat̄ vtrũ ꝯſecraret corpus xp̄i. Rũdet̄ ꝙ nō.qꝛ om̄is chri/
ſti actio noſtra eſt inſtructio.ſed xp̄s cũ his ꝟbis nō ꝯſecrauit.ḡ nec nos.
ipſe eñ ſacerdos ſtat in ꝑſona xp̄i qñ ꝯficit.igit̄ ſicut xp̄s ꝯfecit dicendo
hoc eſt corpus meũ.ſic etiã ſacerdos in ꝑſona xp̄i volens ꝯficere debet di
cere.ſed tñ illa eſt iam forma ꝯpleta.hoc eñ eſt corpus meũ.qꝛ eccleſia ad/
dit hanc dictōem.eñ.ꝓpter p̄cedentiũ ꝟboꝝ ꝯnexionem.vt ſupra decla/
ratum eſt ¶ Tercius caſus eſt. vtrũ chriſtus eiſdē ꝟbis in die cene ꝯfecit
corpus ſuũ quibꝰ mō nos ꝯficimus. Ad hoc ſ̄m aliquos rñdetur ꝙ nō.qꝛ
deus ſine ꝟbis ꝯfecit.et poſt cenã tradidit formaꝫ diſcipulis ſuis. Et rō
ipſoꝝ eſt.qꝛ pater oīpotens virtutē ⁊ potētiã ſuã non alligat ꝟbis. Sed
h̄ videt̄ eſſe falſum.qꝛ xp̄s in inſtitutōe huiꝰ ſacramēti in iſtis ꝟbis dedit
exēplũ ſuis diſcipulis de mō ꝯficiēdi.cũ dixit exēplũ dedi vobis vt ⁊ vos
ita faciatis. Alij ḡ dicũt ꝙ xp̄us in ꝯſecratōe ꝓtulit illa ꝟba caute ⁊ ſub
ſilentio.⁊ poſtea alta voce exp̄ſſit illa. ¶ Ad rōnem ḡ p̄dictã rñdet̄ ꝙ ſic
non alligauit.qꝛ potuit aliter facere.ꝟbi gratia.aīa creatur.⁊ in creando
corpori organizato infundit̄.et deus poſſet aīam nō infundere.ſi ei place
ret. ¶ Quartus caſus eſt.ſacerdos dicens hec ꝟba.hoc eñ eſt corpꝰ me
um.tũc ibi dubitat̄ vtrũ hoc ꝓnomen. hoc.ſignificat ibi verũ corpus xp̄i.
an nō. Si dicat̄ ꝙ nō.tũc illa oratio eſt falſa.hoc eñ eſt corpus meuꝫ. Si
aũt dicat̄ ꝙ ſic.tũc illa ꝟba nō faciũt efficaciã quo ad ꝯſecratiōem.qꝛ hoc
ꝓnomen. hoc.ſacerdoti demonſtrat hoc qđ ſentitur ibi.⁊ illud nō eſt ve/
rum corpus. Ad hoc dicendũ eſt ꝙ quidam magiſtri reſpondēt in ſuis
queſtionibꝰ circa quartũ ſententiaꝝ.ꝙ hoc ꝓnomen. hoc.ibi nō facit de/
monſtratōem ad ſenſum.ſed ad intellectũ.qꝛ intellectus debet hoc ap̄pre
hendere qđ ſenſus nō poteſt capere.et illa ꝯſecratio corporis chriſti fit in
omnibꝰ iſtis verbis ſimul captis.et ergo illa in ꝯſecratione debent ꝓferri
ſine pauſa. ¶ Quintus caſus eſt.ſi ſacerdos benedicendo panem p̄ceciſe
diceret illa verba.hoc eñ eſt corpus meũ. dimittendo verba p̄cedentia.
vtrũ tũc ꝯficiat. Ad hoc reſpondent aliqui ꝙ ſic. qꝛ quilibet ſacerdos po
teſt ꝯficere ſub illis verbis que ſunt de eſſentia forme ꝯſecrationis.⁊ ta/
ſunt illa p̄dicta.igit̄ ⁊c̄. Sed alij dicũt ꝙ de neceſſitate p̄requirũtur ver
ba p̄cedentia vſqꝫ ad finē dicendo.hoc eñ eſt corpus meũ. Et rō huiꝰ
eſt.qꝛ ad hoc ꝙ verba ꝯſecratōis habeãt efficaciã requiritur de neceſſita/
te ꝙ intelligãtur de ꝑſona chriſti.ſed illa verba non poſſunt bene intelligi
p̄termiſſis verbis p̄cedentibꝰ de ꝑſona chriſti. Et ſic ꝯſequenter dicũt
ꝙ bene verũ eſt ꝙ iſta ſunt verba ꝑ que quilibꝫ ſacerdos p̄t ꝯficere.ſꝫ alia
ꝟba ſunt cauſa ſine qua nō. ¶ Sextus caſus. Circa oīa p̄dicta dubita
tur.qꝛ videtur ꝙ nullus hō digne poteſt accedere ad hoc venerabile ſa/
cramentũ.qꝛ euangelica veritas dicit p̄ma Jannis p̄mo capitulo. Si di
xerimus ꝙ peccatum nō habemus ⁊c̄.et ergo videt̄ ꝙ nullus eſt ſine pec
cato.⁊ ꝑ ꝯſequēs nullus p̄t etiã digne accedere.ex quo debet eſſe purus ⁊
ſine peccatis. Reſpondet̄ ꝓut etiã ſupra habitũ eſt.ꝙ peccatũ eſt duplex.
ſcꝫ veniale.⁊ mortale.modo dictũ ſancti Jo intelligit̄ de pc̄tō veniali.qꝛ
de illo nullus p̄t ſe p̄cauere.⁊ illud ꝑ ſacramēti ſumptōem penitus abſor
betur Sed a peccato mortali p̄t ſe quilibꝫ hō abſtinere ⁊ p̄cauere Vel di/

ratur ſic. ꝙ ꝯtritio eſt duplex. quedã eſt certitudinis. ⁊ ex illa nullus hõ pt ſe ꝯgnoſcere an dignus ſit vel indignus ad hoc ſacramentũ ſuſcipiendum. Alia eſt ꝯtritio que fit ex ſignis. ⁊ ſm illã q̃libet hõ pt ſcire vtꝝ dignus vl' indignus ſit ad hoc venerabile ſacrm. Quoꝝ ſignoꝝ ſunt quattuoꝛ. pmũ eſt. libenter et deuote audire verbũ dei. ⁊ ſic de alijs q̃ ſup̃ patuerunt.

¶ Quibus non eſt dandũ coꝛpus chꝛiſti
furibũdus ſtultus vel luſoꝛ hereticus
Ebꝛius inſanus erroneus et male credens
carẽtib' diſcretõe euchariſtiã pdicti
Cum pueris domini coꝛpus non ſuſcipiant hi
.i. euẽtu labit' admĩſtras coꝛp' xpi
Si caſu cadit in terram dum poꝛrigis illud
ĩfirmis ſc quã tetigit diligẽter
Egris vel ſanis. terram debes ſtudioſe
deponere ſc illas .i. in loco ſanctuarioꝝ
Radere. raſuras vbi ſunt loca ſacra reponas
ſc coꝛp' xpi .i. eodẽ mõ vt dcm eſt
Si ſupꝛa lignum cadit. aut lapidem. facias ſic
.i. poſt tres dies egrotãs ſecure coꝛp' xpi ſuſcipiat
Poſt triduum languens tute communicet eger
.i. rõnis potens hic hõ infirmus
Dumq3 ſue mentis eſt compos confiteatur
in die dñico coꝛp' egris ꝯſecra xpi
Luce diei quod das infirmis confice coꝛpus
.i. qñ eſt necãriũ alijs dieb' ſc coꝛp' ꝯfici
Quando neceſſe ſubeſt alijs ferijs licet illud
coꝛpus xpi ſc hõi .i. reuerẽtialiter
Hoc des lepꝛoſo ſi deuote petit illud
ego raymũdus q̃ patit' moꝛbũ caducũ .i. apopleticus
Nolo ꝙ accipiat epilenticus. aut ſimilis quis
eãdẽ infirmitatẽ deſiſtat
Qui patiatur idem. niſi ceſſet leſio moꝛbi

¶ Poſtq̃3 autoꝛ determinauit de ſumptõe coꝛpis xpi. hic iã ponit aliq̃s regulas de iſtis q̃b' nõ eſt dandũ coꝛp' chꝛiſti. Et ſtat virtus ĩre in q̃nq3 regulis. Quaꝝ pma talis eſt. ꝙ inſani ebꝛij erronei ſtulti frenetici heretici ⁊ ſarraceni cũ pueris carentib' diſcretõe nõ debẽt ſumere coꝛpus chꝛiſti. Et rõ eſt iſta. q2 oẽs iſti abutunt' rõe. ſed hoc ſacramentũ debet ſumi ab illis q̃ vtunt' bona rõne. q̃re ſeq̃tur ꝙ ipſi nõ debẽt ſumere coꝛp' chꝛiſti. Scda regula. ſi ex caſu euenerit ꝙ ipſe ſacerdos deberet infirmis vel ſanis poꝛrigere coꝛp' chꝛiſti. ⁊ ipſe mitteret cadere ſup terrã vel ſup lapidẽ vel lignum tũc ipſe ſacerdos d3 eẽ idone'. i. ita diſcretus ꝙ radat terrã lapidẽ vl' lignũ et ponat in locũ ꝯſecratũ. ⁊ ibi firmiter cuſtodiat. Sed tunc tal' ſacerdos

debet ieiunare ſm decreta ꝑ quattuoꝛ dies in pane ⁊ aqua. Tercia regl̃a
talis eſt. qñ aliqs incidit infirmitatē. et illa infirmitas durat ꝑ triduū. tūc
talis infirmus tercia die dꝫ cōicare. Rō eſt. qꝛ infirmitates in ꝓma die ꝓ-
uant hoīes a mēte. i. a deuotōe. ita ꝙ nullā poſſunt habere deuotōem. vñ
btūs Auguſti. ibi rapit̃ intētio mentis vbi ſtat vis doloꝛis. g̃ talis hō dꝫ
cōicare tercia die. Si aūt talis infirmitas eſſet valde grauis. ſic ꝙ certuꝫ
periculū moꝛtis immineret. tūc ipſe dꝫ cōicare ꝓma die. Quarta regula.
coꝛpus chꝛiſti; qđ poꝛrigit̃ ipſis infirmis illud dꝫ cōſecrari in die dñico. Rō
eſt, qꝛ ille dies eſt dies dñi. ⁊ hoc ꝑ excellentiā. Si aūt eſſet neceſſitas tūc
poſſet ꝯſecrari alijs dieb feriaļib. ſed tñ ob reuerentiā coꝛpis xp̄i. tūc de-
bet cōſecrari dieb dñicis. Quinta regula. lepꝛoſis poꝛrigere coꝛpus chꝛi
ſti eſt licitū. Rō eſt. qꝛ coꝛpus xp̄i nō eſt cib coꝛpis. ſed aīe. mō ꝗuis le
pꝛoſus ſit immūdus coꝛpe, pt tñ eſſe mūdus quo ad aīam. ſilr̃ nullꝰ epi-
lenticꝰ. i. ꝗ patit̃ moꝛbū caducū ſumat coꝛpus xp̄i ꝗdiu durat illa infirmi
tas. ſed ceſſante infirmitate pt̄ licite cōmunicare.

☞ Circa lrām ꝓmo eſt notandū. ꝙ duo ſunt ꝗ reqrunt̃ ad ſumptioneꝫ
coꝛpis xp̄i. pꝛimū eſt actualis deuotio. ſcđm eſt aīe mūdatio. ſed illi in litte
ra enumerati, ſ. ebꝛij. inſani. erronei. ſtulti, heretici. ⁊ ſarraceni nō habēt illa
duo. q̄re ſeqtur ꝙ nō dñt ſumere coꝛpus xp̄i. Pꝛimo ebꝛij nō dñt ſumere
coꝛpus chꝛiſti. Nā licet ſm dcm̄ Boetij in de diſciplina ſcholariuꝫ. Vinū
modice ſumptū acuit ingeniū. tñ immoderate ſumptū (vt idē refert) me-
moriā ꝯfundit ⁊ obliuionē inducit. mō vbi eſt ebꝛietas ibi eſt furoꝛ ⁊ nul-
la ſapiētia. ſed inſipiētia. q̄re ſeqtur ꝙ ebꝛij carent rōne. ⁊ ꝑ ꝯñs nō debēt
ſumere coꝛpus xp̄i. Itē inſani nō debēt ſumere coꝛpus chꝛiſti ꝓpter defec-
tum rōnis. qꝛ euidēter ſtultizāt ⁊ naturalr̃. Itē ſtultiꝰ nō dñt ſumere coꝛ-
pus xp̄i ꝓpter ignoꝛantiā. qꝛ neſciūt ꝗd faciūt. Item infideles nō debent ſu
mere coꝛpus xp̄i ꝓpter ſcandalū euitandū. qꝛ tales foꝛte ſumerent coꝛpus
chꝛiſti ſicut aliud nutrimentū vt panē, ⁊ indigne ⁊ irreuerētialit̃ tractarēt
Item ipſis pueris indiſcretis nō dꝫ poꝛrigi coꝛpus xp̄i. Et rō huius eſt
iſta. quia tales nō hñt diſcretōem inter cibū coꝛpalem ⁊ ſpūalem. ſed volēs
recipe coꝛpus xp̄i debet eſſe diſcretus. ſic ꝙ cognoſcat ꝙ alio mō ſumēdus
eſt cibus coꝛpalis et alio mō cibus ſpūalis

☞ Secūdo notandū ꝑ modū dubitatōis circa textū. nunꝗd aīalia bꝛu
ta ſicut mus ⁊ canis. ⁊ ſic de alijs. poſſunt recipe coꝛpus xp̄i. ¶ Et arguit̃
ꝙ nō. quia ſi talia reciperēt coꝛpus xp̄i. vel ergo reciperēt ad ſaluatōem vl̃
ad dānatōem. ſed nullū illoꝝ eſt dcm̄. g̃ ⁊c. Maioꝛ manifeſta eſt ꝑ ſuffici-
entē diuiſionē. Sed minoꝛ pꝫ. qꝛ bꝛuta aīmalia nō ſumūt coꝛpus xp̄i ad
vitam eternā. quia coꝝ anime cum coꝛpibus moꝛiunt̃. Nec etiā ſumunt
ad damnatōem ex eadē rōne. ¶ Sed in oppoſitum arguit̃ ſic. quicꝗd reci
pit ſpēm ſacramēti hoc etiā recipit ſacramentū. ſed bꝛuta aīalia ſunt hu-
iuſmōi. igit̃ ⁊c. Maioꝛ pꝫ ex vna maxima in theologia. ꝙ vbicūqꝫ eſt ſpe-
cies ſacramēti ibi eſt ⁊ ſacrm̄. ſed ꝙ bꝛuta aīalia recipiūt ſpēm ſacramenti
pꝫ. quia ſi coꝛpus xp̄i poneret̃ ad locū incautū. ita ꝙ mures cōuenirent ⁊ il
lud coꝛroderent tūc ſumerēt ſpēm ſacramēti. g̃ etiā totū ſacramentū. Ad
hoc dubiū rñdent aliꝗ. ꝙ talia aīalia bꝛuta bñ recipiunt ſacramentū. non
aūt ſuſcipiunt rem ſacramēti. i. grām ꝗ ſeqtur poſt ipm̄ ſacramentū Sed

tunc ad rōem qn̄ arguit̄.ſi recipiunt ſacramentū. vel ergo ad damnationē vel ad ſaluatōem. Rn̄detur ꝙ nulluꝫ illoꝝ.quia talia aīalia bꝛuta nō ſunt capacia ſalutis ⁊ dānatōis. Sed ſcūs Innocētius dt ꝙ aīalia bꝛuta non recipiūt ſacramentū.quia qn̄ talia tangūt ſacramentum tūc ibi nō manet coꝛpus xp̄i.ſed deus glorioſus ex ſua oīpotētia tranſmutat coꝛpus xp̄i in ſpēm panis ex ꝯtactu aīaliū bꝛutoꝝ.ſicut p eius potētiā trāſmutat ſpeciem panis in coꝛpus xp̄i.⁊ ſic ibidē nō eſt aliud niſi panis

☞ Tercio notandū eſt p modū dubitatōnis.⁊ eſt caſus ſingularis circa p̄ſentē lrām. ꝙ ſi ſacerdos nō haberet hoſtias ꝯſecratas ſicut qn̄qꝫ cōtingit ⁊ ponat̄ ꝙ in eadeꝫ pꝛochia ſit infirmus q̄ iacet in agone moꝛtis.ita ꝙ nō p̄t euadere moꝛtē. ⁊ ponat̄ ꝙ talis ſacerdos ſit pꝛāſus. tūc dubitat̄ vtꝝ talis plebanus poſt pꝛanduꝫ p̄t ꝯficere coꝛpus xp̄i. Ad hoc dubiū rn̄det vna decretalis ꝙ nō. Et rō eſt.qꝛ ſacerdos dꝫ ꝯficere coꝛpus xp̄i ſobꝛius et ieiunus. Sed tn̄ eſt alia opinio dicēs.ꝙ coꝛpus xp̄i debꝫ ꝯſecrari in alia parrochia ſi ibi eſt ſacerdos ſobꝛius ⁊ ieiunꝰ.vel ſi eēt ibi coꝛpus xp̄i cōſecratū tūc deberet poꝛrigi huic infirmo. Aliter rn̄det vna alia opinio dicēs inter duo mala minꝰ malū eligendū eſt.⁊ maius malū eſt euitandū. ĝ dt illa opinio ꝙ ſacerdos in tali nccītatis articlō dꝫ ꝯficere coꝛpus xp̄i. q̄uis ſit pꝛāſus.quia xp̄s inſtituit hoc ſacm̄ poſt cenam.ſed ſi fiat ieiuno ſtomacho eſt de bn̄ eſſe.nā ſic inſtituerūt ſancti patres mō in neceſſitatis articulo melius eſt ſeruare inſtitutōem ſupioꝛis.i.dei q̄ꝫ inferioꝛis.i.pape. tamē ille ſacerdos q̄ hoc ex negligētia facit peccat moꝛtaliter.quia facit ꝯtra ſtatutū romane eccl'ie.ſed tamē ne ille infirmus moꝛeret̄ ſine coꝛpe xp̄i.et ne fieret ſcandalū in pp̄lo tunc ſacerdos p̄t cōſecrare coꝛpus xp̄i poſt pꝛādiū vt p̄miſſum eſt. ne aliqui dicant.ille eſt moꝛtuus ſine cōmunione.et illud eſt factum ex negligentia ſacerdotis

☞ Quarto notandū p modū dubij.vtrū ſacerdos lepꝛoſus debeat celebꝛare miſſam. Rn̄det̄ ꝙ ſic.qꝛ ſi lepꝛoſus p̄t ſumere coꝛpꝰ xp̄i qd̄ eſt cibꝰ aīe.vt p̄us dcm̄ eſt.tūc ſacerdos lepꝛoſus p̄t etiā celebꝛare in q̄ maxīe tractat̄ de ſumptōe coꝛpis xp̄i. Sꝫ tn̄ q̄dā doctoꝛes dicūt ꝙ nō debeat celebꝛare in manifeſto loco.ſꝫ in occulto.niſi eēt ita coꝛruptꝰ ꝙ nō poſſet celebꝛare ſine periculo.tūc ipſe nec in occulto nec in manifeſto loco dꝫ celebꝛare.ſꝫ dꝫ dimittere ob reuerentiā coꝛpis xp̄i.licet de iure bn̄ poteſt celebꝛare.

☞ Ultimo nota de caſibꝫ. Primus caſus eſt iſte.ponatur qd̄ veniat hiſtrio vel ioculatoꝛ manifeſtus ad ipſum altare volens ſumere coꝛpus xp̄i tūc dubitat̄. vtrū ſacerdos dꝫ illi dare coꝛpus xp̄i an non. Rn̄det̄ breuit̄ ꝙ ſi ipſe p̄miſerit ſe velle abſtinere a talibꝫ negocijs ita ꝙ nō vult denuo reiterare tūc ſacerdos humilit̄ dꝫ eū infoꝛmare vt ꝯfiteat̄ et doleat de pctīs cōmiſſis.tūc ſuis pctīs ꝯfeſſis et ꝯtritis illi poꝛrigat coꝛpus xp̄i in nomīe dei ¶ Scd̄s caſus eſt iſte. vtꝝ iudex accedēs ad altare ſit cōicandꝰ. Rn̄detur ꝙ iudex eſt duplex.ſ.iniquꝰ ⁊ verꝰ.mō dꝛ iudici v̄o coꝛpꝰ xp̄i eſt p̄bendū.ſed iniq̄ iudici ⁊ oīmi familie eiꝰ coꝛpꝰ xp̄i nō eſt poꝛrigēdū ¶ Uerū notandū ꝙ verus iudex eſt duplex.qꝛ vel talis iudex ē electus ex ꝯuentōne vel ex electōe. Si ex ꝯuentiōe ita ꝙ cōicat iudiciū p lucro alijs detrahēdo tūc illi iudici nō eſt poꝛrigendū coꝛpus xp̄i. Si aūt eſt electus ex cōi electione et non cauſa lucri.tunc coꝛpus domini poꝛrigitur ſibi ⁊ omnibꝫ ſuis familijs

¶ Terci⁹ casus. xp̄ianus vel christiana iudeis seruiēs ad altare accedēs ꝛ petēs corp⁹ xp̄i. tūc dubiū est vtrū eis debeat porrigi corp⁹ xp̄i. Rn̄det ꝙ nō ꝑut supra habitū est ꝓpter scandalū euitandū. q̄ꝛ tales in diuina miseri cordia desperauerūt. ꝛ sic de eis est timendū ꝙ velint vendere corpus xp̄i et ꝰ ꝓpter illud scandalū euitandū tunc eis nō debet porrigi corpus xp̄i.

¶ Quartus casus. an p̄co seu bodellus p̄t accedere ad altare et sumere corpus christi an non. Uel sic. an p̄co in articulo neccitatis debeat cōicari. Rn̄detur. si exercebat officiū suū cū iusticie ꝛ nō ꝓpter lucrū. nec vt posset viuere sine laborib. tūc sibi p̄t dari corpus dn̄i. quia tūc h̄z vitā meritoriā. Si aūt exercebat officiū suū sine iusticia ꝛ amplius ꝓmittit sacerdoti velle desistere et penitentiā agere de ꝓmissis. tūc ipse sacerdos d̄ꝫ illi dare corpus christi. ꝛ al's non ¶ Quintus casus. ponat̄ in casu ꝙ sacerdos post diuisionē hostie cadat in magnū dolorem dentiū. ita ꝙ nō potest cōicare. tūc dubitat̄ q̄d ibi sit faciendū. Ibi rn̄dent aliq̄ doctores sacre scripture ꝙ talis sacerdos potest has ꝑticulas distribuere christifidelib ꝛ cōfessis. Alij aūt doctores dicūt. ꝙ sacerdos in tali casu has ꝑticulas tenet̄ ꝑ sanguinē cōsumere. ¶ Sextus casus. ponat̄ ꝙ circa cōmunionē aliq̄s sacerdotū habeat memoriā de vno pctō mortali. tūc dubitat̄ vtrū talis sacerdos debeat sumere corpus christi in illo pctō mortali an non. Rn̄detur sub distinctiōe. q̄ꝛ vel talis sacerdos p̄t habere pn̄iā alteri⁹ sacerdotis vel non. Si potest habere aliū sacerdotē tūc illū ad se vocet ꝛ illi ꝯfiteat̄ illud pctm̄. p⁹ hoc tūc corp⁹ christi capiat cū timore. Si aūt nullū aliū sacerdotē habere poterit. tūc sit intētio illius sacerdotis ꝙ q̄cito aliū sacerdotē habere poterit ꝙ hoc pctm̄ velit ꝯfiteri. ꝛ sic sumat corp⁹ christi in nōie dei. ꝛ nō deb; missam dimittere ne fieret error in ꝑplo Septim⁹ casus. ponat̄ ꝙ aliq̄s sacerdotū post dn̄icā orōēꝫ. s. pater noster recordet̄ se omisisse siue p̄termisisse aliq̄ v̄ba canonis. tūc dubitat̄ vtrū debeat resumere v̄ba ꝯsecratōis Rn̄dent aliqui ꝙ ipse deb; resumere. Sed tūc diceret aliq̄s. tūc ipse sacerdos scandalizaret̄ in ꝑplo ꝰ aliq̄ dicūt ꝙ sufficit resumere sola v̄ba ꝯsecratōnis et nō d̄ꝫ resumere totū canonē. ꝛ postea d̄ꝫ agere penitentiā de cōmissis

¶ Octauus casus. ponat̄ ꝙ calix sit scissus vel haberet rimā sacerdote nesciente. ꝛ post hoc infundat vinū et aquā et tegat calicē et benedicat calicē; et post eleuatōēm calicis nihil in calice inueniat. tunc dubitat̄ vtrū vinū; fusum sup̄ altare sit cōsecratum. Ad hoc rn̄detur. ex quo sacerdos intēdebat illam aquā cum vino quam credebat in calice esse cōsecrare. tūc merito est sanguis christi. quare vt supra dictum est sacerdos lingat et sugat mappas. ꝛ faciat vlterius vt p̄us patuit ¶ Nonus casus. ponatur ꝙ candela cadat supra corpus christi consumens et denigrans aliquā ꝑtē. vtrū tunc corpus christi ibi consumit̄ vel denigratur Ad hoc respondet̄ ꝙ sola accidentia ibi consumuntur vel denigrantur. et non corpus christi. ex eo ꝙ ibi accidentia stant sine subiecto. ☞ Ultimo nota. ex quo littera dicit (epilenticus) differentia est inter apoplexiam et epilentiam. nam apoplexia est morbus qui fit per opilationem neruorum. ita ꝙ spiritus vitales prohibentur transire per menbra. et per consequens prohibet̄ motus et sensus in homine patiente. vnde tales per triduū; sunt quasi mortui. tamen postea (natura eorum superante) resurgunt. et vires suas

recipiunt ſicut añ. Sed epilētia fit in tpe breui. ⁊ illa inducit morbū caducum. ita tamē ꝙ mentē ⁊ ſenſum impedit. ſicut patet in his qui morbū caducum ad duas vel ad tres horas patiunť. Sed tamē ceſſante infirmitata. tunc tales poſſunt cōicare. ⁊ hoc littera intendit dicere

īfirm⁹ excōicatus accipe chriſti
Eger bannitus cupiens ſibi ſumere corpus
excōicatus a quacūq₃ cā excōicatus
Hic abſoluatur pro re quacunq₃ ligatus
.i. fuerit pda .i. furtū huic cui ablatū eſt
Extiterit. res aut ablatum reſtituatur
sᶜ reſtitui poterit reſtitui ab excōicatōe raptor ſeu fur
Si poterit. ſi non. tamen abſoluatur et idem
abſolutōis .i. ius sᶜ ſacrū inſtituerūt
Sub forma quam lex et euangelium ſtatuere
a pctis infirmū .ſ. eger .i. excōicatū
Preſbiter abſoluat egrum. licet ille ligatum
sᶜ eē excōicatū tutela sᶜ hoc fieri copioſa
Se dicat vel non. cautela requirit abundans
infirmi icolimes .i. deſiſtāt .i. publicis
Egri vel ſani niſi ceſſent a manifeſtis
.i. pctis .i. eucharistia ꝑuantur
Criminibus. pane celeſti iure carebunt
sᶜ hōib₃ sᶜ prēs inſtituerūt
Confeſſis vel contritis ſancti ſtatuerunt
chriſti .i. in agone mortꝭ nullatenus
Corpus in extremis nunq₃ debere negari
cōfeſſus ⁊ ɔtrit⁹ ꝓ pctō ꝑmittit
Ille ſatiſfacere ſi ſe pro crimine ſpondet
ɔſanguinei eius deficiēte auxiliať ifirmo
Proximitas ſua ſe moriente ſubuenit illi
sᶜ infirmo porrigas requiras
Sacramenta dei des et nil inde repoſcas
poſtulāti aliqd recipe caute
Si nil poſcenti tibi quid datur accipe tante
in mēſe vna vice .ſ. laicus infirmus
Non niſi menſe ſemel aliquis communicet eger

Hec eſt vltima ps de ſacrō eucharistie. in q autor ponit alias regulas de mō ſumēdi corpus chriſti. Et virtus lr̄e ɔprehēdiť in qttuor regulis. Quaꝝ pma eſt. ꝙ oīs infirmus bānitus .i. excōicatus cupiēs ſumere corpus chriſti ɔfeſſus a ſacerdote d₃ abſolui a vinculo excōicatōis. ⁊ illi porrigi d₃ corpus chriſti. Scdā regula eſt iſta. ſi aliquis cōfiteť ꝙ fecit furtum

vel ſpolium. iſti nō debet porrigi corpus chriſti niſi prius reſtituat ſi pt habere. Si aūt nō pt habere tūc pmittat ipſi ſacerdoti q̄ qn̄ poſſit habere q̄ velit reſtituere. vn̄ btūs Auguſtinus in decretis ſuis. Peccatū nō dimittitur niſi ablatū reſtituat. Et ſi habet in poſſeſſione tūc debet ſimplr̄ reſtituere. et illi nō dȝ porrigi corpus niſi illud prius reſtituat vel ſatiſfaciat pro illo. ¶ Tercia regula eſt iſta. q̄ oīs eger vel infirmus a vinculo excōicatōis abſoluat. Si aūt eger nō dr̄ ſe eſſe excōmunicatū tūc adhuc ipe ſacerdos debet dicere excōicationis abſolutōem. Quia forſan talis hō ignoranter incidebat excōmunicatōem. ita q̄ loquutus fuiſſet cū excōicato. ¶ Quarta regula eſt. ſi aliqs infirmus vel ſanus eſt in pctō mortali manifeſte. et nō vult ſe abſtinere ab illo pctō tunc illi nō dȝ porrigi corpus chriſti cū nō velit abſtinere a tali pctō manifeſto. nec vult imitari mentē ſui cōfeſſoris. ¶ Quinta regula q̄ ſancti patres (vt ſcūs Gregorius et alij) inſtituerūt q̄ pfeſſis et ptritis nunq̄ debet denegari corpus xpi q̄uis ſint magni peccatores et maxime in agone mortis. ſi pmittūt ſatiſfacere qn̄ cōualeſcant Si aūt moriunt tūc debet pximi eorū ammoneri vt ſatiſfaciāt p aīabꝰ eorū. ¶ Sexta regula eſt talis. q̄ qn̄ das ſacramentū ſano vel infirmo tūc non debes poſcere ab eo p̄miū ſiue pecuniā capere. Rō eſt. q2 ſi poſceres ſeu poſtulares p̄miū tūc tu venderes ſacramēta. et ſic pmitteres ſymoniā qd̄ eſt grande pctm̄. vn̄ gratis accepiſtis gratis date. tn̄ ſi nō poſcis et tibi porrigeret pecunia tūc illā debes valde caute recipere. et debes pſiderare diligēter cuiꝰ facultatis ſit iſte hō. nam ſi ſit paup tūc nō accipe. ſi āt ſit diues tūc caute recipias ¶ Septima et vltima regula eſt talis. q̄ ipe infirmꝰ niſi ſemel debet cōicare in menſe. hoc eſt in q̄ttuor ſeptimanis. et illud eſt intelligendū de laicis. ſed de infirmis clauſtralibus non eſt intelligendū. quia iſti oīm die dominico poſſunt cōmunicare.

☞ Circa lrām eſt notandū. q̄ forma abſolutōis ipius excōicatiōis quā ipe ſacerdos dȝ tenere eſt talis. Ego abſoluo te autoritate aplor̄ Petri et Pauli a vinculo excōicationis quā incidiſti. et reſtituo te ſacramētis ſancte matris eccle in noīe patris et filij et ſpūſſci. Sed tn̄ ſi ipe pfitens vellet dicere q̄ nō eſſet in vinculo excōicatōis q̄re tūc eū abſolueret a vinculo excōicatōis. ibi dr̄ q̄ p tanto. q2 forte talis cōfitens ignorāter eſt in vinculo excōicationis. ſ. q̄ forte loquutus eſt cū aliquo excōmunicato

☞ Secūdo eſt notandū. lr̄a dr̄ q̄ ſanus vel infirmus in pctō manifeſtus nō dȝ cōicare. Pro quo nota. q̄ crimē peccatoris eſt duplex. vel eſt manifeſtū vel occultū. Si eſt manifeſtū. tunc nullo mō dȝ illi porrigi corpus xpi Si aūt eſt occultū a quo nō vult deſiſtere. hoc eſt duplr̄. vel em̄ petit corpꝰ chriſti in manifeſto vl̄ in occulto. Si in facie eccle et in manifeſto petit corpus chriſti tūc nō dȝ illi denegari. rō eſt. q2 ſi ſacerdos denegaret ei corpꝰ chriſti. tunc eſſet reuelator criminis et proditor cōfeſſiōis. quia tūc homines circūſtantes intelligerēt eū eſſe grādē peccatorē. et ideo ſi petit in manifeſto ſacerdos dȝ ei porrigere ſup ſuā conſciam. Si aūt ipſe pctōr petit corpus chriſti in occulto. tunc debet ei denegare

☞ Tercio notandū eſt p modū dubitatōis. q̄re ſacm̄ euchariſtie pficit ſub duplici ſpē. ſ. ſub ſpē panis et ſub ſpē vini. cū tn̄ ſit ibi vnū ſacm̄. Rūdet ad hoc ſm̄ doctores ſacre ſcripture. q̄ illud fit pter tres cās. Prīmā

ponit ſcūs Innocētius ſuꝑ expoēm miſſe dicens ꝙ ieſus xp̄s ſua paſſione redemit humanā naturā q̄ ad duo.ſ.q̄ ad corp⁹ ⁊ q̄ ad aīam ⁊ ꝑ ſpēm panis intelligit̃ corpus.ꝑ ſpēm aūt vini intelligit̃ aīa. igit̃ corp⁹ xp̄i cōficitur ſub duplici ſpē. Aliā cām ⁊ ſcdam ponit Alexāder dicēs. ꝙ illud ſacramētū ꝯficit̃ ſub duplici ſpē in memoriā paſſionis xp̄i.q꞉ in amara paſſiōe ieſu xp̄i totus ſanguis ei⁹ fuit extract⁹ a corpe.⁊ ḡ diuiſim ꝯficit̃ corp⁹ xp̄i et ſanguis ſub duplici ſpē.ſ.panis ⁊ vini. Qꝫ aūt totus ſanguis fuit extractus a corpe chriſti et diuiſus hoc ſic pꝫ.q꞉ ſanguis ſubtilis intercutaneus id ē ſanguis q̄ latuit inter cutē ⁊ carnē fuit extractus ꝑ ſudorē. vn̄ erat ſudor eius ⁊c̄. Sed ſanguis magis groſſus fuit extract⁹ a corpe xp̄i ꝑ amarā flagellatōem.ſed ſanguis neruoꝝ fuit extractus ꝑ clauoꝝ impſſionem ſed ſanguis intrinſecus.ſ.cordis fuit extract⁹ ꝑ lanceā.⁊ ita pꝫ ꝙ tot⁹ ſanguis fuit extract⁹ a corpe chriſti. Et ḡ in memoriā illius diuiſim dꝫ ꝯſecrari corp⁹ et ſanguis xp̄i ſub duplici ſpē. Terciā cām ponit ſcūs Hieronymus dicēs.ꝙ ꝓ tanto illud ſacramentū ſub duplici ſpē ꝯficit̃ ad denotandū ꝙ ibi fiat plena refectio corpis ⁊ aīe.q꞉ ſicut videmus in alimēto corporis ꝙ cibꝰ ſine potu nō eſt plenariū ſeu totale nutrimētū corpis.igit̃ nec alimentū ſpūale quod correſpōdet alimento corpali. ḡ ſacramentū euchariſtie ſub duplici ſpecie.ſ.panis et vini conficitur.

☞ Quarto eſt notandū.ſi aliq̄s infirm⁹ in vltima extremitate caret vſu loquēdi et vellet accipere corpus chriſti.ſic tn̄ ꝙ daret ſigna ꝯtritōis gemēdo ⁊ man⁹ ad celū eleuādo.tūc dubitat̃. vtrū illi dꝫ porrigi corp⁹ xp̄i. Ad hoc rn̄dent q̄dā doctores ſacre ſcripture dicētes cū diſtinctōe.nā ſi ille q̄ eſt infirm⁹ potuit habere copiam ſacerdotū ⁊ nō ꝯfitebat̃. tūc ipe eo magis peccat. Si aūt nō potuit hr̄e hoc ē dupl'r. vel ipe pt̄ euadere mortē vel nō.ſi pt̄ euadere tūc ei nō debꝫ porrigi corp⁹ chriſti. Si aūt nō pt̄ euadere mortē.tūc ei dꝫ porrigi corpus chriſti ſub tali ꝯditōe.ꝙ pmittat ꝙ ſi ex miſericordia dei ꝯualeſceret ꝙ tūc immediate velit ꝯfiteri ⁊ peccata ſua deplangere ⁊ ſuam penitentiam adimplere

☞ Ultimo notādū de caſibꝰ. Prim⁹ eſt iſte.ſicut legit̃ in miracul' beate barbare ꝙ caput vni⁹ decollati loq̄bat̃ ⁊ clamauit dicēs ſe nō poſſe mori niſi ꝑus ſūpſiſſet corp⁹ xp̄i. tūc ibi dubitat̃ an tali capiti debuit dari corp⁹ xp̄i.⁊ videt̃ ꝙ nō. q꞉ q̄cito caput a corpe abſcindit̃ tūc ſtatim deficiūt ſenſus.ſꝫ ſic fuit ibi.ḡ ⁊c̄. Ad h̄ rn̄r. ꝙ ſi caput fuerit vnitū corpi.tūc ipe ſacerdos ꝑt̃ miraculū pt̄ illi ꝑbere corpus xp̄i.ſic ibidē dr̄ ⁊ legit̃. vt illd̄ habet̃ in paſſionali btē barbare.ꝙ poſtq̄ portauit corp⁹ xp̄i tūc caput illi⁹ fuit vnitū corpi.⁊ ita ꝑbuit ei corp⁹ xp̄i.ſꝫ ſi caput nō fuiſſꝫ vnitū corpi tūc nō debuiſſꝫ ei dediſſe corp⁹ xp̄i.⁊ ſic adhuc hodie dꝫ fieri ſi hmōi miracl'a euenirēt ¶ Scd̄s caſus.ponat̃ ꝙ aliq̄s ꝓſoit̃ ꝯburit̃. ⁊ p⁹ ꝯbuſtōem illi⁹ īueniret̃ ſpēs panis.tūc dubitat̃ an ibi ſit veꝝ corp⁹ xp̄i an nō.poſito etiaꝫ ꝙ eodē die celebrauit. Ad h̄ rn̄det q̄dā ſubtil' doctor cū intētōe bti Grego. ꝙ nō.cū ei māduco corp⁹ xp̄i cū ſua ſpē.⁊ p⁹ cōiōnē ſēſus corpal' in ꝑcipiēdo deficit.tūc ap̄li⁹ ibi nō ē q̄rēda pn̄tia corpis xp̄i ¶ Terci⁹ caſus.ponat̃ ꝙ fili⁹ iudei fuiat xp̄ianis ⁊ tpe cōionis accedat ad altare cū alijs xp̄ifidelibꝰ.⁊ ponat̃ vlteri⁹ ꝙ ſub ſpē panis appeat ſibi formoſus puer.⁊ cū h̄ recīpiat.tunc dubitat̃.vtrū ille filius iudei bn̄ fecit an nō.vel vtruꝫ ille recepit

ad ſalutem vel ad damnatõem. ⁊ videtur ꝙ recepit ad damnatõnem. q̄a recepit corpus chriſti in peccatis originalibꝫ cum non fuit baptizatꝰ Ad hoc reſpondetur ꝙ ipſe recepit ſibi ad ſalutē. tunc ad rõnem quãdo arguitur. ip̄e recepit in peccatis originalibus. ergo ad damnatõem Ibi reſpõdetur ꝙ non recepit in peccatis originalibus. ſed illa peccata fuerunt deleta. cum talis puer credidit ⁊ formoſum puerum vidit ſub ſpecie panis latitare. Et illud legitur in miraculis. ꝙ quondam erat filius vnius iudei adhuc puer q̄ cum alijs pueris chriſtianis tempore cõmunicatõnis ad altare acceſſit et ei ſub ſp̄e panis apparuit puer formoſus ⁊ hunc recepit. qꝺ reuelatū erat patri ſuo. Pater aūt audiens illud miraculū interrogauit a filio vtrū hoc fuiſſet factū. q̄ rn̄dit ꝙ ſic. videlicꝫ ꝙ ip̄e ſe dixit comediſſe puerū cum chriſtianis. pater aūt hoc a filio audiēs grãde iſraſcebat̄. ita ꝙ hunc puerū ad fornacē calidam poſuit. vbi ille puer illeſus ꝑmãſit. donec turba p̄ſbiteroꝝ veniebat. tūc ille puer de fornace deſcendebat Pater vero audiens hoc miſit ſe baptizari. ⁊ ad fidem catholicã ꝯuerſus erat. g̊ ſeq̄tur manifeſte ꝙ ille puer recepit corpus chriſti ad ſalutē eternã ¶ Quartus caſus. an mulieribꝫ corpus chriſti ſit p̄bendū. ⁊ ꝓbat̄ ꝙ nõ. q̄ glorioſa virgo Maria q̄ fuit denudata ab omi crimie. ⁊ multe alie ſunt q̄bus tamē chriſtus in cena corpus ſuū nõ p̄buit. ⁊ cū p̄ceptū ſuperioꝝ ſit tenendū magis q̄ȝ inferioꝝ. ⁊ chriſtus nõ dedit puellis nec mulieribꝫ ſuū corpus. g̊ minus ſacerdos q̄ eſt miniſter dꝫ dare corpus chriſti mulieribꝫ ¶ Ad hoc rn̄detur ꝙ chriſtus nõ dedit matri ſue nec alijs mulieribꝫ in cena corpus ſuū. ſed ſolū diſcipulis ad deſignãdū ꝙ ip̄e mulieres non dn̄t ꝯſecrare corpus dominicū. q̄ ip̄e chriſtus ibi inſtituit ſacr̄m euchariſtie dãs exēpluꝫ ſuis diſcipulis ꝙ hoc facerēt in ſuã ꝯmemoratõeꝫ. g̊ ſolis diſcipulis dedit autoritatē ꝯſecrãdi. q̄re noluit matrē ſuaꝫ intereſſe ad deſignãdum ꝙ ip̄e mulieres nõ habēt auctoritatē ꝯſecrãdi. ſed ſolū viri. Illo tm̄ nõ obſtãte ipſis mulieribꝫ ⁊ puellis corpus chriſti eſt dandū. ſed ab ip̄is nõ eſt prebēdum ¶ Quintus caſus. ponat̄ in caſu ꝙ aliquis latro venerit ad eccl'iaꝫ temꝑe ꝯmunicatõis. et trãſierit ad altare. vel aliqua alia ꝑſona ſuſpecta. tunc dubitat̄ vtrū ſacerdos debet ſibi dare corpus chriſti. Ad hoc reſpõdetur ꝙ ꝑſone ſuſpecte ſunt duplices. nam aliq̄ ſtꝫ incerte ſuſpitiõis. ⁊ iſtis nõ denegetur corpus chriſti ſi ad altare venerint. Sed alie ſunt ꝑſone de quibus habet̄ certa ſuſpitio. ⁊ talibus debet denegari corpus chriſti et ſic eſt de latrone. ¶ Sextus caſus. ponat̄ in caſu. ꝙ ſit aliq̄s homo malus de quo nob̄ latet vtrū eēt ꝯfeſſus vel nõ. ⁊ reciperet corpus chriſti ad altare trãſiēs. ⁊ poſtq̄ȝ corpus chriſti deglutiret caderet ad terrã ⁊ vomeret. ita ꝙ ibi appareret aliq̄ ſp̄es ſacri. tūc querit̄ quid ſit faciendū. Rn̄det̄ ꝙ ſi ibi ſentit̄ fore ſp̄ēs ſacramēti tunc ponat̄ ad locū ſanctuarioꝝ ⁊ terra radet̄ vt p̄us eſt determinatū. ⁊ nõ eſt curandū ſi eructaſſet. q̄uis tn̄ ipſi ruſtici ꝓhibent ꝙ nullus homo p̄mo die cõmunicatõnis dꝫ eructare ſiue ſanguinē emittere neqꝫ ſpuere ſuꝑ terrã ¶ Septimus caſus. ſacerdos bn̄dicens hoſtiã dicēs. hoc eſt enī coprus. dimittēs meū ⁊ incipiens errare cogitans q̄uo ibi p̄t eē corpꝰ xp̄i. tūc dubitat̄ an ip̄e in illo errore debeat vlteriꝰ ꝑficere miſſam vel ceſſare a celebratõe miſſe. Rn̄r ꝙ ip̄e dꝫ ad ſe vocare aliū q̄ ſibi hūc errorē declaret. ſi aūt nõ habeꝫ aliū p̄ſbiteꝝ tūc errorē dꝫ deponere

et vlteri⁹ miſſam pficere in noīe chriſti. Ulteri⁹ notandū ꝙ ipē ſacerdos
qñ dr (hoc eñ ē corp⁹ meū) ſtat in pſona xpi. ⁊ iō pfert hec vba hoc eñ ē cor
pus meū in pſona xpi. Et p hoc pnomē hoc. nō demōſtratur ibi corp⁹ xpi
exñs. qr adhuc nō ē ibi. ſȝ qñ tota bñdictio adiplet. vñ ꝗuis de illa dubi
tatōe qd p hoc pnomē hoc in forma vboꝝ ꝯſecratōis demōſtrat ſint varie
opiniones. tñ abiectis oībꝫ opinionibꝫ qdā magiſter ſolēnis ꝯcludit. ꝙ p
illō pnomē hoc demōſtrat ⁊ deſignat veꝝ corp⁹ xpi in ordine ad totā cō-
poſitōem hui⁹ orōnis. hoc eñ ē corp⁹ meū. nō ꝙ plato ſolū illo pnoie hoc
ibi ſit corp⁹ xpi. ſȝ plata tota forma vboꝝ a chriſto inſtituta. ¶ Octau⁹
caſus. ſacerdos cogitās corp⁹ xpi integrū ſub ſpē panis forte ſicut fuit in
vtero beate vginis marie. incipiat dubitare quō ſub tanta pticula corp⁹
chriſti (qd erat magne qntitatis) poſſit ibi ꝯtineri. tūc dubitat vtꝝ ille de
beat miſſam pficere. Ad hoc rñdet ꝙ ſic. ſȝ finita miſſa tūc ille ſolutōem
dubitatōis dȝ inueſtigare. ¶ Nonus caſus ē iſte. ponat ꝙ ſacerdos tpe
neceſſitatis nō habeat hoſtiā nec farinā tritici. ⁊ vlteri⁹ ponat ꝙ ſit aliqs
infirm⁹ de cui⁹ morte ē timendū. tūc dubitat vtꝝ ipē ſacerdos hoſtiam
factā de ordeo poſſit dare tali ifirmo ne ſine cōicatōe moriat. Ad hoc rñdet
ꝙ nō dȝ fieri. ſȝ in tali caſu ipē ſacerdos dȝ ifirmū inſtruere vt firmit cre-
dat ⁊ illi pponere articulos fidei. vñ auguſtin⁹. crede et manducaſti.

De vnctione extrema

ſcȝ infirm⁹ .i. vno .i. vngi dȝ
Hic idem ſolo nō bis vngatur in anno
vel dȝ eē circa sc hō .i. habere dȝ
Octodecemqȝ tamen annos vngendus habebit
sc vngēdi sc pſone fruunt sc pſonis
Ordine clauſtrales alio potiuntur in egris
sc hō .i. vngi dȝ .i. niſi q cū deſiderio appetit
Nullus inungatur niſi qui prepoſtulat ante
.i. volūtate bona .i. cū varijs demonſtratōibꝫ
Nutibus aut verbis aut ſignis indicijs ve
.i. demōſtrās sc hō. sc catholice .i. ſigna .i. euchariſtiā
Oſtendens mutus fidei veſtigia corpus
.i. criſinat .i. i articulo mortis poſit⁹
Chriſti ſuſcipiat. at vngatur moriturus
sc talis mut⁹ penitētiā agat .i. a pctō mortali .i. ceſſans
Dummodo peniteat mortali labe recedens
sc mutis vl ifirmis .i. ꝯtritōis vel penitētie
Inueniantur in his manifeſte ſigna doloris
sc mēbra .i. criſinā da sc loca
Que ſunt vngenda loca vel que mēbra lauentur
.i. ſedule .i. egrū sc tu ſacerdos sc pctā ſua .i. ꝯfiteri
Sepius infirmum moneas ſua probra fateri

s^c egrū s^c tu ſacerdos .i.portare īfirmitates
Hunc hortare dei patienter ferre flagella
.i.ſerotina s^c ꝓ pctis penitētia .i.es
Veſpertina tibi contritio ſi datur et ſis
.i.fidelit^r s^c tua .i.dimittit
Pure confeſſus. peccata deus miſeretur
s^c īfirmū in tali pte s^c tu ſacerdos
Hunc nō in capite ſi confirmatus inungas
s^c hoīe illa ps capitꝭ s^c debēt vngi illa loca faciei
In confirmato nō frons ſed tempora debent
.i.epiſcopi .i.vngent tales ptes faciei
Vngi. pontificees criſmabunt criſmate frontes
.i.poſt hoc .i.oēs illas ptes
Hinc oculos aures nares loca poſt labiorum
.i. vltimo
Pectus. vtraſq3 manus vngas. poſtremo pedeſq3
s^c tu presbyt^r criſmās. illas ptes
Non vngas ſcapulas quia myſterio caruerunt
.i.ſacerdotꝭ .i.man⁹ .i.interi⁹ .i.exteri⁹ s^c tu ſacerdos
Preſbyteri palmas nō intus ſed foris vngas
.i.aſſerūt s^c ſacre ſcripture s^c man⁹ ſacerdotꝭ .i.licitū
Dicunt doctores ꝙ eas non vngere phas ſit
s^c man⁹ .i.criſmauit .i.ep̄s .i.dū ordinabat
Quas vnxit preſul cum preſbyterum faciebat
.i.criſmare .i.infirmū .i.ep̄s criſmauit
Vngere non debes egrum quem preſul inunxit
.i.eger .i.criſmata
Si facit infirmus creſim tunc vncta lauentur
s^c illō .i.pijciat̄ ſiue ī aquā fluentē
Menbra. quod inde lauas totum iaciatur in ignem
pena mortalis s^c ſepte
Si trahit vngendum dolor extremus. ſine pſalmis
s^c egrū s^c tu ſacerdos .i.ſubito s^c infirm⁹ .i. nō criſmat⁹
Hunc vngas citius. vt non moriatur inunctus

¶ Capitulū ſcđm hui⁹ toti⁹. in ꝗ autor vult determinare de ſacramēto vnctōis. poſtq3 ī pcedētī determinauit de ſacramēto eucariſtie Et diuī dit illa ps in duas ptes. nā in pma pte auctor ponit aliqs regulas ꝛ documēta de illo quō ſacerdos d3 ſe hr̄e circa loca vngenda. In ſcđa pte ponit qdā incidētia Scđa ps ibi (In torneamētꝭ) q̄ſtū ad pmā ptē virt⁹ ſte ſtat in vndecim regulis Prima ē talis. ꝙ ipe eger ſeu infirm⁹ nō debet bis in vno anno vngi. ſ3 tm̄ ſemel. ꝛ hoc ē ver3 ſi ipe manet in vna in-

firmitate.ſʒ ſi ipe vadit de vna infirmitate in aliã tũc ipe pt bis vngi. Et
ḡ ſacerdos qñ vult aliquẽ infirmũ vngere.tunc dʒ reqrere vtꝝ ſit vnct⁹
in illo anno. Tũc auctoꝛ in lrã addit ꝙ aliter eſt de pſonis clauſtralibꝫ et
ſpũalibꝫ.qꝛ iſte pſone pluries pñt vngi ꝙ̃ pſone ſeculares. Et ideo ſacer
dos caute dʒ ſe regere circa vngẽdoſ.qꝛ teneť ſcire an vngendi ſunt ſpũa/
les ⁊ etiã ſeculares. Et teneť interrogare an infirm⁹ infirmabať ꝑ totũ
annũ an nõ ⁊ ſcḿ hoc ſe regat. ¶ Scd̃a regula.ꝙ ille q̇ dʒ vngi dʒ eẽ de/
cemocto annoꝝ antiquus. Et rõem aſſignat ſanct⁹ thomas ⁊ dt ꝙ ipe
vngendus dʒ habere rõem ⁊ voluntatẽ cõpletã ⁊ pfectã Et iõ pueri nõ
vtentes rõne nõ debẽt vngi.ſʒ ſi aliq̇s puer eẽt quattuoꝛdecim annoꝛuʒ
vel circa cũ bona rõne ⁊ diſcretõe talis poſſet vngi.vt pʒ de multꝭ puerꝭ
vbi vnus magis vtiť rõne ꝙ̃ alter. ¶ Tercia regula.ꝙ nullus dʒ vngi
niſi ꝓus cũ deuotõe illã vnctõem deſiderauerit ⁊ poſtulauerit. Sʒ ſi eſt
ita debilis ꝙ nõ pt ſacramentũ vnctõnis poſtulare tunc ſufficit ꝙ ſignũ
facit cũ oculis vel cum manibꝫ illud ſacramentũ deſiderando. Et vera
ſigna ſunt illa vt cũ oculis lachꝛymeť ⁊ vt manus ſuas ad celũ eleuet Et
etiã ꝙ ſuſpiret in ſuo coꝛde. ¶ Quarta regula eſt. ꝙ ipe mutus nõ de/
bet ſumere coꝛpus chꝛiſti.nec debet vngi niſi poſtulauerit cũ certis ſignis
et cũ hoc ſi eſt catholicus ſiue chꝛiſtianus verus. ¶ Quinta regula ẽ ta/
lis.ꝙ loca vngenda et mẽbꝛa debent lauari ⁊ lotio in ignẽ ꝓijci. Et ſacer
dos debet ipm infirmum ſepius monere ꝙ oĩa peccata ſua cõfiteať ⁊ pa
tienter ſuſtineat cõpunctõem ꝓ ſuis peccatis. ¶ Sexta regula.ꝙ ſi ali/
q̇s eſt ꝯfirmat⁹ tunc ſacerdos nõ debet ipm vngere in fronte. Et ratio
eſt.qꝛ epiſcopus cũ eũ ꝯfirmauit tunc vnxit eũ in fronte.⁊ ideo nõ ẽ vn/
gendus in fronte poſt ¶ Septima regula eſt talis.ꝙ oculi.aures.nares
manus ⁊ pectus nec nõ et pedes.oĩa hec ſunt vngenda. Sʒ ſcapule non
debẽt vngi. Et rõ illius pʒ in lrã.qꝛ ſcapule carent myſterio diuino. q̇a
nõ faciunt ad diuinũ officium ſicut alia menbꝛa. ¶ Octaua regula eſt.ꝙ
pꝛeſbyter aliter ẽ vngẽdus ꝙ̃ laic⁹. Et rõ ẽ.qꝛ man⁹ pꝛeſbyteri iteri⁹ nõ
debent vngi.qꝛ ab epiſcopo vncta ſunt illa loca qñ gradũ ſacerdotij ꝯdo
nauit.ſed manus pꝛeſbyteri debẽt vngi exteri⁹. ¶ Nona regula.ſi aliq̇s
pſul inunxit aliquẽ infirmũ tunc ſimplex ſacerdos nõ dʒ vngere eũ. ⁊ hoc
eſt veꝝ in vna ⁊ eadẽ infirmitate. ¶ Decima regula.ſi infirmus vnct⁹
facit creſim.id eſt tranſitum de infirmitate ad ſanitatem tunc loca vncta
debent lauari. Et lotio illa ꝓijciatur in ignem vel in aquam fluentẽ Vn
de dicunt expoſitoꝛes hic circa textum ꝙ creſis eſt mutatio alicui⁹ moꝛ/
bi ſiue infirmitatis ad ſanitatem. ¶ Vltima regula eſt talis. Si aliq̇s
infirmus eſſet inclinatus ad agonem moꝛtis.tunc ſacerdos hoc cognoſ/
cens debet omittere ſeptem pſalmos. Et debet agonizantem vngere et
poſtea ſeptem pſalmos legere ne aliquis ſine vnctõe moꝛiatur.⁊ ſic ſub/
ſtantia ſacramenti carens. etiam careret effectu ſacramenti.

☞ Notandum eſt circa litteram ꝙ cõmuniter in paſſu pꝛeſentis text⁹
habetur timpoꝛa.non eſt hoc opinandum eſſe de intentõne autoꝛis. ſed
ꝓpter antiquos quoſdam ⁊ poſitiuos grãmaticos. ¶ Pꝛo quo ſciendũ
eſt.ꝙ q̇dam antiqui grammatici dixerunt ꝙ hoc nomen tempus habe/
ret duo ſ̄cata.nam quando ſcriberetur per e ꝙ tunc ſignificaret quandã

dimenſionē ꝑtinentē ad qn̄. Sꝫ qn̄ ſcaret ꝑtes hoīs tūc deberet ſcribi ꝑ
i. dicendo timpꝰ. Et ſm illā diſtinctōem antiq̄ꝝ in lr̄a ſtabit timpora.
Sꝫ tn̄ in veritate illa diſtinctio minꝰ valet. nā illud duplex ſcatū habet
ꝑ hoc nomē tēpus ſub vna ꝓlatōe Nā ꝙ tp̄s ſcat dimēſionē reꝝ de ſe pꝫ
ſꝫ ꝙ tp̄s ſub eadē ꝓlatōe etiā ſcat ꝑtes faciei pꝫ ꝑ pſalmiſtā dicentē. ⁊ re
qͥem tēporib⁹ meis. vbi ponit tēporib⁹. ⁊ illud clare declarat grecista di-
cens. ꝑtinet ad qn̄ tp̄s. dimēſio reꝝ ſignat ꝑ idē. ps̄ ꝑterea faciei. hac pro
ꝑte tn̄ ꝓſumūt dicere q̄dā timpꝰ qd̄ tāq̄ꝫ dictū puerile refuto. Et ſic pꝫ
ꝙ ſm rei veritatē dici dꝫ tēpa. ſꝫ ſi in textualib⁹ habet timpora. hoc ē ſm
vſum antiq̄ꝝ poſitiuoꝝ q̄ ſic ſunt loquuti ꝓpter habere drn̄am inter hec
duo ſcata. ☞ Scd̄o notandū in lr̄a ꝙ eger nō dꝫ vngi niſi ſemel in an-
no. Ex hac lr̄a elicit ꝙ infirmꝰ ſolū vngendꝰ ē in fine vite qn̄ non ē ſpes
vite amplꝰ. ¶ Pro q̄ dubitat. vtꝝ q̄libet poſtulās vnctōnem ſacrā ſit
vngendꝰ. Ad h̄ reſpōdet ſanctꝰ thomas ꝙ nullꝰ hō ſit vngendꝰ niſi in
firmus ⁊ poſitꝰ in articulo mortꝭ de q̄ nō ē ſpes euadēdi mortē. Per h̄
ꝙ dr̄ infirmꝰ. excludit ſanꝰ. imo ſi iſti ſtatim peterēt nō ſunt vngēdi. Per
hoc ꝙ dr̄ poſitꝰ in articulo mortis. excludit illos īfirmos q̄ nō timēt mor
tem. nā tales nō ſunt vngēdi. ſꝫ ꝑ hoc ꝙ dr̄ in textu ꝙ dꝫ poſtulare vnctō
nem. excludit illos q̄ nō poſtulant cū debita rōne ſacramentalē vnctōem
vt ſunt frenetici q̄ ꝯtinue ſunt furibūdi. qꝛ tales ſunt ſine rōne. ¶ Ter-
cio notandū ꝙ ſanctꝰ iacob⁹ in canonica ſua dr̄. ſi q̄s veſtꝝ infirmat vn-
gat oleo ſanctificato ⁊ ſi q̄s ē in peccatꝭ preſbyteri orēt ꝓ eo vt remittant
ei peccata. Ex qb⁹ ꝟbis notat triplex effectꝰ vnctōis. Primꝰ ē. ꝙ vn-
ctio augmētat grām ⁊ deuotōem. Scd̄us effectꝰ. ꝙ ꝑ vnctōem alleuiat
morb⁹. nā ſi infirmꝰ eēt euaſurus mortē tūc citius euaderet q̄ꝫ ſi nō eſſet
vnctꝰ. Et hoc ē ꝯtra illos q̄ credūt ꝙ qn̄ aliq̄s vngit ꝙ ille nō pt̄ euade-
re mortē. Tercius effectꝰ ē ꝙ vnctio delet venialia. vn̄ dr̄ metriſta. Vn-
gor ī extremis vt ſit mihi grā maior Et morb⁹ leuior. ac mea culpa minor
☞ Itē nota ꝙ in ip̄a vnctōe duo ſunt. ſcꝫ materia ⁊ forma. materia vn-
ctionis ē oleū oliue ꝯſecratū ab epiſcopo. ſꝫ forma vnctōis ē duplex quaꝫ
inſtituit btūs gregoriꝰ ⁊ ē deꝓcatiua. Et ē iſta. ꝑ iſtā ſacrā vnctōem dele-
at tibi deꝰ quicq̄d deliquiſti ꝑ viſum. auditū. guſtū. tactū. ⁊ ſic de alijs.
Alia ē quā inſtituit btūs hieronymꝰ ⁊ ē indicatiua ⁊ ē iſta Vngo oculos
tuos oleo ſanctificato in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti amē. Sꝫ aliqui
moderni preſbyteri faciūt vnā aliā formā mixtā ex illis duab⁹. Dicentes
vngo oculos oleo ſanctificato in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſci. Et ſubiun
gunt. ⁊ ꝑ iſtā ſacrā vnctōem deleat tibi deꝰ quicq̄d deliquiſti ꝑ viſuꝫ audi
tū. guſtū ⁊ tactū. ⁊ ſic de alijs. ☞ Itē nota. dr̄ in vna regula ꝙ mem-
bra vngēda ꝑus debēt lauari. hoc eīn fit duplici de cā. Prima cā ē ꝓpter
reuerentiā ſacramēti videlicꝫ ne ſacramētū ad locū īmūdū ponat. Scd̄a
cā ē in ſignū huiꝰ ꝙ nr̄a ꝯſcīa dꝫ eē lota ab oīb⁹ peccatis. Sꝫ dr̄ vlterius
in regula ꝙ infirmꝰ nō dꝫ vngi in fronte ⁊ rō huiꝰ ē. qꝛ epiſcopꝰ frontē
vnxit in ꝯfirmatōe mō poteſtas ſuꝑioris nō ꝯuenit inferiori. ☞ Item
nota. in vna regula dr̄ ꝙ ſacerdos dꝫ inducere infirmū vt ꝯfiteat ⁊ peni-
tentiā agat. Dubitat ḡ. vtꝝ penitētia ſerotina vel ꝯtritio ſit ꝟa penite-
tia. dicunt aliq̄ doctores ꝙ nō. qꝛ oīs penitentia dꝫ fieri ex amore ⁊ non

ex timore. ſed penitentia veſptina vel ſerotina nõ fit ꝓpter amorē. ſʒ ma-gis ꝓpter timorē. ꝙ penitentia ſerotina vel veſptina nõ eſt vera peniten-tia. Maior ptʒ p magiſtrũ ſententiaꝝ dicentē. ꝙ directa penitentia debʒ eſſe charitatiua. ſed minor ꝓbatur. qꝛ illa penitētia (q̄ fit in agone mortꝭ) iſta fit ex timore. qꝛ ipſe infirmꝰ penitet ꝓpter metũ mortis, qꝛ ſi nõ time-ret mortē et ſciret ſe euadere nunq̄ʒ peniteret quare ſeqꝛtur ꝙ tarda peni-tentia ſiue ſerotina fit ex timore. ꝛ p ꝯñs nõ eſt penitentia. Ad hoc du-biũ reſpondent doctores vnanimiter ꝙ penitentia ſerotina dũmõ penitē-tia fiat ex tota cordis ꝯtritõe vera eſt. Et hoc ptʒ de latrone q̄ pendebat in cruce cũ chriſto in latere dextro. qꝛ ille latro penituit in agone mortꝭ di-cens, memento mei dñe dũ veneris in regnũ tuũ. Sed tamē ſup hoc ne-mo ſe remittere debet vt ſuam penitentiā tardare velit vſq̄ʒ ad vltimā ex-tremitatē vite ſue. nā dicunt doctores ꝙ nõ tantũ ꝯtritio ſiue penitentia ſaluauit iſtũ latronē in cruce. ſed ſua magna fides quā habuit in chriſtum magis eñ credidit q̄ʒ ſancti et ſancte martyres et hoc ex tactu ſtille ſan-guinis chriſti ſup ipm̄ ſtillantis q̄ erat infinite virtutis ad ſoluendũ vin-cula peccatoꝝ. et de hoc dꝛ apocalipſis p̄mo. chriſtus lauit nos a pecca-tis noſtris in ſuo ſanguine Nã hoc ꝙ fideles martyres crediderunt hoc vidit ad oculum. Etiã eoꝝ fides ꝯfirmata fuit p ſigna ꝛ miracula. Iſte aũt latro vidit chriſtũ pēdentē in cruce ꝛ dãnatũ tāq̄ʒ malefactorē. nihilo minus tñ ipm̄ filiũ dei eē credebat. Et hec maxime fuit cã ſue ſaluatio-nis. ꝛ ꝙ dꝛ beatus auguſtinus penitentia ſera raro eſt vera. Nam vt fre-quenter nõ ex amore et vera cordis ꝯtritõe. ſed ex timore ꝓcedit ¶ Vl-terius eſt notandũ. ſ. ra dꝛ ꝙ illa mēbra. ſ. oculi ꝛ manꝰ debēt vngi. Et hu-ius eſt duplex rõ. Prima. qꝛ p iſta mēbra p̄ncipalr̄ exercet̄ cultꝰ diuinꝰ. Et qꝛ vnctio eſt q̄dã ꝯfirmatio ſpūalis. ꝙ vt iſta mēbra ꝯfortarent̄ vn-gi debēt. Scđa rõ Illa mēbra vngi debent p q̄ deliq̄mus ꝛ peccauimꝰ. ſʒ viſu. auditu. tactu. ꝛ ſic de alijs peccauimus. ꝙ illa mēbra tāq̄ʒ p̄ncipalio-ra vngenda ſunt. ¶ Vltimo eſt dubitandũ de caſibꝫ. Primo dꝛ. vtꝝ ve-ſanus et freneticus in extremis ſunt vngendi. Rñdet̄ ſub diſtinctõne. qꝛ vel tales ſunt ꝯtinue furibundi abſq̄ʒ tpis interuallo. vel aliq̄ñ ꝛ aliq̄ñ nõ. mõ ad dubiũ dꝛ. ꝙ ſi ꝯtinue ſunt furibundi nõ ſunt vngendi. Rõ eſt. qꝛ oīs vngendus debet habere rõnem ꝛ voluntatē ꝛ deſideriũ vnctõnis ſed tales frenetici nõ deſiderant vnctõem. ſi aũt iſti frenetici ꝛ veſani ali-q̄ñ ſunt furibundi. tunc ſi petunt vnctõem q̃ñ vſum rõis hñt. tunc debēt vngi et alias nõ. ¶ Scđs caſus. An ſit verum ꝙ ipi infirmi dicunt ante mortem ipis apparere ipm̄ angelũ vel diabolũ ꝛ videre iudicium diuinũ Ad hoc reſpondet beatus auguſtinus ꝙ ſic. anima poteſt ſcire iudiciũ ꝑ-ticulare vt maneat in purgatorio vel in loco vbi peccauit. non tamē hoc ꝯfert̄ omnibꝫ aīabus. ſed anima nõ poteſt ſcire iudiciũ vniuerſale. qꝛ tale iudicium tantum apparebit in die nouiſſimo quando dicetur bonis ve-nite benedicti. ꝛ malis ite maledicti. mathei. xxv. Vnde ſi bona fecerũt in p̄ſenti vita tunc ipis erunt angeli p̄ſentes animā cuſtodiētes. ꝑ oppoſitũ autem. ſi mala fecerunt in p̄ſenti vita. tunc ipis erunt diaboli p̄ſentes ani-mam expectantes. Alij autem ſic reſpondent quando queritur. Vtrum ipi infirmi verum dicunt quando dicunt ſe vidiſſe angelum vel diabolũ

circa ſe in infirmitate dõm ꝙ hoc eſt poſſibile qñ ex diuina ꝓuidentia p̃-
mittit᷑. ⁊ ſine cunctipotentia dei fieri nõ pt̃. q2 illi ſunt ſpũs q̃ non pñt vi-
deri. cũ nihil videt᷑ niſi coloratũ. vt dt̃ Areſtoteles in libro ſcðo de aĩa. ſꝫ
ipi nõ ſunt coloratũ. quare ſeqtur ꝙ nõ pñt videri niſi ſpecialiter ↄcedat᷑
ex gr̃a dei. ¶ Tercius caſus. An verꝫ ſit ꝙ plures hoĩes dicũt ſe vidiſſe
deũ in agone mortis. Ad hoc reſpondet btũs hieronym⁹ ꝙ ſic. q2 filius
dei tantã miſericordiam hꝫ ad ipm hoĩem ꝙ in fine vite cuiuſlibet hoĩs ſe
manifeſtat. nã mori ꝓ nobis voluit. Et illud idẽ ↄfirmat᷑ in euãgelio vbi
dr̃. et iterꝫ veniã ad vos ⁊ iõ apparet ipi hoĩ in fine mortis. ¶ Quartus
caſus. Ponat᷑ ꝙ aliqs hõ ſit ſemel vnctus in vna infirmitate ⁊ diu mane
at in eadẽ infirmitate. licet nõ ſub equali tranſitu. tũc dubitat᷑ vtꝝ poſt ea
articulo mortis imminente poſſit iterꝫ vngi. Reſpondet᷑ ꝙ illa medicina
non ſolum reſpicit morbum. ſed etiam infirmitatis longitudinem. ergo
non obſtante p̃ma vnctõne in articulo mortis facta. ſi euaſerit ⁊ diu in
iſta infirmitate pſeuerauerit ſub inequali tranſitu. pt̃ iterꝫ vngi. q2 medio
tpe pt̃ hõ venialiter peccare. q2 illud tunc iterꝫ delet᷑ p vnctõem. ¶ Quin
tus caſus. Aliquis intrans bellum timens ſe interfici vel etiã iudicat⁹
fideliter petens vnctõem. dubitatur an debet vngi vel nõ. Reſpondetur
ꝙ nõ. quia ſolus infirmus eſt vngend⁹. talis aũt nõ ẽ huiuſmodi. igit᷑ ⁊c̃
¶ Sextus caſus eſt iſte. vtrum gnanus ⁊ pigmei et tales cõſimiles iſtꝭ
ſunt vngendi. Reſpondetur ꝙ nõ. quia iſti q̃ debent vngi debent eſſe ani-
malia pfecta bona rõne vtentia. ſed ſic nõ eſt de pigmeis ⁊ quandoqꝫ de
gnanis. Si eni̾ vſus rationis bone in gnano reperiret᷑ ſec⁹ eſſet. ¶ Sep
timus caſus. Ponatur in caſu ꝙ aliquis infirmus dicat ad ſacerdotẽ. do
mine dicite mihi viam per quam valeo venire ad regnum celoꝝ. tunc du
bitatur quam viam ſacerdos debet ei manifeſtare. Et quõ ipm inſtrue
re debet vt ꝑueniat ad regnum celorum. Ad hoc reſpondet ſanctus Au
guſtinus ꝙ ipſe ſacerdos debet inq̃rere ab infirmo. Et ſi affirmatiue re-
ſpondet ad ea q̃ querit ab eo tunc talis ꝓcul dubio ſecure morit᷑ Primuꝫ
ꝙ q̃rere debet ab ipo infirmo an credit in articulos fidei q̃ ſunt traditi in
eccleſia dei. Si infirmus dt̃ ꝙ ſic. tunc ſacerdos debet reſpondere. hoc ẽ
bonum ſignum quo ad ſalutem anime tue. Scðo ſacerdos q̃rat an gau
det mori in fide catholica. ſi reſpondet ꝙ ſic. tunc ſacerdos dicat hoc eſt
bonum ſignum ⁊c̃. Tercio ſacerdos q̃rat. vtꝝ doleat vnqꝫ chriſtũ offen
diſſe eius creatorẽ. ſi reſpondet ꝙ ſic. tunc ſacerdos dicat. hoc eſt bonum
ſignũ. Quarto q̃rat. vtꝝ doleat de peccatis cõmiſſis. ſi rñdet ꝙ ſic. tunc
ſacerdos dicat. hoc eſt bonũ ſignũ. Quinto q̃rat. ſi euaſerit mortẽ. vtruꝫ
velit peccata ſua deplangere. ⁊ ãplius nõ peccare. ⁊ cũ hoc ſua peccata ve
lit emendare. Si reſpondet ꝙ ſic. tũc ſacerdos dicat hoc eſt bonũ ſignuꝫ
Sexto ⁊ vltimo q̃rat ſacerdos. an credat ꝑuenire ad regnũ dei nõ meritꝭ
ſuis. ſꝫ p merita ieſu chriſti et p eius amariſſimã paſſionẽ. ⁊ ſi ipe ĩfirmus
oĩbꝫ iſtis firmiter adheret ↄfitẽdo ⁊ credẽdo. tunc ipe ſacerdos dicat ſibi
eũ ↄſolãdo. Si aduerſarij tui ad te veniant in exitu anime tue recordare
chriſti paſſionẽ et eris ſecurus de vita eterna. ¶ Octau⁹ caſus Ponat᷑
ꝙ ſit aliqs malus q̃ p maliciam intrat infirmitatem. ita ꝙ mutus effi-
ciat᷑. ſicut legit᷑ de illis q̃ ſolent ſanctos increpare ⁊ vitupare. tũc dubitat᷑

vtrū tales morte iminente debeant vngi. Ad hoc rñdet q̃ ſi ipe ſacerdos p aliq̃ ſigna manifeſta. ſicut p gemitū vel p eleuatōem manuū in celū vel ſuſpiratōem. cognoſcit illū infirmū ſacramentū vnctōis deſiderare tūc tenetur ipm vngere. ſi iſtis ſignis remotis ⁊ nō factis. tranſeat vnctio a talibus maliuolis. ¶ Ultimus caſus eſt iſte ex quo in iure, phibet q̃ hō hñs paruū caput vt mus nō debet vngi. tunc dubitat. an etiā hō nimis magnū caput hñs nō dꝫ vngi. Rñdet q̃ inter oīa aīalia q̃dā ſunt mōſtruoſa et impfecta. ſiue talis defectus venit ex ſupabundantia ſiue ex defectu ita q̃ hñt rōem valde impfecte. hmōi nō ſunt vngenda. q̄ oē aīal qđ dꝫ vngi dꝫ habere pfectā rōem et diſcretōem

.i. in haſtiludijs .i. occiſus .i. puā
In torneamentis leſus ſi vixerit horam
sc hora sc exñs .i. pctā
In qua contritus. ſua crimina confiteatur
.i. euchariſtia sc in loco ſacrato.
Corpus ei domini datur. vngitur nec ſepelitur
sc vel aliqs nobil' sc torneamēta
Ne miles pronus ſit ad iſta negatur ⁊ iſti
.i. eccleſiaſtica tumulatio blaſphemat sc leſi
Sancta ſepultura. corpus confunditur eius
sc leſus .i. morit sc iura eccleſiaſtica
Qui ſic decedit. ſed cetera nulla negantur
sc iura sc ad ſalutē .i. remouet.
Que proſunt anime. ſic iſte reſtringitur inde
sc cā iuſticie intrāti hmōi sc eccleſiaſticū
In bello iuſto ius omne datur morienti
.i. diſcuſſor criminū
Confeſſor licite ſis furibus et ſceleratis
sc fures aut alios ꝯſiles .i. iuſta
His. quos damnauit ſententia iudicis equa
.i. cū talibꝫ ipedimētꝭ .i. cuſtodia ciuitatꝭ .i. ligauit.
Et quos cōpedibus cuſtodia publica vinxit
.i. homicidia .ſ. mortē furū ⁊c.
Latronum mortem. furum ſuſpendia. clades
.i. q̃liacūqꝫ sc tu ſacerdos
Qualeſcunqꝫ caue ne conſpicias quia iure
tale officiū diuinū
Miſſam cantandi tibi tollitur inde poteſtas
.i. aliqđ ſignū sc fur .i. periculū .i. intrare
Non facias quicq̃ꝫ quo caſum mortis inire
aliqs .i. ſine .i. mortꝭ deſiderio .i. cōpatiarꝭ. furi
Poſſit. et abſqꝫ necis conſenſu condoleas huic

ſe nos raymūd⁹ viſiōis mortꝭ deponibil̄.i.iſte caſus
Dicimus articulus ꝙ diſpenſabilis hic eſt
hō .i.iſte
Mortuus inuentus vbicunqꝫ ſit. hic ſepelitur
.i.in cimiterio icognita inuenti
Nobiſcum. dubia ſi mortis cauſa ſit eius
nota inuenti .i.nō dꝫ ſepeliri in cimiterio
Si manifeſta mali ſit cauſa foris ſepelitur.

¶ Hic magiſter ponit incidētia q̄ incidūt ex p̄dictꝭ. ꝛ diuidit illa pn in tot ptes quot ponit incidētia.ptes patebūt. Primū incidēs ſiue p̄ma regula eſt.ſi aliq̄s leſus fuerit in torneamentis vel pcuſſus vſqꝫ ad articulū mortis et ille ſupuixerit ad modicā horā.ita ꝙ ſua crimina p̄t ꝯfiteri tūc ille ē cōmunicand⁹ ꝛ vngend⁹. ſꝫ dꝫ carere eccleſiaſtica ſepultura vt pꝫ de torneamētꝭ.p̄mo ꝛ vltimo. Rō eſt.q꞉ tūc alij nobiles nō efficiūtur ita p̄ni ad hmōi torneamēta ſiue ludos.et ſic vt alij reſtringant̄ a tali ludo.nō debent ſepeliri in eccleſia ſiue in cimiterio.ſꝫ in cāpo p aſpectū alioꝝ vt alij ceſſent a tali ludo. Sꝫ tñ oīa alia eccleſiaſtica iura q̄ pſunt ſaluti aīe ſue nō debēt denegari tali ¶ Scdm incidēs (qđ ex illo orit̄) ē.ſi aliq̄s intrat bellū iuſtū tūc oīa iura ſacramētalia p̄nt illi porrigi. Et hoc ē veꝝ.ſi cā iuſticie vel cā defendendi cōe bonū vel patriā defendendā itrauerit bellū. Si aūt cā ſpoliatōis vel ꝓpt̄ aliā cām ſibi ſilem itrauerit bellū tūc illa iura ſacramētalia ꝛ eccleſiaſtica nō porrigent̄ ei. ¶ Terciū incidens ſiue regula.ꝙ licitū ē audire ꝯfeſſionē ab ipīs furibꝫ et latronibꝫ Et ſi ꝯtingeret ꝙ aliq̄s ſacerdos deberet eos audire tūc diſponat ꝙ tales fures et latrones ſint ſoluti a vinculis.q꞉ ſi nō eēnt ſoluti ſꝫ ligati cōpedibꝫ tūc nō dꝫ eos audire. Et hoc ē ꝓpt̄ reuerentiā ſacramēti ſiue de bñ eē illius ſacramēti.ſcꝫ ꝯfeſſionis.ſꝫ nō de iure.q꞉ ꝯfeſſio liberat a pctō. g̃ dꝫ eē ſolutus a vinculis corpis queadmodū petr⁹ actuū.ix. ¶ Quarta regula.ꝙ q̄cūqꝫ hꝫ volūtatē clericādi.ille dꝫ ſe cauere ne vnq̄ꝫ videat mortem maloꝝ hoīm.vt ſuſpendiū cōbuſtionē ꝛc.q꞉ talis faciliter intrat irregularitatē p quā tollit̄ officiū celebrādi miſſam.vt ſi ipe letaret̄ de morte ipſoꝝ vel ꝯſile op⁹ expectaret. ¶ Quinta regula.null⁹ ſacerdotū loq̄t̄ q̄cq̄ꝫ de his malefactoribꝫ.ita ꝙ nihil dꝫ facere nec dicere de his maleficꝭ ꝛ hoc nec ſignis nec nutibꝫ.nec v̄bis.nec ope.ne intret irregularitatē. ¶ Sexta regula.ſi aliq̄s mortuus inuentus fuerit in aliq̄ loco. ſiue ſit in aq̄ ſiue in cāpo.ſiue in ſilua ille ē ſepeliend⁹ nobiſcū.i.in cimiterio. Et h̄ ē veꝝ ſi cā mortꝭ illius ſit dubia tūc ſm hoc dꝫ opari. Si aūt ſit nota et manifeſta tūc iteꝝ ſm hoc dꝫ opari.puta ſi cā mortis eſt homicidiū vel aliq̄ d̄ hmōi tunc nō eſt ſepeliendus in cimiterio.ſꝫ in cāpo.codē mō ꝺꝫ ſi aliq̄s ſuſpēſus inueniret̄ in cāpo quē ſciret eē ſuſpenſum ille nō eēt ſepeliendus in cimiterio. ☞ Circa lrām p̄mo ē notandū ꝙ torneamentū dꝫ eē ludus ſiue exercitiū.vbi plures hoīes armati ꝯfluunt ſiue ꝯueniūt vt velint intrare bellū.tūc ſciendū ꝙ aliq̄s p̄t intrare bellū cū torneamentis dupl̄r.vno° ꝓpter vanā gloriā.ſcꝫ ꝓpter mulieꝝ ſiue virginū cōplacentiā. Et ſi talis ſic morit̄ ſiue iterficit̄ tūc ipe nō dꝫ ſepeliri in cimiterio ꝛ in loco ſcō. alio°

aliq̄s p̄t itrare toꝛneamētū ſiue bellū cā exercitij vt poſtea poſſit eē abilioꝛ
in ꝓ plio. et mēbra ſua abilitētur et abilia fiāt aut ad defendēdū patriā
vl' ad defendēdū cōe bonū vl' ad defendēdū oꝛphanos ⁊ viduas: et ſi tal'
moꝛit' i bello tūc ei dat' eccīaſtica ſepultura ¶ Scdō nota. q̄uis aliqd coꝛpꝰ
ſepelit' extra cimiteriū ꝓpt' h' nō ē credēdū ꝙ iſte hō ſit dānatꝰ ex eo ꝙ ſe-
pelit' extra cimiteriū. et rō ē q: locꝰ nō ſcificat coꝛpꝰ ſ; coꝛpꝰ ſcificat locū
Quia ſcīm coꝛpus ad quecūq; locū ponit' illū locū ſanctificat. vt iſtud p;
ꝑ multa coꝛpoꝛa ſcōꝝ q̄ ſanctificauerūt loca. et g̃ nō ē credēdū ꝙ aīe illoꝝ
hoīm ſepultoꝛū extra cimiteriū ꝓpterea priuabuntur gloꝛia celeſti.

¶ Tercio notandū. ſicut habet' extra libro q̄nto de toꝛneamētis. toꝛnea
menta ſunt ꝓhibita in quibꝫ ꝯueniūt milites ad oſtētatiōem audacie ex
quibꝫ aīabꝫ multa pericula ſepius ꝓueniūt. nā ſi quis ibidē interfectus
fuerit eccīaſtica carebit ſepultura ſ; ſi q̄s ad toꝛneamēta venerit nō oīno
ꝓpter laudem ſed ꝓpter aliam cām honeſta; videlicet vt requirat debi-
ta ſua a creditoꝛe ſi tunc interfectus fuerit pōt in cimiterio ſepeliri Sicut
legitur extra de toꝛneamentis loco pꝛeallegato

¶ Quarto notandū. ſi fures vel latrones in furando vel p̄liando occidā
tur nō eſt oꝛandū ꝓ eis. vt habet' ca. de furtis. q̄nto Itē furibꝫ in eccīa nō
datur ſepultura. ſ; tn̄ cū fuerint ꝯfeſſi ⁊ ꝯtriti licet eoꝝ crimina ſint mani
feſta tunc ipſis pōt dari coꝛpus dn̄i. ſ; ſepultura non niſi eoꝝ ꝯſanguinei
ſatiſfacere ꝓ eis ꝓmittant. vt p; extra de raptoꝛibꝫ. ca. vbi ſupꝛa.

¶ Ultimo ē notādū de caſibꝫ Primꝰ eſt iſte. ponat' ꝙ aliq̄s ſacerdos ſta
ret circa moꝛtē malefactoꝛis gaudēs de moꝛte ipſius. nūquid efficit' irre
gularis. Rn̄det' ꝙ nō eſt ꝯueniens ſacerdotibꝫ et clericis. audire. videre
aut iudicare moꝛtē malefactoꝝ. q: faciliter pn̄t incurrere irregularitatem
Un̄ ſacerdos ꝓmouēs aliquē ꝟbo vel facto. et ſi delectat' ⁊ dat ꝯſenſum
aliqual' ad moꝛtē ipiꝰ vel coadiuuat vel ſi nutibꝫ vel ſignis ipm ꝓmouet
ad moꝛtem ē irregularis. ſ; ſi ex caſu ꝯtingit ꝙ ꝯſpicit moꝛtē ipſiꝰ. tūc d;
ei ꝯdolere verbo vel ope Et ille articulus diſpēſandꝰ ē ⁊ excuſabilis. ſic
ſil' ſi gaudet de moꝛte ipſius et tn̄ nō ꝓmouet ipſum ad moꝛtē. iſte arti-
culꝰ iterū eſt diſpēſabilis. ſed hoc ſolū a ſede aplica ¶ Scōs caſus. pona
tur ꝙ iudex ciuitatis dat licentiā aliquē ſuſpenſum vel rotatū ſepeliri. et
amici eius poꝛtant eū ad eccīam. tunc dubitat' an pꝛeſbyteri debent eum
admittere ad ſepulturā eccīaſticā. Rn̄det' ſi talis fur fuerit ꝯfeſſus con
tritus et cōicatus tūc pōt ſepeliri in cimiterio. et h' cū licētia epi et pleba
ni. et tn̄ ſimpl' ſepeliri nō d; niſi amici pꝛomittant ſatiſfacere pꝛo eo ꝓ q̄
iſte fur eſt moꝛtuus ¶ Sed diceres. nunq̄d eccīa d; admittere ꝙ coꝛpa
ſuſpēſoꝝ ſepeliant' in eccīa et ꝙ oblatōnes et miſſe fiant ꝓ eis. Rn̄det' ꝙ
ſi talis ſuſpēſus de oīmbꝫ pctīs ſuis purā ꝯfeſſionē fecerat et digne peni
tuit et ſm̄ ꝯſtitutōem eccīaſticā in fine cōiōnē ſuſcepit. tūc l; de iure cōi ſi
bi ſepultura eccīaſtica denegatur tanq̄ malefactoꝛi publico. tn̄ ex grā p̄t
ſibi indulgeri. ſic ꝙ ad eccīaſticā ſepulturā admittat'. ⁊ ex ꝯn̄ti etiam ad
mittunt' ſuffragia talium moꝛtuoꝝ videlicet oblatōnes ⁊ miſſe ¶ Tertiꝰ
caſus. ponat' ꝙ aliquis ſacerdos ſit in caſtro alicuius pꝛincipis q̄ ſcribit
lrās ꝓ vindicta ſanguinis. tūc dubitat' an efficitur irregularis. Rn̄det'
ꝙ clericis ꝓhibet' ſtricte ne aliq̄s dictet vel ſcribat lrās ꝓ vindicta ſang-

uinis. ſʒ laicis ꝯmitti dʒ. et nullo mō ſubdiaconus diacon⁹ vel ſacerdos tale officium exerceat ne ad occiſionē aliquē inducat ꝑ tale officiū. qꝛ effi cereꝛ irregularꝭ. ꝛ hꝰ habeꝛ ī decretalib⁹ extra de clericis ¶ Quart⁹ caſus ponaꝛ ſi aliqͣs veniēs ad ecc̄iam videns calicē quēdā min⁹ caute dimiſſuʒ et ipſum recipiat et longo tpe detineat. tunc dubitaꝛ. vtrū talis poſſit ꝓ moueri ad ſacros ordines. Rn̄detur ꝙ ſi ille voluntarie fuerit ꝯfeſſus ꝛ ſatiſfecerit ecc̄ie. cuius calix fuerat. nec de hoc eſt nota vel manifeſta ſuſpi tio. tūc talis poſt penitentiā factam dūmō idone⁹ cognoſcaꝛ. poteſt ꝓmo ueri ad ſacros ordines. ¶ Quintus caſus ponaꝛ ꝙ ſi aliquis cā neceſſi tatis. videlicet cā nuditatis vel famis aliquid fureꝛ Tūc dubitaꝛ. vtꝝ te netur reſtituere. Rn̄detur ꝙ non. Nam oīs qui cibaria vel veſtē vel potum reciperet ex vera neceſſitate non teneꝛ ſimplr loquēdo reſtituere. qꝛ in neceſſitate oīa debent eſſe ꝯmunia. ſicut fuit in ꝓmitiua ecc̄ia tēpore aploꝝ. vt legiꝛ in actib⁹ aploꝝ. Et erant illis oīa cōia Uel alio mō rn̄deꝛ ꝓbabiliter ad dubiū ꝙ nō. nā oīs q̄ cibaria veſtē vel potuʒ recipet cā nu ditatis vel famis. ille teneꝛ de his penitere ꝑ aliquot ebdomadas. et hoc extrema nec̄itate cogente. ſi āt redderet ecōtra. nō teneꝛ penitere. licʒ iſta nō fiant de iure ¶ Sextus caſus. ponaꝛ ꝙ aliquis ꝓnceps ꝯmittat incen diū ecc̄ie ꝛ ponatur ꝙ egritudine ꝓuēctus ꝯfiteaꝛ ſuo capillano q̄ ipm ab ſoluit a vinculo anathematis. tunc dubitaꝛ. an iſte dʒ habere ecc̄iaſticā ſe pulturā Rn̄deꝛ ꝙ ſic. qꝛ heredes eius ꝯpellendi ſunt vt his q̄b⁹ iſte ꝓn ceps ꝑ incēdiū vel alio mō dānū fecerit iuxta facultates ſuas digne ſatiſ faciant ꝛ vt ſic aīa illius ꝓncipis a peccatis ꝑt liberari ¶ Ultimus caſus eſt. ponaꝛ ꝙ aliqͣs incēdiarius vel malefactoꝛ ecc̄iaꝝ a ſacerdote cōprehē daꝛ ꝛ ab eo interficiaꝛ Tunc dubitaꝛ an iſte clericus interficiēs eū ſit irre gularis. Rn̄deꝛ ſub diſtinctōne. nam ſi ille malefactoꝛ ei nocere noluerat ſed ſolū ſpoliare voluit ecc̄iam. tūc ſi interficereꝛ a clerico clericus eſt ir regularis. Si āt clericum voluiſſet interficere ꝛ clericus alio mō nō po tuiſſet euadere niſi ipſum interfeciſſet tunc eſt irregularis ſi talem malefa ctorem interficeret. ſed valde faciliter poſſet ſecū diſpenſari. Sed alij doc tores dicūt ꝙ ſimpliciter nō efficereꝛ irregularis. cum inter duo mala mi nus malū eſt eligēdū. mō minus videtur ineſſe ꝑiculoſitas ꝙ preſbyter interficeret illum. cū aliter euadere nō potuit ꝙ̄ ecōuerſo

Capitulū tercium de baptiſmo

O tu ſacerdos .i. accipias
Um cathezizas puerum tunc tres tibi ſumas
patrinos ſpͨ patrinos ſpͨ tres ꝑſone
Perſonas. et non plures quia ſufficiunt he
ſpͨ patrinis ſpͨ catholicā
His iniunge fidem puerum debere docere
illā orōem dn̄icā .i. dū venerit ad annos diſcretōnis
Atqʒ pater noſter. maturos dum tenet annos

¶ Iſtud eſt terciū caplm in quo autoꝛ determiat de tercio ſacramēto. qꝛ

autoꝛ ſupiꝰ determinauit de duobꝫ.ſ.eucharistia ⁊ ſacra vnctōne.q̄ ſunt ſa
cramēta reiterabilia. h iā determinat de ſacramēto irreiterabili.ſ.de bap
tiſmo Et diuidit̄ illa pars in duo.nā pͥmo definiat de ſacramēto baptiſ
mi. Scđo determiāt de negligētijs ꝯtingentibꝫ circa baptiſmuz. Scđa
ibi (Infans infantē) Pꝛima ps adhuc diuidit̄ in duo.nā pͥmo determiāt
de ꝑſonis reqſitis ad baptiſmū. Scđo remouet qđā dubia Scđa ps ibi
(Moꝛtis agens) Quātū ad pꝛimū dt ſic.qñcūqꝫ cathezizas puerū tūc
ſume ſolū tres ꝑſonas.et hi tres vel ille tres ꝑſone ſufficiūt.ad q̄s tres ꝑ
ſonas debes dicere ꝙ qñ ille puer venerit ad annos diſcretionis.ꝙ tunc
eum infoꝛmant pater noſter et fidem catholicam.

☞ Circa lrām eſt notandū. ꝙ cathezizo eſt vna dictio greca.et vꝫ tm̄
in latino ꝯ̄tum puerū bn̄dicere ante baptiſmū Et habet fieri in facie ec-
cleſie. Cathezizo pl'a ꝑcat.vn̄. Et cathezizo ꝯfirmo inſtruo ſacra Jubeo
vel doceo iungo redarguo ſperno

¶ Scđo notandū.ꝙ baptiſmꝰ differt a duobꝫ ſacramētꝭ p̄dictis tanq̄
reiterabile ⁊ irreiterabile. qꝛ duo p̄cedētia ſtꝭ reiterabilia. qꝛ nō inducūt
effectū eternū.vt eucharistia ⁊ ſacra vnctio. Et iō dicunt̄ reiterabilia.qa
plura pn̄t in eodē hoīe reiterari. ſꝫ baptiſmus ꝯfirmatio ⁊ oꝛdo dicūtur
irreiterabilia.iō qꝛ inducūt effectū eternū ¶ Vn̄ baptiſmus ſic definitur
Baptiſmꝰ eſt caracter indelibilis aīe impꝛſſus ꝑquē baptizati differūt a
nō baptizatis .vn̄ baptiſmꝰ in greco idē eſt qđ lotio in latino. qꝛ ſicut aq̄
mūdat coꝛpus exteriꝰ viſibil'r.ſic baptiſmꝰ inuiſibil'r ⁊ ſupnatural'r mū-
dat aīam interius.vn̄ btūs Augu.aq̄ coꝛpꝰ tāgit ⁊ mētem abluit

¶ Tertio notādū.ꝙ triplex ē baptiſmꝰ ſm ꝙ habet̄ in decretalibꝫ.ſ.bap
tiſmꝰ flumis. flamis.et ſanguis. Baptiſmꝰ flumis ē pͥncipal' baptiſmꝰ
q̄ fit cū aqua fontis ex grā ſpūſſci Sꝫ baptiſmus flaminis eſt qui fit igne
ſpūſſci cū gratia ſpūſſancti. Et illo baptiſmo beata virgo maria baptiza-
ta eſt.ſed Albertus dt ꝙ vero baptiſmate ſicut apl'i baptizata eſt ꝯ̄uis
ipſa non legitur eſſe baptizata in aqua fontis.ſed fuit baptizata in gratia
ſpūſſancti. Sed baptiſmus ſanguinis eſt quando ꝓpter fidem chꝛiſtia-
nam ſanguis effunditur Et ſic ſancti martyres qui ſanguinē ꝑ xp̄o fude
runt et pueri innocentes per talem baptiſmū fuerunt baptizati.

☞ Quarto notādū.ꝙ ſacramētū baptiſmi eſt inſtitutū q̄drupl'r ſm ꝙ
q̄tuoꝛ ſunt genera cauſaꝝ.ſ.genꝰ materiale finale efficiēs ⁊ foꝛmale Nā
quo ad cām materialē tūc baptiſmus eſt inſtitutꝰ in aq̄ q̄ eſt cōis ⁊ ge-
neralis oībꝫ. Rō eſt.qꝛ ſicut legit̄ Chꝛiſtꝰ in ioꝛdane eſt baptizatus in aq̄
que eſt cōis oībꝫ Et iō dicit Magiſter.q̄rto ſniaꝝ ꝙ baptiſmus non
debet fieri in vino nec in lixiuio nec in aqua turbida niſi tēpoꝛe magne ne
ceſſitatis Sed ſm cauſam foꝛmalem.tūc baptiſmus eſt inſtitutus a xp̄o
quando dixit. Marci vltimo. Jte baptizantes in nomīe patris et filij et
ſpirituſſancti. Et hec foꝛma debet ſeruari a quolibet baptizāte. Et ideo
ſi aliquis baptizaret puerum ſic dicendo. Ego baptizo te in nomine
patris et filij et ſpirituſſancti ⁊ in nomine ſancti Nicolai.illa foꝛma non
valeret. Et ideo talis puer coꝛam deo omnipotenti baptizatus non eſ-
ſet.ideo ꝙ ibi dimitteret foꝛmam inſtitutam et aliquid ſuper adde-
ret. Quia tali foꝛme nihil eſt addendum. Et ideo mulieres baptizātes

pueros tpe neceſſitatis qnq3 negligūt pueros aliq̄d addētes ad verā formam dicentes. ego baptizo te in noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſci ꝛ btē ꝟginis marie ꝛ beati nicolai. et iſte ſic facientes grauiſſime peccant. et credendū eſt puerū talem ſi ſupuixerit eſſe rebaptizandū. Cauſa efficiēs baptiſmi fuit xp̄s. ſed effectus baptiſmi eſt ablutio in fine ꝛ ꝓmptitudo ad bonū et tarditas ad malū. Sed finis baptiſmi eſt ablutio peccati originalis et tranſitus regni celeſtis ſi innocēter baptizatus cuſtodiatur.

¶ Itē nota circa cām efficientē ꝙ xp̄s baptiſmū inſtituit vt q̄dā doctores dicūt cū de latere ſuo ſanguinē ꝛ aquā voluit emanare et poſtea aquā ſanctificauit dicens. niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄ ꝛ ſpūſcō nō intrabit regnū celoꝝ. Joan. iij. Itē baptizandus cū p̄mo ad ecc̄iam venerit. tūc p̄mo interrogatˀ vtꝝ abrenūciet diabolo Et rn̄dent patrini abrenūcio. Et iterum q̄ritˀ. vtꝝ credat in patrē et filiū et ſpm̄ſcm̄. Et iteꝝ patrini rn̄dent credo. ꝛ per hoc baptizandus inſtruitˀ de vita et fide. Nā de vita docetˀ abrenūciare diabolo. ſed de fide docetˀ credere in ſanctam trinitatē Etiā interrogatˀ. ſi credit in ecc̄iam catholicam ſcōꝝ cōionē remiſſionē peccatorū Rn̄dent patrini credo. Poſt iſtam interrogatōem ꝛ reſponſionem puulus per ſacerdotem in faciem ſufflatur. ꝑ hoc exhortatˀ ad miniſterium dei. vt expellanˀ ab eo diabolice ptātes. et ſm̄ beatū Auguſtinū hec oīa fiunt ex iperio ſaluatoris qui dixit diſcipulis ſuis. Ite docete om̄es gentes baptizantes eas in nomine patris et filij et ſpirituſſancti.

¶ Item nota ſm̄ Albertū. ſicut ſunt ſeptē dona ſpūſſci. ſic etiā ſeptē ſūt dona ipius baptiſmi Primū eſt. ſalis collatio. vn̄ dɩ̄ venerabilis Beda. ſal bn̄dictū datˀ in os baptizandi. vt ꝑcipiat doctrinā vere fidei Scōm donū eſt. auriū ꝛ narium cum ſputo linitio qḋ fit exēplō xp̄i qui lutū cū ſputo faciens mutū et ſurdum ſanauit. Joan. ix. Et oculos ceci nati liniuit. Tertium donū eſt ſignatio pectoris cū oleo vt cuſtodiat cor ſuū inuictū Quartū donū eſt. ſignatio inter ſcapulas cū oleo per quā fortitudo ꝛ armatura ↄtra diabolū denotatur. Quintum donū. ipſa imerſio aq̄. Ubi nota ꝙ trina imerſio fit in fonte per qḋ deſignatˀ triduana ſepultura xp̄i q̄ tribus diebus et noctibus fuit in ſepulcro. Circa id additˀ vna cautela q̄ eſt talis. Nam ſi puer ſit ita debilis ꝙ nō poſſit ter imergi fonti tūc ſola terna aſpſio aque ſufficeret. Sextū donum eſt vnctio facta in vertice cum criſmate. Septimū donum eſt criſmatio facta in fronte quod ſignificat effectum ↄtemplationis diuine ꝛ ↄgnitionis eterne

¶ Item nota. ꝙ puer debet ſolū tres patrinos habere. hoc eſt in ſignū ſcē trinitatis. Uel iō. qꝛ oīe verū teſtimoniū ſtat in ore duoꝝ vel triū. Si aūt eſſent plures ꝓpter pauptatē parentū. vel ſi eſſet vnus tēpore neceſſitatis nō ipediret ſacramentum baptiſmi. ita ꝙ ex hoc ſacramētū baptiſmi non haberet effectū ¶ Item nota. duo ſunt que precedunt hɔ ſacramētum. ſ. exorziſmus ꝛ cathezíſmus. Cathezíſmus precedit non ad ei⁹ inſtructionem. ſed quo ad fidei ſuſceptionem, profeſſionem ꝛ ſponſionem quā facit puulus nō in ꝓpria pſona. ſ3 ꝑ vicariū. ſ. ꝑ patrinos. Exorziſmus etiā p̄cedit baptiſmū. i. adiuratio ↄtra malos ſpūs et ſuggeſtiones eorūdē vt depellatˀ ptās diaboli. ita ꝙ minuitur ne poſſit ſalutem in paruulis impedire. ſicut antea potuit ¶ Et de tali incidit tale dubium. Si

aliqs moreref post exorcismū ꝛ cathecismū et nō baptizaref. vtꝝ talis ſi ne baptiſmo aliquē haberet effectū ſaluādi. Et videf ꝙ nō. qꝛ baptiſmꝰ ē ianua ſancte matris eccleſie. et ſine baptiſmo nullꝰ liberaf a dānatōne. Rñr ad dubiū. ꝙ exorciſmꝰ ꝛ cathecismus nō pñt aliquē liberare a pena vt q̄dā doctores volūt. ſ3 q̄dā doctores dicūt ꝙ cathecismus aliq̄ mō ab ſoluit ip̄m hoīem a pena. Et ꝑ illo ſciendum ꝙ pena ē multiplex. Nā q̄dā ē pena dāni et ſenſus. ꝛ iſtā penā ſuſtinēt aīe in inferno exñtes. ꝛ dr̄ iō pena dāni. qꝛ carēt viſione dei. ſ3 dr̄ iō pena ſenſus. qꝛ patiunf in aīa ꝛ poſt diē iudicij tā in aīa q̄3 in corꝑe patienf. qꝛ tūc ibi erūt ſenſus. vt p3 de diuite epulone. Luc. xvi. dicēte. crucior in hac flāma. Aliq̄ ꝟo aīe nec hñt penā dāni nec ſenſus. vt fuerūt ſancti patres olim in limbo. Alia ē pena ſenſus et nō dāni. ꝛ talis pena ē aīaꝝ in purgatorio exñtiū q̄ l3 hñt penā ſenſus et patiunf in aīa. tñ nō hñt penā dāni. qꝛ ſperāt q̄tidie hr̄e viſionē dei. Quarte ꝟo hñt penā dāni et nō ſenſus. vt pueri q̄ moriunf ſine bap tiſmate. illi eīm penā dāni hñt. qꝛ carēt viſione ſancte trinitat3 et non hñt penā ſenſus. qꝛ nō patiunf in aīa. Et dicūt doctores ſacre ſcripture ꝙ gau diū eoꝝ vel delectatio ē maior q̄3 alicuiꝰ hoīs in hoc mūdo. q̄ſta p̄t haberi ex naturali reꝝ cognitōe. Tūc igif ad dubitatōem Rñr ꝙ ſi talis pu er nō fuerit baptizatꝰ tūc nō fruif diuina viſione. Et qñ tūc arguif. g̃ ca thecismus et exorciſmus nulliꝰ ſunt effectus. Rñr ꝙ alleuiant eis penā ſ3 tñ fruitōe diuine viſionis carēt. ¶ Ultimo nota. dubitaret q̄s. vtrum poſſit fieri dilatio poſt exorciſmū et cathecismū ad tres vel ad q̄ttuor an nos. Ibi rñdef ꝙ ſecuriꝰ et melius ē ꝙ ſtatim poſt exorciſmū baptizef ꝓpf tres cauſas. Prima ē. vt morbo ꝯueniēs remediū exhibeaf. qꝛ ſi dif ferret aliqs exhibitōem remedij. tūc qñq3 morbꝰ in puero fieret incurabil' vt videmus illō in exterioribꝰ qñ medela nimis tarda ē tūc morbꝰ fit in curabilis. vt g̃ morbo ſtatim ꝯueniens remediū preſtef tūc puer ſtatim d3 baptizari ne morbꝰ in puero fiat incurabil'. vñ apl's. oēs naſcimur filij ire Ephe. ij. Pro q̄ ſciēdū ꝙ duplex ē gñatio. q̄dā ē in vtero ꝛ ē illa qñ aīa infundif corpi. Alia ē gñatio ex vtero ꝛ ē qñ puer in natiuitate generaf. nō ſtatim qñ aīa infundif ipi corpi. tūc ibi ē morbꝰ. ꝛ g̃ qñ ex vtero gene raf tūc imediate morbꝰ d3 curari. ꝛ ꝑ ꝯñs d3 ſtatim baptizari. Scd̄a cā ē ne puer morte ꝑueniaf. qꝛ nec exorciſmꝰ nec cathecismꝰ curāt pueꝝ. ſ3 ſolū baptiſmꝰ. et ne fiat periculū tūc puer ſtatim ē baptizandꝰ. ¶ Ter cia cā ē. ne puer a diabolo opprimaf. qꝛ diabolus p̄t puerū opprimere añ baptiſmū ex ꝑmiſſione diuina. iō imediate puer eſt baptizandus poſt ex orciſmū et cathecismū ꝓpter tres cauſas dictas.

.i. q̄ inclinatꝰ ē ad mortē .i. ex vtero ſue matris
Mortis agens puer officium dum naſcitur ille
s^c hoīe illud ſacramētū .i. aliquā
A quocunq3 poteſt baptiſmum ſumere. nec quam
.i. in q̄cūq3 linea ꝯſanguinitat3
Perſonam reijcit. quocunq3 modo ſibi iunctam
s^c ꝛ h̄ ē veꝝ .i. baptizādi s^c a tali ꝑſona. ſ. illa. ego baptizo te in noīe ꝛc̄
Dummodo mergendi ſeruetur debita forma

s. talis infans .i. decedit .i. oleo ſcificato
Si tunc non moritur criſmetur criſmate ſacro
.i. nõ ẽ necce .i. ad hũc puer̃ .i. vocare s. i. teſtimoniũ
Non opus eſt aliquos hunc accerſire patrinos

¶ Hic mgr̃ remouet dubiũ ꝛ ẽ illud. ſi aliqs puer eẽt natus ꝛ ad morte inclinatꝰ quõ hmõi puer eẽt baptizãdꝰ. Ad hͦ dubiũ rñdet lr̃a ſic. qñcũqꝫ puer ẽ agens officiũ mortꝭ .i. qñcũqꝫ puer ẽ iclinatꝰ ad morte in pñcipio ſue natiuitatꝭ tũc ille puer dꝫ baptizari a qcũqꝫ ſiue a muliere ſiue a viro et nõ debẽt ſpernere pſonas qcũqꝫ mõ tales pſone ſint ſibi iũcte Et ille baptizans dꝫ obſeruare debitã formã q̃ ẽ talis. ego baptiſo te in noĩe patris et filij ꝛ ſpũs ſci. Et ſi ille puer nõ moriť tũc poſtmodũ dꝫ criſmari ſacro criſmate. i. oleo ſcificato. Et in tali caſu nõ ẽ neccãriũ patrinos vocare ad baptiſmũ nec dꝫ cathezizari. ☞ Circa lrãm. Primo ẽ ſciendũ ꝙ ſi mulier in tali necitate baptizaret puer̃ ſuũ nõ eẽt iõ a viro ſuo ſepanda. et ſic ꝯſimilr̃ intelligendũ ẽ de viro ꝛ de patre ꝛ de alijs ꝯſanguineis. ¶ Scdo nota. ꝙ circa ſacramẽtũ baptiſmi tria ꝯcurrũt. ſicut circa alia ſacramẽta. ſ. ſacramẽtũ tm̃. res ſacramẽti. ꝛ ſacramẽtũ ꝛ res ſacramẽti ſil. nã ſacramẽtũ baptiſmi ẽ fons ꝛ aq̃ bñdicta illiꝰ fontꝭ. ſꝫ res ſacramẽti ẽ gr̃a ſpũaliter data ꝛ ſpẽaliter p quã hõ in fide ꝯfirmať. ꝛ g̃. ꝓ tãto aliqs baptizať vt ſibi gr̃a augmẽteť ꝛ vt in fide ꝯfirmeť. ſꝫ res ſacramẽti ꝛ ſacramẽtũ ſilr̃ ẽ caracter idelibilis aĩe ipreſſus. ☞ Tercio notandũ. ꝙ ſacramentũ baptiſmatꝭ adhuc alr̃ notificať. ꝛ hͦ ſic ſacramẽtũ baptiſmatꝭ ẽ pñcipiũ vite ſpũalis p qͦ fit ſigillũ ꝛ cuſtodia mẽtiſqꝫ illuminatio. Nã pmo dr̃ (ẽ pñcipiũ vite ſpũalis) nã ipe baptiſmus ẽ ianua regni celeſtꝭ p quã opꝫ vnũquẽqꝫ fidelẽ intrare ad eternã vitã ꝑcipiendã et ſic merito baptiſmꝰ dr̃ pñcipiũ vite ſpũalis. qꝛ diſponit nos ad vitã eternã Joãnis. ij. niſi qs renatꝰ fuerit ex aq̃ ꝛ ſpũ ſcõ nõ intrabit in regnũ celor̃. Secũdo dr̃ (p qͦ fit ſigillũ) ꝛ hͦ ſilitudinarie. qꝛ ſicut p ſigillũ vna lr̃a diſcerniť ab alia ſiue cognoſciť. ſicut lr̃a epĩvl ꝯſulũ p ſigillũ ipreſſum cognoſciť differre a lr̃a militꝭ vel comitꝭ vel baronis. ſic nos chriſtiani p hͦ ſacramẽtũ baptiſmi et ſigilli diſtinguimur ab alijs hoĩbꝰ. ſ. a gẽtilibꝰ ꝛ a iudeis ꝛ ſic de alijs. Tercio dr̃ (ꝛ cuſtodia) qꝛ ibi ẽ caracter indelibilr̃ ipreſſus aĩe eternalr̃. vñ caracter ſic definiť Eſt q̃litas aĩe diſponẽs potẽtias eiꝰ ad ꝯſequendũ maiorẽ grãm. Quarto dr̃ (ꝛ mẽtis illuminatio) qꝛ p baptiſmũ fides ĩtroduciť ꝛ mens. i. aĩa illumiať. ☞ Itẽ nota ꝙ cã efficiẽs huius ſacramẽti ẽ duplex. ſ. pñcipalr̃ ꝛ inſtrumẽtalis. Cauſa efficiẽs pñcipalis huiꝰ ſacramẽti ẽ ipe xp̃s. ſꝫ cã efficiens inſtrumẽtalis huiꝰ ſacramẽti ẽ ſacerdos vel miniſter. Itẽ cã finalis pñcipalr̃ loquẽdo huiꝰ ſacramenti ẽ deletio oĩm pctõr̃ et oĩm penar̃. Et g̃ ipe baptiſmus eſt dignior oĩbꝰ ſacramẽtis in efficacia. Vñ ſciendũ ꝙ pena ẽ duplex q̃ ad pñs. ſ. eternalr̃ et temporalis. Nã pena tpalis eſt q̃ nobis hic infligiť. ſicut eſt ſitis ꝛ fames et illã penã nõ delet baptiſmꝰ. Sꝫ pena eternalis ẽ q̃ aſſumpta eſt a pmo hoĩe ex peccato ꝛ iſtã delet baptiſmꝰ. ¶ Et ex hoc dicto ſolniť vna dubitatio q̃ talis eſt. vtr̃ baptiſmus delere pt peccata in adulto. ꝛ dr̃ ꝙ ſic. qꝛ baptiſmus ẽ talis efficacie ꝙ delet oĩa peccata actuale ꝛ originale

Iſto ſic ſtante. Ponatur caſus poſſibilis. ſi eet aliqs iudeus et ferret ſentē tiā iuſtā corā iudice in aliquē hoiem malū. Ex hoc tūc erit irregularis et in hoc nō peccat. mō ſi tunc talis baptizaretur. tunc qritur vtrū ibi irregulari- tas diſpenſetur. Ad hoc rñr ſm aliquos q nō. qr baptiſmus delet peccata ſed iſtud nō eſt peccatū. igitur etc. Sed alij dicūt q etiā baptiſmus auferret irregularitatē et arguūt ſic. ſi aufert maius etiā aufert minus. ſed maius ē pec catū q̄ irregularitas. qm̄ ppter peccatū aliqs dānatur nō aūt ppter irregu- laritatē. ¶ Itē ſciendū q puer tali mō baptizatus vt docet lra. obſerua ta debita forma verbor. vt pdictū eſt. debet poſtea in eccleſia criſmari vt dt mgr in lra. et rō huius ē. qr alias nō eet pfecte baptizatus. qr nō haberet dona q cferuntur in baptiſmo de qbus pus dictū ē. Itē debita forma vt ſup patuit. eſt ego baptizo te in noie patris et filij et ſpūs ſancti. Et licet illd p nomē (ego) determinate intelligitur in illo verbo pme pſone. ſ. baptizo tn̄ reqritur vtiqz q expreſſe ponatur. Itē illa verba iā plata debēt eē oīno ſilia in ſcatōe teutonico et in eodē ordine. qr alias laicus nō poſſet baptiſare qd eſt ptra intentōem lre. ¶ Itē ſciendū. talia verba debēt pferri ſine aliq̄ rum alior verbor interpoſitōe. qr ſi caderet trabs vel aliqd aliud eueni ret ex improuiſo et terreret baptiſantē. et ſi tunc diceret preſbyter ſic bap- tiſans. ego baptiſo te. aliqd eſt ibi. in noie patris et filij et ſpūs ſancti. talis puer nō eēt baptizatus. qr illa verba (aliqd eſt ibi) nō ſunt de forma vbo rum baptiſmi. ¶ Itē. ſi laicus nō intelligens latinū diceret hec vba. ego baptiſo te in noie patris et filij et ſpūs ſancti q ſunt verba baptiſmi et non ſciret qd p iſta vba notaret ipe nō pt p ea baptizari. cū ad baptizantē re- qritur intentio baptizandi. et cū hoc reqritur q intelligat qd verba cer- nentia formā baptiſmi ſcant ſiue repſentant. ¶ Itē ſciendū Si in caſu neceſſitatis puer ad fontē teneretur cū debita forma verbor talis eēt bap tizatus. et ex illo pz q in caſu neceſſitatis ſola aſpſio aque ſufficit ad bap tiſmū. Itē magiſter dt q in caſu neceſſitatis nulla pſona abijcitur de baptiſ mo. Diceret ḡ qs. vtr iudeus q nō eſt baptizatus vel paganus vel ſar- racenus poſſet aliquē baptizare. Rñr q ſic dūmō haberet intentōem bap tizandi. et ſciret debitā formā verbor. illud videtur patere ex hoc. qr bea- tus ioannes chriſtū in iordane baptizauit et tn̄ ipemet nō fuit baptizatus Et ex illo manifeſte patz vlterius. q nullus debet ſeipm baptizare. et hu ius exemplū eſt. qr chriſtus a ioanne baptiſta voluit baptizari niſi aliqs ſpēaliter p bonā intentōem baptizaretur de quo infra dicetur ibi. iudeus cur- rens ptritus etc. ¶ Notandū lra dt. quilibet hō pt baptizare circa hoc dubitatur. vtr hoc ſit ver. et arguitur q nō. qr hoc eſt ſolū cōmiſſum ſucceſſo ribus aplor. id eſt ipis ſacerdotibus. igitur nō ois hō pt baptizare. pña tenet. ſed ans pbatur p dictum marci. xvi. vbi chriſtus dixit ſuis diſcipulis et eor ſucceſſoribus ſacerdotibus eūtes docete oēs gētes baptizātes eas ī no mine patris etc. Sed in oppoſitum eſt lra pūs. q a quocunqz puer pt baptizari. igitur etc. Ibi rūdetur q aliquē baptizari intelligitur dupli̇r. vno mō ex officio. ſic ſolū ſacerdos baptizat. alio mō ex articulo neceſſitatis et ſic qlibet pſona pt baptizare. et ſic intelligitur lra. ſed de illo pmo dicto intelli- gitur dictum marci et nō pſens lra. ¶ Tunc ad rōnem qn̄ dr. tamen hoc ſolum eſt cōmiſſum ſucceſſoribus apoſtolor. id eſt ipis ſacerdotibus. ibi

Rñr ꝙ h̄ ē intelligendū de officio ſic ꝙ ſolū ſucceſſoꝛibꝫ apl'oꝝ ē ꝯceſſum ex officio baptizari nō autē ex articulo neceſſitatꝭ. ¶ Itē nota dubitaret q̄s vtꝝ puulus p̄t baptizari. Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ vt habet̄ p beatū marcū loco allegato. tūc talis q̇ crediderit et q̇ baptizatꝰ fuerit ſaluꝰ erit. mō puulꝰ adhuc nō credit. iō nō p̄t baptizari. Maioꝛ pꝫ. qꝛ q̇ nō habuerit fidem nec crediderit nō p̄t baptizari. ſꝫ ille puulꝰ nō hꝫ fidē. igit̄ nō p̄t baptizari. Ad h̄ rñr ꝙ fides ꝓut hic ſufficit ē duplex. nā q̄dā ē fides ꝓpꝛia. q̄dā ē fides aliena. mō q̄uis puer nō hꝫ fidē ꝓpꝛiā. hꝫ tñ fidē alienā ¶ Sꝫ diceret q̄s. ſub q̄ ḡ fide baptizat̄ puer cū fidē ꝓpꝛiā adhuc nō hꝫ Ad illō ē dōm ꝙ puer baptizat̄ in fide patrinoꝝ. ¶ Sꝫ ꝯ h̄ arguit̄ ſic. ſtat q̄nqꝫ ꝙ patrini ſunt male fidei. videlicꝫ ꝙ foꝛte ſunt heretici ⁊ ſic de alijs. ⁊ ſic tūc ſtaret ꝙ puer baptizat̄ in mala fide. Ad illō rñr ſm̄ beatū auguſtinū ꝙ triplex ē fides. ſ. ſeminata. germinās. et matura. Fides ſeminata ē q̄n puer ē baptizatꝰ. qꝛ tūc ſtatim in eo fides chꝛiſtiana ſeminata ē a ſpū ſcō. et iō tūc in fide eccleſie baptizat̄. ⁊ ſic tūc nō obſtat ꝙ q̄nqꝫ patrini ſītꝭ male fidei vel etiā ip̄e ſacerdos baptizans. qꝛ ꝓpterea puer nihilominꝰ baptizat̄. qꝛ ei īmp̄mit̄ ſacramētū baptiſmi in fide eccl'ie. Sꝫ fides germinās ē q̄n talis puer creſcit ī adoleſcētia. ⁊ ſi tūc puer floꝛet in ꝟtutibꝫ chꝛiſtianis. tūc hꝫ fidē germinātē. Sed fides matura. q̄n puer ꝑuenit ad annos diſcretōis ſciens diſcernere bonū a malo. ⁊ ecōuerſo. tūc hꝫ fidē maturā. et p h̄ tūc dꝛ ꝙ vbi patrini erāt heretici vł' male fidei. tūc ille puer nō baptizat̄ in fide mala. qꝛ baptizat̄ in fide apl'oꝝ ⁊ in fide ſacramēti. ⁊ ſic fides mala ip̄oꝝ patrinoꝝ nō ſuccedit in paruulū ex eo ꝙ ibi acq̇rit rē ſacramēti. ¶ Ultimo nota. qꝛ dubitaret q̄s. vtꝝ puero gr̄a ꝯfert̄ ī baptiſmo Et videt̄ ꝙ ſic. nā illi ꝯfert̄ gr̄a q̇ dignꝰ ē vita eterna. ſꝫ ip̄e puer baptizatus dignꝰ ē vita eterna. igit̄ ei ꝯfert̄ gr̄a Maioꝛ ē nota. minoꝛ pꝫ de ſe. Sꝫ in oppoſitū arguit̄ ſic. ad oēm grām ſeq̄t̄ iuſtificaᵒ. ſꝫ ī puero nō ē iuſtificatio igit̄ ⁊c. ꝯña ꝓbat̄ p dictū btī auguſtini q̇ dꝛ. q̇ creauit te ſine te nō iuſtificabit te ſine te. ſꝫ puer nō hꝫ ꝯſenſum q̇ req̇rit̄ in iuſtificatōe. Ad illō rñr ꝙ gr̄a ꝯfert̄ tripl'r. pᵒ ex merito paſſionis xp̄i. qꝛ hō exn̄s in valle miſerie pn̄tꝭ vite nō potuit liberari p hoiem nec āgelū. ſꝫ ſolū deꝰ ⁊ hō ip̄m liberauit ſua amara paſſione q̄ paſſiōe ſumꝰ redēpti oēs. Scdō. gr̄a ꝯfert̄ ꝟtute aliene fidei. qꝛ ſicut nos ſumꝰ baptizati ab alienis. ſic nos ſubleuemur ab alienis. ſꝫ ꝟtute aliena ſumꝰ lapſi. qꝛ ex ꝟtute ꝓthoplaſti. i. p̄mi hoīs ſic etiā ip̄e hō ex ꝟtute aliena ſubleuat̄. ſ. ex ꝟtute dei. Tercio. gr̄a ꝯfert̄ alicui rōe ſacramēti. qꝛ h̄ ſacramētū ē deletō oīꝫ pctōꝝ ⁊ culpaꝝ. qꝛ culpa et gr̄a nolūt ſe cōpati. ḡ cū gr̄a īducit̄. culpa remittit̄ Tūc ad rōem dꝛ. licꝫ ip̄e puer nō hꝫ iuſtificatōem ꝓpꝛiā. hꝫ tñ iuſtificatōeꝫ alienā q̄ ſufficit ſibi.

De ſacra ꝯfirmatōne

.i. in ſuſceptōe ſacre ꝯfirmatōis .i. neccāriū
In ꝯfirmando nō eſt opus eſſe patrinos
sᶜ patrinꝰ .i. req̇rit .i. ſolꝰ patrinꝰ sᶜ epō. sᶜ ꝯfirmādū
Unus erit tantum qui preſentabit eundem
sᶜ ꝯfirmādꝰ .i. bn̄dictōem
Iſte cathezismum nō ſuſcipiat prohibemus

¶ In iſta pte autor defīniat de ſacra ꝯfirmatōe ꝛ dt ſic. qñ aliq̄s dꝫ ꝯfirmari tūc nō eſt opꝰ ibi eē tres pſonas vel patrinos. ſꝫ ſufficit vna pſona vel vnꝰ patrinꝰ q̄ eū pn̄tat epō Et ille q̄ dꝫ ꝯfirmari nō dꝫ cathezizari. ſꝫ extra lrām ille q̄ eſt patrinꝰ in ꝯfirmatōe cū illo (cuiꝰ eſt patrinꝰ) non dꝫ cōicare nec pticipare in affinitate. qꝛ i ꝯfirmatōe ꝯhiꝰ cognatio ſpūalis q̄ īpedit matrimoniū. qꝛ aliqualr̄ cognatio dꝛ Et iō ſi aliq̄s ducit puellā an̄ eū ad hoc vt ſuſcipiat ꝯfirmatōem. matrimoniū cū ipſa ꝯhere nō pt. qꝛ ē filia ſpūalꝰ.
¶ Circa lrām ē notādū q̄ ad ipām ꝯfirmatōem q̄nqꝫ req̄rūtur. Primo requirit̄ materia. vñ materia ꝯfirmatōis ē criſma q̄d ꝯficit ex duobꝫ. ſ. ex oleo ꝛ balſamo. et p oleū deſignat̄ noua grā q̄ in ꝯfirmatōe ꝯfert̄. nō grā q̄ dat̄ in baptiſmo. qꝛ grā baptiſmi dat̄ in remiſſionē peccatoꝝ Sꝫ grā ꝯfirmatōis dat̄ in ꝯfirmatōe vt hō ſit firmus. et fortis ad reſiſtendū diabolice pugne Sꝫ p balſamū deſignat̄ odoꝛ bone fame ꝛ bone opatōis. Scdo in hoc ſacramēto ē foꝛma. et ē talꝰ. Signo te ſigno ſancte crucis et inungo te criſmate ſalutis in noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpūſcī. Et illa foꝛma a q̄libet epō eſt ſeruāda. Tercio req̄rit̄ locꝰ. ſ. frons. qꝛ hec eſt vna ps magis apparēs et manifeſta. et p h̄ deſignat̄ q̄ illud ſacramētum dat̄ ꝯt̄ pugnā vicꝫ vt publice velit noīꝰ xpī ꝯfiteri corā oībꝫ hoībꝫ Quarto req̄rit̄ pſona ꝯfirmās. vt ē epꝰs. Vñ eſt ſciendū. q̄ duo ſacramēta a ſolo epō ꝯferunt̄. ſ. ſacramētū oꝛdinis et ſacramētū ꝯfirmatōis Rōem illiꝰ dt Magiſter q̄rto ſniaꝝ. qꝛ per iſta duo ſacramēta ꝯfert̄ plenitudo grē. Et iō ꝯferuntur a pſona q̄ hꝫ plenitudinē ptātis. ſ. ab epō Quinto req̄ritur intētio. ꝛ hec exprimit̄ p v̄ba qñ dt epꝰs. ſigno te ꝛc̄. Vñ ad illa q̄nqꝫ adhuc duo ꝯcurrūt. ſ. pugna et noua grā Pugna iō q̄ debemꝰ publice nomē xpī ꝯfiteri Sꝫ noua grā vt nō efficiamur tā ꝓmpti ad peccandū. vñꝰ Frons ꝯfirmatur p̄ſul intentio verba Grā donat̄ ꝯſtans ad bella paratur ¶ Sed diceres. q̄ eſt rō oꝛdinis q̄re poſt baptiſmū h̄ defīniat de cōfirmatōe Rñdet̄ q̄ iō facit. pꝛimo. qꝛ in ꝯfirmatōe dat̄ grā ad roboꝛandū baptiſmū. ſ. q̄ hō audacter et ſine timoꝛe ꝯfiteatur nomē xpī corā infidelibꝫ. Scdo iō facit. qꝛ iſta duo ſacramēta. ſ. baptiſmus ꝛ ꝯfirmatio immediate ſequūtur. qꝛ nullus pt ꝓcedere ad ſacros oꝛdines niſi ꝯfirmatꝰ ſit et baptizatus Sed qñ q̄ritur. q̄re nō fecit ſpēalē tractatū de ꝯfirmatōne ſicut de baptiſmo. Rñdetur q̄ iō. qꝛ circa ꝯfirmatōem nō habent̄ aliq̄ caſus difficiles ſicut circa baptiſmū et alia ſacramēta. iō per modū doctrine et notabilis in caplo de baptiſmo defīniat de ꝯfirmatione

¶ Scdo notandū. in ꝯfirmatōe tria ſunt notanda. pmo q̄re q̄s iungat̄ ſcdo q̄re i ſignū ſcē crucis iungat̄. tcio q̄re in facie pcutit̄. De pmo ē ſciendū. q̄ q̄tuoꝛ vicibꝫ iungit̄ vicꝫ ter in baptiſmo et ſemel in ꝯfirmatōe. pꝛimo vngit̄ i pectoꝛe. et p h̄ deſignat̄ q̄ dꝫ ſuſcipe ſciam ꝛ ſcītatē et reijcere oē malū Scdo vngit̄ int̄ ſcapulas ad deſignandū q̄ oēm pigriciā reijciat et ſuſcipiat opatōem bonā Et his duobꝫ modis vngitur oleo ꝯſecrato. Silr̄ et tercio vngitur in vertice cū criſmate. et per h̄ deſignatur q̄ ſp dꝫ eē patꝰ reddere rōem de fide Quarto in ꝯfirmatōe vngit̄ directe in frōte p h̄ deſignat̄ augmētū grē et actꝰ ſtrēnui exercēdi in fine. vt ſi aliq̄s vellet ꝯtradicere fidei tūc dꝫ ſtrēnue ꝛ publice ꝯfiteri nomē chꝛiſti. ¶ Scdo q̄ritur h̄ vicꝫ q̄re in ſignū crucis ꝯfirmat̄. Rō eſt. qꝛ oīa ſacramēta vidē

tur ſumere efficaciā a paſſione xp̄i quā ꝓ redēptōne hūani generis in ara
crucis ſuſtinuit. qꜭ aduerſa ptās ſupat̄ ꝑ crucē. g̅ in ſigno crucis q̄libet cō
firmat̄ ¶ Tercio q̄rit̄. q̄re q̄s in faciē ꝑcutit̄ Rn̄det̄ ꝙ h̄ eſt q̄druplici rō
ne. p̄ma eſt. vt illud meliꝰ memorie iprimat̄. g̅ d̄t ep̄s recordare Alt rō ē
qꜭ ɔfirmatio ē ſacramentū irreiterabile. ꝛ g̅ nccē eſt vt memorie imp̄ma
tur ne iteretur Scd̄a rō ē. vt diabolica ptās expellat̄ Eſt ei ſignū patien
tie ꝛ hūilitatis ꝑ q̄d diabolꝰ expellitur. ſicut legitur de q̄dā obſeſſo q̄ de/
dit alapā cuidā monacho quā monachus patiēter ſuſtulit p̄bēs ei aliam
maxillā iuxta ɔſiliū ſaluatorꝫ diabolꝰ āt patiētiā illiꝰ monachi nō potuit
tolerare. iō illū obſeſſuꝫ reliq̄t et euaſit. et ſic iſte liberatus erat Tercia rō
eſt. vt hō ɔfirmatus ſit fortis in fide. vbiqꜭ nomē xp̄i ɔfitēdo. qꜭ ɔfirma
tio datur baptizato ꝓpter cōſtantiā fidei. ſic ꝙ hō fiat ita fortis in fide ꝙ
nunqꜭ erubeſcat nomē dei cōfiteri Quarta rō eſt iſta ad rep̄ńtatōem cō
firmatōis aploꝝ. qꜭ apl̄i confirmauerunt ꝑ impōnem manus et iſtā ɔfir
matōem ꝑcat ꝑcuſſio ep̄i in faciem hoīs ɔfirmati.

☞ Tercio notādū ꝑ modū dubitatōis. vtrꝝ nō ɔfirmatus poſſꝫ ɔfirma
re. Et videt̄ ꝙ nō ɔfirmatus poſſet ɔfirmare aliū Qd̄ ꝓbat̄. qꜭ nō bap
tizatus pōt baptizare. g̅ nō ɔfirmatus pōt ɔfirmare. ɔn̄a tꝫ ex ſilitudine
Sꝫ an̄s ꝓbat̄ ex ſn̄ia p̄cedēti vbi dicebatur ꝙ a q̄cūqꜭ baptiſmꝰ pt ſumi.
Et ꝓbatur rōne tali. puta ꝙ nō baptiſatus pōt baptiſare. qꜭ iudeus pt
baptiſare ſi hꝫ intētōem bonā. ꝛ ꝑ ɔn̄s videtur ꝙ nō ɔfirmatus hꝫ cōfir
mare. Ad hoc rn̄det̄ ꝙ nō ɔfirmatus nō pōt cōfirmare ꝛ ꝙ plus eſt. ille
(qui dꝫ eē patrinus alicuius ɔfirmati) dꝫ eē ɔfirmatus. Sꝫ ad rōem d̄r
qn̄ arguit̄ nō baptiſatus pōt baptiſare. g̅ nō cōfirmatus pōt cōfirmare.
neganda eſt ɔn̄a. Et qn̄ ꝓbatur ex ſilitudine dicit̄ ꝙ illa ſilitudo nō vꝫ.
qꜭ aliter eſt de ſacramēto baptiſmi q̄ꝫ de ſacramēto ɔfirmatōis. qd̄ ſic pꝫ
qꜭ ſacramētū baptiſmi eſt ſacramētū nccītatis. qꜭ ſine eo nullus pōt ſalua
ri. ſed ſic nō eſt de ſacramēto cōfirmatōis. qꜭ ſine ɔfirmatōe hō ſaluari pt

☞ Quarto notādū. vtrꝝ ſimplex ſacerdos poſſꝫ ɔfirmare vl̄ an ſimpl̄r
ſacerdos poſſet porrigere ɔfirmatōem Et videt̄ ꝙ ſic. nā ſi ſimplex ſacer
dos hꝫ porrigere maius ſacramētū etiā pt porrigere minꝰ. ſꝫ ſimplex ſa/
cerdos hꝫ porrigere corpꝰ xp̄i qd̄ ē ſacramētū maiꝰ g̅ ꝛc. Sꝫ in oppoſitū
ē illd̄ qd̄ dc̄m̄ ē ſup̄. ſ. ꝙ ep̄s tm̄ hꝫ ɔferre ɔfirmatōem Ibi rn̄r ꝙ nullꝰ
hꝫ ɔferre ɔfirmatōem niſi ſolus ep̄s Sꝫ tūc ad rōem d̄r ꝙ vnū ſacr̄m eē
digniꝰ alio itelligit̄ q̄drupl̄r q̄ꝫ tū ad ꝓpoſitū ſufficit. p̄mo rōe efficacie. ꝛ ſic
baptiſmꝰ ē digniꝰ ſacr̄m Scd̄o rōe dignitatꝫ ꝛ excellētie. ꝛ ſic eucharíſtia
ē dignius ſacr̄m. Tercio rōe ꝑcatōis. ꝛ ſic matrimoniū ē dignius ſacr̄m.
Quarto rōe ɔferētꝫ. et ſic ſacr̄m ɔfirmatōis ē nobilius. qꜭ a nobiliori cō
fert̄. vicꝫ ab ep̄o Per h̄ d̄r ad rōeꝫ. lꝫ eucharíſtia ē digniꝰ ſacr̄m ſm̄ excel

☞ Quito notādū ꝑ modū dubij. vtrꝝ no (lētiā. nō tn̄ rōne ɔferentis
ua grā ɔferatur i ɔfirmatiōe. Et rn̄r ꝙ ſic. ꝓ q̄ nota. ꝙ grā ē duplex. q̄dā
eſt grā gratis data. et iſta dat̄ pctōribꜭ de q̄ nihil ad ꝓpoſitū Alia ē grā gra
tuꝫ faciēs. et ē illa ꝑ quā hō deo recōciliat̄. Et talis ē duplex. q̄dā ē de nō
grato gratū faciens. Alia ṽo eſt de magis grato magꝫ gratū faciēs. p̄ria
dat̄ ꝛ ɔfirmat̄ in baptiſmo. ſed grā de magꝫ g̅to magꝫ gratū faciēs dat̄
in confirmatōe. et ſic patet ꝙ maior datur in cōfirmatōne q̄ꝫ in baptiſmo

☞ Ultimo notādū. dubitaȓ vtꝝ ꝯfirmatio ſit ſacr̄m nec̄cariū Ibi rn̄r ꝑ diſtinctōem. nā aliq̄d eē nec̄cariū itelligiȓ du². vno° ſimplr̄. et illo° ꝯfirma° nō eſt nec̄cariū ſacr̄m. q2 ſine ꝯfirmatōe hō ſaluari pt Alio° ł necariū pt ca pi p vtili. et ſic ꝯfirmatio ē nec̄caria. i. vtił. q2 ſi hō debet reſiſtere pugne dia bolice ſeu reſiſtere malis ſiue infidelib9 nec̄cariū eſt ſibi vt habeat ſacramē (tum ꝯfirmatōnis.

.i. diſcrete .i. femie ſpᵉ aliquos

Sint p̄munite mulieres dum pueros ſic

.i. retineant ſpᵉ baptiſandi

Baptizant. ꝙ conſeruent formam memoratam

ſpᵉ formā .i. interdū .i. ſtupefacte

Hanc preteremittunt quandoqȝ minis pauefacte

ſpᵉ pueri mulieres

Hi baptizantur rurſum. ſi confiteantur

.ſ. q̄ eſt talis. ego baptiſo te in noīe pa. et. fi. et. ſſ.

Baptiſmi formam predictam non tenuiſſe

.i. emēdari debet ſpᵉ q2 eſt ſacramētū irreiterabile

Corrigitur ſic baptiſmus ſed non iteratur

¶ Hic mgr̄ reuertēdo ſe ſup baptiſmū cū p̄us aliq̄d dixit de ꝯfirmatōne ponit q̄dā notabilia. ſeu q̄ſdā pſuaſiones vtiles circa baptiſmū Et diui diȓ in q̄tuor ptes ſm ꝙ h̄ ponit q̄tuor pſuaſiones. ſcd̄a ps ibi. Null9 ab ortiuus. tercia ibi. Uxor abortiuū. q̄rta ibi. Si puerū mergis Prima ps adhuc diuidiȓ i duas ptes In p̄ma ponit p̄mā pſuaſiōez. ſcd̄a docet recu pare q̄ſdā negligētiā factā circa baptiſmū. ſcd̄a ps ibi. Hāc p̄termittunt Et vult ꝑ ꝟtute lr̄āli tm̄ Si mulier aliq̄ parit pueꝝ debilē qui ē inclina tus ad mortē et iā in agone mortis poſit9 tūc mulieres pn̄t illū puerum baptizare. Sed tn̄ ipſe dn̄t eē p̄munite. i. fortes diſcrete et ſane mētis. ita ꝙ obſeruēt rectā formā predictā ipſi9 baptiſmi. Tūc ibi (Hāc p̄termit tunt) Magiſter ſubdit dicēs q̄uo recupari debeat neglgentia fcā circa baptiſmū et vult tm̄ ſi q̄nqȝ ꝯtingit ꝙ mulieres ſint nimis ſtupefacte. i. pterrite ſeu pauefacte ita ꝙ ꝓpter timorē formā baptiſandi infringūt. Et ſi ſic tūc talis mulier debet ꝯfiteri ſe debitā formā baptiſandi circa puerū nō tenuiſſe. ita ꝙ tał forma eſt ꝯfracta tūc talis baptiſmus factus in pue ro debet corrigi et debet reiterari. ita ꝙ tał puer debet deferri ad ecc̄iam ⁊ cathezīſari ⁊ i fontē ſacrū mergi ſm modū ꝯſuetū ⁊ debet criſmari ⁊ vngi ☞ Circa lr̄ām p̄mo ē notādū. ex lr̄ā habeȓ ꝙ baptiſm9 dȝ corrigi et nō iterari Pro q̊ ſciēdū ꝙ ſacr̄a ſtꝫ duplicia. nā q̄dā ſtꝫ reiterabilia. ⁊ q̄dā ir reiterabilia Et an̄q̄ȝ determiaȓ de iſtis ꝯplete rememorādū eſt p̄us dic tuȝ. vicȝ ꝙ oē ſacr̄m hȝ ſe ſicut medicina Et ipſa medicina debet p̄cedere morbos. vn̄ ſeptē ſtꝫ ſacr̄a ꝓpȓ ſeptuplicē leſionē pcti. vn̄ leſio pcti ē dupl̄x nā q̄dā ē leſio pene et q̄dā culpe. Leſio culpe ē triplex. q2 aut eſt leſio pcti originał. aut eſt leſio pcti mortalis aut ē leſio pcti venialis Et ꝯ hāc tri plicē leſionē daȓ triplex ſacramētū. nā ꝯ morbū pueri pcti origioał' anȓ ba ptiſm9. q2 baptiſm9 eſt ꝓpȓ deletōem pcti originał. Cōtra ſcd̄m morbū pcti mortalis daȓ penitentia et cōfeſſio que delent oīe peccatū mortale.

Sʒ ꝯtra terciū morbū pcti venial' datur vnctio extrema q̄ delet oīa pctā venialia. ſʒ leſio ſiue pctm̄ pene eſt q̄druplex. vel talis fit ex ignorātia vl' ex malicia vel ex ꝯcupiſcētia vel ex ꝓnitate ad peccādū Et ꝯtra hūc q̄dru plicē morbū dat' q̄druplex ſacramētū Nā ꝯtra pmū morbū ignorātie da tur ſacramētū ordinis. q2 i ordine dat' grā ꝛ ꝯfirmatio illuīatōis ꝛ diſcre tōis. q2 ordinat' dʒ hr̄e grām et ſciām diſcernēdi inter bonū ꝛ malū ſic q̄ bonū doceat opari et exequi et malū doceat ſpnere. Cōtra ſcḋm morbū malicie dat' ſcā eucharistia. q2 ſacramētū eucharistie ē origo oīs dignitatis et bonitatis Cōtra terciū morbū ꝯcupiſcentie datur matrimoniū vt p h̄ ſacramētū remoueatur iordinata ꝯcupiſcētia Sʒ ꝯ morbū ꝓnitatis ad peccādū datur ſacra ꝯfirmatio. vt ipi ꝯfirmati nō ſint ita ꝓni ad peccan dum. vt pus. q2 in tali ſacramēto datur grā ꝯfirmatōis ad bonū. et cū h̄ ibi datur retardatio ad malū Tūc ad ꝓpoſitū eſt ſdm̄. q̄ ſacramēta ſtꝫ duplicia. ſ. reiterabilia ꝛ irreiterabilia Vñ tria ſunt ſacramēta irreiterabilia . ſ. baptiſmus ꝯfirmatio et ordo. q2 in talib' ſacramētis impmit' caracter indelebil' Sed ſacramēta reiterabilia ſtꝫ q̄tuor. vt ꝯfeſſio eucharistia ma trimoniū et extrema vnctio. q2 in eis nō impmitur caracter indelebilis

☞ Scḋo nota. vtꝝ h̄ ꝓnomē ego nccārio apponat' i forma baptiſmi Et videt' q̄ nō. q2 in oī v̄bo pme pſone cert' itelligitur ntūs. vtʒ p Priſcia nū pmo minoris. ſʒ baptizo ē v̄bū pme pſone. g̃ i eo intelligit' cert' ntūs et p ꝯñs nō erit nccāriū expmere illud ꝓnome in forma baptiſmi Ad h̄ rñdet' p diſtinctōem q̄ q̄dā de nccītate ſunt baptizandi et q̄dā ſtꝫ de ne ceſſitate baptizātis et q̄dā de nccītate forme baptiſmi. mō ad hoc dubiū Rñdetur. q̄ h̄ ꝓnomē ego nō eſt de nccītate baptizandi. nec etiā ē de ne ceſſitate forme baptiſmi. ſed ē de nccītate baptizātis. Et rō hui' eſt iſta Quia p hoc ꝓnomē (ego) expmit' intētio baptizātis, vt ipe baptizās ve lit facere illa q̄ facit eccīa. g̃ illud ꝓnomen ego nō debet omitti.

☞ Tercio notandū. dubitaret q̄s. vtꝝ in oī lingua aliquis p̄t baptiza re. Ad h̄ dubiū rñdetur q̄ ſic. q2 quilibet p̄t baptizare in ſua līgua vulga ri vulgarit'. et ſic grecus in ſua lingua p̄t baptizare Et ſic bohem' ſlauus polonus dacus. ꝛ cūs. et h̄ tpe nccītatis. ſed ipſe ſacerdos cuiuſcūq3 ideo matis fuerit ſp debet baptizare puerū in lingua latina.

☞ Quarto notādū. vtꝝ h̄ v̄bū baptizo p̄t omitti ſic q̄ loco ei' pona tur h̄ v̄bū mergo. Ad h̄ rñdetur q̄ nō. q2 illud verbū mergo hʒ i ſe pl' q3 ly baptizo ex eo q̄ mergo et baptizo nō ſtꝫ ſynonima q2 oīs baptiza tus eſt merſus et nō ecōuerſo oīs merſus eſt baptizat'. g̃ mergo et bap tizo nō ſtꝫ ſynonima. ex eo q̄ dr̄ūt ſicut magis cōe et minus cōe. iō loco illius (qḋ eſt baptizo) nō p̄t poni mergo. vt dḋo. ego mergo te in noīe pa tris et filij et ſpūſſancti. Sed debet dici ego baptizo te ꝛc.

☞ Quito notādū. dubitaret aliq̄s. vtꝝ loco illi' ꝓnoīs te poſſet poni nomē ꝓpiuʒ. vt ſic dḋo. ego baptiſo hēricū i noīe pr̄is et filij et ſpūſſancti. Ad hoc rñdetur q̄ non. et rō eſt iſta. q2 ꝓpria noīa ſub diuerſis ꝯceptib' in ꝓpoſitionib' fcant ꝯfuſe. ſed ꝓnoīa fcant certe Et cū in baptiſmo in tētio baptizantis debet dirigi in certū et vnicū ſuppoſitū indiuiſibile. igit' ꝓpter habere talem certitudinē dʒ exprimi hoc ꝓnomē te Et loco illius ꝓ nominis te non debet poni nomen ꝓprium

¶ Sexto dubitaret quis. vtꝝ ſic poſſit poni forma baptiſmi. ego bapti-
zo te in noibus patris et filij et ſpūſſancti. ex quo tres ſunt perſone. diuer-
ſa hñtes noīa. ſ. pater et filius et ſpūſſcūs. Jdō videt̃ q̃ dʒ dici. ego bapti-
zo te in noib⁹ p. et fi. et. ſſ. Ad hoc rñdet̃ q̃ nō dʒ dici in noibus in plurali
nūero. Sed debet dici in noīe in numero ſingulari. Et rō huius eſt iſta
qꝛ vnus eſt baptiſmus. vnus eſt deus. et vna eſt fides. et vna eſt eccīa ex
tra quam nullus ſaluatur. vt patet in de ſumma trinitate ꝛ fide catholica
firmiter credimus. et ſilr̃ ꝯfitemur oēs. nō illa vnitas eſſentie ſignat̃ ꝑ
iſtū ablatm̄ ſingularis nūeri. ſ. noīe. et ergo dʒ dici in noīe et non in noib⁹.

☞ Septimo notandū. dubitaret qs. vtꝝ intētio baptizātis ſit neccaria
ad baptiſmū. Et videt̃ q̃ ſic. qꝛ ſm btm̄ Augu. bona intentio reqritur
ad bonū opus. ergo etiā intentio neceſſario requirit̃ ad baptiſmū. qꝛ ibi exer
cetur opus optimū. Sed in oppoſitū eſt btūs Augu. in quadā omelia
ſuper Joannē vbi dr. accedat verbū ad elementū et fit ſacramentuʒ. vbi
vult. q̃ ibi nō ſit neceſſaria intentio ſʒ ſolū verboꝝ ꝓlatio Ad hoc dubiū
rñdet̃ q̃ intentio requirit̃ ꝓpter reuerentiā ſacramēti. Unde eſt ſcienduʒ
q̃ intentio eſt duplex. ſ. generalis et ſpālis. Intentio generalis qñ ipſe
baptizans intendit facere illud qd̄ eccīa facit. licet nō credit eſſe verꝝ qd̄
eccīa credit. Et ex hoc ptʒ q̃ infidelis vt iudeus vel hereticus pōt bap
tizare dū habeat intentōem generalem Et iſta intentio generalis ſp̄ ex-
igit̃ et reqrit̃ ad baptizantē. Alia eſt intentio ſpālis et eſt iſta. q̃ qlibet
credat q̃ baptiſmus hʒ ꝟtutē delendi pctā. Et iſta non ſp̄ reqrit̃. Et
ſic ad autoritatē bti Auguſti. dr. q̃ licet nō exprimit intentōem generalē
tñ ibi eque bñ vult illā Et ſic hoc argumētū non valet. btūs Auguſti.
nō exprimit intentionē generalē. ergo nō requirit̃ intentio generalis ad bap
tiſmū. qꝛ ibi arguit̃ ab autoritate negatiue q̄ ꝯſequētia nō valet

☞ Octauo dubitat̃. ꝛ ponat̃ talis caſus. q̃ ſint duo pueri ſil' q̄ inueniūt̃
in certo loco. et vnus illoꝝ eſt baptizatus et alter nō. ſic q̃ dubiū eſt qs il
loꝝ ſit baptizat⁹. Tūc qrit̃ vtꝝ ambo dēnt baptizari aut nō. et videt̃ q̃
non. qꝛ ſi ambo baptizarent̃. tūc alter eoꝝ bis baptizaret̃ qd̄ nō p̄t fieri
ſm p̄us dicta. qꝛ nullus dʒ bis baptiſari. ex eo q̃ illud ſacramētū eſt irre
iterabile Jn oppoſitum arguit̃ ſic. ſi nullus eoꝝ baptizaret̃ tūc vn⁹ eo
rum maneret nō baptizatus. ꝛ ꝑ ꝯñs aīa iſtius eternaliter dānaret̃ ꝓpter
carentiā baptiſmi. qd̄ tñ maxime eēt incōueniens et abſurdū Ad hoc eſt
dr̄m q̃ iſti pueri ſic ſil' inuēti ambo debeant baptizari ꝓpt' incōueniens qd̄
ex h̄ poſſet ſequi ſi vnus eorū nō baptizaret̃. puta q̃ aīa eius poſſet eter-
naliter dānari. ergo tutius eſt ipm̄ hoīem bis baptizari q̄ꝫ eternaliter dāna
ri ſiue fidē chriſtianā ignorare. ergo ad remouēdū talē incertitudinē tūc ābo
debent baptizari Et ſi p̄t eſſe aliq diſcretio inter pueros tūc ipe baptizās
nullo mō debet baptizare aliquē bis ꝓpter rōem prius tactam Sʒ aliq ſic
rñdent q̃ iſti pueri ſic inuenti ambo debeāt baptizari. Et hoc debet fieri
ſub cōditōne. vt ſic dd̄o. Si nō es baptizatus tūc ego baptizo te in noīe
patris et filij et ſpūſſancti. Et hoc fit ꝓpter ſecuritatem. qꝛ tutius eſt ho
minē baptiſari bis q̄ꝫ non fieri chriſtianum.

☞ Ultimo ē notandū. dubitaret qs. vtꝝ baptiſmus ſit melius a ſacer
dote bono vel malo. Ad h̄ eſt dr̄m. q̃ baptiſmus neq̄ melioraf ꝑ bo-

num ſacerdotẽ neqȝ peiorat̃ p malũ ſacerdotẽ. ſȝ tñ tutior et ſecurior ẽ baptiſmus a bono ſacerdote qȝ a malo. qꝛ deꝰ exaudit citius preces bonoꝝ qȝ maloꝝ. Et tũc vlteriꝰ dꝛ. ꝙ baptizatus nec melioꝛat̃ nec peioꝛat̃ p baptizantẽ dũmõ formã v̈boꝝ obſeruat. qꝛ efficatia baptiſmi ↄſiſtit in ſacramento et non in baptizante ſiue in ſacerdote.

.i. nullus puer ſpᵉ ſancto baptiſmate

Nullus aboꝛtiuus. nullus niſi fonte renatus

.i. in cimiterio .i. teſtatur

Infra ſancta loca ſepeliri debet vt ait lex

.i. pueꝝ nõ moꝛtuũ gignit .ſ puer

Vxoꝛ aboꝛtiuum tua ſi parit ille licet ſit

.i. pui tpis in puerperio

Tempoꝛis exigui. legem ſeruabit eandem

ſpᵉ legẽ ſpᵉ puerũ genuiſſet

Quam ↄſeruaret ſi maturum peperiſſet

¶ Hic autoꝛ ponit ſcđam cautelã circa baptiſmũ oñdẽs qđ dꝫ fieri circa pueros aboꝛtiuos in baptizãdo ꝛ h̃ p modũ doctrine q̃ talꝰ ẽ. ſi aliq̇s puer aboꝛtiuꝰ moꝛit̃ nõ baptzatꝰ tũc tal̃ nõ dꝫ ſepeliri i cimiterio. qꝛ ſicut lex ꝛ ius canonicũ dicũt. tũc nullꝰ dꝫ ſepeliri in cimiterio niſi fuerit baptizatꝰ Deinde ſubdit magiſter ponẽdo aliđ documẽtũ circa baptiſmũ oñdẽs qualr̃ pſone imp̃gnate ſe debeãt regere pꝰ ptũ. ꝛ dr̃ ꝙ ſi aliq̃ mulier generat pueꝝ aboꝛtiuũ ita ꝙ añ matuꝝ tp̃s puer de matrice exiuit. tunc iſta mulier cuſtodiat tp̃s puerperij q̃draginta dieb ac ſi pueꝝ matuꝝ gñaſſꝫ

☞ Notãdũ p̃mo circa lrãm. ꝙ aboꝛtiuꝰ ẽ puer q̇ nõdũ ↄpleuit tp̃s naturale ſue gñatõis vt ſi gñaret̃ aliq̇s puer ꝛ nõdũ tp̃s naturale ↄpleuiſſꝫ ille puer diceret̃ aboꝛtiuꝰ. vñ tp̃s naturale gñatõis. vt cõiter ſtꝫ nouẽ mẽſes. mõ ſi puer gñat̃ in ſeptimo vel octauo mẽſe tũc gñatõ dꝛ repẽtina. et puer generatus dꝛ aboꝛtiuus. et talis puer aboꝛtiuus nõ debet ſepeliri in cimiterio ſi moꝛtuus eſt poſt qđ abſcindit̃ ab vtero materno. ſi aũt viuit et poſtea baptizet̃ et tũc poſt h̃ moꝛit̃ tũc in cimiterio eſt ſepeliendus.

☞ Scđo notãdũ. ꝙ qñ aboꝛtiuꝰ generat̃ h̃ eſt duplr̃. vl̃ ei ille ẽ aĩatꝰ vel nõ. ſi nõ eſt aĩatꝰ tũc nõ dꝫ ſepeliri i cimiterio Rõ eſt. qꝛ nullꝰ ẽ ſepeliedꝰ in cimiterio niſi hõ. ſȝ ille nõ eſt hõ. g̃ etiã nõ eſt ſepeliendus in cimiterio Si ãt talis aboꝛtiuꝰ eſt aĩatꝰ h̃ eſt duplr̃. vel ei ille ẽ baptizatꝰ vl̃ nõ. ſi eſt baptizatꝰ tũc ſepelit̃ i cimiterio Si nõ ẽ baptiſatꝰ tũc ñ ſepelit̃ i cimiterio

☞ Tercio notãdũ. diceret q̇s. ſi mulier moꝛit̃ in ptu añqȝ puer exit vterũ maternũ q̇d ibi ẽ faciendũ an fructꝰ cũ matre dꝫ ſepeliri aut nõ Ad h̃ rñdet̃ ꝙ talis mulier debet diuidi ꝛ fructus viuus debet eximi ita ꝙ ſaluabit̃ in vita. ꝛ pꝰ h̃ tũc fructꝰ dꝫ baptiſari. maſ̃ ãt dꝫ in cimiterio ſepeliri

☞ Quarto notãdũ. vñ h̃ eſt ꝙ pueri nõ baptizati nõ dñt i cimiterio ſepeliri ſȝ extra cimiteriũ Rõ ẽ. qꝛ q̇ nõ intrãt regnũ celoꝝ nõ dñt locari int̃ coꝛpa fideliũ. qꝛ infideliũ cũ fidelib nõ erit pmixtio. ſȝ aĩe taliũ pueroꝛum nõ pueniũt ad regnũ celoꝛũ. qꝛ dixit xp̃s ad nicodemũ. niſi q̇s renatꝰ fuerit ex aq̃ ꝛ ſpũſcõ nõ intrabit in regnũ celoꝝ. iõ nõ dñt locari int̃ coꝛpa fideliũ defunctoꝝ. Ex illo coꝛrelarie ſequit̃. ſi puer moꝛit̃ anteqȝ baptiſans

pficit formā v̄boꝝ dato φ incepiſſet adhuc aīa illi⁹ pueri nō ſaluabit. qa nō eſſet merſus ter in aq̄. nec etiā baptiſat⁹ p formā ꝯpletā reqſitā ad ſa-cramētū baptiſmi. Sꝫ diceres. q̄ eſt rō φ pueris nō dꝫ denegari baptiſm⁹ ꝓpt manifeſtū pctm̄ parentū. Rn̄det φ rō ē iſta. qꝛ in iudicio dei ⁊ eccīe pu-er nō portabit iniquitatē pn̄s nec ecōuerſo. vn̄ aplſ. Opa eī illoꝝ ſequū-tur illos. Et dꝫ notant in iudicio dei. qꝛ in iudicio tpali qn̄qꝫ tenet oppo-ſitū. ⁊ ꝗ ſacerdos baptizās pueꝝ cū ꝯcubinis nō dꝫ nimiū indagare q̄ ⁊ q̄les ſit ꝑntes eius. qꝛ alſ ſacerdos in baptiſando male pcederet. Ex illo manifeſte ꝯcludit φ ſacramētū baptiſmi nulli ē denegādū. Et rō eſt iſta qꝛ illō ſacrm̄ ē digniſſimū quo ad magnā nc̄citatē. ex q̄ eſt ianua oīm alioꝝ ſacroꝝ ad vitā eternā ⁊ magis nc̄cariū. lꝫ ei ſacrm̄ euchariſtie ſit dignius q̄ ad ſctitatē q̄ m̄ ꝑ oībꝫ ſacramētis includit. ⁊ ſacrm̄ ꝯfirmatiōis q̄ ad pſo-nā a q̄ pcedit. qꝛ ꝯfirmatio fit a ſolꝫ epis. ⁊ ſic de alijs ſacramētis. vt ꝑus dcm̄ eſt. tn̄ ſacramētū baptiſmi ad oīa ſacramēta eſt plus nc̄cariū. qꝛ ſine ☞ Quinto notandū. dubitabit q̄s. vtꝝ ne for- (ipo nullus pt ſaluari ma baptiſmi poſſit viciari. Ad hoc rn̄det. φ forma baptiſmi pōt viciari ſex modis. pmo q̄tum ad mutatōem. ſcdō q̄tum ad corruptōem. tertō q̄tum ad additōem. qrto q̄tum ad ſubtractōem. quinto q̄tū ad interpo-ſitōem. ſexto q̄tū ad trāſpōnem. Nā pmo viciat q̄tum ad mutatōnem pluribꝫ modis. Primo. φ ſi aliquis baptiſaret ſic. ego baptiſo te in noīe ge-nitoris et geniti ⁊ pcedētis ab vtroqꝫ. tūc talis puer nō eēt baptiſat⁹. Et rō ē. qꝛ talis baptiſans nō ſeruat formā a chriſto inſtitutā q̄ eſt hec. ego baptiſo te in noīe patris et filij ⁊ ſpirituſſancti. q̄ habet p btm̄ Matheū. Euntes docete oēs gētes ⁊c̄. Scdō viciat q̄tū ad mutatōem ſic. vt ſi ali-quis baptiſat ſic dd̄o. ego baptiſo te in noīe oīpotentis ⁊ ſapientis ⁊ be-nigni dei. tūc tal' puer etiā nō eſt baptiſat⁹. ⁊ rō ē iſta. qꝛ tal' nō baptiſat in noīe triū pſonaꝝ. qꝛ ſic pater oīpotēs fili⁹ etiā eſt oīpotēs ⁊ ſſr. ſſi. vt ha-bet in cimbalo athanaſij vbi dꝛ Oīpotēs pr̄ ops fili⁹ ops ſpūſſcūs. Et ſicut pr̄ ē ſapiēs ſic fili⁹ et ſpūſſcūs. ſilr ſicut pr̄ eſt benign⁹ ſic fi. ⁊. ſſ. Ter-cio viciat q̄tū ad mutatōem ſic. vt ſi aliq̄s baptiſaret ſic dd̄o. ego baptiſo te in noīe paternitatis ⁊ filiatōis et ſpūſſci. tūc etiā talis nō eēt baptiſat⁹ qꝛ illa forma nō eſt ab eccīa inſtituta. Scdō baptiſmus viciat q̄tū ad corruptōem. et tal' eſt duplex. vl' em̄ mutat ſenſum vel nō. ſi mutat ſenſuꝫ tūc tal' puer nō eſt baptiſat⁹. vt ſic dd̄o. ego baptiſo i noīe patras ⁊ filias et ſpiritaſſanctas. et h̄ eſt veꝝ ſi h̄ nō fit ex ſimplicitate. qꝛ ſi ex ſimplici-tate ita diceret ⁊ nō ꝑ intēderet errorē tūc puer eēt baptiſat⁹. Si āt nō mu-tat ſenſuꝫ. vt ſi aliq̄s eēt balbutiēs ⁊ īpedit⁹ in ligua ⁊ baptiſaret puerū ita φ nō poſſet v̄ba exp̄mere tūc tal' puer eēt baptiſat⁹. Tertio baptiſ-m⁹ viciat q̄tū ad additōem. et tal' eſt duplex. q̄dā mutat intellectū ⁊ q̄dā nō. vt ſi aliq̄s baptiſaret ſic dd̄o. ego baptiſo te ī noīe pa. ⁊ fi. ⁊ ſſ. ⁊ ſcī ni-colai et ſcē katherine. et tn̄ eq̄ crederet φ iſte puer ſine hac additōe nō eēt baptiſat⁹ tūc tal' baptiſm⁹ nō valeret. qꝛ baptiſans addit ſupflua. Si āt nō credit et facit h̄ ex pura ſimplicitate tūc puer eſt baptiſat⁹. Quarto viciat q̄tū ad ſubtractōnem. vt qn̄ aliq̄d ſubtrahit de forā baptiſmi. vt dd̄o. ego baptiſo te in noīe p. ⁊ fi. omittēdo ly ſpūſſci tūc tal' puer nō eſſet baptiſat⁹. Quīto viciat q̄tū ad īterpōem. ⁊ tal' interpō ē duplex. nā q̄dā

eſt neceſſaria. et q̄dā nō. ꝑ p̄mā nō variat̄ baptiſmus. ſed ꝑ ſcd̄am. Ex̄l'ꝫ de p̄ma. vt ſi aliq̄s baptiſaret ſic d̄d̄o. ego baptiſo te in noīe patris et ſibi euenerit tuſſis. tali ceſſante vlteriꝰ diceret. et filij ⁊ ſpūſſancti. tūc adhuc puer eſſet baptiſatus. Exēplū de ſcd̄a. vt ſi aliquis diceret. ego baptiſo te in noīe patris et filij ⁊ faceret tūc impōnem ⁊ diceret ad miniſtrū ſuum. porrige mihi librū vel aquā calidā ⁊ poſtea ſubmergeret ⁊ diceret ⁊ ſpirituſſcti. tūc talis puer non eſſet baptiſatus. Et rō eſt. qꝛ ibi forma baptiſmi eſſet ꝯfracta ¶ Sexto viciatur baptiſmus quātū ad tranſpoſitionē. vti ſi aliquis ſic baptiſaret in noīe p̄ris ⁊ filij et ſpūſſci ego baptiſo te. et ſi aliquis hoc faceret ex ſimplicitate et deuotōne tūc talis puer creditur eē baptiſatus. Si aūt nō faceret ex ſimplicitate ſed ꝓpter hoc ꝙ velit inducere errorē. tūc talis puer nō eſt baptiſatus Sed ꝯ noīa ⁊ v̄ba trāſpoſita idē ſcant. ḡ videtur ꝙ talis puer ſit baptiſatus Ad hoc rn̄det̄ ꝙ illud dictū. Areſto. ſcd̄o perihermenias habet veritatē in logica de ꝓpōib' nō āt in theologia. qꝛ theologia nō reſtringitur per iſtas regulas

☞ Item notādū circa formā baptiſmi. Si diceret aliq̄s. ſic baptiſando puerū. ego baptiſo te in noīe chriſti. tūc dubitat̄ vtrū talis puer ſit baptiſatus aut nō. Et videtur ꝙ ſic. qꝛ ita baptiſauerunt diſcipuli in p̄mitiua eccīa. ſ. in noīe chriſti. Quoꝝ ſucceſſores ſunt ſacerdotes. ḡ videt̄ ꝙ tal' puer ſit baptiſatus. Ad hoc dubiū rn̄det̄. ꝙ talis puer nō eſt baptiſatus Et ad rōnem ꝙ illud fuit neceſſe in primitiua eccīa. qꝛ quicūqꝫ ꝯfitebat̄ hoc nomē chriſtus ille baptiſabatur a diſcipulis. ſic āt nō eſt nūc. qꝛ iam debet teneri forma ipius eccīe de q̄ prius dictum eſt. Alij aūt ſic dicunt. ꝙ talis puer nō ſit baptiſatus. et rōem hāc aſſignāt. Quia ille ſic baptiſans peccat ꝯtra formā baptiſmi inſtitutā a ſanctis patrib'

☞ Vltimo notandū. diceret aliq̄s ſic baptiſando. ego baptiſo te in nomine trinitatis vel in noīe triū perſonaꝝ. Tūc dubitat̄. vtꝝ talis puer eēt baptiſatus vel nō. Rn̄detur ꝙ talis puer nō eſſet baptiſatus Et rō eſt iſta. qꝛ illa nō eſt forma quā ieſus chriſtus inſtituit. vt habetur Mathei vltimo Euntes docete omnes gentes ⁊c̄. Sed tn̄ ſcā trinitas ita bene implicite poteſt inuocari

.i. infantem ſpᶜ ſacro trib' vicib'

Si puerum mergis in fonte ter et nihil addas

.i. forme baptiſmi .i. nō baptiſatus

Verborum forme. manet illotus puer iſte

ꝑ licet ſpᶜ alter ſpᶜ baptiſmi

Quāuis aſſiſtat qui verborum ſeriem dat

¶ In iſta pte mgr̄ ponit q̄rtū documētū de ipſo baptiſmo dicēs Si aliquis baptiſaret pueꝝ et mergeret ipm tribus vicib' et omitteret formā verborū ille puer nō eſſet baptiſatus. et ꝙ plus eſt ſi vnus aſtaret q̄ ꝓferret formā verborū adhuc puer non eſſet baptiſatus Et ratio lrē ē iſta. qꝛ ſi alter diceret v̄ba. tūc illa verba nō ꝑficerēt nec aliquē effectū inducerēt. qꝛ d̄r btūs Augu. appone v̄bū ad elementū tūc erit ſacramentū. et ſic ille baptiſans ſi omitteret verba tunc maneret ſolum aqua

¶ Circa lrām notādū. autor d̄r in lrā. ſ. puer immergit̄. et verba nō ꝓfe-

runtur. tūc talis ꝑmanet nō baptizatus ſiue illotus Pro quo

☞ Sciendū pͥmo ꝙ tria requirūtur circa baptiſmū. Primū eſt debita ꝟboꝝ ꝓlatio. Scōm eſt ipſius infantis īmerſio vel aque ſuꝑeffuſio. Terciū eſt intentio. ſcȝ vt ipſe baptizans intēdit facere id qđ facit ipa eccl'ia. ⁊ ſi vnū illoꝝ defuerit tūc baptiſm⁹ viciat͛. i. ꝙ ipe puer manet ībaptizatus

☞ Notādū ſcđo ꝑ modū dubij. ⁊ ponat͛ caſus ꝙ ſint duo hoīes quoꝝ vn⁹ imergat puerū ⁊ alter ꝓferat ꝟba. ⁊ ponat͛ vlteri⁹ caſus poſſibilis ꝙ hoc fit tpe ncc'itatis. ita ꝙ ſint duo ſacerdotes quoꝝ vn⁹ eſt fact⁹ mut⁹ ⁊ ille imergat puerū. ⁊ alter ſit carens manib⁹. ⁊ ille formā ꝟboꝝ ꝓfert. tūc dubitat͛ vtrū talis puer ſit baptizat⁹ an nō. ¶ Et videt͛ ꝙ talis puer ſit baptizat⁹. qꝛ ſine iſto ſacramēto nullus pt̄ ſaluari. vt ptȝ ex dicto euāgelij ꝓus allegato. Rñdet͛ ad hoc dubiū ſm Richar. in. iiij ꝙ de lege cōi. talis puer nō eſt baptizatus. qꝛ ad baptizantē tria requirūtur Primo ꝙ ibi ſit debita ꝟboꝝ ꝓlatio. Scđo ꝙ īmergat. Tercio ꝙ intendat facere h̄ qđ ecclēſia facit. mō cū vnū illoꝝ defuerit tūc puer nō ē baptizat⁹. ſȝ in pn̄ti caſu vnū illoꝝ deeſt. ſcȝ debita ꝟboꝝ ꝓlatio. ſicut in muto. g̊ talis puer manet nō baptizat⁹. Alij aūt doctores rn̄dēt ꝙ ideo talis puer manet ībaptizat⁹. qꝛ imerſio ⁊ ꝓlatio ꝟboꝝ debēt fieri ab vno. ſȝ ſic nō fit h̄. g̊ ⁊c̄

☞ Tercio notandū. ponat͛ ꝙ duo circa fontē ꝓferrent ꝟba ſic ꝙ ambo dicāt. ego baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. ⁊ vn⁹ ſolū īmergat Tūc dubitat͛ vtꝝ talis puer ē baptizat⁹ ¶ Et videt͛ ꝙ nō ſit baptizat⁹ qꝛ vel illi dicūt nos baptizam⁹ te in noīe pa. ⁊ fi. et ſſ. vel dicūt ego baptizo te in noīe pa. ⁊ fi. ⁊ ſſ. Si pͥmo mō tūc nō habet͛ debita forma baptiſmi quā xp̄s inſtituit. Si ſcđo mō tūc puer bis baptizaret͛. ⁊ qꝛ baptiſm⁹ ē ſacramentū irreiterabile. g̊ videt͛ ꝙ talis puer nō ſit baptizatus. Ad h̄ dubiū rn̄det͛ ꝙ talis puer eſt baptizatus. Sed tunc ad rōnem dꝛ. qn̄ dꝛ vel debet dici nos vel ego. Rn̄det͛ ꝙ nō dicet͛ nos. ſed quilibet illoꝝ dicat. ego baptizo te ⁊c̄. Et ſic iſte vicinius ꝓferens verba et cum hoc immergens baptizat. Sed tn̄ hic q̇dā rn̄dent ſub cautela ſic. ꝙ ſi vnus citius diceret ego baptizo te q̄ȝ alter. tūc ab illo qui citius diceret talis puer eſſet baptizatus ⁊ nō ab alio. qꝛ ſacramētū baptiſmi eſt irreiterabile. Sed hoc non bene valet. qꝛ ſi aſtans diceret citius illa ꝟba ⁊ nō imergeret. tūc ipſe puerum non baptizaret. ſed ſolum immergens.

☞ Quarto no. vtrū iudeus vel infidelis pt̄ baptizare. ¶ Et videt͛ ꝙ nō. nam q̇cūq; eſt ꝑciſus ab eccl'ia ille nō pt̄ baptizare. ſed iudeus eſt huiuſmodi. ergo ⁊c̄. Cōſequentia tenet de ſe. ſiliter ⁊ maioꝛ. Sed minoꝛ pȝ ꝑ dictū ꝓphetiū. vbi dꝛ. Nolite ſcm̄ dare canib⁹. ¶ Sed in oppoſitū eſt autoꝛ p̄ſens ꝑ illud qđ ꝓus dixit a quocūq; poſſe ſumere baptiſmū. Ad illud dubiū rn̄detur. ꝙ ipſe iudeus pt̄ baptizare. qꝛ eodē mō valet baptiſmus collatus ꝑ malū ſicut ꝑ bonū. ⁊ baptiſm⁹ nō eſt miniſtri ꝯferentis. ſȝ xp̄i. et hoc eſt verū ſi ipſe intendit facere hoc qđ intendit eccl'ia facere. ⁊ cū hoc ꝓferret debitā ꝓlatōem ꝟboꝝ ⁊ imergat puerū. ita tn̄ ꝙ hoc ꝑmittit͛ ab eccl'ia tpe ncc'itatis ſiue cā ncc'itatis. qꝛ ſine iſto ſacramēto nullus pt̄ ſaluari. Sed tn̄ ipſe iudeus nō pt̄ baptizare ex officio ⁊ ex autoꝛitate. vt probauit argumētū ¶ Sed tūc ad rōnē autoꝛis hic in lr̄a dꝛ ꝙ autoꝛitas ei⁹ intelligit͛ de articulo moꝛtis. ſed nō quo ad autoꝛitatē vel quo ad officiuȝ

Aliȷ aūt aliter rńdent ad rōnem. ꝙ aliquē eſſe ꝑciſum ab eccl'ia intelligit̃ dupl'r. Uno mō quo ad vinculū charitatis. ſic ipſe iudeus ꝑciſus ab ecclesia romana eſt. Alio mō quo ad vinculū vel vnionē baptiſmatis. et ſic ipſe iudeus nō eſt ꝑciſus ab ecclesia.

☞ Ultimo notandū ꝑ modū dubitatōis. vtrū diabolus poſſet baptizare aliquē. ¶ Et arguit̃ ꝙ ſic. q2 q̄cūqȝ debite ꝓfert v̾ba ⁊ alia req̄ſita bn̄ facit ille pt̄ baptizare. ſed diabolus pt̄ oīa iſta facere. cuȝ ipſe vocat̃ millie artifex. ḡ pt̄ baptizare. Ad hoc dubiū rńdet̃ ꝙ diabolus nullū pt̄ baptizare. et hoc ꝓbat̃ aliquib; rōnib; ſic. Pͥma eſt. q̄cūqȝ baptizat ille ꝑtendit bonū et hȝ debitā formā v̾boꝝ ⁊ oīa neccāio requiſita ad tale officium ſed diabolus nō eſt hmōi. ḡ ⁊c. Alia rō. nullus pt̄ baptizare niſi hō. nam dn̄s dixit in euāgelio. Ite docete oēs gentes. ⁊ illa v̾ba dixit diſcipulis ſuis ⁊ ſucceſſorib; diſcipuloꝝ. ſed diabolus nō eſt hō neqȝ ſucceſſor diſcipuloꝝ. ḡ nō pt̄ baptizare. Tercia rō ſeq̄tur ex pͥma ⁊ eſt iſta. oīs baptizās dȝ ꝑtendere bonū. ſed diabolus nō ꝑtendit bonū. cum ſit ſpūs malignus. ḡ etiā nō dȝ baptizare. Et licet diabolus diceret debitā formā v̾boꝝ. tn̄ in hac forma nō ꝑintēdit bonū. ergo nō baptizat. ¶ Sed diceres. quare hō baptizat ⁊ nō diabolus. Reſpondet̃ ꝙ ideo. q2 ſicut hō fuit cauſa mortis vel ſicut hō mortificatus fuit ꝑ hominē. ita debet viuificari ⁊ recōſiliari ꝑ hominē ⁊ non ꝑ diabolū. ſeu ꝑ ſpm̄ malignū. ergo baptizat hō ⁊ nō diabolus. Alia rō. q2 ſicut hō eſt cā generatōis realis. ſic etiā dr̄ cā generatiōis ſpūalis. ſcȝ chriſtus ꝑncipaliter a quo ſacramēta fluxerūt cuius miniſter eſt hō ſacerdos. ḡ hō baptizat ⁊ nō diabolus. ¶ Sed tūc ad rōnem q̄ dr̄. qui ꝓfert v̾ba ⁊ oīa que requirūtur ad baptiſmū ille baptizat. ſed diabolus pt̄ facere hmōi. ḡ ⁊c. maior eſt neganda. q2 ibi maxime requirit̃ intentio bona. mō notū eſt ꝙ diabolus nō intendit illud quod eccleſia intēdit. ergo nō poteſt baptizare.

.i. puer. s^c baptiſmatis — .i. effunde. s^c baptiſmatis

Infans in fontem ſi ſtercorat eijce fontem

s^c infans — s^c fontē — .i. nō eſt faciēda effuſio

Si dimittit in hunc vrinam queſtio non eſt.

¶ In iſta pte determinat de negligentia recuperāda circa fontē baptiſmi. Et diuidit̃ illa pars in duas. In pͥma facit hoc qđ dictū eſt. In ſcđa docet ſpēaliter q̄liter pueri ſint baptizādi. Scđa ps ibi (Inuēto puero) Pͥma ps adhuc in duas. naȝ pͥmo facit autor qđ dcm̄ eſt. Scđo ponit tres cautelas circa negligentiā baptiſmi obſeruādas. ibi (Si puer egredit̃) Quātū ad pͥmū autor vult. ſi aliquē puerū ꝯtingit in fontē baptiſmatis ſtercora mittere. tūc talis aqua eſt effundenda. Sed ſi aliq̄s puer in hāc aquā baptiſmatis vrinaret. nō eſt neccāriū ipam effundere

☞ Circa litterā pͥmo notādū. ꝙ lr̄a dt̄ notāter. aqua baptiſmatis dȝ effundi. et hoc eſt intelligēdū de caſu ꝑdicto. puta dū ipe puer emittit ſtercus in fonte ipſius baptiſmatis. Et hui⁹ rō eſt. q2 puer baptizandus dȝ baptizari in mūda aqua. vt habet̃ ex dictis Ezechie. xxxvi. vbi dt̄. et effundam ſup vos aquā mūdā ⁊ mūdabimini ab oīb; inq̄namentis. ſȝ ſi puer ſtercorizat in aquaȝ tūc nō eſſet mūda. et ideo talis aqua debet effundi

anteq̄ȝ alij pueri in aqua illa baptizantur.

☞ Scd̃o notādū q̄ hic aliq̄ doctores dicūt q̄ tota aqua nō eſt effūdēda in caſu p̄dicto.ſed tm̄ hoc ſtercus cū modica aqua.ſed hoc nō videt̄ eē de intētōe autoris.ꝛ ideo aqua totaliter dȝ effundi ꝛ ſecrete de nouo alia ꝯſecrari in fonte. ¶ Sed diceret aliq̄s tm̄ ſolū in feſto paſche ꝛ penthecoſtes dȝ fieri ꝯſecratio baptiſmatis.vt illud pȝ ad noſtrā experientiā.qꝛ videmus ſolū hoc fieri annuatim in eccl'ia dei p illa feſta. Rn̄det̄ q̄ nō ſoluȝ in feſto paſche ꝛ penthecoſtes p̄t ꝯſecrari baptiſmus.ſȝ etiā in q̄cūq̄ȝ alio tēpore.ſed tm̄ hoc debet fieri ſecrete ne oriatur ſcandalū in populo.

☞ Tercio notādū:in euāgelio dꝛ niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua ꝛ ſpūſancto nō p̄t intrare regnū dei. Jo.iij. Ex iſto dicto colligit̄ q̄ nemo p̄t ſaluari abſq̄ȝ iſto ſacramēto ſcȝ baptiſmatis. ¶ Ibi aliq̄s poſſet dubitare vtrū poſſimus ſine baptiſmate ſaluari. Et videt̄ q̄ nō.vt patuit ex dicto euāgelij iam p̄allegato vbi dꝛ.niſi q̄s renat⁹ fuerit ꝛc. ¶ Sed in oppoſitū arguit̄ ſic.ſancti innocētes nō fuerūt baptizati in aliquo liquore aqueo.ꝛ tm̄ ſaluati ſunt.ḡ ꝛc. Itē ex alio grāmatici ꝛ rhetores quos ꝯuertit beata virgo katherina nō ſunt baptizati in aliquo liquore.ꝛ tm̄ ſalui facti ſūt. Item beata v̄go maria nō eſt baptizata in aliquo liquore.ꝛ tm̄ ſalua facta eſt.iō illud dictū euāgelicū p̄us allegatū apparet falſum. ¶ Ad hoc dubiū reſpondendo dicat̄.q̄ baptiſmus eſt triplex.de quo p̄us dictū eſt.ſcȝ fluminis.flaminis.et ſanguinis.vt habet̄ de ꝯſe d.iiij.baptiſmi vicē Ex hoc dicto pȝ q̄ ſancti innocentes ſunt baptizati in ſanguine.nō loquēdo ſed moriendo ꝯfeſſi ſunt ꝛ fide catholica dotati.cū qua vitam eternā meruerūt. Sed v̄go maria fuit baptizata in ſpūſctō.qḋ pȝ in euāgelio Lu.ij.vbi dꝛ ſpūſſanctus ſupueniet in te. Sed rhetores ꝛ doctores quos ſctā katherina ꝯuertit ſunt baptizati igne ꝛ ſanguine. Et in autoritate euangelica iam p̄allegata ly (et) debet gloſari p vel.vt dicendo ſic.niſi quis renatus fuerit ex aqua et.id eſt vel ſpūſctō.nō poteſt intrare regnū celoꝝ. Uel intellige q̄ hoc ſit ſolum tempore oportuno.ſed tp̄e nc̄citatis ſolum fit per ſpiritumſanctum

☞ Ultimo notandū p modū dubitatōis.vtrū q̄s ſeip̄m poſſȝ baptizare. ¶ Et videt̄ q̄ ſic.nā dꝛ de quodam iudeo q̄ ipſe ſeip̄m baptizauit tp̄e nc̄citatis.ꝛ ſalu⁹ fact⁹ eſt.igit̄ videt̄ manifeſte q̄ aliq̄s p̄t ſeip̄m baptizare. ¶ Rn̄det̄.q̄ nullus p̄t ſeip̄m baptizare.vt pȝ extra de bap.ꝛ eius effe.debitū.qꝛ iſte q̄ ſeip̄m baptizat non p̄t ſeruare debitā formā.qꝛ nc̄cario requirit̄ diuerſitas p̄ſonarū.ſic q̄ ibi ſint plures p̄ſone.quaꝝ p̄ma intelligit̄ in illo p̄noīe (ego) et ſecūda in illo p̄noīe (te) Et hoc manifeſte declarat̄ in ſil'r. Nā ſicut in generatōe reali eſt.pariformiter etiā eſt in generatōe ſpūali.ſed in generatione reali homo non poteſt ſeipſum generare.igitur in generatōe ſpūali nullus homo poteſt ſeipſum baptizare. Maior vero eſt nota per ſufficientem ſimilitudinem. Sed minor pȝ de ſe.qꝛ ſi ſic tūc idem eſſet generans et generatum.cauſa et cauſatū.ꝛ eſſet aliq̄d anteq̄ȝ fieret.ꝛ ſic idē generaret ſeip̄m.qḋ eſt falſum ꝛ ꝯtra omnes ph'os. ¶ Sed tūc ad rōnem q̄n dꝛ de iudeo q̄ ſeip̄m baptizauit.rn̄detur q̄ hoc nō fuit p baptiſmū fluminis.ſed plus p baptiſmū flaminis.qꝛ ipſe habuit tantā ꝯtritōem ita q̄ deus remiſit ei oīa peccata ſua.

i.infans exit diſpoſit⁹ ad morte͂
Si puer egreditur ventrem matris moriturus
nō pt gnari i.totaliter
Et nequeat naſci totus. pars corporis illa
s͛ tale mēbꝝ pueri ꝯſuetudo
Si caput eſt ter aqua baptizetur. velut eſt mos
s͛ in partu s͛ matre
Si mater moritur puer excidatur ab illa
debilis.i.puer nō debito tpe nat⁹ i.aq̄
Infirmus vel abortiuus baptiſmatis vnda
i.aſpgat͛ i.nō baptiſatus
Ter perfundatur. ne non merſus moriatur
i.ꝯgelata s͛ aq̄ ſcꝫ ꝙ puer aſpgat͛ trib⁹ vicib⁹ cū aq̄
Si glaciata ſit hec formam teneas modo dictam

¶ Hic autor ponit ſecūdū documētū in quo docet negligentiā quādā recupare circa baptiſmū. et vult tātū. Si puer vel infans q̄ dꝫ naſci egre-dit͛ de ventre ſiue de vtero matris morte puent⁹. ꝛ nō pt totus naſci. q̄d tūc eſt faciendū ꝙ ille puer nō aſſcriberet͛ damnatōi. Ad hoc dī autor in littera ꝙ ps illi⁹ pueri q̄ eſt egreſſa. ſcꝫ caput ꝛ nō pes vel aliud mēbꝝ. tūc tale caput ꝛ nō aliud mēbꝝ debet trib⁹ guttis aque aſpergi appoſita debita verboꝝ forma ad baptiſmū requiſita. tūc erit baptizatus. Qꝫ autē debet caput aſpergi ꝛ nō aliud mēbꝝ. rō eſt iſta. q2 in capite conueniūt q̄nqꝫ ſenſus hois ꝛ tota virtus viget in capite. et ideo caput tanq̄ mēbꝝ dignius debet aſpergi trib⁹ guttis aque ꝛ nō totaliter pfundi. ne p tantā fortitudinē aque ꝛ effuſionem illi⁹ puer decederet. q2 ſi ſic. tūc ille qui pueꝝ baptizaret fieret homicida. ex eo ꝙ forte talis puer vixiſſet q̄uē vt ſic ex nimia interfecit pfuſione. Deinde autor ſubdit aliud documentū dicēs ꝙ ſi mulier impregnata morit͛ ita ꝙ puer in ipſa viuat. tūc ille puer dꝫ eximi ab ipā ꝛ debet aſpgi trib⁹ guttis aque ne moriat͛ ſine baptiſmo. habita tn̄ debita ꝟboꝝ forma ad baptiſmū requiſita. Rō huius eſt. q2 talis puer nō eſt valde fortis. ſi ergo totus mergeret͛ in aquam tūc poſſꝫ cauſam mortis inire. et ſic illud qđ eſt in remediū inuentū ꝯuerteret͛ in ſuppliciū. Deinde autor iterū ſubdit aliud documentū dicēs. ſi ſacer fons fuerit glacialis et ꝯgelatus. tūc ad baptizandū puerū dꝫ teneri forma p̄dicta. ſcꝫ ꝙ talis puer aſpergat͛ trib⁹ guttis aque. ꝛ baptizans dicat. ego baptizo te in noīe patris et filij ꝛ ſpūſſancti. et hoc ꝓpter rōnem p̄us dictam. ſcꝫ ne hoc qđ eſt in remediū inuentū ꝯuerteret͛ in ſuppliciū

☞ Circa litterā notādū. nam ſicut in littera habet͛ de egreſſu pueri ex vtero materno ꝑtialiter. ita ꝙ debeat aſpgi ꝛ baptizari ſtatim ſi debilis ē Ex h̄ tūc dubitat͛ vtꝝ puer ī vtero materno poſſit baptizari ¶ Et videt͛ ꝙ ſic. q2 aliq̄s ſcificat͛ in vtero. ġ etiā pt aliq̄s baptizari ī vtero Tenet ꝯña ꝑ locū a maiori. q2 ſi illud qđ min⁹ videt͛ ineſſe ineſt. ġ illud qđ magis videt͛ ineſſe ineſt. ſed maior eſt gr̄a ſanctificatōnis q̄ gr̄a baptiſmatis. ġ ꝛc. Añs ꝓbat͛. q2 ſcūs ioānes in vtero matris fuit ſcificat⁹ Luce. ij. ꝛc. Re-

ſpondet q nullus in vtero pt baptizari ¶ Vñ eſt ſciēdū. q generatio eſt duplex. qdā eſt in vtero. z qdā ex vtero. generatio ex vtero eſt qñ aliqs naſcit in natiuitate. ſiue qñ aliqs liberat ex diabolica poteſtate. z h fit in baptiſmo Qñ aliqs in vtero naſcit tūc adhuc filiꝰ ire eſt. z g ſtatim cū naſcit ex vtero dz baptizari z nō in vtero. Rō eſt iſta. qz ſm euāgelicā veritatez ꝑus dz in vtero naſci. z poſt renaſci in baptiſmo. ¶ Et ꝑ hoc ad rōnem dz q aliqs ſanctificat in vtero hoc eſt ex lege ſpēali. ſed q aliqs baptizat h eſt ex lege cōi. Et tūc generatio eſt in vtero qñ ipa aīa infundit. et hoc ex eo. qz ſacramēta vim ſacrificādi nō habent niſi ꝑ ꝯtactū q nō fit ad ꝑuulū in vtero exiſtentē. g reqrit opatio miniſtri. vt infra patebit

☞ Scdō notādū. ex lra hic habet de pte egreſſa. ex hoc dubitat vtꝝ puer tm in pte pt baptizari. z poſito q ſic. tūc vlterius dubitat. vtꝝ ille puer in pte ꝑncipali baptizatꝰ poſt totalē generatōem debeat iterū baptizari. vel vtꝝ iſte baptiſmꝰ ſibi ſufficiat ¶ Ad hoc rñdet. ſi non totus puer eſt egreſſus. ſz ſolūmō ps ꝑncipalis ſicut caput. tūc talis puer dz baptizari. et hoc cū debita forma vboꝝ baptiſmi. z h in capite. ¶ Sz diceres. qre ſolūmō caput dz baptizari. Ad hoc rñdet vt ſupra dictū eſt. q hoc eſt iō qz in iſta pte ſtꝫ oēs ſenſus tā exteriores q̄ȝ interiores. Senſus eni exteriores ſunt qnqꝫ. ſcȝ viſus auditus zc. ſilr ibi ſunt ſenſus interiores. ſcȝ ſenſus cōis. phantaſia. zcīs. et ipe infans plus tenet baptizari i capite q̄ȝ in alijs ptib corpis Et ſic finaliter rñdet ad qſitū. ſcȝ qñ qrebat vtrū puer baptizatꝰ i pte poſtea debeat baptizari in toto. et dicat q ſic. ſcȝ q poſt ea in toto eſt baptizandus. tñ ſub tali cautela vboꝝ. ſcȝ ſi nō es baptizatus ego baptizo te in noīe patris z filij z ſpūſſancti zc

☞ Tercio notādū. autor dt in lra q puer dz excidi a matre. ex h dubitatur. vtꝝ puer dz eximi a pte viuēte. vel agonizāte. vel moriēte. ¶ Rñdet ſi mater viuit puer nō dz excidi ab ea. qz nō ſtꝫ faciēda mala vt eueniāt bona. ſed ſi mater mortua eſt. z ꝑcipit q puer i vtero materno adhuc viuit tūc obſtetricib dat talis cautela. ſ. q matre mortua imediate apiat ei violēter os ne puer moriat. qz ex q puer viuit in vtero matno indiget inſpiratōe z reſpiratōe. ideo os mrīs dz apiri donec puer ex vtero excidet.

☞ Quarto notādū. nam ex littera etiā habet q ſi puer ſit infirmus vel debilis ſeu abortiuꝰ. tūc nō debet mergi in fontem. ſed debet aqua fontis aſpergi ne ſacramentū ſalutis fieret ſacramentū piclitatōnis. qz ꝑ talē immerſionē forte puer moreret. ne ergo hoc ꝯtingat dat illa cautio. ſcȝ q talis puer aſpgatur trib guttis aque ſacri fōtis Ex quo tūc ſequit correlarie q imerſio aque non eſt ncāria. ex eo q puer abortiuus vel alius puer infirmꝰ pt aſpgi cū aqua. ¶ Vñ ſciendū q talis imerſio ſiue aſpſio hꝫ fieri trib modis. Primo qz talis puer baptizat in noīe trinitatis ad deſignandū q tres ſunt pſone in vna vera eſſentia. Secūdo ideo imergit ter. qz baptiſmꝰ delet omē pctm. nō pctm vel ꝯmittit cogitatōe. vel loquutiōe. vel opc. ideo in ſignū illius puer trib vicib in fontē imergit vel trib guttis aſpgit. Tercio ideo imergit ter ꝓpter tranſgreſſionē triplicis legis ſcȝ legis nature. legis moſayce. z legis euāgelice

☞ Quinto notan q tria dant in baptiſmo. ſcȝ caracter indelibilis. reſtitutio inocētie. z grā. Tūc ex hoc querit an illa tria oībꝫ equaliter detur

vel ne. ¶ Ad hoc reſpondetur. ꝙ illa duo. ſcꝫ caracter indelibilis ⁊ reſtitutio innocētie datur omībꝫ equaliter. ſed terciū ſcꝫ gratia. datur inequaliter. qꝛ gratia duo facit. nam delet pctm̄ ⁊ ꝯfert humilitatem. et vnꝰ plus delet inq̄ꝫtum parentes eius plus in peccato originali ſunt cōuoluti. ⁊ ſic tūc etiā plus diſponit vnum ad humilitatem q̄ꝫ reliquum. ſcḋm ꝙ ſubiectū recipiens ſit diſpoſitum

☞ Ultimo notādū ꝑ modū dubij. vtrū vnus poteſt baptizare duos ſimul. Et videtur ꝙ ſic. qꝛ ſi duo homines eſſent ſimul ꝯnexi et haberent duo capita ⁊ quatuoꝛ manus. ⁊ cū hoc haberēt diſpōnem duoꝝ coꝛpoꝝ tūc illi eſſent ſimul baptizandi. ⁊ tn̄ nō eſſet ibi vnus homo q̄uis in coꝛpoꝛe videt̄ vnus ſpēalis homo eſſe. quare ſequitur ꝙ rōne illius ꝯnexiōis ſunt ſimul baptizandi. ¶ In oppoſitū arguit̄ ſic. ſi duo ſimul baptizarent̄. tūc forma baptiſmi infringeret̄. qꝛ diceret̄. ego baptizo vos. ſed hoc nō debet fieri. ergo nec duo ſimul ſunt baptizandi. ¶ Pꝛo iſto dubio eſt ſciēdū ꝙ ſi ita eſſet monſtrū vt caſus dt̄ tūc illi ſunt baptizādi ſub tali cautela ꝙ ipe ſacerdos dicat ſic. Si vnus es hō baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. ſed ſi ſunt duo hoīes dicet̄ ego baptizo vos in noīe prīs ⁊ filij et ſpūſſancti. de iſto dubio latius dicet̄ infra

.i. repto   illiꝰ ſacri   .i. fauoꝛ
Inuento puero baptiſmi gratia detur
sͨ gr̄a baptiſmi   sͨ baptizādi
Si data neſcitur. verboꝛum foꝛma ſit iſta
sͨ foꝛma   sͨ ꝟba
Qua pueros omnes baptizas. attamen iſta
.i. ꝑponere
Si non es baptizatus pꝛemittere debes
sͨ ſequētia   ꝓlocare   .i. doctoꝛis
Iſta volunt aliqui pꝛemittere verba magiſtri
sͨ infantē
Non te baptizo. ſed ſi non es baptizatus
sͨ ego ſacerdos
Tunc te baptizo in nomine. p. et. f. et. ſſ.

¶ Hic autoꝛ docet ſpēaliter q̄ō pueri inuenti debent baptizari de q̄bꝫ dubiū eſt vtrū ſint baptizati vel nō. et ponit triplicē foꝛmā Pꝛima foꝛma eſt talis. vt dicūt q̄dā magiſtri. ꝙ tales pueri debēt baptizari ſub iſta foꝛma qua pueri oēs baptizant̄. ſcꝫ ego baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti Et huius rō eſt. qꝛ dubiū eſt vtrū talis puer ſit baptizatꝰ vel nō. et ergo in dubijs ſemꝑ certioꝛ ⁊ melioꝛ modus eſt tenēdus. qꝛ melius eſt puerū bis baptizare q̄ꝫ ipm̄ chꝛiſtianū ignoꝛare. Secūda foꝛma eſt talis. vt ſi dicat̄. Si nō es baptizatus tūc ego baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Rō huius eſt. qꝛ ſi nō ꝑponeres illa ꝟba. ſcꝫ ſi nō es baptizatus. tūc puer ſi pꝰus eſſet baptizatus ⁊ mō iterū baptizaret̄. tūc ſic in eo baptiſmus reiteraret̄. qḋ eſt ꝓhibitū in iure. ⁊ quicūq̄ꝫ hoc faceret ſtudioſe pꝛo heretico eſſet habendus. Tercia foꝛma eſt. ꝙ ſic dicatur. ego nō ba

ptizo te ſi tu es baptizat⁹.ſed ſi nō es baptizat⁹ tūc ego te baptizo in noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti. ☞ Et ꝑ declaratōe huius lr̄e moueṫ tale dubiū. Ponaṫ ꝙ inueniūtur duo pueri quoꝝ vnus baptizatus eſt ꝛ alter nō. tūc quęrit q̄d eſt faciēdū in tali caſu. qꝛ ſi ambo baptizarent̄ tūc vnus illoꝝ bis baptizareṫ. ſi aūt ſolus vnus. tūc forte ↄtingeret ꝙ puer baptizatus rebaptizareṫ. ꝛ nō baptizatus maneret ſine baptiſmo ¶ Ad illud dubiū rn̄detur quēadmodū ſupra reſponſum eſt. ſcꝫ ꝙ debent ambo baptizari ſub hac forma quam docet hic autor in littera. videlꝫ ſi es baptizat⁹ tūc ego nō baptizo te. ſi aūt nō es baptizat⁹ tūc ego baptizo te in nomine patris ꝛ filij et ſpūſſancti. ¶ Itē ponaṫ ꝙ ſint duo gemelli generati ita ꝙ ↄbinātur ꝛ coadunātur ſibi inuicē mutuo. tūc dubitaṫ quid ſit faciēdum. ſcꝫ vtrū ſint baptizandi ſicut vnus puer vel ſicut duo. Et videṫ ꝙ ſint baptizandi nō ſicut duo. qꝛ ibi eſt vnū corpus. ergo debēt baptizari ſicut vnus homo. qꝛ vnū corpus indigentiā habet vnius baptiſmatis. id eſt ꝙ tm̄ ſemel baptizeṫ. ¶ Sed in oppoſitū videtur ꝙ iſti gemelli nō ſūt baptizandi ſicut vnus homo. ſed ſicut duo. quia ſi talis homo habet plures pedes q̄ꝫ duos. ꝛ plura capita q̄ꝫ vnū nō eſt baptizandus ſicut vnus. ſed ſicut duo. ſic eſt hic. ergo ꝛc̄. ¶ Ad iſtud dubiū reſpōdetur ſub diſtinctione. qꝛ vel in talibꝫ gemellis diſcernitur duplex anima vel non. Si ibi diſcernitur duplex anima. tūc debent baptizari ſicut duo pueri. et hoc cognoſcitur ſi ibi ſit diſtinctio menbroꝝ in capitibꝫ pedibꝫ ꝛ manibꝫ. ꝛ ex h̄ ſcitur ꝙ ibi ſint due anime. et tunc eſt ſeruanda doctrina autoris in textu declarata. ſcꝫ ꝙ p̄mus baptizetur abſolute. ſecūdus autem ſub illa diſtinctione eſt baptizandus. ꝙ ſi non es baptizatus tūc ego baptizo te in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti. Si aūt ibi nō eſt diſtinctio menbroꝝ. tunc debet baptizari ſicut vnus homo.

☞ Itē notandū ꝙ ſacramētū baptiſmi nō debet reiterari ꝓpter multas cauſas. Prima cā eſt ꝙ nō fiat error ſiue iniuria tali ſacramento Nam in baptiſmo imp̄mitur caracter indelibilis. modo ſi reiterareṫ. vel ergo tūc duo caracteres imp̄merenṫ. vel p̄mus delereṫ. ſed quodlibet illoꝝ eſt incōueniens. ergo ne talis incōuenientia ſequereṫ cauendū eſt ne hoc ſacramētum reitereṫ. Secūda cā eſt. qꝛ illud ſacramentū nō debet reiterari ne detur alicui occaſio peccandi. qꝛ forte poſſet aliquis dicere. volumus adhuc expectare ꝛ poſtea mittemus nos baptizare. quia ſacramentuꝫ baptiſmi delet oīe pctm̄. et ꝓpter hoc ſacramentum baptiſmi non eſt reiterandū. Tercia cauſa eſt iſta. quia hoc ſacramentum habet originem ex merito paſſionis domini noſtri ieſu chriſti et reſurrectione eius. et quia chriſtus ſemel paſſus eſt et ſemel reſurrexit. ergo tm̄ ſemel dandum eſt illud ſacramentum et non pluries

☞ Itē notandū p modū dubij. quia querere poſſet aliq̄s vtrū caracter indelibilis in baptiſmo chriſti fuerat xp̄o impſſus ¶ Ad hoc rn̄detur ꝙ nō. qꝛ caracter indelibilis diſponit ad gratiam recipiendā. ſed domin⁹ noſter ieſus chriſtus in inſtanti ſue generationis habuit plenariam gratiam ideo nō fuit neceſſariū ꝙ ipſe ſumpſiſſet caracterem indelibileꝫ Etiā talis caracter eſt ipoꝝ renaſcentiū. ſed chriſtus nunq̄ꝫ renatus fuerat. ideo caracter ei nō fuerat impſſus. ꝓut dictum eſt p̄us.

☞ Ultimo notādū.ſupra dictū eſt q̄ iudeus vel ſaracenus pt baptiza-re.et tñ dubitať ibi qua fide hi baptizant.qꝛ nō in fide baptizantis qꝛ ſſt infideles.nec etiā baptizant in fide parentū.qꝛ forte etiam ſunt infideles ergo neſciť in qua fide hi baptizant. ¶ Rñdetur q̄ fides eſt triplex. vt dictū eſt ſupra.nam q̄dā eſt fides ſeminata.ꝛ eſt fides eccl'ie ꝛ apl'oꝝ. que eſt diſperſa p totū mūdū.et in hac fide baptizat hereticus ꝛ iudeus ſi intendit facere qđ eccleſia intendit. Alia eſt fides germinās.ꝛ eſt quādo pueri baptizanť in fide ſuoꝝ parentum.ꝛ ſic iudeus vel hereticus nō baptizat. Tercia fides eſt matura.qꝛ eſt bonis operibus corroborata.modo iudei vel heretici ſolum baptizant in fide pͥma.ſcꝫ in fide eccleſie.et hoc ſi intendunt facere quod eccleſia intendit

.i.feſtinās ad ianuā eccl'ie
Judeus currens contritus ad hoſtia templi
sᵉ iudeo baptiſmi
Si ſibi defuerit aqua preſbiter.et moriatur
fiducialiter ꝯfidēs sᵉ iudeus
Firmiter in chriſtum credens.ſaluabitur ille
infectū .i.ꝓpter xp̄m .i.baptiſmꝰ ſanguinis
Occiſum chriſti pro nomine ſaguinis vnda
mūdat.sᵉ originali.q̄ſi baptizatꝰ eſſꝫ aq̄ fontis sᵉ infectꝰ
Abluit a ſcelere quaſi fonte renaſcitur ille

¶ Superius autor determinauit de baptiſmo fluminis. Hic ꝯſequēter determinat de baptiſmo flaminis ꝛ ſanguinis. Et diuidiť illa ps in duas partes. Nam in pͥma pte determinat de baptiſmo flaminis ꝛ ſanguinis. In ſecūda determinat de baptiſmo fluminis.ibi (Baptizare volēs ꝛc) Quātū ad pͥmaꝫ ptem vult autor q̄ ſi aliquis iudeus vel paganus aut ſarracenus.qui eſt contritus pro peccatis ſuis.currens ad hoſtium templi.volens baptizari.ꝛ defuerit ibi aqua et p̄ſbiter.ꝛ cuꝫ hoc talis firmiter credat in chriſtum.ꝛ moriať ille ante baptiſmū.tūc talis ſine dubio ſaluatur. Deinde autor ſubdit baptiſmū ſanguinis dicens.ſi aliq̄s iudeus vel paganus infidelis currit ad eccl'iam credens firmiter in deo.cupiens baptizari.et ſi talis in via interficiť cum gladio vel alio inſtrumento quocūq̄ꝫ ꝓ noie chriſti.tūc talis eſt baptizatus in ſanguine ſuo.ꝛ ꝓpter ſuam bonā volūtatem ſine dubio ſaluabitur.

☞ Circa litterā pͥmo notādū.q̄ iudei ſſt incōſtātes ꝛ eccl'iam dei maxime ꝑſequētes.ꝛ q̄nq̄ꝫ ipſis baptizatis ecōuerſo intrāt iudaiſmū ſpernēdo fidē xp̄ianā.ideo ꝯſultū eſt q̄ iudei debent ꝓbari p octo menſes volentes baptizari.ad ꝑſcrutādū vtrū ipi habeāt integrā volūtatē ꝛ verā fidei charitatē ad dn̄m ieſum xp̄m.et vtꝝ ipi errorē iudaicum velint dimittere.et iſtis exptis poſt octauū meſem debent baptizari.ſed ſi haberēt infirmitatē magnā ſic q̄ timendū eſſet de eoꝝ morte.tūc ipis credentibꝫ citius debēt baptizari abſq̄ꝫ magna ꝓbatōne. Et rō huius eſt.qꝛ maxime difficile eſt ipſis iudeis pecuniam attractā ſeu vſuratā dimittere.ꝛ ſic necc̄ariuꝫ eſt vt pͥus ꝓbentur anteq̄ꝫ baptizentur.p̄cipue quando ſunt ſani.

☞ Scḋo notandū. ꝙ baptiſmus eſt multiplex. ſ. baptiſmus flumīs fla-
mīs. ſanguis. ⁊ pñie. mō de baptiſmo flumīs flamīs ⁊ ſanguīs ꝑus dcm̄
eſt. Sȝ baptiſmus pñie fit in articulo mortis. vt ſi aliq̇s eēt poſitus in ar-
ticulo mortis ⁊ nō poſſet habere copiā aq̄ ⁊ ſi habuerit ꝯtritiōem. tūc tal̓
ſine dubio ſaluabit̓. ⁊ effect⁹ illius baptiſmi eſt delere culpā ⁊ nō penā. q2
pena ſeruat̓ ad futurā. Sed tū ꝯtritio poſſet eē tāta ꝙ deleret ōēm penā
et culpā. Et h̄ eſt verū cū talis dolet intimo corde de pc̄tis ꝯmiſſis. Etiā
aliqñ tal̓ cōtritio delet tm̄ penā ⁊ nō culpā. vt q̇dam doctores volunt
☞ Tercio notandū. ex quo vt hic iā dcm̄ eſt baptiſmus eſt multiplex. ſ.
flumīs flamīs ſanguīs ⁊ pñie. tūc ex hoc poſſet aliq̇s ſic inſtare. hoc videt̓
eſſe ꝯtra aplm̄ ad epheſios. iiij. vbi dr̄ ꝙ vnus eſt baptiſmus vna fides et
vnus deus. Et ſi tm̄ vnus eſt baptiſmus ſeq̇tur ḡ ꝙ baptiſmus nō ſit q̇ſ
duplex. ꝯñtia eſt nota de ſe. ſed añs pȝ autoritate apl̓i. Ad hoc rñdetur
ꝙ baptiſmus capit̓ dupl̓r. vno mō ꝓprie. alio mō improp̄e. Prop̄e baptiſ-
mus req̇rit duo. ſ. verba ⁊ elemēta. talis baptiſm⁹ ſolū eſt vnus. ⁊ cōſiſtit
in aq̄ ⁊ ſpū ſcō. Et de tali intelligit̓ dcm̄ apl̓i vbi dr̄ ꝙ vnus eſt baptiſm⁹.
Sed baptiſmus improp̄e eſt q̇ delet pc̄tm̄ originale cū alijs ſi ſunt. licȝ nō
ſit in aqua. ⁊ de tali baptiſmo loq̇tur pñs lr̄a. ¶ Itē dubitat̓. vtrū illa tria
baptiſmata. videlȝ ſanguis flamīs et pñie poſſunt ſufficere ad vitā eter-
nā. Et videt̓ ꝙ nō. ſicut habet̓ Joannis. iij. Niſi quis renatus fuerit ex aq̄
⁊c. mō tales baptizati ſunt baptiſmo ſanguinis ⁊ pñie. ⁊ nō ſunt renati ex
aqua et ſpū ſancto. igit̓ nō intrabūt regnū dei Ad hoc rñdet̓. ꝙ nō ſolum ali
quis renaſcit̓ ex aqua. ſed etiā renaſcit̓ alio mō. q2 aliq̇s renaſcit̓ baptiſmo
ſanguinis. aliq̇s poteſt renaſci baptiſmo pñie. ⁊ ſilr̄ aliq̇s p̄t renaſci baptiſ-
mo flaminis. ſed nō illo mō. vt habet̓ in euāgelio Joānis. ḡ dcm̄ beati Jo-
annis nō eſt vniuerſale. ſed eſt indefinitū. ⁊ ſic manifeſte pȝ. ꝙ ſi baptiſmus
fluminis nō poteſt haberi ꝙ tunc illa tria baptiſmata ſufficiunt ad vitam
eternā. ſed ſi baptiſm⁹ flumīs poteſt haberi tūc alij nō ſufficiūt. ¶ Itē du-
bitat̓. vtrū illa tria baptiſmata imp̄mant caracterē. ⁊ videt̓ ꝙ ſic. q2 baptiſ-
mus ſanguīs imp̄mit grām. igit̓ caracterē. Añs notū eſt de multis ſcīs q̇
ſaluati ſunt ꝑ effuſionē ſanguinis Sed ꝯñtia ꝓbatur. quia ſi illud qđ mi-
nus videt̓ ineſſe ineſt. ḡ illud quod magis videtur ineſſe ineſt. ſed maior ē
gratia q̄ȝ caracter. quia caracter imp̄mitur ꝓpter gratiam. Ad hoc reſpon-
det̓ ꝙ ſolum in baptiſmo flumīs imp̄mitur caracter. ⁊ hoc fit ex vi verbo-
rum ⁊ elementoꝝ. Sed tunc ad rōem dicit̓. ꝙ caracter in p̄te dignior eſt
gratia. quia caracter indelebilis eſt. Sed grā adeſſe vel abeſſe p̄t. etiā grā
caracteris ꝑpetua eſt. ſed grā abſolute nō ¶ Itē dubitat̓. q̇s tū baptiſm⁹
ſit maior vel flumīs vel ſanguīs. Ad hoc rñdetur ꝑ diſtinctōnem ꝙ bap-
tiſmus hȝ duplicē effectū. p̄mus effectus eſt a malo liberare. Scḋs effec-
tus eſt ad bonū ordinare extēſiue quo ad iſtos effectus baptiſmus flumi-
nis eſt maior vel melior baptiſmo ſanguinis. Ratio eſt iſta. q2 plures libe-
rat a malo. ⁊ etiā plures ſaluant̓ baptiſmate fluminis q̄ȝ ſanguinis. q2 vbi
vnus moritur baptizatus in ſanguine ibi mille moriuntur qui baptizan-
tur in flumine. Secundo baptiſmus fluminis eſt melior baptiſmo ſang-
uinis. quia liberat hominem ab om̄ibus peccatis. ſcȝ venialibus mortali
bus ⁊ originalibus Etiam per baptiſmum fluminis datur aureola. id eſt

eſſentiale premium et eternale ſi immaculatus cuſtoditur. et cum hoc im⸗
primitur caracter indelibilis. ſed per baptiſmum ſanguinis bene datur
aureola. ſed non imprimitur caracter indelibilis. et ſic patet ꝙ baptiſmus
fluminis maior et dignior eſt baptiſmo ſanguinis. quia liberat plus a ma⸗
lo et etiam ad maius bonum ordinat. ſed intenſiue baptiſmus ſanguinis
eſt maior q̄ baptiſmus fluminis. quia baptiſmus ſanguinis liberat a ma
lo tam ſm actum q̄ ſm potentiā. baptiſmus autem fluminis ſolum libe
rat a malo ſm actum ⁊ nō ſm potentiam. quia homo poſt baptiſmū flu⸗
minis iterum poteſt peccare. ſed poſt baptiſmū ſanguinis non. Similiter
quo ad ſcd̄m effectuʒ baptiſmus ſanguinis eſt maior baptiſmo fluminis
quo ad ordinatōem hominis ad bonum intenſiue. quia immediate facit
animam volare in regnum dei

sc aliq̄
Baptizare volens mulier puerum nec aqua ſit
.i. cū q̄ sc puer eterna glīa
Qua baptizat eum. celeſti luce carebit
sc puer puero
Mortuus iſte. fides nec ei prodeſt mulieris
fides mulieris sc puer diſcretōis
Que ſibi prodeſſet ſi perueniſſet ad annos
exñs in vtero mr̄is renaſcit̄ p baptiſmū
Non puer innatus in chriſto naſcitur. vt ſi
mō mulierē .i. impgnatā exñtem
Jam baptizares iudeam parturientem
talis liq̄r tal' liq̄r tal' liq̄r sc ab iſtis
Non oleum. vinum. ceruiſia nec liquor vllus
.i. pficit ſacrū iſtis trib⁹ pficit̄ baptiſmus
Supplet baptiſmum niſi ſanguis ſpiritus. vnda

¶ In iſta parte autor regreditur ſuper baptiſmum fluminis ponēs quē
dam documenta ſiue notabilia dicens. ſi mulier vellet baptizare aliquem
puerū qui eſſet in articulo neceſſitatis poſitus. videlʒ mortis ⁊ nō poſſet
habere aquā. ſi tunc iſte puer morit̄ abſqʒ baptiſmo nō ſaluabitur. ¶ Et ſi
diceres. vtrū fides mulieris prodeſſet puero. Ad hoc reſpondet magiſter
in littera ꝙ nō. quia fides mulieris nō iuuat eum nec cooperat̄ ipſi quo ad
ſalutem. ⁊ tamē iuuiſſet eum ſi puenīſſet ad annos diſcretionis. ⁊ ſi viuus
permanſiſſet tunc fides mulieris bene ſaluaſſet ipſum. Deinde magiſter
ſubdit aliud documentū dicens. ꝙ puer nō natus ex vtero non poteſt re
naſci in chriſto. i. baptizari. licet mater ipſius baptizetur. vñ licet baptiza⸗
ret̄ iudea exiſtens impregnata, non tamen ob hoc baptizatur puer eius.
Deinde magiſter ſubdit conſequenter aliud documentum dicens ꝙ nul⸗
lus liquor, videlʒ neqʒ oleum neqʒ ceruiſia neqʒ vinuʒ neqʒ medo ſupplet
baptiſmū niſi ſola aqua. Deinde magiſter ſubdit vnam additōem dicēs.
ꝙ baptiſmus eſt triplex. ſcʒ ſanguinis ſpiritus et aque

☞ Circa litterã nota. dubium eſt. que ſit cauſa ꝙ illud venerabile ſacra
mentum baptiſmi debet fieri in munda aqua. Ad hoc rñdetur ꝙ cauſa
huius eſt multiplex. Prima cauſa eſt talis. quia aqua eſt purũ elementuꝫ
et ſimplex. ⁊ cum deus glorioſus eſt ſimplex ſubſtantia. licꝫ ſit trinus in ꝑ
ſonis. ideo ad deſignandũ hoc tunc omĩs qui baptizatur in nomĩe ſancte
trinitatis debet baptizari in liquore ſimplici. ſ. aqua. ⁊ nõ in alio liquore. qꝛ
alij liquores quodãmodo ſunt mixti. quod ſic declarat᷑. quia ipſa ceruiſia ẽ
mixta ex aqua et farina ordei ſeu alioꝝ frumentoꝝ. medo aũt ex melle et
aqua. oleum aũt compõnitur ex diuerſis ſeminibus terre. ſcꝫ ex canopo. ex
papauere. ex nucibꝫ. ⁊ ſic de alijs. Vinũ aũt ex botris. ⁊ ſic tũc patꝫ ꝙ hu-
iuſmodi liquores nõ ſunt ita ſimplices ⁊ puri ſicut aq̃. quare ſeq̃tur ꝙ ba-
ptiſmus debet fieri in pura aqua ⁊ non in alio liquore. Alia cauſa eſt tal'. q̃a
aqua eſt magis cõmunis q̃ꝫ alius liquor. ideo ne aliquis haberet ſe excuſa
re de baptiſmo ita ꝙ dicat ſic. vinũ fuerat nimis p̃cioſum ⁊ ceruiſiam non
potui habere. ideo puer mãſit imbaptizatus. ne ğ illa occaſio mala et ab-
ſurda allegetur tunc baptiſmus fit in cõmuni liquore. ſ. in aqua. Alia cã.
videlꝫ tercia eſt iſta. q̃a baptiſmus fuerat inſtitutus tẽpore paſſionis qñ
miſit emanare ſanguinẽ et aquã de eius venerabili corpe. vt patet in capi
tulo. Cum marthe. de celebratõe miſſaꝝ. Et ideo in ſignũ huius tũc ba-
ptiſmus adhuc fit in pura aqua. Quarta cauſa ⁊ vltima eſt rõe efficacie
quia aqua habet virtutem purgatiuã ⁊ virtutem caloris rep̃henſiuam. et
virtutem tranſparentẽ. ⁊ virtutẽ imaginis ſuſceptiuã. ⁊ virtutẽ ignis ex-
tinctiuã. Nam ip̃a aqua p̃mo habet virtutẽ purgatiuã. ⁊ hoc ſic declarat᷑
quia omne illud quod cum aliquo liquore alio maculatur illud cum aqua
abluitur ⁊ per aquam mundatur. vt patet de ſingulis. Et ſic ꝓpter virtu
tem purgatiuã ꝙ purgat immũdicias tunc baptiſmus debet fieri in pu-
ra aqua. quia recte ſicut per aquam deletur immundicia. ſic etiam per ba-
ptiſmum deletur peccatũ. quod ſonat immũdiciam mortalem. Secundo
aqua habet virtutem repreſſiuam ſeu reprehenſiuam caloris. quod ſic de-
claratur. quia frigiditas eſt propria qualitas aque. ⁊ ergo ſicut ꝑ aquam
rep̃mitur calor. ſic ꝑ baptiſmum ſiue per aquam baptiſmatis rep̃mitur ⁊
mitigatur omne peccatũ concupiſcentie. quod peccatũ multum abũdat
in calore. Tercio. aqua habet virtutem tranſparentem. quod ſic declara-
tur. quia ſicut radij ſolares penetrant. ſic gratia diuina per baptiſmum pe
netrat corpus ⁊ animam. Vel ſic. quia ſicut aqua eſt quoddam corpus
diaphanũ et tranſparẽs. ſic diuina gratia nos circũdat et illuſtrat. Quar
to. aqua habet virtutem imaginis ſuſceptiuam. quia aqua imprimit ima
ginem vt apparet ad ſenſum. et ſic illa imago que eſt deformis per pecca-
tum originale. hec imago reformatur vel renouatur per baptiſmũ ⁊ mun
datur ab omni peccato. Quinto et vltimo. aqua habet virtutem ignis ex
tinctiuam. quod ſic declaratur. quia ſicut aqua extinguit ignem. ſic ſimili-
ter baptiſmus extinguit omne peccatum

☞ Secundo notandum. dubitatur vtrum aliquis poſſit baptizari in
terra. ⁊ videtur ꝙ ſic. quia in illo poſſet aliquis baptizari in quo chriſtus ie
ſus redemptor et ſaluator noſter fuit ſepultus. ſed chriſtus fuit ſepultus
in terra. ergo videtur etiã ꝙ aliquis bene et licite poſſet baptizari in terra

Ad hoc dubiū rñdetur q nullus pt baptizari in terra. qd ſic declarat. qa
terra nō eſt materia baptiſmi ſed aqua pura ⁊ recens. nā terra eſt fex oīm
elementoꝝ. vt dicūt naturales phi. Etiā ex alio pꝫ. qꝛ ipſa terra nō hꝫ vir
tutē purgatiuā. ſed magis maculatiuā. igit terra nō pt eſſe materia baptiſ
mi. ⁊ p ꝯñs ſeqtur q aliqs nō pt baptizari in terra. Sed ad rōnem rñdet
q bene quo ad quandā ſilitudinē aliqs pt baptizari in terra. qd ſic decla-
rat. quia ſicut xps fuit ſepultus trib⁹ dieb⁹ in terra. ſic etiā ipſe puer ter dꝫ
immergi vel aſpergi cum aqua baptiſmatis.

☞ Tercio notandū. q dubitat vtrū aliqs pt baptizari in ſanguie. Et vi
det q ſic. quia in illo pt aliqs baptizari in quo aliqs lauat a peccatis. ſꝫ ali
qs lauat in ſanguine a pctis. g ⁊c. Ad hoc dubiū rñdet. licet aliqs rōnabi
liter et bñ pt baptizari in ſnaguie. ſicut fuerūt ſancti inocētes baptizati et
qplures alij martyres. tñ illud nō dꝫ fieri ꝓpter certas cauſas. Primo rō
ne neceſſitatis. qꝛ ſanguis nō pt ſp haberi. Scđo quia ſi ſic tūc multi excu-
ſarent ſe de iſto ſacramēto dicētes ſe nō habere ſanguinē. ne g hoc contin-
gat ideo baptiſmus ꝓponit nobis in aqua et non in ſanguie. Tercio rōne
efficacie. quia ſanguis nō hꝫ purgare ſed magis maculare. g baptiſm⁹ pre
ponit nobis in aqua pura ⁊ recēti que hꝫ virtutē purgatiuā. ⁊ nō in ſangui
ne qui habet virtutem maculatiuam

☞ Quarto notandū. dubitat vtrū aliqs pt baptizari in oleo. Et videt
q ſic. qꝛ p oleū deſignat gr̄a ſpūſſancti. ergo etiā aliqs in oleo pt baptizari.
Rñdetur q nullus dꝫ baptizari in oleo. ⁊ rō eſt iſta. quia oleū nō hꝫ virtu
tem clarificatiuam. ſed magis roboratiuā. vt prius viſum eſt. ergo ſeqtur
q in oleo nō poteſt aliqs baptizari. cum illud in quo aliquis baptizari de-
bet de neceſſitate debet habere virtutem clarificatiuā. etiam ideo. qꝛ oleū
non eſt materia baptiſmatis. quia oleum non habet virtutem purgatiuā.
ideo aliquis non poteſt baptizari in oleo ſed in aqua.

☞ Ultimo notandū. vtrū aq̄ ſumpta in bona quantitate ⁊ alius liquor
ſiſr an tūc aliquis in iſto cōmixto poſſet baptizari. Ad hoc rñdetur cū di-
ſtinctōe. vel ergo aqua ibi ſupabundat in ſapore vel nō. ſi pmū. tunc bap-
tiſmus bñ valet. ſi ſecūdo. tunc nō valet. Ex illo tunc vlterius dubitatur
vtrū aliqs poſſet baptizari in aere. Ad qd rñdetur q non. et rō eſt iſta. qa
aer ⁊ aq̄ habēt ꝯtrarias qlitates. quod ſic declarat. quia aer eſt calidus. aq̄
aūt frigida. iō baptiſmus nō valet in aere. Etiā ex alio baptiſm⁹ nō valet
in aere. qꝛ aer nō habet virtutē impſſiuam. ¶ Item ſpealiter circa hāc lit
terā (Nā puer innatus) dubitat an puer in vtero matris exñs poſſꝫ bapti
zari. Rñdetur iuxta intētionē lr̄e p talē ꝯcluſionem q ſm cōem legē dei ⁊
ſm legem ſcripturaꝝ nobis traditaꝝ nō poteſt puer in vtero matris clau
ſus baptizari. quod ſic ꝓbatur. qꝛ p baptiſmū regenerat ſpūaliter in chri-
ſto iſte q baptizatur. ſed nullus puer totalit regenerari ſpūaliter poteſt ni-
ſi prius ſit natus corpaliter. ergo nō pt puer in vtero materno clauſus ba-
ptizari. Hec eſt intētio etiā magiſtri in quarto ſententiaꝝ. vbi ad hoc alle
gat Iſidoꝝ dicentē. q qui in matris vtero ſunt ideo baptizari nō poſſunt
quia ille qui natus adhuc ſm Adā nō eſt. ſm chriſtū non pt renaſci. neqꝫ in
eum regeneratio duci pt in q gñatio nō pceſſit. Ad illud etiā allegat btm
Paulū in epl'a qdā dicentē. nō pt qſqꝫ renaſci anqꝫ natus eſt. Hec etiā eſt

ſententia.ſancti Thome pte vltima.hoc idē etiā dt Bonauentura ſu p qrtū ſniaꝝ aſſignās rōnem predicte ꝯclōnis ꝙ rō qre qs nō purificatˀ nec baptizatˀ in vtero eſt diuina inſtitutio q̄ ſic inſtituit. Rō aūt inſtitutōnis diuine p̄t eſſe ꝯgruitas ⁊ nō nccītas.qꝛ ſi deus vellet poſſet vtiqꝫ aliter fi eri. Rō aūt ꝯgruitatis p̄t eſſe ex pte ſacramētalis remedij.nā ſacramēta le remediū reſpicit opatōem eccl'ie.ſed opatio talis nō extendit ſe ad par uulū niſi extra vterū qn̄ natus eſt ⁊ viſibilibꝰ p̄t ſubijci ſacramētis

.i.aliquē s[c] ꝓꝛiū

Si quem baptizas et caſu nomen omittas

s[c] puer .i.nō habetˀ inbaptizatꝰ

De quocunqꝫ ſit hic ſexu nunquam reprobatur

.i.mulierē .i.noiatˀ ſicut vir

Et ſi baptizas ancillam nomine ſerui

.i.viceuerſa .i.renouatˀ

Aut econurſo. baptiſmus non iteratur

.i.eps .i.iponat s[c] baptizans

Confirmatoꝛ eis det nomina ſiue ſacerdos

¶ Hic autoꝛ ponit q̄dā notabilia de baptiſmo fluminis dicēs. Si aliqs puer cuiuſcūqꝫ ſexus fuerit ſiue muliebꝛis ſiue virilis baptizatˀ ⁊ ei nomen in baptiſmo nō iponitˀ ſic ꝙ nomē eius ex caſu omittitˀ.tūc talis obliuio ſi ue omiſſio baptiſmū nō ipedit Rō huius eſt.qꝛ impoſitio nōis nō eſt de eſſentia baptiſmi.ſed eſt quoddā accn̄tale in baptiſmo.qꝛ ꝓ tanto impo nitˀ nomē in baptiſmo vt vnus hō cognoſcatˀ ab alio Deinde autoꝛ ſub dit aliud notabile dicēs.ꝙ ſi aliqn̄ ꝯtingat ꝙ ancilla baptizetˀ noīe ſerui. et ecōuerſo ſeruus baptizetˀ in noīe ancille.tūc illa negligētia nō impedit baptiſmū.ſed eps vel ſuffraganeus aut alius ſimplex ſacerdos poteſt tali bus ſic baptizatis poſtea nomen imponere

☞ Circa litterā p[o] notādū ꝑ modū dubitatiōis.vtꝝ in hac dimiſſiōe nōis baptiſmus vitietˀ. ¶ Pꝛo quo ſciēdū ꝙ ad baptiſmū requiruntˀ duo. Pꝛimo reqruntˀ eſſentialia. Scdo accn̄talia. Et ex ꝯſequēti ad dubium r̄ndetˀ.ꝙ ſi ipſe baptizans omitteret eſſentialia. tūc baptiſmus nō vale ret.ſed ſi omitteret ſolū accn̄talia baptiſmus manet bonus. Vn̄ ſicut ſup patuit tria requirūtur eſſentialiter ⁊ vere ad h̄ ſacramentum. Pꝛimū eſt trina imerſio vel aſpſio aque. Scdm eſt debita ꝟboꝛum foꝛma ſeu ꝓlatio Terciū eſt debita intentio.ſcilꝫ ꝙ ſacerdos hoc intendit facere qd̄ eccl'ia dei expoſtulat.et ſi vnū ex his eſſentialr̄ reqſitis ad baptiſmum defuerit tūc baptiſmꝰ vitiatˀ. Sed accn̄taliter reqritˀ ad baptiſmū impoſitio noīm ita ꝙ illi nomē iponatˀ.et ſi noīs ipoſitio a caſu omittitˀ baptiſmꝰ nō vitiatˀ

☞ Scdo notādū.ex quo tres ſunt imerſiones baptiſmatis dū puer ba ptizatˀ.tūc dubitatˀ vtꝝ puer ſit baptizatꝰ in p̄ma vel ſecūda vel tercia im merſione.vel in oībꝰ tribꝰ ſimul. Ad hoc r̄ndetˀ ꝙ baptiſmꝰ ſolū fit in oībꝰ tribꝰ imerſionibꝰ ſimul.⁊ nō in aliq ſeoꝛſuꝫ. Et huiꝰ rō ē qꝛ ipm coꝛpꝰ ꝑ ſe nō facit hominē.nec aīa ꝑ ſe facit hoīem.nec elemēta ꝑ ſe ꝯſtituūt homi nē.ſed illa tria ſimul ꝯiūcta faciunt hoīem in eſſe.g̃ a ſitr̄ p̄ma vel ſcd̄a vel

tercia īmerſio nō ꝯſtituit baptiſmū ſed baptiſm⁹ ſolū ꝯſtituit̃ ex omnib⁹ iſtis trib⁹ īmerſionib⁹ ſimul Et ſi ſacerdos negligens fuerit in aliqua trīū illarū īmerſionū vel aſꝑſionū.tñ baptiſmus valet quo ad puerū.nō autē ad ſacerdotē.et ſic opꝫ ipſum ſacerdotē agere penitentiā ſc̄m dictamē diſcreti ꝯfeſſoris pro tali negligentia facta

☞ Tercio notandū ponit̃ caſus ꝙ aliqͥs puerū baptizet ⁊ dicat ſic.ego baptizo te in noīe patris ⁊ filij.et tūc īmediate ꝑdat loquelā ⁊ moriat̃.et tūc alter accedat ⁊ dicat.⁊ ſpūſſancti. tūc querit̃ an ille puer ſit baptizat⁹ an nō. Si dicat̃ ꝙ ſit baptizatus.vel ergo eſt baptizatus ab aliquo vł ab aliqͥb⁹. Si nō ſit baptizatus ab aliqͥ.ergo ab aliqͥb⁹.qꝛ nō eſt baptizatus ab vno ſed a duob⁹.et ſic ſequit̃ ꝙ talis puer ſit bis baptizatus.⁊ tūc talis puer cū hereticis eſt reputandus. ¶ Ad hoc rñdet̃.ꝙ ille puer eſt baptizatus. ¶ Et ſi tūc querat̃.vel ab vno vel a plurib⁹. Rñdet̃ ꝙ talis puer eſt baptizatus a plurib⁹ ſeu ab aliquib⁹ ꝑ modū vnius. Sꝫ tñ alij doctores dicūt ꝙ melius ⁊ tutius eſt ꝙ ille ſecūdus ſacerdos de nouo reſumēdo formam verborum incipiat eum baptizare.

☞ Quarto notādū.dubitaret aliqͥs de ſacramēto euchariſtie ⁊ baptiſmi et diceret.ex quo in ſacramēto euchariſtie eſt vnus deus ⁊ indiuiſus ꝗre tūc hoc ſacramētū nobis preponit̃ ſub duplici ſpecie.ſcꝫ panis ⁊ vini.⁊ etiā puer ter īmerſus ſemel baptizat̃. Rñdet̃ ꝙ hoc fit duplici de cā. Prima.ad deſignādū plenariā refectōem aīe.qꝛ ſicut corp⁹ plenarie reficit̃ ex cibo ⁊ potu.⁊ nō ex cibo tm̄ vel ex potu tm̄.ſed ex vtriſqꝫ ſimul.ſic dn̄s noſter ieſus xp̄s dedit ſe nobis in plenariā refectōem aīe. Vñ Jo.vi.caro mea vere eſt cib⁹.⁊ ſanguis me⁹ vere eſt potus ⁊c̄.ꝰ ſub duplici ſpecie preponit̃. Secūda cā eſt.qꝛ xp̄s ſumpſit totā naturā humanā ad ſe.ſcꝫ corpus ⁊ aīam.ꝰ nobis ſub duplici ſpecie ꝓponit̃.qꝛ per ſpēm panis deſignat̃ corp⁹.qꝛ panis trāſmutat̃ in corp⁹.ſed ꝑ ſpēm vini deſignat̃ aīa ꝗ hꝫ ſedē in ſanguine ſc̄m medicos.⁊ ideo vinū ibi trāſſubſtātiat̃ in ſanguinē xp̄i.ꝗ eſt vnus deus ⁊ indiuiſus.ideo ſub duplici ſpecie ꝓponit̃. Et ſic ſilr̄ puer ter īmerſus ⁊ aſperſus ſemel baptizat̃.⁊ hoc eſt manifeſte ꝯtra hereticos qui dicūt ꝙ xp̄s nō aſſumpſit totā naturā hūanā.qꝛ dicūt eū viuere ꝑ deitatē ſolū ⁊ nō ꝑ humanitatē qđ eſt falſum.vt pꝫ in ca. Cū xp̄s.de here.nā deus aſſumpſit totā naturā humanā.ſcꝫ corpus ⁊ aīam.dūmodo erat incarnatus in vtero beate virginis marie ex gratia ſpūſſancti

☞ Quinto notādū ꝑ modū dubij de hermafoditis.i.hoīb⁹ hn̄tibus vtriuſqꝫ ſexū.quo noīe debeāt baptizari. Rñdet̃ ꝙ in talib⁹ hoīb⁹ debet ꝯſiderari diſcretio ſexus.et que illaꝝ diſcretionū magis eſt cognoſcibilis et aptior.illa ſub diſcretōe debet baptizari.⁊ ſc̄m hoc etiā noīa debent imponi. Si vero ꝯtingeret ꝙ virilia laterent in aliquo puero ⁊ baptizaret̃ ſub noīe mulieris.⁊ poſtea puero creſcente virilia exitū peterēt ⁊ apparerent. tūc puer nō eſt rebaptizandus.ſed tꝑe ꝯfirmatōis nomen pt̄ mutari ⁊ cōueniēs aliud imponi. Si vero poſt fuerit ꝯfirmatus anteqꝫ virilia inciperent apparere.tūc ſimplex ſacerdos nomē ei impoſitū in baptiſmo pt̄ mutare ⁊ aliud ꝯueniens nomen imponere

☞ Ultimo ſciendū.ꝙ rō ꝗre in ꝯfirmatōe pt̄ nomen imponi eſt iſta.qꝛ in ꝯfirmatōe nomen impoſituꝫ pt̄ variari.ergo a fortiori in ꝯfirmatione

alicui pt nomen imponi. Epus eni cu ꝯfirmat aliquē qui vocat petrus pt eum noiare alio noie. ſcȝ paulus vel ioānes. ¶ Sed diceres. exquo ita eſt ꝙ in baptiſmo remittit pctm̄ originale. tūc dubiū eſt an in pma vel ſecūda vel in tercia imerſione remittit. Ibi dicūt aliq doctores ꝙ in tercia imerſione. Cuius cā eſt. q2 tūc baptiſmus eſt ꝯpletus. ſed ante ꝯpletiōeȝ ſacramēti nō pt ſacramentū aliqd opari. g. Alij aūt doctores dicūt ꝙ in qualibet immerſione dimittūtur pctā originalia. Et ex illo ſeqtur ꝙ puer niſi ſemel imerſus eſt baptizatus Vn̄ ſcūs Tho. dr ꝙ puerū ſemel imergi in ſacro fonte baptiſmatis ſufficit. ſed tn̄ ſemp ſeruāda ē ꝯſuetudo romane eccleſie. Unde ſi in ſancta matre ecclia eſſet cōſuetudo ſemel immergi puerū. illa ꝯſuetudo eſſet obſeruanda. ſi ter iterū eſſȝ ſeruāda. ſed tn̄ vt ſupra patuit ꝯuenientius videt eſſe trina immerſio ſeu aſperſio. ad deſignādum myſteriū ſancte trinitatis

¶ De cognatiōe et affinitate que contrahitur in baptiſmo.

s^e ſpūalē — s^e baptiſmatis

Patrem ꝯpatrem fratrem mihi fons parit iſte

s^e de baptiſmo — s^e patris ſpūalis

De leuat inde pater. carnalis filius huius

s^e ſpūalis — i. vxor legittima pris ſpūalis

Fit mihi tunc frater. ſic cōmater mea mater

i. muliebris — i. repñtat — s^e cognatōis

Sexus femineus tot depingit tibi gradus

¶ Superius autor determinauit de baptiſmo Hic ꝯñter vult determinare de cognatōe ⁊ affinitate que ꝯtrahit in baptiſmo. ⁊ cū hoc oſtendit effectū baptiſmi volens ꝙ ꝯpater erit pater baptizati. ⁊ ſic ꝯſequēter cōmater erit mat baptizati. et fili⁹ ei⁹ erit frater baptizati. ⁊ filia erit ſoror baptizati. ⁊ ſic iſti erūt iter ſe mutuo pres ⁊ mres. ſorores ⁊ fres ſpūales. ☞ Circa litterā pmo notādū. exquo hic in littera hr de cognatiōe. ſciendū eſt ꝙ ipſa cognatio eſt triplex. Nā qdam eſt ſpūalis. quedam carnalis. et quedā legalis. de his duab9 vltimis cognatōib9 nihil ad ꝓpoſitū ſed tm̄ de prima. ſcȝ de cognatōe ſpūali. que defini ſic. Cognatio ſpūalis eſt quedā attinentia ſpūalis ex donatōe ſacramēti ⁊ ſpūſſancti ꝓueniēs. Et illa eſt triplex. q2 aliquis dr pater. aliquis ꝯpater. ⁊ aliquis frater Nā aliqs leuās de ſacro fonte baptiſmatis filiū dr ꝯpater. q2 ſicut pater carnalis producit filiū ire. ſic pater ſpūalis ꝓducit filiū gratie. Et dr cōpater a con. qd eſt ſimul. ⁊ pater. q2 ſicut ſemel ſum⁹ nati a patre carnali. ſic ſemel renaſcimur a patre ſpūali ſeu a ꝯpatre. et ſic talis vocatur pater ſpiritualis. et ſic ꝯpatres dicūtur hi duo patres. ſcȝ carnalis ⁊ ſpūalis. Sed fratres ſpūales dicūtur filij leuātis ⁊ leuati. Unde cōſiderandū eſt ꝙ cōpatres in fonte ⁊ ꝯpatres in ꝯfirmatōe reputantur pro eadem affinitate et impediūt matrimoniū ꝯtrahendū ⁊ contractū. Et rō eſt. quia illa eſt vna cognatio ſpūalis quam carnalis non poteſt diſſoluere

☞ Scdō notādū. littera dt ꝙ baptiſm⁹ facit fratrē ꝛ ſororē. hoc eſt intelligendū ꝙ ſi ꝯpater hꝫ filiū tūc ille fili⁹ et baptizat⁹ dicūtur frēs ſpūales. Sic ꝯſimiliter ſi ꝯpater habuerit filiā. tūc filia eius eſt ſoror ſpūalis baptizati. ꝛ ſic illa affinitas impedit matrimoniū ꝯtrahēdū ꝛ dirimit ꝯtractū. ¶ Sed q̄reres. vtrū ſemꝑ talis cognatio impedit matrimoniū ꝯtrahēdū ꝛ dirimit ꝯtractū. Ad hoc rūdet̄ ꝑ diſtinctōem. ſcꝫ vel cognatio ſpiritualis p̄cedit matrimoniū vel nō. ſi nō p̄cedit cognatio ſpūalis. tūc non impedit matrimoniū ꝯtrahēdū nec dirimit ꝯtractū. Verbi grā. ſi mater in nccītate leuaret puerū ſuū. ꝓpter hoc matrimoniū nō ē ſeparādū. ꝛ ponat̄ ꝙ doloſe faciat. tūc ei dꝫ iniūgi penitētia ꝯdigna. Si aūt cognatio ſpiritualis p̄cedit matrimoniū tūc īpedit matrimoniū cōtrahēdū ꝛ dirimit ꝯtractū

☞ Itē dubitat̄. ex q̄bꝫ ſacramētis ꝓcedit talis cognatio ſpūalis. Ad hoc rūdet̄ ſm̄ Jo. andree in q̄rto libro decretaliū. ꝙ ſolū cognatio ſpūalis ꝯtrahit̄ ꝑ baptiſmū ꝛ ꝯfirmatōem. Ex hoc patꝫ ꝙ ſolū ꝑ iſta duo ſacramēta fit talis cognatio ſeu affinitas que diuidit matrimoniū ꝯtractū ꝛ impedit ꝯtrahendū. ſed cathezismus facit cognatōem ſpūalem que cognatio impedit ſolū matrimoniū ꝯtrahendū. nō aūt dirimit ꝯtractum. Sicut hoc pꝫ in ſimili. nā ponat̄ ꝙ q̄s votū feciſſꝫ caſtitatis. tūc illud votū impedit matrimoniū ꝯtrahendū ꝛ nō dirimit ꝯtractū. ſic etiam in cathezismo. Sed ſecus eſt de voto ſolēni. ſicut ſacri ordines ꝛ hmōi. qꝛ h̄ votū dirimit matrimoniū ꝯtractū ꝛ impedit ꝯtrahendū. ſic codeꝫ modo facit baptiſmus ꝛ ꝯfirmatio

☞ Item dubitat̄. vtrū inter leuātes contrahit̄ aliqua cognatio ſpūalis. Ad hoc dubiū rūdetur. ꝙ inter leuantes nulla ꝯtrahit̄ cognatio nec affinitas. ſed ſemꝑ poſſunt ꝯtrahere matrimonium niſi aliud obſtet impedimentū. ¶ Sed ex hoc vlterius dubitat̄ vtrū vxor ꝯtrahit cognatōnem ſpūalem cū leuato. Rūdet̄ ꝙ eadē eſt affinitas inter vxorem ꝛ virū. qꝛ vir et vxor dicūtur vnū corpus eſſe ꝛ vnā animā habere per vnionem matrimonij. vt patebit latius infra

☞ Itē dubitat̄. vtrū in ſacramento ꝯfeſſionis etiā ꝯtrahit̄ affinitas. nāꝫ vtriꝗ ſm̄ iura aliq̄s vel aliqua dꝛ filius vel filia ꝯfeſſoris. Rūdetur ꝙ ſic ſed ſolū inter ꝯfitentē ꝛ ꝯfeſſorē. vn̄⁹ Queꝗ de fonte leuas vngendo ſiue tenendo. Siue ꝯfirmando. ſua vel peccata fatendo. Filius ille tibi ſpiritualis erit. Sed tn̄ affinitas que ꝯtrahit̄ ex ꝯfeſſione nō impedit matrimoniū. nam ſacerdos habens filiū fili⁹ bene p̄t ducere in vxorē cui⁹ ꝯfeſſionē pater ſacerdos audiuit. Sed ſi illā virginē baptizauit. tūc filius ille talem ducere nō p̄t. imo ſi duxiſſet eſſent ſeparandi

☞ Itē dubitat̄ vtrū filij duoꝝ ꝯpatrū ſeu pueri ꝑ quoꝝ neutrū deuentū eſt ad paternitatē poſſunt ꝯtrahere matrimoniū. Rūdetur ſm̄ decretales de cognatōe ſpūali vbi ſic dꝛ. Filij duoꝝ ꝯpatrū ꝑ quoruꝫ neutrū deuentū eſt ad paternitatē licite matrimoniū ꝯtrahūt. niſi ꝯſuetudini repugnet. et ſi ꝑ alterū eoꝝ vel vtrūꝗ deuētū eſt ad paternitatē. h̄ ſic declarat̄ capiēdo exēplū tale. habeat vn⁹ vir vnū filiū q̄ vocet̄ plato. ꝛ pater platonis rogat aliū virū vt fiat ꝯpater ipſius leuādo platonē de ſacro fonte. q̄ leuato tūc talis vir leuans nullam filiā ſuam poteſt deſponſare platoni. ſi etiam haberet decem filias Et rō eſt. quia per platonem deuentum eſt ad

paternitatē. Si aūt Plato haberet alios fratres tūc talis leuās iſtis fra⸗
tribus poſſet aliquā filiaꝝ ſuarum copulare. Nō eſt. quia ꝑ neutrū illoruꝫ
deuentū eſt ad paternitatē. ¶ Item dubitaṫ. vtrū decē vel centū vel plu⸗
res poſſint ad vnū puerū fieri ꝯpatres. ⁊ vtrū circūſtantes puerū non le⸗
uantes ex nimia multitudine ꝯpatrū etiā contrahant affinitatē ¶ Ad hͦ
dubiū rn̄detur libro quarto decretaliū capitulo Quāuis. vbi dicitur. ſuf
ficit vnus cōpater. ſi tamen plures ſunt oēs erunt compatres. Et ſub⸗
ditur ibidē. ⁊ idem eſt de cōfirmatōe. ¶ Sed diceres. q̄ eſt ratio q̄re ſem⸗
per tres cōpatres (vt frequenter) capiunṫ. Reſpondeṫ ꝙ hoc fit in ſignuꝫ
trinitatis. vel fit ad teſtandū puerū eſſe fidelem. quia in ore duorum vel
trium conſiſtit omne teſtimoniū

☞ Ultimo notandū. ſicut poteſt elici ex iaꝫ dictis tūc cognatio ſpūalis
contrahiṫ in cōfirmatione. ⁊ contrahiṫ in baptiſmo. quod ſic declaraṫ. qꝛ
ille qui ducit aliquam puellam ad confirmatōem. tunc nec cū ipa nec cuꝫ
matre ipſius poteſt matrimoniū cōtrahere. ſimiliter puella que ducit ſer⸗
uū ad confirmatōem. nec cū iſto nec patre eius poteſt matrimoniū cōtra⸗
here. ¶ Unū eſt ſciendū ꝙ viginti ſunt caſus q̄ impediūt matrimoniū cō⸗
trahendū. ⁊ diuidūt contractū. prouenietes ex baptiſmo et confirmatione
Primus caſus eſt inter leuantē et leuatū. Secōs caſus eſt inter pueros le
uātis ⁊ leuati. Tercius caſus eſt inter vxoreꝫ leuātis ⁊ leuati. Quartus
caſus eſt inter parētes leuati ⁊ leuantē. Quintus caſus eſt inter vxorem
leuātis ⁊ parētes leuati. Sextus caſus eſt inter baptizantē ⁊ baptizatuꝫ
Septimus caſus eſt inter pueros baptizantis ⁊ baptizatū. Ex iſto ſequi
tur ſi ſacerdos hꝫ filiū iſte nō poteſt cōtrahere matrimoniū cū puella quā
pater eius baptizauit ⁊ ecōuerſo ſi eſt filia. iſta nō pt̄ cōtrahere matrimo⸗
niū cū maſculo quē pater eius baptizauit. ſed ſunt ſorores ⁊ frēs ſpūales.
Octauus caſus eſt inter vxorē baptizātis ⁊ baptizatū. Ex iſto ptꝫ. ꝙ ſi ſa⸗
cerdos habet vxorē ⁊ baptizat aliquē maſculū. tunc iſte nō poteſt contra⸗
here matrimoniū cum vxore ſacerdotis. Nonus caſus eſt inter baptizan⸗
tē ⁊ parētes baptizati. Decimus caſus eſt inter vxorē baptizātis ⁊ paren
tes baptizati. Et ſic ſunt decē caſus reſpectu baptiſmi qui impediūt mrī⸗
moniū cōtrahendū ⁊ diuidunt ꝯtractum. Et eodē mō ex parte ꝯfirma⸗
tionis ꝓueniūt decem caſus qui impediūt matrimoniū cōtrahendum et
diuidūt cōtractum. Primus caſus eſt inter cōfirmantē et cōfirmatum.
Secundus caſus eſt inter pueros cōfirmantis ⁊ cōfirmati. poſito ꝙ ipſi
habeant vxores ⁊ pueros. Tercius caſus eſt inter vxorem cōfirmantis ⁊
cōfirmatū. Quartus caſus eſt inter confirmantem et vxorem cōfirmati.
Quintus caſus eſt inter vxorem cōfirmantis ⁊ parētes ipſius cōfirmati
Sextus caſus eſt inter repreſentantem ⁊ confirmatum. ⁊ ſic iſte repreſen
tans eſt patrinus in confirmatione. Septimus caſus eſt inter pueros rep̄
ſentantis ⁊ confirmatum. Octauus caſus eſt inter vxorem repreſentan⸗
tis et confirmatum. Nonus caſus eſt inter vxorem repreſentantis et pa⸗
rentes cōfirmati. Decimus et vltimus caſus eſt inter vxorem confirman
tis ⁊ parentes confirmati. Et ſic ſimiliter ſunt decem caſus reſpectu cōfir
mationis ſicut reſpectu baptiſmatis qui impediunt matrimoniū contra⸗
hendum et diuidunt contractum.

¶ De officio diaconorum

.i.cū ſacerdos abeſt   sc aliqs   infirmis
Nullo preſbitero preſente diaconus egris
.i.eucharſtiā   .i.ↄfeſſionē   infirmoꝝ
Det corpus domini. crimen ſimul audit eorum
sc īfirmos   excōicatōe   tumulat infantes
Hos non a banno ſoluit. ſepelit pueroſqꝫ
pueros   .i.in fonte baptiſmi   .i.ꝓpinquior
Baptizat non fonte ſacro. niſi promptior vnda
ꝑ vel   baptizādis crudelior
Nulla ſit. aut vbi mors mergendis acrior inſtat
sc ſacro criſmate   in eccīam   mulieres poſt ꝑtū
Non criſmabit eos. inducit purificandas
hec ꝟba   sc diaconus
Non dicet dominus vobiſcum hic. niſi quando
ad ſanguinē xp̄i ↄficiēdū   diaconus
Cantat euangelium. calicem bene preparat idem
ſicut sc tenet   diaconꝰ
Canonicas horas vt preſbiter ipſe tenebit
.i.multi hoīes   sc plebanū   ad ſumendū
Si populus multus ad te venit ad comedendum
.i.corpus xp̄i   sc diaconꝰ   hoīb   plebanus
Sanctum paſcha. poteſt hic hoc illis dare ſi tu
.i.mādas   .i.alter   .i.ſacerdos   ꝑplis
Precipis. aut alius ſi deſit preſbiter illis

¶ Hic autor incidētaliter docet officiū diaconoꝝ. ⁊ ↄtinuatur ad partē p̄cedentē. q2 p̄us autor determiauit de baptiſmo. hic ↄñter vult determiare de officio diaconoꝝ. Et diuiditur illa ps in tot ptes quot autor ponit doctrinas. ptes patebūt. Et ꝑ p̄ma doctrina magiſter vult. ꝙ qñ ſacerdos eſt abſens vel inſufficiēs hoībus quo ad idioma ipſoꝝ. tunc diaconus ex iuſſu ſacerdotis. vel ex abſentia p̄ſbiteri poteſt audire ↄfeſſionē. ⁊ p̄t infirmis dare corpus chriſti. Et ſi infirmꝰ eēt in banno ſeu in excōicatiōe tunc diaconus nō dꝫ eū abſoluere a bāno vel ab excōicatione. niſi ſub tali ↄditione ſi ↄualeret ꝙ ↄmittat eū ad ſuꝑiores. .i. ad illos q̄ habēt autoritatē abſoluēdi eū ab excōicatōe. Et rō illius eſt iſta. quia ille nō poteſt ſerā aperire q̄ caret clauib. ſed diaconus caret illis clauib. q2 ille claues ſūt tradite ſolū p̄ſbiteris vt elicitur ex verbis que dn̄s noſter dixit ad beatū Petrū ſcꝫ quodcūqꝫ ligaueris ſuꝑ terrā ⁊c. ⁊ hoc ſolum loquebatur ad p̄ſbiteros ⁊ nō ad diaconos. Ex illo pꝫ ꝙ diaconus nō p̄t ligare. ⁊ ꝑ ↄſequens etiam nō p̄t ſoluere. q2 illius eſt ſoluere cuius eſt ligare. Sed diaconus nō p̄t aliquē excōicare. g̊ nō p̄t aliquē abſoluere ab excōicatōne. Deinde magiſter ſubdit ſcḋam doctrinā dicens ꝙ ipſe diaconus etiaꝫ p̄t baptizare pueros

tempore neceſſitatis.ſed hoc nõ debet facere in ſacro fonte.ſed in alia aqua
niſi acrior mors inſtaret puero. ⁊ qñ aliam aquã habere nõ poſſet tũc bap
tizet puerũ in ſacro fonte ne puer moriatᷣ ſine baptiſmo. Et rõ illiꝰ eſt iſta
qꝛ ſacer fons baptiſmi eſt ſanctificatus ſeu ſacrificatus a pſbitero. ⁊ iõ tac
tus illius ad ſolos pſbiteros ptinet. Deinde magiſter ſubdit terciã doc
trinã dicens.ꝙ diaconus in abſentia ſacerdotis mulieres purificandas pt
in eccłiam introducere. Deĩn ſubiũgit dicẽs.ꝙ diaconus nõ dꝫ criſmare
pueros.⁊ rõ illius eſt iſta.qꝛ manus eius nõ ſunt criſmate vncte.qꝛ ſm ſta
tuta eccłie nullus pſumat tãgere criſma niſi p mẽbra pus criſmata. Ex
hoc pꝫ ꝙ ſacerdos ſolũ p q̃tuor digitos pncipales ab epo ɔſecratos pt tã
gere ſacramẽtũ vnctõis vł criſma. Si vero cũ digito nõ criſmato pſump
tuoſe tãgeret criſma ille mortaliter peccaret.ſi vero ex negligẽtia vł igno
rãtia ɔtingeret tũc peccaret venialiť. ⁊ tñ illud menbꝝ cũ q̃ tãgeret diligẽ
ter eẽt abluendũ. ⁊ tũc illa ablutio a ſacerdote in ignẽ ardentẽ vel in aquã
fluentẽ dꝫ pijci. Deĩn vlterius ſubiũgit aliud documentũ dicẽs.ꝙ diaco
nus nõ dicat(dñs vobiſcum)niſi qñ legat euãgeliũ. Vñ eſt ſciendũ ꝙ dia
conꝰ volẽs legere euãgeliũ dť dñs vobiſcuꝫ.p hoc exhortãs pplm ꝙ vba
euãgelica aurib attẽte pcipiat ⁊ corde deuoto attẽdat. ſꝫ alś nõ dť diaco
nus dñs vobiſcũ.qꝛ iſta ſt vba ad ſacerdotalẽ dignitatẽ ptinẽtia.g̃ illi nõ
cõceduntᷣ niſi ad vba euãgelica. Deĩn ſubiũgit dicẽs.ꝙ diaconꝰ dꝫ ppara
re calicẽ et legere horas canonicas vt ſacerdos. Deĩn ſubiũgit vltimũ do
cumentũ dicẽs. ſi tpe paſche eſt multitudo hoĩm cõicantũ.tunc ex iuſſu
ſacerdotis diaconus pt illis dare corpus dominicũ

☞ Circa lrãm notandũ.ꝙ aliq textus hñt ſic(crimen nec audit eoꝝ)et
aliq hñt ſic(crimẽ ⁊ audit eoꝝ)ſic ꝙ illa lr̃a poniť affirmatiue ab aliqb.⁊ ab
aliqb negatiue. Pro illo notandũ ꝙ p ɔcordia dõm eſt ſub forma diſtin
ctionis.ſic ꝙ ɔfeſſor eſt duplex.qdã eſt ſacramẽtalis.⁊ qdã venialis. Cõ
feſſor ſacramẽtalis eſt q̃ hꝫ claues eccłie. ⁊ ad tales pſonas duo reqruntᷣ.pͥ
mo autoritas diſcernẽdi. ⁊ illa ɔpetit ſolũ ſacerdoti. qa ſolus ſacerdos hꝫ
diſcernere leprã.i.pctm̃. Scdo reqriť ptãs abſoluendi.ita ꝙ habeat abſol
uere a culpa.⁊ hoc iterũ cõpetit ſacerdoti.qꝛ hoc dñs ſoluꝫ ɔmiſit aplis q̃
fuerũt actu ſacerdotes ⁊ eoꝝ ſucceſſorib.vt ſunt ſacerdotes iã actu exiſtẽ
tes.vñ dixit. Quoꝝ remiſeritis pctã ⁊c. Sed cõfeſſor venialis dr eſſe il
le q̃ ſolum ɔfeſſionẽ audit venialẽ. ⁊ nõ ei penitentiã imponit ⁊ illud cõpe
tit ipſis diaconis. Vñ ſciendũ ꝙ penitẽtia eſt vnũ ſacramentuꝫ habẽs in ſe
tria ſcꝫ ɔtritõem ɔfeſſionẽ ⁊ ſatiſfactõnem. Mõ ad ꝓpoſitũ lr̃e eſt dõm ꝙ
capiẽdo pͥmo mõ confeſſorẽ tunc legiť lr̃a negatiue. Sed capiẽdo confeſſo
rem ſcdo modo.tunc littera legitur affirmatiue.

☞ Scdo notandũ.ſicut habetᷣ ex lr̃a tũc diaconus nõ dꝫ dare corpus xpi
aliqb niſi ex iuſſu ⁊ licẽtia ſacerdotis ſeu plebani. Rõ huiꝰ eſt tal.qꝛ illiꝰ
nõ eſt diſpẽſare corpus xpi ſeu porrigere cuiꝰ nõ intereſt ɔſecrare. ſꝫ diaco
ni nõ intereſt ɔſecrare corpꝰ xpi.g̃ diaconi etiã nõ intereſt diſpẽſare corpꝰ
xpi ſeu porrigere. Minor habetᷣ Math.vltimo caº.ſic ſilr nec ipe diaco
nus pt criſmare pueros.vt habetᷣ in lr̃a Et rõ huiꝰ ẽ.qꝛ nulliꝰ intereſt criſ
mare niſi q actu criſmatus eſt.ſed diaconus nõ eſt hmõi.g̃ ⁊c. Maior no
ta eſt de ſe.ſꝫ minor ſic declaratᷣ.qꝛ diaconus pͥmo criſmatᷣ cũ fit ſacerdos.

Pro quo nota diſtinctōem ꝙ diaconū habere aliquā efficaciā intelligitur
dupl'r. vno mō virtute ꝓpria. alio mō ꝟtute aliena. mō ꝟtute aliena vtpu/
ta ꝟtute ſui ſupioris diaconus pͦt diſpēſare corpus xp̄i tp̄e neccitatis. ⁊ cū
hoc pͦt baptizare pueros. ⁊ mulieres ītroducere. ⁊ īfirmos cōicare ⁊ mor
tuos ſepelire. Sed ipe diaconus ꝟtute ꝓpria hꝫ in ſe duplicē efficaciā ſeu
duo officia. Primū eſt ꝙ ipe euāgeliū dei p̄dicat. Scōm eſt ꝙ ad miſſaꝫ
pͦt miſtrare. nā dꝫ p̄dicare verbū dei ꝓpter hoc ꝙ iſtud qď ore p̄dicat vt h̄
ope adimpleat. Scďo eñ debet miniſtrare ad miſſam ꝓpter hoc ꝙ dꝫ eſſe
miniſter altaris. Et ſic iſta duo cōpetunt ſibi virtute ꝓpria. Vn̄ diaconꝰ
ďr a dia qď eſt duo. ⁊ cano nis nere. q̄r ipe duo in diuino officio miſſe canit
ſcꝫ euangeliū. ⁊ ite miſſa eſt. Vel ďr a dia qď eſt duo et conans. i. laborās
q̄r ille laborat in duobꝰ ordinibꝰ maioribꝰ miniſtrādo in ecclia dei legendo
euangeliū ⁊ p̄parando calicē. ¶ Itē nota p modū dubij. vtrū multitu do
ordinū ſit neceſſaria. Vel ſic. vtrū ordo in ſcā ecclia ſit neceſſarius. Et vi
det' ꝙ nō. Qꝫ ſic declarat'. quia vbi ē vnitas ibi nō debet eſſe diſparitas. ſed
in ecclia dei eſt vnitas ideo nulla ordinis diſparitas. Maior ſic declarat'.
q̄r vbi multitudo ibi cōfuſio. ſed quia diſparitas facit multitudinē. et non
vnitatē. igit' ⁊c̄. Sed minor habet' ad epheſios q̄rto. vbi ďr Solliciti ſua
te vnitatē fidei. Similiter in actibꝰ apoſtoloꝝ vbi ďr. Et erat eis vna ani
ma et vnū cor ¶ Ad hoc dubium r̄ndetur. ꝙ ordo in ſancta ecclia eſt ne/
ceſſarius ꝓpter cōfuſionē tollendā. Tunc ad ꝓbatōem maioris quando
ďr. vbi eſt multitudo ibi confuſio. dico ꝙ hoc eſt verū ſi ibi eſt multitudo ſi
ne ordine. tunc ibi eſt confuſio. Sed ſi ibi eſt multitudo cum ordine tunc
nō eſt cōfuſio. Tunc ad minorē quando ďr. ꝙ in ecclia dei eſt vnitas. Ibi
r̄ndetur ꝙ vnitas eſt duplex. nā quedā eſt vnitas animaꝝ. ⁊ quedā ē vni/
tas officioꝝ. Tunc dicit'. licet ibi non ſit vnitas officiorū ad que officia di
uerſi ordines req̄runtur. tamē adhuc eſt ibi ⁊ debet eſſe vnitas animarū.
vt habetur in actibus apoſtolorum. ⁊ erat eis vna anima et vnum cor.

¶ Item dubitat'. vtrū vnus caracter imprimat' in oīnibus ordinibus.
Et videt' ꝙ ſic. q̄r ſicut in ſacramēto baptiſmatis ſic eſt in ſacramēto ordi
nis. ſed in baptiſmo ſolū imp̄mit' vnus caracter. licꝫ puer ter immergat'. ⁊
ita etiā in ſacramēto ordinis tm̄ vnus imprimit' caracter. ¶ Ad hoc du/
biū r̄ndet'. ꝙ cuilibet ordini ſpēalis caracter imprimit'. Et rō eſt iſta. quia
nullus ordo eſt reiterādus. igit' cuilibet ordini imp̄ſſus eſt caracter Sꝫ tūc
ad rōem ďr. ꝙ in iſto caſu nō oportet ꝙ ita ſit de ſacramēto ordinis ſicut ē
de ſacramēto baptiſmi. q̄r baptiſmus dat' ꝓpter vnū officiū tm̄. ergo tm̄ vnꝰ
caracter imp̄mit' ibi. ſed in ordinibꝰ multa dātur officia. ergo ꝓpter diuerſita
tem officioꝝ cuilibet ordini dat' ſpēalis caracter. vt accolitis diaconis ſub
diaconis ⁊ p̄ſbiteris. ¶ Ultio dubitat'. vtrū mulier pͦt recipe ſacros ordi
nes. ⁊ viꝰ ꝙ ſic. q̄r mulier pͦt ꝓphetizare. ſicut de btā anna ꝓphetiſſa legit' ⁊ ſi
billa. ergo ꝯcludit' ⁊ infertur. ꝙ mulieres pn̄t ſacros ordines recipe. ꝯn̄tia te
net maiori. q̄r minꝰ ē aliquē ad ordines ꝓmoueri q̄ꝫ ꝓphetizare. ergo. ¶ Ad h̄
r̄ndēt doctores ſacre ſcrip. ꝙ mulier nō pͦt ꝓmoueri ad ſacros ordīes. Et
ſi ꝓmoueret' ignorāter nō reciperet caracterē. Et rō huiꝰ ē iſta. q̄r ipa mul'r
eſt imago viri. q̄ vir eſt imago ieſu chriſti. Et ſic ipa mulier mediāte viro
aſſimilatur chriſto. ⁊ non immediate. ⁊ p conſequens non poteſt recipere

caracterem nec pmouere ad ſacros ordines. Sed tunc ad rōem dicitur q ad hoc q aliquis poteſt pphetizare nō reqritur q ipſe ſit ſanctus. quia cayphas pphetizauit cū dixit. Expedit vobis ꝛc. ꝛ tamē nō fuit ſanctus Et ergo magis eſt aliquē pmoueri ad ſacros ordines q̄ poſſe pphetare. et p conſequens mulier non poteſt ordinari

¶ De mulieribus menſtruoſis

mulier s^c mēſtruū caueat vt nō ingrediat
Femina que patitur videat ne progrediatur
.i. in ſcām eccl'iam fluxus mēſtrui
In loca ſancta. niſi dolor abſcedat prius eius
videat s^c mulier maculet loca ſcā
Vel ſaltem caueat ſibi ſic ne polluat iſta
s^c mulier ſui ſpnat .i. libidinē carnalē mēſtrui
Atq viri vitet conſortia dum dolor vrget
mulier .i. puerperiū añ purificatōem
Hec ſi poſt partum moritur non purificata
tal' mulier .i. ad tēplū dei .ſ. p ſacerdotē
Fertur ad eccleſiam. poſt hoc infertur et iſta
s^c ſui .i. a pctis tal' ml'r mūdata
Corporis a maculis ſi cuſtodita videtur

¶ Iſta eſt vltima ps huius capituli in qua pte magiſter vult dicere de mulierib' menſtruoſis. ꝛ cōtinuatur ad partē pcedentē ſic. Poſtq̄ autor determiauit de baptiſmo ꝛ eius effectib'. ꝛ exquo ita eſt q baptiſmus cōtigat fieri circa pueros quos mulieres pariunt. ideo magiſter in fine illi' capl'i oſtēdit qualiter mulieres menſtruoſe ꝛ impgnate debeant ordinare vitā ſuam. Et diuidit iſta ps in tres ptes ſm q ponit tres cautelas ſiue tria documēta de mulierib' mēſtruoſis ꝛ impgnatis. Secunda pars ibi. (Hec ſi poſt ptum) tercia ibi (Sepius hāc moneas) Quo ad primā ptē vult intantū Si aliq mulier fuerit que patiatur peſtē muliebrē. id ē menſtruū. illa non debet intrare eccl'iam dei pter reuerentiā ſacramenti ꝛ propter loci ſanctitatem. Et ſi caſu eccl'iam dei intraret vel alia loca ſancta viſitaret. tunc caueat ne eccl'iam dei maculet ſtillando ꝛ cum magna puidētia caueat et diligentia ne virū illo tempore cognoſcat. quia al's generaret pueros leproſos vel cū rufis crinibus ¶ Tunc ibi (Hec ſi poſt partum) magiſter ponit ſecundā cautelam ſiue doctrinam dicens. ſi aliqua mulier moritur in partu puerorū. tunc ipſa mortua debet ad eccl'iam portari ꝛ debet introduci a ſacerdote. Et licet mortua eſt. tñ purificatur. i. mundat a maculis corpis. i. ab immūdicia menſtruoſitatis

☞ Circa litterā pmo eſt notandū. q autor dt notanter in lr̄a (femina q̄ patitur) et hoc dupl'r exponit. pmo ſic. Femina q̄ patit ſp^c menſtruū Secūdo mō ſic. femina que patit ſp^c ex dolore partus. ꝛ vtrūq illorū poteſt bene ſtare. Quod ſic declarat. quia q̄uis mulier patitur in partu iuxta illud dictū creatoris. In dolore paries filios tuos ꝛc. ſic etiā bñ pt ſtare littera

cum dicit. Femina que patitur menstruum. scilicet appropinquante hora partus. quia quevis mulier patitur menstruum continuum et similiter post partum. et ideo quocunque modo patiatur siue ante partum siue in partu siue post partum. tunc non debet intrare ecclesiam dolore et passione eius vrgente Huius ratio est quia huiusmodi mulieres sunt humide. et si tunc isto tempore intrarent ecclesiam dei tunc possent ipsam polluere per immundiciam menstrui. ideo debent cauere ne intrent ecclesiam isto tempore. vel si intrant caueant ne polluant domum dei. quia si sic pollueret ecclesiam seu alia loca sancta macularent. tunc grande peccatum committerent

Secundo est notandum. autor notanter dicit in litera. quod huiusmodi mulieres non debent habere consortia cum viris eorum tempore passionis menstrui. Cuius ratio est ista. quia menstruum est valde immundum et quasi venenum salua reuerentia. et si tunc illo tempore vir coiret cum ea tunc vlterius posset infici cum veneno et cum malis humoribus. quod forte morte periret. et hoc esset sibi horribile peccatum. quia mulier hoc patiens si appeteret coitum talem studiose esset homicida. Item ex alio. dato quod viro non obesset nec aliqua periclitatio corporalis accideret. tamen ipse puer qui hoc modo generatur lepra inficitur et erit leprosus. quia ipsius viri sperma in matricem mulieris receptum inficeretur veneno. et per consequens generantur pueri leprosi. Et ideo ad ista precauenda mulier non debet habere consortia cum viro suo tempore fluxus menstrui

Tercio notandum. quid sit menstruum. vnde menstruum sic definitur. est liquor in specie crudi sanguinis ab ipsis per locum deputatum confluens. ab ipsis humoribus indigestis generatus. Unde notandum quod iste liquor generatur ex eo quod quando mulieres ad refectionem nature sumunt nimium de cibo et potu non potentes bene digerere. quia naturaliter sunt frigide nature. sicut dicunt medici. quod calidissima mulier est frigidior frigidissimo viro. et ergo cum illud quod sumunt ad refectionem nature non possint digerere cum naturaliter sint frigide nature sicut dicunt medici. nec in stomacho decoquere. tunc materia que ipsis remanet residua et indigesta diffunditur per totum corpus et vertitur in crudum sanguinem. Et cum natura non abundat in superfluis nec deficit in necessariis quantum est in seipsa. tunc cogit istam materiam exire. talis autem materia cum non posset alibi exire exit per locum porosum et deputatum sibi. scilicet per vuluam. et illud dicitur menstruum. Sed ipsi viri cum sint valde calide nature tunc per caliditatem hoc in digestione digerunt in stomacho et consumunt. et bene decoquunt. sic quod talis materia in ipsis non est residua Et ideo non conuertitur in crudum sanguinem. et per consequens etiam non patiuntur menstruum. et dato quod aliquod fuerit residuum in viris. tamen hoc exiret per ipsos crines et barbam. Et hec est causa originalis quare mulieres carent barba. quia mulieres illam materiam emittunt per menstruum viri autem per barbam et crines. ideo viri non patiuntur menstruum. licet tamen aliqui viri sunt ita pessime et frigide nature quod etiam patiuntur menstruum sicuti mulieres. non tamen per menbrum virile patiuntur. sed per anum siue per culum. ¶ Item sciendum quod omnes mulieres et virgines postquam ad etatem peruenerunt indifferenter patiuntur menstruum. sed tamen quedam magis. quedam vero minus. quia mulieres et virgines calide nature singulis mensibus patiuntur semel. nisi quando mulieres sunt impregnate. quia tunc ante horam partus continue patiuntur sed mulieres et virgines frigide nature in suo genere in singulis mensibus

patiunt̄. vel q̄nqꝫ plus patiunt̄. qꝛ tale menſtruū cōgregat̄ ex nimia humorum indigeſtoꝝ ſup̄fluitate. Et ſic tūc iſte mulieres ſiue virgines que habent multū de hmōi humoribus bis vel pluries patiunt̄ in vno menſe. q̄ aūt minus habēt de hmōi humoribꝰ ille in vno menſe ſemel patiunt̄. vn̄ dicunt medici ⁊ ipſe Albertus magnus. ꝙ menſtruū eſt ita immundū ⁊ venenoſum. ꝙ ſi funderet̄ ſup̄ arbores virētes tūc tales nō creſcerēt nec fructum ꝓducerēt. ſic ꝙ illud lignū infructuoſum et ſterile fieret. Jdō dr̄ phs in de ſomno et vigilia. ꝙ ſi tale menſtruū3 funderet̄ ſup̄ ſpeculū nouū tunc ſpeculū nouū maculat̄ ex mēſtruo. ⁊ ſilr̄ ſi mulier menſtruoſa inſpiceret ſpeculū nouū tūc faciliter non ſeparat̄ a ſpeculo macula. ⁊ ſi ſpeculū ſit vetus. tūc faciliter ſeparat̄. ſilr̄ ꝯtingit ꝙ mulieres mēſtruoſe hoiem inſpiciūt ⁊ inficiūt viſum ad mortē ſicut baſiliſcus. qꝛ tūc tales mulieres vndiqꝫ implete ſunt cū malis humoribꝰ. ⁊ ſic tunc mēſtruoſi humores vndiqꝫ exeunt. ⁊ tunc hmōi humores etiā petunt exitū ꝑ oculos. Et ita tūc ipe homo per viſum ipius mulieris inficit̄ faciliter ad mortē. Et etiā aer inficit̄ ꝑ mulierē qui aer tunc defertur ad hoiem ꝓpinquū ita forte ꝙ talis aer corruptus ipm̄ hoiem inficit ad mortē. Et ideo tales mulieres caueant tp̄e mēſtrui ne accedant ad pueros iacentes in cunis ne inficiant eos. qꝛ tales ſunt fragilis nature. ḡ valde faciliter ad mortē inficerent̄. Et iō dr̄ nobilis Auicenna. ꝙ talis mulier magis inficit cū viſu q̄3 cū tactu. et Auicēna dat rōnē deſup̄. qꝛ oculi ſunt magis poroſi. ⁊ ideo ꝓpter poroſitate3 oculoꝝ talis materia citius trāſit ꝑ oculos q̄3 ꝑ alia menbra. ¶ Jtē dubitat̄. vtrū mulier tēpore illius infirmitatis p̄t reddere debitu3 carnis vel exigere. Et videt̄ ꝙ nō. vt habet̄ in leuitico. vbi dr̄. Mulieres mēſtruoſas ne acceſſeris. Et dr̄ gloſa ibidē. ꝙ illo tēpore mulier nec debet reddere nec exigere debitum carnis. ¶ Sed in oppoſitū arguit̄ ſic. leproſe mulieri eſt reddendū debitū carnis. ḡ mulieri mēſtruoſe. Cōſequentia tenet. qꝛ lepra eſt infirmitas ḡuior q̄3 paſſio mēſtruoꝝ. Sed ans̄ p3 extra de ꝯiugio leproſoꝝ libro q̄rto. nā illa infirmitas nō diminuit matrimoniū. vt patebit infra. ¶ Ad dubiū rn̄det̄ ꝑ diſtinctōem. ꝙ in illo actu ſunt duo. vnū eſt volūtariū. ſc3 exigere debitū carnis. ⁊ aliud eſt neceſſariū. ſcil3 reddere debitū carnis. Mō dr̄ ꝙ illud qd̄ eſt neceſſariū hoc ē faciendū. ſed illud qd̄ eſt volūtariū ē omittendū. Cauſa p̄mi eſt iſta. qꝛ mulier nō ē ſua ſed viri. ſic etiā vir nō ē ſuus ſed mulieris. Alij vero dicunt ꝙ mulierē pati illā infirmitatē intelligit̄ dupliciter. vno mō naturaliter. videl3 ſemel in mēſe ꝓpter defectū caloris naturalis. ⁊ iſto tp̄e vir nō debet accedere mulierē. Alio mō intelligit̄ ꝙ patiat̄ illā infirmitatē p̄ter naturā. ſic ꝙ q̄nqꝫ diu laborat in illa infirmitate. ⁊ tūc in iſto tp̄e vir p̄t accedere mulierē. ¶ Jtē nota ꝙ ſi vir vel mulier petit debitū carnis tp̄e feſtiuitatis. vel in loco ſacro. vel tp̄e ieiunij. vel tp̄e menſtrui tūc peccat mortalit̄. ſ3 alijs diebꝰ extra illud tp̄s licite p̄t petere debitū carnis ſine magno pctō. Et dr̄ notāter ſine magno pctō. qꝛ nūq̄3 vel raro fit ſine pctō. vnͦ Feſta ſacerqꝫ locꝰ ieiunia mēſtrua ptus. Si petas coitū mortalit̄ peccas in illis. Ex iſto ſeq̄tur ꝙ certis tp̄ibus vir ⁊ mulier licite poſſunt reddere debitū carnis. Sed his dictis nō p̄t licite exigere

☞ Ultimo notandū. ꝙ q̄ncūqꝫ mulier apta ē ad fluxū mēſtrui tūc apta eſt ad viri cōſortiū. vn̄ mulier vel puella a tredecimo anno vſqꝫ ad quinqua-

ginta annos naturaliter patiť menſtruū.et his tēporibus apta eſt etiam ad viri cōſortiū.vn᷒ A decemternis mulieris mēſtrua cernis Ad q̄nqua ginta durat purgatio tanta. Et hoc in aliq̄bus bn̄ ꝯplexionatis.q2 in oi= bus nō eodē mō oriuntur mēſtrua.ſed ſm ꝑus ꝛ poſterius ꝛ ſm magis ꝛ minus.q2 quāto mulier calidior eſt tanto minus patiť de mēſtruo. cū cali ditas illā materiā conſumit. Et quāto mulier eſt frigidior tāto magis eſt menſtruoſa.cū frigiditas illā materiā cōſumere non poteſt

s^e mulierē a puero impḡnatā
Sepius hanc moneas vt dum ſe prole grauatam
.i.ſua pctā s^e mulier
Senſerit.exceſſus q̄ pure confiteatur
.i.corpe chriſti .i.ſeipam .i.an̄ tp̄s pariēdi
Et viuo pane ſic ſe premuniat ante
.i.q̄n aggrauat ad mortē vel ad vitā
Dum dolor vrget eam partus.ſit et ipſa parata
.i.in tpe ꝑtus accedat incōueniens
In pariendo quia q̄ viſitat eſt inhoneſtum
ſacerdos mulierē hec docťna diligēter aduertēda
Preſbiter hanc.ideo ſit cautio ſufficiens hec
.i.nō eſt nec̄citas ꝯſuetudo mundať
Non eſt lex ſed mos ſi mortua purificatur
ſacerdos ecclie s^e mulieri s^e tūc .i.ſtatutū ecclie
Preſbiter introitum dat huic dum viuit et eſt ꝓbas

¶ Hic magiſter ponit aliam cautelā ſeruādam circa mulieres impregna= tas dicens.quādo aliq̄s ſacerdos curā animaꝝ gerens ſuam parrochialē mulierē nouerit eſſe grauatam tunc debet eaꝫ monere. id eſt informare vt viſitet eccl'iam ſeu domū dei.et ibi om̄ia peccata ſua confiteatur ꝛ premu= niat ſe corpore chriſti.vt quando tempus pariendi inſtat q̄ ipſa ſit parata ad vitam vel ad mortem.quia mulieres ſepius in partu moriūtur.ꝛ ideo debēt ſe preparare cum corpore dominico.q̄ tunc ſacerdos nō indigeat vi ſitare eas.cum hoc inhoneſtum videretur

☞ Circa litteram eſt notandū.q̄ mulieres maxime leduntur in partu ꝛ cū magnis doloribus pariunt ꝑ exitum infantiū.quia ibi fetus exit per lo= cum valde artum ꝛ ſtrictum.ita q̄ maxime huiuſmodi mulieres ledun= tur.vnde dixit dn̄s ad euam ꝛ ad mulieres ſequentes.In dolore paries fi lios tuos et in ſudore manuū tuarum pane tuo veſceris.Et ideo omnes mulieres indifferenter patiuntur in partu.ſed tamen quedā magis et que dam minus.ſed q̄liter hoc fit lucidius patet in ſecretis mulierum.

☞ Secūdo notandū.q̄ mulieres hmōi debēt purificari vt lr̄a ꝓtendit. Et rō eſt.q2 ſunt valde immūde tpe ꝑtus ꝓpter exitū ſecūdine. vn̄ ſecūdi na eſt illa cutis vel pellicula in q̄ voluiť fetus vel in q̄ iacet puer in vtero ma tris.ꝛ ſi mulieres tunc in partu liberanť a tali pellicula tunc ſignū eſt ſani= tatis earuꝫ.Et ideo quando infantes naſcuntur in ſecundina.tunc dicunt

rustici q̄ talis infans cū felicitate et cū omī prosperitate circūdat. Et vl-
terius dicunt q̄ talis secūdina ē applicata vmbilico pueri cū vna pte ꝛ p
obstetrices secrete diuidit a puero et p easdē remittit ad locū ꝯsuetum. ꝛ
dicunt vlterius q̄ tales mulieres p ptum hn̄t imundiciā sibi attractā et
q̄ ab ecclesia et ab introitu ecclesie p tp̄s ab ecclesia deputatū sequestra
te sunt. tandē ꝓo finito tpe deputato veniētes ad ecclesiā p bn̄dicte aq̄
aspsionē purificant ab imūdicia corpis attracta p ptum et secundinā ꝛ p
sacerdotē introducunt ad designandū vnitatē illaꝝ cū eccia ☞ Tercio
notandū q̄ mulier dꝫ p̄muniri cū ꝯfessione et cōicatōe dn̄ica vt lr̄a p̄te-
dit. et hoc est ꝓpterea. qꝛ ipa mulier tpe ptus est in articulo mortꝭ ꝯsti-
tuta. qꝛ nullū aīal in tantū patit in ptu sicut mulier. Et rō est ista. qꝛ q̄to
plus sensus delicat⁹ est. de tāto plus patit. Et ḡ passio xp̄i maxima fuit
Et hoc iō. qꝛ eius cōplexio fuit nobilissima. Et ḡ cū hō inter oīa aīalia
sit aīal nobilissimū. ḡ mulier plus patit in ptu q̄ꝫ aliqͦd aliō aīal. ḡ ipa pa
tit in tantū q̄ ipa timet periculū mortꝭ se inire. ḡ seqͥt de p̄mo ad vltimū
q̄ ipa mulier dꝫ p̄muniri cū ꝯfessione ꝛ cōicatōe. ¶ Pro q̄ ē sciēdū q̄ pe
na siue passio est duplex. Nā q̄dā est pena cōis. et q̄dā pticularꝭ Cōmu
nis est viri et mulierꝭ sil. et ista pena est necis. vn̄ in Genesi. dn̄s dixit ad
euā et adā. in q̄cūq꞉ hora comederitꝭ morte moriemini. Alia ē pena siue
passio pticularꝭ et est tm̄ mulierꝭ. vt habet in genesi. nā ipa mulier p̄mo
ꝯsensit diabolo in paradiso in morsu pomi et tradidit viro. vn̄ dn̄s dixit
in dolore paries. et sic oēs mulieres patiunt in partu. igit colligit de p̄mo
ad vltimū q̄ mulieres debēt eē p̄munite cū sacramēto ecclesie. Etiam iō
mulieres debēt eē p̄parate cū sacramēto ꝓpter remouere inhonestatē. q̄a
maxime inhonestū esset si sacerdos illis tpibꝫ mulieres visitaret etiā hoc
maxime fieri dꝫ ꝓpter reuerentiā sacramenti. qꝛ in tpe ptus mulieres ma
xime sunt imunde. iō an̄ tp̄s ptus debēt se p̄munire cū corpe xp̄i ☞ Ul
timo notandū. q̄ infans iacens siue inclusus in secūdina. sicut medici di-
cunt. tunc in tali caput eius est sursum hn̄s cubit⁹ suos sup genua ꝛ quā
libet manū ad vnū oculū ꝛ mēbra subtiliter ꝯglutinata et qn̄ tp̄s parien
di affuerit. si debita generatio fit. tūc secundina transfert sic. q̄ p̄mo nasci
tur caput et si tunc aliter fieret generatio nō fieret debita. et mulieri ē val
de periculosum si forsan mortē posset euadere. Et iō q̄dā mulieres graui
us laborant q̄ꝫ alie ꝓpter diuersum modū secūdine. i. diuersum modum
embrionis. Et iō ne forte mulier ex periculo morte p̄ueniret tūc lr̄a p̄mo
suadet sibi p̄muniri cū sacramentꝭ ecclesie. Alij aūt sic dicūt q̄ infans in
clusus in secūdina iacet in matrice sub pectore pendens sursum cū capi-
te. ad imū vero cū pedibꝫ ꝛ nō extēsus. imo membra ꝯstricta sunt. ob hoc
ne mulier ledat nimiū ꝛ tpe ptus nō sil et semel exit. sꝫ q̄dā mēbra p p̄us
et q̄dā p posteri⁹. et iō si debito mō fit generatio tūc talis ptus transfert
ita q̄ supma ps tendit ad imū et inferior ps tendit sursum. ita q̄ primo
nascit caput. postea alia mēbra. Et si hoc mō infans ꝓducit ad eē tunc
mulieres nō multū patiunt. qꝛ iste ē debitus modus pariendi. vt dicunt
physici. Et si aliter fit generatio. ita q̄ p̄mo nascit manus vel aliō mem-
brū ita q̄ nō p̄mo nascit caput. tunc ibi ē indebitus mod⁹ pariendi. Et
q̄n sic fit tunc mulieres grande et maxime patiunt in ptu. ꝛ q̄ūq꞉ di. hūi ē

vt ꝑ ipe cū infantibꝫ pn̄t euadere morte. Partu ṽo facto matrix q̄ exit ꝑ vuluā in locū eiꝰ reuertit̃ ꝑ astuciā obstetricū. Et iō seq̄tur illud qd̄ lr̄a ꝑtendit. videlicȝ ꝙ an̄ ꝑtum mulieres ipregnate debent se ꝑmunire cū sa⸗cramentis ecclesie. vt gr̄a diuine maiestatȝ eis in suis laboribꝫ et doloribꝫ subueniat. qꝛ valde inhonestū ect̄ ꝙ sacerdos deberet eas visitare in ꝑtu cū sacramentȝ ecclesie. Quia si hoc fieret tūc q̄dāmō fieret irreuerentia sacramento qd̄ nō dȝ fieri. Isto tn̄ nō obstāte. si ꝯtingit casualr̄ tūc ip̄se sacerdos licite p̄t eas visitare ne absq̧ ꝯfessione ꝯtritōe ꝛ cōicatōe dece⸗derent. Sȝ tn̄ cautiꝰ est ꝙ sacerdotes moueant has mulieres ꝙ se an̄ ꝑ⸗tum ꝑparent cū sacra cōmunione ꝓpt̄ causas assignatas. Et hoc est de intentōe lr̄e. Et hec dicta de p̄mo libro sufficiunt.

¶ Liber sc̄ds huius totiꝰ. tractās de matrimonio ꝛ de casibꝫ que sequestrant matrimonium

.i. i͂ h͂ libro — s^c in iure ꝯfirmata
Dc declarabo que sunt sponsalia scripto
s^c datꝰ — .i. pecunia — s^c facta
Anulus aut arra data vel promissio simplex
s^c factū cū ꝓmissione — .i. matrimoniū
Aut iuramentum faciunt sponsalia carnis
s^c q̄ttuor enūerata — s^c mr̄imonij
Hec preeunt copulam.

¶ Iste est liber sc̄ds huiꝰ summule in q̄ autor vult determinare de ma⸗trimonio ꝛ de eiꝰ effectibꝫ. Et ꝯtinuat̃ ad p̄cedentē lr̄am sic. Postq̄ȝ ma⸗gister determinauit de q̄busdā sacramētȝ. videlicȝ de sacra eucharistia ex⸗trema vnctōe baptismo et de ꝯfirmatōe. Hic in p̄nti sc̄do libro vult de⸗terminare de matrimonio et de eiꝰ effectibꝫ. Et diuidit̃ in duas ꝑtes In p̄ma determinat de matrimonio. In sc̄da incidētalr̄ ponit q̄dā notabi⸗lia de sacris ordinibꝫ. Sc̄da ibi (oēm p̄here ꝛc̄.) Prima ꝑs adhuc diui⸗dit̃ in duo. p̄mo determinat de matrimonio. Sc̄do ponit ꝑsuasiones cir⸗ca matrimoniū vtiles Sc̄dm ibi (si greg᷒ alteriꝰ) Primū punctū adhuc in duo. Primo facit qd̄ dictū ē. Sc̄do ponit q̄dā incidētia. matrimoniuȝ impedientia. ibi (Reddere si coitu) ꝑtes parebūt in ꝓcessu lr̄e. Quantū ad p̄mā ꝑtē d̄r sic. ꝙ spōsalia h̄nt fieri q̄ttuor modis. p̄mo ꝑ anuli datio⸗nem. Sc̄do ꝑ dona ꝛ clenodia siue ꝑ pecuniā. vt ꝑ aurū vel argentū vel ꝑ villas aut h̄mōi. Tercio spōsalia h̄nt fieri ꝑ simplicē ꝓmissionē. Quarto ꝑ iuramentū. vt qn̄ aliq̄s iurat ꝙ aliquā velit ducere in vxorē Et ista ecō⸗uerso iurat ꝙ velit ip̄m ducere i virꝫ ꝛ hec spōsalia d̄nt p̄cedere mr̄imoniū

☞ Notandū circa lr̄am s̄m Ioannē andree in summa sua. sponsalia sic describunt̃. sponsalia sunt ꝓmissiones futurarꝫ nuptiarꝫ ad ip̄a ꝑficienda. vt dicendo. ego duco te in vxorem. Et dicunt̃ sponsalia a verbo spondeo des. qd̄ idē est qd̄ ꝓmitto. qꝛ ibi vir ꝛ mulier ꝓmittunt sibijnuicē fidem ¶ Pro q̄ sciendū ꝙ sponsalia s̄m textū fiunt q̄ttuor modis. Primo spō⸗salia celebrant̃ ꝑ anuli datōem. vt qn̄ sponsus tradit spōse anulū. Sc̄do

ſponſalia celebrant̄ p̱ ꝓmiſſionē pecuniaꝝ vel aliaꝝ rerū. ſicut qn̄ dantur
ville aut alie res in ſignū huiꝰ ꝙ ibi facta ſunt ſponſalia. Tercio ſponſa-
lia fieri habēt p̱ ꝓmiſſionē ſimplicē. vt ſi dico. ego ducā te in vxorem ⁊ ſub
bona fide tibi ꝓmitto. Quarto ſpōſalia celebrant̄ p̱ iuramentū vt dicēdo
Per deū viuū ego ducā te in vxorē. Et iſti q̄ttuor modi ponunt̄ i lr̄a. Sꝫ
qdā adhuc addūt qntū et hoc extra lr̄am. ſ. ꝙ ſponſalia qn̄qꝫ fiūt p̱ obli-
gatōem. vt qn̄ ꝓcuratores pueroꝝ nōdū diſcretoꝝ mutuo ſe obligant
ad matrimoniū ex p̱te āboꝝ pueroꝝ ꝓmittētes ⁊ dicētes. Quicūqꝫ ma
trimoniū hoc frangeret ille dabit decē marcas puri auri. illis duobꝫ ꝓcu
ratoribꝫ ꝯſentientibꝫ ſpōſalia ſunt facta Sꝫ tn̄ eſt notādū ꝙ illa ſpōſalia
p̱ ipos pueros pn̄t reuocari. vt pꝫ q̄rto decretaliū. vbi dr̄. deſponſatōes
nulle ſunt q̄ in cunis fiūt. Sil'r ibidē vult. pueri niſi ꝓ bono pacis fieret
ꝯiungi nō debēt. Et pueri ibi vocant̄ q̄ generare ⁊ ꝯcipe nō pn̄t. Itē ibi-
dem dr̄ ꝙ matrimoniū ſolo ꝯſenſu ꝯtrahit̄ ⁊c. ☞ Scdo eſt notandū ꝙ
verba p̱ q̄ ꝯtrahit̄ matrimoniū ſunt duplicia. qdā de futuro. vt ſunt illa
verba. accipiā ducā. qdā de p̄ſenti. vt accipio duco. Exemplum p̄mi. vt ſi
vir diceret. ego ducā te in vxorē. Et econuerſo illa. ego ducā te in virum
Exemplū ſcdi. vt ſi vir diceret. Ego duco te in vxorem. et illa ecōuerſo.
Ego duco te in virum. Et inter illa eſt dr̄ña. qꝛ tales qui hoc faciunt per
verbū de pn̄ti nō pn̄t ſequeſtrari. qꝛ ipe nō p̄t aliā ducere ipa viuente nec
ipa aliū ipo viuente. Sꝫ verba de futuro nō hn̄t tantam efficaciā. qꝛ pn̄t
mutare ꝓmiſſa eo ꝙ iſte q̄ fecit ꝓmiſſionē p̱ verba futuri tp̄is p̄t aliam
ducere. Et illa ꝯſimil'r aliū. qꝛ iſta ꝓmiſſio vinculū vigoris nō hꝫ. Sꝫ tn̄
ꝓmiſſio ſponſaliū que fit p̱ verba pn̄tis tp̄is ꝯtingit dupl'r. aut eīm ſequit̄
copula carnalis aut nō. et vlterius. aut fit teſtibꝫ p̄ſentibus aut nō. ſi fit
teſtibꝫ p̄ſentibꝫ ſiue carnalis copula ſequatur aut nō. ipa eſt vxor eius. et
econuerſo. ipe eſt vir eius. tam in eccleſia militante q̄ꝫ triumphante. Si
aūt ꝓmiſſio p̱ verba p̄ſentis tp̄is nō fit teſtibꝫ p̄ſentibus ipe poteſt ipſaꝫ
euadere. et econuerſo ipa ſi vult. Sed tamē coram deo omnipotenti ipſa
eſt vxor eius. et ecōuerſo ipe eſt vir eius. Et eccleſiam militantem in illo
decipere poteſt. eccleſiā tn̄ triūphantē. ſ. deum omnipotentē nō poteſt de
cipere. cum ipe noſcat occulta cordium p̄ſentium p̄teritoꝝ ⁊ futurorum

☞ Item notandū ꝙ eccleſia eſt duplex. ſcꝫ militans et triumphans.
eccleſia triumphans eſt regnū celoꝝ. ⁊ talis eccleſia nec decipit nec deci-
pitur. verbi gratia. vt ſi aliq̄s hō vitam ſuā in hoc mundo ſpreuerit. eccle
ſiam triūphantē. i. regnū dei adipiſcet̄ poſt hanc vitam. Et ſic iſti q̄ hic in
chriſto habitant. triumphum ab hoſtibus eius capiunt. Quia vitā mū
danam in preſenti ſeculo ſpernunt. ideo eccleſiam triumphantem. id ē re
gnum dei adipiſcētur. ¶ Unde ſciendum ſicut dictum eſt ꝑus. eccleſia
triumphās nō decipitur. quod ſic declarat̄. ponat̄ in caſu et gr̄a exempli
vt aliq̄s coeat cū vidua vel cū virgine quā alio mō ad ꝯſenſum ſuū ꝓ-
uocare nō p̄t. d̄r ad eam ꝯſentias mihi de coitu. ego ducam te in vxorem
et in mulierē meā. ita tn̄ ꝙ intentio illius non ſit eam velle ducere. poſt q̄ꝫ
cognoſcit eam corp̱aliter. tunc poteſt eam repudiare. ⁊ ſic eccleſia trium-
phans non decipit talem. eo ꝙ non coit ad hoc ꝙ illam ducat. quia inten
tio eius fuit eam nō velle ducere et tamen ipſa eſt eius vxor coram deo.

Scdo dictū erat q ecclesia triūphans nō decipit. vbi grā. ponat q aliqs pmittat vba intentōe et tota voluntate aliquā puellā sibi in vxorē ducere ita tn̄ q carnalis copula seqtur siue nō. et postea eā repudiat z non ducat eā in vxorē vl' in mulierē suā. tunc in hoc ecclesia triūphans nō decipit. sz ipe decipit seipm. Quia aīam suā eternalr dānabit ex eo q ē vxor sua coram altissimo deo. Et eā dimittere nō pt. Si aūt dimittat eā tunc reus est iudicio sic etiā intelligendū ē de muliere. ¶ Sz ecclesia militans est christianitas vel ecclesia inferior in hoc mūdo. qz ibi oīa sacramenta recipimus et in fide pseruamur. Et dr ecclesia militans iō. qz sicut aliquis militat et cū hoc actualr laborat in corpe triūphū recipe. sic et ista eccl'ia inferior in mundo adhuc militat et assidue laborat vt triūphū recipiat z talis ecclesia qnqz decipit et qnqz decipit. pmo dico q ipa decipit. qd sic declarat. ponat q aliqs pmittat aliquā puellā ducere vl' aliquā mulierē psentib testib siue fuerit de intentōe illi⁹ siue nō. oportet q istā ducat in vxorē suā. qz ecclesia militans ipm cogit ad hoc. Si aūt ipam ducere noluerit. tunc oīa sacramēta ecclesie illi denegant. et sic ecclesia militās istum decipit. qz nō fuit de intentōe sua illā velle ducere. z tn̄ coact⁹ ab ecclesia ipam ducit. Scdo dico q ecclesia militans qnqz etiā decipit. qd sic declarat. qz ponat q aliqs alicui vgini vel mulieri p vba pn̄tis tpis pmittat et tota sit intentio ducendi eā. talis aūt pmissio fiat testib absentib. tūc ipe pt eā repudiare si voluerit. dato etiam q copula carnalis ibi sequuta fuit siue nō. Sz tn̄ ptra salutē ipius ē hoc. qz ipa vxor sua ē corā deo. Et sic ecclesia militās decipit. Et sic tūc pz quō diuersificant spōsalia pmissa p vba pn̄tis tpis. Si aūt talis pmissio fiat p vba futuri tpis. h ē duplr. vel seqt copula carnalis vel nō. si copula carnalis seqtur. tunc optz q iste q pmisit istā ducere p vba futuri tpis vt ducat eā in vxorē. qz ipam carnaliter cognouit z ipa ē vxor ipius. si aūt nō seqtur copula carnalis. tūc pt eā euadere corā deo et coram ecclesia. qz ista nō est vxor eius.

☞ Itē dubitat inter qs habeāt ptrahi sponsalia. ibi rn̄det q inter septēnes. qz ibi ptrahit publica honestas nisi malicia suppleret etatē sic q an̄ septēniū cognoscerēt se mutuo carnalr. tūc inter eos debēt sponsalia celebrari an̄ septēniū. vn̄ qdā doctor dr. Septēnes pueri iā sunt sponsalibus apti. Post qrtūdecimū mas ptrahit. hec duodenū. Hoc dz sic itelligi q pueri septē annoꝝ pn̄t cōmittere sponsalia. sz qn̄ vir ē qttuordeciz ānoꝝ et mulier duodecim tūc pn̄t ptrahere mr̄imoniū Et g subdit idē doctor q pubertatē por attulit minorē expectat iure. nec ei lz hinc resilire ¶ Pro illius euidentia Ultimo dubitat. vtꝝ sponsi et sponse sunt cōpellēdi ad matrimoniū post celebratōem sponsaliū. Rn̄det fm Joannē andree per distinctōem. vel g sint maiores vel minores. vel vna psona maior et alia minor. si pmo sic q sint maiores z sint in tpe pubertat tūc cōpellēdi sunt ad matrimoniū. si ptraxerūt spōsalia in septēnio. nisi eēt aliud ipedimētū. videlicz q vnus istoꝝ vellet intrare religionē. si āt psequuta ē copula carnalis. tunc nō pt intrare. Si scdo videlicz q sint minores. tūc nō sunt cōpellendi. qz nō sunt debite etatis. Si tercio. videlicz q vna psona sit maior et alia minor. tunc vel maior vult et minor nō vult. z sic non sunt cōpellendi. si aūt minor vult z maior nō. tūc sunt cōpellendi ad mr̄imoniū

ſc ſponſalia facta.
Soluuntur caſibus octo
ſc qd ſeqtur
Subſcriptis. videas caſus ſtudioſius iſtos
.i.mea vxor .i.clauſtr
Inuito me. ſponſa velit mea religionem
.i.añ copulã legittimi thori ſc factũ .i.ihibere poſſum
Ante thori fedus. intrare. nec hoc inhibebo
ſc mea .i.remote .i.recedo .i.inueniri
A patria longe ſi cedo qꝫ reperiri
.i.valeo .i.nõ ꝯſtans
Non poſſum. vel ego ſum factus homo vagabundus
ſc hinciñ vagãdo .i.ꝯuenient .i. ĩmũdatꝰ
Per terras. licite nubit reliquo. maculatus
ſc tali ĩfirmitate ſc nõ fuit copula
Si lepra fuero Cognatam ſi prius eius
ſc carnalr .i.ãbabꝫ pſonis ſc caſte viuẽdi
Cognoui. vel ſi ſit nobis equa voluntas
ſc modis dictꝭ ſpõſalia. hõ carnalr cognouit ſc vxorẽ
Iſtis abſolui. vel ſi quis polluit iſtam
.i.i matrimoniũ duxi .i.denegari
Quam deſponſaui. qꝫ non poſſit reprobari
.i.ĩfirmitas ꝯtra legẽ .i.circũdat
Morbus ſiue dolor enormis. detineat me
.i.alteri puelle ſc ꝟba de pñti .i.ſeqr
Si dedero relique ſponſalia qꝫ comitetur
.i.carnalis copulã .i.minor ãcilla
Carnis amiciciam. minor aut veniens ad adultam
ſc octo iã dicti .i. matrimoniũ
Etatem. caſus iſti ſponſalia ſoluunt.

¶ Hic autor enumerat octo caſus mediantibꝫ quibus ſponſalia ſoluũ⸗tur vel mediantibꝫ quibus matrimoniũ impeditur et vult tantũ pro caſu primo. ſi feciſti ꝓmiſſionẽ ꝑ verba futuri tpis ſic qꝫ copula carnalis nõ fuit ſequuta. ſi tunc ipſe vel ipſa voluerit intrare religionẽ tunc ſponſalia diſſoluunt. Cuius rõ eſt iſta. qꝛ vnũquodqꝫ pt in melius cõmutari. ſed melius eſt intrare religionẽ qꝫ matrimonium. quia ipſe homo tutius po⸗teſt ſeruire deo in religione qꝫ in matrimonio. igitur ꝛc. Et ratio illius ẽ iſta. quia ille qui eſt in matrimonio ille eſt impeditus in mundanis nego⸗tijs curam gerens de ſuo nutrimento et mulieris et aliorum. vnde dicit apoſtolus. omnis habens vxorem que ſunt huius ſeculi negotia cuſto⸗diat. ¶ Scds caſus eſt iſte. ſi feciſti promiſſionem per verba pñtis tpis et copula carnalis ſiue ſit ſequuta ſiue non ꝛ ſi poſtea ab ea longe rece⸗

das ſic ꝙ factus es vagabundus ꝑ vniuerſam terram.ipa cum alio viro nubere poteſt. ¶ Pro quo notandū ꝙ ↄtra illum caſum noua iura proclamant.que dicunt ꝙ talis mulier nō debet alium virum ducere eo viuēte ſiue ipē ſit longe ab ea ſiue ꝓpinque.niſi ipa ſciat veraciter ipm eē mortuum. Et ſi ſuꝑduceret alium iniuſte ꝓcederet. Et illud innuit Joannes teutonicus et alij iuriſte.vt patet in decretalibꝫ.qꝛ eius eſt vxor corā deo. Et dato ꝙ ipa alium duxiſſet poſt longum tēpus.iſto redeunte oportet derelinquere ſcđm ⁊ redire ad pmū.qꝛ ē eius vxor corā deo. ¶ Tercius caſus eſt iſte.ſi alter iſtoꝝ eſt leproſus.tūc pt fieri ſepatio inter eos. qꝛ leproſi debēt eē excluſi a cōitate hoīm.ſꝫ tñ ſi illi libent̄ ſibijnuicē copulanf admittaf. Et iſtud intelligendū eſt tā de viro ꝗ̄ de muliere.qꝛ quocūꝗ̄ illoꝝ ſuppoſitoꝝ infirmaf lepra.pt ſepari ab alio. ¶ Quartꝰ caſus ē. ſi feciſti alicui votū cuius cognatā ꝑus aliꝗ̄liter cognouiſti.vel matrimonīū cū ea ↄtraxiſti.hoc ipedit matrimonīū ⁊ diſſoluit ſponſalia. ¶ Quintus caſus eſt iſte.ſi eſt equa volūtas maris ⁊ femine.ſcꝫ ſi ambo ꝓponūt caſte viuere.qꝛ vt ſic matrimonīū diſſoluif ſꝫ ſponſalia manent. ¶ Sextꝰ caſus ē iſte.ſi aliqs eſſet fornicatꝰ cū aliꝗ̄ ꝗ̄ lucide pt ꝓteſtari ꝙ ſit mechatus.talis pt dimittere virū et econuerſo. ¶ Septimus caſus eſt.ꝙ ſi cōtraxiſti matrimonīū cū aliqua ꝑ vba de pñti.et poſtea tranſis ad aliam ⁊ das ei ſponſalia ⁊ ↄcūbis cū ea.tūc illa ſcđa retinef quā carnalr̄ cognouiſti et pmam relinquere debes. ¶ Octauus caſus eſt.ſi puella nō eſt matura.ſcꝫ ꝙ ſit infra duodecim annos ⁊ facit alicui ꝓmiſſiones.tūc ille ꝓmiſſiones ſeu vota nō ſtabunt.id eſt ꝙ ſponſalia que ipa facit pñt diſſolui. Et ratio eſt.quia ipa ad annos diſcretōis nō ꝑuenit.quia in illo tempore adhuc fatua fuit et potuit faciliter decipi.

☞ Circa lrām pmo eſt notandū. ꝙ inter iſtos caſus pmus quartus et octauus impediunt matrimonīū ↄtrahendū.⁊ dirimunt ↄtractū Sꝫ alij ꝗnꝗ caſus ipediūt mr̄imonīū ↄtrahendū.ſꝫ nō dirimunt ↄtractum.

☞ Scđo notandū ꝙ pter hos predictos caſus in lr̄a.tunc extra lrām adhuc ſunt alij caſus mediantibꝫ ꝗbus ſponſalia diſſoluuntur. Nam primus caſus eſt iſte.quando vir vl̄ mulier fornicaf ſpūaliter.i.recedit a fide Scđs eſt ſuſceptio ſacroꝝ ordinū.vt ſi aliquis eſt diaconus vel ſubdiaconus.illud ſoluit ſponſalia. Tercius caſus eſt.ſi aliquis ꝓmittat alicui ad certum tpˢ ꝙ ducat eā in vxorē.⁊ nō eſt monitus in illo tpe. tunc illo tpe reuoluto ſponſalia ſunt rupta. ¶ Quartus caſus ⁊ vltimus eſt ille. ſi interuenerit cognatio ſpiritualis.ſic in tali cognatōe fiunt fratres ⁊ ſorores ſpirituales.⁊ tunc iteꝝ ſponſalia ſunt rupta.

☞ Tercio notandū eſt.lr̄a dt̄ ꝙ ingreſſus religionis diminuit ſponſalia. Et rō huiꝰ ē iſta.qꝛ tunc hō morif in mundo ſecularibꝫ negotijs abrenunciando. ¶ Pro quo notandū eſt ꝙ triplex eſt mors. ꝗdā ē mors corporalis.ꝗdā ſecularis.⁊ ꝗdam ſpūalis. Mors corporalis eſt qñ aīa ſepatur a corpore. Sed ſpūalis eſt.quando aīa ſepatur a deo ꝑ peccatuꝫ Sed ſecularis eſt.quando hō ſepatur a mundo.⁊ abrenunciat omībꝫ ſecularibus negotijs.et vult ſolum chriſtum. ſicut dixit beatus Paulus. viuo ego.ſed iam non ego.viuit aūt in me chriſtus. Et iſto modo homo moritur per ingreſſum religionis. Quia tunc abrenunciat oībꝫ que ha-

bet. Primo eīm abrenūciat libere voluntati ꝑ votū obedientie. Scđo abre nunciat delectatōnibus carnalibus ꝑ votū caſtitatis. Tercio abrenun ciat omīb⁊ negocijs ſecularib⁊ ꝑ votū paupꝑtatꝫ. ⁊ ergo illa tria ſunt eſſen tialia ordinis. ſ. obediencia. caſtitas. ⁊ voluntas paupꝑtatis

☞ Quarto notandū. differentia eſt inter ſponſalia et matrimonium. Unde matrimoniū dr̄. quando iam eſt conſequuta copula carnalis. ſed ſponſalia dicunt̄ anteq̄ꝫ copula carnalis ſubſeqtur. ⁊ ſic ſponſalia ichoāt motrimoniū. copula vero carnalis terminat matrimonium ⁊ ꝯſummat. mō mors corꝑalis diminuit ſponſalia ⁊ matrimoniū. q2 facit vacare bn̄ ficia. ergo ſi miraculoſe aliquis ſacerdos a mortuis reſurgeret prebende et beneficia quas ꝑ̄us habuit non eſſent ei reſtituende. Sic eodem modo eſt de matrimonio. videlicꝫ. ſi vir alicuius mulieris ſuſcitaretur a mortuis ad iſtum virum redire non debet. Quia talis mors diuidit matrimoniū etiam actu contractum.

☞ Quinto notandū eſt. In littera dicitur. ſi aliquis cognouit cogna tam alicuius. poſtea nō poteſt eam ducere in vxorem cuius fuit cognata Dubitatur ergo. vtꝝ in omni coitu cōtrahatur affinitas ſiue legittime ſiue nō. Et videtur ꝙ ſic. q2 affinitas eſt perſonaꝝ proximitas ex copula carnali ꝓueniens. modo ſi affinitas prouenit a copula carnali. ⁊ in omni coitu eſt copula carnalis. ergo videtur ꝙ omni coitu contrahitur affini tas. Et probatur hoc idem per apoſtolū q̄ dr̄. Omnis qui adheret me retrici fit vnū cū meretrice. Et ꝑ ꝯſequens ex hoc contrahitur affinitas.

¶ Sed in oppoſitū arguit̄ ſic. oīs extraordinaria pollutio nō dirimit ma trimoniū. ſꝫ ſimplex fornicatio extra thoꝝ legittimū. eſt extraordinaria pollutio. ḡ talis nō dirimit matrimoniū. Ad iſtud dubiū rn̄det̄. ꝙ forni catio ſiue ſit in legittimo thoro ſiue nō ⁊ quocunqꝫ mō fit ſ̄m naturā ſeu naturalr̄. ſi aliq̄s cognouerit cognatā alteri⁹ nō dꝫ intrare matrimoniū cū iſta. cū ex fornicatōne ſimplici extra mr̄imoniū ꝯtrahit̄ affinitas ſicut in matrimonio. Et defuncta muliere vir nō p̄t aliā ducere. niſi in q̄nta li nea. cum ex omī fornicatōne ꝯtrahatur affinitas naturalr̄. vt iā dictū eſt

¶ Tunc ad rōem aꝰ oppoſitū dr̄. ꝙ aliquā cōmixtōem ſeu pollutōeꝫ eē extraordinariā intelligit̄ duplr̄. vno mō ꝙ nō fit in thoro legittimo Alio mō ꝙ nō fit ſ̄m ꝯſuetudinē cōmiſcendi. Si p̄mo mō tunc īpedit matri moniū. ſi ſcđo mō tunc nō impedit

.i. ſacrū matrimoniū .i. manifeſte corā gentib⁊

Coniugium ſacrum coram populo celebrari

ſᵉ matrimoniū ſᵉ celebrandū inhibem⁹

Precipimus. ne ſit foris eccleſiam prohibemus

¶ Supius autor determinauit de ſpōſalib⁊. H iā determiat de ſacro ma trimonio. ⁊ diuidit̄ i duo. nā p̄ᵒ determiat de mr̄imonio. ſcđo ponit q̄ndā cautelā oñdens corā q̄b⁊ pſonis dꝫ celebrari mr̄imoniū. ſcđa ps ibi (Co ta parētela) Quātū ad p̄mā ptē vult tm̄ ꝙ ꝯiugiū ſiue mr̄imoniū dꝫ fie ri corā ꝑp̄lo in facie eccīe. ⁊ nō foris eccīam vl̄ in aliq̄ loco occulto. Rō eſt q2 ſi fieret in loco ſecreto tūc q̄nqꝫ fierēt illuſiones ⁊ deceptōes. ⁊ ne ꝯtin gat hoc tūc mr̄imoniū dꝫ fieri in facie eccleſie ⁊ in loco publico.

☞ Circa lrām est notandum de qnqꝫ Primo de causis matrimonij.
Scđo qđ sit matrimoniū diffinitiue. Tercio vn̄ dr matrimoniū. Quar
to a quo matrimoniū sit institutū. Quinto in q̄ loco ⁊ q̄ tpe ē institutū.
¶ Quantū ad pmū dr ꝙ q̄ttuor sunt cause matrimonij.s.cā efficiēs ma
terialis.formalis ⁊ finalis. Causa efficiēs ē duplex.s.mediata ⁊ imedia
ta. Causa efficiens imediata.ē ꝯsensus mutu⁹ viri ⁊ mulieris ꝑ v̄ba de
pn̄ti.i.vir ꝯsentit mulieri.⁊ mulier viro. Sꝫ cā efficiens mediata .ē insti-
tutio diuina.qr deus gloriosus instituit hoc sacramentū. Sꝫ cā materia
lis est vir ⁊ mulier.s.ꝯiuncti.sꝫ cā formalis est mod⁹ subarrādi. Sꝫ cā
finalis est duplex.qr q̄dā fuit an̄ peccatū ⁊ q̄dā post peccatū. Causa fina
lis an̄ peccatū fuit ꝓlis generatio.sꝫ cā finalis post peccatū fuit fornicatō
nis euitatio ⁊ hoc de pmo. ¶ Quantū ad scđm ē notandū ꝙ matrimo
niū sic diffinit̄.ē viri ⁊ feīe legittima ꝯiunctio idiuiduā ꝯsuetudinē seruās
Dicit̄ notāter in singulari viri ⁊ femine ⁊ nō in plurali viroꝝ ⁊ feminaꝝ
iō.qr vnus solus vir dꝫ habere vnā solā mulierē ⁊ ecōuerso. Et in ista de-
scriptōe tangunt̄ oēs cause.pmo tangit̄ cā materialis.cū dr viri ⁊ mulie-
ris. Scđo tangit̄ causa efficiens.cū dr legittima. Tercio tangitur causa
formalis.cum dr ꝯiunctio. Quarto tangitur causa finalis.cum dr indi-
uiduā ꝯsuetudinē seruans. ¶ Quantū ad terciū ē notandū.ꝙ matrimo-
niū dr quasi matris muniū.qđ idē est qđ officiū. Unde de sancto marti-
no canitur munia tua deuotus implebo. Sed diceres. quare magis dr
matrimoniū q̄ꝫ patrimoniū. Respondetur ꝙ ideo.qr mater plus occu-
pat̄ ad generandū ꝓlem q̄ꝫ pater.qr de ea dr ꝙ mater est in ptu dolorosa.
in lactando seu enutriendo laboriosa.in conceptu onerosa Et sic mulier
plures labores hꝫ circa ꝓlem q̄ꝫ vir.ideo plus dr matrimoniū q̄ꝫ patri-
moniū. ¶ Quantū ad quartum.scꝫ a quo matrimoniū sit institutum.est
notandū.vnde sicut iam dictum est ꝙ causa efficiens huius sacramenti
fuit ip̄e deus.ideo dr ꝙ illud sacramentum pncipaliter et effectiue a deo
sit institutum.sed instrumental'r ⁊ ꝯsequutiue illud sacramentū ab adā
et eua est institutū. Sed diceret q̄s In q̄ loco ⁊ in q̄ tpe est institutum.
Rn̄det̄.in amenissimo loco.s.in paradiso ⁊ in tpe iocūdo. ⁊ sic tunc patꝫ
dignitas hui⁹ sacramēti.qr rōne institutōis tūc hoc sacramētū ē digni⁹
alijs. Vn̄ vnū sacramentū eē dignius alio intelligit̄ dupl'r.vno mō rōne
efficatie sic baptismus est dignior alijs Scđo rōne excellentie.sic eucha
ristia est dignior alijs qđ intelligitur pluribus modis. Tercio modo ra
tione conferentis ⁊ sic ordo vel ꝯfirmatio est dignior alijs. Quarto ratō
ne vnionis siue institutōnis siue significatōnis. Et sic matrimoniūꝫ est
dignius alijs.quia in matrimonio est duplex ꝯiunctio siue vnio. prima
est animoꝝ.quia ibi animus mulieris ꝯiungit̄ aīo viri. Scđa ꝯiunctio
ēst corpoꝝ in copula carnali que vnio ꝓprie designat vnionē fidelis cum
christo.vnde aplūs dr.qui adheret deo est vnus cum deo. Et quia talis
vnio in matrimonio significat vnionē dignissimam. videlicꝫ vnionē ani-
me cum christo.ḡ rōne istius vnionis illud sacramentū est digni⁹ alio sa
cramēto. Etiā ſ̄cat vnionē dei.qr de⁹ voluit se vniri humane nature.ḡ si
cut h̄ duo corpa ꝯiūgunt̄ inuicē sic deitas fuit ꝯiūcta humanitati in xpo.
ḡ rōe illius vnionis ꝓcellit alia oīa sacramēta ⁊ institutōes ecclesiasticas

¶ Quātum ad quintū ſcʒ quō illud ſacramentū ſit inſtitutū eſt notan-
dum. ꝙ quidam dicūt matrimoniū eſſe inſtitutū ſub his ꝟbis. creſcite et
multiplicamini et replete terram. ſed hoc videt̄ minꝰ verū. Ratio ē iſta
qꝛ iſta verba fuerūt ꝓlata tꝑe noe poſt diluuiū. Sʒ matrimoniū diu fue
rat añ inſtitutū Sʒ pt dici aliter. ꝙ ſit inſtitutū ꝑ hec verba q̄ ꝓtulit adam
cū euigilaſſet de ſopore ꝛ vidit euā et dixit. Hoc os ex oſſibꝰ meis ꝛ ca
ro de carne mea vt habet̄ in Geneſi. et tñ nullus dixit ſibi ꝙ eſſʒ vxor ſua
ſʒ ipe cognouit eā ex inſpiratōne diuina. vnde dixit. ꝓpter hoc hō dere
linquet patrem et matrem et adherebit vxori ſue.

☞ Item notandū ſicut iam dictū eſt ꝙ matrimoniū ſit inſtitutū ꝑ hec
verba q̄ ꝓtulit Adam dicēs. Hoc os ex oſſibꝫ meis ꝛc. Ex ſto arguit̄
ſic. ab iſto inſtitutū eſt matrimoniū q̄ ꝓtulit ꝟba inſtitutōnis. ſed adam
ꝓtulit ꝟba inſtitutōnis. ergo ab adā matrimoniū eſt inſtitutū qd̄ videt̄
eſſe falſum. qꝛ ſupra dictū eſt ꝙ chriſtus inſtituit hꝰ ſacramentū ¶ Ibi reſ
pondet̄ ꝙ in matrimonio ſunt duo. ſcʒ ſpūale et humanū. qꝛ ſacrū matri
moniū repñtat aliquid ſpūaliter et aliqd humanū ſeu humanitatis. mō
ſicut in matrimonio ſunt duo. ſicut iam dictū eſt. ſic ipſum matrimoniū
eſt inſtitutū ꝑ hoīem ꝛ inſpiratōem diuinā. Sʒ tūc ad rōem dꝛ ꝙ matri
moniū nō eſt inſtitutū ab hoīe inq̄ntū hō. ſʒ matrimoniū inſtitutū eſt ab
hoīe diuinitus illūinato ꝛ inq̄ntū gratia ſpūſſancti in eo operabatur

☞ Ultimo notādū. ꝙ eccīa militās dʒ eſſe cā huiꝰ copulatōis. ſcʒ ma
trimonij ita ſi vnꝰ iſtoꝝ vellet decipe aliū vt vir mulierē et ecōtra. tūc ec
cleſia militās nō dʒ hoc admittere niſi eſſet cā legittima impediens ſicut
prius dictuʒ eſt de caſibus. g̃ matrimoniū debet fieri corā eccīa et teſtibꝫ
pñtibꝫ publice ſeu manifeſte. vt elicitur ex intentione littere.

.i. tota ꝓgenies .i. viri et mulieris
Tota parentela ſexus vtriuſqʒ probabit
sc matrimoniū aliquibꝫ īpedimentis
Contractum. reprobis ne caſibus euacuetur
matrimoniū expſſo ꝑ ꝟbū pñtis tꝑis ꝛ nō cū ꝟbo alteriꝰ tꝑis
Hoc de preſenti conſenſu. non alio ſtat
.i. rōabili cā ſpc hoīm .i. ſepet ſpc ſacramētū
Abſqʒ pia cauſa nemo diuortiet illud
.i. ipe deus ſcʒ virū et mulierem
Unio ſumma duo facit vnum. ve ſibi qui de:
.i. ſegregat ſpc in carne sc vnū
Uniat hoc vnum. deus eſſe quod imperat vnum

¶ Poſtqʒ autor determinauit de matrimonio. hꝰ iā oñdit quō et qualr̄
matrimoniū dʒ celebrari et corā qbꝫ pſonis. Et vult qñ fit ꝯtractio ma
trimonij ꝑ ſpōſum et ſpōſam tūc illa dʒ fieri corā tota parentela vtriuſqʒ
ſexus ne poſtmodū aliquibꝫ caſibus poſſet impediri. et illa contractio dʒ
fieri cū ꝟbo de pñti ꝛ nō de futuro. qꝛ alr̄ nō ſtaret matrimoniū. nec rate
teneret̄. et nullus hoīm debet illam ꝯtractōem matrimonij ſepare niſi eēt
legittima cauſa. tūc addit rōem. qꝛ qd̄ deus ꝯiunxit hoc hō nō ſepat. ſʒ

deus cōiunxit illa duo. ergo nullus hō ſeparat. et ſi q̄s ſepararet abſq̧ legit‑
tima cā haberet ppetuum dolorē cum infringeret mandatū dei
☞ Circa lrām eſt notādum. q̄ nullus debet ſeparare hos hoīes abſq̧
cauſa legittima et abſq̧ aliquo caſu de predictis caſibꝫ. q2 ſicut deus qui
eſt trinus in pſonis et vnus in eſſentia. ſic etiam illi hoīes ſunt vnū. q2 li‑
cet duo ſunt in perſonis. ſ. vir et mulier. tñ ſunt vnū per copulā carnalem.
ergo nullus hō d3 ſeparare hos ab inuicē quos deus glorioſus cōiunxit
Et ergo littera dicit quos deus ꝯiunxit hō non ſeparat
☞ Scđo notādū. q̄ verus ꝓceſſus et recta forma in matrimonio ſic d3
fieri. poſtq̧ vir et mulier ꝯueniūt ibi ſ. ad ecc̄iam cupiētes copulari. tūc
vir ſtet primo a dextris ꝛ mulier a ſiniſtris. tūc ipſe ſacerdos p̄mo querat
ꝯſenſum vtroꝝ̄q̧. ſ. an velint ſe mutuo in matrimoniū ducere. Poſt hoc
ſagax ſacerdos q̄rat a parentela et a populo circūſtante an ſciunt caſus il‑
lud matrimoniū impedientes. his ita factis ſacerdos dicat. ego ꝯiungo
tibi katherinam hanc ꝟginem vel puellam vel viduā vel quō noīat᷑ ſup
corpus et aīam et fidē tuam vt ei p̄ſis oībꝫ diebus vite tue ſicut licitū eſt
et vt diligas eam in ꝓſperis ſicut in aduerſis. in infirmitate ſicut in ſani‑
tate. et ī hoc ſalutē aīe tue q̄ras ꝛ ei ꝓſis vt ſibi ꝓcures nec̄aria vite. et ſi
incurrat aliq̄d piculū corpis ipam nō deſeras. ſ3 ipi⁹ ſalutē ſicut ſalutē aīe
tue q̄ras Et eadē ꝟba ſacerdos dicat ꝯplete ad puellā vel viduā ſm exi‑
gentiā. ego ꝯiūgo tibi hūc virū Petrū vel quō tūc noiatur. ſup corpus
tuum et aīam tuam. vt ipa ſis obediens oībꝫ diebꝫ vite tue diligas et ho‑
nores ꝛ nō moleſtes. fiduciam tuā ei adhibeas ſicut tibiipi ꝛ ab eo nūq̧
recedas. Et ſi incurrat aliquod piculū corpis. nec̄aria vite ei ꝓcures in
q̄tum potes. ſicut q̄ris aīe tue ſalutem. hoc facto ſacerdos ꝯiūgat man⁹
amboꝝ ad inuicem ſic dicens Ego coniungo vos in noīe patris ꝛ filij et
ſpūſſancti. et quos deus ꝯiunxit. hos homo nō ſeparet abſq̧ pia cā. ꝛ ſic
matrimoniū eſt confirmatum et coniunctum.
☞ Tercio eſt notādum. q̄ duodecim ſīt caſus impedientes matrimo‑
nium ꝯtrahendū et diuidētes ꝯtractum. vn⁹ Error ꝯditio votum co‑
gnatio crimē Cultus diſpitas vis ordo ligamē honeſtas. Si ſis affinis
vel ſi coire neq̄bis. Hec ſocianda negant ꝯnubia. facta retractant
¶ Pro quo ſciendū ex quo error impedit matrimoniū q̄ eſt primus ca‑
ſus de his duodecim. Tunc eſt notandū. q̄ error eſt q̄druplex. ſ. error p‑
ſone. error ꝯditōnis. error fortune. et error q̄litatis. Nā primus error p‑
ſone eſt q̄ ſi crederē me ꝯtrahere cū katherina et ꝯtraherē cū agatha tūc
ibi eſt error pſone. q2 ſumerē aliā q̧ ꝓpoſui. et ſic ibi matrimoniū ꝯtrahē‑
dum et ꝯtractū diuideret᷑. q2 ibi eſt error. ¶ Sed ꝯtra hoc arguit᷑ ſic. vt
habetur in Geneſi de iacob qui ſeruiuit pluribꝫ annis ꝓ rachel. et poſtmo‑
du3 data fuit ei lya vna deſpecta cū fluentibꝫ oculis ibi fuit error pſone et
tñ matrimoniū nō fuit ibi diminutū. q2 nō fuerūt ſeparati. Scđo ꝓbat᷑. ſ3
idē legit᷑ de iſaac q̄n volebat bn̄dicere eſau et bn̄dixit iacob ibi bn̄dictio
fuit adimpleta in iacob et nō in eſau ¶ Ex hoc arguit᷑ ſic. ꝯtra eundē ca‑
ſum. nā ſicut eſt de bn̄dictōe. ſic etiā d3 eſſe de matrimonio. S3 bn̄dictio
reuocari nō potuit. ergo nec matrimoniū. ꝯña eſt nota. ſed maior pt3 p ſuffi‑
cientē ſilitudinem. ſed minor declarat᷑ de iſaac q̄n voluit bn̄dicere eſau et

bn̄dixit iacob. tunc benedictio nō potuit reuocari a iacob. ergo etiā debet
ſic eſſe de matrimonio. ſic ꝙ nō poteſt reuocari. Sed in oppoſitū arguit
ſic. ſicut eſt in cōtractione emptionis et venditionis. ſic eſt in contractiōe
matrimonij. ſed error impedit in cōtractu emptōnis et venditōnis. ideo
error impedit matrimonium. Maior eſt nota per ſimilitudinem. Mi/
nor patet ex eo. quia ſi emerem aurum et aliquis daret mihi cuprū. tunc
cōtractus emendi nō eſſet firm⁹ ¶ Per hoc ad rōnem primā vbi fuit mē
tio facta de iacob et lya. ibi dr ꝙ error pſone diuidit matrimoniū dūmō
conſenſus vtrorūq; non ſequit. Unde cōſenſus eſt duplex. Nam vnus
eſt conſenſus precedens copulā carnalem. et alter eſt ꝯſenſus q̄ ſubſeq/
tur copulā carnalē. mō licet iacob nō habuit conſenſum p̄cedētē carnalē
copulā tamē habuit cōſenſum ſubſequentē copulā carnalem ad lyam. et
ergo ꝓpter ꝯſenſum iſtū quē habuit ſtetit ipſum matrimoniū. Tunc ad
rōem ſcdam dr. ꝙ dr̄ia eſt inter benedictōem ⁊ matrimoniū. qr bn̄dictio
eſt res diuina. ergo deus voluit ſic habere ꝙ qn̄ iſaac voluit bn̄dicere eſau
ꝙ benedixit iacob. ſed ipſum matrimoniū conſiſtit in manu humana. igi
tur ⁊c̄. Secūdus error eſt cōditionalis. et ē talis ꝙ ſi crederem me con/
trahere cum libera et ipſa non eſſet libera tunc matrimonium non tenet.
Tercius error eſt fortune et eſt ille vt ſi contraherem cum diuite et con
traherem cum paupere iſte error non impedit matrimonium. Quar/
tus error eſt qualitas. vt ſi crederem me contrahere cum virgine et con/
traherem cum muliere hoc etiam nō ſeparat contractū matrimonium.
Secundus caſus eſt votum ſolēne ſicut eſt ꝓfeſſio vt antea patuit Ter
cius caſus eſt conditio. qui caſus concluditur in primo Quartus caſus
eſt cognatio ſpūalis. Quintus caſus eſt crimen. quia propter homici/
dium inhibetur matrimoniū. Et hoc forte ſic eſt intelligendū ꝙ ſi eccleſia
timeret homicidiū futurum ex tali ꝯiūctione tūc illud crimen matrimo/
nium diſſolueret. ſed nec ipſe nec ipſa alteri nubere poſſet. Sextus caſus
eſt diſparitas cultus que īpedit matrimoniū. vt ſi vir eſſet chriſtianus
mulier vero iudea. Septimus caſus eſt vis. id eſt violentia q̄ qn̄q; etiā
eſt grauis et impedit matrimoniū. Unde quidam doctor de hoc caſu ſic
dicit. non leuis excuſat vis ſed grauis aut violenta. Octauus caſus ē. or
do. qui etiam impedit matrimonium. Nonus caſus eſt ligamen qd̄ etiā
impedit matrimonium. et hoc eſt verum cum ligamen precedit matrimo
nium. quia ſi ſubſequitur ligamen non reſcindit matrimonium. Deci/
mus caſus eſt honeſtas publica que etiam impedit matrimoniū ⁊ quō
illa fit prius viſum eſt. et infra dic tur. Undecimus caſus eſt affinitas.
Duodecimus caſus eſt cum aliquis non poteſt coire. id eſt reddere de/
bitū carnis. De quibus caſibus lucidius determinatur poſtea.

☞ Ultimo notādum eſt. ꝙ q̄dam heretici habent errorē de matrimo/
nio. dicentes ipſum matrimonium nō eſſe ſacramentū ¶ Et arguunt ſic.
ſine ſacramētis nemo ſaluari poteſt. ſ; homo poteſt ſaluari ſine matrimo
nio. igit̄ matrimoniū non eſt ſacramētū. Maiorē ſic declarant. qr ſine bap
tiſmo nemo ſaluari p̄t. et ſic de alijs ſacramētis. Minorē declarāt ſic. q̄a
multi hoīes ſine matrimonio ſaluāt̄ vt notū ē. Rn̄det̄ ꝓpt̄ remouere iſtū
errorē hereticū ꝙ ſacramēta ſunt duplicia. nā q̄dā ſt ſacramēta ſine q̄bꝰ

hō ſaluatur ſicut eſt ordo matrimoniū ſiue cōiugiū. qr ſi hō nunq̄ intra-
ret cōiugium adhuc bene ſaluaret̄.et ſilr ſi hō nunq̄ acciperet ordines ad-
huc alijs nō obſtantibꝫ regnū dei adipiſcit̄. Sed qdā ſunt ſacramenta ſi
ne quibꝫ hō non poteſt ſaluari vt eſt baptiſmus Et ideo manifeſte patet
ꝙ argumētum eorum nihil concludit.qr dicunt logici ꝙ ex puris particu
laribus nihil ſequit̄.quali mō eorū argumētum ꝓcedit ¶ Scđo arguūt
ſic.nullum ſacramētū eſt pctm̄.ſed matrimoniū eſt pctm̄. ḡ matrimoniū
nō eſt ſacramētū.ꝯña tenet in feſtino. Maior ptꝫ de ſe. Minor ꝓbat̄.qr
in matrimonio fit pctm̄ originale.igit̄ ꝛc. Ad argumētum rñdetur ꝙ mi
nor eſt falſa.ſꝫ tunc dr̄ de pctō originali ꝙ hoc eſt ꝯſecutiue et nō ꝯtracti
ue.qr in matrimonio cōſiderant̄ tria.ſcꝫ ꝓlis generatio. fides integra.et
gratia conſequens.et qñ illa tria tenentur regulariter tūc matrimonium
non currit in peccatum niſi conſecutiue.

sᶜ in matrimonio sᶜ mulieri

Legittime iūgi ſibi noli quaꝫ violaſti

i.ꝑ adulteriuꝫ sᶜ ſequentes

Turpis adulterij vitio.ſi tres tibi caſus

i.ꝯtradicūt i.miniſtraſti sᶜ aliqđ

Obſtant hi.ꝙ procuraſti forte venenuꝫ

sᶜ malum mulieris

Aut aliquod ſimile.quo vir ſit mortuus eius

ſpᶜ mulieri cupis i.in ꝯtractu ꝑ ꝟba de futuro

Cui iungi queris.ſi contractura fideꝫ dat

sᶜ mulier i.ꝑ ꝟba de pñti sᶜ fidem

Illa tibi tecuꝫ.vel preſenteꝫ dat candeꝫ

sᶜ extra lrām poſitis ſeptē sᶜ mulieri

Caſibus in reliquis poteris ſibi legittimari

sᶜ iam ſcripta de viro

Hec econuerſo ſcribantur de muliere

¶ Superiꝰ autor determinauit de matrimonio legittimoꝝ. hic iā deter
minat de matrimonio illegittimorum Et diuidit̄ in duo Nā primo facit
hoc qđ dictum eſt. Secundo ponit quoſdam caſus qui faciunt retinere
mulierem que cōmiſit adulterium. Secunda ibi (Caſibus in reliquis)
Et legatur lrā ſic ſic. Si aliquis concūbit cum muliere.cum illa nō debet
ꝯtrahere matrimonium ſi aliquis caſuum ſequētium occurrit de iſtis.
Quoꝝ primus eſt.ſi vir dedit ꝯſenſum vel cōſilium vel miniſtrauit ve
nenum ꝙ mulier deberet virū interficere.et illo viro ſic interfecto ipe non
dꝫ ꝯtrahere mulierē in vxorē ſiue matrimoniuꝫ cū tali muliere ¶ Scđs
caſus eſt iſte.ſi aliq̄ mulier haberet virū infirmātem.et ſi ꝓmittit alteri ꝑ
ꝟba de pñti ꝙ poſt mortē ſui viri velit ipſum ducere.tunc illud matrimo
nium nō tenet niſi viro mortuo. Alij ſic ſcđm caſum exponunt Tu noli
iungi iſti mulieri que viuente viro dat fidem cōtrahendi matrimonium
poſt obitum viri ſui. Rōnem aſſignāt iſtam.qr illa mulier te neſciēte poſ
ſet viro mortem inferre ¶ Tertius caſus.ſi mulier cognouit carnaliter

aliquē viꝝ viro eius viuente ꝛ ducant ſponſalia ad inuicē tūc illa nō tenēt
viro viuente niſi poſt moꝛtē ſibi ſequat̄ copula carnalis. Deinde magi⸗
ſter ſubdit ibi (Caſib⁹ in reliqs) dicens quoſdā caſus eē q̄ faciunt retine
re mulierē adulterā. volens. ſi vxoꝛ alicuius cōmiſit adulteriū ita ꝙ vir
ei⁹ neſciat. ſi tunc aliqs illoꝝ caſuū q̄ ſequunt̄ interfuerit tūc opꝫ ꝙ ta⸗
lis vxoꝛē ſuā repudiatā ſeruet. Quoꝝ caſuū p̄mus ē iſte. ſi vir foꝛnicatoꝛ
eſt. vt mulier. tūc vir nō p̄t vxoꝛē ſuā repudiare. Et rō eſt iſta. qꝛ ibi ars
deludit̄ arte. vñ Catho Tu quoqꝫ fac ſile. Scd̄s caſus eſt iſte. ſi vir ali⸗
cuius mulieris ꝯſenſerit vel iuſſerit vt ip̄a faceret adulteriū q̄cūqꝫ mō h̄
fiat. ſiue fiat coacto mō ſiue ꝓpter inopiā. ſiue ꝓpter mādatū ſupioꝛis. vi⸗
delicet regis vel p̄ncipis. tūc vir ip̄am repudiare nō p̄t. Tercius caſus
eſt iſte. ſi ip̄a mulier latenter facit adulteriū. ita ꝙ maritus ei⁹ nō p̄t ꝓdu
cere teſtimoniū de hmōi facto. tūc nō p̄t repudiare ip̄am. Quartus ca⸗
ſus eſt. ſi ip̄a mulier abſqꝫ velle ſuo et violēter eſt oppꝛeſſa. tūc iteꝝ vir nō
dꝫ repudiare ip̄am. Quintus caſus ē iſte. ſi ip̄a mulier credit viꝝ obijſſe
et cōmittat adulteriū cū extraneo. viro aūt ꝑcipiente adhuc nō dꝫ eā di⸗
mittere. Sextus caſus eſt iſte. ſi vir cognouit eā poſtq̄ꝫ ſciuit eā foꝛnica⸗
tam aliunde. adhuc eā nō dꝫ dimittere. Septimus caſus eſt iſte. Si vir
longe eſt vel receſſit a muliere ꝛ hoc ꝑ longū ſpaciū tp̄is. ita ꝙ mulier ni
mis vrit̄ ꝓpter viri abſtinētiā. ꝛ ita cōmittit adulteriū. tūc ip̄e vir adhuc
nō hꝫ eā dimittere. mō ſi ex his oīb⁹ caſib⁹ aliqs ꝑ ſolū vnū īpediret̄. tunc
vxoꝛē adulterā non p̄t dimittere. Si ꝟo nullus caſuū iā dictoꝝ affuerit
vxoꝛē adulterā licite p̄t repudiare. nō tñ ex ſuꝑp̄ius volūtate. ſꝫ ex ꝯſen⸗
ſu ſuoꝝ ſupioꝝ ꝛ coꝛā eccleſia militāte. ☞ Itē ſciendū ꝙ doctoꝛes ſacre
ſcripture ſupaddūt octauū caſuꝫ. videlicꝫ iſtū. qñ vir infidelis ꝯuertit̄ ad
fidē catholicā. muliere manēte in infidelitate. ꝛ hec mulier ſi ducat aliū et
poſtea etiā ꝯuertit̄ ad fidē catholicā. tūc p̄mus vir tenet̄ eā reaſſumere.
☞ Itē notandū ꝙ ex lr̄a autoꝛis trahit̄ talis doctrina. ꝙ ſi aliqs habu
erit ꝯcubinā ꝛ aliqs illoꝝ caſuū in lr̄a enumeratoꝝ affuerit. tūc ip̄e cū ea
matrimoniū ꝯtrahere nō p̄t. Si aūt aliqs iſtoꝝ caſuū nō īpediret tūc ip
ſe cū ea matrimoniū ꝯtrahere p̄t. Et ſic eodē mō intelligendū ē de mulie
re ſicut de viro. ☞ Itē notandū ſicut habet̄ ex lr̄a ꝛ ex iure. ꝙ ſi aliquis
habuerit vxoꝛē q̄ cōmiſerat adulteriū qd̄ cū teſtimonio ꝓbari p̄t tunc p̄t
ip̄am repudiare ꝛ ab iſta p̄t ſepari. ſic tñ ꝙ hoc fiat ex ꝯſenſu ſupioꝝ ꝛ co
ram eccleſia militāte. ☞ Vltimo notādū ꝑ modū dubitatōis. vtꝝ ali⸗
qs cognoſcens aliquā mulierē carnalr̄. vxoꝛe ſua viuēte. an tūc ille poſtea
vxoꝛe ſua moꝛtua p̄t ꝯtrahere matrimoniū cū illa quā p̄us cognouit Et
videt̄ ꝙ nō. qꝛ affinitas īpedit matrimoniū. ſꝫ affinitas eſt cognatio ꝓ⸗
ueniens ex copula carnali. ꝛ ibi fuerat copula carnalis. qꝛ ibi vir ꝛ mulier
vniti erāt ꝑ copulā carnalē. g̃ ibi fuerat copula affinitatꝭ. ꝛ ꝑ ꝯñs nō p̄nt
ſe ſumere in matrimoniū qd̄ fuit ꝓbandū. ¶ Ad h̄ dubiū rn̄det̄ ꝙ licite
p̄nt ꝯtrahere matrimoniū dū aliqs illoꝝ triū caſuū p̄moꝝ nō affuerit. ſꝫ
ſi aliqs affuerit tūc īpedit matrimoniū. ¶ Sꝫ tūc ad rōnem dꝛ ꝙ copula
carnalꝭ illegittime nō facit affinitatē q̄ ad bonā famā. vel ſic rn̄det̄ ſm ali⸗
q̄s ꝙ inter iſtas nō ē affinitas. qꝛ affinitas ē īter diuerſas ꝑſonas. ſꝫ h̄ nō
ſunt diuerſe ꝑſone. qꝛ vir ꝛ mulier ſunt vnū ꝑ copulā carnalē. vl' aliter dꝛ

ꝙ ibi ē affinitas ⁊ illa affinitas ē occulta ⁊ de occultꝭ non iudicat eccleſia
Aliꝰ dr̄. talis affinitas bñ īpedit matrimoniū ꝯtrahendū cū ꝯſanguinea
adultere ⁊ tñ nō īpedit matrimoniū ꝯtrahi cū ip̄a adultera ꝑ ſe. Ex hoc
tūc vlteriꝰ dubitat̄. vtrū aliq̄s interficiēs poſſit ꝯtrahere matrimoniū cū
vxore interfecti. Rn̄det̄ ꝙ ſic. qꝛ talis interfector forte nūq̄ cogitauit de
matrimonio ꝯtrahendo cū tali muliere ſiue femina

Si potes abſtineas prima muliere ſepulta

ſc̄ potes caſte viuere ſc̄ in matrimonio luxuria īpugnari.

Et ſi non. melius eſt nubere q̄ nimis vri

¶ In iſta p̄te autor ponit q̄dā documēta ſiue quaſdā ꝑſuaſiōes circa ip-
ſum matrimoniū. Et dr̄ ſic. ſi aliq̄s habuerit vxorē ⁊ iſta diuina ꝑmiſſio-
ne morit̄. ſi talis p̄t ſe abſtinere a libidine ⁊ a coitu. nullo mō ducat aliam
vxorē. Si āt vir nō p̄t ſe abſtinere meliꝰ ē vt ducat aliā vxorē q̄ ꝙ nimiū
a ꝯcupiſcētia carnali īpugnet̄. qꝛ meliꝰ eſt nubere q̄ nimis vri. i. a luxuria
īpugnari. ☞ Circa lr̄am nota. auctor ponit vnā ꝑſuaſionē ꝙ vir mor-
tua muliere p̄ma aliā nō ducat. Rō ē iſta. qꝛ melior ē ſtatꝰ caſtorū q̄ ꝯiu-
gatorū. nā ſm̄ triplicē ſtatū dat̄ triplex fructꝰ. vt ꝟginibꝰ dat̄ cēteſimꝰ fru-
ctus. viduatꝭ ſexageſimꝰ. ⁊ ꝯiugatꝭ triceſimꝰ. Et ḡ ſi aliq̄s ſe p̄t abſtine-
re maiꝰ p̄miū ꝯſeq̄t̄. ſi āt abſtinere nō p̄t ꝓpt̄ antiquā ⁊ malā ꝯſuetudinē
tūc meliꝰ ē eū nubere q̄ nimis vri in luxuria. vt dr̄ ap̄ls. qꝛ tūc forte cōmit-
teret maiora pctā Itē dr̄ ap̄ls Si nō caſte tñ caute. ⁊ h̄ ſic exponit̄ de ma-
trimonio. in q̄ hō ſit cautꝰ. qꝛ matrimoniū ē inuētū ꝓpt̄ fornicatōez euitā-
dā. ſꝫ tñ h̄ dictū ap̄li aliq̄ exponūt dicētes. ſi nō caſte tñ caute. i. in loco ſe-
creto vel in angulo. ſꝫ h̄ nō valet. qꝛ vbicūq̄ cōmittit̄ extra matrimoniū
ſꝑ ē peccatū mortale. vñ ꝓpheta. fornicatores ⁊ adulteros iudicabit dñs
Sꝫ aliq̄ doctores ponderāt illa ꝟba. meliꝰ ē nubere q̄ vri. inferētes ex h̄
ꝙ nubere ē bonū. qꝛ oīs cōꝑatiuꝰ p̄ſuppoṅit poſitiuū dici de ābobꝰ cōpa-
tiuis. Ibi rn̄det̄ vt dicūt logici ꝙ cōꝑatiuꝰ capit̄ dupl'r. ꝓp̄rie ⁊ iproprie.
ꝓp̄rie capiēdo tūc p̄ſuppoṅit poſitiū dici de ābobꝰ cōpatiuis. iproprie ꝟo
tūc nō opꝫ. ⁊ ſic ſumit̄ h̄ et in alijs ꝯſimilibꝰ orōnibꝰ. vt ibi fides chriſtia-
na ē melior iudaica. ☞ Itē notādū ꝙ bonū ē p̄ma vxore mortua virū ab-
ſtinere ita ꝙ aliā nō ducat. Rō ē iſta. nā ſi aliā duxerit bigamꝰ efficit̄ ⁊ ꝑ
ꝯñs inabil' ad ſuſceptōnem ſacrorū ordinū. vñ bigamus dr̄ a bis. i. duo ⁊
gama mulier. q̄ſi duas hn̄s mulieres. ☞ Itē notādū ꝙ in iſto ſacramē-
to ſunt tria ſicut ī alijs ſacramētꝭ. ſ. ſacramētū. res ſacramēti. ſacramētū ⁊
res ſacramēti ſil'. Sacramētū tm̄ ē cognitio exterior vel ꝯiūctio ꝑ euidē-
tia ſigna facta. ſꝫ res ſacramēti tm̄ ē duplex. ſ. p̄maria. ⁊ ē gr̄a q̄ facit hoīez
declinare a malo ⁊ facere bonū. Alia ē ſcd̄aria. ⁊ ē ſignū vnionis xp̄i et
eccīe. qꝛ ſicut ſe vir ſel' deſpōſauit mulieri. ſic xp̄s ſe ſel' deſpōſauit eccīe Cu-
ius caput ip̄e ē. ſꝫ ſacramētū ⁊ res ſacramēti ē aīarū ꝯiūctio ⁊ corꝑis idi-
uiſibil' vnio. qꝛ tūc hō ītrat mr̄imoniū ad fornicatōem euitādā ⁊ ad ꝓlis
gn̄atione. ☞ Ultio nota. dictū ē ſup̄ ꝙ error ē vna ꝯditio matrimoniū
impediēs. ꝓ q̄ dubitat̄. vtrū nobilitas īpediat mr̄imoniū ꝯ̄hendū ⁊ diri-
mat ꝯtractū. Et videt̄ ꝙ ſic. qꝛ ſm̄ mgr̄m ſniarū. ſi aliq̄s ꝯ̄hit cū nobili ⁊
tal' nō ē nobil' nō valet ꝯtractꝰ. ḡ ſeq̄t̄ ꝙ nobilitas īpediat mr̄imoniū Sꝫ
in oppoſitū arguit̄ ſic Accn̄tia nō īpediūt mr̄imoniū. ſꝫ nobilitas ē accn̄s

ligit᷑ ꝛc. Minor nota ē de ſe. ꝛ ſilr maior. Ad h̄ dubiū r̄n̄r ꝙ in m̄rimonio ſunt duo eēntialia ꝛ accn̄talia. eēntialia ſtꝫ materia ꝛ forma. materia ē pſona. forma ꝯo ē vnio aiaꝝ īdiuiſibil᷑ ꝛ talia īpediūt m̄rimoniū. ſꝫ accn̄talia ſtꝫ nobilitas ꝛ diuitie ꝛ talia n̄ īpediūt m̄rimoniū Sꝫ tūc ad rōeꝫ poſſit dici ꝙ de nobilitate dupl᷑ loq̄mur. vno° capim⁹ nobilitatē ꝓ ſubiecto nobilitatꝫ. h̄ īpedit m̄rimoniū. ꝯbi grā Si credere me ꝯhere cū pſona nobili ꝛ tn̄ eēt pſona ignobil᷑. h̄ īpedit m̄rimoniū. ꝛ h̄ ꝓbat rō pᵃ. Si āt loq̄mur de nobilitate accn̄tali ſubiecti. h̄ n̄ īpedit m̄rimoniū. ꝛ h̄ ꝓbat rō tcia

.i. deputata tpa .i. dant᷑ .i. i q̄bꝫ ſᶜ matrimoniū

Tempora certa patent quibus hoc liceat celebrari

.i. necēriū .i. p aliq̄s ꝯſus

Et tibi non opus eſt aliquo ſcripto reſerari

.i. reperies ſᶜ caſus .i. nō debito ꝓceſſu

Inuenies plures q̄uis non ordine recto

.i. matrimonij ſubdiuidim⁹ ſᶜ caſus

Caſus coniugij nunc nos diſtinguimus hos ſic

ſᶜ vir .i. mortue mulierꝫ .i. parentela

Tu de defuncte mulieris ſanguine. nullam

.i. mulierē .i. accipias ſᶜ ducat᷑ vir᷑ de ꝓgenie viri ſui mortui.

Vxorem ducas. e conuerſo nec ꝛ illa

¶ Hic autor oñdit ī q̄bꝫ ptibꝫ āni licitū ſit celebrare m̄rimoniū Et diuidit᷑ illa ps ī duas ptes. p° facit q̄ð dictū ē. 2° excuſat ſe de q̄dā īſufficiētia. ibi (Inuenies pl'es) p° dt ſic. ꝙ ſpōſalia pn̄t fieri oī tpe āni. ſolennitas āt nuptiaꝝ ꝛ copula carnal'i certꝫ tpibꝫ ꝓhibent᷑. pmū tps ꝓhibitū ē ab aduētu dn̄i vſq; ad octauā epiphanie Scdm tps ē a q̄dragesima vſq; ad octauā trinitatꝫ In oībꝫ alijs tpibꝫ pn̄t fieri ſolēnitates nuptiaꝝ. imo pſone q̄ ſtꝫ m̄rimonial'r ꝯiūcte his tpibꝫ debēt eē caſte Et dt vlteri⁹ (ꝛ tibi n̄ op⁹ ē) volēs tn̄ ꝙ iſta tpa ī nullo ſcripto repn̄tari dn̄t. rō ē illa. qꝛ iſta tpa īfringunt᷑. qꝛ ī ſeptuageſima ꝛ ī aduētu dn̄i multotiēs fiūt ſolēnitates matrimonij q̄ð tn̄ de iure nō dꝫ fieri. ꝛ qꝛ illa tpa īfringūt᷑. igit᷑ autor h̄ noīatim explicat iſta feſta Et ſubdit aliū caſum dicens. ſi vxor alicuius moritur. talis aliam nō debet ducere de ſtirpe pme vxoris ſꝫ alienā. Sic ecōuerſo. ſi vir morit᷑. mulier nō dꝫ aliquē ducere de ſtirpe pmi viri ☞ Circa lrām notādū. iſta feſta h̄ enumerata īpediūt m̄rimoniū. ſꝫ nō dirimūt ꝯtractū. ꝛ ḡ lꝫ his tpibꝫ ſolēnitas fieri nō dꝫ. tn̄ ſi fit m̄rimoniū eque bene dꝫ ſuari ꝛ nō rūpi ſiue dirimi. ☞ Scdo notādū. ꝙ iſtis tpibꝫ nō poſſe m̄rimoniū attēptari ītelligit᷑ dupl'r. vno° q̄tū ad m̄rimonialē ꝯtractum alio° q̄tū ad ſolēnitates nuptiaꝝ. pmo° poſſit fieri ſingul'tpibꝫ. ſꝫ ſcdo° nō. rō ē iſta. qꝛ ſolēnitates nuptiaꝝ īpediūt hoīes ī deuotōe. ſꝫ qꝛ iſtꝫ tpibꝫ hoīes magꝫ dn̄t eē deuoti ꝛ ad ſuiciū dei pparati q̄ alijs tpibꝫ. ḡ h̄ mōi ſolēnitates ꝓhibent᷑. ꝛ nō ſolū ſolēnitates nuptiaꝝ. ſꝫ etiā m̄rimoniales Tercio notādū. q̄cūq; tpe fit ꝯtract⁹ m̄rimonij ſp ſtabit. ſiue ſit tpibꝫ īſdictꝫ et ſacris ſiue nō. niſi aliq̄ cā legittima pceſſerit ꝓpt q̄ ſtare nō pt Vn̄ ſeq̄tur ꝙ tpe neceſſitatis ſp ꝯiugiū pt celebrari. ſiue tpibꝫ interdictis. ſiue nō. nā ponat᷑ ꝙ inter aliquē maſculū ꝛ puellam facta eēnt ſponſalia ꝛ ipe

nō poſſet ſe abſtinere in tpib⁹ illis niſi cū ꝟgine ſua ꝯcūberet.tales pñt celebrare matrimoniū cū ꝯſenſu ſupioris ꝓpt ſcādalū ꝛ opprobriū euitādū ☞ Quarto notandū.ſuperi⁹ dictū eſt ꝙ ꝯditio eſt ſcḋs caſus ipediēs matrimoniū ꝯtrahendū ꝛ dirimens ꝯtractū.Pro q̄ ſciendū ꝙ ꝯditio eſt duplex.q̄dā licita ꝛ poſſibilis.alia eſt illicita ꝛ ipoſſibilis.pma ꝯditio ipedit matrimoniū.ꝟbi grā.Si aliq̄s vult ꝯtrahere cū aliqua.ꝛ dī.ego accipiam te in vxorē ſi dederis mihi centū marcas.vel ſic.ego ducā te in vxorem.ſi placeat meis parentib⁹.mō ſi talis pecuniā ꝓmiſſam nō dat.vel ſi recedit a ꝓmiſſo.illud impedit matrimoniū ꝯtrahendū.ſ3 ſi ꝯſequuta ē copula carnalis tunc talis ꝯditio nō ipedit matrimoniū ꝯtrahēdū.Sic ſimilr̄ in illo caſu qñ dico.ſi parentib⁹ meis placeat.tunc ibi nō eſt matrimoniū.ſ3 ſponſalia rūpunť ꝑ ꝯditōnem licitā et poſſibilē.Alia eſt ꝯditio illicita ꝛ ipoſſibilis ꝛ eſt duplex.vel eni eſt inter veꝝ matrimoniū vł nō.ſi nō.tūc talis ꝯditio nō impedit matrimoniū.ꝟbi grā.qñ dico.ego accipiā te in vxorē ſi dederis mihi aureū montē.iſta ꝯditio ē illicita ꝛ ipoſſibilis ꝛ nō dirimit matrimoniū iā ꝯtractū nec ipedit ꝯtrahēdū Alia ē ꝯditio illicita ꝯtra veꝝ matrimoniū.ꝟbi grā.qñ dico.ego accipiā te in vxorē ſi admittere velis multos amatores ꝓpť pecuniā.ꝛ illud ipedit matrimoniū ꝯtrahendū nō ſubſequuta copula carnali.ſ3 ſi ſubſequuta eſt copula carnalꝭ.tūc nō ipedit matrimoniū ꝯtrahēdū nec dirimit ꝯtractū ¶ Ultimo notandū ꝙ circa matrimoniū nō dꝫ aliud fieri ſiue exerceri niſi qḋ licitū ē ꝛ qḋ nō ē ꝯ̄ ſtatuta romane eccleſie.ſic ꝙ amic⁹ nō ſumat ei⁹ amicā q2 ſi h̄ fieret tūc inter viꝝ ꝛ mulierē deberet celebrari diuorciū qḋ nō dꝫ ē ꝛ h̄ inc̄ſtū ſe legittime ducūt in thoro legittimo.Et h̄ mgr̄ manifeſte innuit in textu vbi vult ꝙ null⁹ viroꝝ dꝫ ducere aliquā mulierē de ſtirpe ſiue ꝯſanguinitate ſue mulierꝫ mortue.ſ3 dꝫ ducere mulierē alienā.i.mulierem de aliena ꝓgenie.ꝛ ſic eodē mō mulier faciet ſi vir ei⁹ tranſit in viaꝫ carnis vniuerſe.et hoc tangit autor ibi(nec illa virum)

s^c aliq̄s.i.in loco ſecreto s^c matrimoniū
Si vir in occulto ſolus ducat mulierem
s^c ꝑ ꝟba .i.votū deſpōſatōis.cōmittať
Et de preſenti ſponſalis pactio fiat
.i.ꝯiūctio s^c āboꝝ .i.ſeq̄ť
Copula carnalis ſi conſenſum comitetur
s^c mulier s^c oipotenti .i.vxor
Hec coram domino ſua coniunx eſſe probatur
s^c mulierē .i.teſtimonio s^c talꝭ vir.i.decipe
Hanc quia teſte caret ſi defraudare laborat
.i.capiēdo .i.aliā mulierē.i.ī facie eccie .i. corā populo
Ducendo reliquam ſolenniter et manifeſte
.i.admittit .i.chriſtianitas s^c vir s^c muliere
Suſtinet eccleſia.ꝙ et ille recedit ab illa
.i.trāſibit s^c ſuis s^c redēptōis .i.talꝭ illuſor.i.ad eťnas dānatōes
Ibit pro meritis ſine ſpe deceptor ad orcos

¶ Poſtq̄ autē determinauit de matrimonio manifeſto. h̄ p̄nr determinat de matrimonio clādeſtino et occulto. Et diuidit in duas ptes ſm q̄ ponit duos caſus. ptes parebūt in pceſſu. Dic ḡ p̄mo ſic. ſi aliq̄s maſculus ducit aliquā femellā i occulto. ſ. nec corā ecc̄ia nec corā ſplo ſ; abſentibus teſtib⁹ et pacto ſpōſal. i. votū deſpōſatōis fiat p ṽba p̄ntis tp̄is ſiue copula carnalis ſeq̄tur ſiue nō. tal' eſt vxor ſua corā deo. S; ſi forte eā defraudare velit ⁊ dimittere ex q̄ caret teſtimonio ⁊ ducat aliā in facie ecc̄ie et manifeſte corā ſplo p̄ma dimiſſa. l; ecc̄ia militans h̄ admittit tñ ob hoc talis illuſor ⁊ ſophiſta q̄ p̄mā dimiſit phenniter in inferno habitabit

¶ Notādū. p maiori intellectu lr̄e eſt ſciendū. q̄ q̄dā iuriſperiti ponūt talē caſu; circa declaratōem lr̄e q̄ ſit aliq̄s vir q̄ ↄtraxit mr̄imoniū ſecrete cū aliq̄ puella p ṽba de p̄nti ſubſecuta copula carnali. et poſtea vult eā defraudare ↄtrahendo cū alia muliere vel ṽgine in facie ecc̄ie coram viris idoneis teſtib⁹ p̄ntib⁹. tunc prima eſt vxor ſua corā deo glorioſo Sc̄da vero corā ſplo. Tunc poſtea ipſe cogitans ſe male feciſſe ⁊ ↄſiderās pctm̄ ſuum eē magnū vadat ⁊ ↄfiteat̄. Et ponat̄ vlterius q̄ ↄfiteat̄ officiali. ⁊ talis det ei ↄſiliū dd̄o. ſi vis ſaluare aīam tuā debes redire ad primā dimittēdo ſc̄dam. et tunc vlterius ponatur q̄ mulier ſc̄da citet eū ad iudiciū. q: ſc̄dm mr̄imoniū eſt ſolēniter et manifeſte celebratum in facie ecc̄ie corā teſtib⁹ idoneis et primū nō. igit̄ tūc a tali iudice ↄpellat̄ ad ſc̄dam dimittendo primā. et hoc ꝑpter ſolēnitatē celebratā. nō idē iudex d̄t q̄ d; manere circa primā. et hoc in ↄfeſſione. et tñ iudicat eū manere circa ſecūdā in iudicio ꝑpter p̄ntiā teſtiū. tunc dubitat̄ qd̄ illoꝝ ille facere d;. q: tūc videt̄ eſſe ↄtradictio i ip̄o officiali. q: in cōfeſſione dixit q̄ deberet redire ad p̄mā. ſ; in iudicio dicit oppoſitum ſc; q̄ transferat ſe ad ſc̄dam. q: ↄtraxit cū ea matrimoniū manifeſte. Et videt̄ eē ↄtradictio. Ad h̄ dubiu; iuriſperiti ſic r̄ndent. q̄ ibi nō eſt ↄtradictio. capiētes fundamētū ex logica. q: dicūt logici q̄ vera ↄtradictio debet fieri ad idē. ſ; ſic nō eſt hic Nō eſt iſta. q: idē inq̄tum idē nō d̄t illa ambo. nam in ↄfeſſione officialis ſedet loco dei et dat ↄſiliū in foro conſciētie. Sed officialis in iudicio ſedet ſicut miniſter ecc̄ie et iudicat ſm forū manifeſtatōnis et ↄſcientie. Et ſic manifeſte videt̄. q̄ ibi nō eſt ↄtradictio S; diceres q̄d tñ ille debet facere ſi officialis ꝑpter exceſſum excōicaret eū. R̄ndet̄ q̄ tutius ē q̄ aliquis excedat mandatum ecc̄ie ſeu iudicis q̄ȝ q̄ tranſgrediat̄ dei precceptum. quia cum prima eſt factū verū matrimoniū licet ſecretu; fuit ⁊ nō in facie eccleſie celebratum.

¶ Sc̄do eſt notādū. q̄ matrimoniū eſt duplex. Nā aliqd̄ eſt clādeſtinum ſiue ſecretum. et aliqd̄ eſt matrimoniū manifeſtū ſiue publicū Clādeſtinū eſt qd̄ fit ſecrete ſolū inter ↄtrahentes. ſed manifeſtū eſt qd̄ manifeſte fit in facie ecc̄ie plurib⁹ viris idoneis et mulieribus p̄ntibus Et differunt illa duo matrimonia ſic Quia matrimonium manifeſtum habet tale priuilegiū q̄ ſi poſtea ꝓbaret̄ aliqd̄ impedimentū vt affinitas vl' aliqd̄ ſil'e ſic q̄ ibi celebraret̄ diuortiū tūc nihilominus oēs pueri legittimi exiſtunt. et hoc propter honorē mr̄imonij manifeſti. ſed matrimoniū clamdeſtinū tale priuilegiū nō habet. q: ſi poſtea ꝓbaret̄ aliqd̄ impedimētum ꝑpter qd̄ ſeparentur tunc oēs pueri nati eſſent illegittimi

Summula Raymundi

ſpᵉ de ꝓſtatōne ꝯtractus
Uox nihil vna valet. duo teſtes ad minus aſſint
.i. caſte viuat .i. valeat honeſta et ꝓba
Femina contineat ꝙ poſſit ſalua manere
sᵉ viri .i. cupit .i. virū ducere
Iſtius ſi vult poſt mortem nubere nubat
sᵉ ex̄ns sᵉ vir mulierē decepiſſe rogās mulierē
Si contritus hic. hanc dolet illuſiſſe. petens. quam
reliqt primo .i. in facie eccīe .i. pactū
Deſeruit. ſcio ꝙ ſolenniter eſt celebratum
sᵉ idoneis
Non reuocare poteſt. niſi teſtibus hoc ꝓbatur
.i. pena tue deceptōis mulieri
Unde ruina tue fraudis tibi ſit erit. et cui
.i. ꝓmiſſionē q̄ ad ꝯgnitōem carnalē sᵉ vxor
Ante fidem dederis. tua non erit. vſqꝫ ſecunda
sᵉ ſcd̄a muliere sᵉ mulier
Mortua ſit. nec ab hac coitum queras. quia prima
sᵉ vxor sᵉ mulierē .i. ꝓhibente
Eſt tua. q̄muis ad hanc nequeas inhibente venire
sᵉ ſancta .i. qr eccīa vult ꝙ ſcd̄a ſit vxor
Eccleſia. quia ſtat hic pro muliere ſecunda
.i. ſuadeo ſecurius recedat remote
Conſulo ꝙ potius cedat. cum coniuge prima
.i. exiliū .i. in patria .i. cū ſcd̄a vxore
Exul. quāqꝫ domi maneat cum poſteriore
sᵉ ex̄ns sᵉ vir delicti ad ſaluandā aīam ſuā.
Conſcius ipſe ſui facti ſibi ſubueniat ſic
.i. defraudatōem .i. deceptōem sᵉ cū aliq̄ puella
Fraudem. ſiue dolum. licet intendat manifeſte
.i. mulier legittima sᵉ in tali defraudatōe sᵉ a tali
Sponſa quā ducit. erit hec ſua. non reuocatur
.i. penitētia relinqt sᵉ mulierē
Pena ſue fraudis ſit: ꝙ non deſerat ipſam

¶ Hic autor ponit aliū caſuꝫ cū hꝫ oñdēs modū ꝓteſtandi matrimoniū clādeſtinū ⁊ cū hꝫ magꝭ declarās caſuꝫ ꝯtractū Et vult p̄mo ꝙ mulier nō pt ꝓ teſtari ꝯtractū cū vno teſte ſꝫ oꝫ ꝙ ad minus ſint duo teſtes idonei Tūc ſubdit doctrinā q̄ ad mulierē deceptā q̄ talis ē. talis deceptor ꝑhē niter in inferno habitabit. et iſta p̄ma vxor caſta ꝑmaneat ⁊ ipſo decep‑ tore viuēte aliū nō ducat. qr ipe eſt maritꝰ eius corā deo. ſꝫ poſt mortem eius pt ducere alium ſi vult. ſed tū ille illuſor q̄ prima dimiſſa et defrauda‑ ta duxit aliaꝫ. vltimo cōſcius pcti ſui veniens ad primam dolens ipſam

Alluſiſſe petens inſtanter vt ipſi ignoſcat.exceſſus ſuos .nā tūc eccīa nō ꝑ
mittit.vt dimittat ſcd̄am vxorē.quā in facie ecc̄ie duxit ſolēnit̄ Et iō ipā
nō pt dimittere ſ adducto teſtīmonio ꝙ pma fuit vxor ſua ſecreta tunc
talis erit pena ei⁹.ꝙ illa pma quā defraudauit nō erit vxor ſua q̄ ad coi
tu.lʒ ſit vxor ſua corā deo.et tū nō in facie ecc̄ie duxit eā.igit̄ nec pt ipam
iterato ducere donec ſecūda(quā in facie ecc̄ie duxit)mortua ſit Sic etiā
nec q̄rat coituʒ a ſecunda.qr ipſa non eſt vxor ſua.ſed prima q̄uis tamen
non poteſt ipe matrimonialiter redire de ſecūda ad primaʒ.qr eccīa hoc
non ꝑmittit.et ſic ipſe manendo cum ſecūda animā ſuā eternaliter dam
nat.ergo dt autor cōſultiue ꝛ dat tale conſilium.ꝙ potius dimittēdo ſe
cundam exeat terram cum prima ad longinquā diſtantiā et ſe inuicē nu
triant q̄ ꝙ maneat domi cum poſteriori. Et ſic pōt ſaluare aīam ſuaʒ et
al's non ¶ Subdit ponendo alium caſum ꝛ vult tm̄.ſi q̄s intēdat defrau
dare aliquā puellā ſiue intendat fraudē vel dolū cum aliqua puella legit
timādo.ꝛ q̄uis ſponſaʒ poſtea ducit manifeſte tūc hec.id eſt prima erit
vxor ſua et non reuocat̄ a prima Et pena ſue fraudis ſit iſta.ꝙ nō dere
linquat primam.vel ſm aliquos littera ſic legit̄. Si aliq̄s eēt q̄ libenter
cōtraheret cum aliqua libera et forte ipſam alio mō cognoſcere nō poteſt
niſi ꝑmitteret coram aliquibꝫ teſtibus ꝙ velit eam ducere et iſta conſen
tiens.ita ꝙ copula carnalis ſequit̄.tunc poſtq̄ iſtam cognouit ꝙ de intē
tione ſua nō fuit ꝙ ipſam ducere vellet.et forte vellet ſe ſaluare ꝑ h̄ ꝙ ad
matrimoniū req̄ritur conſenſus vtriuſq̄.ſ volūtas eius nō fuit eā velle
ducere.ideo rōne iſtius vult eam repudiare. Tūc littera vult ꝙ ipe non
pt ſe ꝑ hoc ſaluare.imo eccīa militās cogit ipſum ꝙ ipſam ꝯſeruet ꝓ vxo
re ſua.qr producere teſtimonium poteſt.et pena ſue fraudis erit.ꝙ nul
lo modo ipam deſerat ſeu deponat.qr vxor ſua eſt Et licet de intentione
ſua nō fuit ipſam velle ducere.quia teſtes ꝛ eccīa militans ad talē vnio
nem ipm cōpellunt.illa eſt lectura ſecunda.ſed tamen prima magis vide
tur eſſe de intentione preſentis littere.

☞ Circa lrām eſt notandum.ꝙ ſi aliquis ꝯtraheret puellam cū fraude
ſiue cum dolo.ſcʒ ꝙ diceret ego ſumam te in vxorē meā prebe mihi copu
lam carnalem.ipā āt credens verbis ſuis.et ſuper hoc dat ei copulā car
nalem.ipſe aūt nō intendens eam obſeruare ꝛ poſtmodū in facie eccleſie
et corā viris idoneis mitteret ſibi alterā deſponſare. Tūc illa pma quā
ita primo defraudauit ſua vxor eſt coram deo et coram eccīa cuʒ illa de
fraudatio fit teſtibus preſentibus

☞ Scd̄o eſt notandū.ſi q̄s diceret in illo caſu.tamē in matrimonio de
bet cōcurrere voluntas vtrorūq̄. ſed ego nunq̄ habui voluntatē ꝙ eaʒ
ſcʒ primā volui ſumere in matrimoniū.ergo videtur ꝙ poſſum eaʒ repu
diare. Ad hoc rn̄det̄ ꝙ eccīa militans eum cogit ꝙ eam ſumat ꝓ vxore.
Quia ficta fraus nō cōcurrit ad matrimoniū nec infringit illa:quia ec
cleſia iudicat de manifeſtis.et ſolus deus de occultis. Et iō qn̄ in facie
ecc̄ie dicit.ego ſumam te in vxorē.tunc ex iſtis verbis elicitur ꝙ eccīa iu
dicat videlicet ꝙ illa ſit vxor eius dūmodo conſenſus ꝛ voluntas de ore
vtrorūq̄ cōſequit̄ Nam et eccīa militans nō iudicat de illis q̄ intus in
mente includūtur. Sed ſolus deus illa habet iudicare.

☞ Tercio notādū. ſicut ſupiꝰ dcm̄ eſt. tūc votū etiā eſt vnꝰ caſus q̄ im
pedit matrimoniū ꝯ̄hendū ⁊ dirimit ꝯtractū ¶ Pro q̊ ſciendū. ꝙ votū
eſt duplex. ſimplex vicȝ et ſolēne Votū ſolēne eſt qđ fit cū aliq̄ ſolēnitate.
vñ đr Ioānes andree ꝙ votū ſolēne fit ꝑ ſuſceptōem ordinū ſacroꝝ. Vbi
grā. Si q̄s ꝯtraheret ſpōſalia cū aliq̄ et ſi nō nouiſſet eā carnalr̄ ⁊ ſi votū
eſſet factū ꝓ eo ꝙ deberet fieri clauſtralis. Et ſi de illo poſtea informaret̄
tūc ibi p̄t fieri diuortiū ꝙītret clauſtrū. Sȝ votū ſimplex ē q̄d fit ſine ſo⸗
lēnitate. vt ſi ſit aliq̄s ī corde ſuo vouēs obſeruare caſtitatē tale votū nō ī⸗
pedit matrimoniū ꝯtractū. ſȝ tn̄ votū ſolēne īpedit matrimoniū ꝯ̄hendū
et diminuit ꝯtractū ¶ Hic dcm̄ eſt. ꝙ votū ſimplex caſtitatis non dimi⸗
nuit matrimoniū ꝯtractū Cōtra hoc inſtat̄ ſic. hō plus ligat̄ ad vinculū
maius q̄ȝ ad vinculū minꝰ. ſȝ vinculū ꝯtinētie eſt maiꝰ vinculo matrimo
nij. igit̄ magis ligat̄ ad caſtitatē q̄ȝ ad matrimoniū. Maior eſt nota. ſȝ mi
nor ꝓbat̄. q̄ꝛ ꝯtinētia ⁊ caſtitas ꝓmittunt̄ deo glorioſo. ſȝ matrimoniū ꝓ
mittit̄ hōi. igit̄ ⁊c. ¶ Scđo arguit̄ ſic ꝯ̄ idē Iſte ꝯtractꝰ nō vȝ in q̊ īplicat̄
pctm̄ mortale. ſȝ in matrimonio īplicat̄ pctm̄ mortale. igit̄ nō vȝ Maior
eſt nota. q̄ꝛ ſacramenta excludunt oīa pctā mortalia. Sȝ minor probat̄
q̄ꝛ q̄ñcūq̄ȝ iſte petit thoꝝ tunc peccat mortaliter ¶ Tercio ſic arguit̄. plꝰ
ē timēdū p̄ceptū dei q̄ȝ p̄ceptū ecc̄ie. ſȝ p̄ceptū ecc̄ie dirimit matrimoniū
ideo etiā p̄ceptū dei qđ eſt votū ſimplex ꝓmiſſum Maior eſt nota de ſe
ſȝ minor ꝓbat̄. q̄ꝛ affinitas eſt p̄ceptū ecc̄ie. et hec dirimit matrimoniū. g̊
etiā p̄ceptū dei qđ eſt votū ſimplex ☞ Nic circa iſtū caſuȝ eſt notādū
ſicut dcm̄ eſt ſupius tūc votū ſimplex īpedit matrimoniū ꝯ̄hendū de fu⸗
turo. ſȝ nō dirimit ꝯtractū iam de p̄nti ſubſecuta copula carnali. Ratio
huiꝰ eſt. ſicut dicūt doctores. q̄ꝛ in voto ſimplici ſolū vnū cōcurrit. ſ. ꝓ⸗
miſſio. et poſt illā ꝓmiſſionē adhuc p̄t eſſe dn̄s illiꝰ rei ꝓmiſſe. q̄ꝛ ſimplex
ꝓmiſſio non trāſfert dominium rei ꝓmiſſe. g̊ votū ſimplex ſolū impedit
matrimoniū ꝯtrahendū. ſȝ nō dirimit ꝯtractū Sȝ in voto ſolēni ſt̄ duo
ſcȝ ꝓmiſſio et donatio. ꝓmiſſio q̄ꝛ ꝓmittit. donatio. q̄ꝛ donat et trāſfert vo
lūtatē in manū alteriꝰ ⁊ in alterius ꝑtātē. ſic eodē mō in matrimonio ſt̄
duo. ſ. donatio. q̄ꝛ donat ſe vxori. et rei ꝓmiſſio etiā eſt ibi. q̄ꝛ ꝓmittit eā
ducere Et g̊ votū ſolēne īpedit matrimoniū ꝯtrahēdū ⁊ dirimit ꝯtractū
matrimoniū. q̄ꝛ hȝ in ſe duo. ſ. ꝓmiſſionē ⁊ donatōem. Sȝ votū ſimplex
ſolū vnū illoꝝ facit. vñ tale votū ſimplex nō dirimit ꝯtractū matrimoniū
ſȝ īpedit ſolū ꝯ̄hēdū. q̄ꝛ hȝ in ſe ſolū vnū. ſ. ꝓmiſſionē. mō tunc ſic de iſto
đꝛ q̄ ꝯtraxit matrimoniū iſtoꝰ. tal̄ nō petat thoꝝ. q̄ꝛ q̊tienſcunq̄ȝ petierit
mortalr̄ peccat. ſȝ ſi petit mulier tūc dȝ reddere debitū cū cordis amari⸗
tudine ¶ Nūc ad rōes ī oppoſitū rn̄det̄ ꝑmo ad ꝑmā q̄ñ arguit̄. hō plꝰ
ligat̄ ad vinculū maiꝰ ⁊c. cōcedit̄ maior ad bonū intellectū. ſȝ cū đꝛ in mi
nori ꝙ vinculū ꝯtinētie ſit maius vinculo matrimonij. Rn̄r ꝙ illud ē ve
ruȝ q̊ ad illū cui ꝓmittit̄. q̄ꝛ ꝯtinētia et caſtitas deo ꝓmittunt̄. matrimo⸗
niū aūt hōi ſȝ q̊ ad matrimoniū tūc maius eſt vinculuȝ matrimonij. q̄a in
matrimonio ſt̄ duo. ſ. donatio. q̄ꝛ vir dat fidē mulieri. et ibi eſt ꝓmiſſio.
q̄ꝛ ꝓmittit eam ducere. ſȝ in ſimplici voto eſt vnū ſolū. ſ. ꝓmiſſio. igit̄ ⁊c.
Ad rōem ſcđam q̄ñ arguit̄. iſte ꝯtractus nō vȝ in q̊ īplicat̄ pctm̄ mortale
Rn̄det̄ ꝙ h̊ eſt verū ꝓut petit debituȝ. q̄ꝛ tūc peccat mortaliter. Si autē

nō petit ſed oportet vt reddat ad petitōem mulieris tūc nō peccat mor/ talr. ſʒ tū q̄tienſcūꝗ dʒ reddere tūc illd dʒ facere cū cordis amaritudine. ¶ Ad ſcdam rōem qn̄ arguit. plus eſt timendū p̄ceptū dei q̄ʒ eccie Cō/ cedat maior et ad ↄcluſionē finalr dicat ꝙ votū ſimplex nō eſt p̄ceptum ſic ꝙ dirimat matrimoniū ↄtractum. ſed votū ſolēne bene.

.i. mulierem ſpe ↄſanguinitatis
Sponſam ducendi tibi linea quinta dat auſum
.i. de ꝓpria progenie ſc dcm̄ ſc q̄ntā lineā i 2° 3° ꝛ q̄rto g̃dibꝰ.
Sanguine de proprio. quod non concedimus infra
ſc ↄſanguinitatis exiſtentes ſc vir ſc vir
Inqꝫ gradu quarto conſiſtentes ego vel tu
.i. copulamur
Non aliquo caſu mulieri iungimur vni

¶ Supius magiſter determinauit de multis caſibꝰ matrimonij. hic ↄñr pſeq̄t de linea ↄſanguinitatis. ſ. in q̄ gradu ſiue in q̄ linea p̄t ↄtrahi matri moniū. Et diuidit illa ps in duas ptes. Nam in prima autor facit h̄ qd dcm̄ eſt. In ſcda pte autor ponit q̄ſdaʒ caſus. Scda ps ibi. (Mortua ſi tua ſit) Quantū ad primā ptem magiſter vult tm̄ ꝙ inſtitutū eſt in iure ꝙ nullus in matrimoniū ducat aliquā virginē vel mulierē q̄ eſt in ſcdo vel tcio vel q̄rto gradu ↄſanguinitatis. ſed bn̄ q̄nta linea dat tibi auſum .i. licentiam deſponſandi ſiue ducendi vxorē aliquā de ſanguine ꝓprio vl̄ de ꝓgenie ꝓpria. ꝛ ſi aliq̄ mō eēnt aliq̄ infra iſtam lineā illi nō debēt deſpō ſare mutuo. q2 ego vir et tu vir extn̄tes in quarto gradu cōſanguinitatis nullo mō poſſum⁹ vnā vxorē ducere ſm ſucceſſionē tpis in pma ſcda ter cia vel q̄rta linea. Etiā ſi euenerit ꝙ ego ꝛ tu eſſemus in tercio vel q̄rto gradu ↄſanguinitatꝭ ꝛ tu morereris. tūc ego vxorem tuā relictā nō poſ/ ſum ſumere. ſʒ ſi ego eſſem in quinto gradu et tu in q̄rto tūc h̄ poſſʒ fieri ☞ Circa lrām notādū. ex lrā autoris colligit ꝙ aliq̄s vir in primo ſcdo tercio vel q̄rto gradu extn̄s pōt ducere aliquā mulierē vel virginē q̄ eſt in q̄nto gradu. Et rō eſt iſta. q2 inter ipſos nō eſt aliq̄ cognatio.

☞ Scdo notādū. ꝙ h̄ circa lrāʒ iueſtigat. q̄d ſit ↄſanguinitas. ꝛ q̄d ſit linea ↄſanguinitatis. et q̄d ſit grad⁹ Quātū ad primū rn̄det. ꝙ cognatō ſiue ↄſanguinitas ſic deſcribit. Cōſanguinitas ē ↄgnatio pſonaꝝ ab vna ſtirpe deſcēdentiū ſpūali ꝓpagine ↄtracta. Uel ſic ſm aliq̄s. ↄſanguini/ tas eſt vinculū pſonaꝝ ab vna ſtirpe deſcendētiū carnali ꝓpagine ↄtrac/ tum. Et dr̄ ↄſanguinitas. a con qd eſt ſil' et ſanguis q̄ſi ſil' de vno ſang/ uine deſcēdens ¶ Pro q̄ eſt ſciendū. ꝙ ↄſanguinitas eſt duplex. Nā q̄dā eſt ↄſanguinitas fornicatoria. et q̄dā legittima. nā illa dr̄ cōſanguinitas legittima q̄ fit i copula carnali vxoris. ſiue q̄ ↄtrahit per copulā carnalē vxoriā. et ſic due ſorores legittime ſunt ↄſanginee p copulā carnalē vxo/ riam. mō pn̄s lrā maxime intelligit de ↄſanguinitate legittima. Sed de fornicatoria ↄſanguinitate lrā mīme dʒ gloſari. q2 poſſet dari cert⁹ caſus in q̄ ſe in matrimoniū ſumerēt Et certus caſus in q̄ nō ſumerēt ¶ Sʒ q̄ ad ſcdm eſt ſciendū. ꝙ linea ↄſanguinitatis ſic deſcribit. ē multiplicatio pſonaꝝ ab eadē ſtirpe deſcēdentiū ſm aliquē certū gradū. Sʒ quo ad ter

cium eſt ſciendū. ꝙ gradus ſic deſcribit̃. eſt multitudo ꝑſonaꝝ in q̄ cog-
noſcit̃ q̄ diſtātia cognatōis aliq̄ ꝑſone dr̄n̄t ſiue ab īuicē diſtāt. q̄ꝛ aliq̄ ſtꝫ
in p̄mo gradu ꝯſanguinitatis. aliq̄ in ſcđo. aliq̄ in tercio. et ſic de alijs
☞ Tercio notandū. ꝙ linea ꝯſanguinitatis ē triplex. nā q̄dā fit ꝑ aſcen-
ſum. q̄dā ꝑ deſcēſuꝫ. ⁊ q̄dā a collateralibꝫ. nā linea ꝑ aſcenſum hꝫ q̄ttuoꝛ
gradus. in p̄mo gradu ſunt pater ⁊ mater. in ſcđo ſunt auus ⁊ aua. in 3°
ſunt ꝓauus et ꝓaua. in q̄rto abau⁹ ⁊ abaua Sꝫ linea ꝑ deſcēſum etiā hꝫ
q̄ttuoꝛ grad⁹. ita ꝙ in p̄mo gradu ſunt filij. in ſcđo gradu nepotes ⁊ nep-
tes. in tercio gradu ſtꝫ ꝓnepotes et ꝓneptes. in q̄rto ſunt abnepotes et
abneptes. Sic etiā in linea collaterali ſtꝫ q̄tuoꝛ gradus. in p̄mo ſunt fra
tres et ſoroꝛes. in ſcđo ſunt ꝯſobꝛini et filij duoꝝ fratrū. in tercio ſunt filij
ꝯſobꝛinoꝝ. in q̄rto ſtꝫ filij illoꝝ Ex h̄ manifeſte ptꝫ ꝙ lr̄a intelligit̃ de li-
nea collaterali. ita ꝙ matrimoniū nō eſt ꝯ̄hendū. niſi in q̄nta linea vl' gra
du. q̄ꝛ ꝑ lineā ꝑ aſcēſum ⁊ deſcēſum ꝯſanguinitas multiplicat̃ in infinitū
vt dicūt doctoꝛes. et ſic tūc in lineis aſcēdētiū ⁊ deſcēdētiū ꝓhibet̃ ꝯtrac-
tus. q̄ꝛ dicūt doctoꝛes ſi adhuc ꝑ diuinā potētiā eſſet ſic aliq̄s in mundo
tūc nulla mulier cū eo poſſet ducere matrimonium
☞ Quarto notandū. ponat̃ caſus ꝙ vnus ſit in tercio vel in q̄rto ḡdu
et alter in q̄nto gradu. tūc dubitat̃. vtꝝ poſſint ꝯtrahere matrimonium
Rn̄r ꝙ bn̄ pn̄t ꝯ̄here. ſi vn⁹ ē in q̄rto gradu ⁊ alter in q̄nto gradu dūmō
gradus ſit exceſſus alteri⁹ grad⁹. etiā dr̄ ſi aliq̄ eēnt infideles ꝯ̄hētes ma
trimoniū in gradu ꝓhibito. et ſi poſtea ꝯuertant̃ ad fidē catholicā tūc il-
lud matrimoniū ſtabit. q̄ꝛ baptiſmus videt̃ ſatiſfacere de tali peccato
☞ Quito ē notandū lr̄a dr̄. ſi aliq̄s duceret vxoꝛē ille dꝫ ducere aliquā
in q̄nto vel in ſexto gradu ⁊ nō ſcđo vel in t̄cio. iſtud dcm̄ ſolū ē intelligē
dū de ꝑſonis ſimplicibꝫ ⁊ de ꝑp̄lo vulgari q̄ꝝ copia ē vt ſtꝫ ruſtici milites
ciues ſiue cliētes. Sꝫ tn̄ reges ⁊ p̄ncipes pn̄t ꝯ̄here matrimoniū in t̄cio
vl' in q̄rto gradu Cui⁹ rō ē iſta. q̄ꝛ reges p̄ncipes barones ſtꝫ pauci. vul
gares vero multi Igit̃ reges p̄ncipes ⁊ eoꝝ filij ⁊ barones ⁊ eoꝝ filij pn̄t
ꝯtrahere matrimoniū in t̄cio vl' in q̄rto gradu. ⁊ h̄ ꝓpter pacē firmioꝛem
et ſecurioꝛē. vn̄ q̄n reges mutuo inter ſe affinitatē ꝯtrahūt. ſil'r ⁊ p̄ncipes
et barones tūc om̄is ꝓplus eoꝝ erit magis ſecurus ⁊ pacificus
☞ Ultimo notandū. ꝙ in veteri teſtamēto tūc iudei ꝯtraxerunt matri
moniū in ſcđa vl' tercia linea. q̄ꝛ t̄pe illo ⁊ circa oꝛiginē mūdi modica erat
q̄ntitas hoīm. ⁊ ḡ vt augmētarent̃ hoīes tūc iudei in ſcđa vel in tercia li-
nea ꝯtraxerunt matrimoniū. ſed m̄o nō dꝫ fieri. q̄ꝛ tūc mūdus ſatis aug
mentatus eſt et ideo iam in quinta linea non fit ꝯtractus.

.i. defuncta .i. de parentela eius
Moꝛtua ſi tua ſit mulier non ſanguinis eius
.i. ducas .i. q̄ ꝯtinet̃ infra q̄ntū gradum.
Accipias vllam. quam linea quarta figurat
.i. ſi nō ꝯgnouiſti s. talis mulier .i. faciendū eſt
Incoꝛrupta licet moꝛiatur idem teneatur

¶ Hic mgr̄ ponit q̄ſdā caſus circa matrimoniū ꝯtrahēdū Et diuidit̃ in
tres ꝑtes ſm̄ ꝙ ponit h̄ tres caſus. ſcđs caſus ibi (Si ꝯgnouiſti) Ter

ei⁹ ibi (Si quā ⁊c.) Quātū ad p̄mā pṫē vult tm̄.ſi vxoꝛ tua ſit moꝛtua ⁊ aliā volueris ducere nō ducas aliquā q̄ ē de ſanguine illi⁹. ⁊ q̄ ē in q̄rta linea. ſ; vltra. Et dato ꝙ ipa ſolū eēt ſibi ꝓmiſſa ⁊ nōdū carnalr̄ ꝯgnouiſti. idē teneať. ſ. ꝙ nō ducas aliquā de ſanguine ei⁹ in q̄rta linea ſ; vltra.

☞ Circa lr̄am nota. ꝙ caſus lrē ſtat in hoc. ſi aliq̄s haberet vxoꝛē quā nō cognouiſſet carnaliter ꝓpť eius abſtinētiā. ⁊ ſi mulier tūc moꝛereť incoꝛrupta. tūc ille ſp̄ōſus adhuc nō debet aliā ducere q̄ eſt infra q̄ntā lineā ſeu quintum gradum illius linee mulieris.

☞ Scd̄o eſt notādū. nā p̄us dcm̄ ē ꝙ in oī coitu ꝯhiť affinitas. ¶ Pro q̄ eſt ſciendū ꝙ affinitas ꝯtrahiť tripl'r ꝑ quā generať publica honeſtas. Primo mō qñ q̄s ꝯhit cū aliq̄ virgine vel muliere nō ſubſecuta copula carnali. ita ꝙ vnū illoꝝ ſuppoſito ꝑ moriť. ſ. vir vel mulier añ copulā adhuc ꝯtrahiť affinitas inter ꝯſanguineos illi⁹ moꝛtue mulieris vel ꝟginis et tñ talis nō d; ꝯtrahere cū aliq̄ niſi in q̄nta linea Scd̄o ꝯtrahiť affinitas ꝑ actū foꝛnicatoꝛiū. q2 ꝑ hoc generať publica honeſtas q2 oēs ꝯſanguinei ſunt iſti affines qui ſic cognouit iſtā. et nō d; ꝯtrahere matrimoniū niſi in quinta linea Tercio ꝯtrahiť affinitas ꝑ mutuū ꝯſenſum quē ſequiť copula carnalis. igiť etiam gñať publica honeſtas ꝑ quā ꝯtrahiť affinitas inter oīnes ꝯſanguineos mulieris et viri.

☞ Tercio notādū vti ſupi⁹ exp̄ſſū; eſt. ꝙ multa ſunt matrimoniū ipedientia ꝯhendū ⁊ dirimētia ꝯtractū. et inter hec fuit enumerata cognatio. ¶ Pro q̄ ſciendū. ꝙ triplex eſt cognatio. nā q̄dā eſt carnal' et q̄dā ē ſp̄ūalis et q̄dā legalis. Et iſta triplex cognatio h; oꝛtū a triplici lege. ſ. a lege naturali a lege diuina ⁊ a lege poſitiua. nā a lege carnali cognatio carnal' h; oꝛtū. q2 naturaliter inter oēs ꝯſanguineos ꝯtrahiť ſeu generať amicicia q̄ impedit matrimoniū. ſ; a lege diuina cognatio ſp̄ūalis. q2 ſacramenta hn̄t efficaciā a chꝛiſto ⁊ iō cognatio ſp̄ūalis h; efficaciā a lege diuina. ſ; a lege poſitiua cognatio legal' h; oꝛtū. q2 iſtituiť a volūtate hūana. Et de iſtis nihil ad ꝓpoſitū. ſ; ſolū de cognatōe carnali. ſ; q̄ ſtꝫ cāe alie ipedientes mr̄imoniū ꝯhendū ⁊ dirimētes ꝯtractū de iſtis ſufficiēter p̄us dictū eſt.

☞ Ultimo notandū. ex q̄ h̄ ſolū agiť de cognatōne carnali tūc dubiť eſt. vtꝝ ꝯſanguinitas ipediat matrimoniū. ⁊ videť ꝙ nō. q2 inter adā et euā fuit maxima affinitas. q2 alterū fuit de altero. ⁊ tñ poſſidebāt matrimoniū. q2 dn̄s cū eis p̄mo matrimoniū iſtituit. igiť manifeſte videť ꝙ affinitas ſiue ꝯſanguinitas nō ipedit mr̄imoniū Itē ex alio ſic. nulla mulier ē pl⁹ ꝯiūcta viro q̄ꝫ eua fuit ꝯiūcta ade. illo tñ nō obſtāte adā ꝯtraxit matrimoniū cū eua. igiť videť ꝙ ꝯſaugnitas nō ipedit mr̄imoniū S; ꝙ eua fuit plus ꝯiūcta ade declarať ſic. q2 eua fuit foꝛmata ex coſta ade. igiť fuit ei pl⁹ ꝯiūcta ⁊ maxie S; in oppoſitū hui⁹ ē autoꝛ in lr̄ā q̄ dt̄ ꝙ ꝯſanguinitas ipediat matrimoniū Et h̄ idē habeť in leuitico vbi dr̄. oīs hō nō accedat ad ꝓximā ſanguinis ſui ¶ Vn̄ eſt ſciēdū. ꝙ matrimoniū nō d; ꝯhī cū ꝯſanguineis ꝓpter triplicē cām ſiue legē. p̄mo ꝓpter dictamē leg' naturalis. q2 apud oēs hoīes hec lex naturalis recipiť ꝙ filius nō cōtrahat cū matre nec pater cū filia. Scd̄o ꝓpter inhibitōem legis diuine. q2 vt ſupra patuit tunc ꝑſone ꝓpter ꝯſanguinitatē ꝓhibentur a matrimonio Tercio ꝓpter inhibitionē legis ecc̄ie. q2 hodierna die eccleſia adhuc inhibet

ꝯtrahere matrimoniū infra q̈ntū gradū cōſanguinitatis. Olim āt eccīa
in ſeptimo gradu ꝑmiſit ſolū ꝯtrahere matrimoniū. nūc āt ī q̈nto gradu
ꝑmittit. Et rō ꝓmi eſt. q2 nūc deficit charitas inter ꝯſanguineos q̄ olim
ad tm̄ nō deficiebat. Et rō ſcđi eſt. ꝓpter obliuionē interuenientē ne fiat
error tūc iam inſtitutū eſt ab eccīa in q̈nto gradu ꝯſanguinitatis ꝯtrahe
re matrimoniū ¶ Nunc ad rōem rūdeť ꝙ ꝯſanguinitas inter adā ⁊ euā
nō fuit ex ꝓpagine carnali ſ3 ex miraculoſa formatōe. et illa nō īpedit ma
trimoniū. Sed ad ſcđam ꝑtem rōnis qñ đr. nulla mulier eſt plus ꝯiūcta
viro ſuo ⁊c̄. Ibi rūdeť. ꝙ euā maxime eē ꝯiunctam ade intelligiť dupli-
citer. Uno° ſm carnalem ꝯiūctiōem. et ſic nō fuit maxime ꝯiuncta ade.
Alio mō per miraculoſam formatōem. et ſic tūc eua fuit maxime ꝯiūcta
ade mō dictū eſt ꝙ miraculoſa formatio nō īpedit matrimoniū

s^c vir carnaliter .i. ex caſu
Si cognouiſti caſu proprie mulieris
.i. ſororem s^c hmōi aliquam
Germanam. ſiue matrem. vel conſimilē quam
reqras muliere carnaliter
Perſonam. non ius repetas ab ea coeundi
s^c vxor .i. ꝙ abſtineas a coitu
Si tua legittima conſentit. perpetuo tu
s^c te s^c tua vxor .i. petenti
Abſtineas. ſi non conſenſerit. huic repetenti
.i. actū coeundi s^c mulier
Iura thori reddas. inuitus. et hec tua non ſit
.i. vxor s^c a te .i. ꝑpetratum
Coniunx: et grauiter cōmiſſu3 dilue crimen
.i. aliquā duceres .i. ꝑ coitū defloraſti
Siquā contraheres quam tu coitu violaſti
s^c mulieris s^c viro .i. deſponſabitur.
Illius neptis tibi nunq̄ legittimetur
.i. ignorāter s^c ꝯſanguinee s^c viro
Inſcius huic iunctus ſi ſis- a te ſeparetur
.i. cognoſcat s^c militās s^c tale
Noſcat et eccleſia factum ratione probatum

¶ Hic autor ponit alios caſus circa matrimoniū Et vult tm̄ in iſtis ca
ſib9. ſi caſualiter eueniat ꝙ cognoſceres ſororē vel amicā tue mulieris et ſi
poſtea ꝑceperis. tūc nunq̄ debes actū coeūdi nec cū ꝓpria muliere nec cū
alia exercere. Sed ſi ipa conſenſerit abſtineas ꝑpetue a coitu Si aūt nō
ꝯſenſerit tūc ipa repetēte. redde ei coitū. q2 ipa vxor tua eſt quātū ad iu-
ra carnalia. ſi tu nō debes petere. Deinde ſubdit Magr̄ ibi (Si quā ⁊c̄.)
dicēs. ſi tu violaſti aliquā mulierē ꝑ coitū et poſtea cū ea ꝯtraxeris ma-
trimoniū tūc neptis vel filia iſtius mulieris ſc3 vxoris nunq̄ pt̄ tecū con
trahere matrimoniū Si aūt inſcius cū ea cōtraxiſti tunc ſeparanda eſt a te

q2 nō potes legittime ɔtrahere matrimoniū cū ea. q2 ibi eſt affinitas. Et hoc debet cū ꝓbata rōne fieri ⁊ cū conſenſu epi

☞ Circa lrām nota. ꝙ ꝓ declaratōe lrē ponit̄ talis caſus. Si eēnt due ſoꝛoꝛes. ⁊ vnus cognoſceret vnā carnalr̄. ⁊ poſtea ſumeret aliā legittime. tūc dubitat̄ an tūc cū pma deberet ɔtrahere copulā carnalē. vl̄ cū ſcd̄a. nō cū pma. q2 ſcd̄a eſt ſua legittima. nec cū ſcd̄a. q2 pus cognouit eius ſoꝛoꝛē carnalr̄ q̄ eſt germana ei⁹. Et iō dꝫ ſe abſtinere ꝑpetue vt dt̄ lrā. ¶ Rn̄det̄ ꝙ cū nulla illaꝝ dꝫ ɔplere actū carnalē. Jō q2 vnā ſoꝛoꝛē pus cognouit. et ſi tūc ſcd̄am acciperet (vt dt̄ ſcd̄s caſus) eſſent ſeparādi. Nec dꝫ cognoſcere pmā. q2 nō eſt ei⁹ legittima vxoꝛ. ſed ambab⁊ moꝛtuis pt̄ accipe aliā cū q̄ hoc faciat. Et ſic pꝫ ꝙ in omi coitu eſt affinitas. q2 licet pmā cognouit foꝛnicatoꝛie. tn̄ illa foꝛnicatio impedit ꝙ nō pt̄ ſumere ſecūdam. q2 ibi eſt affinitas que impedit matrimoniū ɔtrahēdū

☞ Jtē no. ex lrā habet̄ ꝙ ſi vir cognoſceret germanā vxoꝛis ſue tūc ex ħ ꝑderet ius coeūdi ſiue petitōem debiti carnis ab vxoꝛe ꝓpꝛia. ¶ Cōtra ħ arguit̄ ſic. illud qd̄ nō ſeparat mr̄imoniū nō ſepat virū a petitōe debiti carnis. ſed vir ſi cognouerit cognatā vxoꝛis ſue illud nō ſepat mr̄imoniū ḡ ⁊c. Maioꝛ eſt nota de ſe. q2 magis eſt ſepare mr̄imoniū. q̄ꝫ a petitōe debiti carnis ſepari. Minoꝛ pꝫ de ſe. q2 ſi vir cognoſcit ɔſanguineā vxoꝛis ſue. ex hoc tūc nō tenet̄ celebꝛari diuoꝛtiū. ḡ videt̄ ꝙ ꝓpter hoc etiam nō amittit ius carnis vel thoꝛi. ¶ Ad ħ r̄ndet̄ ꝑ diſtinctōem. ꝙ aliquē cognoſcere ɔſanguineā vxoꝛis ſue intelligit̄ dupl̄r. Uno⁹ ante ɔtractū matrimonij. Alio⁹ poſt ɔtractū matrimonij. Si ante cōtractū matrimonij cognouerit ɔſanguineā vxoꝛis ſue. ħ impedit mr̄imoniū ɔtrahendū et dirimit ɔtractū. Si poſt ɔtractū mr̄imonij cognouerit ɔſanguineā vxoꝛis ſue. tūc ſolū ipedit ius petēdi debitū carnis. nā ſi hoc ſeparet mr̄imoniū. tūc q̄libet faciliter poſſet ſepari ab vxoꝛe ſua qn̄ accederet ei⁹ cognatā ḡ ſeq̄tur ꝙ ſolū talis amittit ius petendi debitum carnis. q2 quotieſcūqꝫ petierit peccat moꝛtaliter ¶ Jtē ſciēdū illa littera (Noſcat ⁊ eccl'ia) ſumpta eſt ex decretalib⁊ de diuoꝛtijs. caplo poꝛro. vbi dꝛ vir nō pt̄ dimittere vxoꝛē ſine iudicio eccl'ie. niſi notoꝛiū ſit impedimentū matrimonij

i. furtiue s[e] aliq̄s s[e] aliqua

Si furtim pueros genuiſti de muliere

alteri⁹ viri i. ꝓhibe i. mr̄imoniū

Coniugis alterius. inhibe ne coniugium quis

i. cū iſtis pueris legitt̄is s[e] legitt̄ia

Inter eos celebꝛet: et quos tua parturit vxoꝛ

i. duceret i. cū ɔſanguinea

Contraheret cum nepte nepos cum fratre ſoꝛoꝛes

¶ Supius autoꝛ expediuit ſe mr̄imonio in q̄ generant̄ pueri legittimi. ħ ɔīter determīat de eodē in q̄ generant̄ pueri illegittimi Et diuidit̄ in tot ptes quot ponit mgr̄ caſus de hmōi pueris in mr̄imonio illegittime generatis. Et vult tm̄ q̄ ad pmā. Si aliq̄s vir generat pueros de aliq̄ muliere illegittima ſiue ɔcubina ſua. ⁊ cū hoc generat aliq̄s filios legittimos cū ꝓpꝛia vxoꝛe ſua. tūc talis vir ſiue maſcul⁹ dꝫ inhibere ne aliq̄s illoꝝ pueroꝝ

illegittimoꝝ ꝯtrahat mrīmoniū cū ſuis pueris legittimis quos genuit ex ſua ꝓpria vxore ꝛc. Et rō eſt. qꝛ al's fratres ꝛ ſorores nepotes ꝛ neptes int ſe ꝯtraherēt mrīmoniū. qđ ꝓus eſt inhibitum. qꝛ tm̄ in q̄nta linea dꝫ fieri ☞ Dubitat vtꝝ filij illegittimi pn̄t eſſe heredes (ꝯtract⁹ mrīmonij paternaꝝ poſſeſſionū cū pueris legittimis. Et videt ꝙ ſic. qꝛ dī ꝓpheta ꝙ fili⁹ nō portabit iniq̄tatē pr̄is vel mulieris .i. matris. qꝛ fili⁹ nō eſt in culpa ſed pater vel mater q̄ adulteriū ꝯmiſerūt. ideo videt ꝙ filij illegittimi nō excludunt a pr̄nis poſſeſſiōib⁹ ſiue hereditatib⁹. ¶ Sꝫ in oppoſitū ſtꝫ cōiter oēs iuriſte q̄ ponūt drām inter legittimos ꝛ illegittimos. qꝛ legittimi ſumūt hereditatē. illegittimi ꝟo nō ¶ Ad h̄ rn̄det ꝙ iſti filij illegittimi nō ſumūt pr̄nā hereditatē. Sed qn̄ dr̄. fili⁹ nō portabit iniq̄tatē pr̄is ꝛc. Ad h̄ rn̄det ꝙ filiū portare iniq̄tatē pr̄is intelligit dupl'r. Uno° q̄ ad penā eternā. et tūc dr̄ ꝙ fili⁹ nō portabit iniq̄tatē pr̄is. Alio° intelligit q̄ ad penā corpalē. ꝛ ſic puer bn̄ pt portare iniq̄tatē pr̄is. Alij aūt ſic dicunt ꝙ puer bn̄ portabit iniq̄tatē pr̄is q̄ ad iniq̄tatē pene. n̄ aūt q̄ ad iniq̄tatē culpe ☞ Ultimo dubitat. vtꝝ ſacramētū mrīmonij ꝯferat grāꝫ Et videt ꝙ nō. qꝛ illud qđ a volūtate depēdet nō ꝯfert grām. ſꝫ mrīmoniū dependet a volūtate. g̃ matrimoniū nō ꝯfert grām. Maior pꝫ. qꝛ nos oēs volūtatē habem⁹. ꝛ ſi tūc grā dependeret a volūtate tūc oēs haberem⁹ gratiam q đ eſt falſum. Minor ꝓbat. qꝛ mrīmoniū ibi fit p ꝯſenſum vtriuſqꝫ. igit mrīmoniū dependet a volūtate ¶ Sed in oppoſitū arguit ſic. oīe ſacramentū noue legis ꝯfert grām. ſed mrīmoniū eſt ſacramentū noue legis. g̃ matrimoniū confert grām. Tenet ꝯn̄a de ſe. Maior ꝓbat. qꝛ ſacramenta hn̄t originē a paſſione xp̄i ſiue efficaciā. a qua ꝯfert nobis grā. Sꝫ minor pꝫ de ſe. ¶ Ad argumentū rn̄det ꝙ ſacramētū mrīmonij cōfert grām. qꝛ ſacramentū matrimonij excuſat culpam. Rō eſt. qꝛ ſi copula carnalis fit debito mō in matrimonio. tūc fit ſine pctō. q̄ tm̄ eſſet cū pctō extra matrimoniū. Nā oīs fornicatio extra matrimoniūꝫ eſt pctm̄ mortale. vt dī ꝓpheta. ꝑdes oēs q̄ fornicātur abs te ¶ Un̄ ſciendū. ꝙ mrīmoniū ꝯfert grām ꝓpter triplex bonū qđ eſt in matrimonio. ſcꝫ fides. ꝓles. ꝛ ſacramētum. et qꝛ ibi eſt copula triplex. ſcꝫ copula ſanguinis. copula vtilis. ꝛ copula inſeparabilis. et ſic ex h̄ habet triplex bonū. Nā p̄mo ibi eſt copula ſanguinis. qꝛ ibi vir cū ſola muliere ꝯtrahit mrīmoniū. ex hoc tūc generat ꝙ matrimoniū hꝫ bonū fidei. qꝛ ex hoc generat amor. charitas. ſilr ꝛ fides. Scđo ibi ē copula vtil'. ꝓpter qđ ſeq̄tur bonū ꝓlis ad cultū dei. Tercio ibi eſt copula inſepabilis ꝓpter ſacramentū mrīmonij. qꝛ eſt ſacrm̄ inſepabile Tūc ad rōem qn̄ dr̄. illud qđ depēdet a volūtate nō ꝯfert grām. rn̄det ꝙ verꝫ ē ꝙ illud qđ p̄ciſe ꝛ adeq̄te depēdet a volūtate ꝙ h̄ nō ꝯfert grāꝫ. mō mrīmoniū maxime depēdet ab inſtitutōe diuina. ideo nō ſolū a volūtate

s^c aliquē .i. ꝑduxit. i. extra thoꝝ legittimū. s^c puerū

Si puerum genuit in adulterio mulier. quem

.i. fieri .i. cohereditariū. ſ. cū legittīs pueris

Eſſe coheredem. pueris alijs velut iſta

.i. necis .i. pctm̄ mortale ꝯmittit .i. remoueat. s^c illegittimū

Mortis init caſum. niſi caute ſubtrahat iſtum

s^c ipm .i.in religionē .i.aliqđ ꝯſile.i.depellēdo a pueris veris
Aut locet in clauſtro. vel quod faciat remouendo
s^c puerū illegittimū s^c legittimoꝝ.i.de poſſeſſioib.i.illegittim⁹
Hunc patris aut fratrum domibus. quia ſpurius hic eſt
Cum pueris puer eſſe patris ſi ſpurius hic vult
Ceſſet ab inceptis mater. ne ſcandala mortis
.i.iñ s^c pctm̄ s^c mulierē.i.de hereditate paterna
Hinc creſcant. quod non tangit eam de proprietate
Det veris pueris. vt ſic redimat ſcelus illud

Hic autor ponit aliū caſuꝫ de m̄rimonio in q̄ generant̄ pueri illegittimi. et vult tātū.ſi ꝯtingit ꝙ aliq̄ mulier ꝯcipiat pueꝝ i ſecreto cū aliq̄ viro illegittimo.ꝛ ille puer inter legittios colloceť ꝛ nutriať.tūc dubiū ē q̄d factura ſit circa talē pueꝝ. Ibi mgr̄ vult illā doctrinā.ꝙ ſi talis mulier vult euadere ꝑpetuā dānatōeꝫ.tūc nō faciat iſtū ſpuriū ꝑticipē in hereditatib̄ pr̄nis cū alijs pueris ſuis legittis.q2 ſpuri⁹ eſt.ꝛ ſic faceret rapinaꝫ pueris legittis. Sꝫ q̄d ſit faciēdū cū illo r̄ndet lr̄a.ꝙ mater dꝫ eū informare ꝙ fiat clauſtral'.ꝛ mulier ſecrete h̄ dꝫ tenere.q2 ſi ſcirent h̄ filij legittimi vel pr̄ ☞ Circa lr̄aꝫ (tūc poſſent matrē offēdere vl' pueꝝ illegit^m interficere eſt notā.vt etiā ex lr̄a pꝫ.ꝙ multi credūt ꝙ pueri eoꝝ ſint legittimi licꝫ tn̄ q̄nq3 ſint illegittimi ꝛ ſpurij.h̄ mulieres ſecrete tenēt ne ſcādalizeť.vñ oēs tales pueri illegittimi h̄nt in ſe tres ꝯditōes.vel eni ſtꝫ ſupbi.et pomposi vel luxurioſi.ꝛ h̄nt etiā ſmonē bleſum.vtꝫ in illis metris. Ex ſua natura dabit illa tria ꝙ ſtꝫ pōpoſi mēdaces.luxurioſi Sermonē blādū bleſum ſil' Et ē notā.ꝙ tales pueri religiōi debēt tradi vt vult lr̄a.ex q̄(addim⁹ iſtꝫ tūc dubitať vtꝝ talis ſpuri⁹ debeat tradi religiōi Et videť ꝙ nō.q2 null⁹ inabilis dꝫ tradi religiōi.ſꝫ tal' ſpuri⁹ ē inabil'.ğ ꝛc. Maior ē nota.q2 ſolū abiles debēt tradi religiōi. Mior ꝓbať.q2 oēs ſpurij ſtꝫ inabiles ad ſuſcipiēdū ſacros ordines ſine diſpēſatōe.ꝛ ꝑ ꝯñs nō dꝫ tradi religiōi. Ad h̄ r̄ndeť.ꝙ ibi ꝯcediť maior. Sꝫ qñ d2 i minori.ꝙ tales ſtꝫ iabiles ad ſuſcipiendū ſacros ordines.ibi d2 ꝙ h̄ ē veꝝ ſi vellēt manere i ſeculo ꝙ tūc ſtꝫ iabiles.ſi āt intrāt religionē ſiue aliqđ clauſtꝝ.tūc diſpēſať cū eis ꝓpter fauorē ordinis.ꝛ ſic tūc tales erūt abiles ad ſuſcipiēdū ſacros ordies.ğ tal' ſpurı⁹ dꝫ itrare religionē.vt vult lr̄a Vltio no.ſicut dcm̄ ē in lr̄a p̄cedēti ꝙ tal' pr̄ vel mr̄ dꝫ reuelare pueris illegittis ne ꝯtrahāt m̄rimoniū cū pueris legittis.ꝛ h̄ ideo ne ſic frať ꝯtrahat m̄rimoniū cū ſorore Ex h̄ tūc dubitať vtꝝ pr̄ vl' mater debeat h̄ reuelare. Et videť ꝙ nō.q2 pl⁹ eſt p̄ceptū dei q̄ꝫ p̄ceptū eccl'ie.ğ nō dꝫ ei reuelare. Añs notū ē de ſe.q2 p̄ceptū dei eſt mai⁹ q̄ꝫ p̄ceptū eccl'ie. Sꝫ ꝯña ꝑ^r.q2 ex tali reuelatōe gñať pr̄i vl' m̄ri irreuerētia a filijs ill' illegittis.qđ ē ꝯtra p̄ceptū dei.q2 d2 in euāgelio.honora pr̄em ꝛ m̄reꝫ.ſꝫ ſi ꝯtrahūt m̄rimoniū cū alijs legittis h̄ ē ſolū ꝯtra p̄ceptū eccl'ie.ğ videť ꝙ nō debeat eis reuelari. Ibi r̄ndeť ꝙ vnūquodq3 illorū eſt p̄ceptū dei.nā de p̄mo habeť in decē p̄ceptis ꝛ in euangelio vbi d2.honora pr̄eꝫ ꝛ matrē.de ſecūdo habeť in leuitico.vbi enūerant̄ duodecim ꝑſone

inter quas nō debet ꝯtrahi matrimoniū ꝓpter affinitatē. ğ talis dꝫ eē cau‑
tus vt pcaueat h̄ ne frater ſic ꝯtrahat cū ſorore. neqꝫ nepos cū nepte.

Sic de ſublato puero iubeo faciendum

Ut ſi ſit puer hic oppreſſus quem generauit

Sic abſcondendo ſua probra locans alienum

.i. clādeſtino s^e iā dcm̄

Hoc de ſecreto vitio tibi conſilium do

s^e factū .i. notū

Eſt via plana tibi vitiū ſi ſit manifeſtum

¶ Hic autor ponit 3^m caſuꝫ circa mr̄imoniū. in q̄ generant̄ pueri illegit‑
timi. et vult tantū. Si ꝯtingit aliqñ talis caſus ꝙ aliq̄ mulier eſt h̄ñs pue‑
rū vni⁹ anni vel dimidij ſiue infantē apud ſe interfectū vel oppreſſum vel
etiā ꝙ puer naturali morte moriat̄ tunc mulier timēs ſe puari hereditate
cā pueri. vel timēs ſe aliqđ piculū mortis intrare. ſiue a viro interfici ꝓpter
oppreſſionē pueri. tūc mulier volēs h̄ periculū euadere abſcōdat illū pueꝝ
oppreſſum ⁊ accipiat alibi aliū pueꝝ alicui⁹ paupcule ⁊ ꝓcedat cū iſto pu‑
ero alieno ac ſi eēꝫ puer ſu⁹ ꝓpri⁹ vſqꝫ ad etatē. tūc dubiū eſt q̄d ſit faciēdū
cū iſto puero ¶ R̄ndet̄ ꝙ careat paterna hereditate. ⁊ ſi ſumeret tūc face‑
ret rapinā pueris legittimis vł alijs ad thoꝝ legittimū ptinētibꝫ Tūc ibi
(Eſt via plana) mgr̄ ſpecificat dcm̄ ſuū dicēs. Si h̄ factū eſt manifeſtuꝫ
ꝙ ſic egit. tūc via ē plana. ſcꝫ ꝙ nō admittit eū marit⁹ ad hereditatē. ſi āt
h̄ factū maneat ſecretū tūc mulier p illū pueꝝ obſeruat oēs res. tūc ꝓ illo
talis mulier cruciabit̄ in inferno. qꝛ fecit ſpoliū alijs legittimis filijs

☞ Circa lrām nota. ꝙ crimē etiā eſt vn⁹ caſus impediēs mr̄imoniū cō‑
trahēdū ⁊ dirimēs ꝯtractū. vt ſi aliq̄s ꝯmittit crimē manifeſtū. ſicut adul‑
teriū vel hmōi ſiue ſit vir vel mulier. tūc tale crimē impedit mr̄imoniū cō‑
trahēdū ⁊ dirimit ꝯtractū. Exēpli grā. vt ſi vir faceret adulteriū cuꝫ alia
muliere. ⁊ mulier ꝓpria ſcit h̄ teſtibꝫ ꝓbare. tūc h̄ crimē dirimit ꝯtractū. ⁊
ſic totaliter pt fieri diuortiū. et idē eſt dcm̄ de muliere In q̄bꝫ caſibꝫ adul‑
☞ Scđo no. ꝙ adhuc vltra p̄dictos (tera ꝯiūx reſeruat̄ ſupra patuit
caſus alius ponit̄ caſus īpediēs mr̄imoniū ꝯtrahēdū. ⁊ dirimēs ꝯtractū.
vt ponat̄ ꝙ aliq̄s vir p v̄ba de p̄nti ꝯtrahat mr̄imoniū cuꝫ aliq̄ muliere.
elapſo aūt aliq̄ tpe eādē incognitā tradat ſuo ꝯſanguineo. licꝫ inuent⁹ ſit
ali⁹ q̄ cū ea ſolēniter celebrat mr̄imoniū. mulier v̄o mr̄imonio coaſſump‑
to libertate circūfulſa recedit ab eo petēs viro p̄ori copulari corā iudicio
ip̄m poſtulādo. tūc q̄rit̄ vtꝝ dꝫ manere circa p̄mū vel circa ſecūdū ¶ Re‑
ſpondet̄ ꝙ viro p̄ori grauis penitētia eſt īponenda. mulier v̄o ꝓpter hone‑
ſtatē moneat̄ ⁊ petat̄ ne p̄mū virū repetat. et ne cū ſecūdo maneat ſi ꝯtinē‑
ter viuere pt. Si v̄o ꝯtinere nō pt tūc dꝫ reſtitui p̄ori marito. ⁊ ille adul‑
terium ꝯmiſſum per mulierem obijcere nō poteſt. qꝛ cum ſua voluntate
tradita eſt alteri viro licet inuite

☞ Ultimo notanđ. ponat̄ in caſu ꝙ aliq̄s ſurdus vel mutus veniat ad
eccleſiam cum muliere petens copulari ⁊ nō poteſt exp̄mere v̄ba de pre‑
ſenti. Tūc querit̄ vtrū ſacerdos illi debet mulierem copulare ¶ R̄ndetur

q' ſic. quia verba de preſenti non ſolum ſunt de eſſentia matrimonij. ſed etiam quandoqꝫ ſufficit conſenſus. quia talis mutus vel ſurdus per ſigna manifeſta poteſt oſtendere conſenſum matrimonij quantum ad contractum. Et ſic licet talis mutus non exprimat verba de preſenti. tamen adhuc eſt deſponſandus. ſaltem cum prebet ſigna euidentia conſenſum matrimonij oſtendentia. Sed ſecus eſt de furibundis et freneticis. quia iſti non poſſunt contrahere matrimonium durante tali infirmitate. ſed ceſſante illa infirmitate ⁊ ſanitate recuperata. tunc poſſunt licite contrahere matrimonium. vt infra dicetur

s^e^ vxor   ſcꝫ pueri mater. s^e^ puerū   .i. ſuſcepi
Non mea ſit mulier eius quem fonte leuauit

.i. mutu ābor̄   .i. maſculus
Communi de conſenſu ſi vir mulierqꝫ

s^e^ caſtitatis   .i. voueāt   s^e^ vir   s^e^ mulier
Uotum ſolemne faciant licet iſte vel iſta

.i. ſocietate. s^e^ legitti   .i. dicāt   .i. nō poſſe deficere
Se conſorte thori fateantur nolle carere

s^e^ firmit̄   s^e^ tale
Stat votum. punire reum iubet ardua pena

.i. nō ſua volūtate   .i. maſcul⁹   .i. aliq̄ virgo
Si non ſponte ſua clauſtrum puer atqꝫ puella

.i. ꝯpellit̄. i. introire   .i. annus
Cogitur intrare. cum debita venerit etas

s^e^ clauſtr̄   .i. puer̄ ⁊ puellā. s^e^ religioſor̄
Exeat. exire ſi vult. nec eos tenet ordo

.i. vxor   .i. copulata ē. viro
Femina ſi nupſit alij tua. te rediturum

s^e^ exn̄s. i. de ſocietate tua. s^e^. viro   s^e^ mulier
Deſperata domum. tibi redditur hec redeunti

s^e^ vxor. s^e^ exn̄s. i. ꝯueniēter. s^e^ tuā   .i. aſſociat̄. s^e^ viro ſcd̄o
Illa tua licite poſt mortem iungitur illi

s^e^ ſcd̄arie   s^e^ m̄rimonij   .i. ꝑficit
Cui nupſit. nouus hic conſenſus. et integer implet

.i. culpa   s^e^ mulier   .i. nō bn̄ mēte intēta   .i. ꝑpetrauit
Uindicta caret hec. quia mens non conſcia fecit

.i. ſeruus   .i. ancilla   s^e^ aliquē. i. de baptiſmo. s^e^ inuicē
Maſculus aut mulier puerum de fonte leuantes

.i. mrīmonialr .i. copulari. sc tales .i. cupiūt
Legittime iungi ſi querunt non prohibentur

carnali .i. pacta sc iſti .i. diuidunt
Legittime copula celebrata non ſeparantur

sc ego ray .i. ꝓhibeo .i. filijs z filiab9. sc pueros. sc de baptiſmo ſacro
Nolo meis pueris: pueros quos fonte leuaui

.i. mrīmonialr ꝓ ſed
Legittime iūgi. fratres tamen atq; ſorores

sc puerorum ſcz filijs z filiab9 .i. ꝯuenienter
Ipſorum copulare meis pueris bene poſſum

.i. de baptiſmo .i. filiū vel filiā sc tua legittima
Si de fonte meum puerum ſuſceperit vxor

.i. decedēte. sc vxor sc mulier legittima
Te moriente tuā nec eſſe poteſt mea. nec tu

.i. decedēte. .i. copulari .i. vxori
Me moriente. mee poteris iungi mulieri

sc mrīmonij sc documēta .i. poſt ꝯtractū mrīmonij
Extra contractum non ſtabunt iſta ſed infra

¶ Hic magiſter ponit alios caſus vtiles et bonos circa matrimonium Et vult tantum quo ad primam partem ponendo tria documenta ipſorum. Primum eſt iſtud. Si aliquis leuat puerum de fonte baptiſmatis tunc matrem illius pueri leuati ipſe leuans non poteſt ſumere ad thorum legittimum. Et ratio huius eſt iſta. quia talis mulier eſt commater illius. et inter commatrem et compatrem eſt ſpiritualis amicicia que impedit thorum legittimum q non poſſunt mutuo copulari. ¶ Secūdum documentum eſt iſtud. Si vir et mulier ex communi conſenſu amborū facerent votum ſolemne ſic q vellent manere caſti et cōtinentes. z vnum ſuppoſitum illorum poſtea non poſſet carere copula carnali. tunc ille q̄ eſt fractor z tranſgreſſor voti ille debet ſumere penitentiā pro tali tranſgreſſione voti. ¶ Tercium documentum eſt iſtud. Si aliquis puer non voluntarie traditur ad clauſtrum anteq̄ habet vſum rationis z diſcretōnis tunc talis puer licite poteſt exire clauſtrum cum peruenerit ad debitos annos. id eſt ad annos diſcretōis ſi ſibi placuerit. et hoc eſt verum ſi nōdum fecit profeſſionem. ſed profeſſione facta tunc talis puer eſt obligat9 ad ordinem illum. ¶ Tunc ibi (Femina ſi nupſit) magiſter intentum ſuum exequitur ponendo alium caſum de matrimonio dicens ſic. Si vir legittimus alicuius mulieris viſitaret loca ſancta. vtputa romam vel terram ſanctam. vel equitaret contra paganos. et ille vir diu non rediret ad patriā. et mulier eius quereret ipſum cum magna diligentia. z tandē mulier informaretur q vir eius eſſz mortuus. et ſic mittit ſibi alium virū de-

ſponſare.tūc primo viro redeunte mulier tenetur ſecūdum derelinquere et tranſire ad primū.et ſi primus vir in eodem anno moreretur. tunc mulier poteſt econuerſo tranſire ad ſecūdum virum.ſed tunc de nouo debet fieri conſenſus vtrorumqȝ. Quia quod prius factum eſt de illo mulier fuit inſcia. ¶ Tūc ibi (Maſculus aut vir) Magiſter ponit tria notabilia. Quorum primum eſt.quādo aliquis vir cum aliqua muliere leuat vnuȝ puerum de fonte ſacri baptiſmi.tūc nō inhibemus eos ad inuicem legittimari .id eſt in thoro legittimo copulari ¶ Deinde ſubdit ſecūdum documentum dicens.pueri mei non poſſunt copulari cum illis pueris quos ego de fonte ſacri baptiſmi leuaui.ſed bene poſſunt copulari cum fratrib9 et cum ſororib9 illius pueri leuati. ¶ Deinde magiſter ſubdit tertiū documentum dicens. Si tua mulier legittima ſumpſit puerū meum de fonte ſacri baptiſmi.tunc te moriente ego non poſſum illam ſumere ad thorum legittimum.et ſic econuerſo me moriente tunc tu non poſſes ſumere meam vxorem ad thorum legittimum. Et ratio huius eſt iſta.qȝ ibi eſt amicicia ſpiritualis que dirimit contractum et impedit contrahēduȝ matrimonium.

☞ Circa litterā eſt notandū.q duplex eſt votum.ſcȝ votum ſimplex. et eſt quando aliquis vouit abſqȝ magna deliberatione in occulto ⁊ nō in publico. vt ſi aliquis voueret q in quartis ferijs nollet portare linea veſtimenta vel aliquod huiuſmodi.tunc illud votum non ligat quo ad homines nec impedit matrimonium. Aliud eſt votum ſolemne.et illud votū fit cum magna deliberatione mentis. et in facie eccleſie coram ſacerdote vel epiſcopo.vt quādo aliquis ſumit ordinem dyaconatus vel ſubdyaconatus vel preſbiteratus.tūc vouit caſtitatem deo ⁊ epiſcopo ⁊ hoc in facie eccleſie. Et ſic tunc illud votum dicitur eſſe ſolemne.⁊ impedit matrimonīū.quia dicit Pſalmiſta. Vouete ⁊ reddite.modo preſens littera intelligitur de voto ſolemni.quia hic de voto ſolemni eſt magna vis.⁊ non de voto ſimplici. ¶ Pro quo notandum.q adhuc votum ſimplex eſt duplex. Nam quoddam eſt votum neceſſitatis.et quoddam eſt votum voluntatis. Nam votum neceſſitatis dicitur illud ſine quo nullus ſaluabit̄. ſicut abrenūciare diabolo et ſeruare fidem catholicam. Et illud votū vouetur in cathezisatione puerorum.ſcȝ vbi abrenūciant diabolo ⁊ pompis eius. Et ſimiliter vouent ſeruare fidem catholicam.et quotienſcunqȝ aliquis tranſgreditur illud votum.tunc peccat mortaliter .⁊ pro illo ponit̄ illi penitentia. Sed votum volūtatis eſt bonum aliquod ad quod aliqs homo non tenetur. Quia ſine iſto poteſt ſaluus eſſe.⁊ tamen ſi ſponte et voluntarie ſe obligat ad iſtud votum.tūc poſtea tenetur illud ſeruare et exequi.ſicut eſt votum ꝯtinentie .abſtinentie .vel peregrinationis.⁊ ſimilia. Et duo ꝑſertim exigūtur ad hoc q taliū votoꝝ fiat redemptio. ſcilȝ cauſa.⁊ ſuperioris autoritas. Cauſa vt ſi ipſe vouens eſt ſenex. debilis. vel infirmus. Etiam requiritur ſupioris autoritas.i.licentia.qȝ nemini ꝓpria autoritate licet redimere votū ſuū vel ꝯmutare.

☞ Secūdo eſt notandum.q mulier nō poteſt facere votū ſolemne abſqȝ conſenſu viri ſui poſt contractū matrimonij vel econuerſo.ita q mulier ſi vellet abſqȝ licentia viri ieiunare per aliquot dies in ebdomada in aqua

vt pane. vel ꝙ vellet obſeruare ꝯtinentiã vel caſtitatē. tūc ad illud votū
non reſtringitur viro cõtradicente. quia mulier in illo caſu non eſt ſui ipſi-
us. ſed eſt ſui viri. ⁊ econuerſo. Etiam ideo. q: in hoc fieret ꝑiudicium al
teri. vt habetur in decretalib: extra de voto. Nec etiam ſeruus ſeruilis cõ
ditionis poteſt vouere aliquid ſine conſenſu domini ſui Similiter nec pu
er ante annos diſcretionis ſeu pubertatis. Similiter alienatus a mente.
ſed ſi poſtea fuerit cõpos rationis ſue. ⁊ ꝯſentiat ⁊ adhuc vouet. tūc tene
tur implere tale votum. al's nõ. Item nec epiſcopus. niſi cum licentia pa-
pe. Nec monachus niſi cum licentia ſui ſuperioris. vt patꝫ in decretis. ⁊
hoc intelligitur de voto abſtinentie

☞ Tercio notãdū. ꝙ nulla mulier ad ſecũdas nuptias migrare ꝓſumat
donec de morte mariti ſui certius cõſtet et manifeſte ſciat ipſum eſſe mor
tuum. Et illud habetur in quarto libro decretaliū de ſecundis nuptijs.
Sed ſi aliqua mulier crederet virum ſuum legittimū eſſe mortuū. ita ꝙ
diu ſic credidiſſet. nec ille reperiretur. ⁊ ꝯtraheret cum alio viro ſolemni-
ter matrimoniū. tūc ipſa mulier excuſatur ab adulterio ⁊ fornicatiõe ſi ꝓ
mus vir rediret ꝓpter ignorantiam

☞ Quarto notãdum. ꝙ mulier in illo caſu excuſatur ab adulterio cum
inquiſiuit mortem eius cum magna diligentia. ⁊ ſi mulier interim cuꝫ ſe-
cundo viro generaſſet filios. tūc illi filij ſunt legittimi paterne heredita-
tis. ſic ꝙ poſſunt poſſidere omnes paternas poſſeſſiones. ⁊ illa mulier im
mediate quãdo primus vir reuertitur tūc amplius nõ habeat copulã car-
nalem cum ſecũdo viro. quia ſi hoc faceret mulier fornicaria et adultera
eſſet. Si autem poſt hoc mortuus fuerit primus vir. tunc poteſt a nouo
redire ad ſecũdum virum a quo fuerat ſeparata. Sed tñ oportet ꝙ hoc fi-
at cum conſenſu vtriuſq;. Sed interim ꝙ mulier non eſt certa de morte
mariti eius. tūc nõ debet ducere alium virum donec ei ſit certū ⁊ manife-
ſtum ſic ꝙ videat aliqua euidentia ſigna ex quib: poteſt elicere mortē ſui
mariti. vel ꝙ hoc dicatur ſibi per homines fidedignos. ſic ꝙ mors ſui viri
ſufficienti teſtimonio approbatur

☞ Quinto notandū. ꝙ ex littera vbi dicitur (Maſculus aut mulier)
habetur tale documentū. ꝙ nomen ꝓpinquitatis ſiue affinitatis oritur ex
baptiſmo paruulorum. et illa affinitas eſt inter baptizantem ⁊ baptizatū
que eſt paternitas ſpiritualis ex parte baptizantis. et filiatio ex parte ba-
ptizati. Ex quo tunc ſequitur talis regula. ꝙ nullus baptizans cū bapti-
zato pt ꝯtrahere matrimoniū. etiã filius baptizantis cū filia baptizati nõ
poſſunt ꝯtrahere matrimoniuꝫ. quia ibi eſt ꝓpinquitas ſeu affinitas inter
baptizantem et patreꝫ baptizati. que eſt paternitas. Ex quo tunc ſequit᷑
alia regula. ꝙ baptizans nõ poteſt ꝯtrahere matrimoniū cum matre ba-
ptizati. quia ibi ē ꝓpinquitas ſiue affinitas ſpūalis. q̄ eſt inter baptizantē
et matrem baptizati. et hec dicitur maternitas. Aliquãdo affinitas ſiue
ꝓpinquitas ſpūalis fit inter filios baptizantis ⁊ baptizatum. et hec dica-
tur ſpiritualis fraternitas. Et iſti iterum non poſſunt inuicem contrahe
re matrimonium. Et aliquando etiam affinitas ſiue propinquitas ſpiri-
tualis erit inter baptizatum. et etiam inter illos qui eum de fonte ſacri ba
ptiſmi ſuſcipiunt. et hec dicitur compaternitas ſiue filiatio

Aliqn̄ fit inter baptizatū ꝛ vxorē leuantis eā de fonte ſacro. et hec ſilr̄ dr̄
cōpaternitas ſiue filiatio. Aliqn̄ erit inter baptizatū ꝛ filios ſuſcipiētis eū
de ſacro fonte. ꝛ hec dr̄ fraternitas. Aliqn̄ erit inter ſuſcipiētes ꝛ patrem
ſuſcepti. ꝛ hec ꝓpinquitas dr̄ cōmaternitas. et inter omnes has perſonas
predictas ſcḋm decretalia prohibet̄ matrimoniū

¶ Ultimo notandū de caſibꝫ. Primus caſus eſt iſte. ponat̄ ꝙ aliq̄ mu-
lier intret valuas eccl'ie ad bn̄dicendū cū alijs ſponſis. vel ad introducen-
dū ibiq; reclamās affirmādo ſe nunq̄ in viri matrimoniū incidiſſe. tūc q̄-
ritur vtrū iſti mulieri ſit credendū. ꝛ vtrū ſponſus ſiue maritus illius mu-
lieris ſit examinādus. Rn̄det̄ ꝙ talis ſpōſus nō eſt examinādus. nā ꝓpter
aſtuciā haꝝ mulierū nō optet. cū tn̄ idoneis teſtibꝫ contrariū hꝫ probare.
¶ Secundus caſus. ponat̄ ꝙ aliqua mulier vel virgo die ſecūda ſit incog
nita a viro veniēs ad eccl'iam vt benedicet̄ reclamans ꝛ ſigna ſponſe depo
nēs aſſerens ſe nunq̄ in matrimoniū viri incidiſſe. vel ꝓpter metū paren-
tū cōſenſum addidiſſe. tūc q̄rit̄ trū huic virgini ſiue mulieri ſit credendū
Rn̄detur ad caſum ꝙ talis metus ſeu timor eſt fideliter interrogādus ꝛ
pſcrutandus. nā ſi talis timor fuerit inuētus tūc mox ab eo ſepat̄ niſi ſpō-
te et volūtarie cū eo manere voluerit. ¶ Tercius caſus eſt. ponat̄ ꝙ aliq̄s
rex ꝓpter diſcordias ſuoꝝ filioꝝ reciperet vxores coꝝ. ita ꝙ iſta diſcordia
mitigaret̄. tūc q̄rit̄ vtrū vxores tp̄e diſcordie dn̄t eis reſtitui ¶ Ad caſum
rn̄det̄ ꝙ ſic. ꝛ ſi poſt hoc filijs nollet reddere vxores tūc interdictū poſſet
poni in omnibus regionibꝫ ꝛ territorijs. in quibus iſte eſſent coartate
¶ Quartus caſus eſt. ponat̄ ꝙ aliq̄s dat in duodecimo anno vnā puellā
alicui marito. ꝛ ponat̄ ꝙ illa puella ab initio inuite ei fuiſſet tradita. et tn̄
retinēs eū. ſed anno q̇ndecimo elapſo ꝛ ſedecimo nihil loquat̄ ei. tūc queri
tur vtrū illa puella in ſedecimo anno ip̄a reclamāte poſſit ab eo ſeparari.
¶ Ad caſum rn̄detur ꝙ ſi hec puella a duodecimo anno vſq; ad q̇ndeci-
mū annū ꝛ in ſedecimo etiā reclamaſſꝫ tūc poſſet ab eo ſepari. ſed ſi in āno
q̇ndecimo ꝛ ſedecimo nō reclamaſſet. tūc nō p̄t ſepari ab eo. q2 mora tan-
ti tp̄is ꝓbatōem excludit ¶ Quintus caſus. ponat̄ ꝙ aliq̄s ſtudens inci-
piat diligere aliquā ꝛ neſciat inuenire modū q̄uo poſſit eā āplexare ꝛ cog-
noſcere. ꝛ tūc poſtea deliberādo trāſeat ad aliā regionē aſſumēs habitum
ꝟginis ꝛ eligat̄ in pediſſequā alicuꝰ regine. quā poſtea petat vt ei ip̄etret
ordinē monialiū. q̄ facto voueat caſtitatē in manus abbatiſſe et p̄poſiti et
votū ꝯtinētie virginal' aſſumēs habitū. elapſo aūt tp̄e ꝯuerſando cū abba-
tiſſa eā cognoſcat. ip̄e vero timēs vt grauet̄ ꝓpter ꝯfuſionē habitū talem
poſtponit et in habitu ſeculari p̄manet. Tūc q̄rit̄ vtrū eundē ordinem in-
grediet̄ vel aliū ¶ Rn̄det̄ ad caſum ꝙ nō eundē ordinē debeat intrare. q̇a
vir cū viro in monaſterijs habitare dꝫ. ſilr̄ et mulier cum muliere. ꝛ virgo
cum virgine. ſed ipſe tenet̄ intrare ordinē de quo nunq̄ exeat. ſed ꝯtinue
delictū defleat p̄nam adimplēdo. Un̄ pſalmiſta. vouete et reddite. q̇a in
iſto caſu filia cognoſcit matrē. q2 om̄es moniales ſunt filie abbatiſſe. iō ne
ceſſe eſt. vt ille grauiter peniteat. q2 grauiter peccauit. ¶ Ultimus caſus
eſt iſte. ponat̄ ꝙ aliq̄s ſcriptor in curia regis diligat filiā regis q̄ ſit duode-
cim annoꝝ. puella vero iurat ei maritari ꝛ ip̄e ecōuerſo. tēpore vero elapſo
rex velit eam tradere alicui nobili. iſta vero puella recalcitrās ꝛ reclamās

aſſerens ſe fore maritam cum notario et illud cum iuramento cõfirmaſſe pater vero notarium extra regnum proſternens filiam alteri tradendo. illa vero puella nolens permittere hoc propter iuramentum et non mittat ſe cognoſci ab alio. et quando ſignum ſponſe ſuper caput eius fuerit poſitũ ipſa deponit ſe aſſerens virginem. ¶ Tunc queritur quid ſit faciendum in tali caſu. Ad caſum breuiter reſpondetur. q̃ de iure primo marito eſt tra/denda. ſcʒ ipſi notario ſalua meliori correctione.

.i. ꝓpter fornicatõem tuã legittimã
Propter adulterium ſi dimittis mulierem
.i. ſine muliere
Innuptus maneas. ſic dico reconciliari
sᶜ mulieri .i. male agis sᶜ pctõ
Si ſibi nolueris. nam ſi peccas in eodem
.i. lege ſili .i. retinere
Conditione pari cogeris eam rehabere
.i. ordinẽ ſacrũ intrare
Clauſtrare poteris licet adultera negat
mulier coartari
Femina non debet cogi cum fure marito
.i. manere vir
Uiuere. furari niſi deſinat. attamen ille
.i. clamdeſtine
Si venit occulte coitum non deneget illi
.i. iura thori
Reddere ſi coitum vir non poterit mulieri
intoxicationibꝫ
Siue veneficijs infectus perpetuis ſit
.i. cũ alijs fraudibꝫ
Siue dolis alijs. coeundi pura voluntas
ſpᶜ ambobꝫ ſpᶜ exercere actũ
Cum ſit eis. et non poſſunt. dum tercius annus
.i. ꝓceſſerit defectꝰ coeũdi
Preterit. et maneat quod obeſt. tunc diſſocientur
.i. ſub celebratõe diuortij
Lege ſub eccleſie. niſi ſponte velint ſimul eſſe
ſit q̃ſi ſoror cũ fratre
Si fore non poterit. mulier ſaltem ſoror hec ſit
.i. deficiãt ſpᶜ ad gñationẽ
Si careant menbris genitalibus iſte vel illa
iſte et illa .i. ad iudicandũ
Cuiqʒ ſui ſexus iungantur ad inſpiciendum

.i.cām   expmant
Qui rem iurati dicant examine quoꝝ
.i.diſcretio   ſpᶜ hoīes
Cauſa ſtet occulta. diſcreti iudicium deſit
.i.poſtmodū   .i.cū alia
Poſtea ſi coeat hic. cum reliqua muliere
cōpellit̄   ſpᶜ mulierē
Cogitur ad primam cōmuni iure redire
.i.ſtricta in mēbro muliebri
Si nimis eſt arta mulieri ſubueniatur
ſpᶜ aliq̄   .i.occulta medicina   medicamīa
Ungento vel ſecreto medicamine. que ſi
.i.pdeſſe videāt̄   tranſactis
Nil proſint. aliam licet ſibi ducere. lapſis
.i.trib annis
Annis inde tribus. alij ſi facta marito
ſpᶜ mulr apta   ſpᶜ viro pori
Hec abilis fuerit eadem reddi ſibi debet

¶ Hic ponit alios caſus matrimoniuꝫ impedientes. quorum primus eſt iſte. ſi aliquis dimittat mulierem ꝓpter fornicationem. ſi nō vult ei reconciliari tūc debet manere caſtus. ſi aūt nō manet caſtus ſed fornicatur cū alia muliere tūc cogitur redire ad primā. ſic pari lege fit ꝙ mulier adultera nō poteſt viro inhibere clauſtrū intrare ſi vult ¶ Secūdus caſus eſt iſte. ſi aliqua mulier hꝫ furem q̄ cōtra ſuā voluntatē facit furtum tunc nullus cōfeſſor debet ei ꝯſulere ꝙ maneat cū eo niſi ipē velit deſiſtere a furto. attamē ſi mulier nō maneat cum illo. ⁊ ſi vir in occulto venerit ad mulierē et peteret iura thori. tūc nō debet illi denegare. qꝛ eſt illius legittima vxor. ſed talis mulier nō debet cū eo ꝯcūbere in manifeſto ꝓpter maius periculū euitādum ne talis mulier videat̄ ꝑticeps furti ¶ Tercius caſus eſt iſte. ſi aliq̄s vir eſt qui nō p̄t reddere iura cōiugalia. videlicet coitum propter cās accidētales. vt ſi eſſet intoxicatus ita ꝙ eſt nimis frigidus vel ꝙ eſt infectꝰ alijs maleficijs. modo ſi tunc eſt amboꝝ voluntas coeundi ⁊ nō poſſunt tunc debent ambo ſimul cōmorari ad tres annos. ſi tunc illud maleficiuꝫ ceſſat tunc non debent ſeparari. ſi autem illud maleficium non ceſſat tunc debent ab inuicem ſeparari. ſed ſi volunt ſimul eſſe caſti et inuicem cōmorari hoc poſſunt facere. ſed ſi vna perſona ſiue mulier ſiue vir non velit ſic cum alio manere tunc debent ſeparari ¶ Quartus caſus eſt iſte. ſi vir vel mulier careāt vſualibus. ita ꝙ non haberēt mēbra genitalia ſic ꝙ coire nō poſſint. et ſi eſſet defectus ex parte mulieris vel viri. tunc hoc debet mitti ad illos qui ſunt iurati. Et iſti debent valde occulte reſpicere ex parte cuius ſit defectus talis operis coeundi. Et ſm hoc debent iudicare vtrum vir et mulier poſſunt reddere ſiue agere inuicem iura thori

vel nō. et q̄ðlibet dꝫ dari ſuo ſexui ad examinandū. ⁊ hoc dꝫ fieri occulte. et ſi defectus nō eſt ex p̄te mulieris. tūc dꝫ redire ad maritū. Si aūt defectus eſt ex p̄te viri. ⁊ vir duxit aliā. ⁊ coit cū illa ſc̄da. tūc cogit̃ ire ad p̄mā et dimittere ſc̄dam. ¶ Quintus caſus eſt iſte. ſimiliter ſi vulua eſt nimis arta ita q̄ vir nō p̄t menbꝛū ſuū inducere ſic q̄ eā carnaliter cognoſceret tūc ſm̄ medicos q̄ ſciunt ſcrutari ſeu experiri de talibꝫ dꝫ eis ſubueniri medicamine ſecreto. ita q̄ reddat̃ abilis viro. ſed tñ elapſis tribꝫ annis ſi tūc non cōualeſcit. tūc poteſt fieri diuoꝛtiū inter eos. Si autē illa mulier eſt abilis alteri viro. tūc de iure debet redire ad pꝛimū virū. Nam qua rōne eſt abilis viro ſecūdo eadem rōne erit abilis viro pꝛimo

☞ Notandū. ex lr̄a habet̃ q̄ impotētia eſt vitiū coꝛpis matrimoniū ꝯtrahendū p̄hibēs et dirimēs ꝯtractū. ⁊ cōtingit aliq̄ñ ex defectu quātitatis. videlꝫ añ tp̄s determinatū ⁊ añ annos maturos in vtroq̄ꝫ videlꝫ añ duodecim annos in femella. ⁊ q̄ttuoꝛdecim annos in viro. Aliq̄ñ aūt ꝯtingit impotētia talis ex naturali diſpōne. qꝛ foꝛte naturalit̃ eſt nimis frigidus. et illa frigiditas impedit matrimoniū ꝯtrahendū. nō ſolū in viro ſed etiā in muliere. Aliq̄ñ venit ex caſtratōe. vt ſi vir eſſet caſtratus et oꝛbat⁹ tūc hec eſt impotētia generādi. ⁊ illa caſtratio impedit p̄lem. Et iō d̄r p̄hus in libꝛo de aīa. Naturaliſſimū operū eſt in viuentibꝫ ſpontaneā generationem nō habentibꝫ et nō oꝛbatis ex filibus filiā generari. Aliq̄ñ vero impotentia cōtingit ex maleficiis. videlꝫ ex incantatōe mulieꝝ. Et hoc contingit dupl̄r. qꝛ vel talis impotētia eſt t̄palis ita q̄ ſolū ad modicū tp̄s durat tūc nō dirimit matrimoniū ꝯtractū nec impedit ꝯtrahendū. Si vero illa impotētia eſt cōtinua ⁊ frequēs tūc impedit matrimoniū ꝯtrahenduꝫ et dirimit contractū. vt patet extra de coꝛpoꝛe vitiato

☞ Notandū. ponat̃ caſus q̄ aliq̄s maſculus accipiat vxoꝛē quā habet p̄ vnū vel p̄ tres mēſes vel p̄ integrū annū ⁊ cēſeat ſe eē frigide nature ita q̄ nō p̄t coire cū ea ⁊ dicat coꝛā iudice q̄ nō poſſit eā cognoſcere p̄pter frigiditatē. tūc q̄ritur vtrū ſit ſepandus ab ea vel nō. ſi vxoꝛ hmōi frigiditatē affirmat ⁊ iudiciū certū illud cognoſcat. tunc p̄nt ſepari ab inuicē ſub tali rōne q̄ ip̄e maſculus nō ducat aliā in matrimoniū. ſi aūt aliā duxerit ⁊ illā matrimonialit̃ cognouerit tūc reus erit ⁊ piurus. ⁊ tunc ꝯpleta pn̄ia q̄ illi deſup iniungitur compellitur ire ad pꝛimam

☞ Notandū. ponat̃ q̄ aliq̄s ꝯtrahat m̄rimoniū cū puella decē vel duodecim annoꝝ ⁊ cū ipam velit cognoſcere nō poſſit. illa aūt mulier tp̄e medio incidat egritudinē magnā. ita q̄ penit⁹ ammō fieret viro inutil̄. tūc q̄rit̃ vtrū poſſint ſepari. R̄ndent doctoꝛes. ſi mulier ꝯtraxit hoc a natura ⁊ nō a leſione viri ſic q̄ nō medicamīe medicoꝝ p̄t ſanari ⁊ viro abilitari tūc viro dat̃ p̄tās ducēdi aliā vxoꝛē. ſi aūt in poſteꝝ p̄ aliq̄d ſubſidiū redderet̃ abilis viro. tūc de iure vir tenet̃ redire ad pꝛimā. ¶ Item ponat̃ in caſu q̄ aliq̄s ciuis habeat vnā filiā q̄ndecim annoꝝ ⁊ tradat eam alicui viro in legittimū matrimoniū. iſte aūt volēs reddere debitū nature nō potēs p̄pter inabilitatē puelle. q̄d narrās parētibꝫ puelle. mater vero recipiēs eam adhuc videt eā eſſe virginē. ⁊ ſi parētes dirigētes p̄ medico recipiūt ꝯſiliūm ab eo q̄liter facient. medicus ꝯſpiciēs puellā cogitat eā eſſe virū ⁊ nō puellam. ⁊ ſic per inciſionē manifeſtant̃ menbꝛa virilia. ſic q̄ omnia ad virum

reqſita ibi appareat. tūc querit̄ quid ſit faciēdū Rñdent doctores iuris ꝙ iſte vir pt ducere aliā vxorē. Silr̄ puella q̄ eſt facta vir pt ducere aliā. ⁊ ſic pt fieri ꝙ vxor matrimonialiter duxit vxorem

☞ Ultimo no. Ponat̄ ꝙ aliqs maſcul⁹ duxiſſet aliquā puellā in vxorē q̄ p multos annos fuit incognita ab eo. iſta puella deferens lrās ad epm affirmās ſe eſſe incognitā petēs ſe ſepari ab eo. tūc q̄rit̄ vtꝝ debeāt ſepari. Rñdet̄. ſi mulier eſſꝫ in cā ſic ꝙ exptū eſſꝫ p diſcretas mulieres. tūc mulier dꝫ induci ⁊ informari vt intret religionē vt in caſtitate deo ſeruiat. Si aūt vir fuerit in cā. tūc mulieri datur libera volūtas ꝯtrahēdi cū alio. ſed ſi vir poſtea redderet̄ abilis. tūc vxor tenet̄ redire ad eum

☞ Itē dubitat̄. ponat̄ ꝙ aliqs ꝯphendat vxorē ſuā in manifeſto ꝓpter qđ eā a ſe remoueat. iſta vo in alienis ptib⁹ aſſumēs habitū religionis aut monialiū. ⁊ poſtea vir ducat aliā vxorē. cū qua ꝯtrahat plures pueros. viuente pma vxore. qđ pcipiens pma vxor exeat monaſteriū repetendo virum ſuū. tūc querit̄ vtrū tenet̄ redire ad eam ⁊ dimittere ſecūdā. Rñdēt doctores iuris. ꝙ ille vir eſt ꝯpellendus vt relinquat ſecūdā ⁊ ducat primam. et ſecūde mulieri datur libera volūtas ꝯtrahendi vel ducendi aliuꝫ virum legittimum

.i. trāſiēs .i. monaſteriū. i. te nō ꝯſentiēte. i. vxor. s. illa vxor.
Ingrediens clauſtrum ſine te tua ſponſa. redibit
s. virꝫ. i. deſideras. s. mulierē. i. poſtulāti. s. mulieri
Ad te. ſi petis hanc. nec poſcenti ſibi reddas
.i. debitū s. marit⁹. s. tu vir. s. vxor. ſcꝫ mulier
Iura thori. quia non ſuus es. tua ſit licet iſta
.i. nō. i. te mortuo s. viro s. nos raymūd⁹
Ne te defuncto reliquo nubat prohibemus
s. i mr̄imoniū. i. ꝯpellor. s. puellā .i. ꝯiūcta
Ducere ſi cogor aliquam nec ſit mihi iuncta
.i. carnalr̄ s. carnal' s. carnalis s. mulierē
Carne. pater meus aut frater bene ducit eandem
s. mulieri. i. iteger s. exīs
Si non conſenſus illi purus fuit in me
s. legittima ſcꝫ carnal' ſcꝫ vir vel mulier
Ex vxore mei fratris ſi tu genuiſti
.i. filiā .i. de iure .s. mr̄imonialr̄ filia
Prolem femineam. licite mihi iungitur iſta
ꝓ vel .i. ecōuerſo itelligit̄ de viro
Siue meo nato. caſus conuertitur iſte
s. legittīa ſcꝫ carnal' carnal' ſꝫ ē nouerca
De muliere mei patris que non mea mater
.i. genita. i. pua puella. ꝓ vel. s. pueris .i. copulat̄
Edita filiola. mihi ſiue meis. bene nubit

.i.taľr .i.tenere debes .i.ꝯiūctis
Sic de perſonis teneas tibi ſanguine iunctis
.i.alteri⁹ parrochie.i.mulier.ſc plebanū.i.acceſſerit.ſc mulierē
Si gregis alterius ouis ad te venerit. illam
ſc mřimonialř.i.tu⁹ parrochian⁹.i.ꝓ vxore legitīa
Non tuus agnoſcat aries pro coniuge.donec
.i.illō.i.liquet .i.iſta mulier .i.ob oī viro
Hoc conſtet ꝙ ſit ouis iſta ſoluta marito
.i.de alia villa extās .i.trāſierit.ſc plebanū
Maſculus alterius ville ſi venerit ad te
.i.dē populo ſc plebano ſc legittime ſc aliquā
De grege commiſſo tibi non ducat mulierem
.i.ſolut⁹ .i.tā diu .i.legalř.i.atteſte᷑
Qꝫ ſit liber ab hac donec de iure probetur

¶ Hic autoꝛ ponit alios caſus circa mřimoniuꝫ.quoꝝ pⁱmus eſt.ſi aliqs vir ſumeret puellā ⁊ ipa curreret de viro intrādo oꝛdinē.tūc vir pt eā poſtulare de oꝛdine. Et h̄ facto ſi puella tūc poſtularet de viro copulā carnalē.tūc pt ei denegare. ⁊ rō eſt.qꝛ ipa vouit caſtitatē.vt oīs monial᷑ facit qn̄ intrat clauſtrū. Si aūt vir poſtularet de ea iura ꝯiugalia.tūc ipa mulier tene᷑ reddere viro. Et pena illi⁹ mulieris eſt ꝙ ſi ille vir moꝛere᷑ ꝙ ipſa nunq̄ͣ nubet alteri viro ¶ Deīn mgř ſubdit ſcōm caſum dicēs.ſi aliqs ꝑ violētiā cogi᷑ a pⁿcipe vel alijs ſumere vxoꝛē.⁊ ipa ꝓpter necītatē ꝯſentit ſꝫ nō cognoſcit eā carnalř poſt ꝓmiſſionē.tūc ipo diſcedēte ab ea ſequēte die ⁊ imediate tūc frater illi⁹ vel pater.pt ſumere eandē mulierē ¶ Deinde ſubdit terciū caſum dicēs.ꝙ aliqs pt ducere filiā vxoꝛis ſui pr̄is ſub tali ꝯditōe ſi illa filia nō eſt vera ſiue carnalis ſui pr̄is. Uerbi grā ſi aliqs vir duceret viduā q̄ vidua haberet filiā ab alio viro. ſi tūc pater ſumit viduā.tūc fili⁹ pr̄is pt ſumere filiā illi⁹ vidue.⁊ ſic tūc ille nō ſumit filiam ſui pr̄is.cū ipa nō eſt filia eius ſcḋm carnē.ſꝫ ſolū ſcḋm voceꝫ ¶ Deīn ſubdit q̄rtum caſum dicēs.ſi vxoꝛ fratris alicui⁹ ipo fratre moꝛtuo ſocia᷑ alteri viro ⁊ pariat filiā cū eo.tūc frater pⁱoꝛis viri pt ducere filiā quā habuit cum ſcḋo viro.⁊ ſic ꝯſilř ſi placeret filio tūc pt ducere ſoroꝛeꝫ pⁱoꝛis viri. Ex h̄ aūt ſumūt iuriſte vnā regulā ꝙ pater pt ducere matrē ⁊ fili⁹ filiā quā nō genuit pater illius. ¶ Deīn ſubdit q̇ntū caſum dicēs.ſi aliq ouis.id eſt parrochiana alteri⁹ veniret ad te.⁊ vellet ducere maritū de tuis parrochianis.tūc talis pleban⁹ nō dꝫ ei aliquē arietē dare.i.virū de ſuis.niſi pⁱus ſciat ꝙ illa mulier ſit ſoluta a quolibet viro.ne poſtea diuoꝛtiū inter eos celebrare᷑ ¶ Deinde ſubdit vltimū caſum dicēs.ꝙ aliqs maſculus alterius ville nō debet ſumere aliquā vxoꝛē de grege tibi ꝯmiſſo.niſi ꝓbetur ꝙ talis vir eſſet libere ꝯditōis. Rō eſt.qꝛ vir foꝛte haberet aliquos caſus impedientes matrimonium

¶ Circa lrām notādū.ꝙ vxoꝛē alicuius intrare religionē ꝯtingit dupliciter.vł cū copula carnalis fuit pⁱus pacta vel nō.ſi pⁱmū.tūc nō debet intrare religionē ſine ꝯſenſu viri.nec vir ſine ꝯſenſu mulieris.niſi ambo in-

trarent ordinē. Si aūt copula carnalis nō pceſſit. tūc abſqȝ velle viri ipſa pt intrare ordinē. qꝛ tutius ⁊ ſecurius eſt deo ſeruire in caſtitate ꝙ mūdane viuere. Et ideo ſecūdū hic ſuſtinet ⁊ nō pmū. Itē ſi vir eſt vetus ⁊ antiquus. ⁊ mulier iuuenis. tūc ipſe licite pt intrare religionē. Et hoc eſt verum ſi de ea nō pſumit incōtinentia. et ſi tūc mulier voluerit pt licentiari ad religionē. ſaltē muliere legittima ꝯſentiente

¶ Secundo eſt notādum per modū dubitatōis vtrū dn̄s apoſtolicus habeat diſpenſare de matrimonio ꝯtracto. vt ſi vir ſine ꝯſenſu mulieris intraret religionē. vtrum tunc vir poſſet diſpenſare cū dn̄o apoſtolico ſic ꝙ in religione pmaneret ſine ꝯſenſu vxoris legittime. ¶ Rn̄detur ꝙ nō. qꝛ papa nō diſpenſat in illo caſu cū tali et in ꝙplurib9 caſib9. Unde domin9 apoſtolicus pmo non habet diſpenſare ꝯtra articulos fidei chꝛiſtiane ⁊ cōtra generale ſtatutū eccleſie romane. ſed ipſe apoſtolicus contra ſtatutum qd nō eſt omnino generale. ſicut de continentia ſacerdotū vel alioꝝ huiuſmodi bene poteſt diſpenſare. Et tn̄ aliqui dicūt ꝙ dn̄s apoſtolicus poteſt diſpenſare ꝯtra generale ſtatutum eccleſie. Secūdo dn̄s apoſtolicus nō habet diſpenſare cum his que ſunt ꝯtra ſtatuta monachoꝝ niſi ex magna cauſa. ſicut auguſtinenſes. minores. predicatores ⁊c. qui nō debēt habere aliqua bona ꝓpria. qꝛ illi dicūtur mendici. et ergo papa non diſpenſat cum iſtis. et ſi hoc faceret ꝯtra ſtatutum iuris faceret. Tercio apoſtolic9 non habet diſpēſare in his que in ſua natura ſunt mala. vt ſunt illa q̄ ſunt ꝓhibita in ſtatutis romane eccleſie. ſicut eſt ſimonia ⁊ hmōi. Quarto apoſtolicus non diſpenſat cum bigamis. ſed qui ordinant bigamuȝ ad ſacros ordines cū iſtis dn̄s apoſtolicus poteſt diſpenſare. Ultimo dominus apoſtolicus nō pt diſpenſare ꝯtra dicta euangelij ſancti. ſed bene poteſt diſpenſare ꝯtra ius naturale.

¶ Tercio notan. de caſib9. Primus eſt iſte. ponat in caſu ꝙ aliqs pnoctans in domo alicuius ciuis. ⁊ filia hoſpitis circa eum repiatur. qui nō dū eam cognouit. et cogit p violentiā eam obſeruare. ⁊ ipe facit ꝓmiſſum ꝙ eam velit obſeruare. ⁊ ſequēti die recederet ab ea. tūc querit vtruȝ ipſe ſit coactus eam obſeruare vel non. Ibi reſpondetur ꝙ ſi talis eſt coactus ad eam p violentiam et nō cognouit eam carnaliter poſt ꝓmiſſum. tūc nō tenetur redire ad eam ſiue eam obſeruare Sed illam puellā bene pt matrimonialiter ducere pater vel frater eius. vel ipe pt licite recedere cū diſpenſatione epi. Si aūt ipſam cognouit carnaliter poſt ꝓmiſſuȝ. tūc nullo mō poſſet ſeparari ab ea. ⁊ ſic tenet eam obſeruare. Itē ꝙ magis eſt. ſi ipe ſocius cognouiſſet filiā ciuis p violentiā anteqȝ pater veniſſet. ⁊ tūc poſtea per violentiam cogeret eam ducere. non ſtaret tunc matrimonium

¶ Secūdus caſus. ponat in caſu ꝙ pater et mater mutuo haberēt filios ⁊ poſtmodū eueniat ꝙ vn9 illoꝝ haberet cām ſepatōis. ſic ꝙ ſentētia diuortij diuulgat ꝯtra ābas pſonas. ⁊ ſi tūc poſtea ſecrete ſe carnaliter cognoſcerent ⁊ generarent filios ⁊ filias. tūc dubitatur an tūc filij eſſent participes paterne hereditatis. vel vtrū eſſent pueri legittimi. Rn̄det ꝙ nō. qꝛ pmi pueri fuerūt legittimi anteqȝ ſentētia diuorcij erat diuulgata. Si aūt vltra ſentētiā diuorcij remāſiſſent ⁊ generaſſent illi eſſent illegittimi. ⁊ ſic tūc ex ꝯſequēti nō debēt eē pticipes paterne hereditatis ¶ Terci9 caſus

ponaṫ in caſu ꝙ aliq̄s ſit diues. ſicut dr̄ factū fuiſſe de q̄dam rege francie q̄ cū ſua vxore generare pueros nō poterat tandem puer pulcre diſpōnis a mercatoribꝫ fuit adductꝰ. indumētis aureis ⁊ regalibꝫ indutꝰ. q̄ erat ſi-bi repn̄tatꝰ. ⁊ poſtmodū fecit vxorē ſuā iacere in puerperio dicēs eā pepe riſſe eūdē puerū. ⁊ ſi tūc iſte rex p̄ diuinā grām poſt octauū annū ſiue aliꝫ nouū filiū ⁊ legittimū obtineret tūc q̄riṫ vtꝝ pmꝰ cū ſcd̄o dꝫ eē p̄ticeps paterne hereditatis. Et ponaṫ ꝙ iſte p̄mus puer credat ſe eē filiū legitti mū. ſil'r volens habere p̄tē hereditatis. ⁊ nō ſepari ab hereditate. tūc q̄riṫ q̄d ſit faciēdū ¶ Ad hūc caſum dupl'r rn̄deṫ. nā q̄dā ſic dicūt ꝙ talis pu-er pmꝰ nō p̄t eē p̄ticeps paterne hereditatis. et ſi parētes h̄ admitterēt peccarēt mortal'r. ⁊ facerēt rapinā de ꝓprijs bonis. ⁊ hereditates ꝓprias fi lijs ſuis legittimis auferrēt. Ponaṫ ꝙ aliq̄ mulier duceret virū quē crede ret eē liberū q̄ tn̄ p̄us vxorē legittimā haberet. tūc queriṫ vtꝝ cū p̄ma de beat ꝯtrahere vel cū ſecūda. Ibi rn̄deṫ p̄ diſtinctōem. vel ḡ iſta mulier ſci uit virū iſtū habuiſſe aliā. vel nō. ſi ſciuit. tūc matrimonīū nō ſtabit nec eū obſeruare dꝫ. Si nō ſciuit hoc eſt dupl'r. vel ignorat ſimpl'r. vel p̄ illud tē pus interim ꝙ eū habuit. Si ſcd̄oº tūc p̄ma mortua dꝫ ea obſeruari. Si aūt p̄mo mō. ſcꝫ ꝙ ignorauit ſimpl'r qn̄ accepit eaꝫ et poſtea ſciuit ⁊ inſup illi ꝯmanſit. tūc nō p̄t eam ducere poſt mortē p̄me mulieris. ¶ Quartꝰ caſus eſt. ponaṫ in caſu ꝙ aliq̄s vir cū muliere aliq̄ diutius inuiceꝫ p̄man-ſiſſent. et poſtea vir vellet ſeparari ab ea. ⁊ ꝓponat corā iudice eam eſſe an cillā. et petit ſepari ab ea. tūc dubitaṫ vtrū illa ſit ſeparanda ab eo. Ibi re ſpondeṫ. ꝙ ſi talis cognouit eā carnal'r poſtꝙ̄ ip̄e iudex audiuit eē ancil-lam. tūc nō teneṫ ſeparari ab eo. Si aūt nō cognouiſſet eam carnal'r. ⁊ ip ſe ꝓbat eā eſſe ancillā corā iudice. tūcip̄e vir teneṫ reſtituere pecuniā quā cepit ꝓ dote. ⁊ ſic tūc ſepanṫ in noīe dn̄i ¶ Quintus caſus ponaṫ ꝙ aliq̄s diaconus hꝫ vxorē legittimā et ep̄s velit ſepare eū ab ea p̄ excōicatōnem et ille nihil aduertat ſuā excōicatōeꝫ. tūc q̄riṫ vtrū ep̄s debeat eū ꝯpellere ad hoc ꝙ eaꝫ dimittat. Rn̄deṫ ꝙ ſi talis voluerit tranſire ad ordines ſa-cros. tūc ip̄e licite p̄t eam dimittere. et tūc poſt eius laudabilē ꝯuerſatōeꝫ p̄t ꝓmoueri ad ſacros ordines iniūcta illi penitētia deſup. ¶ Sextus ca-ſus. ponaṫ ꝙ aliq̄s faciat ſibi deſponſari vnā puellā vel viduā ꝓpter pecu-niā vel diuitias. ita ꝙ iſte ſic vellet eā fraudulēter accipe. ⁊ hꝫ terrā in cal ceis ſiue in ocreis. ⁊ dicat interim ꝙ ego trāſeā ſup iſtā terrā ego ducā te in vxorē. denotādo terrā quā hꝫ in calceis ⁊ ambobꝫ ꝯſentiētibꝫ deponat terrā de calceis dicēs ſe nō ābulare ſup iſtā terrā quā denotauit. Tūc q̄-riṫ vtrū talis ſit ſeparandus ſiue nō. Et videṫ ꝙ ſic. q2 ibi mr̄imonīū fue rat ꝯtractū ꝯditōaliter. ex eo ꝙ ip̄e ꝓmiſit eam ducere interim ꝙ tranſi ret ſup iſtā terrā quā in calceis vel in ocreis haberet. ⁊ ḡ videṫ ꝙ ibi eſſet ſolutio ⁊ ſepatio. In oppoſitū eſt forma mr̄imonij. vbi dr̄. qd̄ deus ꝯiūxit hō nō ſepat niſi mors. Ibi rn̄deṫ ꝙ talis nō ſit ſeparandus ab ea. q2 ibi il la ꝯditio nō impedit mr̄imonīū. q2 eccl'ia nō iudicat de occultis. ſed ſolū de manifeſtis. ideo illa fallacia eā nō fallit ¶ Ultimꝰ caſus. ponaṫ ꝙ aliq̄s ducat vnā q̄ hꝫ ſtrictā vuluā vt eā nō p̄t cognoſcere carnal'r. ⁊ tn̄ iſta im pregneṫ. Et ponaṫ vlteriꝰ in caſu ꝙ aliq̄s cū vna ꝯtraxiſſet matrimonī-um ſed nōdum copula carnalis fuiſſet cōſequuta. ille vero exiſtens in bal-

neo ſemē virile emitteret. puella aūt ſibi deſpōſata ad eundē locū veniret et ſicut narrat ꝯmētator ⁊ Albtus in ſecretis mulieꝝ. tūc ponat᷑ vlteri⁹ ꝙ matrix illius ꝯtrahat ſemē. vir vero eius vidēs puellā ab eo incognitā eſſe impregnatā nō volēs eā ducere dicens eā cū alio viro eſſe fornicatam tūc querit᷑ quid ſit faciendū in tali caſu. Ibi rńdetur breuiter ſtāte melio-ri correctione ſi puella pt habere firmū teſtimoniū ꝑ naturales phos et ꝑ alios viros idoneos circa hanc materiā ꝙ impregnata ſit a ſemine illius ipſe tenet᷑ eā ducere. Sed ſi ſecus fuerit non tenetur

.i. duas vxores mrimonialit᷑ .i. aliqs

Si duxit binas mulieres legittime quis

virū relinquat sᶜ tu iudex .i. cogere .ſ. quā duxit

Hunc vt dimittat debes arcere ſecundam

sᶜ mulierē mulier copulata fuerit sᶜ viris .ſ. ꝙ dimittat ſcdm

Hanc. econuerſo ſi nupſerit illa duobus

.i. deme .i. impediētes pmū cōtractū

Excipe legittimos caſus interuenientes

sᶜ in exēplo sᶜ mulier .i. tua ꝯſanguinea fortaſſis

Ut ſi prima tua ſit neptis vel tua forte

.i. tua amica ꝑ vl' pma mulier sᶜ ꝑ baptiſmū vl' ꝯfirmatōem

Affinis. vt ſoror hec ſit tua ſpiritualis

¶ Hic ſupaddit alios caſus dicēs ꝙ ſi aliqs haberet vxorē legittimā ille nō debet ducere aliā. Si aūt ducit aliā tunc ipe dꝫ cogi ad hoc vt redeat ad pmā hoc eſt tm̄ dicere. Si aliqs vir ſumeret duas vxores ad thoꝝ le-gittimū. tūc ſacerdos debꝫ virū cogere mediāte iure vt dimittat ſecundā mulierē ⁊ maneat cū pma. Et hoc ꝯuertit᷑ ſic. ſi aliq̄ mulier haberet duos viros ſiue duceret duos viros ad thoꝝ legittimū. tūc ſacerdos dꝫ eā coge re mediāte iure vt dimittat ſcdm virū ⁊ maneat circa pmū. ⁊ h̄ eſt verū ſi cā legittima nō adeſſet. qꝛ ſi vir haberet duas vxores ⁊ illi poſtmoduꝫ de-clararet᷑ ꝙ pma mulier eſſet de affinitate viri ⁊ infra q̄rtū gradū. tūc ibi pt fieri ſeparatio. Et tūc manere dꝫ circa ſcdam mulierem

☞ Circa lrām notandū. ꝙ rō lr̄e ſm ſcm̄ Thomā eſt iſta. qꝛ quodāmō eſt cōtra ius naturale vnā pſonam habere plures cōiuges. Etiā eſt cōtra ius ſcriptū. pmū ptꝫ ſic. qꝛ finis matrimonij eſt ꝓlis generatio ⁊ ipius ad laudem dei educatio. mō q̄uis vnus vir poterit plures fecundare mulie-res. tū filij plurimaꝝ vxoꝝ non poſſunt ſimul bene educari ad laudem dei ꝓpter mulierum rixas. Sed tamē minus licet vnam mulierem plures vi-ros habere. quia plures viri nō fecundāt mulierem. ſed bene fecunditateꝫ impediunt. vt patet de publicanis mulieribus. Etiaꝫ ꝙ ſit ꝯtra ius ſcrip tum pꝫ ꝑ aplm dicentem. alligatus es vxori noli querere ſolutionē. ſed q̄ ducit ſecundam prima viuente petit ſolutionem prime mulieris vt cōſtat quoniam a prima recedit ⁊ ſecunde mulieri adheret

¶ Item matrimonium ſignificat vnionem chriſti cū eccleſia. ſed ſignum et ſignatum debent ſe cōformare et inuicem correſpondere. ſed hoc non facit vnio mulieris ⁊ duoꝝ virorum nec vnius viri et duarum mulierum quaſ

re potius non dicitur matrimonium

☞ Scdo eſt notandū. q ille caſus quez raymundus hic ponit ita firmi-
ter et ſtricte ligat q ſi paganus q haberet plures vxores cōuerteref ad fi-
dem. tunc deberet ſcrutari ꝛ interrogari ab eo quā ꝑus ſumpſiſſet ſive du
xiſſet. ꝛ illā tenef retinere. al's autem dimittere

☞ Tercio eſt notandū. q illud impedimentū qd autor hic tangit in lr̄a
eſt inter illos q hn̄t ꝯiuges viuētes. ꝛ iſtud impedimētū vocaf ligatōnis
Et dr̄ eſſe illud cū quis alteri cōiungif carnaliter ꝛ mr̄īmonialiter. ꝛ impe
dimentū ligatōis nō ſolū tenet qn̄ aliqs ꝯiungif alteri carnaliter ſequuta
copula carnali. ſed etiā tenet qn̄ aliqs coniungif alteri dūmodo interuenit
conſenſus de p̄ſenti. vt patet extra de ſponſa

☞ Quarto notandū. q cauſa ꝓpter quā vir poterit dimittere vxorē eſt
nimia ꝛ inordinata fornicatio. ꝛ cum ipſe dimittit eā nō poteſt aliā cogno
ſcere ſm̄ moderamē ꝑus viſum. ꝛ ſi tunc vxor ab eo nō eſt carnaliter cog
nita ꝛ alium virū admittit. adultera eſt. quia verum matrimoniū ē inter
illos. licet ibi carnalis copula non ſit ſequuta

☞ Ultimo nota. ꝛ ponaf caſus q tempore nocturnali veniat vnus fur
ad hoſpicium vnius qui habet pulcram vxorem ꝛ volens intrare a marito
audiatur qui ſurgens quaſi credat talē extra domū circūquaqꝫ ambulan-
tem. ꝛ tunc fur intrat ꝑ oſtium accedens vxorē ſub illiꝰ verbis ipam ſuba
gitādo quo facto recipiat veſtimēta aliqua ꝛ recedat. Et marito reueniē
re ad vxorem volens eā ꝯſolari. ꝛ nunc ipa reſpōdet dicens tu apud me
fuiſti hic ꝛ me ſubagitaſti ꝛ cognouiſti carnaliter. Tunc dubitaf ex q au-
diuit ipam eſſe cognitā a fure vtrum ipſa ſit tenenda ꝓ adultera. ꝛ vtruꝫ
ipſa ſit ſepanda ab eo. Rn̄detur q nō. ex quo ipa credidit furē fore maritū
eius. et fuit decepta ꝑ verba furis. tunc nō eſt ab eo ſepanda. Si aūt furē
nouiſſet nō fore maritū eius ꝛ fornicationē cuꝫ eo commiſiſſet. tunc eſſet
adultera et ſeparanda ab eo

i. vxor ꝑ leprā i. vitas vxorē leproſam

Si tua ſit coniunx infecta licet fugias hanc

i. accipe i. nō potes vxorē. i. quſqꝫ

Ducere non debes aliam. donec moriatur

reqrit ꝓuideas mulieri i. nutrimēta

Ipſa fides q vult des corporis huic alimenta

valeas caſte viuas ſ. potes abſtinere ſ. mulier leproſa

Si potes abſtineas. ſi non. eadem tibi carnis

i. tribuat i. trāſgreſſor legitti thori. i. ſi aliā mulierē ꝯgnoueris

Debita perſoluet vel adulter eris aliunde

i. ꝑuef mēbro virili i. dimittat virū

Si vir caſtretur ſua nunqꝫ deſerat illum

ſ. relinquat mulierē i. illa ſuſtineat defectū

Femina. nec vir eam. quocunqꝫ modo patiatur

¶ Hic magiſter ponit aliū caſum de matrimonio dicens ſi tua mulier eēt
infecta cuꝫ aliquo veneno vel cum aliqua infirmitate vel cum lepra. tunc

ꝓpter illā cauſam matrimoniū poteſt diſſolui ꝛ ſepari. ꝛ poſt ſeparationem et diſſolutōem vir nō debet ſumere aliā vxorem niſi ipſa ſit mortua. ꝛ ſi ipſa eſt indigens et egena tunc vir tenetur ei ꝓcurare et dare nutrimentum corpis. Tūc ibi (Si potes abſtineas) vult tantū ſi maſculus poteſt tunc debet cōtinenter viuere. vel ſi vtiq; velit coire tunc noſcat vxorē leproſam ſiue infectam ne aliunde adulterium cōmittat. Tunc ibi (ſi vir caſtret.) magiſter ponit documentū aliud ſiue aliuꝫ caſum dicens. ſi vir ꝑuaretur mēbris ſexionalibus ſiue genitalibus quocūq; modo hoc fieret. tunc ipſa mulier nō debet eum ꝓpter hoc deſerere. ꝛ econuerſo ſi mulier occuparet apoſtematibꝫ vel alijs infirmitatibꝫ per tres vel per ſex annos vel plures. tunc ꝓpterea vir non deberet mulierem derelinquere.

☞ Circa lrām nota. Ex quo vir ꝛ vxor ſunt vna caro et cū hoc aīo debent inuicē cōmorari. Et ſi vir tūc nō pt habere abſtinentiā carnis. vnde tūc debet poſtulare debitū carnis ex quo ipſa eſſet infecta cū aliq̄ veneno vel cū aliqua infirmitate vt lr̄a dt. ꝛ ſic erit dubiū an ipē debet poſtulare iura cōiugalia ab ipa vxore infecta an ab aliena. nō primū. qꝛ ſeparatio eſt facta etiā nō ſcdm. qꝛ ſi al's faceret fieret adulter. Ibi rn̄detur ſm textum. ꝙ mulier leproſa ſiue veneno infecta debet ei pſoluere debitum thori ne fiat adulter. Et hoc eſt verum ſi ipē vir nullatenus pt coitu carere.

☞ Scd̄o eſt notandū. magiſter in lr̄a ponit duos caſus. primū de lepra ſcdm de caſtratione ſiue de inabilitatione. ꝛ ambo debēt intelligi dūmodo accederēt poſt copulā carnalē. qꝛ aū copulā carnalē tam lepra q̄ȝ caſtratio impedit matrimoniū cōtrahendū ꝛ dirimit contractū.

☞ Item notandū ſm ſanctū Thomā. ꝯiunx infecta lepra poſt copulaꝫ carnalē licet tenet viro reddere iura cōiugalia. non aūt tenet viro cohabitare. qꝛ nō tam cito inficit quis ex coitu ſicut ex frequēti cohabitatōe Si aūt alter cōiugum poſſet abſtinere melius eſſet qꝛ vt ſic poſſent generari pueri leproſi vel ipē vir etiā qn̄q; poſſet infici ab ipa muliere. vt dt lr̄a. ꝛ ḡ ſi potes abſtineas. Item filij debēt manere cum ſano ne inficiantur Et dt littera (Ducere non debes aliā) ꝛ ibi innuit tantū ꝙ lepra non eſt impedimentū impediens matrimoniū cōtractum

☞ Tercio eſt notandū. ꝙ ſpōſalia lepra ſuꝑueniente licite poſſunt diſrūpi ꝛ ſolui. ꝛ ſanus ad copulam maritalem cōſumendā cōpelli nō debet. vt patet de cōiugio leproſoꝝ. capitulo vltimo

☞ Quarto notandū ꝙ vir ſanus mulieri leproſe de neceſſarijs ꝓuidere dꝫ. vt eſt de victu ꝛ veſtitu. ꝛ licet iſti ſunt ſeparati ab inuicē ꝓpter hoc ne alter ab altero inficiat. tū quo ad eoꝝ bona q̄ poſſident ſeparari nō poſſunt

☞ Quinto nota. Ex lr̄a habet ꝙ ipē vir poſt copulā carnaleꝫ ſi fiat impotens qui ꝑus fuit potens tunc mulier nō debet eum relinquere ꝓpter hoc. et cōſimiliter ecōuerſo. Si ipſa mulier poſtq̄ȝ eſt cognita a viro fiat īpotēs et ei inepta tūc ipſe vir ꝓpter hoc nō debet eā dimittere. Rō illius eſt talis qꝛ matrimoniū eſt vinculum indiſſolubile quod ſtabit per totam vitā cōiugatorum. non interueniente adulterio

☞ Ultimo eſt notandum. ꝙ cōſilium eſt vt iſte qui eſt magis aptus ad coitum cōtinenter viuat ne fiat adulter. Omis eni ille adulter eſt qui cognoſcit aliam mulierem a ſua legittima vxor

s^e^ mulier p̄ma i articl'o mortis simplici fornicatōe. i. defloraſti
Si ſit in extremis quam ſimpliciter violaſti
p̄miſſionē .i. ɔtrahere .i. ceſſante
Atqꝫ fidem dederis. hanc ducere velle fugato
.i. infirmitate mulierē .i. de tali p̄iurio
Morbo. ſi ducis aliam. periurus es inde
penitētiā habeas .i. cōtractū .i. diſſoluo ħ ē cū 2^a^ muliere dꝫ manere
Digne peniteas pactum non ſoluo ſecundum
s^e^ carnalit̄ s^e^ cōcubina
Poſt iuramentum. niſi cognita ſit tibi prima
s^e^ manifeſte .i. deſpōſare mulierē ſic dictā
Si mihi iuraſti ꝙ velles ducere bertam
.i. deſpōſes ſic dictā .i. matrimoniū s^e^ cū ſcd̄a
Et ducas agatham. cōtractus tunc ſtabit. et tu
.i. ꝙ falſe iuraſti .i. cū tormētis
Q' male iuraſti debes exoluere penis
mulierē s^e^ vir s^e^ vxor s^e^ mulier inuit⁹
Quam tu duxiſti tua non erit illa. coactus
s^e^ mulier s^e^ vxor s^e^ mulierē .i. volūtarie .i. reueniſti
Hec eadem tua ſit ad eam ſi ſponte rediſti
s^e^ mulier .i. ɔſenſuꝫ p̄bꝫ s^e^ vir s^e^ mulieri ɔſent⁊ s^e^ alteri viro
Si tibi conſentit. nec tu ſibi. nubere nulli
mulieri .i. licitū ē .i. donec mortu⁹ es .i. nō inhibet
Huic licet vſqꝫ tuam poſt mortem. non prohibet lex
s^e^ virū s^e^ mulierē s^e^ iducēdo aliā vxorē
Ducere te reliquam. nec cogere te valet illud
s^e^ mulierē .i. pecunias
Q' ſi duxiſti. quia promiſi tibi nummos
s^e^ nūmos s^e^ tibi viro .i. iſta defraudatio
Et nullos dederim non ſeparat iſte dolus nos

¶ Hic magiſter ſupaddit alios caſus de matrimonio dicēs. ſi aliqs habe‑ret cōcubinā quā ſumpſiſſet per verba de futuro ⁊ cū iuramento. ⁊ ſi tunc illa incurreret infirmitatem ⁊ egrotaretur longa infirmitate ſi ſupuixerit et priſtine ſanitati fuerit reſtituta. et talis duceret aliam. tunc ille factus eſt periurus. ſed tamē cum ſecunda muliere manere debet. ⁊ debet agere penitentiā de p̄iurio. ⁊ hoc eſt verum ſi primā concubinam poſt iuramentum carnaliter non cognouit. Quia ſi ſic. tunc tenetur redire ad primā ⁊ dimittere ſecundam. Tunc ibi (Si mihi iuraſti.) vult ſi aliqs iurauit ſu‑mere bertā ad thorꝫ legittimū ⁊ ſumeret eius ſororē. videlꝫ agathā. tunc illud matrimoniū ſtabit cū agatha ⁊ ipſe tenet̄ ſatiſfacere iuramēto cū pe‑nitētia. et hoc eſt verū eo ſciēte ꝙ ſumpſit agathā. Tūc ibi (Quā tu duxi‑ſti) ſupaddit aliū caſum dicēs. ſi aliqs duceret vxorē coacte. tūc non tenet̄

eam obſeruare ſi poſtea nõ adhibeat ↄſenſum nec copula carnalis ibi ad-hibeť. ꝛ ſi ita euenerit ꝙ mulier ↄſentiret viro ꝛ vir nõ cõſentiret mulieri. tũc mulier nõ pt ducere aliũ virũ ꝓpter eius ↄſenſum. ſed vir bñ pt duce re aliã vxorẽ. qꝛ non fecit ↄſenſum licet coactus fuerat. Tunc ibi(Si me duxiſti)ponit vnã doctrinã dicẽs. ſi qs ſumeret vxorẽ ꝓpter pecuniã et di uitias. ꝛ crederet mulierẽ habere multos nummos vel ꝙ mulier dicat. ſu mas me ego tibi dabo centũ marcas vľ mille. iſte aũt credẽs iſtis verbis ſumit eam legittime in facie eccľie. poſt hoc aũt vir poſtulãs nũmos inue niens crumenã vacuã an tũc matrimoniũ poſſit reuocare. Rñdet littera ꝙ non. quia ille dolus non ſeparat matrimoniũ

☞ Circa lrãm nota. piurus dꝛ ille q̃ frangit eius ꝓpriũ iuramentũ. et ſic ille q̃ iurauit ducere ꝓmã et ſumpſit aliã a ꝓma. factus eſt piurus. vt lr̃a ꝓtendit. ꝛ ſi ↄtraheret ſcđam ꝑ ſpõſalia. ꝓma adhuc decũbente. ꝛ alia ime diate moreretť anteq̃ eã noſceret carnaliť. ꝛ ꝓma viuẽte eã ſumeret tũc ſatiſ faceret iuramẽto. ſed nõ intentõi. qꝛ iurauit eã ſumere. ꝛ hoc fecit. ſed intẽ debat ſcđam ſumere ſi vixiſſet. ꝛ ꝑ hoc nõ ſatiſfecit

☞ Scđo notandũ ꝙ ſi aliq̃s vir ↄtrahit ſpõſalia de futuro cũ cõcubina ſua iã laborãte in extremis addẽdo iuramentũ. ita ꝙ ꝑ illud iuramentuꝫ ipſa cognita reducit reliquã tũc dꝛ piurus. ꝛ dꝫ manere cũ ſecũda. ꝛ illud etiã pretendit cum dicit. Si ſit in extremis

☞ Tercio notandũ. dt lr̃a(Pactũ nõ ſolue ſcđm) Rõ illi⁹ lr̃e eſt iſta. qꝛ cũ ſcđa muliere ↄſummatũ eſt mr̃imoniũ ꝛ ad ſuã ꝑfectõem redactum. ſed cũ ꝓma qñ nondũ ſubſecuta eſt copula carnalis. nondũ ↄſummatũ eſt ma trimoniũ. ſed ſolũ facta ſunt ſpõſalia. ſꝫ ſi aliquã cognouiſſꝫ carnaliter. tũc matrimoniũ primũ eſſet cõſummatũ ꝛ ꝑfectũ. ſed ſecundũ nullũ eſt. ergo dicit in textu Poſt iuramentum

☞ Quarto notandũ ibi Si mihi iuraſti. qꝛ ſi aliq̃s ↄtrahit ꝑ verba de futuro ſpõſalia cũ aliq̃ virgine vel muliere addito iuramẽto. ꝛ deiñ ↄmit-tit matrimoniũ cũ reliq̃ nõ obſtãte illo iuramẽto ipe dꝫ manere cũ ſecun-da. ꝛ hoc pꝫ hic in lr̃a ꝛ in decretalibꝫ caplo de ſponſalibꝫ. ſed ſi in vtraqꝫ cõtraxit ꝑ ꝟba de futuro. tũc debet cũ ꝓma ſtare ꝓpter euidentiã ne agat periuriũ. ſed ſi iſte iurat ꝓme mulieri vel alteri ad manus ſiue ꝓma ſit cog nita ſiue non tunc tenetur eam ſumere

☞ Quinto notandũ. ꝙ ſicut iura ꝓclamãt tũc intrãs mr̃imoniũ dꝫ hoc facere libere ꝛ bona volũtate Vñ ſi aliq̃s fuerit coact⁹ ſine ꝓprio ↄſenſu. tũc matrimoniũ nõ hꝫ locũ. vñ ſagaces ſacerdotes hãc regulã teneñť ſcire ſic ꝙ qñ ſponſus ꝛ ſponſa venũt ad domũ dei ꝛ petũt copulari tũc ſacerdos cũ magna ſollicitudine dꝫ interrogare ſi ſpõtanee ꝛ ex cõſenſu ꝓprio velint matrimoniuꝫ intrare. imo etiã dꝫ interrogare ſi vera dilectio ſit inter eos. qꝛ ſi illa inueniañť in eis tũc fiat copulatio matrimonij in noĩe dñi. Sed ſi ſacerdos poſſet cognoſcere ꝙ alter illoꝝ de ꝓprio ↄſenſu mr̃imoniũ non in traret ſed coactus tũc non ſunt copulãdi ne poſtea fieret irreuerẽtia ſacra mento vel aliud incõueniẽs ſequereť. ſcꝫ ꝙ vnus aliã relinqueret. Vñ ſi ali-q̃s eſſet coact⁹ ad mulierẽ ꝛ maneret cũ ea ꝑ dimidiũ annũ et copula car-nalis nõ ſubſequereť in illo tpe nec adhibeat cõſenſum volũtatis ad eam. Tũc vir nõ teneť eã tenere ꝓpter mutuã ꝛ diuturnã cohabitationem

☞ Sexto notandū ibi. Si me duxiſti. diceret qs tūc. tamē iura dicūt ꝙ fraus ⁊ dol⁹ puniri dēt. ſ; hui⁹ oppoſitū videt̄ hic in h̄ caſu. Rūdet̄ ꝙ talis dolus nō punit̄ a iure. iō q: iſte vir etiā ꝗdāmmō doloſe ⁊ ꝑter finis debiti mr̄imonij intentōem ꝯtraxit mr̄imoniū. n. ā magis ꝓpter pecunias ⁊ diuitias quā ꝓpter ꝓlificatōem ꝯtraxit. Scd̄o iō iūs nō punit illū dolu; ne maleficis daret viā ⁊ occaſionē repudiādi ſuas vxores. vl̄ q: facilit̄ alios poſſet allegare in hui⁹ dolo. Etiā ille dol⁹ nō ſufficit tollere eēntialia illi⁹ matrimonij ſicut facit erro: ꝯditiōis vel pſone. q: iſta duo impedimenta tollunt cōſenſum. ſed cū iſto dolo de quo loq̄tur lr̄a ſtat bn̄ ꝯſenſus

☞ Ultimo nota. dcīn eſt ſup̄ in lr̄a (Si mihi iuraſti) Rō hui⁹ lr̄e ē. ꝗa mr̄imoniū fundat̄ in cōtractu determīato. ſed iurās nullā velle ducere niſi bertā facit ꝯtractū indetermīatū. eo ꝙ plures vocant̄ hoc noīe berta. Si ḡ iſte certe ⁊ determīate cōtraxit cū agatha tūc ſtabit ille ꝯtract⁹ indiſſolubilit̄. Itē rō illi⁹ lr̄e videl; (quā tu duxiſti) eſt iſte. q: cōſenſus liber ē de eēntia mr̄imonij. ⁊ h; ſe ꝗdāmmō ſicut forma eēntialis ipius matrimonij Et ſm ph̄m. forma eſt q̄ dat eſſe rei. iōq; deficiēte forma rei tunc nihil fit. ergo deficiēte cōſenſu alterius pſone cōtrahentiū q̄tum ad illam pſona; nō erit matrimoniū. Si aūt altera pſona cōtrahentiū cōſentit q̄tum ad illā erit matrimoniū. vt dt̄ lr̄a. ḡ ſubdit ꝙ etiā talis pſona nō poteſt nubere alteri non obſtante ꝙ altera pſona alteri nubat

.i. iuramēto ꝯfirmās ſc mr̄imoniū iuramētū

Si iuras nolle mulierem ducere. poſt hoc

ſpc mulierē ſpc tu

Contrahis. iſte manet contractus. confitearis

.i. falſum iuramentū ꝯmiſiſti

Qꝫ male iuraſti domino facias ſatis inde

ſpc tu ſpc pctā

Si ſemel abſtineas peccata. lapſus in iſta

ſpc pctā .i. reiterare ſpc dcā

Non iuras eadem non perpetrare. ſed hec te

intelligere .i. iuramētū feceris

Scire volo quotiens iuraueris. hoc totiens tu

ſpc ꝑpetraris .i. pn̄am .i. ſuſtinere

Pro iuramentis penas abſoluere debes

¶ Hic mgr̄ ſubdit alios caſus de mr̄imonio dicēs, ſi aliq̄s iurauerit nolle ſumere vxorē. ⁊ iuramēto facto ⁊ aliq̄ tp̄e elapſo ſumpſerit vxorē an tūc iuramētū ipediat ꝯtractū. Rūdet lr̄a ꝙ nō. q: cōtract⁹ ille ſtabit. ſ; ipe d; ſatiſfacere deo ꝓ iuramēto qd̄ fecit. Tūc ibi (Si ſemel) auto: ponit aliū caſum p modū doctrine volēs ſi aliq̄s abiurauerit pctā ſemel ꝯmiſſa nunq̄; velle facere. ⁊ ſi tūc ille relabit̄ in eadē pctā tūc nūq̄; ampli⁹ d; iurare ſe nolle cōmittere talia pctā. imo puniēdus eſt q̄tiēs ampli⁹ ꝯmiſerit iuramentu;

☞ Circa lrām nota. ꝙ mgr̄ h̄ tāgit aliud ipedimentū impediēs mr̄imoniū ꝯtrahendū ⁊ dirimēs ꝯtractū qd̄ vocat̄ erro: fortune. ſed tn̄ illud nō ſufficit ipedire mr̄imoniū ꝯ̄hendū ⁊ dirimere ꝯtractū. ſ; bn̄ erro: cōditōis.

☞ Scđo nota. circa iſtũ caſum p̄mũ ſi iuramentũ ⁊ votũ eſſent ſolēnia tũc hoc iuramentũ impedit matrimoniũ ꝯtrahendũ. de q̄ iuramēto ſolēniter dcm̄ eſt ſup̄. vt ſi aliqs ꝓmoueref ad ordinē diaconatus vl' ſubdiaconatus tũc facit iuramētũ ſolēne. ⁊ ſi tũc ille ꝯtrahit mr̄imoniũ. tũc tale iuramentũ et votũ ſolēne impediũt mr̄imoniũ ꝯtrahendũ ⁊ dirimũt ꝯtractũ. ḡ lr̄a autoris dz intelligi de ſimplici iuramento ⁊ non ſolemni

☞ Tercio notandũ. ꝙ ſi aliqs abiurat pctā p̄us ꝯmiſſa ⁊ poſtea relabit' in eadē pctā tũc ipē teneť dupl'r penitere. nā teneť penitere primo de iuramēto. ſcđo de pctō iterato ꝯmiſſo q̄tieſcunq3 illud animō fecerit

☞ Quarto no. Aliq̄ eſtimāt ꝙ pctā ſemel ꝯmiſſa ⁊ cōfeſſa ſi ſcđario eadē pctā pagereneť ꝙ tũc illa pctā reuiuiſcerēt q̄ quondā viua fuerũt. ſ3 alij dicũt ꝙ pctā ſemel ꝯmiſſa ⁊ ꝯtritōe deplācta nō reuiuiſcũt ſi iterato ꝯmittunť. q2 illoꝝ dñs nũq3 recordabiť. nec etiā vnũ pctm̄ debz qs bis cōfiteri ſaltē ſi ꝯfiteať alicui q̄ hz auctoritatē abſoluēdi. q2 al's diuideret ꝯfeſſionez et ſic tunc cōcurrerent diuidētia circa ſacramentũ quod non debet fieri

☞ Quinto notādũ. ſm ſcm̄ Tho. ⁊ ſm hoſtienſem qñ qs iurat iuramentũ generale ⁊ nō obligat ſe ad ſpēale tũc generalitas ꝯfuſionē ⁊ obſcuritatē parit. ſi ḡ ꝯtingit euenire caſum inopinatũ de q̄ ſi qs cogitaſſet cũ iuramentũ fecit nullo mō feciſſ3. nō teneť hoc iuramentũ adimplere. ⁊ ergo dr in lr̄a (Si iuras nolle ⁊c.) Alia cauſa eiuſdē littere eſt. quia iuramentũ quo quis iurat non velle ducere vxorē non ligat ambas pſonas. ſed ſolũ iurātem. ergo ſi duxit mulierem amplius nō ſolũ ſui eſt iuris. ſed etiā mulieris quia teneť ſatiſfacere iuri eo ꝙ hz mulierē videlz pmanendo cũ ipa ⁊ reddere ei debitũ carnis cũ petit. ſed exigere debitũ carnis ab ipa ſine peccato nō pt. ❡ Sed diceres. nunqd tale iuramentũ impedit matrimonium cōtrahendũ. Et videť ꝙ ſic. q2 om̄e iuramentũ qđ ſine periculo pt adimpleri nō dz irritari ſed magis pfici. ſed q2 tale iuramentũ ſine periculo aīe pt adimpleri imo etiā in ſalutē aīe. eo ꝙ nō impedit hoiem ꝗ̄tum ad celeſtia regna. igitur iſtud moderandũ eſt iuxta predicta

ſc vxori ſc tu vir .i. nō velle
Legittime coitum ſi iuras reddere nolle
.i. qñ ſc a te
Cum petit hunc dico quod iuraſti nihil eſſe
ſpc a te ꝑpetrato i. ꝯſenſum adhibuerit
Huic iuramento ſi non conſenſerit ipſa
.i. expoſtulare ſpc viro .i. ꝯiugalia
Ducere non tibi do conſortia carnis ab illa
ſpc mulieris ſpc viro ſpc mulierē
Huius poſt mortem. tibi ducere non licet vllam
ꝯmittis .i. in tpe interdicto .i. diminuā
Si facis in banno contractum non reuocabo
i. corrigere debes .i. p9 tps interdcm̄
.Corrige poſt bannum te conſilio ſapientum.

❡ Hic mgr̄ ſupaddit duo documēta dicēs ſi vir fecit votũ cōtinentie in-

thoro legittimo. muliere nõ ꝯſentiẽte. ⁊ ſi mulier poſtulare vellet debitū carnis dicẽs ſe nõ poſſe carere tūc licet fecit iuramentū ꝯtinẽtie tñ dꝫ ſolvere debitū mulieri. Si aūt mulier fecit ꝯſenſum ad votū ꝑdictū ſeu iuramentū. tūc vir nõ teneť ꝑſoluere debitū carnis. qꝛ tūc ħ factū eſt in voluntate amboꝝ. Et ſi ille idẽ vir q̄ iā feciſſet votū viueret donec mulier moreretur. tūc nunq̄ꝫ poſt mortẽ illiꝰ mulierꝭ deberet aliā cognoſcere carnaliť nec deberet aliā ducere m̄rimonialiť ¶ Deīn mgr̄ ſubdit ſcd̄m documẽtū dicẽs. ꝙ ſi aliq̄s ꝯtraheret m̄rimoniū qñ eſſent interdicta eccl'iaꝝ. tūc hoc matrimoniū ſtabit ſed lugẽda ſunt ꝑctā eo ꝙ ipe fecit ꝯtra mandatū eccl'ie. ⁊ iō debet viuere ſm̄ conſiliū ſapientū viroꝝ ⁊ ſui cõfeſſoris

☞ Circa lrām nota. ꝙ qñ aliq̄ mulier nõ p̄t ꝯtinẽter viuere tūc iuramẽtū eſt illicitū ⁊ nõ dꝫ tūc iurare ꝯtinentiā vite ne maius periculum ſibi incurrat. Sil'r dd̄m ꝙ vir nõ dꝫ continentiā vite vouere cum ſit ſe habere vxorem que cõtinenter viuere non poteſt

☞ Scd̄o notandū. licet nõ eſt licitū ꝙ aliq̄s iuret nolle reddere debitū carnis ꝓprie vxori ſue. eo ꝙ teneť ei reddere q̄tiens ipe vir fuerit petitus a muliere. ſed tñ cū timore dei. vñ t̄pibus ſacris cū hoīes debẽt cõicare vel paſcha celebrare tūc ad minꝰ vir ꝑ q̄tuor vel ſex dies a ꝓpria vxore dꝫ abſtinere. ⁊ illud iuramentū intelligendū eſt nõ eſſe licitū qñ vxor nõ ꝯſentit viro. poteſt tñ vir ex cõſenſu ſue vxoris ꝯtinenter viuere

☞ Tercio nota. ꝙ ſi aliq̄s iurat tenere votū ꝯtinẽtie ita ꝙ poſt mortẽ legittime vxoris nunq̄ꝫ aliā velit ducere vxorẽ. tūc illud eſt ſuandū. ⁊ ſic tūc poſt mortẽ mulieris teneť ꝯtinẽter viuere. ſed ſi aliq̄s malicioſe eaꝫ obiurat ⁊ odioſe tūc iſtā penā ꝓ dolo ⁊ fraude habere debet ꝙ ipſa viuẽte nõ habet illius poſſe ad debitum carnis exigendum

☞ Quarto notandū ꝙ interdictū ab eccl'ia ꝑ tres dies impedit matrimoniū cõtrahendū ſed non dirimit contractum

☞ Quinto notandū. lr̄a dt. (Si ſis in bāno.) ibi mgr̄ ꝑ hoc innuit ꝙ q̄dā ſunt t̄pa in q̄b; inhibeť ꝙ nõ dꝫ fieri matrimoniū. vt eſt t̄ps aduentus dñi. ⁊ ſic de alijs de q̄b; patuit ſup̄. vñ iſtis ſacris t̄pibus cõtrahi poſſunt ſpõſalia ⁊ etiā matrimoniū quod ſolū ꝯſenſu cõtrahiť. ſed ꝯtractio vxoris ad ſolẽnitates nuptiarum prohibetur

☞ Sexto no. ꝙ in ꝓpoſito ꝑ bānū p̄t intelligi ſnīa excõicatiõis. qꝛ ipi excõicato oīa ſacrā deneganť vt infra patebit. ſꝫ tñ excõicatus ſi ꝯtrahit matrimoniū cū aliq̄ muliere vel v̄gine ille ꝯtractꝰ ſtabit ſꝫ p̄niam agere dꝫ ꝓ inobediẽtia eccl'ie.

☞ Ultio no. Rõ huiꝰ lr̄e eſt. qꝛ oẽ iuramẽtū ſicut et votū p̄ſupponiť poſſibilitatẽ. ſꝫ qꝛ ſm̄ ap'lm. vir q̄ ad redditiõem debiti carnis nõ ē ſui iuris ſꝫ vxoris ⁊ econuerſo. ſꝫ qꝛ ſm̄ iuriſtas nullꝰ ꝑ iuramẽtū ſuū dꝫ alteri facere p̄iudiciū. igiť nec vir p̄t iurare caſtitatẽ ſine cõſenſu mulieris. Si aūt mulier ꝯſentiret iuramẽtū ſtaret. et tūc deberẽt mutuo viuere ſicut frať cū ſorore. vñ ſm̄ iura qñ vir iurat ſe nolle reddere debitū carnis ſeu iura ꝯiugalia. tūc ħ iuramẽtū ꝑdit ius exigẽdi debitū carnis. ſꝫ nõ ius reddẽdi. ex q̄ hoc nõ hꝫ in p̄tãte ſua. ſꝫ ē in p̄tãte ſue vxoris. etiaꝫ ꝑdit ius reducẽdi aliā vxorẽ poſt mortẽ illiꝰ. Rõ eſt. q̄a q̄ꝫtū in eo fuit tunc votū ꝯtinentie cõmiſit ⁊ vouit. ḡ teneť ſeruare inq̄ꝫtum meliꝰ p̄t. Credo tamen meliori iudicio interueniente. ⁊ de diſcuſſione fortiori. ſi aliq̄s ab-

iuraret reddere debitũ carnis vni certe ⁊ legittime vxori ꝙ ꝑ iſtã ꝯiura-
tionẽ nõ ꝑdit ius ducendi aliã vxorẽ ꝑma mortua.nec etiã ꝑdit ius exigẽ-
di debitũ carnis ab iſta ſcd̃a muliere.cũ ſic ſimplr̃ nõ ꝓmiſit continentiã.
Sed ſi lr̃a intelligeret̃.ꝙ ſi aliq̃s abiuraret coire cũ muliere ſimplr̃ ⁊ vlti-
ter.tunc lr̃a ſtaret in veritate ſimplr̃.¶ Tunc ibi (Corrige poſt bannũ)
Vñ ꝯſiliandũ eſt talibꝫ ꝙ faciant penitentiã de illo qđ fecerunt ꝯtra ſta-
tutũ eccleſie ⁊ ꝙ ſcandalizauerũt ita eccleſiã. Vñ ꝑdicte ꝑſone ita clãde-
ſtine matrimoniũ ꝯtrahẽtes,magno ſe ſupponũt periculo.nã poſſꝫ alter
alterã dimittere ⁊ de facto cũ alia ꝯtrahere.et ſic in adulterio manere.qꝛ
ꝑmũ matrimoniũ probare nõ poteſt.ꝓpter defectum teſtium.ergo dicit
in textu (corrige poſt bannum)

s^c vel virgo.
Si beggina deum ſponſum preelegerit.atqꝫ
s^c voti capillos s^c ꝟgo
In ſignum crines preſciderit. iſta marito
.i.tale matrimoniũ nõ p̃t reuocari
Si nubit.nupta maneat.ſed peniteat ꝙ
.i.caſſauit.s^c ꝯtinẽtie ꝯtrahere matrimoniũ
Infregit votum.prohibetur nubere talis
s^c talis ꝟgo .i.ſi ꝯtraxit nõ p̃t reuocare
Ne nubat prohibe.nuptam noli reuocare
s^c viro.i.copulata.i.ꝟgo nõ hñs ãnos pubertatꝫ
Impubes ſi ſit tibi deſponſata puella
ãnihilat hãc deſpõſatõem .i.duodecim annoꝝ
Irritat hoc factum ſi vult.cum ſit duodena
copula carnalis .i.ãnceſſerit
Carnis amicicia ſi non preceſſerit vlla
marito nõ ꝯſentiẽte copula carnalis
Inuito ſponſo ſi non cõmixtio carnis
tal^s puella m̃rimoniũ. s^c vir
Interierat.poteſt clauſtrari.contrahit iſte
s^c muliere.s^c nubere.s^c puelle.s^c clauſtrũ
Cum reliqua ſi vult.huic non exire licebit
exire s^c ꝟgo copulari.
Hoc licet ipſa velit nec deinceps nubere cuiqꝫ

¶ Hic autor ſubiũgit alia documẽta de matrimonio dicens.ſi aliq̃ vir-
go eligeret deũ in ſponſum.⁊ in ſignũ illiꝰ ꝑſcindat crines ſuos.ita ꝙ fiat
ſeculo difformis.tũc ipa nũqꝫ ꝑſumat legittimari.⁊ ſi poſtmodũ legitti-
mat̃ vel nubit.tunc oportꝫ eã manere nuptã.ſꝫ dꝫ penitẽtiã agere de tali
iuramẽto ſeu voto.ſꝫ matrimoniũ reuocari nõ p̃t. Deinde ſubiũgit aliđ
documẽtũ dicẽs.Si aliq̃ puella tenera ⁊ iuuenis deſponſaret̃ ãn annos
pubertatis.tunc poſtq̃ ipa venerit ad annos diſcretõnis ſeu pubertatis
poteſt reuocare illa ſponſalia.id eſt matrimoniũ ꝯtractum.et hoc eſt veꝝ

ſi copula carnalis inter eos nō eſt ſequuta et ipa pt clauſtrari ſine velle ſponſi. et ſi ſponſus poſtularet eā de clauſtro non dʒ exire ad eū cū illo cō morando. nec ipa poſtmodū debet nubere alteri viro.

☞ Circa lrām notandū ꝙ hoc qđ autor intendit in lr̄a eſt intelligēdū de voto ſimplici. qꝛ hoc īpedit matrimoniū ꝯtrahendū. ſʒ nō dirimit contractū. vt lʒ aliq virgo vel puella in ſignū voti ꝯtinētie deponeret crines tn̄ depoſitio criniū nō ſolēnizat votū. Et lʒ dictū ſit q̄lr votū ſolēnizet tn̄ ad matrimoniū dirimendū ſufficit votū ſolēne qđ ſolēnizatū fuerit ꝑ ſuſceptōem ſacri ordinis. aut ꝑ ꝓfeſſionē factā alicui religioni ꝑ ſedē aplicā approbate. vt pʒ extra de voto et voti redēptōne.

☞ Scđo notandū. licet actū ipius ꝯtract⁹ quē ipubes cōmittunt. pn̄t reuocare cū ſe viderint deceptos tpe pubertatis etiā ſi pater ꝯtraxerit ꝓ filia ipa pt reuocare qn̄ an̄ tempus pubertatis nō hʒ vſum ⁊ rōem debitam. tn̄ ſi ꝯſenſerit poſtmodū ām̄odo reuocare nō pt. ⁊ iō ipis pueris ponunt tutores vſq ad decimūquartū annū q ipos regere debēt vt virtuoſe viuant et eoꝝ bona ne inutiliter conſumant

☞ Tercio notandū. ꝙ ſola copula carnalis reuocat vxores de clauſtro ideo ſi aliqua puella diſcurreret a viro ad clauſtꝝ copula carnali nō p̄uia nō dʒ redire. ⁊ ipe vir pt ꝯtrahere cū alia. ⁊ hoc eſt veꝝ ſi nō dederit conſenſum ꝙ ipſa poſſet intrare religionem.

☞ Quarto notandū. diceret qs. tn̄ ſepe ſupius dictū eſt ꝙ votū impedit matrimoniū ꝯtrahendū ⁊ dirimit ꝯtractum. quō hic dr ꝙ nō dirimit ꝯtractū. Rn̄det ꝙ ſupius dictū intelligit de voto ſolenni. ſʒ hic autor loqtur de voto ſimplici. qꝛ ꝑ abciſionē crinis vel come manu ꝓpria nō ſolennizatur votū Et itelligit hec lr̄a ſm hoc cū dr (in ſignū crines abſcindat) Si vero talis puella vel virgo faceret votū ſolēne ſic ꝙ ſolēniter ei abſcideret coma ſi ꝯtraheret matrimoniū nullū eſſet.

☞ Quinto notandū. ꝓ meliori intellectu lr̄e ꝙ ſm iura puella dr pubes in duodecimo anno ⁊ maſculus in decimoquarto anno. ⁊ iſto tpe maſculus ⁊ mulier pn̄t ſibijnuicē cōmiſceri. Tūc dr in textu (irritat) Et rō eſt qꝛ ad matrimoniū reqrit ꝯſenſus voluntari⁹ q vlteri⁹ pſupponit deliberatōem ⁊ diſcretōem. ſʒ qꝛ maſculus ſub q̄rtodecimo anno ⁊ mulier ſub duodecimo anno carent diſcretōe ⁊ matura deliberatōe. iō tunc non hn̄t ꝯſenſum voluntariū. ⁊ ex ꝯſequēti an̄ hoc tp̄s nō pn̄t ꝯtrahere mr̄imoniū Vn̄ ſi hec puella (de q in lr̄a) viderit ſe deluſaʒ cū ꝑuenerit ad duodecimū annū pt illū ꝯtractū matrimonij irritare. vt dr lr̄a. ⁊ hoc ē veꝝ ſi iſtā irritatōem nō pceſſerit copula carnal' Et hoc dr iō. qꝛ in mult vigor nature ⁊ malicia ꝯcupiſcētie ſupplent etatē. ita ꝙ carnalr ſe cōmiſcēt an̄ tp̄s ſi g in decimo aut. xij. anno fuerit carnal' copula pacta ſtabit mr̄imoniū

s^c in vxorē s^c ancillā

Ancillam liber ſi ducat et hanc putat eſſe

.i. liberā s^c liber .i. vxor

Ingenuam. ſi vult non hec ſua ſponſa manebit

s^c ſequuta carnal' copula

Inter eos q̄uis fuerit commixtio carnis

.i.deluſum
Cum ſe deceptum videt atqꝫ ſcienter ad eius
ſ^e cognoſcēdo eā carnalr ſ^e vir .i.vxor
Tranſeat amplexus ſemel iſte.ſit hec ſua ſponſa
ſ^e eſt intelligendū
Sic econuerſo ſi nupſit libera ſeruo

¶ Hic autor addit alios caſus de m̄rimonio dicēs.ſi eēt aliqs nobilis ꝛ liber petēs vxorē nobilē ꝛ liberā ꝛ daret̄ ſibi ancilla.q̄uis ille liber cognoſcat eā carnaliter.dū ꝑceperit ſe deluſum pt reuocare matrimoniū.ſꝫ dux liber ſciuerit eā ancillā eſſe ꝛ deſuꝑ eā cognoſcat carnalr tūc ſtabit matrimoniū nec pt reuocare. Sile eſt ſi aliqua nobilis vel libera ſumeret aliquē ſeruum et putaret habere liberum

☞ Circa lrām notandū ꝙ tale īpedimentū dr eē īpedimentū ꝯditōis et cū hoc cōmittitur error ꝑſone.vt patuit ſupra.

☞ Scdo notandū.ꝙ ille q̄ eſt ſeruilis ꝯditionis nō p̄t petere ſeꝑatōeꝫ a libera ꝓpter ꝯditōem.ſi aūt nobilis vel liber peteret tūc poſſet fieri ſeparatio. Et ſilr.ſi liber duxerit liberam quā putaret eſſe ancillam.tunc talis error nō poteſt dirimere matrimonium.

☞ Tercio notandū.ꝙ vir liber qui duxerit ancillā ꝛ cognouerit eā fore ancillā.ſi nō intendit eam retinere amplius nō dꝫ eam cognoſcere.qꝛ ſi eā cognoſcat.poſt hoc tunc eam repudiare nō poteſt

☞ Quarto notandū.ꝙ ꝓpter iſtā ꝯditōem ille q̄ ꝯtrahit cū aliq̄ de q̄ capit cautōem ꝛ fideiuſſores ꝙ ſit libera.ꝛ tñ poſtea ꝑcipit eā eſſe ancillā poteſt iſte liber ſtatim ab ea ſeparí ſi vult

☞ Quinto notādū.ſi vir liber duceret ācillā quā putaret liberā ꝛ ipe liber poſtq̄ ſciuerit fore ancillā eā cognoſceret carnalr.nō p̄t eā repudiare.

☞ Ultimo notandū.ꝙ ꝯditio libertatis plus reſtringit hoīem q̄ȝ alīꝰ accn̄s. Etiā ꝓceſſus generatōis ꝓpter vilitatē carnis ſꝑ īclinat ad peſſimum.nā ſi aliq̄ fuerit ſeruilis eſſe generatū erit ſeruile.ḡ talis ꝯditio potius impedit matrimoniū. Etiā ꝑ ſeruitutē p̄t impediri finis matrimonij.ſcꝫ ꝓlificatio.qꝛ ſeruus eſt ſub poteſtate ſui domini.vel ancilla ſub poteſtate ſue domine.ergo nō p̄t vir habere poteſtatē vxoris ſeruilis ꝯditōnis niſi ꝯſentiēte dn̄o. ¶ Un̄ notandū ꝙ duob modis liber nō p̄t repudiare ancillā ſi eā duxerit. Primo qn̄ ſcit eā eē ancillā.et ḡ dr lrā hoc remouendo (hanc putet eē igenuā) ¶ Scdo ſi ignoraret eā eē ancillā ꝛ poſtea ſciuerit ꝛ tñ eque bn̄ cognoſcit eā carnalr verbis vel factis.tunc tenetur eā iterꝫ ſeruare. qꝛ quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt.et videt̄ placere ꝓpter carnalē copulā ſubſequutā

.i.maritꝰ ad habitādū .i.vxor
Si vir eat romam manſurus ibi.ſua ſponſa
ſ^e virū .i.nō tenet̄ ſeq̄ ſi peregrinat̄
Iure ſequetur eum.nuſq̄ȝ ſi ſit peregrinus
.i.thoro legittimo
Si ſponſum thalamo ſuſceptum.deſerit vxor

sc aliqđ talr vxor sc maritū
Et fugit in clauſtrū. fugitiua redibit ad ipſum
ꝓo ſigno .i.oſtēdi.
Si certo poterit examine virgo probari
.i.ꝓbet
Sexus iuratus examinet hoc mulieris
palpatōes .i.aſpect9
Per digiti tactus aut intuitus oculorum

¶ Hic autor oſtendit alia documenta de matrimonio dicens. Si aliqs exiret patriā relinquendo ꝓpriā vxorē alibi ꝯtrahens morā. tunc mulier tenet̃ ſequi viꝝ. ⁊ hoc eſt veꝝ ſi vir nō ſit vagabūdus ⁊ inſtabilis. vt ſunt ioculatores vel phiſtulatores. qꝛ ſi ſic eſſet tunc honeſta mulier nō dꝫ euꝫ ſequi. Deinde ſubdit ſcđm documentū. ſi aliqs ſponſus haberet ſponſaꝫ q̄ pma nocte curreret de eo ⁊ intraret clauſtꝝ. tunc illa ſponſa fugitiua debet redire ad virum. niſi ꝑ ꝯtactum membri ſeu per intuitū oculoꝝ poſſꝫ certitudinaliter probari ꝙ eſſet virgo.

☞ Circa lrām notandū. ꝙ ex quo vir eſt caput mulieris. ideo ſi vir intendit habitare alibi. ſiue rome ſiue athenis. dūmodo ipe velit eſſe ſtabilis mulier honeſta et ꝓba. tenet̃ ſequi virū. ſi aūt vir eſſet īſtabilis ⁊ vagabundus. tunc mulier nō obligat̃ eū ſequi. niſi voluntarie hoc velit facere. vt faciunt vxores ioculatoꝝ ⁊ phiſtulatoꝝ ⁊ cꝫis. Et ſi in caſu vxor alicuius ioculatoris aut viri vagabundi ſeu inſtabilis eū ſequi recuſaret nō poteſt aliquo iure ad hoc cogi

☞ Scđo notandū ꝙ ꝑ aſpectū corꝑis aliq mulier pt ꝓbare ꝟginē. ⁊ in iſto eſt potius ei credendū q̄ȝ viro. Et iſtā ꝓbatōem teſtari debēt honeſte mulieres q̄ diligēter hoc examinare debēt ꝑ tactū vel ꝑ viſum vt docet lr̃a. Et ſi reꝑtū fuerit ꝙ illa ſit virgo. tunc talis ſi velit intrare monaſteriū pt manere in clauſtro ſponſo nolente. Si vero fuerit inuenta ꝙ ſit corrupta. tunc cogitur ad maritum ſuum redire.

☞ Tercio notandū. ſtante illo caſu ꝙ ſpōſa diceret ſe eē ꝟginē ⁊ ſponſus dictaret oppoſitū dicēs ſe ipam cognouiſſe carnaliter. tūc dubitat̃ qđ ſit faciendū. Rn̄det̃ ꝙ iurat9 ſexus mulierū dꝫ examinare ſponſam ⁊ tūc ille mulieres debēt iuramēto affirmare q̄lis ſponſa ſit. ⁊ ſi approbat̃ eē virgo pt manere in clauſtro. ſi āt corrupta fuerit tūc tenet̃ redire ad ſponſuꝫ

☞ Ultimo notandū ꝙ rō pme ptis ē. qꝛ ſm aplm vir eſt caput mulieris. g̃ mulier tenet̃ ſeq virum. ſicut cetera mēbra ſuū caput. ergo cōpellēda eſt mulier ad cohabitandū viro ſuo ⁊ ad ſequendū eū ſi alibi vult habitare ⁊ morā trahere. ſꝫ ſec9 eſt ſi iuerit romā peregrinandi cā vel aliunde ad mercandū. qꝛ tūc nō neceſſe eſt mulierē ſeq virū niſi velit hoc ex ꝓpria voluntate facere. ergo dt lr̃a (nuſcq̄ȝ dū ſit peregrinus) Itē ꝓ ſcđo caſu ſciendū. ꝙ q̄uis virgo deſponſata eſſet vel etiā in lecto cū viro dormiuerit. ſi nō eſt cognita carnaliter ab eo. pt intrare religionē vt ſepius ſuperius dictū eſt. ſed poſt copulam carnalem nō poteſt intrare religionem qꝛ iura fauent magis religioni q̄ȝ matrimonio. quia illi magis fauent qđ plus congruit ſaluti anime. Sed religio ex quo ei annexa eſt cōtinentia

magis colligit salutem anime seu pmouet q̃ꝫ matrimoniũ. qꝛ cõtinentia est magna virtus vt superius dictum est

.i. de baptiſmo. s^e pueꝝ .i. pduxi.
Si de fonte leuat vxoꝛ mea quem generaui
s^e muliere nihil p̃iudicij derogat vxori.
Ex alia. pꝛeiudicium non coniugij fit
.i. coꝛrigat facta .i. volũtarie
Puniat eccleſia. ſi ſint commiſſa ſcienter
s^e aliq̃ nõ facere pñt. s^e legittie.
Nec iuramenta. nec vota queunt mulieres
.i. ſine ꝯſenſu maritoꝝ s^e faciũt votũ. i. ꝯſenſu pr̃is.
Abſqꝫ viris facere. ſic non pueri ſine patre
.i. acta .i. ratificant s^e pfecte etatꝭ exñs
Facta valent vidue. ſed filia filius extra
s^e illa vota
Annos. que faciunt confirmo nec reuocabo
.i. cũ meo p̃iudicio
Non ſine iure meo debes tranſducere ſponſam
.i. in alia parrochia .i. ius meũ s^e ſponſa
In reliquam villam. mea poꝛtio pendet ab iſta
.i. intendas
Si numerare gradus mihi vis conſanguinitatis
.i. debẽt poni in p̃mo gradu s^e carnales
Huius pꝛincipium dant fratres atqꝫ ſoꝛoꝛes
.i. qñ vn⁹ ab altero diſtat .i. i q̃nto gradu .i. pñt ꝯtrahere
Alter ab alterutro quinto menbꝛo bene nubit
s^e directe .i. ꝯtrahat
Linea deſcendens de te nunq̃ꝫ tibi nubit
.i. ad lineã lateralẽ .i. cupis
Ad tranſuerſalem tranſi ſi nubere queris
s^e linea .i. i q̃nto g̃du .ſ. q̃rto vel tercio
Illa loco quinto non infra dat tibi ſponſam

¶ Hic autoꝛ ponit aliã pticulã in q̃ dat alia documẽta circa m̃rimoniũ occurrẽtia. ⁊ ſunt q̃tuoꝛ in numero. Primũ ẽ φ vxoꝛ nõ dꝫ ſepari a marito ſuo ob eã cãm. qꝛ leuauit pueꝝ mariti ſui ex alia muliere generatũ de fonte baptiſmatꝭ. ſꝫ ſi fecerit ipa hoc ſciẽter eccleſia dꝫ eã punire. Scd̃m documẽtũ ẽ. φ votũ nõ tenet qd̃ vouet̃ p mulieres legittimas ſine ꝯſenſu mariti. etiã hoc nõ pñt facere pueri ſine ꝯſenſu parentũ. Sꝫ vidue hoc facere pñt. ſilr̃ ⁊ filius ⁊ filia ſi fuerint extra thoꝝ legittimũ in annis maturis pñt facere iuramentũ aut votũ. Terciũ documẽtũ ẽ. φ ſponſa non dꝫ duci de vna villa in aliã. niſi poꝛtio legittima detur xp̃o plebano Quartum documentũ ẽ. φ q̃ ptendit numerare grad⁹ ꝯſanguinitatis dꝫ frẽs

et ſorores ponere in pͥmo gradu. et illi q̄ diſtant abinuicem in quinto gra du ſiue in linea aſcendente et deſcendente. ſiue in linea tranſuerſali tales ↄtrahere poſſunt ⁊ capere ſe mutuo

☞ Circa lr̄am notandū pͥmo. ꝙ rō pͥmi documenti eſt talis. qꝛ cogna tio ſpūalis adueniēs matrimonio ↄſummato nō frangit matrimoniū. ⁊ ꝑ̄ ſi vxor alicuius leuat pueꝝ de fonte ſacro quē genuit eiꝰ maritꝰ de alia muliere nō dirimit matrimoniū q̄uis ibi generat̄ cognatio ſpūalis que ſi fuiſſet añ ↄtractū matrimonij ſepaſſet matrimoniū ↄtrahendū

☞ Scd̄o notandū ꝙ vxor alicuius leuans pueꝝ mariti ſui genituꝫ de alia muliere de ſacro fonte. vel hoc facit ſcienter vel ignorāter. ſi facit ſcien ter ipa puniri debet vt dr̄ lr̄a. ſi ignoranter nō eſt punienda

☞ Tercio notandū circa ſcd̄m documentū ꝙ ꝑſone volentes vouere vota vel ea emittere debēt eſſe libere ↄditōnis. etiam debent habere etatē legittimā ad vouendū. ꝓpter pͥmum religioſi vouere nō debent. ꝓpter ſe- cundū pueri qui nōdum venerunt ad annos diſcretōnis nō poſſunt vo- uere. Qꝫ aūt religioſi nō poſſunt vouere ſine diſpenſatōne eſt ideo. quia quicunqꝫ nō habēt liberam ſeu ꝓpriam voluntatē nō poſſunt alteri voue- re vel ſuam voluntatē cōmittere. ſed monachus nō habet liberam volun tatem. ergo monachus nō poteſt vouere. Cōſequentia tenet Sꝫ maior ꝓbatur ex dicto phi. qꝛ nihil dat qđ nō hꝫ. Minor ꝓbatur. quia omnis monachus dedit voluntatem ſuam ſuperiori. vt abbati vel priori quan- do ipſe fecit profeſſionem.

☞ Quarto notandū circa terciū documentū. ꝙ verſus illius documē- ti q̄dā textus hn̄t in capitulo de ſepulturis ſꝫ nō eſt vis. vtꝝ hic vel ibi ex ponunt̄. Et ſi querat̄. quāta eſt portio danda vero plebano de ſponſa q̄n ducit̄ ad aliū locū. Dicit̄ ꝙ hoc debet teneri ſm̄ loci ↄſuetudinē diu ob- ſeruatā. dūmodo nō ſit ↄtra ſtatuta canonū. qꝛ ↄſuetudines de ſacris ca nonibꝫ recedentes nō debent obſeruari

☞ Ultimo notandū circa quartū documētū ꝙ modꝰ numerādi gra- dus ↄſanguinitatꝭ. tā in linea recta q̄ꝫ tranſuerſali. patuit ſupra circa lrāꝫ iſtam (Sponſam ducendi) et ergo deſuꝑ ſuꝑſedeo.

ſc hoībꝫ .i. vtile
Omnibus eſt votum ſolenne tenere neceſſe
ſc voto. ſc hoī .i. recedere ſc votū
Non ab eo cuiq̄ꝫ concedimus ire. ſed illud
.i. facilꝰ .i. varias .i. difficile
In leuius mutes. tibi ſi nimis eſt onoroſum
.i. cū diſpēſatōe maioris .i. variatio
In manibus ſtet maioris mutatio talis

¶ Iſta ē vltima ps iſtiꝰ capituli in q̄ autor ponit aliū caſuꝫ aliq̄lit̄ reſpi- cientē matrimoniū dicēs. ꝙ q̄cūq̄ꝫ facit ſolēne votū dꝫ illud ſeruare. ſꝫ ſi ob debilitatē corpis tale votū cōmodoſe nō poſſet adimplere. tūc poſſet vti medicamine cū ↄſilio idonei ↄfeſſoris. ſcꝫ ꝙ tale votū ſibi alleuiat̄ ex autoritate epi vel alterius ſuꝑioris ⁊ in leuius mutetur

☞ Circa lrām notandū. ꝙ pn̄s lr̄a loq̄tur ſolū de voto ſolēni. de voto

aūt ſimplici nihil dr̄. illo tū nō obſtante valde neceſſariū eſt vt votū ſim-
plex teneat͛ et impleat͛. q2 ſcriptū ē. vouete ⁊ reddite dño deo veſtro ¶ Nō
diceret ꝗ aliq̄s. iō autoꝛ pn̄s eſt inſufficiens. ex eo ꝙ nō determinat de vo
to ſimplici. Rn̄det͛ ꝙ autoꝛ nō eſt inſufficiens. q2 ſupius dictū ē ꝙ ipa ec
cleſia cogit ad votū ſolenne pficiendū ⁊ nō ad votū ſimplex. vn̄ q̄cunq̄ꝫ
frangit votū ſolenne huic denegat͛ oīe ſacramētū chꝛiſtianitatis. ⁊ ideo
ipa eccleſia cogit talem ad iſtud votum pficiendum

☞ Scd̄o eſt notandū. ex ꝗ lr̄a pn̄s facit mentōem de voto tūc vidēdū
eſt de ipo voto. Vn̄ votū ſic defīnit͛. Eſt alicuiꝰ boni cū deliberatiōe fa-
cta pmiſſio. Et dr̄ notāter (alicuiꝰ boni) q2 ſi aliq̄s pmitteret malū nō
ē tenēdū nec eſſet veꝝ votū. ⁊ ſi ipe īfringeret votū nō peccaret

¶ Tercio ē notandū. ꝙ votū ſolenne fit trib⁹ modis Primo p oꝛdinum
ſacroꝝ ſumptōem. vt ſubdiaconatꝰ diaconatꝰ. ⁊c̄ij̄s. q2 diaconus ⁊ ſub
diaconꝰ faciūt votū deo ⁊ epo. ⁊ q̄ꝫcito trāſgrediūt͛ illud a ſimplici ſacer
dote abſolui nō debēt Scd̄o votū ſolēne fit p ingreſſuꝫ religiōis. ⁊ hoc in
pfeſſione. Tercio fit p habitus ſuſceptōeꝫ. vt ſi aliq̄s reciperet habitū re
ligioſoꝝ. i. monachoꝝ pfeſſoꝝ. ⁊ ſi eſt vſus ſpēali habitu pfeſſionis. et
ſpēaliter ſub hoc fecit votū. ſi tunc tranſgredit͛ eſt fractoꝛ voti ſolēnis

☞ Quarto notādū ꝙ hoc votū fit trib⁹ modis. pmo cū deliberatōe. ſe
cūdo cū firmo ꝓpoſito. tercio cū obligatōe. de q̄b⁹ modis etiā ſup̄ patuit

☞ Quinto eſt notandū. ꝙ aliq̄ hoīes ſunt obligati ad votū ⁊ aliq̄ nō.
q2 pueri q̄ nondū venerunt ad annos pubertatꝫ nō ſunt obligati ad votū
vt patuit ſupꝛa in multis caſib⁹. Etiā monachi nō obligant͛ ad votū illō
qd̄ eſt ꝯtra regulā oꝛdinis. ſ. ꝙ facerent votū ꝙ vellent dimittere oꝛdinē
et vellent ire ⁊ alleuiare onus. Silr̄ furioſi nō obligant͛ ad votū. Rō ē. q2
nō ſunt cōpotes ſuaꝝ rationū. Silr̄ famulus nō obligat͛ ad votum illud
qd̄ eſt ꝯtra voluntatē dn̄i ſui. vt etiā p̄us dictū eſt.

☞ Sexto ē notādū. ꝙ ad cōmutatōem voti req̄runt͛ duo. pᵒ autoꝛitas
q2 nullus p̄t cū ſeipo diſpenſare. ſꝫ req̄rendꝰ ē ille q̄ hꝫ autoꝛitatē. vt eps
vel papa. q2 ſm Hoſtienſem diſpēſatio ſeu voti pmutatio ē vigoꝛ ipius
iuris p eū ad quē ſpectat miſericoꝛs relaxatio. ⁊ ꝗ dr̄ in lr̄a. In manibus
ſtat maioꝛis ⁊c̄. Scd̄o req̄rit͛ cā ſufficiens q̄re q̄s nō tenet͛ ſeruare votū
nā niſi cā ſufficiens ſupabundauerit votū nequaq̄ꝫ alleuiat͛

☞ Septimo notandū ſm Raymundū. votū onerofum in leuius ē cō
mutandū. vt ieiuniū in eleymoſinas. Itē ſi quis vouit peregrinatōes et
pꝛe infirmitatib⁹ nō p̄t cōplere. tunc expenſe quas eēt ꝯſumpturus ⁊ la-
boꝛ ⁊ ſilia debēt in alios pios actus conuerti

☞ Ultimo eſt notandū. vtꝝ votū augmētat meritū. Et videt͛ ꝙ non
nā oīs ſeruiens deo voluntarie. placet magis illi q̄ꝫ ſeruiens ei de iure. ſed
oīs ſeruiens ei ex voto. ſeruit ei de iure ⁊ de voto. ſed ſeruiens ſine voto
ſeruit͛ libere. ꝗ videt͛ ꝙ votū nō augmentat grām. In oppoſitū aūt eſt ma
giſter ſniaꝝ ⁊ doctoꝛes theologie q̄ volunt ꝙ votū augmētat meritū. ⁊
declarant hoc ſic. q2 ſi nō. tunc clauſtrales ſeu religioſi inutilr̄ facerēt p-
feſſionē. qd̄ tū abhoꝛret tota chꝛiſtianitas ¶ Rn̄det͛ ꝗ ꝙ actꝰ q̄ fit pꝰ vo
tum p̄t fieri duplr̄. vnoᵒ in eq̄li charitate ſicut añ. Alio mō in minoꝛi cha
ritate q̄ꝫ antea. ſi pmo mō tunc ſeruiciū in tali eſt maioꝛis p̄mij ⁊ meriti

Si aũt ſcđo mõ tũc ſeruiciũ iſtud a votiuo deo impẽſum eſt minoris pre
cij ⁊ remuneratõis. qꝛ Dũ cor nõ orat in vanũ lingua laborat
hoiem s^c^ mrĩmoniũ nos raymũd⁹
Omnem contrahere prohibemus in ordine ſacro
dñs aplicus caſu
Perſonam. niſi papa prius diſpenſet in illo
malefic⁹ s^c^ cleric⁹ recedere maleficũ clericũ.
Si malefactor hic eſt ⁊ ab ordine cedere. ius hunc
coartat vxorẽ mrĩmonialr̃ ſine diſpẽſatõe.
Compellit. nunq̃z ſponſam ducat ſine papa
in aliq̃ vitio s^c^ cleric⁹ ꝑ q̃ crimie ſniam
Crimine ſi rapitur quo promeruit capitalem
ꝙ īterficiatᷣ s^c^ ſecularꝫ s^c^ clericũ .i. ꝑus
Vindictam. iudex nõ iudicet hunc. niſi primum
degradet clericũ
Ordine de ſacro deponat epiſcopus illum

¶ Poſtq̃z autor in p̃cedẽtib⁹ capitulis determinauit de aliqb⁹ ſacramẽ
tis. hic iã in pñti ca^o^ determinat de alio ſacramẽto. ſ. ordinis. Et diuiditᷣ
in duo. p̃mo determinat de ordinib⁹ ſacris. Scđo icidentalr̃ determinat
de monachis fugitiuis de clauſtris. Prima ps adhuc in duo. p̃mo deter
minat de ordinib⁹ ſacris. ſcđo ſpẽalitᷣ regreditᷣ ſup ordinẽ ei⁹ materiã per
tractãdo. ſcđa ibi (Si laic⁹) Prima adhuc in duo. p̃mo facit qđ dictũ eſt
ſcđo ponit qđdã documentũ de clericis maleficis. ſcđa ibi (Crimie ſi ra
pitᷣ) Quantũ ad p̃mũ dr̃ ſic. oĩs pſona exñs in maiori ordine ⁊ ſacro nõ
pt ꝯhere mrĩmoniũ. niſi h̃ fiat p diſpẽſatõem pape. ⁊ ſi eẽt aliqs ſacerdos
q̃ poſtea fit malefactor ⁊ irregularꝫ. ita ꝙ poſtea p̃uaretᷣ officio ⁊ bñficio
tũc ille adhuc nõ pt intrare matrimoniũ. ꝑpter caracteres indelibiles ei
impreſſos. ſꝫ ſi fuerit ꝯſtitut⁹ in minorib⁹ ordinib⁹. tunc talis pt ꝓcedere
ad matrimoniũ ſine diſpenſatõne. vel pt vlterius ꝓmoueri.

☞ Circa lrãm nota ꝙ ordo ẽ duplex. ſcꝫ ordo ſacer. ⁊ ordo nõ ſacer. ⁊
ille vocatᷣ minor. videlicꝫ ordo accolitat⁹. ⁊ alij iferiores de qb⁹ dictũ ẽ pri
us ibi (Omib⁹ orem⁹) ⁊ illi ꝯſtituti in tali ordine minori non ſacro pñt
ꝯhere matrimoniũ ſine diſpẽſatõe pape. Rõ hui⁹ ẽ. qꝛ ſi tales abſtinere
nõ pñt. tũc meli⁹ ẽ cũ legitima muliere aiam ſuã ſaluare. q̃z cũ multꝫ ille
gittimis dãnare eternalr̃. Et ſi vlteri⁹ in ordinib⁹ ſacris ꝓcederẽt ⁊ abſti-
nere nõ poſſent. tũc ipi fornicatõem cõmitterent. ⁊ maxime peccarent. qꝛ
tunc chriſtũ corde imundo ⁊ manib⁹ pollutis in altarib⁹ tractarent. vñ
qdã metriſta. Tangere cũ gaudes meretricẽ qualiter audes. Palmis
pollutis regẽ tractare ſalutꝫ. Item. Si miſſam dicis p̃us amplex⁹ me-
retricis. Ibis ad antra ſtigis qm̃ chriſtum crucifigis. Et ideo iſtis in
minorib⁹ ordinib⁹ exiſtentibus melius eſt nubere q̃z nimis vri per luxu-
riam. ¶ Sed ordo ſacer eſt. vt ordo ſubdiaconatus diaconatus ⁊ preſ-
byteratus. ⁊ iſti cõmutari non poſſunt. nam exiſtẽtes in illis ordinibus
nõ pñt ꝯtrahere niſi p diſpẽſatõem pape. qꝛ fecerũt votũ ſolẽne p ſuſcep-

tionem ſacri ordinis. ſic ꝙ vouent caſte viuere. deo ſeruire. ⁊ ꝑplm̄ eiꝰ in
fide chriſtiana informare. Et ideo iuſticia hoc ꝑſuadet ꝙ clerici volētes
ꝓcedere in ſacris ordinibꝫ bene ꝓſpiciāt vtrū pn̄t caſte viuere. ſi pn̄t caſte
viuere tūc ad ſacros ordines ꝓcedāt in noīe dn̄i. ſed ſi nō pn̄t caſte viuere
tūc meliꝰ eſt ſacros ordines dimittere ⁊ vxorē ducere. q̄ꝫ poſtea ſuſceptꝭ
ſacris ordinibꝫ cum vxoribꝫ alioꝝ fornicari et aīam eiꝰ eternaliter dānare.
Sꝫ clerici greci nō curant caſtitatē ſeu votū caſtitatꝭ. qꝛ ſuſcipiūt ſacros
ordines et celebrant diuina officia habentes vxores legittimas. et videt̄
ipſis ꝙ eoꝝ filij filijs ꝑncipum in nobilitate ꝯparentur
☞ Scd̄o notādū. ex q̄ dictū eſt de voto ꝙ triplex eſt votū. ſ. votū ꝯtinē
tie. votum abſtinentie. ⁊ votum peregrinatōnis. et cum q̄dlibet illoꝝ pōt
ꝯmutari in melius. ideo dubitatur. vtꝝ votū ꝯtinentie poſſet ꝯmutari in
melius Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ nihil ē melius ꝯtinentia et caſtitate. g̊ votū ꝯti
nentie et caſtitatis nō p̄t mutari in melius ¶ R̄ndet̄ ꝙ in oī voto ſunt reſ
picienda duo et maxime in voto peregrinatōnis. Primo reſpicienda eſt
cā quare dꝫ fieri diſpēſatio. qꝛ forte talis eſt ſenex nō potens ambulare vl'
forte ſi recederet de loco fierent lites et guerre Scd̄o reſpicienda ē ſuꝑio
ris autoritas. qꝛ iſte q̄ hꝫ autoritatē dꝫ taxare expenſas ⁊ fatigationes vi
arū q̄s facere poſſet. et illud totū debet ſumere et mittere ad illū locū ad
quē talis fecit votū. Sꝫ ſi eſt votum abſtinētie iterū poteſt mutari in me/
lius. diues ſi eſt delicatus ⁊ ieiunare nō p̄t tūc debet dare eleymoſinas et
alia opa pietatis facere. Sed de voto ꝯtinētie aliq̄ dicūt ꝙ nullo mō pōt
mutari in melius. qꝛ nihil melius eſt ꝯtinentia. ſed illo nō obſtante papa
in iſto voto p̄t diſpēſare cū oībꝫ niſi in articulis fidei. Vn̄ legit̄ ꝙ erat q̄/
dam magnus dn̄s ⁊ poſſeſſor multaꝝ terraꝝ qui habuit vnū filiū ⁊ iſte
erat monachus tūc patre mortuo timebat̄ guerra illaꝝ terraꝝ ꝓpter ca
rentiā dn̄i. hoc videns aplicus diſpēſauit cum iſto. qꝛ tales ſubditi nole/
bant aliquē eligere i dn̄m niſi heredē terraꝝ. ⁊ ſic ꝑ diſpēſatōem pape iſte
monachus ꝯtraxit matrimoniū. et poſtq̄ꝫ habuit pueros potentes rege
re terrā. tūc cogebat̄ reintrare clauſtrū Ex g̊ pꝫ ꝙ votū ꝯtinētie infringit̄
ꝑ diſpenſatōem pape. ¶ Sed tūc ad rōem dꝛ ꝙ aliquid ꝯmutari in me/
lius intelligit̄ dupl'r. Uno mō in melius ſpēale. et ſic ſpēale eſt meliꝰ con
tinentia Alio mō intelligit̄ ꝙ ꝯmutet̄ in melius cōe et generale ita ꝙ poſ
ſet cōmutari in aliq̄d qd̄ eſſet cōmunitati meliꝰ. ⁊ ſic bn̄ poſſet ꝯmutari
in melius. vt pꝫ in exemplo iam dicto Tunc ibi (Crimen ſi repiatur)
ponit quoddā documētū reſpiciens clericos maleficos dicens Si ali/
quis clericus ſit maiori ordine et faciat furtū hereſim rapinā incēdiū vel
homicidiū. et ſi in tali facto ꝑ iudiciū ſeculare apprehenſus fuerit. tūc iu/
dex ſecularis nō debet dijudicare eū. ſed debet p̄ſentari epō qui eū ponat
ad ꝑpetuos carceres. vel eū deponere p̄t de ſacris ordinibꝫ et poſtea iterū
p̄ſentare iudicio ſeculari qd̄ tunc eum ꝯdemnare poteſt.
☞ Tercio notandū. ꝙ talis clericus q̄ facit furtū homicidiū vel hmōi
ille referri dꝫ ad epm̄ vel ad papā q̄ ipm̄ degradat et poſtea iudicio ſecu/
lari tradat. vt ꝓ ſuis crucietur maleficijs. qꝛ tunc nō clericus ſed laicus me
ret̄ dici. Et ideo req̄rit̄ vna cautela ad iſta iā dicta ꝙ clerici in ordinibꝫ cō
ſtituti non dānant̄ iudicio ſeculari. et dato ꝙ ipſe clericus eſſet malefactor

adhuc nõ debet pūtari iudicio ſeculari. ſed epiſcopo vel pape qui ipm̄ degradatum ab ordinibꝫ ſacris faciat. et poſtea ꝓut dictū eſt iudicio ſeculari tradit. Et ideo tales debent ꝓbari an̄q̄ recipiant ad ordines ne ſint malefactores vel h̄moi ne ꝯtingat eos poſtea degradari

☞ Quarto eſt notādū. q̄ clerici et ordinati h̄nt illud ꝑrogatiuū q̄ publice nō puniant nec ꝑuant manifeſte vita niſi ꝑus ſꝫ degradati. et ſi non degradarent tūc ad ꝑpetuos carceres includātur ſi eſt pena mortis. Sꝫ tā pene pt ꝑmo publicari anteq̄ carceribꝫ icludunt ſic q̄ poneret ſup ſcalā. et cā criminis ſup capita eoꝝ deſcriberet. ⁊ poſtea carceribꝫ includunt ¶ Itē notandū. q̄ nō eſt facile aliquē degradari niſi habita cā legitima degradatōis. vt ſi aliq̄s fuit ſubdiaconus. vel p̄ſbyter et factus eſt maleficus. ſicut latro vel raptor. tunc talis pūtet dño apoſtolico vel epō q̄ eū degradatum iuri ſeculari ꝓſcriptū cōdēnet. ☞ Itē notādū. ſi aliq̄s litteratus haberet ligittimā vxorē ⁊ dimitteret ipſam et ad ſacros ordines accederet abſq̄ ꝯſenſu vxoris. et dato q̄ talis eſſet ſacerdos tūc papa ipm̄ degradatū repūtat vxori ſue. Sed ſi vxor adhibuiſſet conſenſuꝫ et dato q̄ eſſet ſubdiaconus tūc ad ipſam redire nō cogit. qꝛ votū fecit ſolemne per ſuſceptōem ſacri ordinis. dato etiā q̄ talis nōdū ꝓceſſiſſet. ſed ſolum caſtitatem vouiſſet habens volūtatē ꝓcedēdi cū ꝯſenſu vxoris ſue et hec vxor ſi eundē admittere vellet tūc ipſe nō admittit redire ad ipam ſed oportet illum ꝓcedere ad ſacros ordines ſicut vouit.

☞ Ultimo notandū. q̄ quicūq̄ eſt in excōicatōne ſciens ſe irregularitatē incurriſſe. et ſi receperit ſup hoc cōtumaciter ſacros ordines. tūc talis perpetue eſt degradandus. imo dicūt quidam doctores q̄ talis clericus ꝯtumaciter ꝯmiſcens ſe diuinis in excōmunicatōne ligatus ꝑpetue irregularitatem incurrit Et volūt vlterius doctores q̄ nullus cū eis pt diſpenſare. Si aūt talis ignorant incurrit irregularitatē. tūc dominꝰ apoſtolicus poteſt cum eo diſpenſare.

lrātus intēdit ꝯtinenter ꝯſenſu
Si laicus doctus vult caſte viuere. puro
vxoris ſue ꝯſenſu ad ſacros ordines
Coniugis aſſenſu procedat in ordine ſacro

¶ Hic autor ſpēaliter determinat de ſacro ordine. Et diuidit in ſex ꝑtes. ſm̄ q̄ ſex ponit documēta de ſacris ordinibꝫ. ptes patebūt. Dicit ergo ꝑmo ſic. ſi aliq̄s laicus fuerit habēs vxorē q̄ vult caſte viuere ⁊ religionē intrare. talis pōt admitti ad ſacros ordines ſi ſit cū ꝯſenſu vxoris. ſi vero nō ſit cum conſenſu vxoris ꝓcedere non debet.

☞ Notādū ꝑmo. ex lrā habet. q̄ ſi vir intēderet ꝓcedere ad ſacros ordines. tūc h̄ dꝫ fieri cū ꝯſenſu vxoris. et g̃ ꝑmo debet ꝓbari ambo i etate ſi pūt manere in ꝯtinētia et caſte viuere. nā ſi in eis ē p̄ſumptio q̄ vir vł mulier nō pt manere i ꝯtinētia ꝯtinua tūc ipe nullomō dꝫ admitti ad ſacros ordines ſine conſenſu vxoris. Si aūt fuerint ambo annoſi ita q̄ ē p̄ſumptio in eis de cōtinua abſtinentia tūc vir ſepet ab vxore ⁊ ad ſacros ordines admittat. Un̄ talis ſepatio dꝫ ſic fieri. qꝛ ponat in caſu q̄ aliq̄s laicus doctꝰ habeat legittimā vxorē. et talis vellet ſepari ab ea vt ipſe in or

dinibꝰ ſacris ꝓcedere poſſet. mō ſi tales ābo adhibēt ꝯſenſuꝫ ad hmōi ſeparōem et diuorciū. tūc ducant̄ añ iudiciū ſpūale pñte ep̄o ⁊ parētela vtriuſqꝫ ſexus. tūc ſi fuerit ꝑſone iuuenes et iudex et parētes iſtaꝝ ꝑſuadere debēt vt nō diuorciāt̄. qꝛ dubiū ē vtꝝ poſſent ex vtraqꝫ ꝑte ꝑmanere ī caſtitate. qꝛ vt ait apl's. quō pt iſte caſtitatē ſeruare q̄ ſp nouerit ꝯſortia mulierū adamare. q̄ſi diceret nō bñ. Jdō ꝑſuadet̄ illis ꝙ ſimul maneant. qꝛ dato ꝙ diuorciant̄. et ꝙ poſtea ipſe vel ipſa nimiū īcēderet̄. ita ꝙ abſtinere nō poſſꝫ. tūc ſi ipſa carere noluerit oꝫ ꝙ ei reddat iura carnalia. dato etiāꝫ ꝙ eēt ordinatꝰ. et hͦ fit ꝓpter magnū periculū euitandū. qꝛ ſi talis iura carnalia reddere nollet tūc adultera fieret aliūde. qd̄ eēt maximū pctm̄. Et ideo ſi iuuenes ꝑſone fuerit nō admittat̄ ꝙ vir ad ſacros ordines ꝓcedat. Si āt ſenes fuerint ⁊ annoſe ꝑſone tūc teſtibꝰ pñtibꝰ corā iudice diuorciātur et ſeparāt̄. et ipſe ad ordines ſacros ꝓcedat ſm̄ debitū modū. Eodē mō intelligendū eſt de muliere volēte caſte viuere ⁊ intrare monaſteriū. qꝛ oꝫ ꝙ fiat ꝯſenſus vtriuſqꝫ corā iudice ſpūali teſtibꝰ pñtibꝰ

☞ Scdo eſt notandū. ꝙ ſi fit ſeꝑatio tali mō inter ꝑſonas aliq̄s legittimas. tūc oportet ꝙ ambe preſtēt iuramētū ꝙ velint caſte viuere. al's ſeparī nō pñt. Et dicūt q̄dā doctores. ꝙ ſi vir ſepararent̄ hͦ mō ab vxore ſua volens ꝓcedere in ordinibꝰ ſacris tūc debet intrare clauſtruꝫ et monachari. Sꝫ tn̄ alij doctores dicūt ꝙ nō cogit̄ intrare clauſtrū. ſed ſufficit ꝙ caſte viuat et in ordinibꝰ ſacris ꝓcedat. Si aūt aliq̄s añq̄ꝫ duxiſſet vxorē vouiſſet caſtitatē tūc oꝫ eū intrare clauſtrū et ibi caſte viuere ꝓpter ſui voti tranſgreſſionē. Et ipſa q̄uis clauſtrū nō intraret. tñ oꝫ vt caſte viuat. q̄a (in eodē vinculo eſt in quo et ipſe

☞ Tercio notādū. ꝙ aliq̄s volens ꝓmoueri ad ſacros ordines dꝫ diligēter ꝓbari ne aliq̄ habeat īpedimēta q̄ ipſiꝰ ꝓceſſum poſſent īpedire. ſ. vtrū ne fuit bigamꝰ vel excōicatꝰ ⁊ cetꝭ. Si vero īpedimentū habuerit tūc nō admittat̄. ſi ꝟo nullū hꝫ īpedimētū tūc admitti dꝫ ad ſacros ordines in noīe dñi. Et hec admiſſio dꝫ fieri pure ꝓpter deum ne ſymonia committatur

☞ Quarto notādū. dꝛ in lrā. ꝙ laicꝰ caſte viuēs cū vxoris ꝯſenſu pōt ꝓcedere ad ſacros ordines ¶ Cōtra hͦ arguit̄ ſic. ſicut ſe hꝫ ordo ad matrimoniū. ſic ſe hꝫ matrimoniū ad ordinē. ſꝫ ſacer ordo impedit matrimoniū contrahendū. g̊ matrimoniū īpedit ſacros ordines Maior ptꝫ ex ſimilitudine. ſꝫ minor ptꝫ ex ꝓ̇us dictis. Sꝫ ī oppoſitū ē autor in lrā ¶ Ad hͦ dubiū rñdet̄ diſtinguēdo eccłiam. nā q̄dā eſt eccłia oriental'. q̄dā occidētalis. Eccłia oriental' dꝛ eē eccłia grecoꝝ. ſꝫ eccłia occidētal' eſt eccłia oīm latinoꝝ. Et iſte due eccłie ꝯueniūt in hoc ꝙ tā in oriētali q̄ꝫ in occidētali eccleſia clerici ꝯſtituti in minoribꝰ pñt ꝯ̄here matrimoniū Scdo ꝯueniunt ꝙ ſacerdotes vtrobiqꝫ nō poſſunt contrahere matrimonium. Sed differunt in hoc. qꝛ greci in eccłia orientali q̄ nunc ſunt ſacerdotes vtunt̄ matrimonio prius ꝯtracto ante ſacerdotiū. ſed poſtea nō pñt ꝯtrahere. ſed hoc non eſt in eccłia occidentali et apud nos latinos qui iam ſunt ſacerdotes nec vtuntur matrimonio poſt contracto ſeu prius contracto ante ſacerdotiū nec poſſunt contrahere. Tunc dicitur ad dubium. ꝙ ſi intelligitur ꝙ laicus poteſt procedere ad ordines ſacros cum conſenſu vxoris ſue. tūc ipſe recipit poteſtatem ordinis. id eſt caracterem indelebilem

et executōem etiā poteſtatis.ſcꝫ poteſtatē legendi miſſam.Si aūt intel⸗ ligit̄ ſine cōſenſu vxoris ſue tūc recipit executōem ptātis.Ex hoc ſeqtur ꝙ ſi vir ꝓcedit ad ſacros ordines tūc mulier debet vouere caſtitatē.ꝛ poſt mortē ipſius mariti cū nullo viro p̄t ꝯtrahere matrimoniū Sꝫ ad rōem rn̄det̄ ꝙ illa ſilitudo nō eſt bona nec formalis ꝯn̄a que data eſt inter ma⸗ trimoniū et ſacrū ordinē. qꝛ nullus in ſacris ordinibꝫ ꝯſtitutus p̄t ꝯtra here matrimoniū.ſꝫ aliqs ꝯſtitutꝰ i matrimonio p̄t ꝓmoueri ad ſacros ordines.qꝛ in matrimonio eſt minus vinculū.in ordine āt eſt maius vin⸗ culū.nā plus eſt ſe obligare dn̄o deo q̄ȝ homini.ſed in ſacris ordinibꝫ obli gat ſe homo dn̄o deo.in matrimonio āt obligat ſe hoī

☞ Ultimo notandū.ꝙ eccīa ꝑmittit fieri tranſitū ab imꝑfecto ad ꝑfec tius.ſm̄ illud.Ibant de virtute in virtutē.ſed qꝛ ordo eſt ſtatus altior ꝛ ꝑfectior matrimonio.g̃ habens vxorē poteſt accipere ſacros ordines ſi nō fuerit irregularis et conſenſum vxoris habuerit.ſed ecōuerſo non poteſt ſacerdos ducere vxorē.qꝛ tūc fieret deſcenſus a ꝑfectiori ad iꝑfectuꝫ qd̄ nō admittit eccīa.Reqrit̄ aūt ꝯſenſus vxoris.qꝛ vir nō eſt ſui iuris ſm̄ apl̄um et ſm̄ ſanctū Thomā qui recipit ſacros ordines neſciente vel cō tradicente vxore peccat mortaliter et dꝫ redire ad vxorē precipue ſi hoc fecerit poſt carnalem copulā et nō debet deferre coronam

.i.q̄ nō accipit ordinē vnū pꝰ aliū deponet̄ s^e ordine

Ordine qui ſaltum fecit priuetur ab illo

s^e filiū .i.ꝓduxit. illegittimū ꝯiugiū

Si te progenuit thorus illicitus caueas ne

.i.ſine diſpēſatione

Indiſpenſato tibi donetur ſacer ordo

¶ Hic autor ponit ſecūdū documentū per modū notabilis de ſacris or dinibꝫ dicēs.Si aliqs vult ꝓcedere in ſacris ordinibꝫ ꝛ fecerit ſaltū.ſ.ꝙ fieret ſubdiaconus anteq̄ȝ eſſet accolitus.vel fieret p̄ſbyter anteq̄ȝ eēt di aconus.talis de iure ꝑuat̄ ordinibꝫ ſacris quouſq̄ȝ penitentiam ꝓ ſuis e⸗ gerit exceſſibꝫ.et pn̄ia facta p̄t reſumere ſacros ordines ꝛ p̄t tūc licite ꝓ⸗ cedere ſm̄ formā eccīe.Deinde ſubdit aliud documētū dicēs.ſi aliqs eēt genitus i thoro illegittimo.vel ꝙ ſit ſpurius.tūc ille nō p̄t accipere ſacros ordines donec a papa diſpenſatōem acceperit.et habita diſpenſatōe i or⸗ dinibꝫ ſacris ꝓcedat ſm̄ formam eccleſie.

☞ Circa lrām notandū.ꝙ q̄cūq̄ȝ vult ꝓmoueri in ſacros ordines ꝛ fa⸗ cit ſaltū.iſte eſt de facto irregularis Exēpli gratia.vt ſi aliqs ꝓmoueret̄ ad ordinem ſubdiaconatꝰ et nō eſſet accolitus.vel ſi ꝓmoueret̄ in p̄ſbyte rum et non eſſet diaconus tunc vt dictū eſt ille dr̄ facere ſaltū ꝛ incurrit irregularitatē.q̄re vlteriꝰ in ſacris ordinibꝫ ꝓcedere nō p̄t ſine diſpēſatiōe pape.qꝛ nullus irregularis ſine diſpēſatōe pōt ꝓcedere ad ordines.ſꝫ il⸗ le eſt irregularis.g̃ ꝛc̄. ¶ Pro q̄ ſciendū.ꝙ vel talis facit ſaltū ex malicia vel ex ignorantia.ſi p̄mo modo tunc talis debet ſimpliciter deponi ſeu de gradari nec amplius ad ſacros ordines eſt admittendus.Si āt facit ex ignorantia tunc talis nō dꝫ miniſtrare in ſuo ordine ſcꝫ ꝙ legeret euange lium vel epl̄am niſi hoc ſit cum diſpenſatione pape vel epiſcopi.

¶ Scḋo notandū circa scḋm documentū.ſcꝫ ꝙ ſi aliqͥs illegittim⁹ vult ꝑcedere in ſacris ordinib⁹. tunc dicunt q̇dā doctores ꝙ eṗs vel archieṗs pt ſecum diſpenſare q̄tum ad ſalutē aīe. non tñ vt poſſit ꝑcedere ad ali⸗quas p̄laturas vel p̄bendas vel curas aīaꝝ. ita īmo ꝙ intrando clauſtrū talis poſſit ꝑcedere in ordinib⁹ ſacris ſic ꝙ ſolum habeat curā aīe ſue et nō alioꝝ. Si vero talis illegittimus vult recipe ſacros ordines ad p̄la⸗turas vel ad alia bñficia curā aīarum habētia tunc nemo pōt diſpenſare cum illo niſi ſolus dominus aplīcus

☞ Tercio notandū. ꝙ ille hō dr legittim⁹ q̇ generat̄ ex mr̄imonio ṽo et legittimo. vel q̇ generat̄ ab his q̇ matrimoniū ꝯtraxerunt in facie ec⸗cleſie. Et ſi poſtea diuortiū celebratū eſſet inter eos ꝓpter aliqḋ īpedimē⸗tum. nihilominus. tñ oēs illi pueri ſic generati dicunt̄ legittimi. Et hoc ē veꝝ ſi ꝯtrahentes matrimoniū credunt ſe bñ ꝯtraxiſſe. vel ad min⁹ vna ꝑſona credit ſe bene ꝯtraxiſſe. Si vero ambe ꝑſone crederent ſe male cō⸗traxiſſe. tunc pueri ſic generati dicunt̄ illegittimi

☞ Quarto notandū ꝙ q̇dā pueri dicunt̄ legittimi. vt ſꝫ iſti q̇ de tho⸗ro legittimo generant̄. q̇dā naturales. vt ſunt geniti ex ſoluto ⁊ ſoluta. ⁊ q̇dā nec ſunt legittimi nec naturales. vt ſunt ſpurij Unde notandum ꝙ iſti pueri dicunt̄ ſpurij q̇ generant̄ in adulterio. vt ſi aliqͥs vxoratus habe⸗ret ꝑles cū muliere nō ꝓꝑria vel ecōuerſo. quidam aūt ſunt legittimi. vt ſunt illi q̇ ꝑcedunt ex legittimo thoro. ⁊ iſti dūtaxat ſine aliqua diſpen⸗ſatōne pn̄t accipere ordines et nō alij

☞ Quinto notandū ꝙ aliqͥs legittimatur dupl̄r. vno mō ꝑ diſpenſatō⸗nem. ⁊ ſic pueri qui nec ſunt naturales nec legittimi. legittimant̄ ad oēs actus ſeculares ⁊ ſpūales. Alio mō aliquis legittimatur ꝑ matrimoniū ꝯtractū. vt ſi ſolutus generaret cū ſoluta et ſi poſtea ꝯtrahunt matrimo⸗nium. tunc illi pueri p̄us illegittimi. legittimant̄ ꝑ ſubſequens matrimo⸗nium. Sed hoc nō eſt de ſpurijs. qꝛ tales generant̄ ꝑ adulteriū Et ergo lr̄a bene dicit ꝙ nullus illegittimus debet procedere ad ſacros ordines. niſi ex ſpeciali diſpenſatōne.

☞ Ultimo notandū ꝙ filij illegittimi ꝓhibētur ab ordinib⁹ ſacris tri⸗plici de cā. Prima cauſa eſt dignitas ſacramenti ordinis q̄ vilib⁹ ꝑſonis nō debet porrigi. qꝛ ſcriptū eſt. Nolite ſanctū dare canib⁹. Scḋa cauſa ē deteſtatio paterni criminis. Tercia cauſa eſt. quia p̄ſumitur ꝙ filius ſit imitator paterni criminis. quia malicia parentum inducit preſumptōem cōtra filium. vt habetur. diſtinctōne quadrageſima prima Sciens. Iteꝫ ſi ſpurius intret religionem tollitur ab eo irregularitas. vt pꝫ decima⸗nona diſtinc. queſtione vltima Nō licet.

.i. excōicatōe p̄bet

In banno tibi ſi ſacer ordo datur ſcio ꝙ non

.i. inde. liberaueꝛ niſi p̄ſentat⁹ fueꝛ dño aplico

Hinc abſolueris niſi preſentando pape te

¶ Hic autor ponit quartum documentū de ſacris ordinib⁹ dicens. Si aliqͥs eſſet in banno vel in ſententia excōmunicatōnis. ⁊ ꝯtumaciter ſci⸗enter vel ignoranter ſumeret ſacros ordines quocūq mō eſt in excōmu⸗

cationе. tunc nullo modo poteſt abſolui niſi ſpe͂aliter ſit abſolutus a dn̄o papa vel ab habente eius autoritatem

☞ Circa lr̄am notandū q̄ autor vult in lr̄a q̄ ſi aliq̄s habuerit bn̄ficium ꝛ cū hoc recepit ſacros ordines in excōicatōe tunc talis ꝓuabit̄ illo beneficio donec papa cum illo diſpenſauerit. ꝛ ſi dn̄s papa ſecum diſpenſare noluerit tunc talis priuabit̄ bn̄ficio ꝛ ſacris ordinibꝫ. ꝛ ſi ſic moriatur in excōmunicatōe extra cimiteriū ſepeliendus eſt. Si aūt dn̄s papa ſecuꝫ diſpenſare voluerit. tunc nō ꝓuabit̄ illo bn̄ficio. Et iō clerici volētes in ſacris ordinibꝫ ꝓcedere debent ſeipos ꝓbare. vtꝝ talē caſum incurrere pn̄t vel nō. qꝛ in excōicatōne nullus ꝓcedere pt̄ nec debet admitti ad ſacros ordines ne tale periculum incurrat.

☞ Scd̄o notandū. illud dicūt iura decretalia. q̄ q̄cunqꝫ ꝓmoueret̄ ad ſacros ordines exn̄s in excōicatōe efficit̄ irregularꝫ. ¶ Pro q̄ eſt ſciendū q̄ ſententia excōicatōis eſt duplex. qꝛ q̄dā eſt maior. q̄dā minor. Maior eſt q̄ excludit hoīem a cōmunione chriſtifideliū. ꝛ eſt duplex. q̄dam eſt lata ab hoīe. q̄dam a canone. Sententia lata ab hoīe eſt q̄ infert̄ a iudice viua voce vel in ſcripto. ꝛ ab iſta nullus hꝫ ſoluere niſi q̄ fert ſententiam. Alia eſt ſententia lata a canone. ꝛ hmōi ſententie ſunt multe. verbi grā. ſi aliq̄s pcutiat clericū violenter ſtatim eſt in maiori ſententia lata a canone ꝛc̄is. Alia eſt ſn̄ia minor q̄ excludit hoīem a pceptōe ſacramentorū. ſicut ē oē peccatū mortale. Modo ad ꝓpoſitū lr̄e eſt dicendū q̄ preſens lr̄a intelligit̄ de ſententia maiori. Et ergo talis accedens ad ſacros ordines debet abſolui ab epō abſolutōne generali. Sed ſi intelligit̄ de minori ſn̄ia hoc eſt dupl'r. qꝛ vel ſcitur vel ignorat̄. ſi ſcitur debet abſolui. ſed ſi ignoratur tunc nō indiget abſolutōne

☞ Ultimo notandū. q̄ ſi aliq̄s exn̄s in excōicatōe ſcient̄ ꝛ ↄtumaciter pſumat ſumere ſacros ordines. talis ppetue ſuſpendend᷒ eſt ab ordinibꝫ nec papa dꝫ cū ipō diſpēſare ꝓpter ſuā enormitatē. qꝛ ſciuit ſe irregularitatem incurrere ꝓpter ſacri ordinis ſuſceptōem. Sꝫ ſi aliq̄s excōicat᷒ recipit ſacros ordines ignorans ſe eſſe excōicatū. ꝛ iſte ſuſceptis ordinibꝫ ſacris recordat̄ ſe eē excōicatū. tunc ipē dꝫ accedere dn̄m aplīcū q̄ mot᷒ miſericordia cā dei diſpēſare ſecū habeat. Un̄ eſt ↄſuetudo optima aliquoꝝ epoꝝ. q̄ q̄cūqꝫ voluerit ſacros ordines recipere optet q̄ talis ſit pus confeſſus ꝛ ↄtritus. ꝛ q̄ ꝑparet̄ cū cōione corpis chriſti. ne ipē peccatꝫ enormibꝫ ſit aggrauatus. ꝛ ne cū hoc incurrat irregularitatē

.i. ſine .i. volūtate
Abſqꝫ tui domini conſenſu. non tibi detur
s^c clericalis .i. ſeruus
Ordo ſacer. ſi ſis ſeruilis conditionis
s^c ordinē .i. idebite .i. inſtitutōe
Hunc ſi furtiue ſuſceperis ꝛ ſine forma
s^c formā. ſeruat s^c talis
Quam tenet eccleſia. niſi diſpenſet ſuper hoc. qui
.i. hꝫ poteſtatē s^c de tali receptōe ordinū
Diſpenſare poteſt. iuſte damnaberis inde

¶ Hic autor ponit quintū documentū de ordinibꝫ ſacris dicens. Si fu
erit aliqs clericus ſeruilis ꝯditōis volēs ꝓcedere ad ordines ſacros ta
lis nō dꝫ ꝓcedere niſi cū ꝯſenſu dn̄i ſui. imo nec etiā intrare dꝫ religioneꝫ
niſi habeat ꝯſenſum dn̄i ſui. qꝛ ad ſuſceptōem ſacroꝝ ordinū reqrit̃ pura
libertas. ſꝫ talis nō eſt liber. g̃ nō debet ꝓcedere. Subdit ponendo aliud
documentū. ſcꝫ ſextū dicens. Si aliqs ſuſceperit ſacros ordines furtiue
et ſine forma eccleſie talis dꝫ dānari ⁊ ſuſpendi ab ordinibꝫ ſacris. niſi ſpe
cialiter ab habente poteſtatē diſpenſandi ſecū diſpenſatū fuerit.

☞ Primo notandū. ex lr̄a habet̃ ꝙ iſte qui eſt ſeruilis ꝯditōis nō debet
ꝓmoueri ad ſacros ordines. ¶ Cōtra hoc arguit̃ ſic. deus glorioſus nō
eſt acceptor ꝑſonaꝝ. ergo qlibet pt̄ acceptare ſacros ordines. ſiue ſit ſerui
lis ꝯditōnis ſiue nō. Añs pꝫ in actibꝫ aploꝝ. Sed ꝯña ꝓbatur. qꝛ ſi ſer
uilis debet abijci ⁊ liber ꝓmoueri. tunc videt̃ ꝙ liber ſit deo gratus ⁊ ſer-
uilis nō. qđ eſt ꝯtra autoritatē ꝓus allegatā. ¶ Reſpondet̃ ſm̄ intentō
nem autoris. ꝙ nullus debet ꝓmoueri ad ſacros ordines q̇ eſt ſeruilis cō
ditōnis ſine ꝯſenſu dn̄i ſui. Ūn̄ ꝑ ſacroꝝ ordinū ſuſceptōnem datur gr̄a
ſanctitatis. gr̄a dignitatis. ⁊ gratia honeſtatis. Et ad iſtā dignitatē ſex
reqrunt̃. Primo ꝓncipaliter reqritur honeſtas originis. ſcꝫ ꝙ ſit de ho-
neſta parentela ex parte vtriuſqꝫ ſexus. ⁊ ꝑ hoc excludunt̃ ſpurij. Scđo
reqrit̃ honeſtas hoīs. ſcꝫ ꝙ nō ſit diffamatus ⁊ publice ꝯfuſus. qꝛ illi non
admittunt̃ ad ſacros ordines niſi cū diſpenſatōe pape. Tercio requirit̃
honeſtas corporis. per hoc excluduntur corpora vitia habentia. ſicut ſunt
iſti hoīes qui ſunt priuati menbris ꝓncipalibꝫ ⁊ officialibꝫ. videlicꝫ mani
bus et digitis. Quarto reqritur honeſtas actōnis. ⁊ ꝓpter hoc excludū-
tur homicide ⁊ conſimiles qui ꝓpter illam actōem nō ꝓmouentur ad ſa-
cros ordines. Quinto reqritur honeſtas ꝯditōnis. ⁊ ꝓpter hoc excludū
tur illi qui ſunt ſeruilis cōditōnis. Sexto requiritur honeſtas conuer-
ſatōnis. propter hoc excludūtur ioculatores et huiuſmodi homines. qꝛ
tales ſunt inſtabilis animi nec ſunt honeſte conuerſatōnis. Tunc ad ra-
tionem dicendū eſt ꝙ deum nō eſſe acceptorem ꝑſonarum ītelligitur du
pliciter. vno modo ad eccleſiam triumphantem. ⁊ ſic intelligenda eſt au
toritas vbi ſupra. quia nullus excluditur a regno dei. Alio modo intelli-
gitur quo ad eccleſiam militantem. ⁊ ſic non intelligitur prefata autori-
tas. qꝛ plures ſic abijciunt̃ a ſacris ordinibꝫ. vt ꝓus patuit

¶ Scđo notandū ꝙ lr̄a poteſt intelligi per diſtinctōem. qꝛ vel talis pro-
mouetur ad ordines ſuo domino ſciente vel ignorante. ſi ignorāte domi
no. tunc talis reſtituatur domino ſuo. Si aūt nō ignorante domino ⁊ do
minus ꝯtradicit tunc talis debet domino reſtitui ſub hac ꝯditōe ſm̄ ali-
quos ꝙ nō ſeruiat ſibi in corporalibꝫ. ſed in diuinis officijs. Etiā ſi talis
intrauerit religionem neſciente vel contradicente domino ſuo. ⁊ ſi in tri-
bus annis nō exigit eum tunc talis fit liber in clauſtro. Si aūt dominꝰ ſci
uit et nō ꝯtradicit. tunc debet dimitti. qꝛ liber factus eſt. Si vero ſciente
dn̄o ſuo aliquis ꝓmoueretur. vel ergo ſcitur ab ordinante ⁊ rep̄ſentante
vel nō. ſi ſcitur ab vtroqꝫ. tunc ambo debent puniri. ſi vnus tm̄ ſcit. tunc
iſte debet puniri in duplo. ſi ergo ab oībꝫ ignorat̃. tunc dicūt aliq ꝙ ſunt
liberati a ſeruitute ꝑ ſuſceptōem ſacroꝝ ordinū.

☞ Tercio notandū q illi dicunt̄ ordines recipe furtiue q̄ nō recipiunt eos eo mō ſicut inſtitutū eſt ab eccleſia. ſicut ſi q̄s accederet ad ordines ſine examine. vel ſi q̄s eodē die reciperet duos ordines.

☞ Ultimo notandū. q iſte dr̄ furtiue recipe ordines q̄ ē i ſentētia anathematis. q2 agit ɔtra mandatū eccl'ie. Et hoc eſt dupl'r. q2 vel talis manet in ſeculo vel nō. ſi nō manet in ſeculo ita q intrat religionē tūc diſpenſat cū eo eps ꝓpter fauorē ordinis. Si aūt manet in ſeculo tunc eps non pt̄ cū eo diſpēſare. ſ3 ſolū dn̄s aplicus. Et etiā ille dr̄ nō ſeruare formam eccl'ie q̄ nō intrat p oſtiū. ſ3 aliūde ſicut fur ꝛ latro. Et ille tunc dr̄ furari ſacros ordines q̄ eos ſuſcipit abſq3 determinata forma eccl'ie. Un̄ ſciēdū q vera ꝛ determinata forma in ordinib9 ſacris eſt iſta. p̄mo vt q̄s examinatur. ſcd̄o intitulat̄. tercio ꝓclamat̄. ꝛ deinde ab epo ordinat̄. ꝛ ergo qui nō eſt examinatus vel intitulatus vel ꝓclamatus. ſi recipit ordines furatur ipos. Itē ſi aliq̄s ꝓcedit ad ſacros ordines ſub titulo alicuius bn̄ficij ꝛ nō h3 bn̄ficiū. ille furat̄ ordines

s^c aliq̄s s^c ſuo recedēs

Monachus ex clauſtro fugiens ſi preſbyter hic eſt

s^c ad clauſtꝝ tale officiū diuinū

Et redeat. prohibetur ei celebratio miſſe

q̄uſq3. penitētiā agat .i. diſpēſet.

Donec peniteat et factum papa reſoluat

s^c tal' monach9. ſic q nō d3 miniſtrare in ordinib9 ſuſcept3

Aut in perpetuum ſuſpenditur ordine tanto

.i. de his monachis

Hec his de clauſtris ſunt ſcripta. ſuos fugitiuos

.i. q̄s abbas excōicat s^c monachos .i. autoritas

Qui damnare ſolent. hos ſoluit gratia pape

¶ Prius autor determinauit de ordinib9 ſacris. hic determinat de monachis a clauſtro fugitiuis. Et diuidit̄ i duo. Primo determinat de monachis fugitiuis ordinat3 in preſbyteros Scd̄o de nō ordinat3 in preſbyteros Scd̄m ibi (Si fugit ex clauſtro) Dicit ḡ p̄mo. q monach9 preſbyter q̄ fugit de clauſtro ꝛ iterꝝ reuertit̄ ad clauſtrū talis nō d3 celebrare miſſam donec peniteat ꝛ papa cū eo diſpēſet de tali negligētia. Si aūt talis eſt diaconus d3 ſuſpendi ab ordinib9 ꝛ nō d3 miniſtrare in ſuo ordine niſi p̄us peniteat ſc̄m decretū ſupioris ſui

☞ Primo notandū q lr̄a intelligit̄ de his monachis quos excōicauit abbas illi9 clauſtri vbi tales monachi fugiētes exiſtebāt. q2 forte ſubtraxit calicē vel aliq̄d hmōi fecit. et talis currens de clauſtro ꝛ iterꝝ rediens nō pt̄ celebrare miſſam. niſi p̄us ſecū fuerit diſpēſatū. ꝛ talē autoritatē aliq̄n abbas pt̄ habere a dn̄o aplico. ſi aūt nō habuerit iſtā autoritatē tunc oportet eū ire ad dn̄m papā q̄ ſol9 cū eo diſpēſat. Dicūt tn̄ aliq̄ q in iſto caſu abbas illi9 clauſtri poſſet cū eo diſpēſare. Itē lr̄a d3 intelligi de iſt3 monachis fugitiuis q̄ ſunt excōicati a ſuis ſupioribus. ſi aūt hmōi monachi nō ſunt excōicati tunc eoꝝ ſuperior pt̄ cū eis diſpenſare

☞ Scđo notādū. littera loquit̄ h̄ de apoſtatis. vn̄ apoſtata ſic definit̄ eſt temerarius receſſus a ſtatu fidei obedientie vel religionis Vn̄ triplex eſt apoſtata. ſ. a fide. ab obedientia. et a religione. A fide dr̄ aliqs apoſtatare qn̄ dimittit catholicā fidē et adheret fidei hereticoꝝ vel alioꝝ infidelīū. Ab obedientia dr̄ aliqs apoſtatare qn̄ facit qs cōtra dei vel canonis p̄cepta. Et iſtā apoſtaſiā ꝯmiſerūt adā et eua qn̄ fecerūt ꝯtra dei p̄ceptum. Tercia apoſtaſia eſt a religione. et eſt qn̄ aliqs religionē exit poſt ꝓfeſſionem factā Et de tali apoſtaſia loquit̄ hic textus Vn̄ p̄mi apoſtate de facto ſunt excōicati et nō ſolū illi ſed oēs eis adherētes. ſꝫ ſecūdi apoſtate nō p̄nt ꝓhibere teſtimoniū in multis. tercij ꝗbus receperunt ſacros ordines. tn̄ nō p̄nt miniſtrare in ſuis ordinibꝫ niſi facta diſpenſatione.

talis mōachꝰ pꝰ h̄
Si fugit ex clauſtro laicus conuerſus. et inde
.i. ꝯtraxerit matrimoniū s^e viro
Duxerit vxorem. cum crimen conſtat ab iſto
mulier .i. iterū intret s^e ſuum
Hec eat. et repetat correctus apoſtata clauſtrum
.i. ſi fecit profeſſionē matrimoniū
Si fuerit ſua nota profeſſio. coniugiū ſtet
s^e ꝓfeſſionē .i. monachū et vxorem
Si nullam fecit. tamen illos equa voluntas
.i. diuidit .i. ꝯtinenter ſcꝫ ambobꝫ
Separat. vt caſte viuant iniungitur iſtis

¶ Hic autor determinat de monachis fugitiuis laicis et ꝯuerſis dicens ſi aliqs monachꝰ ꝯuerſus fugerit ex clauſtro ⁊ duxerit vxorē. ⁊ vxor itelligeret eū eſſe monachū fugitiuū tūc ipa debet eū relinqre et inducere ꝙ redeat ad clauſtrū et ipſe ecōuerſo intrans clauſtrū dꝫ corrigi a ſuperioribus monaſterij et debet manere in iſto. Si aūt ſcit̄ ꝙ ipſe exiuit clauſtruꝫ ante ꝓfeſſionē. vt in anno ꝓbationis tunc talis cōuerſus pōt manere in matrimonio cū vxore ſua. nec tenet̄ redire ad monaſteriū

☞ Primo notandū. ꝙ ꝯuerſus exiens clauſtrū poſt ꝓfeſſionē ⁊ annuꝫ ꝓbatōnis talis debet cogi redire ad clauſtrū ſuuꝫ et dꝫ ꝯdignā penitentiā ꝓ tali exceſſu agere Si āt an̄ ꝓfeſſionē exeat ⁊ ducat vxoreꝫ p̄t cū illa manere. qꝛ nōdū ligatus eſt ad clauſtrū. tn̄ ſi vxor ſua admittere voluerit ambo caſte viuere poſſunt. ſi nō p̄nt reddant mutuo debita.

☞ Scđo notandū. ex q̄ in p̄nti lrā ſicut in p̄cedentibꝫ habitū eſt de matrimonio. tūc eſt ſciēdū ꝙ triplex eſt bonū matrimonij. ſ. fides ſacramētū et ꝓles. Primū bonū eſt fides. qꝛ ibi eſt indiuiſibil̄ ꝯiūctio aiaꝝ ⁊ corporuꝫ. Scđm bonū eſt ſacramētū. qꝛ ibi nullū diuortiū dꝫ celebrari. Tertiū eſt bonū ꝓlis ſcꝫ ad cultū dei. Et ꝓpter hoc fit triplex ꝯiunctio in matrimonio. Primo ibi fit ꝯiūctio ſingularis. qꝛ ſolus vir ꝯiūgit̄ mulieri ⁊ ꝓpter iſtā ſingularē ꝯiūctōem orit̄ bonū fidei. qꝛ inter duas ꝑſonas eſt vna dilectio. ſꝫ ſi tertia ſuꝑuenerit ſtatim remittit̄ dilectio Scđo ē ibi ꝯiūctio indiuiſibil̄. ⁊ ex h̄ ē ibi matrimoniū qđ ē ſacramētū Tercio ibi ē ꝯiūctio

vtil'. ꝛ ex h' oꝛit' bonũ ꝓlis qđ generat' pncipal'r ad cultũ dei. Et ğ triplex ꝯiũctio correſpõdet triplici bono matrimonij Vñ ꝯiũctio ſingularꝫ cor/rñdet bono fidei. ſꝫ ꝯiũctio idiuiſibil' bono mr̃imonij. ꝯiũctio ꝓo vtil' bo/ ☞ Scđo notãdũ. ꝙ i matrimonio ē triplex act⁹ ꝯiugalis (no ꝓlis Quidã ē licit⁹. q̇dã fragilis. et q̇dã ꝓhibit⁹ Act⁹ licit⁹ eſt triplex. q̇dã ſimpl'r fit ꝑpt' ꝓlis gñatõem. et iſte eſt actus virtutꝫ ꝛ meritori⁹. Scđs fit in reddendo debitũ thori. et iſte etiã eſt licit⁹. qꝛ vir tenet' reddere mulieri debitũ carnis Terci⁹ ē ꝑpt' fornicatõem euitãdã. Et h' eſt dupl'r. vel in ꝯiuge. vel in ſe. ſi in ꝯiuge tũc nõ peccat. ſi ãt in ſe peccat. Scđs act⁹ ꝯiugalis ē fragil'. et iſte fit ꝓpter dilectõem. ꝛ h' dupl'r vel ꝑpt' dilectiõem vxoriã vel fornicariã. ſi vxoriãꝫ peccat venialit'. Verbi grã aliq̇s dicat ſic. ego cognoſco vxorē meã ꝑpt ipſius dilectõem. et ſi nõ eſſet vxor mea ip̃aꝫ nõ cognoſcerē. et in hoc peccat venialiter Si ãt diligit eã fornicarie tũc in h' peccat mortaliter Verbi grã. dicat aliq̇s. ſi talis nõ eſſet vxor mea ad/huc vellē eam cognoſcere ſi poſſem. ꝛ ſic ibi ē dilectio fornicaria. Terci⁹ act⁹ ꝯiugalis eſt ꝓhibit⁹. et iſte fit pluribꝫ modis. Primo fit in tp̃e q̇. ꝓ/hibitũ eſt ab eccĩa. ſ. in aduẽtu dñi. in q̇drageſima. et tp̃e infirmitatis mu/lieris. et ſic ꝯñter in q̃tuor tp̃ibꝫ anni. et in alijs multis. in q̇bꝫ nõ lꝫ exercere iura carnalia. Itē nõ debent fieri in locis ꝯſecratis nec etiã debent fieri ꝑ modũ incitatõis. qꝛ quotienſcũqꝫ hõ incitat ſeip̃m ad h' peccat mortal'r ☞ Vltio notãdũ. ꝙ ſit aliq̇s hñs vxorē ꝛ ꝯgnoſcat carnal'r ſororē vxorꝫ ſue. tũc dubitat'. vtꝝ deinceps poſſit cognoſcere vxorē ſuam. Rñdet' ſm plures doctores ꝙ nõ. ſꝫ ip̃e dꝫ ꝑpetue abſtinere. qꝛ iaꝫ vxor ſua vera ſua ꝯſanguinea ſeu affinis efficit' ex coitu ꝑpetrato cũ ſorore vxoris Et q̃rit' vlteri⁹ vtrũ talis dꝫ dimittere vxorē ſuã vel nõ. Rñdet' ſub diſtinctõne. qꝛ vel talis cognouit ſororē vxoris ſcienter vel ignoranter. ſi ignorãter nõ pt dimittere. qꝛ talis error nõ opat' diuortiũ. ſi ãt ſcienter fecerit tũc vxor p̃t ab eo ſepari. ſi ãt nõ ſeparant' tñ ip̃e vir debitũ thori nõ debet petere.

De vita et honeſtate clericorum

i. inhibemus ſacerdotũ
Nolumus in domibus pſonas p̃ſbyteroꝝ
s^e^ mulieres s^e^ ſacerdotis
Suſpectas eſſe. mater ſoror atqꝫ ſororis
s^e^ domibus i. ꝯſanguinee
Filia vel fratris in eis ſint vel prope neptes
s^e^ ſacerdotes i. infirmis i. paupibus
Hi pro poſſe ſuo miſeris. ſocijs. vel egenis
tp̃alia i. bñ faciant fidelibꝫ chriſti
Et chriſti ſeruis ſua dent et cõmoda preſtent
s^e^ ſacerdotes i. ꝓhibitoꝝ
Hoſpicij. nec ſint hi luſores vetitorum
i. ſicut i. taxilloꝝ
Ludorum. velut eſt alee globi deciorum

¶ Iſte eſt tercius tractatus hui⁹ libri in q̄ autor determiat de vita ⁊ ho-
neſtate clericoꝝ. Et diuidit̃ in duas ptes. In pma autor facit qd̄ dictū eſt.
In ſcd̄a determiat de vſura et ei⁹ ſpēb⁹ Scd̄a ibi (vſure ſpēs) Prima ad
huc i duas Nā pmo facit qd̄ dcm̄ ē Scd̄o determiat de ſimonia ibi (Si
vendis) Prima adhuc in duas. primo facit qd̄ dictū eſt Scd̄o determi
nat de bellis pncipū. Scd̄a ibi (Si pnceps) Prima adhuc in duas. naꝫ
primo facit qd̄ dictū eſt. Scd̄o determinat de reb⁹ inuentis q̄ ſunt pdite
docens q̄d ſit agēdū circa iſtas. ſcd̄a ibi (Si bona) Prima adhuc i duas
nā pmo facit qd̄ dictū eſt. Scd̄o determiat de furib⁹ raptorib⁹ et malefa-
ctoribus Scd̄a ibi (Fraudē) Partes patebūt in pceſſu ¶ Quātū ad
primā ptem autor vult q in domib⁹ ſacerdotū nō debent habitare pſone
ſuſpecte. vt ſunt iuuenes mulieres. Et rō eſt. qꝛ hoies haberēt ſtatim ſuſ
pitōem de ſacerdote ſup talib⁹ pſonis iuuenibus. tn̄ mater et ſorores. filij
vel filie ſororū pn̄t bn̄ ꝯmorari ipis. Deinde autor ſubdit ponēdo duo
documēta de vita et honeſtate clericorū. dicens q clerici ſiue ſacerdotes
debēt egenis peregrinis ⁊ alijs pauperib⁹ bn̄facere, p chriſti noie ipis ele-
moſinas dādo. ipos hoſpitādo. ipiſqꝫ verbis ⁊ auxilijs et alijs bonis ope
rib⁹ ſubueniēdo. Subdit vlteri⁹ aliud documētū q clerici ⁊ ſacerdotes
nō debent adherere ludis phibitis. nec debent eē manifeſti luſores in alea
in globis ⁊ in decijs ⁊ taxillis. qꝛ tales ludi phibiti ſunt.

☞ Notādū pmo. q autor phibet h̄ in lrā mulieres ſuſpectas ſiue inho
neſtas ſeruire ſiue morari in domib⁹ ſacerdotū. ¶ Pro q̄ ſciendū q mu
lieres ſunt duplices. Nā q̄dā ſunt ꝯiūcte. q̄dā extranee. ꝯiūcte ſunt ꝯſan
guinee. et illas ſacerdos pt habere i domo ſua Sꝫ extranee ſūt alie mulie
res ipſis ſacerdotibus nō attinētes. mō pn̄s lrā intelligit̃ de mulierib⁹ ex
traneis ꝓpt̃ ſuſpitōem tollendā Cōiuncte mulieres ſt̄ duplices. nā q̄dā
ſunt ꝯiūcte mediate. et q̄dā imediate. imediate ſunt ꝯſanguinee. ſꝫ media
te ſunt familiares ipaꝝ ꝯſanguineaꝝ. mō mulieres imediate. vt ꝯſangui
nee pn̄t habitare cū ſacerdotib⁹. ſꝫ mulieres ꝯiūcte mediate vt ſunt fami
liares ipaꝝ ꝯſanguineaꝝ nō pn̄t habitare cū ſacerdotib⁹ De q̄ ſanctus
Augu. Quecūqꝫ ſororib⁹ meis iūcte ſt̄ ſorores mee nō ſt̄. Et ille fami
liares ſt̄ duplices. aut ſt̄ ſatis annoſe aut iuuenes. ſi pmū tūc bn̄ pn̄t ſu
ſtineri in domib⁹ ſacerdotū. ſi ſcd̄m tūc nō debent ſuſtineri. qꝛ dt̄ Bernar
dus q calam⁹ appoſitus igni faciliter incēdit̃. eo mō eſt de ſacerdote. nā
ſi ſacerdos eſſet apud pulcrā mulierem tūc cito calor luxurie in eo incen
deret̃ ab ea. ne ergo ꝯtingat phibet̃ eas eſſe in domibus ſacerdotū. Vn̄
legit̃ in dealogo bti Gregorij pape. q fuit q̄dā ſacerdos q̄ matrē ſuā p ſe-
mitā duxit manu coopta. tūc mater a filio q̄ſiuit q̄re hoc faceret. Rn̄dit
ſacerdos mater mi tactus et ſpēs mulieris decepit multos. ne g̃ ex tactu
mihi mala creſcat cogitatio duco te manu coopta. Mō ex q̄ talis timuit
mala in ppria matre multo plus eſt timendū in alijs. Itē pſone ꝯſangui
nee ſunt duplices. q̄dā ſunt in linea deſcendētiū. q̄dā in linea aſcēdentiū.
vt mater aua paua ⁊c. ſed in linea deſcendentiū ſunt filie neptes. ⁊ ſic de
alijs. mō hmōi mulieres nō phibent̃ vſqꝫ ad quintū graduꝫ. qꝛ de talib⁹
non eſt mala ſuſpicio Sed alia eſt linea tranſuerſalis vel collaterales. vbi
mulieres phibent̃ vſqꝫ ad tercium vel quartum gradum.

☞ Sc̄do notādū circa ꝑmū documētū autoꝛ in textu inuit ꝙ ſacerdo=
tes debēt ſuccurrere pauꝑibꝫ.et iura aſſignant rōem huius. qꝛ ſacerdo=
tes viuūt de pͥmonio chꝛiſti. ⁊ iō qn̄ ſacerdotes oꝛdines accipiūt tūc ma
nus eoꝝ inūgunt̄ oleo qꝛ ꝑ oleū denotat̄ ꝙ debēt eſſe miſericoꝛdes ⁊ plus
obligant̄ ad miſericoꝛdiā ꝙ̄ alij hoīes Vn̄ legit̄ in canonica Joānis caplō
ij.ꝙ oē pctm̄ aut eſt ex ꝯcupiſcētia carnis aut ex ꝯcupiſcētia oculoꝝ.aut
ex ſuꝑbia vite. Cōcupiſcētia carnis eſt luxuria.ꝯcupiſcētia oculoꝝ ē aua
ricia.ſuꝑbia vite eſt ipa ſuꝑbia. Et in iſtis hō peccat tripl'r.ſ.in deū.in ꝓ=
ximū.⁊ in ſemetipſum.in deū peccat per ſuꝑbiā.in ꝓximū ꝑ auariciā.in
ſemetipſum ꝑ luxuriā. Et de iſtis peccatis p̄t hō facilit' ſatiſfacere ꝑ tria
bona oꝑa.ſ.ꝑ oꝛōnes.ieiunia.et eleymoſinas.qꝛ hō peccās ꝑ ſuꝑbiā p̄t ſa
tiſfacere ꝑ humiles oꝛōnes et deuotas. Sc̄do hō peccat ꝑ auariciā in ꝓ=
ximū et huic pctō p̄t ſatiſfacere ꝑ largitōem eleymoſinarū ſubueniendo
pauꝑibꝫ. Tercio hō peccat ꝑ luxuriā in ſemetipm̄.et huic pctō p̄t ſatiſfa
cere ꝑ ieiunia Modo ad ꝓpoſitū merito ſacerdotes hoꝛtant̄ ad bona ope
ra.ſcꝫ ad miſericoꝛdiā ad dandū eleymoſinas ⁊cijs.qꝛ oīa q̄ poſſident ſt̄
eleymoſine ꝯſtitute in redēptōem aīaꝝ ⁊ in adeptōem celeſtis curie. q̇a
cū eis pure dant̄ ꝓpter deū quo ad vitam coꝛū.ideo illa q̇bus ad ncc̄itatē
nō indigent debēt dare ꝓpter deū.ſ.pauꝑibus ſecularibus vel alijs ſacer=
dotibus egenis et vite ſuſtentatōem non habentibus.

☞ Vltimo notandū circa ſc̄dm documētū ꝙ ſacerdotes nō debēt lude
re ¶ Pro q̊ ſciendū ꝙ in aliq̇bꝫ caſibꝫ pn̄t ipſi ſacerdotes licite ludere.ſcꝫ
pure cā recreatōis.qꝛ foꝛte ſacerdos fatigatus ex ſtudio vel oꝛatōibꝫ ad
recreatōem adipiſcendā licite p̄t ſe in honeſtis ludis paꝝ exercere. Pro q̊
ſciendū.ꝙ ad ludū licitum requirunt̄ plura. Primo requirit̄ honeſtas ꝑ
ſonarū.et ſic ipſi ſacerdotes cū inhoneſtis hoībꝫ non debēt ludere.vt cum
cōi ꝓplō vel vulgo.nec etiam debent ludere cum mulieribꝫ.qꝛ hoc p̄ncipa
liter ipſis eſt inhibitū.vt patebit de circūſtantijs ludi. de q̇bꝫ dicet̄ infra.
Sc̄do requirit̄ honeſtas inſtrumentoꝝ.et ideo ſacerdos cū globis ⁊ cuꝫ
taxillis ludere nō debet.vt manifeſte d̄r textus. Tercio req̇rit̄ honeſtas
tp̄is.qꝛ ludus nō debet fieri in diebꝫ celebꝛibꝫ ⁊ in noctibus.et omnes iſti
errant q̇ in nocte natiuitatis chꝛiſti ludūt taxillis. Quarto requirit̄ hone
ſtas materie.ſcꝫ ꝙ ludant ꝓ vna aſſatura vel cantro ceruiſie vel vini.vl' ꝓ
parua ⁊ modica pecunia.et ſi vltra aliquis tranſgrederet̄ tunc ludus fie=
ret illicitus. Quinto req̇ritur honeſtas moꝝ.ſ.ꝙ bn̄ ſint moꝛigerati in
ludo.ita ꝙ iſte ludus fiat ī gaudio.ſine bello.ſine rixa.ſine inuidia.ſine de=
tractione.ſine fraude.et ſine om̄i dolo. ¶ Vn̄ notandū ſm̄ theologos.lu
dus ſacerdotū ideo eſt ꝓhibitus.et nō ſolū ſacerdotibus imo oībꝫ chꝛiſti
fidelibꝫ.qꝛ ibi ꝯcurrūt plura vitia.ꝑmo ibi cōcurrit auaricia in hoc.ꝙ hꝫ
deſideriū lucrādi. Sc̄do ꝯcurrit volūtas ſpoliandi.et ſic aduenit rapina
Tercio ꝯcurrit vſura.qꝛ ꝑponit cū parua pecunia magnā. Itē ibi ꝯcur
rūt mēdacia et iuramēta q̄ nociua ſunt ⁊ ꝓhibita.qꝛ d̄r ſcriptura mēdax
os necat aīam.etiā ſcriptū eſt neqꝫ iuraueris ꝑ celū neqꝫ ꝑ terrā Etiam
ibi dat̄ ſcandalū circūſtātibꝫ et h̊ fit ꝯ ꝓhibitōem ecc̄ie. Etiā ibi fit tp̄is
omiſſio.qꝛ iſto tp̄e poſſent exercere bona oꝑa.ideo ꝓpter iſta q̄ ſequuntur
ex ludo ipſis ſacerdotibꝫ et clericis ludus eſt ꝓhibitus

ſacre ſcripture ſ^c pſbyteri
In libris ſtudeant ſermonibus. et recitando
.i. miracula et geſta ſcoꝝ patrū qđ eſt iuſtum
Sanctorum vitas. et agendo quod ſit honeſtum
inhereant eis cōmiſſarum
Inuigilent curis animarum nocte dieqꝫ
.i. ſi ſequit̃ vtilitas .i. vitā humanā ꝓ fidelibus chriſtianis
Si ſit opus corpus animā dent pro grege chriſti
nihil pficiant ſ^c pſbyteros ſacerdotes
Nil faciant quod non decet hos. ſint hi moderati
veſtimētis habitu vtantur
Veſtibus et cultu: ſic viuant exteriori
.i. ꝙ .i. informatores ſubditorum
Vt ſint doctores et ſint exempla ſuorum
ſ^c informare per pdicatōes honeſta
Et quod lingua nequit ſaltem doceat bona vita

¶ Hic autor oſtēdit in qb9 clerici et ſacerdotes ſe exercere debent. Et dr ſacerdotes ⁊ clerici debēt ſtudere i libris in qb9 videāt vitas et paſſiones ſcōꝝ. et iſtas recitare debent laicis vt ſumāt in hoc exempla corrigēdi ſe et nihil debēt agere niſi qđ ſit honeſtū Et debent oib9 tpib9 vigilare i curis aiaꝝ vt ipſi aias ſui gregis deo ꝯmēdent. et ſubditos eoꝝ in bona vita ꝯſeruēt et debent oīa ſua agibilia curiali mō et proceſſu ordinare. et illud qđ nolunt ſibi fieri etiā alijs nō faciant. Et debēt ponere corpus et aiam ſuā ꝓ ꝯſeruatōe aiaꝝ fideliū ſi necce fuerit. et ſi aliq̄ vtilitas ex eo pt fieri. ⁊ debent eē moderati in veſtib9 et cibarijs ſeu victu ⁊ amictu vt etiā alijs chriſtifidelib9 ſuccurrere poſſint. Et ſic ipi debent viuere ꝯuerſatione et cultu exteriori vt ſint bonū exēplū ſuoꝝ ſubditoꝝ. et dato ꝙ ipi ſubditi non poſſint inſtrui ſermonib9. tñ inſtruent ipſos bonis exēplis

☞ Notādū pmo. nā lrā dicit. ꝙ ſacerdotes debent ſtudere i libris ⁊ debent ſtudere vitam ſcōꝝ et hāc recitare ꝑplo. Rō eſt. q2 ipi nō aliud negociari habent niſi ꝙ vigilēt in curis aiaꝝ. q2 ipi ſe ſemꝑ debent occupare cum aliq̄ bono facto vt nō ocioſi inueniant̃. q2 dr apl's. Nolite locū dare diabolo. q2 quē diabolus ocioſum inuenerit iſtū ꝑuerſis occupatōib9 occupat ⁊ ipm ſeducit. ⁊ ſic tunc talis ppetue ꝯfundit̃. ex eo ꝙ ocioſus dat locum diabolo. vt patet de Salomone. q2 interim ꝙ fuit in cōſtructōne tēpli deo placuit. ſed poſtq̄ deſinebat et ocioſus fuerat tūc idolatriā exercebat. Et ſic diabolus ipos ocioſos ſeducit cū ꝑuerſis opatōibus. ne g̃ hoc ꝯtingat tūc ipi clerici nō debent ociari. ſed debent ſtudere in libris. miracula et paſſiones ſanctorum recitando populo.

☞ Scđo notādū ꝙ ipi pſbiteri diligent̃ debēt cuſtodire aias ſuoꝝ parrochialiū. ne ſeducant̃ ꝑ malas ſuggeſtiones diaboli. q2 dr apl's. Sobrij eſtote ⁊ vigilate. ⁊ iō hmōi oues ꝯmiſſe ſunt ſacerdotibus vt ipas nō leſas ſꝫ pfectas et incolumes et firmiter in fide ſtantes deo cōmēdent.

☞ Tercio notādū. dr autor i lrā ꝙ ſi fuerit opus tūc ipi pſbiteri exple

bani debent ponere corp⁹ ⁊ aīam .i. vitā aīalē ꝓ ſaluatōe chriſtifideliū et
ꝓ ꝑplo eis ꝯmiſſo ¶ Pro q̇ ſciendū ꝙ ſacerdotes nō ſꝑ debēt h̄ facere ni-
ſi videāt vtilitatē aliquā ex eo ꝓuenire Sꝫ ſi nulla vtilitas p̄t inde ſeq̇ tūc
nō debēt facere. vn̄ ſacerdos ſtatim ꝓ vno ꝟbo nō dꝫ mori ꝓ ꝑplo. ſꝫ ſolū
ſi ꝯſiderat ꝙ ſit ardua cā .ſ. ꝙ oues vellēt deficere in fide catholica ꝓpt̄ ꝑ-
ſecutōes. vel paſſiones aliq̇s. tūc ſacerdotes debent ip̄as ꝯfortare vt ſint
fortes in fide. vn̄ apl's. Fratres eſtote fortes et ſobrij in fide. Et ſic etiā
ipſi ſacerdotes debent facere ſuis parrochialib⁹. nā debēt doctrinas ⁊ au
toritates ip̄is recitare. ⁊ ſi ip̄i credere noluerit tūc morti ſe tradēt vt ſuos
ſubditos in fide ꝯſeruent. ſꝫ ſi nō videant vtilitatē ex morte ſua venire.
tūc faciant ſicut fecit chriſtus. qꝛ cū iudei volebāt ieſum lapidare. tūc ab
ſcondit ſe et exiuit de tēplo. qꝛ nōdū venit tp̄s paſſionis ei⁹ Sic ſilr̄ mō
faciant ſacerdotes ſi nō viderint vtilitatē ex morte ſua ꝓuenire

☞ Quarto notādū. iuriſte ex p̄nti lrā trahūt cām q̄re ꝯtractus matri
monial' ſit ꝓhibit⁹ ſacerdotib⁹. nā ad ip̄m ſacerdotē plura req̇rūt' Primo
eīm req̇rit' ad verū ſacerdotē. ꝙ ipſe dꝫ ſtudere in ſacra ſcriptura. et ꝑ hoc
euitabit multas vanas cogitatōes q̄ occurrerēt ipſi ocioſo. qꝛ noſtra me-
moria hꝫ ſe ſicut molendinū. in q̄ ſi ponit' bonū frumētū bonū molit. ſed ſi
pix iponit' picē repn̄tat. Sic ſilr̄ mō eſt de ipſis ſacerdotib⁹ .ſ. ſi nō ſtudeāt
in ſacra ſcriptura vbi miracula ⁊ paſſiones ſcōꝝ habētur. tūc ip̄i occupāt
ſe malis op̄atōib⁹. Etiā noſtra memoria hꝫ ſe vt rex. qꝛ qn̄ aliq̇s rex oc-
cupat' in bello. tūc oīes ſubditi ſui occupant' ibidē. ſꝫ qn̄ ipſe eſt liber et
ſolutus tūc quilibet trāſit q̄ vult Sic ſilr̄ mō eſt de noſtra memoria ⁊ aīa
qꝛ qn̄ ip̄a occupat' in ſacra ſcriptura tūc oēs ſenſus occupant' in ſacra ſcri-
ptura. ſꝫ qn̄ nō tūc q̇libet ſenſus occupat' in delectatōe ꝓpria ⁊ obiecto:
et ſic hō cadit in multiplices cogitatōnes. ḡ tūc ſacerdos trahit' ex occu-
patōne tali ꝑ ſtudiū ſacre ſcripture Per domeſticā vero ꝓcuratōem. vi-
delicet vxoris ⁊ pueroꝝ in matrimonio nimis occuparent' ſacerdotes ḡ
ꝯtractus matrimonij eſt ipſis ꝓhibitus. qꝛ ſicut dt̄ Cōmentator ꝙ nul
la ꝟtus tantū valet ad ſciam ſicut ipſa caſtitas. ḡ oppoſitū caſtitatis qđ
in matrimonio ꝯſiſtit ip̄edit ſciam in hoīe. ne ḡ tollat' tale bonū. tūc ꝯtra
ctus matrimonij ipſis ſacerdotib⁹ eſt ꝓhibitus. Scđo ad ſacerdotē req̇
rit' ꝯuerſatōnis maturitas. q̄ iteꝝ tollit' per matrimoniū ꝓpter inſtabi-
litatē ipſaꝝ mulierū. qꝛ vt ſic mulier traheret virū de ꝯuerſatōne matu-
ra et bona. vn̄ Cū ſancto ſcūs eris ⁊c. Ne ḡ tollat' hoc bonū tūc iterum
ꝯtractus matrimonij ſacerdotib⁹ eſt ꝓhibitus. Tercio req̇rit' ad ſacer-
dotem bn̄ficij et officij et aīaꝝ ſibi ꝯmiſſarū fidelitas. vt habet' Joā. vltio
vbi dixit dn̄s. petre amas me ⁊c. Et iſtud bonū iterū poſſit ip̄ediri per
matrimoniū. Quarto req̇rit' ꝙ ſi nccē fuerit aīam ſuā dꝫ ponere ꝓ oīb⁹
et hoc iterū tolleret' ꝑ matrimoniū. qꝛ in matrimonio eſt pluralitas filio-
ruꝫ et filiarū. q̇b⁹ tūc ſacerdos deberet p̄eſſe eis nccīa corpis ꝓcurando. ⁊
ſic nō poſſet attentare ſacerdotalem dignitatē ⁊ diuinū officiū. vn̄ metri-
ſta. Plurib⁹ intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. Quinto ad verū ſacer
dotē req̇rit'. ꝙ ſi nccē fuerit tūc ipſe debet ſubuenire paup̄ib⁹ in verbis. in
exēplis. in eleymoſinis. in reb⁹ exteriorib⁹ et in aliis bonis. Et dicūt q̇dā
doctores. ꝙ melius eſt ipſi ſacerdoti ꝙ ſubueniat cuꝫ doctrina q̄ꝫ cū eley

moſina. et aſſignant rõem talem. q2 aĩa preſtantio2 eſt co2pe. ſʒ bona doc
trina nutrit aĩam. eleymoſina ãt co2pus. ḡ ſequit̃ ꝓpoſitũ ꝙ bona doctri
na ſit melio2 eleymoſina. Et q2 greci nolebãt ſtatuto apoſtolico obedire
ſʒ viua voce et vnanimiter appellauerunt. igit̃ oĩs doctrina et ſapientia
ab eis eſt ablata. Sʒ quõdam oĩs ſapientia et doctrina vigebat apud
eos. nũc ãt oĩs doctrina et ſapiẽtia lata eſt ad nos et ad ecc̃iam noſtraʒ.

.i. tales aues veneticas clericis ꝓhibemus
Niſos accipitres falcones his inhibemus
garrulantes potato2es .i. canes venaticos
Non ſint clamoſi bibuli. catulos nec habentes
sᶜ p̄ſbyteri facere
Venaticos. poſſunt opus exercere neceſſe
reficere sᶜ tales p̄ſbyteri
Ut religare lib2os vel ſcribere p2o p2ecio. ſi
paupes diuitiarũ p̄ſbyteris
Sint inopes rerum. vel eis ſubſtantia deſit
talia inſtrumẽta .i. volatilia
Retia tendicula que ſunt ad aues capiendas
.i. talia aĩalia .i. ꝑuas feras clericis.
Aut lepo2es vel beſtiolas permittimus iſtis
publica sᶜ clerici
Vel que clamoſa non ſit venatio. poſſunt
.i. p2endere sᶜ eis
Piſcari licite. piſcatio publica deſit
sᶜ ſit talis piſcatio honeſta sᶜ clerici
Sed p2iuata. pia dum conueniunt ſit eo2um
opatio .i. q̃ ſunt honeſta openť
Actio. que liceant inter ſe gaudia tractent
sᶜ p̄ſbyteri omittant cononicas aliq̃d
Non p2etermittant ho2as aut officij quid

¶ Hic ponit aliã doctrinã rectificantẽ vitã et honeſtatẽ clerico2. dĩ. nos
inhibem⁹ ꝙ oẽs ſacerdotes ita exiſtẽtes in ſacro o2dine ſint reuoluti ⁊ re
moti ab illis q̃ ponunť in lr̃a. ſ. ꝙ nõ habeant niſos accipitres ⁊c̃ij̃s. Etiã
ꝙ tales non ſint clamo2oſi nec bibuli nec habentes canes venaticos ⁊c̃.
Poſſunt tñ exercere aliq̃d opus ſi nccẽ fuerit. ſ. religare lib2os. vel ſcribe
re ꝓ p2emio ſi pauperes ⁊ egeni exiſtũt vel alia opa ꝯſimilia iſtis facere
poſſunt. Subdit remouendo dubiũ. q2 diceret q̃s. tunc mũdani ⁊ ſecula
res ſacerdotes nihil debent opari ꝓ deductõne tp̄is. hoc dubiũ remouen
do dicit. ꝙ clerici poſſunt exercere iſta q̃ patent in lr̃a. ſ. ꝙ pñt extendere
retia ſua. videlicet ad piſcãdũ ꝓ ſua nccitate. etiã poſſunt capere aues vt
alaudas. ⁊ ſic de alijs Et ſi̾liter poſſunt capere feras vt lepo2es vł aſperi
olos. ⁊c̃ij̃s. Sed tñ hoc cũ ſecuritate ⁊ cautione fiet dũ ſcʒ talř venatio nõ
ſit clamo2oſa publica et manifeſta. ſʒ ſecreta et ſubmiſſa. Etiã clerici pñt

gaudia exercere inter ſe.ſcȝ diſputare in ſacra ſcriptura. ſȝ tñ clerici nõ debent omittere horas canonicas de die nec de beata virgine

☞ Primo ẽ notãdũ circa lrãm. autor h ꝓhibet clamoroſaȝ venatõnem ſacerdotib⁹. Pro q̃ nota. ꝙ venatio eſt duplex. q̃dã clamoroſa ꝛ q̃dã nõ clamoroſa. p̃ma ẽ ꝓhibita ſacerdotib⁹. ſcdã ẽ eis ꝯceſſa. ſi talis venatio fit tã nccitatis vel recreatõis vel vtilitatis. Vñ ſacerdotes ſunt duplices. q̃dã ſt̃ epi. ꝛ ill' potiſſime ꝓhibita ẽ. nã ſi facit eps venatõnẽ clamoroſam debet ſuſpẽdi ab officio p ſpaciũ triũ mẽſiũ. ſȝ ſi ſacerdos ſimplex facit venatõem clamoroſam. tũc ſuſpẽdiꝭ ab officio p ſpaciũ duoꝝ mẽſium

☞ Scdõ eſt notandũ. hic dr̃ de negocijs ſecularib⁹ q̃ ſacerdotes exercere poſſunt. Pro q̃ eſt ſciendũ. ꝙ negocia ſecularia ſunt multiplicia. q̃dã ſunt ex ſua natura inhoneſta. vt vſura ſimonia. et illa ꝓhibita ſunt tã ſecularibus q̃ȝ clericis. quedã ſunt negocia ſecularia q̃ ex ſui natura ſunt honeſta. et illa ꝯueniunt tã clericis q̃ȝ laicis. videlicet vẽdere frumenta q̃ ipſis creuerunt et conſilia. Sed iſta negocia ſecularia honeſta ex aliq̃bus circunſtantijs fiunt inhoneſta. Et iſtarũ circũſtantiarũ ſunt quatuor. ſ. locus tempus cã et pſona. Primo fiunt inhoneſta ex loco. videlicet ſi vẽdit in loco ſacro. qr̃ hoc eſt ꝓhibitũ in euãgelio qñ dñs repulit emẽtes ꝛ vendentes de tẽplo dicens. dom⁹ mea dom⁹ orõnis vocabiꝭ Scdõ ex tẽpore. videlicet ſi fiunt tpe ꝓhibito vt diebus feſtiuis. Tercio fiũt illicita ex pſona. qr̃ vẽdere ꝛ emere indifferenter clericis nõ eſt licitũ ne mercatores videanꝭ. Quarto fiunt illicita ex cã. vt ſi mala intentõne faciunt. ſ. ꝓpꝭ defraudare ꝓximũ. Item notandũ. dr̃ in lrã. ꝙ ſacerdotes nõ debẽt p̃termittere horas canonicas ¶ Dubitaꝭ q̃. vtꝝ ſacerdos omittẽs horas peccet mortaliter Et videtur ꝙ non. qr̃ ſacerdos nõ peccat mortaliter omittendo miſſam. g̃ nõ omittendo horas canonicas. Añs ptȝ de ſe. qr̃ ſi ſacerdos abſtinet a miſſa idõ ſp nõ peccat. qr̃ dr̃ btũs Augu. nõ laudo nec vitupero ſacerdotẽ quotidie miſſam celebrare. Sȝ ꝯñtia ꝓbaꝭ. qr̃ pl⁹ videꝭ eſſe omiſſio miſſe q̃ȝ horaꝝ canonicaꝝ. Sed in oppoſitũ eſt lrã q̃ dicit ꝙ q̃libet ſacerdos ẽ obligat⁹ ad horas canonicas in rei veritate. Et ſm iuſticiã nõ ſolũ ſacerdos. ſȝ etiã cũ hoc quilibet beneficiatus. vt ptȝ extra de celebratõne miſſaꝝ ca. pmo. ¶ Ad illud dubiũ reſpõdeꝭ. ꝙ precepta ſunt duplicia. q̃dã affirmatiua q̃dã negatiua. affirmatiua ſp obligãt ꝛ nõ ꝓ ſp. ſicut eſt ſeruare horas canonicas. qr̃ ad hoc ſacerdos ſp teneꝭ. niſi preuẽtus magna infirmitate ꝓpter quã horas canonicas implere non põt Sed precepta negatiua iſta obligant ſp ꝓ ſp. vt nõ furaberꝭ. nõ nechaberis. ꝛ ad illa p̃cepta hõ ſp obligatur. et nõ eſt aliq̃s caſus i q̃ homo poſſet licite tranſgredi illa precepta Tũc dr̃ ad rõem negando ꝯſequẽtiã qñ arguiꝭ. ſacerdos licite põt omittere miſſam. g̃ licite põt omittere horas canonicas. Et tũc dr̃ vlteri⁹ ꝙ miſſa nõ cadit ſub precepto dei. ſȝ eſt voluntaria. ſȝ dicere horas canonicas cadit ſub precepto dei.

p̃ſbiteros vetamus
Hos ancillarum prohibemus ineſſe choreis
cāueant .i. tumultus ruſticorum
Et fugiant ſtrepitus laicorum ſiue tabernas

.i.egenis donent
Ut plus pauperibus christi tribuant. moderentur
de ꝓprijs bonis ſcȝ cibi ⁊ potus
Expenſas proprias. ſumendo ſuperflua vitent.

☞ Hic autor ſubdit aliā doctrinā de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ dicens clericos nō decet ducere coreas publicas vel aliquas ancillas ꝑ circuluꝫ etiā clerici debent fugere ſtrepitus laicoꝝ ⁊ tabernas. ⁊ moderate debent viuere. ⁊ dare pauperibꝫ de ꝓprijs bonis. ⁊ nō debent viuere in crapula in ſuperfluitate ⁊ in voluptatibꝫ

☞ Circa litterā pͥmo notandū. autor dicit ꝙ clerici nō debent ducere coreas. huius rō eſt. quia clerici debēt eſſe ſpeculū veritatis ⁊ virtutis. ⁊ in omnibꝫ opibꝫ bonis debēt eſſe exemplar alijs hoībꝫ. ſi ergo ipſi corizant tunc publice ſup ipſos ↄmune vulgꝰ ꝓclamat. ⁊ ſic tūc grande pctm̄ ↄmittūt. quia corea nunq̄ꝫ vel raro abſq̄ꝫ pctō fieri pt. ergo ſacerdotes debent vitare coreas mulierū. et oīa ſilia. ne dent alijs malū exemplū.

☞ Secūdo notandū. ꝙ corea ſic definit̄. eſt circulus cathenatus. cuius centrum eſt diabolus ¶ Pro quo ſciendū. ꝙ diabolus circa coreā nō hꝫ vnū gladiū ſed multos. Primo hꝫ gladiū euaginatū ⁊ exutū. ⁊ cū illo gladio diabolus informat mulieres vt exuant ⁊ deponant pallia. ⁊ hoc facit ideo. vt circūquaq̄ꝫ videant̄. ſcȝ ante ⁊ retro. a dextris ⁊ a ſiniſtris. Secundo hꝫ gladiū acutū. ⁊ cū illo informat mulieres vt exornent ⁊ ꝑparent ſe anteq̄ꝫ veniāt ad coreas. vt poſſint ibi viris ⁊ circūſtantibꝫ ↄplacere. Itē diabolus hꝫ gladiū inordinatū. ⁊ cū tali regit oēs circūſtantes q̄ inordinate corizant. quia ſemꝑ ducūt coreā verſus ſiniſtrā in ſignū malicie. Et de tali loquit̄ Prouerbioꝝ q̄rto vbi dicit. vias que a dextris ſunt nouit dn̄s. q̄ aūt a ſiniſtris ꝑuerſe ſunt. Itē diabolus hꝫ gladiū ſcindentē circūquaq̄ꝫ et ex oīnī parte. quia ille gladius ſcindit oēs ſenſus. preſcindit eīn auditū in hoc ꝙ turpia audit. viſum quia laſciuiā videt. olfactū quia faciūt reſpirātiā veſtimentoꝝ. guſtū. ⁊ ſaporē. quia oēs illas delectatōes obrumināt ⁊ maſticāt. ⁊ tactū ꝑſcindit. quia molliciē laſciuie ꝑtingit. ⁊ ſic ille gladius ſcindit circūquaq̄ꝫ. Et ideo de eis dicit in apocalipſi ve ve ve vobis ſic habitātibꝫ in terra. et ꝓ pͥmo ve dabitur eis eterna damnatio. qd̄ deſignat alienationem regni celeſtis. Pro ſecūdo ve dabit̄ eis inſatiabilis infernus. Pro tertio ve dabit̄ eis intollerabilis pena. Videat ergo corizans ne cadat in illos gladios. ⁊ ꝑ ↄſequēs in eternas damnatōes

☞ Terio notandū. lr̄a dicit ꝙ clerici nō debēt ire in tabernis ⁊ in alijs locis ſuſpectis. Rō eſt. quia in multiloquio nō deeſt pctm̄. vt pꝫ ꝑ beatū Bernardū. ſi ergo clerici eſſent in tabernis ⁊ in ſtrepitu laicoꝝ tūc eſſent in multiloquio ⁊ vanitatibꝫ. qd̄ ſine pctō fieri nō poteſt ⁊c̄.

☞ Ultimo notandū. ꝙ clerici debēt vitare cibaria ſuꝑflua. ⁊ h̄ ideo ne intrent peccata. ſcȝ in vomitū vel in luxuriā. Uñ metriſta. Luxuriat raro nō bene paſta caro. Etiā dꝫ vitare ſuꝑflua ꝓpter diuerſos morbos euitādos. vñ Auicēna. Plures moriūtur gula q̄ꝫ gladio. Cōtra quos clamat beatus Bernar. dicēs. clerici noſtri tpis magis dediti ſt̄ gule q̄ꝫ gloſe. et ꝗ̄ virgini glorioſe. ⁊ magis intuētur marthā q̄ꝫ marcum. ⁊ magis ſtudēt

in ſalmone q̄ȝ in ſalomone. De quib⁹ beatus Grego. vlterius dt Mirū eſt de clericis ꝙ vnū ſunt ⁊ aliud eſſe volūt. nam milites ſunt ⁊ doctorib⁹ equiparari volūt. neutrū tñ actu habent. nec eñ pugnāt vt myſtici milites. nec euāgelizāt vt doctores. ⁊ ſic neutrū illoꝝ ordinē ſeruāt. Itē vnū eſſe volūt ⁊ aliud facere nolūt. q2 volūt vocari clerici ſed euāgelizare nolunt. Itē volūt eſſe milites ⁊ pugnare nolūt. ⁊ ſic neutruȝ debite ſunt. nec aliq̄s eſt ibi ordo. ſed ſempiternus horror inhabitat

s^c p̄ſbiteroꝝ .i. imūda
Horum ſi vita mala ſit vel ſpurciciosa
s^c talis vita .i. publica
Et non ſit caſta caueant ne ſit manifeſta
.i. pſuadendo .i. vitādo
Non exhortādo. ſed quod magis eſt fugiendo
s^c nos iā dictū s^c ipſoꝝ clericoꝝ
Scribimus hunc caſum poſtremum. ne vitiorum
.i. ppl'ſ s^c clericis
Plebs cadat exemplo. licet occulte ſcelerari
s^c clerici .i. publicis. s^c clerici arguūt
Qui ſunt in vitijs manifeſtis hi minus arcent
ſubditos ſuos s^c tu ſacerdos
Subiectos populos. ideo ſi non potes eſſe
.i. ꝯtinēs .i. occultus .i. emēdas. s^c ſubditos
Caſtus. ſis cautus. tūc tute corrigis ipſos
.i. informator
Diſcipulum regere doctor confunditur omnis
s^c aliq̄. i. delictū maculat
De vitio. vitium doctorē ſi tenet ipſum.

☞ Hic autor ponit aliā regulā p modū notabilis de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ dicēs. q̄ȝuis clerici ſint defectuoſi in vita ⁊ mali. p̄caueāt tñ ſummope. ne eoꝝ malicia apud vulgū eluceſcat. ne reddāt ſuis ſubditis malū exēplū. q2 viciosum eſſet eis corrigere alios ⁊ ipſoſmet eſſe malos ⁊ viciosos. q2 tūc hoīes dicerēt. vos corrigitis nos de iſtis que redūdāt in corpora veſtra. q2 ſi mala eſſent forte vos ea fugeretis. nam ſm Cathonem
Turpe eſt doctori ꝙ culpa redarguat ipſum

☞ Notādū p̄mo. extra habet̄ ꝙ ſi ſacerdos nō p̄t eſſe ꝯtinēs ⁊ caſte viuere. ſi talis luxuriat̄ hoc dȝ fieri caute ne ſcandalizet ppl'm ſibi ꝯmiſſuȝ et malū exēplū p̄beat alijs. Vñ oēs doctores ſacre ſcripture ꝯcordāt in hoc ꝙ manifeſtū pctm̄ plus punit̄ q̄ȝ occultū. ¶ Dubitat̄ ḡ circa lr̄ām vtꝝ ſacerdos cognoſcēs aliquā mulierē caute excuſat̄ a fornicatōe. Et videt̄ ꝙ ſic. q2 dt littera. ſi nō p̄t eſſe caſtus ſit cautus. ⁊ ideo talis cautio videt̄ euȝ excuſare. Iteȝ pbat̄ rōne ſic. iſte videt̄ excuſari a coitu qui facit ſm inclinationē naturalē. ſed aliquis ſacerdos cognoſcens aliquā caute facit ſm inclinatōem naturalē. ḡ ⁊c. Maior eſt nota. q2 opus nature ē op⁹ ncc̄itatis

Minoꝛ pꝫ. qꝛ multi dicūt ſe eſſe natos ſub tali ꝯſtellatōe ꝙ nō pñt reſiſte re luxurie. alij dicūt ſe eſſe natos ſub tali ꝯſtellatōe ꝙ vinculū caſtitatis infringere nequeūt. ſꝫ ſemꝑ caſti manēt. ḡ videt̃ ꝙ in hoc excuſant̃. ¶ In oppoſitū arguūt theologi. nam votū ꝯtinētie cuilibet oꝛdini eſt annexū. ergo nullus p̄t aliquā cognoſcere ſine pctō. qꝛ in hoc ꝙ aliqˢ trāſgredit̃ votū ꝯtinētie peccat moꝛtaliter. Secūdo ſic arguit q̇dā doctoꝛ theologie. ſacer oꝛdo ꝓhibet ꝯtractū mr̄imonij. ḡ poti⁹ cognitōem carnalem. Tenet ꝯña. qꝛ ſi hoc qꝺ magis licitū eſt non licet. ḡ nec id qꝺ min⁹. ſꝫ magis licet aliquā cognoſcere mr̄imonialr̄ ꝙ̄ꝫ extra mr̄imoniū. ḡ ſi ꝑmū nō licitū eſt. nec ſcꝺm. Tercio ſic arguūt. hoc qꝺ nō ꝯcedit̃ alijs hoīb⁹ ſine pctō moꝛtali. hoc etiā ſacerdotib⁹ nō ꝯcedit̃ ſine pctō moꝛtali. ſꝫ cognoſcere mulierē extra mr̄imoniū nulli ꝯcedit̃ abſqꝫ pctō moꝛtali. ḡ minime cōcedit̃ ſacerdoti. Minoꝛ pꝫ ꝑ ꝓphetā dicentē. Foꝛnicatoꝛes ⁊ adulteros iudicabit dñs. Et his trib⁹ rōnib⁹ q̇libet cleric⁹ debꝫ obuiare iſtis q̇ dicūt ꝙ foꝛnicatio occulta nō ſit pctm̄ moꝛtale. ¶ Ad aliud dubiū r̄ndet̃. ꝙ ſacerdos ꝙ̄ꝫtūcūqꝫ ſit ſecret⁹ nō excuſat̃ a foꝛnicatōe. ⁊ ꝑ ꝯñs nec a pctō moꝛtali. vt patuit ex dictis. Sed tūc ad rōnem qñ dicebat̃. ſi nō p̄t eſſe caſt⁹ ⁊c̄. dr̄ ꝙ illa littera autoꝛis intelligit̃ ſolūmodo ꝑſuaſiue ⁊ nō ꝯſultiue. vel admiſſiue. quaſi diceret tuti⁹ eſt ſecrete ꝙ̄ꝫ manifeſte facere. Sed ad ſcꝺam qñ dr̄ aliquē naſci ſub tali ꝯſtellatōe vel tali intelligit̃ duplr̄. Uno mō gr̄a coꝛꝑis vel ꝑ modū iclinatōis coꝛꝑis. ⁊ ſic nat⁹ ſub tali vel tali ꝯſtellatōe magis inclinat̃ ad hoc ꝙ̄ꝫ ad aliud. Alio mō intelligit̃ q̊ ad aīam. ⁊ ſic non eſt verū qꝛ planete nō nccitant ſed inclināt ḡ ꝯſtellatio nō excludit pctm̄

s. exñte — in bonis tpalib⁹ ⁊ bñficijs
Patri pꝛeſbytero puerum ſuccedere nolo
i. filij — nō pñt
Pꝛeſbiteri nati nequeunt ſuccedere patri
i. p̄nis hereditatib⁹. i. ī curat̄ bñficijs. s. miſſam
In patrimonio vel cura vel celebꝛando
s. filijs — i. placet
His diſpenſare ſi vult poterit bene papa
s. hō — i. p̄t excōicare — i. clerici hñtes poteſtatē
Nullus habet bannos niſi perſone ſpeciales
i. hñtes eoꝝ autoꝛitatē
Ut ſunt paſtoꝛes vel coꝛum legittimati
s. epi — i. excōicare. i. valēt. — s. admittit̃
Quiqꝫ ſuis locis bannire ſolent. alijs non
i. ſpēalis — s. ſacerdotib⁹ — data — autoꝛitas
Unica ni ſit eis ſuper his collata poteſtas
i. locū dat — i. capellanus
Paſtoꝛi cedat de iure vicarius omnis
ꝑꝛius paſtoꝛ — s. paſtoꝛe s. miſſā — s. eccliā
Legittimus, nullus ſine quo celebꝛabit in illa

¶ Hec eſt vltima ps iſtius capituli.in qua autoꝛ ꝑ modū notabilis in
fert quoddā documentū de filijs pſbiteroꝝ dicens.ꝙ filij pſbiteroꝝ non
pñt ſuccedere patri in patrimonio.i.in paternis hereditatibꝫ.nec in bene/
ficio. Deinde ponit aliud documentū.ꝙ nullꝰ hꝫ alios bannire niſi ſit ꝑ/
ſona ſpēalis.vt epus.ꝑpoſitus.⁊ officialis.et hi in ꝓprijs locis hñt bannire
ſcꝫ in dyoceſi ꝓpria.⁊ nō hñt alios in bannū facere extra dyoceſim ꝓpriam
niſi ex ſpēali conceſſione eis collata.

☞ Primo notandū.littera dt ꝙ filij ſacerdotū nō debent ſuccedere pa
tri in bñficijs.hoc eſt diſtinguēdū.qꝛ filij ſacerdotū vel volūt manere in ſe
culo vel nō.ſi nō ſed intrant religionē tūc ꝓmouent̃ ad ſacros ordines ſine
diſpenſatōe.qꝛ tūc ordo diſpenſat cū eis. ¶ Pro quo tñ ſciendū ꝙ filij ſa/
cerdotū in religione impediūtur aliquibꝫ caſibꝫ.ſcꝫ ꝙ nō poſſunt ꝓmoue/
ri ad dignitates.qꝛ non poſſunt fieri abbates ꝑores.gardiani.⁊cꝫ. Si
vero tales manēt in ſeculo.tūc eſt diſtinguendū.qꝛ vel volūt ꝯſequi bene/
ficia patris de iure ꝯmuni.⁊ ſic nō poſſunt Verbi grā.ſi pater alicuꝰ ha/
buiſſet curatū beneficiū.tūc de iure ꝯmuni filius nō poſſet ſequi ad illud
beneficiū.Aut intelligit̃ ꝙ poſſet ſequi cū diſpenſatōe.et hoc eſt tripl'r. Nā
qñqꝫ cum talibꝫ fit magna diſpenſatio.ſcꝫ ꝙ poſſunt ꝯſequi alia beneficia
ꝗ̄ꝫ paterna. Alio mō fit cū eis maioꝛ diſpenſatio.ſcꝫ ꝙ poſſunt ꝯſequi be/
neficiū paternū mediate ⁊ nō īmediate. ſcꝫ vt ipſe eſſet tercius vel qrtus
poſt patrē.Tercio cū his fit diſpenſatio maxima.ſcꝫ qñ a papa tanta diſ/
penſatiōe dotant̃ ꝙ immediate paterna poſſunt ꝯſequi.

☞ Secūdo notādū ꝑ modū dubij.qꝛ aliqs dubitare poſſet qs hꝫ diſpē
ſare cū filijs ſacerdotū. ¶ Rñdetur ſi tales ꝓmouētur ad ordines mino/
res ⁊ ad beneficia nō curata.tūc eps pt cum eis diſpenſare. Si aūt ꝓmo/
uent̃ ad ordines maiores ſiue ad ſacros ordines.tunc ſolus dominus apo/
ſtolicus poteſt cum eis diſpenſare.

☞ Ultimo notan.ꝙ bona clericoꝝ debent diuidi in qtuoꝛ ptes Primā
partem debent ſeruare pro ſe ⁊ pro familia ſua Secūdā partē debent dare
ad reſtauratōem ecclīarum.ſcꝫ ꝯparando libꝛos ⁊ calices ⁊ alia neceſſaria
eccleſie. Terciā partē debēt dare pauꝑibꝫ aduenientibꝫ pure ꝓpter deū ⁊
non ꝓpter laudē vel aliquā aliā cām mūdialē.⁊ ergo nō debent bona eorū
hiſtrionibꝫ.ioculatoribꝫ.vel meretricibꝫ dare Quartā ꝟo partē clerici de
bent ſuis parentibꝫ nō ꝓpter affinitatē.ſed pure ꝓpter deū dare de ſuis bo/
nis. Et hoc bene deſignatū eſt ꝑ Joachim ꝓphetā qui oīa ſua bona in
quatuoꝛ partes diuiſit.ꝑmam miſit in templo.ſecūdā dedit aduenientibꝫ
terciā partē dedit pauperibꝫ amicis ſuis.quartā reſeruauit pro ſe ⁊ fami/
lia ſua.Sed heu clerici nihil curant de talibꝫ neqꝫ eñ curāt deum neqꝫ ſa
cram ſcripturā.neqꝫ exempla ſanctoꝝ ⁊ ſanctarū.neqꝫ diabolū neqꝫ homi
nem.ſed potius ꝯſumūt bona eccleſie in tabernis ⁊ cū meretricibꝫ peſſi/
mis et hiſtrionibꝫ.⁊ inqꝫtum qs magis eſt hiſtrio ⁊ garruloſus in tantū
eum magis diligūt.ipſi eñ bona eoꝝ ſic inutiliter exponūt.ergo ve ve et
iterū ve ipſis qui ita bona chꝛiſti inutiliter exponūt.ex eo ꝙ iſtud qđ iſtis
offertur pure ꝓpter deū illud ꝯſumūt cū meretricibꝫ ⁊ cum alijs neqtioſis
hoībꝫ.⁊ illud qđ donat̃ nō eſt ipſoꝝ ꝓpriū.ſed eſt hereditas ⁊ poſſeſſio chri
ſti.quia illa bona chꝛiſto offeruntur.ſed quia clerici gerunt vices chꝛiſti in

hoc mūdo. igit. iſta bona tollūt. g̃ ve ve ve ⁊ in infinitū ve ipis cū nō curāt ſancta euāgelia ⁊ ſacra iura eccliaꝝ. ſed viuūt beſtialiter ſm placitū eorū abſq; iuribꝫ. qꝛ paupibꝫ ⁊ chriſtifidelibꝫ denegāt fruſtū panis. cū tñ ipſis aliqñ poſſet porrigi fruſtū auri vel argenti. quibꝫ tñ deus glorioſus ⁊ omnipotens pcepit benefacere in pluribꝫ locis ſacri euāgelij dicēs. qd vni ex minimis meis feceritis mihi facitis. Item dt ſacra ſcriptura. ſicut aqua extinguit ignē ſic elemoſyna extinguit pctm̄. ⁊ alibi dr Date ⁊ dabit vobis. comedite pinguia ⁊ mittite ptē eis q̄ nō pparauerūt ſibi. Item alibi. paupes em̄ ſemp habetis vobiſcū. me aūt nō ſemp habebitis. quibꝫ facerdotibꝫ ita nō facientibꝫ dt ꝓpheta. nō ſic impij nō ſic ⁊c. Itē ex alio nō licet ſanctū dari canibꝫ Itē. induratū eſt cor pharaonis. g̃ ve iſtis clericis ſic facientibꝫ. qꝛ eternaliter damnabūtur

.i. cū aſtutia hꝰ aliq̄s
Fraude vel arte mala mūdi ſi quos ſpoliaſti
pdator fenorarius
Si raptor fueris. aut vſurarius. aut fur
iā dc̄is auxiliū
His ſi conſilium dederis vel opem. ſcio ꝙ non
.i. trāſitꝰ ad limina ſcōꝝ
Te via ſanctorum nec crux nec paſſio chriſti
ſc in ꝯfeſſiōe .i. furta vel ſpolia
Abſoluat. quin ſint hec omnia reddita. reddi
ſc ablata ſc pñt reddi .i. poſtula
Si poterint. ſi non. quos leſiſti pete. ꝙ te
.i. ſupportatū habeāt ſc ſpoliū .i. pſto .i. intētio
Suſtineant. tua ſit reddendo parata voluntas
.i. peregrinaberis
Ieiunes. ores. facies iter. atq; labores
.i. vales ſc hoībꝫ ſc ablata
Quantūcunq; potes pro leſis. vt ſua reddas
ſc reddere
Fac ſic ſi nequeas aliter. via verior hec eſt

¶ Iſtud eſt ſcd̄m caplm̄ iſtiꝰ tractatꝰ. in q̄ determinat de raptoribꝫ furibꝫ et alijs malefactoribꝫ. Et pt h caplm̄ diuidi in tot ptes q̄t ponit doctrinas. ptes patebūt. Primo dt ſic. ſi ſpoliaſti aliquē fraude vel mala arte in hoc mūdo. videlꝫ ſi fueris raptor vſurariꝰ vel fur. vel dederis ꝯſiliū vel auxiliū iſtis. tūc nullꝰ te abſoluere pt niſi furta vel rapta reddātur ſi reddere poteris. qꝛ nec vita ſcōꝝ. nec via ſeu limina ſanctoꝝ. nec crux chriſti nec paſſio chriſti te abſoluit. Si aūt reddere nō poteris tūc pete illos q̄s leſiſti ꝙ te ſuſtineāt ⁊ ꝙ tibi dimittāt ꝓpt deū. ⁊ habeas volūtatē reddēdi et ſic q̄ntumcūq; potes ſatiſfacias ꝓ ipſis leſis. videlꝫ ieiunādo. orādo. ſeruiendo. et laborādo. qꝛ nō eſt alia via tutior qua ſaluari potes.

☞ Primo notan. hic habet in littera de q̄tuor ſpēbꝫ quibꝫ aliena tollun

tur.ſcʒ furtū vſura ⁊ ſpoliū ⁊ rapina.de trib9 vltimis dicet̾ infra.ſed de furto videndū eſt hic¶ Sciendū ꝗ pmo ꝙ furtuꝫ ſic defini. Eſt ſubtractio rei aliene corꝑoralis mobilis grā lucri faciēdi inuito dn̄o ſuo fraudulēter Dicit̾ pmo(ſubtractio)vn̄ ipa ſubtractio facit furē ⁊ nō volūtas. Rō. qꝛ hō habēs volūtatē furandi ſi nō furat̾ nō dꝛ fur Dicit̾ ſcd̄o(rei aliene) qꝛ ſi recipet ſuā ꝓpriā alicui.ꝓpter hoc ipſe nō diceretur fur.niſi tūc in caſu iſtā rem obligaſſet alteri.qꝛ ſi tūc recipet fur diceret̾. Ulterius dꝛ(corꝑalis)ad drn̄tiam rei incorꝑalis que nec videri nec palpari pt.vt aīa ſpūs q̄ nō poſſunt furari. Dicit̾(mobilis)ꝓpter rem imobilē que etiā furari nō pt. vt eſt manſio.pratum.⁊ ſic de alijs.qꝛ ſolū qđ moueri pt furat̾. Dicit̾ vlterius(gratia lucri faciendi)qꝛ ſi aliqͤs reciperet aliquā rem nō cā lucri nō dꝛ furtum ꝯmiſiſſe.vt ſi aliquis reciperet aliquam virginē religioſam nō cauſa lucri ſed cauſa libidinis.ille magis dꝛ ꝯmiſiſſe rapinā ꝙ̄ furtum Dicit̾ vlterius(inuito dn̄o ſuo)qꝛ ſi aliquis reciperet aliquaꝫ rem cū conſenſu dn̄i illius rei nō diceret̾ fur. Ultimo dꝛ(fraudulēter)eo ꝙ oīe furtum fit fraudulēter Et dꝛ fur.a noīe furuus.i.obſcurus.qꝛ fur furat̾ tpe obſcuro ¶ Itē nota.duplex eſt furtū.ꝗddā manifeſtū.⁊ quoddā ſecretū Furtū manifeſtū eſt qn̄ aliqͤs cū re ſubtracta apprehendit̾. Sꝫ furtū ſecretū eſt qn̄ aliqͤs cū re ſubtracta nō apprehendit̾. Et de vtroqꝫ furto intelligit̾ littera.qꝛ talis fur tenet̾ ad reſtitutōem.vn̄ hoc eſt ꝙ furtū generale nomen eſt ad oīa furta.ſed alia ſunt noīa ſpēalia.ſicut ſacrilegium ⁊ alia ꝙ̄plura que infra patebūt.

☞ Ultimo notan.lr̄a dt ꝙ non eſt alia via ſatiſfaciendi de furto niſi ꝙ ablatū reſtituat̾.qꝛ dt beatus Aug9.pctm̄ nō dimittit̾ niſi ablatū reſtituatur. Etiā dt dn̄s in euangelio.ligatis manib9 ⁊ pedib9 ꝓijcite eū in tenebras exteriores donec reddat nouiſſimū quadrantē. Item alibi in euangelio dꝛ.reddite que ſunt ceſaris ceſari.et deo que ſunt dei.imo nec placet deo ſacrificiū nec oblatio ſine reſtitutione ⁊ recōciliatōe fratris.vn̄ ſuper Matheū legit̾.pus recōciliare fratri tuo.⁊ tūc venias ⁊ offeras munus tuū ¶ Pro quo ſciendū.ꝙ tales qui ſic obligātur ad reſtitutōeꝫ.vel pn̄t habere vel nō. Si pn̄t habere hoc eſt duplr̄.vel eīn remittit̾ a leſis vel nō. Si remittit̾ a leſis a quib9 bona receperūt tūc nō obligātur.ſi non remittit̾ eis tūc obligant̾ ad reſtitutōem inꝙ̄tum habent. Si aūt nō habēt tūc leſus debet expectare pinguioreꝫ fortunam donec illa poſſunt exolui Si tūc iſti leſi mortui ſunt tūc tenent̾ reſtituere heredib9 horū.et ſi heredes non fuerint tūc debent facere ſm̄ ꝯſilium confeſſoris vel epi quoꝝ intereſt talia diſpenſare. Si auteꝫ illi de nihilo habent ſatiſfacere.tūc debent pijs opib9.ſcʒ ieiunijs.orōnib9.ſeruitijs.⁊ alijs laborib9 ſatiſfacere leſo ſm̄ ꝙ autor docet in littera

.i.furta ecclīs egenis

Si male queſita des clauſtris pauperibuſve

qͥb9 abſtuliſti defrauderis

Et nil des leſis.ſic dando decipieris

.i.null9 loc9 grē .i.reddēdi potētia

Non locus eſt venie ſi ſit tibi reddere poſſe

gr̄e .i. postpone furta redde
Spem venie pone male. vel queſita repone
vltima pñia. ſcȝ in agone exiſtis
Veſpertina tibi contritio ſi datur. et ſis
s^c tua oñdēdo tibi miſericordiā
Pure confeſſus peccata. deus miſeretur
aliq̄ mō ſpoliata .ſ. rapinā
Si potes. et reddis que ſunt ablata per illam
s^c ſufficiūt s^c q̄ ad ſalutē aīe
Nil lachryme gemitus confeſſio. ſed dare prodeſt.
furaris s^c equū .i. volūtarie. monachis
Si mihi tollis equum quem das de mente priori
nihilomin⁹ es fur ad ſalutē s^c tali mōacho
Raptor et es. quia nil prodeſt ꝙ reſtituiſti
vulnero .i. medeor .i. labor inutilis
Si tibi frango caput et inungo pedes aro littus
s^c tu fur s^c tibi ꝑpi ꝑ furtū
Si pius eſſe cupis medicus loca leſa reſana
leſi mortui s^c etiā defuncti fuerint
Niſi defuncti ſint heredes vel eorum
egenis vales furta licite
Eccleſijs vel pauperibus potes hec dare tute
s^c bona accepta ꝯfeſſoꝝ
Hec que rapta putes de conſilio ſeniorum
.i. reddas turpe acq̄ſita ſacra ſcriptura
Reſtituas habita male. lex quia ſic iubet eſſe
s^c ꝑt fieri s^c q̄ꝫ dem̄ē ꝯdēnāt furē
Non aliter. ſed qui dicunt aliud perimunt te

¶ Hic autor oſtendit quib⁹ bona ablata ſunt reſtituenda. Et dr̄ ſi male acq̄ſita des eccleſijs vel pauperib⁹. ⁊ nō reſtituas eis quibus ſunt ablata tūc decipieris. ⁊ ſi habes tantū in poſſe ꝙ potes reddere. tūc tibi datur locus indulgentie et debes poſcere ſpem venie. ⁊ male acq̄ſita penitus reddere. Sed ſi iſti quib⁹ bona illa ablata ſunt. ſint mortui. tūc licite potes illa bona dare pauperib⁹ vel eccleſijs ſ̄m ꝯſiliū tui ꝯfeſſoris. et ſi quis dixerit oppoſitū puniendus eſt tanq̄ꝫ tranſgreſſor preceptoꝝ. et talis decipit te ducens te in eternam damnationem

☞ Primo notandū. ꝙ dr̄ in littera ꝙ ille qui male acquiſiuit bona tenetur ea reddere leſo ⁊ nō alteri. Rō eſt. quia ſi alteri redderet bona ablata tūc adhuc nō eſſet ſatiſfactū leſis. qm̄ adhuc carent bonis eorum iniuſte. Sed diceret aliq̄s. ſi fur vel latro dȝ reſtituere leſo bona ablata. tūc poſſȝ eū interficere ꝓpter furtū ꝯmiſſum. ḡ videt̄ ꝙ nō ſit faciēdū. cui⁹ oppoſitū tn̄ dr̄ littera. Rn̄detur ꝙ ille fur vel raptor debet caute agere ꝑſtādo illa

bona ſuo ꝯfeſſori. ꝛ ille ea reſtituet. ꝛ ſic iuxta furē nō erit periculū
☞ Scḋo notā. licꝫ ſm leges teneat̄ reddere q̄druplū. ꝛ fur occult⁹ du/
plū. tn̄ ſm canones ſufficit ipm̄ reddere ablatū ꝛ nō pl⁹. vt pꝫ extra de ra
☞ Tercio notan. ꝙ oīa q̄ hic dicūtur de reſtitutōe ſpolia/ (ptorib⁹.
toꝝ intelligi debēt de habētib⁹ vnde reſtituāt. ſed ſi raptoꝛ nō hꝫ. tunc pt
accedere iſtos q̄s leſit p ſpoliū vel eoꝝ heredes. ꝛ petere vt illi indulgeāt
☞ Itē notan. ꝙ ſi iſti ſpoliati ꝛ eoꝝ heredes mortui ſīt. tunc raptoꝛ vel
fur dꝫ illa bona dare paupib⁹. vel ad ꝯſtructōem eccliaꝝ vel viaꝝ. Et rō
eſt. qꝛ cū ſpoliati mortui ſīt ꝛ cū hoc eoꝝ heredes. tunc illa bona vacant
xp̄o cui⁹ heredes ſunt paupes. ideo merito illa bona debēt habere. Sꝫ ſi
ſpoliatus dimitteret heredē poſt ſe. tūc illi talia bona debēt dari. cā eſt. qꝛ
illa bona poſt mortē leſi ſunt ꝓpria ipſius heredis. ex quo ipſe ſuccedit leſo
in bonis. ¶ Dubitat̄ vtrū fur teneatur reſtituere prouētus cū re furata.
Verbi gratia. ponat̄ ꝙ equus ſit res furata. ꝛ ꝙ valet triginta marcas qn̄
furat̄. et poſtea tpe reſtitutōnis valet q̄nquaginta marcas. nūquid tenet̄
eum ſic reſtituere. Rn̄det̄ ꝙ ſic. quia nō ſolum furtum eſt reſtituendū. ſed
et oēs prouentus a furto ſunt reſtituendi. ꝛ ſi furtum ſe meliorauit eque
bene eodem modo reſtitui debet.
☞ Vltimo notan. ponit̄ ꝙ aliqua negligentia ſit facta circa furtū. nūq̄d
fur ad reſtitutōem vel ad recuperatiōeꝫ neglecti teneat̄. Rn̄det̄ ꝙ ſic. imo
oīa neglecta circa furtū tenet̄ recuperare ꝛ reſtituere

i. tradas   i. aliquē   pctā. ꝯfitet̄
Non prodas quenq̄ꝫ tibi cum ſua furta fatetur
s. aliq̄s   corrigat. s. furem
Nec des conſilium ꝙ conſcius arguat ipſum
s. ad mortē   s. furē   iudicial'
Condemnaret eum ſententia ſic capitalis
i. de officio p̄ſbiterat⁹. deponēd⁹
Officio proprio reprobus tunc efficieris
s. alicui⁹ furti   p ſacerdotē   i. ſi fuerit excōicat⁹
Conſcius abſolui debet ſi forte ligatus
i. ꝯſci⁹ eſt   i. recepit a tali furto
Eſt. quia conſciuit reddat ſi quid tulit inde
recepit   inſtruas   ablatū reſtituere
Si nihil. inducas furem furtum dare. nam ſi
s. a te   tu ſacerdos
Fur nil det. monitus. taceas nil amplius addas
p manifeſtatōem   inferre   dāna
Prodita plura reoꝝ generare pericula poſſent.

¶ Hic autoꝛ ponit aliud documentū de furib⁹ dicens. ꝙ null⁹ preſbiter
cui aliq̄s eſt ꝯfeſſus ſe eſſe furem debet ꝓdere illū. nec debet alicui dare cō
ſilium vt manifeſtet̄ fur. Cuius rō eſt. qꝛ ſi fur poſtea ꝯdemnaret̄ ad mor
tem p̄ſbiter eſſet irregularis. Subdit ſi aliq̄s ſit ꝯſcius furti alicui⁹. ſcilꝫ

ꝙ ſit ligatus ſententia excoīcationis. ille dʒ abſolui dummō ipſe reſtituat ſi aliqua bona ſuſtulit. Et ille etiā debet furē inducere ꝙ ipe bona ablata reſtituat. Et ſi fur nō velit ꝓpter monitiōem iſtā ablata reddere. tūc ipſe debet a monitōe deſiſtere ne generetur periculum furi ex illa monitione

☞ Notandū. nullus pſbiter dʒ ꝓdere furē qui ei ꝯfeſſus eſt de furto. q̄a alʼs ipſe eſſet ꝑuandus officio ⁊ bn̄ficio ⁊ fieret irregularis ſi fur ſuſpēderetur. Rō eſt. qꝛ vt ſic ipē eēt homicida. vt pʒ in iure de homicidio caº ſuſcepimus. nā ad hoc ꝙ aliq̄s ſit homicida. ſufficit ꝙ ipe dat ɔ̄ſiliū vel iuuat ad hoc ꝙ aliquis interficiatᷣ. qꝛ ɔſiliū facit hoīem reum in facto

☞ Scd̄o notādū. dꝛ in lr̄a ꝙ pſbiter nō dʒ manifeſtare furē. Cōtra hoc habetᷣ quadrageſima diſtinctōe vbi rep̄hendunṫ clerici q̄ volunt beniuoli videri ⁊ celant pctā ⁊ nolūt ɔplere qd̄ ſcriptū eſt. peccantē corā hominibus argue vt ceteri exemplū habeant inde. ⁊ ibi allegatᷣ dictū apl̄i q̄ dt. tradite hmōi hoīem ſathane ad interitū hoīs. Ibidē dꝛ etiā ꝙ ipi nolūt adimplere dictū euangelij vbi dꝛ. Si videris peccantē ꝑmo ſecrete argue eum ſcd̄o argue eum corā aliq̄bus teſtibꝫ. tercio manifeſte corā oīm ꝑpl̄o. Et ſi non velit deſiſtere dʒ remoueri ab eccl̄ia. quia vna ouis morbida inficit totum gregem. ḡ ex his oībus habetᷣ ꝙ pſbiter tenetᷣ manifeſte arguere quelibet peccantē. Et hoc nō poteſt fieri niſi ꝓdet et manifeſtet pctm̄ eius qd̄ fieri eſt cōtra p̄dicta ¶ Ad iſtud dubium rn̄detur ꝙ peccata ſunt duplicia quedā eīm ſunt occulta. ⁊ talia nullo mō dʒ pſbiter reuelare ſi ei occurrūt in cōfeſſione. Alia ſunt pctā manifeſta. ⁊ de his intelligunṫ ea q̄ ſunt dicta in q̄drageſima diſtinctōe. qꝛ qui peccat manifeſte corā omibus corrigi debet. qui vero occulte peccat debet corrigi occulte

☞ Tercio notandū. littera dt. ꝙ ſacerdos nō debet ꝓdere ɔfeſſionē ſeu cōfitentē. qꝛ ꝑ hoc cōfitens poſſet incurrere penā capitis. et ſic talis efficeretᷣ irregularis. ſic em̄ dt btūs Augu. Qd̄ ſcio ꝑ cōfeſſionē hoc ſcio minꝰ q̄ʒ quod neſcio. ⁊ ḡ neqʒ ſignis neqʒ nutibꝫ dʒ manifeſtare. Si aūt nō eſt in cōfeſſione. tunc ſecus eſt. qꝛ tunc ſcit vt hō. ſed ea q̄ ꝑcipit in ɔfeſſione ſcit vt deus. ⁊ ergo minime reuelare debet

☞ Ultimo notandū. ɔfeſſio manifeſtatᷣ duplr̄. vno mō directe. alio mō indirecte. Indirecte manifeſtatᷣ duplr̄. vno modo qn̄ laudat aliquē in ꝓpria pſona. alio mō qn̄ laudat ipm̄ in pſona aliena In ꝓpria pſona ſic manifeſtatᷣ. vt ſi aliq̄s vir haberet ſuſpitōem de muliere. ⁊ tūc ɔfeſſor laudaret eam corā marito. ⁊ ſi mulier poſtea adulteraretᷣ. ⁊ ſi ſacerdos tunc taceret nō laudās eam. iā talis videtᷣ manifeſtaſſe cōfeſſionē. Scd̄o manifeſtatᷣ in pſona aliena. verbi grā. ſi duo cōfiterenṫ vni ſacerdoti. ⁊ iſte ſacerdos vnuʒ laudat ⁊ de reliquo tacet. tūc iam videtᷣ eſſe ꝓditor ɔfeſſionis. qꝛ tunc ſtatim ſuſpitio habetᷣ de iſto alio quare euʒ etiā nō laudat. Sed directe aliq̄s videtᷣ manifeſtare ɔfeſſionem quādo aliq̄s ſpecificat pſonā vel culpam vel vtrūqʒ ſimul. vn̄ quandoqʒ ſpecificat ſeu manifeſtat pſonam tm̄. vt ſi diceret. hodie cōfeſſus eſt mihi iſte homo. ⁊ eſt turpis ⁊ peccator magnꝰ. Secundo manifeſtat culpam tm̄. vt ſi cōfeſſor diceret. hodie cōfeſſus ē mihi homicida. ⁊ ponatur ꝙ tm̄ vnus ſit ei ɔfeſſus iſto die. Tercio manifeſtat culpam ⁊ perſonaʒ ſimul. vt ſi aliquis diceret. ille eſt turpis homo. fecit em̄ tale nephas vel peccatum

aliquē excōicatōis
Si contra furem banni ſententia detur
ſpoliatus .i.abſoluet
Si furto leſus inſtet fur hic religetur
ſacerdoti ɔſtaret .i.poſſit sc furē
Si tibi conſtiterit ꝙ fur dare nil queat. illum
occulte .i.a tali abſolutōe
Secrete ſoluas. ne ſcandala proueniant hinc
.i.ſtricti⁹ ei ꝑ pn̄ia ſpoliata sc ꝙ
Artius iniungas cum poſſit reddere reddat
inhibem⁹ sc illos reſtituere valent
Nolumus abſolui qui furtum reddere poſſunt
.i.herus famulo p̄mia laboris ſuus
Si dominus ſeruo ſua non det. ⁊ iſte laboris
ſubtrahat ſuū sc tal' ſeruus
Furetur precium fur eſt. nec furta tenetur
.i.reſtituere furti .i.deleat
Reddere. ſed crimen confeſſio diluat ipſum

¶ Hic autor ponit aliud documentū volēs. ſi aliqs ſit excōicatus ꝓpter furtū ⁊ petat ſe abſolui ab excōicatōe. debet eū abſoluere ſi conſtat ei ꝙ fur nō p̄t reddere bona q̄ ſubtraxit. ⁊ hoc debet fieri ſecrete ne exinde ſcādala proueniāt. Et dꝫ ſibi iniūgere vt qn̄cunqꝫ poterit iſta bona habere ⁊ colligere vt penitus reſtituat. ⁊ ſi fur reddere ſufficeret bona. tunc nullo mō deberet eū abſoluere niſi p̄us redderet. Tūc ſubdit. ſi ſuus aliqs furatur dn̄o eius p̄miū qđ ꝓ ſeruitio meruit ⁊ dn̄s ei dare noluit iſte ſuus dr̄ fur nō tamē tenet̃ reſtituere ablata. ſed ꝑ ſolā ɔfeſſionē tollitur crimen

☞ Notandū p̄mo. ex lr̄a habet̃. ſi aliqs nō p̄t ablata reſtituere ipſe dꝫ abſolui a ſentētia excōicatōis ne ei generent̃ ſcandala. ⁊ maxime ſi hꝫ voluntatem ſimplr̄ reſtituēdi. q2 bona volūtas habet̃ pro effectu. q̄re ei pn̄ia denegāda nō eſt. ex quo glorioſus deus nō vult mortē peccatoris. ⁊ hoc pꝫ extra de raptorib9. Sed tn̄ ſi fur vel raptor poſſet ablata reſtituere tunc ipſe nullo mō p̄t abſolui niſi reſtituat. Quia pctm̄ nō dimittit̃ niſi ablatū reſtituat̃. ⁊ hoc p̄cipue verum eſt de iſtis qui poſſunt reſtituere

☞ Scđo notandū. ſeruus q̄ furat̃ dn̄o ſuo p̄miū deſeruitū cōmittit furtum. ⁊ hoc eſt verū in quolibet caſu cōſimili. Et ſic aliqs poteſt ɔmittere furtum in re propria. ⁊ hoc non eſt incōueniens

☞ Tercio notandū ꝑ modū dubij. aliqs ſumēs monitōes cū ſn̄ia ſup aliquē furē generalit̃. ſic ꝙ neſcit̃ qs ſit ille fur. ſic ꝙ in generali dicat̃. qcunqꝫ recepit hāc rē eſt in maiori ſn̄ia excōicatōis. ⁊ talis poſtea veniēs ad ɔfeſſionē ⁊ bn̄ hꝫ vn̄ ſatiſfaciat ſꝫ nō vult ſatiſfacere. ſi ḡ talis ingerit ſe diuino officio. dubitat̃ vtrū ɔfeſſor ſuus debeat celebrare coram eo vel nō Et videtur ꝙ nō. q2 ſi celebraret corā eo ⁊ ſciret eū eſſe in ſn̄ia excōicationis ſtatim eſſet irregularis ⁊ ſuſpenſus ab officio. Si vero corā eo nō celebraret. tūc

ſtatim haberet̃ ſuſpitio cur corã eo nõ celebraret. ⁊ illo mõ ſtatiꝫ generaret̃ ſcandalũ tali. ¶ Rñdetur ꝙ cõfeſſor in hoc caſu inqꝫtum pt debet vitare ne celebret coram eo inqꝫtum eſt ſine ſcãdalo. ⁊ ḡ ſi celebrat corã eo ⁊ ſcandalum euitare nõ pt ꝓpter hoc nõ ſuſpendit̃ ab officio. q2 ſcit tale crimẽ ſicut deus ⁊ nõ ſicut homo. q2 ſcit p ꝯfeſſionẽ. ⁊ q2 deus noluit ꝓdere ſecreta. q2 ſuum traditorẽ alijs diſcipulis noluit manifeſtare. ḡ ſacerdos illa q̃ ſcit p ꝯfeſſionẽ inqꝫtum deus minime manifeſtare debet. Sed ſecus eſt ſi aliqua eſſent ei reuelata extra confeſſionem.

☞ Quarto notandũ. aliqs fur veniẽs ad cõfeſſionẽ volẽs ſatiſfacere leſo qui eſt in ptibꝫ alienis nunqd tenet̃ eũ q̃rere ¶ Rñdetur p diſtinctõnem. q2 vel iſte q̃ obligat̃ ſcit leſum eſſe in certo loco vel nõ. ſi non. tũc non obligat̃ ad q̃rendũ eũ. ſed facere dꝫ cõſiliũ diſcreti cõfeſſoris vel dioceſani. Si vero ſcit leſum eſſe in certo loco. tunc iterũ eſt diſtinguendũ. vl'em ſumptus extendũt ſe ad pecuniã furatã vel nõ. ſi extendũt ſe ad furatã pecuniã tunc ſumptus nõ ſunt eſtimãdi. ⁊ dꝫ reſiduũ leſo pſentari. ſi aũt ſumptus nõ extendũt ſe ad pecuniã furatã tunc nõ tenetur eũ querere

☞ Ultimo notandũ. mgr̃ dt in lr̃a. ꝙ fuus q̃ ſubtrahit dño ſuo p̃miũ deſeruitũ nõ tenet̃ ei reſtituere. Pro q̃ ſciendũ ꝙ aliquẽ eſſe furẽ intelligit̃ duplr̃. vno mõ vere. ⁊ ſic iſte dr̃ fur q̃ recipit aliena. ſicut p̃us viſum ẽ. Alio mõ ſilitudinarie. ⁊ ſic fuus dr̃ fur q̃ furatur dño ſuo tantũ q̃tũ eſt de p̃mio deſeruito ⁊ nõ plus. q2 dr̃ fur ꝓpter hoc. q2 ſi ꝯphenderet̃ ⁊ dñs vellet malignari. tũc poſſet iudicari ad mortẽ. ſed tñ nõ obligat̃ reſtituere Et h̃ inqꝫtũ furtũ nõ excedit p̃miũ deſeruitũ. ſꝫ ſola ꝯfeſſio dꝫ illud crimẽ tollere.

ſubtracta .i. ille tenet̃ reſtituere ſicut fur
Furta ſcienter emens cum fure luat ſcelus ipſum
.i. rapinis .i. inuenire
De ſpolijs ſentimus idem. ſi non reperire
valeres egenis s^c ablatũ
Perſonas leſas poteris. tunc pauperibus des
.i. gr̃a .i. offenſoꝝ amicoꝝ
Nomine leſorum valet hoc animabus eorum
ꝓ furto s^c illud p̃miũ
Si fur vel raptor quod eis dederas dare nolunt
s^c tãtũ dicere fures vel raptores ſpolio furibꝫ
Hoc eſt ſi non dent quod pro furto dederas his
.i. p̃ncipalẽ pecuniã .i. poſtules
Non capitale tuum repetas ab eis. quia iuſto
s^c illud .i. ꝑuerſa tribuiſti
Judicio perdis. quod iniqua lege dediſti
ꝯparaſti aliqd .i. gr̃a reſtitutõis
Si tamen emiſti furtum ſpe reſtituendi
s^c tui iumentũ ſubtractã
At ſi vicini vaccam vel rem ſpoliatam

p tali pecunia vacca ſolidos
Pro ſolidis tribus emiſti bene que valet octo
miſericordie
Hoc pietatis opus eſt ſi capias ſolidos tres
s. tūc vicino rē furatā .i. vera cōſcia
Et reddas furta. iubet hoc intentio ſancta

¶ Hic autor ponit aliud documentū. et eſt tale. Si aliqs emit ſciēter bona aliq̄ q̄ ſcit furata eē talis erit reus in facto. et dʒ puniri tanq̄ fur. Et eodē mō intelligendū eſt de ſpolijs. et iſte q̄ ſic emit bona furata. ſi nō pt repetire leſum. tūc illa bona debet dare paupibus. qr hoc valebit aīabus leſorum. et ſi cōtingeret q leſus repereret ſua bona furata ab illo qui emit. et fur nollet ei reddere pmiū p quo emit. tūc emptor de iure pdit pecuniā pro q̄ emit. Sed ſi emiſti bona furata illa intentōe vt reſtituas leſo p minori pecunia q̄ valent. tūc exerces opus pietatis. et debes ei reddere rē furatā dū reſtituat tibi premiū p quo emiſti. Ponit exemplū in lr̄a. vt ſi emiſſes vaccam p tribus ſolidis que valet octo. tūc nō debes plus repetere niſi tres ſolidos. et debes leſo reſtituere vaccam ſuam.

☞ Primo notandū. lr̄a dt. ſi aliqs emit furtū ille erit cōſcius cū fure. hoc eſt verū ſi ipe ſcit illā rē eſſe furatā. ſi aūt ignorat tunc eſt excuſatus p ignorantiā. qr ignorātia excuſat peccatū. ¶ Pro q̄ ſciendū. q duplex eſt ignorātia. aliqua eſt ignorātia iuris. aliqua eſt ignorātia facti. Ignorātia iuris eſt qua qs aliqd ignorat fieri de iure nō debere. vt ſi qs ignoraret q nō deberet emere ſpoliū vel furtum. talis ignorātia minime excuſat. Sed ignorātia facti eſt qua quis ignorat aliqd ſic vel ſic factū eſſe. vt ſi quis emeret aliquā rē et crederet ipam bona fide acqſitam eſſe. mō ſi talis res eſſet ſubtracta illo ignorāte talis ignorātia excuſaret eū. ſed tamē qlibet tenetur facere diligentiā in querēdo an illa res ſit bn̄ vel male acqſita. et ſi aliquā malā ſuſpitōem inuenire poterit emere non debet

☞ Scdo notandū. ex lr̄a habet q iſte qui emit furtum ſciēter obligatur ad reſtitutōem ſicut pncipalis fur. hoc tamē intelligendū eſt ſub diſtinctōe quia iſte q̄ emit furtum. vel facit ſciēter vel ignorāter. ſi ſciēter tūc obligat ad reſtitutōnem. Si ignorāter. hoc eſt duplr. quia eīn vel emit ſub bona fide vel mala. vnde illud dr emi bona fide quādo aliqs ſcit et credit bene eē acqſitum hoc quod vult emere. Sed illud dr emi mala fide quādo aliqs ſcit aliquā rem eſſe ſubtractā et tamē non vult ſcire. mō ille qui emit reʒ bona fide multos attrahit valores. primo eīn valet ad hoc. qr ſi talis res ſit ſubtracta ipe nō obligatur ſimplr ad reſtituendū. Si aūt fuerit reſtituenda. tunc ſua pecunia debet ei reſtitui ab eo qui vult hoc ablatuʒ rehabere. Secūdo pdeſt. quia talis poteſt illā rem alienare. quod tamen minime facere poſſet ſi mala fide acquiſiuiſſet. Tercio valet. qa ſi talis res perit ipſe nō obligat ad reſtitutōem. Quarto valet. qr ipe pt agere in hoc cōtra venditorē. ſi aūt mala fide emiſſet. tūc ſimplr tenet ad reſtitutōem

☞ Tercio notandū. aliqs emit furtū ſciēter duplr. vno° ad reſtitutōem et ſic leſus dʒ dare ei pecuniā capitalē et recipe ecōtra rē ſubtractā. Scdo aliqs emit furtū nō ad reſtitutōem. et talis amittit ſuā capitalē pecuniam

s^c ꝑdita .i.fracturã nauiũ .i.iacturã mariũ
Qui bona naufragium patienti siue ruinam
.i.inuenit .i.in q̃cũq; loco s^c ablata
Tollit vel repperit vbicũq; sit et nisi reddat
.i.ↄſci⁹ .i.eterne mortis .i.mãdata .i.leges
Eſt reus eterne pene precepta ſtatuta
.i.mos s^c alicui⁹ s^c hoiem
Nec conſuetudo terre nec principis illum
s^c ab officio .i.ſacerdos
Excuſant. deponatur ſi clericus hic eſt

¶ Hic autor ponit aliud documẽtũ de pena illoꝝ q̃ ſpoliãt iſtos q̃ paſſi ſunt naufragiũ dicẽs. Quicũq; ſpoliãt iſtos q̃ patiũtur naufragiũ ruinã vel iacturã. et ſi nõ reddũt ablata rei ſunt eterne pene. ⁊ iſtos nõ excuſat aliqđ ꝑceptũ vel ſtatutũ ꝑncipis. nec etiam ↄſuetudo terre. Et ſi talis eſt clericus tũc deponaᷣ ab officio.

☞ Notãdũ ꝑmo ꝙ iſti patiũtur naufragiũ quoꝝ naues in mari periclitanᷣ. vel ꝓpter tactũ lapidũ. vel ꝓpter nimiã tẽpeſtatẽ. Et đ a noĩe nauis et frango frangis. quaſi fractura nauis. mõ quicunq; ſpoliat eos eſt reus eterne pene ¶ Pro q̃ ſciẽdũ. ꝙ q̃cũq; ſpoliãt negotiatores vel nauigantes ſunt excõicãdi. Et q̃ ſpoliãt naufragiũ patiẽtes de facto ſtꝫ excõicati. vt pꝫ extra de raptoribꝫ. et graui⁹ puniũtur q̃ ſpoliãt patiẽtes naufragiũ. q: maiores reputanᷣ ſpoliatores ꝗ̃ alij. q: ſm Hoſtiẽſem in loco pal legato. tũc naufragiũ ſepe fit. ⁊ ideo maior pena ibi adhibeᷣ

☞ Scđo notan. đñã eſt inter naufragiũ. ruinã. iacturã. diluuiũ. Nam naufragiũ eſt fractio nauis. ſcꝫ qñ nauis in mari periclitaᷣ. Sꝫ ruina ẽ illđ periculũ qđ fit ex diſſolutõe aſſerũ vel ex tactu lapidũ Sꝫ iactura ẽ illđ periculũ qñ naute eijciũt aliq̃s res de nauibꝫ ne ſimul cũ eis periclitenᷣ. Sꝫ diluuiũ eſt inũdatio aqꝝ vl'is Et ğ ſi aliq̃s deponeret res ſuas ꝓpter aliqđ illoꝝ eueniẽtiũ. ⁊ alter eas inueniret. tũc ille teneᷣ reſtituere. vt đr lr̃a

☞ Ultimo notã. ꝑ modũ dubij. vtꝝ q̃libet debeat ablata reſtituere Et videᷣ ꝙ nõ q: ſi reſtitueret ⁊ ille vellet malignare. tũc ipe obligaſſꝫ ſe pene mortis, q: incurreret ſentẽtiã capitalẽ. ⁊ ğ ne aliq̃s obligareᷣ pene capitꝭ ꝓpter hoc tuti⁹ videᷣ nõ reſtituere ꝗ̃ reſtituere. ſilr ipe reſtituẽs induceret ſibi malã famã. q: ſi reſtitueret tũc aliq̃ dicerẽt ecce illi credimus ⁊ ipſe nobis recepit bona ⁊ furat⁹ ẽ. ⁊ ſic fieret egra ſuſpitio de illo. Rñdeᷣ vt ſupra dictũ eſt. ꝙ iõ talis fur dꝫ illa ablata recipe. ⁊ dꝫ illa pñtare ſacerdoti ſiue ſuo ↄfeſſori. ⁊ ſic tũc ipe recipiẽs reddit illa iſti cui⁹ talia ablata fuerẽt ⁊ ſic tũc ille reſtituẽs ablata nõ icurrit penã capitꝭ nec famã malã incidit

.i.infideles .i.licite s^c donis ei⁹ .i.inimic⁹
Gens inimica deo iure ſpoliatur. et hoſtis
.i.manifeſt⁹ s^c hoies .i.ceſariũ
Publicus. aut quos non munit ius imperiale
.i.oẽ illđ qđ s^c publico .i.ſi bellũ hꝫ iuſtã cãm
Quicquid ab hoſte rapis ſi iuſta ſit actio belli

.i.recipias.i.decēter s^c donis coꝝ
Accipias licite. volo ne ſpolientur amici

Uel qui nil nocuit. vt ſubdita gens miſerorum
reperias s^c res inuētas.s^c poſſeſſori
Si res inuenias. illas ad reſtituendum
.i.cui debes reſtituere.i.trāſit.s^c integer
Collige. ſi neſcis cui reddas dum preit annus
q̄ꝫ annus s^c ꝯfeſſoꝝ
Siue dies plures de conſilio ſapientum
s^c illas res paupib᷒.s^c res s^c leſoꝝ
Diſtribuas. vt et he proſint animabus eorum
s^c leſoꝝ s^c inuēte .i.retine s^c reb᷒ inuētis
Quorum res fuerant. tibi conſerua nihil ex his
.i.ſi nō es indigēs s^c tu inuētor .i.pua
Si non indigeas. ſi pauper tunc moderata
s^c inuētori s^c inuētis
Summa tibi detur ex his. opus eſt pietatis
s^c inuēte.i.ꝑfidoꝝ hoīm .i.ſm ꝯſiliū ꝯfeſſoꝝ
Res iudeorum ſi ſint ſic diſtribuantur

¶ Hic autor ponit aliā doctrinā de iſtis qui ſunt iuſte ſpoliādi dicēs. ꝙ gens deo inimica de iure pt ſpoliari.ſilr̄ ꝛ publicus hoſtis Et iſti q̄ ſub iecti nō ſunt impio ceſaris debēt ſpoliari ꝛ etiā q̄cquid aliq̄s aufert ab hoſte ſuo publico dūmodo iuſta ſit cā belli hoc ipſe licite poteſt retinere. ſꝫ nullus debet amicū ſuū ſpoliare.nec illos qui ei nunq̄ꝫ nocuerūt. Subdit aliud documentū dicēs.ſi aliq̄s inueniat aliquas res.ille pt eas ſeruare ad reſtitutōem. ꝛ ſi nō inuenerit dnm̄ illaꝝ rerū infra annū.tūc ipſe pt licite illas res dare pauperib᷒. Et ſi ipſe nō eſt indigens tūc nihil debet de reb᷒ iſtis retinere.ſed ſi eſt paup.tūc eſt op᷒ miſericordie.vt ſibi de iſtis bonis moderata ſumma tribuatur. Et ſi talis res eſt iudeoꝝ.tūc debet erogari ſm ꝯſilium confeſſorum

¶ Notandum pmo.tria ſunt genera hoīm que licite poſſunt ſpoliari. Primo oēs qui ſunt ꝯtra deū.id eſt ꝯtra fidem catholicā. vt ſaraceni. heretici ꝛc. Et cā eſt.q2 ex quo iſti inimicātur deo ideo nō debent poſſidere illud qđ dei eſt.ſed q2 oīa bona dei ſunt.ergo ꝛc. Et q̄ꝫtum tales minus infideles hn̄t de tāto minus pn̄t chriſtianitatē impugnare. Secūdū genus q̄ poſſunt licite ſpoliari ſunt hoſtes publici. ꝛ hoc eſt verū dūmodo bellū ſit iuſtū.et iſte ſpoliās habeat iuſtā cām ꝓ ſe.ſed ſecus eſſet ſi ſpolians haberet cām iniuſtā. Tercium genus hoīm qui poſſunt ſpoliari ſꝫ iſti qui ſunt ꝯtra imperatorē.et hoc eſt verū qn̄ eſt aliq̄s verus imperator qui defendit eccleſiā romanā.ſed ſecus eſt ſi aliq̄s ſciſmatic᷒ violēter poſſideret imperiū ſic ꝙ non eſſet electus

¶ Scdo notan.līā dt ꝙ res inuente ſꝫ reſtituēde.hoc intelligēdū ē ſub

diſtinctõe. vel ſcit cui⁹ ille res ſunt. vel ignorat. ſi ſcit tūc dꝫ fieri reſtitutio iſti. Si aūt ignorat. tūc eſt diſtinguēdū. qꝛ vel inueniēs eſt oppreſſus pauꝑtate. vel nō. ſi nō dꝫ totalr̄ dare paupibꝫ. ſi ē oppreſſus pauꝑtate. tūc ꝑs dꝫ dari inuētori. qꝛ iſtud inuētū dꝫ dari paupibꝫ. ſꝫ cū iſte inuētor ſit pauꝑ ☞ Tercio notan. hic dat vna cautela. ꝙ inuētū dꝫ ꝓcla mari in eccl'ia vtꝫ aliqs ibi eſſꝫ q̄ ꝑdidiſſꝫ. ⁊ ſi tūc iſte nō repetit cuius fuit illud inuentū. tūc inuentor dꝫ facere ſm ꝯſiliū ſui ꝯfeſſoris (ġ ꝑs dꝫ ei dari

☞ Ultimo notan. qd ſit faciendū de thezauro inuento ſub terra. Reſpondet ꝑ diſtinctõem. vel iſte thezaurus reꝑitur in loco ꝓprio. vel alieno ſi in loco ꝓprio. tūc nō tenet ad reſtitutõem. qꝛ oīa ſunt ſua que ſunt in ꝓprio loco. Si in loco alieno. hoc eſt dupliciter. vel inuenit thezaurū ſtudioſe. vel caſualiter. ſi caſualiter. tūc partim tenetur reſtituere ⁊ partim reſeruare. Si autem ſtudioſe. tunc obligatur ad totam reſtitutionem. Itē ſm ſanctum Thomaꝫ res inuenta que nunꝙ fuit in poſſeſſione alicuius ſicut lapilli precioſi ⁊ gemme in littore maris. iſte res dantur inuenienti ⁊ non oportꝫ ꝙ ille res reſtituātur. ſic eodem modo eſt de thezauro ꝑ longinqua tꝑa ſub terram occultato

.i. inutilr s^c tu exñs .i. tꝑe mortis .s^c alios
Accuſas fruſtra damnatus ſub cruce fures
.i. fides adhiberi .s^c dānato s^c qꝛ gaudiū eſt miſeris
Nec credi debet tibi. nec tua verba valebunt
.i. iuſticia .i. ꝯdēnauit .i. executor iudicij .i. pctō .s^c iuſte occidit
Quem ius damnauit tortor ſine crimine punit
.i. ſubtractas .i. cuſtodiēdas s^c res
Si res furatas ſeruandas dem tibi. quas tu
.i. noſcis .i. furtiue .i. ſubtractas .i. ſecuri⁹ .s^c furtas
Eſſe ſcias furtim ſublatas. cautius illas
s^c eas .i. vinculū excõicatõis
Reddas nec teneas. ſi banni pena ſequatur
s^c pena bāni .s^c cuſtodiēti .s^c furē
Non nocet illa tibi ſi reddere me monuiſti
.i. ablatū .i. poſſeſſori .i. reddat equalēs ſibi aut ſuis heredibꝫ
Furatum. vero domino vel quod valet eque
s^c tu reſeruator s^c furti eo ꝙ reſeruaſti res ablatas
Abſolui debes: quia conſcius inde fuiſti
.i. a tali furto .i. dāna .i. occurrāt .i. maiora
Inde pericla tibi ne proueniant grauiora
s^c rebꝫ s^c cuſtodiēs
Ut cum furatis peream potius ſine. ꝙ tu
.i. manifeſtāte .i. delictū
Me prodente luas vitium quod non meruiſti
s^c aliqs s^c hoīes s^c hoībꝫ
Si res furentur plures et tranſeat exhis

sᶜ hõ .i.ad reſtitutõem sᶜ qđ receperũt
Unus ad emendam totum dare iure tenetur
.i.efficiẽs .i.delictoꝝ
Hic qui non cauſa fuit inductiua malorum
sᶜ talis .i.ꝙ nõ fuit cã efficiẽs
Reddat quod poterit ſaltem quod tangit eundem
inqꝫtũ pt .i.ſecũ exñtes .i.ablata
Ut valet inducat confures reddere furta
.i.inducat. sᶜ ablatũ sᶜ ablatũ
Confures moneat quod habent ad reſtituendum

¶ Hic autoꝛ ponit alia documẽta iuxta furtũ ꝛ rapinã dicẽs. poſtq̃ʒ data eſt ſentẽtia moꝛtis ſup furẽ vel ſup aliũ maleficũ.tũc nõ eſt poſtea am⸗plius ſibi credendũ.nec eius accuſatões ſi quas fecerit ſunt aduertẽde. ꝛ executoꝛ iudicij nõ peccat in hoc ꝙ punit iuſte dãnatos. Aliud documentuʒ ſubiũgiť.ꝛ eſt iſtud. Si des alicui res ſpoliatas vel furatas .vt ipſe cuſtodiat eas.tũc ſi iſte ſciat eas eſſe ſubtractas.tũc reſtituere dʒ caute. et ſi iſte monuit furẽ vt reddat illas res leſo.tũc ei nõ nocebit excõicatio q̃ ſeq̃⸗tur.tñ ille nõ debet reſtituere illas res vero dño rerũ.ſed magis furi ne pericula inde oꝛiañť.videlʒ ne iſte cũ fure interficiať. Subdit.ſi plures furãtur aliquã rem.tũc vnus ex iſtis volens agere penitẽtiã debet totũ ablatũ reſtituere ſi ipſe induxerit alios ad furandũ.ſi aũt non induxit alios .red⸗dat inqꝫtum poteſt.vel ad minus illam partẽ que tangit ipſum. Et ipſe debet ſuos alios ſocios inducere inqꝫtum poteſt.vt ipſi etiam partes eo⸗rum eodem modo reſtituant.

☞ Primo notan.ꝙ fur dãnatus ꝛ quicũqꝫ dãnatus ad moꝛtẽ a quoli⸗bet actu legittimo eſt excluſus.quare nõ admittiť ad accuſatõem.ſicut in foꝛo ſpũali excõicatus nõ poteſt eſſe actoꝛ vel accuſatoꝛ. Conſueuerũt tñ iudices ſeculares fures accuſatos examinare ꝛ nõ ad accuſatõnem ꝛ ad teſtimoniũ furis ſimplr̃ dampnare.qꝛ accidit quodã tp̃e ꝙ fur deberet ſuſ⸗pendi.ꝛ vidit quẽdam gaudere ꝛ ridere de ſuo ſuſpendio. quẽ ridentem fur ꝯſiderauit et dixit.ecce ſocũ meum.qui appꝛehenſus pͥmo ſuſpẽdebatur.quo facto fur fatebatur ſe odio accuſaſſe illũ.ſcʒ ꝓpter riſum ꝛ gaudi⸗um qđ habuit de moꝛte iſtius. Ne ergo illud amplius ꝯtingat ſtatutum eſt vt tales damnati ad moꝛtẽ nõ exaudiant

☞ Secũdo notandum.ille qui habet bona ſubtracta tenetur ea reſtituere non ꝓpꝛio domino iſtarum rerum.ſed magis furi. Cauſa eſt.qꝛ poſ⸗ſent multa exinde pꝛouenire pericula. Quod ſic declaratur.naʒ ipſe poſ⸗ſet cogi vt pꝛoderet furem.qui poſtea foꝛte interficeretur .quod omnino malum eſſet.cum homicidium incurreret. Poſſet etiam ꝯtingere ꝙ ipſe fur ꝓpter inuidiam diceret iſtum fuiſſe ſocium ſuũ.et ſic iſte cum fure poſ⸗ſet interfici.vt pʒ in exemplo p̃dicto.et ſic de alijs multis periculis q̃ poſ⸗ſent inde pꝛouenire

☞ Tercio notan.lr̃a dt̃ ꝙ iſte qui cum alijs plures res ſubtraxit ſi vult agere penitẽtiã teneť totũ reſtituere. Sʒ tñ h̃ intelligẽdũ ẽ ſub diſtinctõe qꝛ vel iſte recipiens cõſentit in toto vel nõ. Si non conſentit in toto tunc

nõ obligaẜ ad reſtitutõem totius. q2 nõ fuit cã totius dãni. ſi aũt ꝯſentit in toto ſic ꝙ induxit alios ad furtum tũc obligaẜ ad cauſam. q2 cõſentiens et faciẽs pari pena puniunẜ. Et etiã ſi fuit cauſa totius dãni ꝑ inductiões alioꝝ ad furtũ. tũc etiã totũ teneẜ reſtituere ¶ Pro quo dubitaẜ. Si vnus ex his ſatiſfaceret leſo an tũc etiã alij obligarenẜ ad reſtitutionem. Rñdeẜ ꝙ non. quia ex quo ſatiſfactum eſt leſo de ablatis et ſubtractis. ergo tales non tenentur ad reſtitutionem

☞ Quarto notandũ. Jſtud dcm̃ de reb⁊ inuẽtis vel ſubtractis. veꝝ eſt ſi talis res ſit alicuius hõis fidelis. nã ſi res ſubtracta eſſ3 alicuius ſaraceni vel heretici tunc melius eſt ꝙ diſtribuiẜ pauperib⁊ q̃3 ꝙ reſtitueret ſaraceno vel heretico. Ratio illius patuit in ſententia ꝓcedenti.

☞ Quinto notandũ ꝑ modũ dubitatõis. vtrũ ſubtractio cuiuſlib3 rei ſit furtũ. Et videẜ ꝙ nõ. q2 ſi aliq̃s in extrema neceſſitate recipet panẽ ad comedendũ ne moreret tũc illud ablatũ nõ d2 furtũ. q2 oĩa ꝓꝑia in nccitate ſiũt cõia. Et ſi tũc haberet neceſſitatẽ. ſic ꝓꝑia alteri⁹ eẽnt ſibi cõia. Et ſic videẜ ꝙ illud ablatũ nõ ſit furtu3 ¶ Rñdeẜ ꝙ ſubtractio alicuius rei fit dupl'r. vno mõ cogẽte nccitate. alio° nõ. ſed ex neq̃ciosa volũtate. ſi primo mõ aliq̃s ſumeret panes q̃ eẽt adeo paup ꝙ nihil haberet ꝓ quo ſibi emeret nec ei cã dei eo petẽte ãminiſtrareẜ. tũc talis non diceret fur nec teneẜ ad reſtitutõem. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ etiã faceret furtũ cũ tpe neceſſitatis oĩa ꝓꝑia alterius ſũt cõia. vt d͛ Hieronym⁹. Si nõ pauiſti me tpe nccitatis. occidiſti me. ⁊ ſi eſſ3 aliq̃s q̃ recipet panẽ in tali nccitate. ⁊ ſi tũc ꝯprehenderet et iudex iudicaret illũ hoĩem ad mortẽ ipe iudex eſſet verus homicida

☞ Sexto notandũ. ſi vnus plurib⁊ p'ſes res abſtuliſſet et ipe vellet ſatiſfacere tũc dubitaẜ an ipe d3 vni totũ dare an cuilibet ꝑtẽ ſuã. ¶ Rñdeẜ ꝙ aliter eſt de foro eccl'ie ⁊ aliter de foro ꝯſcie. q2 in foro eccl'ie. tũc iſti q̃ plus petit. plus obligaẜ ad reſtitutõem. Sed in foro cõſcie tũc iſti plus tenetur reſtituere qui plus depauꝑatus eſt per eũ. nam in cõfeſſione ei cõſulendũ eſt vt plus leſo egẽti ſubueniat q̃3 alijs habentib⁊. Sed in foro cõſcie tunc ille qui per cõſciam vellet defendere ꝙ ſibi eſſent plura ablata ſm̃ hoc ei reſtituaẜ. vel ꝙ reſtituat totũ vni qui vlterius reſtituat

☞ Ultimo notandũ. dubitaẜ circa illud capl'm. vtrũ vſura furtũ vel rapina ſit licita. Et arguiẜ ꝙ ſic. p̃mo de vſura. q2 in euãgelio d͛ dñs de iſto ſuo q̃ dixit. Dñe q̃nq3 talẽta tradidiſti mihi ecce alia q̃nq3 ſuplucrat⁹ ſu3 cui dixit dñs. Euge ſue bone et fidelis. Jn hoc em̃ dñs videẜ approbare vſurã. Sed in oppoſitũ illius habeẜ in pſalmo vbi d2. Beatus eſt q̃ nõ dedit pecuniã ad vſurã. Sed de furto ⁊ de rapina habeẜ in exodo. vbi dñs ꝓcepit filijs iſrahel vt ſpoliarẽt egiptiacos. g̃ videẜ ꝙ furtũ ſeu res ſpoliata ſit licita. ¶ S3 in oppoſitũ dicũt oẽs iuriſte extra de raptorib⁊. libro quĩto Rñdeẜ ꝙ dupl'r p̃t capi vſura Uno° ꝓꝑie videl3 in bonis tpalib⁊. ⁊ ſic capiẜ gñalíẜ. Alio° p̃t capi in intẽtionalib⁊. ſicut in hitib⁊ ſciẽtificis ⁊ v̾tuoſis p̃mo° tũc vſura ſiue rapina illicita eſt. vt pſalmiſta inuit in loco p̃allegato S3 ſcd̃o° licita eſt. q2 q̃ſcunq3 v̾tutes p̃t aliq̃s acq̃rere ſp eſt licitũ. S3 tũc ad rõem d2 ꝙ illud dcm̃ euãgelij nõ eſt veꝝ de bonis tpalib⁊. ſ3 bñ de intẽtionalib⁊ ⁊ bonis ſpũalib⁊. ⁊ ſic per q̃nq3 talẽta poſſumus intelligere q̃nq3 ſenſus per q̃s ille ſuus multas ſcias ⁊ virtutes acquiſiuit

ſpe alicuius terre .i.litigiū ſpe alterius terre
Si princeps ineat bellum cum principe. tu qui
ſpe ad bellū ſpe belli ꝑncipis iniuſta
Cogeris ire vide. ne cauſa ſit eius iniqua
.i.aliquē ꝑncipē ꝓpter iuſtā cām
Quem ſequens iuſtum ſi ſit circumſpice bellum
ſpe iſte ſex ꝯditōes in lr̄a enumerate
Res et perſona modus ac intentio cauſa
.i.autoritas ſupioris litigiū
Autoritꝫ faciunt iuſtum cognoſcere bellum
.i.paganis .i.licitū ē bellare
Cum ſaracenis ac hereticis licet et pro
ſpe chriſtianitate .i.ꝓ lucratōe rei ꝑdite
Eccleſia. patria. vel re propria repetenda
ꝯueniēter ab innocētib9
Sic ſpolias licite ſed ab innocuis nihil aufer

¶ Iſtud eſt capl'm aliud in q̄ poſtq̄ꝫ autor determiauit de furto ⁊ rapina hic ꝯn̄ter determiat de bello iuſto ⁊ iiuſto. Et p̄t diuidi in tot ꝑtes q̄t ponit documēta. ꝑmo dr̄ ſi aliq̄s ꝑnceps alicui9 terre vadit ad bellū cū alio ꝑncipe alteri9 terre tūc ſi cū eo cogeret̄ ire aliq̄s. talis bn̄ dꝫ reſpicere ꝙ iuſta ſit cā belli. ⁊ dꝫ ꝯſiderare rē ꝓ q̄ fit bellū. ꝑſonas. ⁊ modū cum intentōe bellantiū. nā licitū ē bellare cū ſaracenis vl' hereticꝭ. ⁊ etiā bn̄ lꝫ aliquē pugnare ꝓ eccl'ia vl' patria vl' ꝓ re amiſſa repetēda. ſꝫ nō lꝫ ſpoliare innocētes
☞ Notandū ꝑmo. aliq̄s volēs ire ad bellū dꝫ diligēter aduertere vtrū iuſta ſit cā belli. Rō eſt. qꝛ ſi cā belli iuſta eſt tūc p̄t licite iuuare dn̄m ſuū. imo q̄libet ſtrēnuus miles q̄libet bonus decurio. ⁊ ꝯn̄ter oēs ꝓbi ſubditi ꝑncipis in tali iuſto bello qd̄ fit ꝓ eccl'ia vel ꝓ patria cū dn̄o ſuo dn̄t mori. Si aūt cā belli eſſet iniuſta tūc nullus tenet̄ eū iuuare. qꝛ ſi facit ḡuiter peccat. ḡ potius dꝫ eū impedire ⁊ ꝯn̄ter eū informare vt ab iniuſto bello deſiſtat ne deuoret ſanguinē ⁊ ſudorē miſeroꝝ abſq̄ꝫ licita cauſa
☞ Scd̄o notandū. ꝙ q̄dā ꝯditōes ſtꝫ aduertēde ab ip̄o q̄ offert bellum. Primo dꝫ reſpicere vtꝝ bellū ſit iuſtū ⁊ cā belli. qꝛ ſi cā belli eſſꝫ iiuſta nō eēt licitū bellare. Scd̄o dꝫ reſpicere ꝑſonā bellātis. ſcꝫ vtꝝ ſit tal' cui bellare licitū eſt. qꝛ bellare nō eſt oib9 licitū. ſꝫ ſolū regib9 ꝑncipib9 ⁊ dn̄is terrarū. Tercio dꝫ aduertere q̄les ſint aduerſarij. qꝛ nō eſt ꝯtra quenq̄ꝫ licitū bellare. vn̄ cōtra romani imperij impatorē nō eſt bellandū dūmō iuſte defendat eccl'iam. ſilr̄ nec cōtra monaſteria nec cōtra viduas vel virgines Quarto talis debet aduertere modū belli. ſcꝫ ꝙ nō ſit neq̄ciosus vel vilis Quinto debet aduertere intentionem bellantis. ſcꝫ ꝙ ipſe iuſtum finem intendat. Sexto debet aduertere rem pro qua fit bellum
☞ Tercio nota ꝯtra ſaracenos ⁊ hereticos licitū ē bellare. Rō ē. qꝛ tales ſaraceni heretici ⁊ alij īfideles tales inimicāt̄ deo ⁊ fidei catholice. iō dn̄t debilitari inq̄ꝫtū pn̄t vt eo minus poſſent nocere chriſtianis. ⁊ etiā vt ip̄i ab errore eoꝝ poſſint reuocari. qꝛ in h̄ ꝑncipes barones ⁊ milites tenē

tur iuuare eccliaꝫ ⁊ eā defendere. ⁊ oēs tales ſub ſtatuto romane eccie tenē
tur mori ꝑ fide catholica. ⁊ tenent̄ oēs aduerſarios catholice fidei proſter
nere ⁊ debilitare vt fides vigeat ⁊ floreat ⁊ nō dictis ſaracenoꝝ ⁊ hereti-
coꝝ. ſed vt obnubilet̄ fides eoꝝ. ꝗpropter ipi cū ſuis ſubditis ſi fideles mā
ſerint vſqꝫ in finem coronā glorie poſſidebunt.

☞ Quarto notandū. vt he ꝯditōes meli⁹ intelligant̄. Tūc ē ſciēdū ꝙ ad
iuſtū bellū pmo reqrit̄ res ꝓ q̄ pugnat̄. ſ. ꝙ bellū fiat ꝓ defenſiōe romane
ecclie patrie vel rei publice. vn̄ qn̄ aliq̄ illaꝝ reꝝ eſt cā belli tūc bellū ē iuſtū.
Scđo reqrit̄ vt p̄dcā eſt pſona. qꝛ pſona talis dꝫ eē ſecularis nō religioſa
qꝛ religioſi nō tenent̄ bellare. ſꝫ ſolis ſecularibꝫ ē ꝯmiſſum. Tercio reqritur
mod⁹ ⁊ mēſura. qꝛ ipe bellās dꝫ finē q̄rere ⁊ nō vlteri⁹ ꝓcedere qđ ē ꝯtra
illos q̄ ſtꝫ ita crudeles ⁊ ſeueri ꝙ nullo mō ceſſant a bello niſi pus totū de
ſtruāt. Quarto reqrit̄ intētio ſcꝫ vt bellū non fiat ꝓpter auariciā vel inuī
diā ſed ꝙ fiat bona intentōe. Quinto reqrit̄ cā. qꝛ forte iſte ſibi res abſtu-
lit. vt ḡ ecōuerſo illas lucret̄ pt licite bellare. Sexto reqrit̄ autoritas. ſ. ꝙ
tale bellum fiat ab autoritate ſupioris. mō qn̄ illa ſex ꝯcurrunt ad belluꝫ
tunc dꝛ iuſtum. Si aūt aliquod illoꝝ defuerit bellū dꝛ iniuſtum.

☞ Quinto notādū. vtꝝ etiā clericis ꝯueniat bellare ¶ Rn̄r ꝙ nō vt ha-
bet̄. xxiij. q̄ſtōe extra de bello. duplici de cā. Primo ne ꝑ tumultus belloruꝫ
impediant̄ in ꝯtēplatōe diuinoꝝ. ſcꝫ in laude dei ⁊ in orōnibꝫ. Scđo iō. qꝛ
clericis nō ꝯpetit occidere ſꝫ magis eis ꝯpetit vt ſint pati ꝓpriū ſanguinē
effundere ꝓ chriſto ⁊ ꝓ ꝓximo ſuo. ⁊ nō dn̄t deferre arma niſi ex iuſta cā vt
ſi trāſeāt ꝑ loca piculoſa tūc pn̄t deferre arma ad terrorē hoſtiū. ſed nō dn̄t
ꝑcutere. vt habet̄. xxiij. q̄ſtōe pma niſi vis vi repellere eos decet. Jtē ſi qn̄-
qꝫ p̄ſbiter interfuerit bello iuſto vł aliqs cleric⁹ ⁊ nō interfecit vel mutila-
uit aliquē nec cāꝫ mortꝫ p̄ſtitit tūc ille ſacerdos nō eſt degradādus vł ab
officio ſuſpēdendus. ſilr ille cleric⁹ p̄t ꝓmoueri ad ſacros ordines ſalteꝫ ſi
idoneus fuerit. Si aūt iſtud bellū eſt iniuſtū ⁊ ibi hoīes fiūt occiſi licꝫ ipe
nō egit. ſed tn̄ ei imputabit̄ tūc non p̄t ꝓmoueri ad ſacros ordines. vt ha-
bet̄ tercia q̄ſtōe pma. cap. vltio. Jtē ſm Wilhelmū. ſi in bello dat̄ aliquid
clerico de rapina. et his q̄bus licuit hoc p̄t tenere ſi bellū eſt iuſtum Si au-
tem ꝑ ſe reciperet aliquid tunc hoc totaliter tenet̄ reſtituere

☞ Ultimo dubitat̄. vtꝝ ſubditi poſſint mouere bellū ¶ Rn̄det̄ ſi miles
hꝫ aliq̄d cōtra comitē tunc pmo reqrenda eſt autoritas regis vel ſuperio-
ris. Et ſi tunc illa cauſa diſcuti non poteſt bellum cōmittitur.

innocētes
O bellatores cur innocuos ſpoliatis
ſpᶜ eos ſpoliando magis
Atteritis miſeros. et eis plus hoſte nocetis
.i. friuole ꝓtegitis
Errores veſtros temere defenditis. et ſic
.i. loq̄mini ſpᶜ illud nutriamur
Dicitis. accipere quo nos paſcamur oportet
ſpᶜ ipſis nutrimentū ſpᶜ vīm nutrimētū
Si vobis et equis alimentum queritis. vltra

Sūmula Raymūdi

ſpᵉ in eoꝝ domib₉ .i.licentiā
Tollere quicq̄d habent homines. quis preſtitit auſum
.i.cū nr̄is monitorib₉ ſpoliū raptorib₉
Noſtris conſilijs ipſum vobis inhibetur
.i.pmittim⁹ vob ſpoliū ſpᵉ bellatores neccāria cā
Saltem conſulimus dum vos trahit ardua cauſa
.i.in rapiēdo incōtenti
Accipiendo graues. ne ſcitis et immoderati
.i.cliētib₉ ꝛ ſtipēdiarijs phibetis
Heu ſeruis veſtris ſpolium cur non inhibetis
ſpᵉ magis admittitꝭ ſuoꝝ exoluetis
Sed conſentitis horum ſcelus ergo luetis
.i.oē illud ſpᵉ cōtra deū
Totum reſtituas quod et illicito rapuiſti
.i.in ambiguitate belli
Bello. vel dubio. cum non diſcernere poſſis
ſpᵉ illius belli ſpᵉ illā dubiā ſpᵉ eterna
Que ſit cauſa mali. cauſam defendere mors eſt
.i.in extremo iudicio iudicāte
Nec indefenſa chriſto veniente manebit
.i.ꝯſumptib₉ ſpᵉ in bellū ſpᵉ ꝯſumptib₉
Expenſis proprijs vadatis non alienis
ſpᵉ dn̄oꝝ .i.vr̄e
Cum dominis veſtris. de quorum munere. veſtra
poſſeſſiōes pcedūt ſpᵉ bellatores .i.poſſidētes
Predia dependent. ſed qui coguntur habentes
ſpᵉ p ſpoliū pcere debēt
Nil niſi quod rapiant. parcant tamen in rapiendo
ſpᵉ innocuis hoībus
Inquantum poſſunt. ipſis: ipſoſq₃ relinquo
trāſitis .i.vos egeni
Curritis ad bellum miſeri quos nulla poteſtas
.i.poſtulat angit ſpᵉ voſipos
Euocat aut cogit. non excuſare poteſtis
ꝯmittitis ſpᵉ facto .i.dura pn̄a
Quod facitis. pro quo grauis indulgentia vobis
mulier .i.pdonis ancille
Femina raptoris pueri ſerui famuleq₃
ſpᵉ rapta .i.abſq₃ voluntate
Hec non reſtituent. ſi conſenſu ſine raptis

ſpᵉ ex illis rebus
Sunt vſi. doleant magis. a raptore recedant
ſpᵉ aliq̊ nō ſicut
Qui poſſunt. veluti perſone non ſibi iuncte
ſpᵉ tales pſone ſpᵉ famulātes
Ut ſunt ancille ſerui nutrix alieni
ſpᵉ donū alienis ſpᵉ hoc
Si ſpeciale datum ſit eis volo reſtituant hoc

¶ Hec eſt ps vltima iſtius capl'i. in q̄ autor increpat iſtos q̄ ſpoliāt innocentes hoīes ⁊ miſeros dicēs primo ſic. O vos bellatores quare ſpoliatis hoīes innocētes ⁊ miſeros. ⁊ magis infertis dāna his q̄ȝ hoſtes. quaſi di. valde male facitis in hoc. Et ḡ male defenditis ⁊ temerarie veſtrū errorē cum dicitis. opꝫ nos accipe victū nobis et equis noſtris. ſi ḡ ſolū queritis alimentū. q̄s tunc pſtitit vobis auſum tollere ab hominibus quicq̄d habet vltra alimentū. q̄ſi diceret nullus. ḡ diſtricte ꝓhibemus ne talia faciatis. ſed tñ cū vos habetis cām arduā tūc debetis moderare ſpoliū et nō eē nimis graues. Tūc ſubdit dicēs. quare vos nō inhibetis veſtris ſeruis ne ſpolia faciant. q꞉ ſi vos cōſentitis eis tūc eritis rei in iſto facto ⁊ tenemini illis reſtituere q̄d illicite rapuiſtis. ⁊ etiā in bello vbi nō ſcitis vos habere iuſtam cām. q꞉ malā cām defendere eſt mors aīe. Tunc ſubdit. q̄cunq̄ȝ vult ire ad bellū ille dꝫ ire ſub ꝓprijs expēſis. ⁊ nō ſub expēſis alteri⁹. ſꝫ tñ ſi aliq̄s cogeret̄ p dñm ſuū a quo ipe habet bona ſua vt cū eo vadat ad bellum q̄ nō hꝫ vt ei de ꝓprijs expenſis in itinere poſſit ꝓuidere. tal' poteſt rapere moderate vt vitam cōſeruet et nō crudeliter. Subdit. Aliq̄ ſunt q̄ currūt ad bellū nō vocati nec coacti p aliquē modū. iſti ſi ſpoliant aliquē nō poſſunt ſe excuſare. ſed oportet eos agere pñiam de iſto facto. Itē ſubdit aliud documentū q̄ꝫ vxor raptoris filij ſerui ⁊ ancille nō tenent̄ reddere rapinā ſi vſi ſunt. ⁊ hoc ſi cōſenſum nō habuerunt. ſed tamen alie perſone extranee ⁊ alieni famuli ſi aliquid de his ſpolijs quādoq̄ȝ eis datū fuerit iſte tenentur hoc totaliter reſtituere

☞ Notandū pmo. iſti q̄ hñt bona aliqua ſub aliq̄ pncipe tenent̄ ipm ſeq̄ ad bellū qñ vocant̄ ſub expēſis ꝓprijs. q꞉ ꝓpter hoc ꝯceſſa ſunt eis ab ipſo pncipe caſtra et ville. ⁊ ſic de alijs vel alia bona Et ſi ipi aliq̄d rapiāt a pauperibus tenent̄ reſtituere ⁊ ſatiſfacere leſis. Sed tñ ſi aliq̄s eſſet paup ille poſſet rapere. nō tñ plus q̄ȝ ei eſſet neceſſariū ad victū ⁊ equis ſuis

☞ Scdo notandū. Si aliq̄s nō eſſet pncipi obligatus. q꞉ forte nulla bona ab eo poſſideret iſte ſi iniret bellū cum tali dño et reciperet aliqua bona quecunq̄ȝ modica vel magna tenet̄ reddere leſis. et ḡ pſuadet̄ cuilibet q̄ꝫ ſi nō pncipaliter cogat̄ inire bellū q̄ꝫ maneat in partibꝫ ſuis ⁊ nō annihiletur pauꝑes. quia propter hoc eternam damnationem poſſet incurrere ſi non redderet integre illa que abſtuliſſet

☞ Tercio notandū circa q̄ntum documentū. vtrū vxor raptoris filij et ancille tenent̄ reddere rapinā qua vſi ſunt ¶ Rñdet̄ q̄ꝫ nō. ⁊ hoc eſt verū de ſeruis q̄ ſunt ſuilis ꝯditionis ſicut eſt empticius. ⁊ etiā illud eſt verū ſi iſti ſerui nō pbuerūt cōſiliū vel cōſenſum vt ſpoliū fieret. quia vt ſic tunc

ipſi tenerenť reddere oīa bona ſpoliata ita bñ ſicut raptoꝛ.qa ipi puniendi ſunt eadē pena.qua raptoꝛ punif.qꝛ reus ⁊ ꝯſentiēs eadē pena puniunť

☞ Quarto notandū.ꝙ ſuus ꝗ fuit raptoꝛi.ꝑ victu vel pecunia ſtatim cū ꝑcipit dñm eſſe furē vel raptoꝛē dꝫ ab eo recedere ⁊ ſeruitiū reſignare. Rō eſt. qꝛ ſi maneret cū eo poſtꝙ̄ ꝑcipet eū eſſe furē.tūc ipe videreť ei cōſentire in furto vel rapina.⁊ ſic obligareť ad reſtitutōem ſicut raptoꝛ

☞ Quinto no. Sicut etiā ſupius patuit tūc vxoꝛ raptoꝛis vel furꝭ poſtꝙ̄ eū ꝑcipit eē raptoꝛē vel furē.ipa ꝑt ab eo recedere ꝗ̄tū ad habitatōe⁊ nō tñ ꝑt ſibi denegare copulā carnalē ſi ipſe ſecrete eā exigeret.nā in manifeſto exigere copulā a muliere eſſet ꝑiculoſum furi ⁊ mulieri.nā fur poſſet captiuari ⁊ ſnīa capitali iudicari.⁊ ſi ſe tūc ꝯmiſcuiſſet mulieri tūc mulier diceret rea in furto.⁊ ſic etiā poſſet iudicari ad moꝛtē.ne ḡ hoc ꝑiculū eueniat.tūc fur ſegregatus dꝫ eſſe a muliere ⁊ cū ea in manifeſto nō cōuerſari nec copulā carnalē exigere debet.licet bene ꝑt facere occulte

☞ Sexto notandū.ꝙ pſone ſunt ꝯiuncte raptoꝛibꝫ dupl'r. ꝗ̄dam ſeparabiliter.ꝗ̄dam inſeparabiliter. Inſeparabiliter vt vxoꝛ ⁊ filij ante annos pubertatis.qꝛ tunc debēt obedire parētibꝫ Separabiliter vt ancille famuli ꝗ ſunt libere. Et qñ ꝑcipiunt dñm eſſe furem tunc immediate ab eo debent recedere ne videantur ei conſentire

☞ Septimo notandū de vxoꝛe raptoꝛis ꝗbus debeat vti bonis ¶ Rñdeť ꝑ diſtinctōem.vel ipſi habēt aliꝗ bona ꝑ rapinā acꝗſita.vel bona iuſte acꝗſita ⁊ ex hereditate. Si ꝑmū tūc mulier ꝑt vti rapinis. Si aūt habent aliꝗ bona ꝑ rapinā nō acꝗſita hoc eſt dupl'r.vel illa ſunt ſepata vel mixta cū rapina.ſi ſunt ſepata.tunc mulier dꝫ vti iſtis bonis. Si aūt mixta ſunt tunc ipa iterū nō teneť vti eis.ſed imploꝛare dꝫ cōſiliū ⁊ auxiliū amicoꝝ.⁊ debet viuere de ꝓprijs ſuis laboꝛibus et dotibus

☞ Octauo notandū.ponať in caſu ꝙ nihil hñt amplius niſi qꝺ ꝑ rapinā acquiſitū eſt.⁊ ꝙ mulier nō ꝑt laboꝛare nec hñt aliꝗ bona ꝑ ſe nec dotata de ꝗbꝫ tūc mulier viuere dꝫ ¶ Rñdeť ꝙ iſta dꝫ facere ſm cōſiliū ſui ꝯfeſſoris.vel dr̄ ꝙ in nccītate ꝑt viuere de illis rebꝫ ꝑ rapinā acꝗſitis.qꝛ nō ꝑt viuere in laboꝛe ꝓꝑrio.nec ipſi hñt aliꝗ bona ſepata. ḡ ꝗ̄tienſcūꝗ̄ vtiť bonis ꝑ rapinā acꝗſitis cū doloꝛe coꝛdis dꝫ vti iſtis ⁊ cū vera ꝯtritōe ſic cogitādo.ꝙ ſi aliter vitā poſſet cōſeruare nullatenus vellet iſtis vti

☞ Nono notandū.quicꝗd raptoꝛ in bello illicito recipit eſt ꝯtra iuſticiā.ſꝫ qꝛ iuſtū eſt vnicuiꝗ̄ reddere qꝺ ſuū eſt.ḡ ꝗcquid recipiť in bello illicito eſt reſtituendū.⁊ nō ſolū dñs belli teneť reſtituere.ſꝫ etiā oēs ſubditi ꝗ ſequunť dñm. Et licet ex timoꝛe ſequunť.tñ plus teneňť deū timere ꝙ̄ hominē. Et hoc eſt veꝝ qñ ſciūt eē illicitū.ſi aūt dubitať an bellū ſit iuſtū an iniuſtū ſubditi nō teneňť reſtituere.ſꝫ ſtipēdiarij nō excuſanť ſicut ſubditi qꝛ nō teneňť obedire ſicut ſubditi. Etiā in dubio nō dñt ſe ꝯmittere diſcrimini.vt iuuēt aliquē in ꝑiudiciū alterius.ḡ dr̄ lr̄a defendere cām dubioſam eſt moꝛs aīe.qꝛ tales ḡuiter peccāt. Itē vult lr̄a ꝙ trāſeuntes ad bellū hñtes poſſeſſiōes ſuas a ꝑncipe ſaltē ſufficiētes teneňť ꝓprijs ſuis expēſis bellare.qꝛ nō teneňť dare cenſus de bonis ſuis ſicut ruſtici

☞ Ultimo nota.diceres mgr̄ videť ſibi ipi ꝯtradicere.qꝛ dixit ſuꝑ ꝙ femina raptoꝛis nō deberet ꝯmoꝛari raptoꝛi vel furi.hic aūt dr̄ ꝙ dꝫ vti ra-

pinis. Ibi dicūt aliq̄ q̄ prius loq̄bat̄ de occulto furto. ſ3 hic loq̄t̄ de manifeſto ſpolio. ſ3 meli⁹ ſm̄ p̄dicta dr̄ q̄ h̄ loq̄tur tp̄e nec̄citatis. ſc3 qñ vxor familia ⁊ pueri al's nō pñt nutriri. ſ3 prius loq̄bat̄ de tp̄e poſſibilitat̄ qñ mulier p̄t recedere a raptore ⁊ al's p̄t ſe nutrire. tūc q̄uis mō nō dz ei cōmorari

.i. rē ſacrā .i. ſymoniacus

SI vendis vel emis ſacrum ſymon incipis eſſe

.i. ɔſenſum s^c ſymoniā fieri

Conſilium ſi tu das vel permittis es idem

s^c ſupior .i. ſymoniā .i. impedire

Si prelatus es. ⁊ poteris ſcelus hoc reuocare

.i. ſymoniaci p̄latū .i. iudicet

Nec reuocas. pena ſymonis te puniat equa

ſp^c tuus .i. german⁹ dona

Si pater aut mater vel amicus munera dant te

.i. te neſciente ɔgnoſcis

Non procurante. dum noueris hec data pro te

.i. de cetero .i. bñficio

Amplius eccleſie tali deſiſte preeſſe

¶ Caplm̄ q̄rtū in q̄ vult determiare de ſymonia. Et ɔtinuat̄ ad p̄cedentia ſic. poſtq̄ȝ autor determiauit de furto rapina ⁊ bello. h̄ determiat de ſymonia. Et p̄t in tot p̄tes diuidi q̄t ſt̄ caſus poſiti de ſymonia. p̄tes infra dicent̄. dr̄ g̃ p̄mo ſic. Si tu emis vel vēdis rē ſacrā eris ſymoniac⁹. ⁊ ſi tu es p̄latus ⁊ admittis q̄ tui ſubditi h̄ faciūt ⁊ potes reuocare et non facis etiā eris ſymoniac⁹ vel puniēdus tanq̄ȝ ſymoniacus. etiā ſi pater tuus vel mater vel aliq̄s alter dat pecuniā vel munus ⁊ p̄ illud mun⁹ tibi p̄curat aliquā ecclīam te ignorāte. tūc poſtq̄ȝ tu p̄ceperis tūc imediate debes illā ecclīam relinq̄re ⁊ amplius ei non p̄eſſe ⁊ oīa p̄cepta debes reddere. q̄d ſi nō feceris ſymoniacus eris. ⁊ p̄ tali facto cū tali eccl̄ie friuole vis p̄eſſe eternaliter dānaberis. Et hoc eſt de intentione omniū iuriſtarum

☞ Primo nota. Symonia ſic deſcribit̄. Eſt ſtudioſa cupiditas vel volūtas emēdi vel vendēdi aliq̄d ſpūale vel q̄d annexū eſt ſpūali. Dicit̄ primo ſtudioſa cupiditas. q2 ſi alicui ɔfert̄ bñficiū nō ſtudioſa cupiditate ip̄e non eſt ſymoniacus. verbi gr̄a. Si parētes alicuius dederūt pecuniā p̄ beneficio ip̄o ignorāte. ip̄e nō cenſet̄ ſymoniacus. ſed talis ſtatim poſtq̄ȝ ſcit ⁊ p̄cipit dz reſignare ecclīam ⁊ de p̄ceptis ſatiſfacere. Dicit̄ ſc̄do volūtas. q2 ſola volūtas facit ſymoniacū. verbi gr̄a. Tu habes voluntatē emēdi beneficiū ⁊ licet nō emis. tūc etiā ſymoniacus es corā deo. q2 ſicut hō p̄ ſolā voluntatē reddit̄ vſurarius. ſic p̄ ſolā voluntatē hō etiaȝ reddit̄ ſymoniacus. Dicit̄ tercio emēdi vel vendēdi. p̄ hoc excludit oēm cōtractū aliunde non ſatiſfactū. ſed aliq̄ cōpacto interueniēte. Dicit̄ quarto ſpūale. nā ſi venditur domus vel ager ab aliquo talis ab eo non cenſet̄ ſymoniacus. Dicit̄ vltimo. vel annexum ſpirituali. ſicut eſt ius patronatus. quia hoc nō eſt ſpirituale ſed annexum ſpirituali. Nō eſt. ius patronatus non ſolum dat̄ clericis ſed etiam laicis. ergo eſt quoddam annexum ſpirituali

☞ Scdo notandu̅. lr̃a dr (Dans ꝯsiliu̅ est ſymoniacus.) Rō est iſta. q̄a reus et cōſentiens pari pena puniēdi ſunt. g̃ dans ſymoniaco cōſiliu̅ censetur eſſe idē cum eo. vt Raymu̅dus manifeſte tangit in textu

☞ Tercio notandu̅. Symonia fit ſm iura decretalia qn̄ munus dat̄ ꝓ re ſpūali ¶ Pro q̄ notandu̅ ꝙ munus est triplex. Na̅ quodda̅ est munus a manu. quodda̅ a lingua. ⁊ quodda̅ ab obſequio. vn̄ munus a manu fit ꝑ pecuniaꝝ largitōem. Sꝫ munus lingue fit ꝑ petitiōes et ꝑ ꝑcamina vt ſi aliq̄s rex vel ꝑnceps petit aliquē vt ferat tali tale bn̄ficiu̅ tunc ibi fit munus a ligua. Sic tu̅c q̄da̅ doctores iurꝫ dicu̅t ꝙ iſti dicunt̄ ſymoniaci. Rō est. q꞉ iſte ꝑces ſunt ſicut vnu̅ mandatu̅. Sed ſi aliq̄s ſimplex homo vl̄ miles petat ꝑncipē vel regē vel aliquē aliu̅ dn̄m magnu̅ vt tali daret bn̄ficiu̅ tu̅c nō dr ſymoniacus. ſed ſimpl̄r dat talis illud bn̄ficium ꝓpter ꝑces vel ꝑcamina. Sed munus ab obſequio fit vt ſi aliq̄s alteri ſeruiret. ⁊ pro illo ſeruitio daret ei ſuitiu̅ ſpūale. ꝓpter hoc nō eſſet ſymoniacus. ex q̄ tunc elicit̄ ꝙ ꝑmo mō munus facit ſymoniacu̅. ſcꝫ munus a manu

☞ Quarto notandu̅. ꝙ munera pn̄t dari licite q̄nqꝫ modis. primo mō gratis ¶ Pro q̄ est ſciendu̅ ad hoc ꝙ munera gratis dent̄ ꝯſiderat̄ q̄ttuor modis Primo cōſiderat̄ qualitas dātis ⁊ q̄litas accipiētis. ⁊ hoc ꝓ ſcdo verbi gr̃a. vt ſi pauꝑ dat diuiti aliqđ munus tunc habet̄ ſuſpitio de eo. q꞉ diues dꝫ dare pauperi. Tercio ꝯſiderat̄ qua̅titas muneris dati vtrum ſit magnu̅ vel paruu̅ munus. Quarto ꝯſiderat̄ q̄litas tp̄is. vtrum tu̅c dat qn̄ beneficiu̅ vacat vel an dat an̄qꝫ bn̄ficiu̅ vacat. ⁊ quouis mō contingat. tu̅c ſemꝑ est ſuſpitio. ¶ Scdo mō munus a manu licite dari p̄t alicui ꝓ officio cōplendo ad qđ talis non est obligatus. verbi gr̃a. ſi aliq̄s tranſiens ad curia̅ romana̅ dat vni q̄tuor groſſos vel ſolidos vt cōpleat beneficiu̅ ſuuꝫ curia̅ intrando ⁊ tētando beneficiu̅ ad quod ipē obligat̄. et ſic tu̅c vicarius nō iudicat̄ ꝓpter hoc ſymoniacus ¶ Tercio mō munera poſſunt dari licite ꝓ operibꝫ licitis ⁊ debitis. verbi gr̃a. ep̄s vel archidiaconus conſecrans eccliam ille p̄t recipē munus moderatum. ꝓpter hoc tn̄ nō cenſet̄ ſymoniacus ¶ Quarto munera pn̄t dari ad redimendu̅ exactōes. v̄bi gr̃a. vt ſi aliq̄s est tenēs res eccl̄ie ꝑ longu̅ tp̄s. mō aliq̄s ſacerdos nō p̄t ab ipſo alienare tales res eccl̄ie. nec ꝑ iudiciu̅ nec aliqđ aliud niſi ꝓpter munera vel pecunias. mō ſi ſacerdos dat munera tali ꝓ iſta re ſpūali ꝓpter hoc nō cenſet̄ ſymoniacus ¶ Quinto munera dant̄ licite ꝑ eleymoſinaꝝ largitionem. hoc est ꝓ vita eterna cōſequenda. Et iſta dr aliqđ ſpūale. q꞉ nihil est ſpūalius vita eterna. Et ꝓpter hoc talis non reddit̄ ſymoniacus. Et ſic ptꝫ qualiter munera poſſunt dari quinqꝫ modis

☞ Quinto notandu̅. dcm̄ est ꝑus ꝙ mun⁹ ab obſequio fit abſqꝫ ſymonia ¶ Pro q̄ tn̄ est ſciendu̅. ꝙ obſequiu̅ est duplex. na̅ quodda̅ est obſequiuꝫ corporale. quodda̅ ſpūale. Corpale ē duplex. na̅ quodda̅ est obſequiu̅ corporale honeſtu̅. quodda̅ inhoneſtu̅. Honeſtu̅ est vt ſi aliq̄s ſuit epo ꝓ bono epi ⁊ totius dioceſis. ⁊ poſt hoc tranſeat ad curiam romanam ſeu obtineat beneficiu̅ ꝑ talem ep̄m. ꝓpter hoc talis non cenſet̄ ſymoniacus. Sed obſequiu̅ inhoneſtu̅ est quod est cōtra deu̅. ⁊ ꝓpter tale obſequium aliquis reddit̄ ſymoniacus. Sed in obſequijs ſpūalibus null⁹ dꝫ ſuire pro beneficijs niſi alicui beneficio eſſet annexum officiu̅. ſic ꝙ illud officium tenetur

pagere a beneficio. vt aliquē legere de beata virgine vel de aliquo ſancto ꝓpter hoc talis nō redditur ſymoniacus.

☞ Ultimo notandū. ꝙ bñficiū eſt duplex. nā qddā eſt curatū. ⁊ quędam nō curatū. mō quicunq; petit ꝓ bñficio curato ꝓ ſe vel ꝓ alio. ille redditur ſymoniacus. Si aūt illud bñficiū nō eſt curatū tunc licite pt petere ꝓ ſe vel pro alio. ſic ꝙ nō incurrit ſymoniā

Contra patronū tibi ſi dedit eccleſiam quis
.i. reſignes .i. ꝓhibitū inuenio.
Non maneas in ea. tua nolo ſit hec violenter
monachis .i. aliquā.
Eſt ſymonia grauis ſummā ſi fratribus vllam
ſummā pecunie
Das ſpe prebende. vel ſi promittis eandem
.i. ꝯſequutus es ꝑ ſymoniā
Totum reſtitue ſymonis quod adeptus es arte

¶ Hic autor ponit aliū caſū de ſymonia dicēs. ſi aliqs ꝓmoueretur ad aliquā eccleſiā vel aliqd bñficiū īuito patrono. i. ꝓ collatore illi⁹ eccłie vel bñficij ille nō dꝫ manere in illa eccłia violēter. Subdit. grauis ē ſymonia ſi qs aliqb⁹ hoīb⁹ det ſummā pecunie vel aliqd munus ſub ſpe acquirendi ꝑbendā. ⁊ vnuſquiſq; tenetur reſtituere q̄ ſymoniace adeptus eſt.

☞ Pro q̄ notādū. circa lrām ꝙ null⁹ dꝫ retinere aliquā eccłiam vł aliqd bñficiū ꝯ volūtatē patroni. i. veri collatoris. Cui⁹ cā ē. q2 alr̄s ꝯmitteret rapinam. quod ſic patꝫ. q2 ipe inuito dño tractat rem alienam. ⁊ ideo talis grauiter eſt puniendus

☞ Scdo notandū. ꝙ q̄ dat aliqd munus aliqb⁹ ſuperiorib⁹ vt ipi recipiant eū in cōfrēm ⁊ ſibi aſſignent certam ꝑbendam talis eſt ſimoniacus. et ſi ꝑbenda ſibi eſt aſſignata dꝫ eā reſignare ⁊ de ꝑceptis ſatiſfacere. alr̄s eternam damnatōnem incurret

☞ Tercio notandū. ex q̄ hic dr̄ de patrono. Patron⁹ ſic definitur. ē ille q̄ hꝫ poteſtatē ꝑſentandi clericū ad aliqd bñficiū. q2 dr̄ regula iuris. patroni intereſt pñtare. epiſcopi aūt recipere.

☞ Quarto notandum. ꝙ ex trib⁹ aliqs poteſt fieri patronus. Primo. q2 pt ꝯferre certū bñficiū. Scdo ꝙ fundauit eccłiam. Tercio. q2 ipe ꝑmiſit ꝯferre eccleſiā. ¶ Pro q̄ nota ꝙ ad patronū duo requiruntur. ſcꝫ aliquid honoris ⁊ aliqd oneris. Primo requiritur aliqd honoris. q2 ſibi debetur vtilitas. nā ſi fuerit depaupat⁹. tūc iſte bñficiat⁹ ab eo. tenetur eū recipe ⁊ ſibi ꝓuidere de neceſſarijs. Scdo debetur ſibi aliqd oneris. q2 talis patron⁹ dꝫ ꝑeſſe ipi bñficio ⁊ iſtud defendere ab inimicis

☞ Quinto notādū ꝑ modū dubij. vtꝝ ius patronatus poſſit alienari Rñdetur ꝙ ius patronat⁹ alienatur plurib⁹ modis. Primo ꝑ hereditariam ſucceſſionē. vt ſi patr moriatur ⁊ habuit aliqd ius patronat⁹ iſtd ꝑ hereditariā ſucceſſionē trāſfertur ad filiū. Scdo alienatur ꝑ venditōem tali mō. quia ſi tota ciuitas vł villa vēdatur. tūc ius patronat⁹ trāſfertur cū ciuitate vł villa vendita. q2 ſpecialiter et ꝑ ſe vendi nō debet. eo ꝙ eſt annexum ſpirituali.

Tercio mõ tranſferṫ ꝑ cõmutatõem. qꝛ aliqs p̄t hoc iuſpatronat⁹ dare ꝓ alio. ꝛ hoc licētia ſui ep̄i ſeu ſupioris. Quarto trāſferṫ ex datõe. vt ſi laicus laico daret iuſpatronatus. ſed ſecus eſſet ſi daret religioſo.

☞ Sexto notādū. dubitaret aliqs vtꝝ pater poſſit p̄ntare filiū ad aliqd bñficiū. Rñdeṫ ꝙ ſic. qꝛ nõ inueniṫ ↄtrariū in iure canonico. Dicunt tñ qdā doctores iuris ꝙ tutius ꝛ cautius eſt dimittere. nā ꝑ hec bñficia poſſunt priuari iurib⁹ hereditarijs

☞ Septimo notandū. vtꝝ aliqs poſſet ſeipm p̄ſentare ad aliqd bñficiū. Rñdeṫ ꝙ nõ. qꝛ dicunt cõiter oēs iuriſte ꝙ p̄ſentans ꝛ p̄ſentat⁹ debent eē ꝑſone diuerſe. ſed hic nõ ſunt ꝑſone diuerſe. ergo ꝛc.

☞ Octauo notādū. Lr̄a dꝫ null⁹ ſine volūtate patroni dꝫ accipe bñficiū. ¶ Cõtra h̄ arguiṫ ꝙ ſic. īpetrātes ↄ̄ volūtatē patronoꝝ accipiunt bñficia. ḡ videṫ ꝙ lr̄a ſit falſa. Rñdeṫ ꝙ h̄ opaṫ autoritas ſupioris. nā preſente autoritate maioris ceſſat autoritas minoris. ꝛ qꝛ dñs papa de ſuo iure oīa bñficia ↄferre hꝫ. tā laicoꝝ q̄ꝫ clericoꝝ. ḡ ꝛc. ¶ Sꝫ diceres cum dñs papa habeat autoritatē ↄferēdi bñficia. qre ñ ↄfert tūc officia laicoꝝ vt regū ꝑncipū ꝛc. Rñdeṫ ꝙ dñs aplicus iō nõ vult ↄferre bñficia laicorum. vt ipi laici ſint mag̃ attēti ad defendendū eccl'iam .i. ad āpliandas res eccl'e. qd vt ſic mag̃ faciūt q̄ꝫ ſi iuſpatronatus nõ haberent.

☞ Ultimo notādū. Ponaṫ ꝙ duo ſint collatores vni⁹ eccleſie. ꝛ qlibet illoꝝ p̄ntaret vnū. tūc dubiū ē qs illoꝝ dꝫ recipi. Rñdeṫ ſub diſtinctione. vel ipi p̄ſentantes ſunt clerici vel laici. ſi ſint laici tūc ep̄s dꝫ reſpicere merita ꝑſonaꝝ ꝛ q̄ illaꝝ hꝫ mai⁹ ius ꝛ meli⁹ meritū illā dꝫ recipere p̄ſentatā. Si aūt ꝑſone preſentate ſunt eq̄lis meriti. tūc ep̄s p̄t recipere vnā q̄ ſibi placet. Si aūt patroni ſunt clerici tūc ille q̄ p̄us erat p̄ſentat⁹ erit recipiendus. Uñ ſciendū qñ laic⁹ hꝫ bñficia ↄferre tūc ille hꝫ eligere vnā ꝑſonā infra q̄ttuoꝛ menſes ꝛ eā p̄ſentare ep̄o. et ſi talis reijcereṫ tūc ſtatim patronus dꝫ aliū p̄ſentare quouſqꝫ inueniat vnū valentē. qꝛ null⁹ dꝫ p̄ſentari ad aliqd bñficiū niſi ſit idoneus ꝛ p̄cipue hoc p̄cauendū eſt in bñficijs paſtoratus

.i. bñficiū .i. bñficio tale pctm̄
Prebendam ſi das pro prebenda. ſimoniam
facis .i. p̄ſul
Cõmittis. cauſam niſi mutet epiſcopus iſtam
.i. tēplū .i. ep̄s .i. p̄uā pecuniā
Dum ſacrat eccleſiam preſul. ſummā moderatam
s^c ſummā .i. dare .i. ↄdico
Si petit. hanc licite poteris conferre. nec obſto
.i. ſumptib⁹ .i. fatigatõi
Expenſis quia ſic reſpondes atqꝫ labori
s^c ab aliq̄ aduerſario .i. bñficio s^c eccl'iam pecunia
Si male vexaris ſuper eccleſia redimas hanc
.i. tuas vexatões
Ad redimenda tua peccata potes dare quid vis

s^c ſecular ℥ .i.clauſtrales .i.religioſi
Clericus. aut fratres.laici monachi moniales
.i.abſq₃ redēptōe .i.pmiſſa
Damnantur ſine ſpe.ſi ſponſa pecunia clauſtri
.i.collata dedit. introitū.s^c nec papa nec eps.
Uel data conceſſit ingreſſum.nullus in iſtis
s^c talis ſic receptus
Diſpenſare poteſt clauſtro maneat q̄ in iſto

¶ Hic autoꝛ ponit aliū caſum de ſimonia dicēs. Si q̄s dat vnā p̄bendā ꝑ alia ſimoniā cōmittit. Cauſa hui⁹ ē iſta.q₂ hoc ſolū ſpectat ad epm.ſc₃ trāſponere clericū de vno loco ad aliū.Subdit.ſi aliq̄s eps ꝯſecrat aliquā eccleſiā ₇ petit moderatā ſummā pecunie iſtā licite ꝯferre p̄t. q₂ iſta pecunia nō daꝛ ꝑ ꝯſecratōe eccleſie.ſ₃ ꝑ laboꝛe et expenſis. Itē q̄libet p̄t redimere ſuū ius ſi aliq̄s in eo velit eū īpedire. Et ſubdit.clerici vel frēs laici vel moniales q̄ ꝑ pecunia aliquē vel aliquā in clauſtꝝ recipiunt non p̄nt iſtud receptū retinere p̄ vilam diſpenſatōem.q₂ ſimonia eſt

☞ Primo notandū.q₂ in lr̄a q̄ moniales ſiue monachi nō debēt aliq̄d recipere a fratrib₉ ſuſcipiendis. dubitaꝛ ḡ.ſi aliqua pecunia deꝛ religioni ſine pacto.vtꝝ licite ₇ ſine ſimonia p̄nt recipe. ¶ Rn̄deꝛ q̄ ſi nulla pactio interuenerit tūc licite p̄nt ricipe pecuniā ſi eis aliqua p̄bꝛ. Un̄ ꝯſuetudo eſt in aliq̄b₉ clauſtris q̄ aliq̄s intrans religionē facit vnā generalē ꝓpinatōem fratrib₉ p̄ntib₉. ₇ hoc eſt laudabile ₇ ſine ſimonia.ſi aūt pactio aliqua interuenerit ſimonia cōmittiꝛ. ¶ S₃ diceres.ſi aliq̄d clauſtꝝ eſſet ita defectuoſum q̄ vix valeat ſatiſfacere fratrib₉ p̄ſentib₉.numq̄d tales licite p̄nt aliq̄d exigere ab aliquo intrare volente. ¶ Rn̄deꝛ q̄ncūq₃ aliq̄d clauſtrū oppꝛeſſum ē penuria q̄ vix valet fratrib₉ p̄ſentib₉ ſatiſfacere.tūc dicunt q̄dam q̄ iſti p̄nt dicere.nos recipemus te in fratrē ſi poſſem⁹ habere neceſſaria. ₇ ḡ tunc iſti licite p̄nt recipe ₇ repetere patrimoniū illius ſine ſimonia. ¶ S₃ tn̄ ꝯtra hoc eſt opinio alioꝝ doctoꝝ q̄ dicunt q̄ paupꝰtas in hoc nō p̄t eos excuſare.q₂ paupꝰtas eſt annexa regule ꝯtra quam dn̄s apoſtolicus diſpenſare nō poteſt

☞ Scd̄o notandū.q̄ hic dubitaꝛ.vtꝝ poſſibile eſt aliquē hoīem diſpēſare cū ſimoniaco. ¶ Rn̄deꝛ q̄ aliquē hoiem diſpenſare de ſimonia vel de alio peccato intelligitur dupl'r.vel in ꝓpꝛia virtute .vel in virtute xp̄i. in ꝓpꝛia virtute nullus homo diſpenſare poteſt.ſed bene in virtute chriſti quia dixit dominus petro ₇ ſucceſſoꝛibus.quodcunq₃ ligaueris ſup terram ligatum erit et in celis ₇c.

☞ Tercio notandū q̄ ſi eps petit īmoderatā ſummā pecunie talis pōt ei denegari.q₂ talis ſumma pecuniaria p̄t eēt ſm loci poſſibilitatem. Et eps nō d₃ exigere aliquā pecuniā qn̄ celebꝛat oꝛdines.nec etiā in ꝯfirmatione.q₂ ſi faceret cōmitteret ſimoniā.₇ poſtea teneꝛ reſtituere. ¶ S₃ diceres tn̄ ꝑ ſacra eucharistia daꝛ pecunia.ḡ multomag⁹ in celebꝛatōe oꝛdinu₃.₇ i ꝯfeſſione. Añs p₃ ex cōi ritu ecclie.q₂ ifirmātes q̄ ꝓcurāt cōionē coꝛpis xp̄i ponūt nummū ſup mēſam quē capit ſacerdos. Rn̄deꝛ q̄ ꝑ ſacra eucharistia nō poniꝛ nūmus ſed ſolū ꝑ ſatiſfactōe laboꝛis

☞ Quarto notādū. lr̄a d̄r q̄ aliq̄s nō p̄t manere in clauſtro q̄ ītrauit p̄ donatōem pecuniaꝝ. Et rō ē. q2 oē illđ qđ aliq̄s acq̄rit ſimoniace h̄ tenetur reſtituere. ex q̄ ḡ ille receptus eſt ſimoniace nō p̄t manere in clauſtro. ☞ Quinto notādū. q̄ aliq̄s p̄t ītrare religionē duplr̄. ſ. ex pacto ⁊ ſine pacto. ſi ex pacto ītrauerit. ſ. dare aliquā pecuniā. cōmittit ſimoniā. ſi autē intrauerit ſine pacto tūc nō erit ſimoniac9. dato etiā q̄ daret bonā ſūmā. ☞ Sexto notādū. q̄ ſimonia ꝯmittit̄ duplr̄. Pri° ex p̄te recipiētꝭ. vt ſi aliq̄s nō vult recipe aliquē ad religionē niſi ꝓmittat ſibi pecuniā. Scđo cōmittit̄ ex p̄te recepti. vt ſi q̄s audeat ꝓmittere pecuniam vt recipiat̄ in ꝯfrēm. Etiā cōmittit̄ ex p̄te vtriuſq3. ſ. qn̄ faciūt pactū ex vtraq3 p̄te ⁊c̄.

.i. bn̄ficiū .i. reddit9
Eccleſiam paſtor tibi ſi locat. vt minuat res
ꝯcernētes s° al's s° eccl'iam
Te contingentes. q2 nō daret hanc tibi. ſi non
h̄ turpe pc̄tm̄ .i. ex illo.
Conditio turpis hec intercederet. vnde
.i. collatore tal' peccator
Cum paſtore tuo ſimoniacus eſſe probaris.
s° tp̄alē. s° eterne tā cleric9 q̄ȝ collator.
Poſt mortem. mortis in ſede ſedebitis ambo
s° ille .i. crimīe.
Qui tibi ſuccedit in tali labe ſcienter
.i. eterne dānatōis s° hō
In regno ſathane totum regnabit et iſte
.i. bn̄ficiū .i. iuſte reſignare
Non potes eccleſiam tali dimittere forma
.i. ꝯferat̄
Vt mihi detur ea. faciens ita conditionem
s° cleric9 exponat
Nullus inutiliter res expendat crucifixi
s° reb9. i. male fruat̄. s° reb9 xp̄i.
His nec abutatur ſed cum ratione fruatur
.i. egenis s° illas res
Et det pauperibus et ſanctos vertat in vſus
s° turpis s° clerico.
Hiſtrio. vel meretrix. vel turpis nil ferat a te
amittis s° p̄ſonis ſuſpectꝭ
Perdis quod das eis. chriſtum faciens inimicum
s° de tuis donis s° p̄ſonis ſuſpectis.
Panem ne pereant des. et nihil amplius addas
s° tuis .i. nccē h3
Cognatis miſeris natura quod indiget hoc da

¶ Hec eſt vltima ps iſti⁹ capl'i.in q̄ magiſter ponit aliud documentū de ſimonia dicens.ſi aliq̄s pleban⁹ vel collator ꝯmitteret vni ecc̄iā vel bn̄ficiū vt minueret res illi⁹ ecc̄ie.vel h̄ fieret cū cā inuidie vel cā alteri⁹.tūc paſtor cū bn̄ficiato eſſet ſimoniacus.et eternā mortē ꝓ illo incideret Subdit aliud documētū dicēs.ꝙ nullus p̄t alteri reſignare bn̄ficiū vt ipſe ſubleuet et vſurpet fructus illi⁹ bn̄ficij reſignati Rō eſt.q2 incurreret ſimoniā. Subdit aliud documētū dicēs.ꝙ q̄libet bn̄ficiat⁹ cū bona rōe dȝ cō ſumere fruct⁹ p2ebende.ꝛ nō debet abuti.ſȝ ſi q̄cq̄ ſup̄fluitatis habuerit h̄ dȝ ꝯuertere ad vſum pietatis dādo paupib₃ et miſeris pſonis.vt ſupra patuit de vita et honeſtate clericoꝝ. Subdit aliud documētū dicens.ꝙ ipſi bn̄ficiati nō dn̄t dare patrimoniū chriſti hiſtrionib₃ ſeu ſpretis mulieribꝫ vel inhoneſtis hoib₃. Rō eſt.q2 oia illa ꝑdunt̄.ex eo ꝙ tales nō ſunt heredes chriſti.iō patrimoniū chriſti nō debent ſubleuare Deinde mgr̄ ſubdit vnā cautelā ſeruandā.q2 aliq̄s ex p̄cedentib₃ dubitaret.vtꝝ nihil eſſet eis dādū. Ibi reſpondet magiſter ꝙ qn̄ talis cognoſceret illos infirmantes tunc deberet eis exhibere ꝓpter nccitatē corpis panē ne fame moriant̄.et nō amplius eis dare debet ne ad laſciuiā corpis iterū ꝓuocarent̄.ſed potius debet ſuis miſeris cognatis exhibere pietatem q̄ȝ hiſtrionib₃ vel ſcurronib₃ aut meretricibus

☞ Primo notādū.lrā dt.ſi aliq̄s patron⁹ ꝯferret alicui clerico ecc̄iam ſub tali conditōne vt poſſet res ecc̄ie minuere iſti ambo eſſent ſimoniaci. Rō eſt iſta.q2 iſte clericus emit iſtā ecc̄iam ꝓpter diminutōem redditū q̄s redditus patronus aufert.et omis talis emptio eſt ſimonia. Et ideo ſi collator alicui⁹ ecc̄ie velit ſibi vſurpare aliq̄s res ecc̄ie clericus nō debȝ ei ꝯſentire.q2 de iure tenet̄ clericus ecc̄iam et res ecc̄iaꝝ ꝓtegere ꝛ defenſare vſq3 ad mortē. Vn̄ iura dicūt ꝙ quicūq3 clericus transfert aliq̄s res ecc̄ie in manus alterius.talis de facto eſt excōicatus.

☞ Scdo notādū.nullus patronus debet ꝯferre ecc̄iam ꝯditionalit̄ ſic ddo.illā ecc̄iam dabo tibi ſi velis mihi dimittere decimas ecc̄ie.q2 ſi clericus ſub tali ꝯditione reciperet ecc̄iam tūc ābo incurrerent ſimoniā ꝛ exponerēt ſe eterne dānatōi. Itē ſimonia nō ſolū ꝯmittit̄ circa collatiōes eccleſiaꝝ.ſȝ etiā ꝯmittit̄ circa ſacros ordines Verbi grā.ſi aliq̄s voluerit ꝓcedere ad ſacros ordines.et nō hȝ bn̄ficiū.ſed petit ab aliq̄ dn̄o ꝓuiſionē ſup q̄ poſſit ꝓcedere et ꝓmittere dn̄o ꝙ poſt ſuſceptōem ſacroꝝ ordinū vellet illi illā hereditare tunc ſic ꝓcedens reddit̄ ſymoniacus.et ſi talis ē eps ſup cuius ꝓuiſione hic ꝓcedit et ordinat eū.tunc ordinans et ordinatus reddūtur ſimoniaci.et tūc epus debet ſuſpendi ab officio ꝑ tpus aliqd. Sed ordinatus dȝ ſuſpendi ab officio donec cū illo fuerit diſpenſatū ꝑ dn̄m apoſtolicū.q2 ſolum dn̄s aplicus habet cum eo diſpenſare

☞ Tercio notādū.q̄cūq3 reſignat aliq̄d bn̄ficiū ea rōne vt det̄ ſuo ꝯſanguineo vel amico.talis eſt ſimoniacus. Rō eſt iſta.q2 talis hereditat eccleſiā ſiue bona chriſti.q̄d nō deberet fieri in ſp̄ualib₃.q2 bn̄ficia debēt libere reſignari.et debēt vacare poſt mortē.g̃ tal' ſic faciēs eſt ſimoniacus.

☞ Quarto eſt notādū.ꝙ ſimonia eſt graue pctm̄.ꝛ ē maximū int̄ oia pctā.q2 tā in veteri q̄ȝ in nouo teſtamēto inuenit̄ ꝙ multe plage ſunt iſtis illate qui ꝯmiſerūt ſimoniam. Sed dubitatur.q̄s habeat diſpenſare cum

ſimoniacis. Ad hoc reſpondet᷑ p diſtinctōem. qꝛ aliquis vel ſcienter in/
trat ſimoniā vel ignoꝛanter. ſi ignoꝛāter tūc eps pōt cum eo diſpenſare ſi
ſtatim reſignauerit bñficiū. Si aūt ſcienter tūc ,ppter enoꝛmitatē pecca/
ti nullus habet cum eo diſpenſare niſi dñs apoſtolicus.

☞ Quito notādū. nullus clericus debet dare meretricib⁊ vel hiſtrioni
bus vel alijs perſonis ſuſpectis de bonis chꝛiſti. Cauſa hui⁹ eſt. qꝛ cleri
cus poſſidet patrimoniū chꝛiſti. et iō quicqd vltra nccītatē obtinet hoc
non eſt eius pꝛopꝛium ſed pꝛopꝛiū eſt pauperū q̄ ſunt ſerui chꝛiſti. Si g̃
clericus daret hoc patrimoniū chꝛiſti pſonis ſuſpectis tunc pꝛiuaret pau
peres talibus bonis. ſʒ tñ hoc nō debet fieri. ſʒ ſi videret eos velle pire ,p
pter famē tūc pōt eis dare panem. vt eos ꝯſeruet in vita. qꝛ tpe nccītatis
eleymoſina nulli ē deneganda. Unde circa eleymoſinā tria ſunt cōſiderā
da. Pꝛimū eſt. ꝙ eleymoſina dʒ dari de ,ppꝛijs et non de alienis. qꝛ ille q̄
dat eleymoſinā de alienis et nō de ,ppꝛijs ſuis aſſimilat᷑ illi qui filiū vnicū
in pñtia patris mactat Sicut enī iſte nō pꝛeſtat gratū ſeruitiuʒ patri. ſic
et iſte qui nō dat eleymoſinā de ſuis ,ppꝛijs non pꝛeſtet ſeruitiū accepta/
bile deo. Scdo debet ꝯſiderare vt det recto oꝛdine. vñ rectus oꝛdo eſt in
cipere a ſeipſo et a ſuis ꝯſanguineis. deinde alijs paupib⁊. Tercio debet
habere bonam intentōem. nā ille qui vult dare eleymoſinā debet eā dare
bona intentione. ſ. pure ,ppter deū et non ,ppter vanā laudem. et iō ad ,p
poſitū de hiſtrionibus dicēduʒ eſt. qū clericus dat eis aliqd h̄ nō dat eis
,ppter deum. ſed ,ppter laudē vane glozie vt laudent euʒ hoies cozā pplo
iō dt ſanctus Augu. hiſtrionib⁊ dare eſt demoib⁊ immolari.

☞ Ultimo notandū. qcūqʒ vult petere pbendā ſuo ꝯſanguineo vl' ſibi
nō dʒ ,pmittere patrono aliqd neqʒ ſeruitiū neqʒ dona. qꝛ aliꝰ ꝯmitteret
ſimoniā. eo ꝙ ,pmitteret dare ſeclare ,p ſpūali. ſʒ ſimplr petat ,ppter deuʒ

(interlinear gloss: .i. multe — ſpecierum)
Uſure ſpecies varie ſunt nomina quarum
(s. doctoꝛū — intueamur — ſpēruʒ)
Nullus habet. facies tamen inſpiciamus earum
(.i. denarios — ,pcio ꝯcedis — s. nūmis)
Si nummos fratri pꝛeſtas pꝛo pluribus. aut ſi

Res pꝛomptas vendis ſignādo tempoꝛa longa
(vēditoꝛi — .i. tribuat᷑ — .i. es)
Ut tibi plus detur tunc vſurarius extas
(s. denarioꝛū — s. certū — .i. ꝯcedis)
Pꝛo ſeptēʒ marcis ad tempus equuʒ. mihi ſi das
(s. equꝰ — marcas — illa vēditio)
Qui vix quinqʒ valet. hec vſure ſpecies eſt
(ille res locate — .i. pignoꝛi poſite)
Ager ſiue domus tibi ſi ſint inuadiate
(aliquib⁊ — acceptis — .i. ager vel domus)
Pꝛo marcis. iſtis perceptis pignoꝛa dicta

de iure libera eſſe ꝓprio .i. alſ
Iure vacare ſuo domino debent. alioquin
magis .i. etiã ↄmittis vſuram
Si plus inde capis. ſimili macula macularis
tale nephas ↄmitto vnã ↄcedo
Vſuraȝ facio ſi marcaȝ preſto per annum
gallinis modio illoꝝ liguminũ
Pro pullis. vel pro maldro piſe. vel auene
.i. añ tp̃s metendi
Ante diem meſſis nũmos poteris dare tali
s. ſub tali frumentorum
Conditione mihi. ꝙ certo tempore maldra
maldra pecuniarum
Tot reddaȝ tibi quot poterit tua ſumma valere

¶ Iſtud ẽ capl'm q̃ntũ iſti⁹ tractat⁹. in q̃ autor determinat de vſura ⁊ de ei⁹ ſpẽb⁹ Et ↄtinuat̃ ad p̃cedẽtia ſic. poſtq̃ȝ autor i caplo p̃cedẽti determinauit de ſimonia. h̃ ↄñter ꝓſequit̃ determiare de vſura Et poſſȝ hec ps diuidi in tot ptes q̃t ponit ſpẽs vſure ptes patebũt. Et vult ꝙ multe ſunt ſpẽs vſure. ita ꝙ nullus p̃t ſcire ↄplete noĩa illaꝝ ſpẽꝝ. ⁊ iõ tacitis noib⁹ p̃ma ſpẽs h̃ȝ fieri qñ aliquis alteri ↄcedit pecuniã vt ei plus reddat vltra ſummã capitalẽ erit vſurarius. Deinde ſubdit ſcd̃am ſpẽm dicẽs. ſi aliq̃s vẽderet rẽ ꝓmptã tpe neccitatis alicui. et ſi p̃figeret ſibi longũ tp̃s ſeu terminũ vt eo precioſius vẽderet eẽt vſurarius: de q̃ ſubiungit exemplũ dicẽs. vt ſi vn⁹ venderet equũ qui vix valeret quinq̃ȝ marcas. et daret eũ ꝓ ſeptẽ eẽt vſurari⁹ Subdit t̃ciã ſpẽm dicẽs. ſi aliq̃s haberet agrũ vel domũ ꝓ pignore aliq̃. tũc ille dȝ dare fructũ dño ſuo. et ſi obſeruat facit vſurã. ⁊ ſi dñs plus ſumeret vltra obligata tũc iteꝝ fieret vſurarius Deiñ ſubdit q̃rtã ſpẽm dicẽs. ſi aliq̃s ↄcedat alteri vnã marcã ⁊ ſumat ꝓ ea certã mẽſurã piſaꝝ vel auene. ⁊ cogitaret ſic i mẽte tu merito accipias h̃ munuſculũ. q2 ↄceſſiſti marcã pecuniaꝝ illi ꝑ vnũ ãnũ tũc talis ẽ vſurari⁹ Subdit notabile. ꝙ licitũ ẽ ↄcedere alteri nũmos añ meſſeȝ vt meſſe finita portet alteri tot maldra quot ſufficiunt ſummã recõpenſare

☞ Primo notãdũ circa lr̃ãm ꝙ vſura ẽ duplex. q̃dã eſt ſp̃ũal' q̃dã ẽ corporal'. vſura ſp̃ũal' h̃ȝ fieri i reb⁹ ſp̃ũalib⁹ ⁊ ptinet ad doctores ⁊ p̃dicatores et illa ẽ laudabil'. vñ canit̃ de ſcis ↄfeſſorib⁹. pecuniã dñi dedit vt digne ſeruat̃ vſura. vñ d2 in euãgelio. ſ̃ue nequã cur nõ dediſti pecuniã meã ⁊c. et ego veniẽs cũ vſura exegiſſeȝ illã Sȝ vſura corpal' h̃ȝ fieri in reb⁹ ſecularibus. vt patebit i ſequẽtib⁹ ☞ Scd̃o notãdũ. ꝙ vſura ſic diffinit̃ ſm iura Vſura ẽ q̃ddã deteſtabile qd̃ ſorti accidit pactõe ⁊ intẽtõe p̃cedẽte. ⁊ illaȝ diffinitõeȝ declarãt iuriſte ſic. nã p̃mo d2 (ẽ q̃ddã deteſtabile) s. vitiũ et h̃ ponit̃ loco gñis. q2 oĩs vſura ẽ deteſtabil'. ſȝ nõ eͦ. Scd̃o d2 (qd̃ ſorti accidit) q2 q̃cq̃d r̃cipit̃ vltra ſortẽ ẽ vſura. Deiñ d2 (pactõe p̃cedẽte) v̱bi grã ſi diceres. ego ↄcedã tibi duas marcas eo ꝙ annuatim des mihi ſex groſſos de ill'. tũc illi groſſi faciũt vſurã. Dicit̃ etiã (intẽtione p̃cedente)

vt ſi ꝯcederẽ vni tres marcas illa intentõe ꝙ daret mihi interim expẽſas vel aliqđ hmõi. tũc illa intentio facit vſurariũ. Et tal' vſura eſt duplex ſcʒ publica ⁊ palleata. publica eſt qñ expſſe vltra ſorteꝫ aliqđ ꝓmittit᷑. vt dicit textus. ſʒ palleata fit in occultis ꝯtractib9. ſicut in ſcđa ſpẽ qñ vendo tibi rem carius ꝓpter expectare. Itẽ aliq̃ eſt vſura exterioꝛ. vt q̃ fit pacto aliq̃ ꝑcedente. Aliq̃ aũt eſt vſura interioꝛ. vt q̃ fit ex ſola intentõne

☞ Tercio eſt notandũ. ſi aliqs daret aliquid debitoꝛi. vtꝝ ibi cõmittat᷑ vſura. Ibi rñdet᷑ ꝑ diſtinctõem. ꝙ aliqđ dare debitoꝛi pt intelligi dupl'r. vno° ex pacto. alio mõ ex ſola volũtate. Si hoc fit pmo mõ tunc ibi cõmittit᷑ vſura. Si aũt ſcđo modo tunc non cõmittit᷑ vſura.

☞ Quarto notandũ. ſi aliqs hʒ agrũ vel domũ ꝓ pignoꝛe ille nõ facit vſuram vt aliq̃ doctoꝛes volunt. tũc ex illo dubitat᷑ q̃re pecunia accõmodata alicui facit vſurã cũ ꝗuis qs cũ pecunia accõmodata plus pt lucrari ꝗ̃ ꝑ pign9. Rñdet᷑ ꝙ rõ hui9 pt eſſe talis. qꝛ h̾ eſt licitũ. ſʒ illud nõ. Qđ ſic declarat᷑. qꝛ qñ aliqs rem locatã accõmodat ꝓ pecunia. tunc ibi talis non trãſfert dominiũ rei in aliũ. ſʒ adhuc iſte eſt dñs illius rei locate. ſed ipe ſolum transfert vſum rei. qꝛ talis ꝯducens rẽ locatam nõ põt deſtruere vel annihilare. ſic ãt nõ eſt de pecunia. qꝛ aliqs transfert pecuniã in vſum rei. ita ꝙ ꝑ talẽ pecuniã talis põt facere qđcũqʒ voluerit. et ſic nõ eſt de re locata. g̃ hic ꝯmittit᷑ vſura ⁊ ibi nõ. et g̃ aliqs licite põt accõmodare agrũ vel domũ vel aliquod hmõi pꝛo pecunia.

☞ Ultimo notandũ. ibi (Ante diẽ meſſis) ꝙ licitũ eſt dare aliqđ circa feſtũ paſce. vt reddant᷑ frumẽta in autũno ꝓ eadẽ re ſub eo valoꝛe ꝑut tũc ſunt. Si ãt fit pactũ ꝓ certa pecunia. et frumẽta magis ſoluũt circa autũnũ. et ſcit᷑ h̾ veracit᷑. tũc ꝯmittit᷑ vſura ¶ Uñ notãdũ. ſummã pecunie poſſum dare alicui ꝓ frumẽtis in futuꝝ dãdis dupl'r. pmo vt reddat mihi frumẽta ſub tali foꝛo q̃ tpe ſolutõis in futuro. et ſic nõ ꝯmittit᷑ vſura. ſʒ ẽ ſimplex emptio Alio mõ vt reddet mihi certas mẽſuras. et h̾ adhuc dupl'r vel certe eſtimat᷑ ꝙ iſta frumẽta tpe ſolutõis erũt carioꝛa ꝗ̃ nũc ſunt vel dubitat᷑. ſi pmo tũc ꝯmittit᷑ vſura. ſi ſcđo tũc nõ ꝯmittitur vſura

ꝯueniens ꝯpet frumẽta pſbyter
Eſt licitum ꝙ emat fruges vel vina ſacerdos
qñ ſacerdoti fruges pſbytero aliqđ
Cum ſibi non creſcunt. ex his ſibi ſi supereſt quid
venũdet .i. cari9 vt nõ s^c eſſe
Non vendat granius. ne mercatoꝛ videatur
s^c iã dictũ ꝯuenit .i. monachis et monialibus
Iſtud preciſe licet omĩ religioſo
s^c nummos .i. modio
Quattuoꝛ aut quinqʒ pꝛo maldro qui dat auene
.i. añ tẽpus .i. vitiatur
Nummos ante diem meſſis. maculatur eodem
.i. vſuraꝫ recipe manifeſte
Crimine. de rebus ſic omĩbus accipe plane

s^c talis res .i.nutrimētū annuale s^c illud qd vēdi
Siue ſit annona vinum vel lana vel omne
.i.añ tpa emptōis s^c tpib9 .i.lucrari
Ante diem emptum. quibus illud creſcere poſſit
s^c carnal' .i.filij .i.acqſita
Si patris vſuris pueri contracta ſcienter
allodia s^c tales pueri vſurā
Predia poſſideant. niſi reſtituant. in eandem
.i.cadent .i.vſurā .i.i q̄ fouea .i.ruinā fecit
Labuntur foueam. pater eſt qua lapſus eorum
s^c eo᷑ s^c ſic acqſita s^c in eandē foueā
Et ſucceſſores quibus hec ſunt nota ſequuntur

Femina defuncto ſi vult fore ſalua marito

Vſuras reddat ſpoliatum furta rapinas
.i.turba .i.talia vitia
Hec furioſa cohors vſure furta rapine
.i.ɔdēnāt s^c vſurato᷑ .i.vix pñt habere medicinā niſi reſtituāt
Interimunt animas vix contra ſunt medicine

¶ Hic autor ſupaddit alia documēta ad ſpēs ipi9 vſure. Et opat̄ h̄ in lr̄a q̄ttuor. nā pmo determinat de ſacerdotib9 quō ipi pñt emere frumē-ta ꝛ blada. Scđo oñdit quō vn9ꝗ pt pecuniā dare añ meſſē. Tercio deter minat de puer̄ q̄ poſſidēt p̄dia patris cū vſura acqſita. Quarto īfert me dicamē ipis vſurarijs. ¶ Quātū ad pmū dr̄ ꝙ licitū ē ꝙ ſacerdos emat frumēta ꝛ vina ſi ſibi ipi nō creſcūt Et ſi emeret vltra ei9 nccitatē. tūc alia pt vēdere ſ3 nō graui9 q̄ ipe emit ne videret̄ eē mercator ꝛ h̄ etiā licitū ē oī religioſo tā monachis q̄ monialib9. ¶ Quātū ad ſcđ3 dr̄ ſic. ſi aliqs añ tp̄us meſſis daret nūmos ſuos ꝓ maldro auene vl' ꝓ lana vl' ꝓ vino poſt q̄ eēt meſſis. ille īcurreret vſurā. Deīn ſubdit terciū documentū. ibi (Si patris vſura) ꝛ vult ꝙ ſi pueri poſſidēt ſcient̄ p̄dia ꝛ bona patris cū vſura acqſita vl' etiā eo᷑ ſucceſſores ꝛ heredes tūc tenent̄ reſtituere. al's cadēt ī eandē foueā cū patre. Et h̄ ſi ſcient̄ faciūt. ¶ Tūc q̄tū ad q̄rtu3 dr̄ lr̄a (ſunt vix ɔ̄ medicine) .i. ꝙ vix pñt habere medicinā niſi reſtituant.

☞ Primo ē notādū ꝙ fruct9 debēt ɔputari ſm ſortē. ꝛ tñ fallit in vno caſu. vt ſi laic9 iīuſte poſſideret bona eccl'ia᷑. vel illa q̄ ipe obligat̄ cleri-co q̄ p̄eſſet illi eccl'ie tūc ille cleric9 nō tenet̄ fruct9 ɔputare in ſortē. q2 h̄ ē iniuſtū. ꝓpterea ne iſta bona veniāt ad vſum eccl'ie. tūc ipe clericus cito dʒ reiterare ad man9 illi9 laici. vt pʒ extra de vſuris.

☞ Scđo ē notādū ꝙ vſurarij tenent̄ vſurā reſtituere. ꝛ ſi nō velint re-ſtituere tūc debēt cogi ad reſtitutōem. vt dicūt iuriſte extra de vſuris

☞ Tercio notādū. ꝙ manifeſt̄ vſurarijs q̄dā officia eccleſiaſtica īhibēt̄ pmo inhibet̄ eis acceſſus altar̄ offerēdo. nā ſi qs acciperet offertoriū eo᷑

ille tenet reſtituere vt pz extra de vſur. Scđo eis ihibet eccl'iaſtica ſepultura. Terᵒ ihibet z denegāt eis oīa eccl'iaſtica ſacramēta z pncipalr eucharistia ihibet niſi velint penitere z illud reddere z p tali facto ſatiſfacere.

☞ Quarto ē notandū. ꝙ pueri q̄ poſſidēt pdīa acq̄ſita p vſurā a patre debēt ea reddere. imo nō tm ipi. ſz oēs ſucceſſores z heredes eoꝝ tenent vſuras reddere. z nō tm̄ vſuras. imo etiā rapinā z furtū huius vſurarij. Et ſi nō fecerint erūt vſurarij z h̄ ſi ſciūt ſe poſſidere vſurā furtū vl' rapinā. vt pz extra de vſur. ¶ Pro q̄ ſciēdū ſm ſapientē. tūc q̄ tangit picē coinq̄nabit ab ea ḡ tangētes vl' poſſidētes vſuram patris dānant niſi reſtituant z maculant eadē pice. ſ. vſura. imo deus multotiens punit filios tpaliter ꝓpt peccata parētū. Et ſi fuerint imitatores paterni ſceleris eternaliter dānant. vn̄ in Exodo. ego ſum deus tuus fortis viſitās pctā parentū in filijs tuis in terciā vel q̄rtā gn̄atōem in his q̄ oderunt me.

☞ Quinto eſt notandū ꝙ vſurarij z raptores in lr̄a bn̄ cōpantur adinuicem. q2 oīs vſurarius eſt raptor z nō econuerſo. nam vſurarius recipit aliena z ambo obligantur ad reſtitutōem

☞ Sexto notādū. lz oīs auarᵒ elōgabit a deo. tn̄ pcipue vſurarius. qđ theologi ſic declarāt. q2 ipe vſurariᵒ ē peior diabolo. q2 diabolᵒ nō dimittit peccatori minimū pctm̄ ipunitū niſi talis faciat penitētiā. ſic vſurariᵒ nō dimittit vnū groſſum niſi debito ſatiſfaciat. ¶ Itē vſurariᵒ peior eſt toto inferno. q2 infernᵒ in paſſione dn̄i reſtituit illa q̄ nō fuerūt ſua. Sed ipe vſurariᵒ in paſſione dn̄i nō potuit moueri ad dimittēdū vnū obulū debitori. vbi tn̄ totᵒ īfernᵒ mouebat z reſtituit īmediate illa q̄ nō fuerūt ſua. iō peior ē eo. Etiā vſurariᵒ ē peior oī fure. q2 fur furat p itermedia. ſz vſurariᵒ furat ſine medio. q2 die noctuq3 depaupat z exheredītat hoīes. Et iō Abacuc ꝓpheta de eo đt ſic. ſi fures itroiſſent ad te z latrones p nocte vtiq3 nō ſuſtinuiſſes ſz clamores ſuſcitaſſes. ſz ꝯ vſurariū clamare nō potes z in h̄ ē peior oī fure. Etiā vſurariᵒ ē peior iuda traditore xp̄i. q2 iudas pecuniā reddidit. vt habet p btūm matheū dicētē pnīa ductᵒ retulit trigita argēteos dicēs. peccaui. tradēs ſanguinē iuſtū qđ minime facit vſurariᵒ q̄ nō reſtitueret debitori dimidiū groſſum. Etiā vſurariᵒ eſt peior oī creatura qđ pz ex eo. q2 vſurariᵒ vēdit qđ oīb3 ē cōe z h̄ ipe appropriat ſibi. q2 tp̄s ē cōe oīb3 qđ ipe vēdit Et iō đt lr̄a vix ē medicina z h̄ ē vix niſi ipe illđ pus reſtituat. z ſi ipe pt reddere. nullo mō dz abſolui. niſi reddat. q2 pctm̄ nō dimittit niſi ablatū reſtituat. de q̄ etiā iniq̄tate đt iob ꝙ celi iniq̄tatē eoꝝ reuelabūt z terra ſurget aduerſum eos. Itē oīa elemēta abhorrēt vſurarios accipe excepto igne vt habet p btūm matheū. Ite vos maledicti in ignē eternū. ¶ Pro q̄ nota ꝙ vſurarij raptores z fures raro ſoluant. vn̄ ꝓpheta. ve q̄ ꝯgregat nō ſua. Itē in actib3 aploꝝ. pecunia tua tecū ſit in pditōem. nā tales rariſſime reſtituunt q̄uis bn̄ poſſent reſtituere. ḡ oīb3 iſtis đr. mittite in tenebras exteriores eos. donec reddāt nouiſſimos quadrantes. ḡ đr in textu (interimunt)

¶ Ultimo nota. dubitat circa lrā3. vtꝝ vſurario vſure ſint reſtituēde q̄s dedit alijs ex q̄ vſurariᵒ nō abſoluit niſi reddat vſuras. Rn̄r ꝙ vſurario nō ſīt reſtituēde vſure q̄s dedit alijs niſi pus reſtituat oēs vſuras q̄s ipe recepit. ¶ Itē dubitat. an lz recipe eleymoſinā ab vſurarijs rn̄r ꝙ ſi pu-

raŕ ꝙ vſurariꝰ nō ſit ĩpotēs ad reſtituēdum vſurā. tūc licite pt ab eo capi eleymoſina. Si aūt p̄ſumiť ꝙ reddiť ĩpotēs tūc nō ē licitū ab eo cape eleymoſinā. imo ſi q̄s recipet teneť reddere iſtis a q̄bꝫ orta eſt vſura.

.i. genitor .i. determiet illaꝝ reꝝ
Si pater aſſignet agrorum ſiue domorum
.i. vadimonia .i. pſcrutādo.
Pignera nubilibus pueris de percipiendo
.i. vltra pecuniā capitalē .i. nō dꝫ vſura
Quod ſupereſt ſorti ſignate. non reprobatur
sᶜ alicuiꝰ sᶜ aliq̄s .i. ꝯueniens sᶜ bona
Obligat eccleſie miles licite bona. que de
sᶜ eccīa .i. poſſidꝫ. sᶜ miles .famulari sᶜ eccīe
Hac tenet. ipſe nihil ſeruire tenetur eidem
.i. ſeruicio corꝑali sᶜ bona .i. ſoluta
Corporis obſequio. quin ſint prius iſta redempta
sᶜ tibi hātēti .i. vadiū cautela
Si placet accipias pignus ſub conditione
tuā pecuniā
Tali quod vacet hoc tua quandoqꝫ reſumpſeris ex hoc
.i. ꝯcedo neqꝫ pullū neqꝫ aucā
Si tibi preſtitero ſummam ſperans nihil ex hac

De percepturum. non vſurarius hic ſum

¶ Hic autor ponit alia documēta volēs Si aliq̄s aſſignat pueꝝ nubilibꝫ bona. tūc illi q̄ accipiūt eos ĩ m̄rimoniū p̄nt licite accipe totū aſſignatū. lꝫ aliq̄d vltra ſortē ſit cū iſtꝭ bonis. Deīn ſubdit ſcd̄m documentū dicens. q̄cūqꝫ miles poſſidet aliq̄ bona ſibi ꝯceſſa ab eccīa obligať iſti eccīe et ĩfra iſtā obligatōeꝫ nō teneť ſeruire huic eccīe Deīn ſubdit terciū documētū dicēs. ſi aliq̄s acciper pignꝰ ab aliq̄ ſub hac ꝯditōe ꝙ q̄n̄cūqꝫ a fructibꝫ vł a laboribꝫ illiꝰ pigneris intātū ſubleuaret q̄ſtū ei ꝯceſſit. tūc dꝫ ei reſtituere pignꝰ ſine reuocatōe ſumme ꝑcepte. ⁊ h̄ nō ē vſura. Vbi gr̄a. ſi ego ꝯcederē vni marcā ꝓ q̄ ip̄e poneret mihi equū. ſi tūc illū equū tādiu obſeruarē donec fructū vniꝰ marce acq̄ſiui tūc poſt hoc reſtituo ei equū ⁊ nō reuoco pecuniā ſibi ꝯceſſam. ⁊ ſic tunc ibi nō eſt vſura

☞ Circa lr̄am nota. vſurarij ſunt duplices. nā q̄dā publici ⁊ q̄dā ꝓuati. ſi ſunt publici tūc puniānť in ſancta eccl̄ia multiplici tormēto. Primo ꝑ ſentētiā excōīcatōis. Scd̄o ꝑ ꝓuatōeꝫ cōīonis. Tercio ꝑ abnegatōeꝫ eccleſiaſtice ſepulture ⁊ ſic de alijs. Si aūt ſunt vſurarij priuati iſti ſunt multiplices. nā q̄dam ſunt ex facto. vt q̄ ꝯcedunt pecuniam iudeis ⁊ nomen vſurarij nō habent. licet ſint participes lucrorum. Alij ſunt ex intentione. vt ſi quis concedit alteri pecuniam cauſa dei vel gratis. Et ſi ex tali ſperat aliquod ſubſidium ſibi. tunc illa intentio facit eum vſurarium. Et ſic patet quō ſola ſpes facit vſurarium. Alij ꝯcedunt pecuniam ad

terminū grat⁊ .illo āt termino elapſo nolūt vlterioꝛē dilatōem facere niſi habuerit aliq̄d ex ea. Alij ſunt q̄ vendūt cari⁹ ad tp̄s expectando q̄ꝫ ꝓ ꝓmpta pecunia. Vbi gr̄a. vt ſi darē equū ꝓ octo marcis ꝑ annū exolucciū quē tū ꝓ ꝓmpta pecunia darem ꝓ q̄tuoꝛ marcis. vſurarius ſum

¶ Scōo notandū ꝑ modū dubitatōis. vtꝝ vſura ſit poſſibil' Et videt̄ ꝙ ſic autoꝛitate hieronymi q̄ dr̄ ab iſtis vſurā exige. q̄b⁊ nocere deſideras Ex iſta eīm autoꝛitate habet̄ ꝙ ab iſto accipiēda ē vſura cui q̄s nocere deſiderat. ⁊ ſic iudei a nobis exigūt vſurā. qꝛ nobis nocere deſiderant. Q̄ ſic declarat̄. q̄cūqꝫ alicui nocere pt̄. ille exigit vſurā. ſꝫ iude⁹ chꝛiſtiano nocere deſiderat. igit̄ iudeus a chꝛiſtiano exigit vſurā. Maioꝛ ē nota autoritate hieronymi. ſꝫ minoꝛ ꝓbat̄. qꝛ iudei ſunt ita idurati coꝛdis ꝙ ſi chꝛiſtianis nocumēta inferre poſſent ipi nō dimitterēt. ¶ Sꝫ in oppoſitū eſt lr̄a in mult⁊ locis. Rn̄det̄ ꝙ vſura nō eſt poſſibilis. Sꝫ ad autoꝛitatē ſancti hieronymi dr̄ ꝙ dꝫ ſic intelligi. q̄b⁊ nocere deſideras. ſꝫ nulli deſideras nocere. igit̄ a nullo debes vſurā exigere. Alij aūt ſic rn̄dent. ꝙ null⁹ dꝫ recipere vſurā nec iudeus a iudeo. nec a chꝛiſtiano. nec a pagano. ⁊ ſic econuerſo nō dꝫ fieri. ⁊ g̊ q̄cūqꝫ accipit vſurā ad reſtitutōem obligat̄ ¶ Tunc ad autoꝛitatē dr̄. ſi bn̄ inſpicit̄ tūc autoꝛitas eſt bona. qꝛ dr̄. ab iſtis vſuram exige q̄bus nocere deſideras. ſed qꝛ nulli debes deſiderare nocere. g̊ a nullo debes vſuram exigere

☞ Vltimo notādū ꝑ modū dubitatōnis. vtꝝ lectoꝛes ⁊ mgr̄i in ſchol' debēt accipe cōmodū de lectōib⁊ ⁊ exercitijs Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ nullus dꝫ vēdere rē ſp̄ualē. ſꝫ ſcia ē res ſp̄ualis. g̊ ſciam nō dꝫ vēdere. Maioꝛ ptꝫ ꝑ definitōem ſimonie. ſꝫ minoꝛ ꝓbat̄. qꝛ ſcia nō ē res coꝛpalis. qꝛ nec videri nec palpari pt̄. g̊ ē res ſp̄ualis. Sꝫ in oppoſitū ē cōis ſchola. ¶ Pro illo ſciēdū. ſp̄ualia ſunt duplicia. q̄dā ſunt i relatōe ad ſpm̄ ſcm̄. ſicut ſꝫ ſeptē ſacramēta ⁊ q̄cūqꝫ talia vēdūt cōmittūt ſimoniā. vt baptiſm⁹ ē q̄dām ſp̄uale. qꝛ in eo ꝯfert̄ ſp̄us ſcūs ⁊ q̄cūqꝫ vēdit baptiſmū ꝓ p̄cio. tal' ſimoniā cōmittit. nec ꝯſuetudo aliq̄ eū excuſat. nā tal' nō meret̄ dici ꝯſuetudo ſꝫ mag⁊ coꝛruptela. Alia ſunt ſp̄ualia q̄ ſt⁊ i relatōe ad ſpm̄ coꝛpis ⁊ aīe ſicut ſcia q̄ ē in aīa. ⁊ ſi iſta vēdunt̄ ſimonia nō cōmittit̄. ¶ Pro q̊ ſciendū rectoꝛes ſcholariū ſt⁊ duplices. q̄dā ſunt p̄bēdati q̄dā nō. q̄ nō ſunt p̄bēdati. illi pn̄t exigere ſufficiēs p̄miū ꝓ eoꝝ laboꝛib⁊. Si aūt ſunt p̄bendati hoc eſt dupl'r. vel ſufficiēter ſunt p̄bendati vel nō. Si minus ſufficienter tunc illi pn̄t aliq̄d ſūmere ꝓ laboꝛib⁊. Si aūt ſunt ſufficienter p̄bendati. tūc a ſuis nō debēt recipe quicq̄ꝫ. Sꝫ bn̄ pn̄t recipe ab alijs. ſ. a diuitib⁊ ⁊ illud debēt dare miniſtris in eccleſia in q̄ ipi p̄bēdati ſunt

s. pecuniaꝝ .i. ꝯcedo .i. ſub tali.

Si mercatoꝛi tibi ſummam preſto ſub illa

ꝯditōe

Foꝛma. ꝙ ſoluas expenſas atqꝫ laboꝛes

.i. ſub eq̄li foꝛma .i. p̄tē capio s. i tali ꝯditōe.

Soꝛte pari quicq̄ꝫ dederit ſoꝛs p̄ticipo. tunc

.i. cōmittit̄ .i. ponere .i. ꝑuerſe foꝛtune

Non eſt vſura niſi vertere. ſoꝛtis inique

pícula .i.ſummã tibi conceſſam
In te damna velim. capitale meum repetendo
.i.ꝑditio .i.lucrũ ſpᶜ inter nos
Perdere lucrari ſub eadem lege iacebunt
.i.ꝯuenienter ꝯcedis
Dñe pecus licite mihi das hac conditione
.i.vtilitates sᶜ pecoꝛis .i.ꝑticipet
Et fructus eius communis diuidat vſus
mala foꝛtuna sᶜ tale pecus
Si mala ſoꝛs venerit et perdaȝ.ꝑdimus ambo
.i.fructus .i q̄ ponderatio
Vſum ſi redimaȝ qui penſio dicitur eſſe
ſpᶜ pecuniarum .i.annuatim
Et certam ſummaȝ tibi ſoluaȝ quolibet anno
.i.ꝯfirmo hoc sᶜ ipſoꝛum
Approbo cuȝ ſumma pecoꝛuȝ numero moderetur
ſpᶜ ꝯtractui ꝯſumptus
Huic includantur expenſe ſiue laboꝛes
sᶜ mihi ꝯceſſum tibi sᶜ pecuniarum
Si moꝛituꝛ pecus hoc. ex quo teneoꝛ dare ſummam
.i.vſus recipiã curem et lanam
Nec fructus capiaȝ.tibi nil niſi vellera reddaȝ
tale vitiũ pecus
Vſuraȝ facis.hoc ſi vis reddi tibi viuum
.i.ſpoliatus .i.occaſio
Si pꝛedatus ego fuero ꝙ culpa refundi
sᶜ ipm sᶜ dño sᶜ ſm exigẽtiã iuris
In me non poſſit.a te ſuȝ iure ſolutus

¶ Nicautoꝛ ponit alia documẽta de vſura Et pt lrã diuidi i duas ꝑtes ſm ꝙ ponit duos caſus. ⁊ dt Si aliqs dat mercatoꝛi aliquã pecuniã ⁊ ſal uo laboꝛe et ſaluis expẽſis eq̄lit pecuniã recipit cũ mercatoꝛe.hoc nõ eſt vſura.niſi iſte dans pecuniã velit dãnũ ſoꝛtis ꝓtere in mercatoꝛẽ.ſȝ dãnũ et lucrũ debent vtriſqȝ eẽ cõia vt vſura non ꝯmittas. Subdit.licitum eſt cuilibet pecus ⁊ qđcunqȝ cõducere ſub hac conditione.ſ.ꝙ iſti duo dans et recipiens hmõi.pecoꝛis fructum eq̄lit tollant.et ſi in hoc caſu ꝑ ſpoliũ auferat pecus illud.tũc q̄libet pars illius fructus auferf. Etiã ſi ꝯtingit ꝙ aliqs emat fructũ alicuius pecoꝛis ſub aliqua certa pecunia ꝑ annũ. Hꝯ pt fieri ſine vſura dũmõ pecunia moderet ſm pecoꝛis expẽſas ⁊ laboꝛes et ſi moꝛiat pecus illud in hoc caſu.anteqȝ recipiẽs habeat fructũ. tũc ipſe nõ tenet dño ſuo reddere aliud qȝ vellera. ⁊ ſi dñs repetierit viuũ pecus. ipe erit vſurarius.etiã ſi ꝑ ꝑdã ſeu ſpoliam auferat pecus et recipiẽs non ſit in culpa.tunc ipſe nõ tenet aliquid reſtituere dño. ſed libere eſt ſolutꝰ

Summula Raymundi

☞ Primo ē notādū. ꝙ licitū eſt pecuniam ab alio recipere vt ipſe cū illa pecunia iuſte negocietur ſup dānū et lucrū vtriuſqꝫ ꝑtis tā exponētis pecuniā ꝙꝫ laborantꝫ. tūc ille laborans. licet nihil de pecunia poſuit tn̄ licite et iuſte pōt accipe aliq̄. ꝓbi grā. vt ſi ego diues ꝑſtarē alicui pauperi ſex marcas vt ipſe exerceret mercimonia tūc ille mercās licite poteſt ſumere ꝑtem eius quā acq̄ſiuit cū pecunia ſibi conceſſa

☞ Scđo notādū pecunia ꝑt alicui dupl'r ꝑſtari. Primo rōne mutui. et ſic nihil dꝫ ſumere vltra ſummā capitalē. et ſi aliq̄d recipit vſura eſt. vt ſi abſolute alicui ꝯcedā ſex marcas et ſi tūc quicqꝫ vltra ſummā recipio vſura eſt. Scđo ꝑſtat᷑ alicui rōne ſocietatis. ⁊ illud nō reddit hominem vſurarium vt ſi darē vni mercatori decē marcas vt det mihi dimidietatē lucri ſub eq̄lib; expenſis et ſub equali dāno. vſura nō eſt. et hoc intēdit lr̄a.

☞ Ultimo notandū. ꝙ in traditōe ouiū vel alioꝝ aīaliū triplex eſt cōtractus. ꝑmus eſt locatōis tm̄. ſcđs ſocietatis tm̄. tercius ꝯditōnis. mō de ꝯtractu locatōis tm̄ ponit᷑ tale exēplū. vt ſi ego haƀeo centū oues ⁊ locauero eas apud te ſub tuis expenſis et ꝙ tu debes mihi ꝑſtare medios fructus illaꝝ ouiū tam in lana ꝙꝫ in lacticinijs tunc q̄cq̄d ab iſto recepero nō ſum vſurarius. Alius eſt ꝯtractus rōne ſocietatis tantū. vt ſi ego haberē viginti oues et tu totidē et ego ꝯiungā meas tuis ſub equalib; expēſis et laborib; et fructibus. et quocūqꝫ fructu ab his vtar nō eſt vſura. et ſi moreret᷑ vna meaꝝ ouiū ꝙ tunc loco illius mortue vellem ſumere viuā ſocio meo nihil ꝓ eo ſumēte tunc facio vſuram. Tercius eſt ꝯtractus rōe ꝯditōnis. vt ſi ꝑſtarē tibi aliq̄s nūmos ꝓ iſtis ouib; ad perceptōem lucri et dāni amboꝝ. etiā tenendo ſub expenſis et laborib; tuis. ſi tūc verteres illos nūmos in alios vſus pinguiores ⁊ dares mihi intantū quātum porcio mea exigeret ac ſi haberes oues. eſt vſura.

☞ Unde eſt notādū. ꝙ aliqui adiūgunt alium caſum et eſt iſte. vt ſi aliquis apponat centum oues et alter terciam vel dimidiam partē ſub ſuis expenſis Et ſub tali cōditōe ꝙ ille cū centum ouib; dabit duos choros annuatim frumentorum pro conſeruatōne earum et alter reſtituat duas vrnas butiri et participant in diuiſione lanarum et fructuum talis contractus non reddit vſuram

.i. aliquā ſummā pecuniarū
Si nūmos aliquos mihi quis det oues ad emendū
.i. fructum intm̄
Uſum diuidimus. vel do tibi quod valet eque
.i. huic ꝯtractui ꝑles .i. neq̄cioſas fallacias
Huic facti multi diuerſa ſophiſmata miſcent
.i. dant talium aīaliū .i. pecuniam
Et certaꝫ ſoluunt ouiūꝫ ſub nomine penſaꝫ
s^c^ oues vſuris .i. ſpēs
Cuꝫ nullas habeant. turpiſſima fenoris eſt ſpes
.i. pro magna pecunia
Pro multis marcis que res credunt. et eaſdeꝫ

ſc denarijs ſc vſurarij puerſi
Pro paucis redimunt promptis. ſathane pueri ſunt
.i. vſurarijs ſc vt dcm̄ eſt ſingulis
Iſtis predictis ſic emercando ſophiſtis
ſc in extremo iudicio ſc deꝰ glorioſus
Denuo concludit doctiſſimus iſte magiſter

¶ Hec eſt vltima ps iſtiꝰ capl'i in q̄ autor ponit vltimū documētū huiꝰ tractatꝰ dicēs. ſi aliqs alteri pecuniā daret vt emeret oues. emptis ouib' daret ei mediū fructū illaꝝ ouiū. h̄ nō reputaꝝ ꝑ vſura. ſꝫ tn̄ circa h̄ ꝯtingūt mlta mala ſophiſtica ſcꝫ ſi aliqs daret alteri pecuniā ad emēdū oues in certo nūero. et ille nō emeret oues. et tn̄ daret ei certā penſam ꝓ lana ⁊ lacticinijs ac ſi haberet oues tūc in tali facto cōmittitur vſura.

☞ Circa lrām notandū. ſi aliqs mutuaret alicui aliquā rē ꝓ magna pecunia et poſtea redimeret ꝓ pua pecunia tunc ille magnam cōmitrit vſuram et filius eſt ſathane ⁊ pditionis

☞ Scdo eſt notandū. Si aliqs inuenerit res iudei vel vſurarij et reſtitueret illas leſo. i. iſti q̄ dederat vſuram. tunc dubitaꝝ. vtrū vſurarius ſatiſfecit illi a q̄ recepit vſuram. Rn̄deꝝ ille inueniēs hmōi res dꝫ enūciare vſurario ꝙ huic leſo reſtituerit. et ſi tūc vſurarius adhibet volūtatem tunc vſurarius ſatiſfecit leſo. quo ad illam rem

☞ Tercio notandū. Si aliqs ꝯcederet alteri pecuniā ⁊ vt tpe necitatis ei ꝯcederet ecōuerſo. tūc dubitaꝝ. vtꝝ h̄ ſit vſura. Ibi rn̄deꝝ ſi tali ꝓpoſito ꝯcedat ꝙ ei etiā ꝯcedat tpe necitatis vſura eſt. qꝛ dt euangeliū mutuū dantes ⁊ nihil inde ſperātes. ⁊ iō ſi ex mea ꝯceſſione ſpero recōceſſio

☞ Quarto notandū. Si aliqs ꝯcederet alicui anno (nē facio vſurā nā veterē ꝓ noua vtꝝ etiā ꝯmittat vſuraꝫ. Rn̄deꝝ ſub diſtinctōne. qꝛ ſi ꝯcederet illi veterē annonā vt releuet inopiā ipius tūc nō eſt vſura. ſi āt ꝯcedit illi vt eo plus ꝯſequaꝝ illi tunc ꝯmittitur vſura

☞ Vltimo notandū. Si aliquis veteres denarios mutuaret ꝓ nouis vtrum in hoc ꝯmittat vſuram. Reſpondeꝝ ſub diſtinctione ſi tales noui denarij pualeant veteribus tunc ꝯmittitur vſura. qꝛ talis dat rem peiorem pro meliori. ergo committit vſuram. Si aūt denarij ſunt eiuſdē valoris tunc non cōmittitur vſura

ſpc pctō ſpc penitēti .i. ſeptē annos
SI pro mortali ſeptez tibi iungo karenas
ſc penitērē adimplere ſc ſancti
Te decet has luere. veluti patres ſtatuere
ſc aliqs ſc aliqd occupat
Ordo vel officiuꝫ te ſi tenet vtilitas ve
.i. publica
Cōmunis. debes expenſas ſiue labores
ſc karenarum ꝯſiderare ſc debes
Harum ſummare. ſummam diuertere ſanctos

Summula Raymundi

ı.doctrina s^e ꝯfeſſoꝛis
Judicio. vel conſilio maioꝛis in vſus

¶ Tractatus q̄rtus iſtius libꝛi in quo autoꝛ determinat de pñia. Et hȝ quincꝫ capl'a q̄ in ꝓceſſu patebūt. In p̄mo autoꝛ determīat de penitētia qd̄ capl'm diuidit̄ in tot ptes q̄t ponit documēta de pñia. p̄mo dr̄ ſic. Si ego ꝯfeſſoꝛ inīūgo tibi ꝓ pctō moꝛtali ſeptē karenas illas tenerꝫ adimplere ſm̄ ꝙ ſci patres inſtituerūt. et ſi fueris ip̄editus aliq̄bꝫ negocijs vel officijs tūc tu debes expēſas et laboꝛes vertere ad ſcōs vſus ſm̄ ꝯſiliū tui ꝯfeſſoꝛis vel ſup̄ioꝛis. ſ. feria ſcd̄a abſtinere a carnalibꝫ. feria q̄rta a lacticinijs. et feria ſexta ieiunare ſolū in pane et aqua. et ſic de alijs

☞ Notādū p̄mo. Penitentia eſt ꝓmiſſa vt dr̄ ſacra ſcriptura. q2 cū dominus noſter Ieſus chꝛiſtus vēturus eēt in hūc mundū in ſalutē humani generis p̄miſit ioānē baptiſtā q̄ p2edicauit dicēs. Penitentiam agite ap̄ꝓpinquat em̄ ſaluatoꝛ veſter. Itē in euāgelio dr̄ Dico vobis gaudium eſt angelis ſup̄ vno pctōꝛe penitentiā agente. vn̄ etiā hoꝛtamur ad penitētiam in canticis canticoꝝ vbi dr̄ Reuertere reuertere ſuanimitis reuertere reuertere. vbi p̄ theologos. Primū reuertere exponit̄ ſic. vt tu ſuanimitis reuertere a p2aua cogitatōne ad verā coꝛdis ꝯtritiōem. Secūdum reuertere exponit̄ ſic. o ſuanimitis. i. aīa peccatrix ⁊ captiuata reuertere a p2aua locutōne p̄ oꝛis eiuſdē ꝯfeſſionē Tercium reuertere. i. ab hoſtis p2auitate p̄ ꝯdignā ſatiſfactōem Quartū reuertere. i. a p2aua operis conſuetudine p̄ bonoꝝ opeꝝ ꝯtinuatōem. Etiā hoꝛtamur ad penitētiam p̄ ſcm̄ Augu. dicentē Penitētia languoꝛes ſanat. lep2oſos mūdat moꝛtuos ſuſcitat. ſanitatē auget. grām conſeruat. vitia extirpat. ꝟtutes exoꝛnat mētes miſeras roboꝛat

☞ Scd̄o notādū Ex quo hic agit̄ de penitētia tunc videndū eſt vnde dicit̄ pñia. Vn̄ penitētia ſm̄ aliquos dr̄ a ꝟbo punio nis nire. q2 deꝰ punit facta illicita q̄ hoīes p̄ pctm̄ ꝯmiſerūt Vel dr̄ a noīe pena pene. Vn̄ ſciendū. ꝙ duplex eſt pena. q̄dā eſt eterna. q̄dam tp̄alis Pena eterna debet̄ dānatis. et implebit̄ die nouiſſima. cum dr̄ Ite maledicti in ignē eternum. Sꝫ pena tp̄alis eſt duplex. q̄dā em̄ eſt legalis. et talis infert̄ a lege ſicut ſuſpēſio decollatio mutilatio. alia ē pena canonicalis. ⁊ eſt multiplex q̄dam em̄ ſp̄ūalis eſt ſicut eſt excōicatio et a diuinis ſuſpenſio. alia eſt coꝛpoꝛalis. et eſt duplex. q̄dā em̄ eſt p̄ſonalis. et eſt illa q̄ infligit̄ alicui p̄ſone vt ſi monachus vel monialis incarceraret̄ ꝓ delictis ſuis. Alia eſt pecunialis et eſt iſta. qn̄ aliq̄s punit̄ cum pecunia. In ꝓpoſito aūt ſolum dicendum eſt de pena et penitentia ſpirituali

☞ Tercio notādū circa lrām p̄ modū dubitatōis an pñia ſit ſacramentuꝫ noue legis Et videt̄ p̄mo ꝙ nō. q2 oīa ſacramēta noue legis ꝯferunt̄ a miniſtris. pñia ꝟo a deo. q2 deꝰ dimittit pctā hoībꝫ. ꝗ ⁊c̄. Sꝫ ꝯtrarium huiꝰ pꝫ p̄ doctoꝛes eo ꝙ pñia enumerat̄ p̄ eos inter ſacramēta noue legis ¶ Pꝛo illo dubio ſciēdum. ꝙ duplex eſt pnia ſm̄ mḡrm ſniaꝝ. q̄dā eſt interioꝛ q̄ eſt de iure naturali. q̄dā eſt exterioꝛ que fit p̄ liberū arbitriū hoīs. pñia ꝓp2ie nō eſt ſacramētum. ſed ſcd̄a. et certū reputatur ꝙ penitētia eſt ſacramētum noue legis. Etiam ſi non eſſet in ea inſtitutum tn̄ in ea le/

ge eſt ſeruatū. ſicut circūciſio dr̄ ſacramētū veteris legis. nō q2 fuit inſtitu-
ta in veteri lege. ſed q2 fuit ſeruata in ea. Sed ad obiectōem dr̄ q2 ſacer-
dos h3 claues vt penitētiā iponere p̄t. nā ipſi ſucceſſores aplōꝝ exiſtūt

☞ Quarto notā. eſt q̄d ſit pn̄ia. ⁊ an p doctores bn̄ ſit deſinita. Ad h̄
rn̄det ſm ſcm̄ Tho. q2 pn̄ia eſt p̄terita mala deplangere. ⁊ deplancta iteꝝ
nō ↄmittere. Itē beat⁹ Grego. dr̄ penitere eſt acta mala deflere. ⁊ deflen-
da iterū nō ↄmittere. Itē3 ſm mgr̄m ſniaꝝ ſic dr̄. pn̄ia eſt gr̄a vel v̄tus q̄
ↄmiſſa mala cū emendatōis ꝓpoſito deplangim⁹. ⁊ deplangēda iteꝝ cō-
mittere nolum⁹. Ex q̄b⁹ videt̄ q2 de rōne pn̄ie ſunt hi duo act⁹. ſc3 pctā
p̄terita deflere. ⁊ deflenda āplius nō ↄmittere. ¶ Cōtra h̄ inſtat̄ ſic. q2
ↄtingit verā penitētiā eſſe ſine planctu. ⁊ fletu. ḡ ille deſinitōes nō valet.
Pro quo ſciendū q2 duplex eſt fletus. ſc3 interior ⁊ exterior. Fletus exte-
rior eſt quē hō facit lachrymādo. Sed fletus interior eſt q̄ ꝓcedit ex illo
q2 aliq̄s cū cordis amaritudine dolet de peccatis ↄmiſſis. Vñ dr̄ q2 ve-
ra penitentia nō p̄t fieri ſine fletu interiori. q2 nullū peccatū3 dimittit̄ niſi
cordis amaritudine ↄteratur

☞ Quinto notan. diceret aliq̄s vnde tūc pn̄ia ꝓcedit. Rn̄det̄ q2 pn̄ia
ꝓcedit ex dictamine iuſticie. dictat eīm iuſticia q2 q̄libet hō habeat id qd̄
ſuū eſt ⁊ alteri dimittat ſil̄r qd̄ ſuū eſt. ⁊ q2 cuilibet leſo ſatiſfaciat ꝓ ſua
leſione. vñ dr̄ Areſto. p̄ma ſui rhetorica. q2 p̄clariſſima virtutū eſt iuſticia
nā ipſa tribuit vnicuiq3 qd̄ ſuū eſt. Vñ q̄libet hō deo ⁊ ꝓximo et ſibiipſi
tenet̄ tria. ſc3 creatori honorē. redemptori aīam. iudici timorem. Proximo
etiā tenet̄ tria. ſc3 ſup̄iori obediētiā. eq̄li ↄcordiā. inferiori beniuolentiam.
Etiā ſibiipſi tenet̄ tria. ſc3 cordi mūdiciā. ori cuſtodiā. ⁊ carni diſciplinā3
et quicūq3 ↄtra illa facit ille debet penitere

☞ Sexto no. q2 tres ſu̅t ptes pn̄ie corrn̄dentes triplici pctō. Vñ omne
pctm̄ aut fit p delectatōem cogitatōis. aut p turpe eloquiū. aut p ſupbiā
Primo hō peccat p delectatōem cogitatōis. qn̄ ipſe fingit ſibi delectatio-
nes malas. Scd̄o peccat turpiter loquēdo. vt qn̄ ꝓfert v̄ba turpia ⁊ inor-
dinata. Tercio peccat p ſupbiā3. Et illi triplici pctō corrn̄dent tres ptes
pn̄ie Nā pctō cogitatōis corrn̄det ↄtritio cordis. q2 qn̄ hō h3 turpes delec-
tatōes in cogitatōib⁹. tūc d3 habere ↄtritōem ꝓ illo pctō ↄmiſſo Scd̄o
pctō ſc3 turpi eloq̄o corrn̄det oris ↄfeſſio. q2 ſicut locut⁹ eſt turpia ore. ſic
ↄformiter d3 illa ↄfiteri p os. Tercio pctō ſc3 ſupbie. i. male opatōi corre-
ſpondet ſatiſfactio de pctīs ↄmiſſis p malā operatōem.

☞ Septimo no. duplex eſt pctm̄ ſc3 originale ⁊ actuale. Originale eſt il-
lud pctm̄ qd̄ trahit̄ a parētib⁹ p̄mis. ſc3 ex adā ⁊ eua. ⁊ tale pctm̄ delet̄ per
baptiſmū. S3 pctm̄ actuale eſt illud. qd̄ q̄s ↄmittit p factū ſiue actū illici-
tū. et ē duplex. q̄ddā veniale. ⁊ h̄ multipl̄r delet̄. p̄mo p aq̄ bn̄dicte aſpſio-
nē. ſcd̄o p dn̄icam orōnem. tercio p ep̄alem bn̄dictōem. q̄rto p circuitū ci-
miterij. S3 aliud eſt mortale. ⁊ tale delet̄ p pn̄iam ⁊ verā ↄtritōem. Et
adhuc ē alia drn̄a inter pctm̄. q2 q̄ddā eſt pctm̄ mortale. ⁊ q̄ddā capitale.
Nā pctm̄ mortale eſt dcm̄ vel factū vl̄ ↄcupitū ↄtra p̄ceptū dei. vñ qn̄ q̄s
dr̄ vel facit vel deſiderat ↄtra p̄cepta dei peccat mortal̄r. S3 pctm̄ capi-
tale eſt ſeptuplex. vt p3 in hac dictōe. ſaligia. ⁊ differūt ſicut ſupi⁹ ⁊ inferi⁹
mortale ⁊ capitale. q2 om̄e pctm̄ capitale eſt mortale. ſ3 nō econuerſo

☞ Octauo notãdũ. q̃ duplex eſt penitentia. quedam eſt penitentia ca/ nonica. quedã volũtaria arbitraria. Penitentia canonica eſt que infligiẗ a canone. ⁊ dicunt canones q̃ hõ pro vno peccato mortali deberet penite re per ſeptem annos. illo modo q̃ in ſecũdis ferijs nõ comedat carnes. et ferijs quartis abſtineat ſe a lacticinijs. ⁊ ſextis ferijs ieiunet in pane ⁊ aq̃ et de tali penitentia loquiẗ raymũdus cum dr. (Si pro mortali ⁊c̃.) Sꝫ quia humana natura ex nimiã fragilitate eſt ita infirma ⁊ debilis q̃ nõ ſuf ficit hoc adimplere. ĝ penitẽtia ẽ nũc volũtaria ⁊ arbitraria. q̄ ſtat in vo/ luntate ꝯfeſſoris Vñ ſepiſſime ꝯtingit q̃ vnus hõ decies vel centies vnũ pctm̃ mortale vna die ꝯmittit. vnde hãbet ergo recipere tot annos peni/ tendi. et ergo cũ hoc nõ pt̃ fieri tũc penitẽtia eſt remiſſa ad volũtatẽ diſ/ creti ꝯfeſſoris. ſcꝫ q̃ ille ſit ibi iudex loco xp̃i ⁊ iniũgat penitentiã ſm ꝓpri etatem ꝑſone. et cũ hoc diligenter inſpiciat eiuſdem circũſtãtias. naꝫ ſi hõ peccauit ꝑ ſupbiam. tũc debet ſibi iniũgere ſatiſfactõeꝫ ꝑ humiles orõnes. Si vero peccauit ꝑ gulam vel luxuriam iniũgat ſibi vt ſatiſfaciat ꝑ abſti nentiam ⁊ ieiuniũ. ⁊ ſic de alijs

☞ Ultimo notãdũ. q̃ hmõi ieiuniũ quod quis deberet facere ꝓ pecca/ to mortali ꝑ ſeptem annos iſto mõ q̃ in ſecũdis ſextis ⁊ quartis ferijs vi/ ueret abſtinenter ꝓut dictũ eſt. diciẗ carena. et interpretatur quaſi a carne aliena. q̄ debet eſſe alienatus ab eſu carniũ. et alij dicũt q̃ carena interp/ tatur quaſi carnis carentia.

s^c peregrinatõis

Qui loca vicina querunt vel qui ſtationes

Non abſoluentur penis ſpiritalibꝫ iſtis
.i. in illa indulgẽtia .i. pena purgatorij

Sed quod ibi fit eis. hoc purgatorius ignis
.i. decetero .i. ab imũdicia

Aufert. ſi deinceps vitiorum labe quieſcunt
s^c hõ s^c hõ .i. ꝑ ſua poſſibilitate. i. agãt pñiam

Debilis ac pauper proprio pro poſſe laborent
s^c illud .i. miſericordia dei

Et ſibi quod ſupereſt ſupplebit gratia chriſti
.i. peniteret .i. robuſtus

Si probra ſic lueret diues vel corpore fortis
.i. ex illo .i. occaſio peccãdi

Inde daretur ei peccandi larga voluntas
s^c hoim .i. iniũcto .i. deſinet .i. onere .i. pm̃e

Nullus ab impoſito ceſſabit pondere pene
s^c ipe .i. ꝑficiat s^c onꝰ

Quin quantum poterit ſecurius expleat illud
s^c dei .i. ꝯceſſit s^c pape

Hoc quod in eccleſia dedit indulgentia ſacra

.i.q̄s audet re.pbare s^c fideliū occurrat

Quis reprobet quin in his animabus ſubueniatur

s^c hoī. s^c indulgētias .i.temeritas peccādi. s^c indulgētiaꝝ

Nulli propter eas audacia datur. vt harum

.i.ꝓpt' ſpē. s^c pcti .i.edificat .i.ſci pres. s^c dcm̄ .i.īſtituerūt

Spe pondus ponat ſeniores quod ſtatuerunt

s^c indulgētie .i.tormēta .i.ī illo.q̄ ꝓpt' defectū nō pt ꝑficere pn̄iaꝫ ſuaꝫ

De redimunt penas in eo qui nil valet vltra.

¶ Hic autor ponit alia documēta de pn̄ia dicens. ſi alicui iniūcta ē pn̄ia. ſcꝫ peregrinatio in longinquas ptes. ⁊ vadit ad ptes ꝓpinquas. talis non erit ſolutus. ſed poſtea punit' in purgatorio. Subdit de pn̄ia pauperuꝫ et debiliū dicēs. ꝙ hō debilis vel pauper debet laborare inqn̄tum pt ad agēdum penitentiā. et ſi nō pt penitentiā iniūctā adimplere tūc illud qđ ſuper eſt illi gratia chriſti adimplebit. Sed illud nō debet extendi ad hoīes fortes in corpe vel etiam ad diuites. q2 ex illo daretur magis occaſio peccādi. Iteꝫ ſubdit. ꝙ nullus debet ceſſare a penitētia ei iniūcta niſi expleat eam qn̄tum deuotius valeat. Etiā nullus debet reprobare ſanctas inſtitutiones ⁊ indulgentias romane eccl'ie. q2 cū iſtis indulgētijs ſubuenit' aīabus. Et etiā ꝓpter indulgentiā ꝯceſſam eccl'ijs nullus debet capere audaciaꝫ peccādi. ſcꝫ ꝙ ipſe peccet ſpe venie. q2 vtiqꝫ nulla pctā manēt impunita. ⁊ qlibet hō debet facere ⁊ agere ac ſi indulgētie nō eſſent ꝯceſſe. Etiā nullꝰ hō debet penā peccati ſolū dicere. ſed debet eā ſecurius penitere ⁊ pati. nā ſi hō edificat fundamentū deus miſericors erit ei. Et ſi hō ſeruat iugū eccleſie tūc diuina grā vel indulgentia ei fulgebit. Etiā indulgentia liberat penas purgatorij ſic ꝙ hō nō punitur.

☞ Primo notan. ꝑ ſtatōes in ꝓpoſito intelligit' ſpūalis grā q̄ ꝯfert' homini a deo. Vn̄ ꝯſuetudo romana fuit ꝙ omni die dn̄ico ſtatio ⁊ ſpūalis grā fuit in vna eccl'ia. ⁊ ibi oīs clericus ꝯuenit ⁊ laudem dei decātauit. Et tales ſtatōes ꝑ miſericordiā dn̄i trā ſlate ſunt ad alias eccl'ias aliaruꝫ ciuitatū ⁊ regionū. Et' ḡ ſi alicui infligit' ꝙ deberet ſatiſfacere per ſtatōnes aut ꝑ alias peregrinatōes eūdo ad partes longinquas. ⁊ ſi talis trāſferret ſe ad ptes ꝓpinquas ꝑ hoc nō ſatiſfaceret. et ſi talis in hoc caſu moreret' ante ſatiſfactōem puniretur in purgatorio

☞ Scđo notan. ꝙ indulgentie ſolū valent ꝯfeſſis ⁊ ꝯtritis nō exiſtentibus in peccatis mortalibꝫ. nā ſicut mēbrum mortuū non poteſt viuificare ſic etiam indulgentie non proſunt anime mortue id eſt exiſtenti in peccato mortali. Et ergo homini nō ꝓſunt indulgentie interim ꝙ eſt in peccato mortali. Alij doctores dicūt ꝙ indulgentie valēnt ad hoc vt hō ſatiſfaciat de peccatis oblitis. quia homo quandoqꝫ eſt oblitus multoꝝ peccatorum de quibꝫ libenter ſatiſfaceret. ſed ignorat ea. Et ideo ſancta eccleſia inſtituit indulgentias ꝙ homo de peccatis oblitis ſatiſfaciat. Alij doctores dicūt ꝙ indulgentie valent ad penitentiā negligēter ꝯpletā. vt ergo homini iſta negligentia tolleret' indulgentie ſunt īſtitute ab eccl'ia. Alij doctores dicūt ꝙ indulgentie valent ad penitentiā ⁊ ad penā a canone inſtitutam. de qua dictum eſt in ſententia precedenti.

☞ Tercio notan. autoꝛ dͭ in lr̃a de pñia debiliū ⁊ paupeꝝ ꝙ ipſi debent ꝑficere ꝓ peccatis coꝝ inq̃ꝫtū valēt. ſed talis penitētia debiliū eſt multuꝫ infirma ⁊ inſecura. et nullo mō eſt firma. nā dī ſpeculatoꝛ de infirmis. qui nō p̄t explere pñiam non dico ꝙ talis dānaẜ. nec dico ꝙ liberaẜ. q̃ſi diceret Si deus vult p̄t ei exhibere miſericoꝛdiā ⁊ grām ſuā. ⁊ ideo ſi q̄s velit eē ſecurus ille peniteat ad tantū q̃ꝫtum peccauit

☞ Quarto notan. lr̃a dͭ ꝙ nullus dꝫ peccare ꝓpter ſpem venie. ſic ꝙ velit peccare ⁊ pñiam agere. Rōnem aſſignāt doctoꝛes. qꝛ qñ aliq̄s peccat ꝓpter ſpem venie. tūc illud qd̄ eſt ↄceſſum ad ſalutē cedit in ꝑditōem Et illud qd̄ inſtitutū eſt ꝓpter bonū vertiẜ ad malum.

☞ Quinto no. ꝙ hō dꝫ ↄfiteri ꝑ ↄfeſſionē oꝛis. ⁊ ↄtritōnem coꝛdis. et ſatiſfactōem opis Vñ triplicia ſtꝫ opa. q̄dā ſtꝫ opa ſatiſfactoꝛia tm̄. et ſtꝫ illa q̄ fiūt in purgatoꝛio. ⁊ talia delent pc̄tā ↄmiſſa Alia ſtꝫ opa ſatiſfactoria ⁊ meritoꝛia. ſicut ſtꝫ iſta opa q̄ exercemus in hac vita. Alia ſtꝫ opa que nec ſtꝫ ſatiſfactoꝛia nec meritoꝛia. vt ſtꝫ opa dānatoꝝ. qꝛ dānatio nō ſatiſfacit ꝓ delictis. nec etiā mereẜ aliq̄d. qꝛ in p̄ſenti vita eſt tēpus gr̃e. tēpus miſericoꝛdie. tēpus merendi. ⁊ tēpus ſatiſfaciēdi Et ergo q̄ in hac vita nō penitet. in purgatoꝛio penitebit. et ſi eſt dannatus nūq̄ꝫ penitebit.

☞ Sexto notan. vtꝝ pñia ſerotina etiā ꝓſit ⁊ ſit meritoꝛia. Et arguiẜ ꝙ nō. nā oīs pñia meritoꝛia dꝫ eſſe volūtaria. ſed pñia ſerotina nō eſt volūtaria. g̃ ⁊c. Maioꝛ ꝓbaẜ. qꝛ nullus coacte dꝫ penitere. Sꝫ minoꝛ ꝓbaẜ. qꝛ in pñia ſerotina ſiue ſera pc̄tā dimittūt hoīem ⁊ hō nō ea. g̃ ſeq̄ẜ ꝙ pñia ſerotina nō eſt meritoꝛia ¶ In oppoſitū arguiẜ ꝙ ſit meritoꝛia autoꝛitate ezechiel' dicētꝫ in ꝑſona xp̄i. in q̄cūq̄ꝫ hoꝛa peccatoꝛ ingemuerit ꝓ peccatꝫ ſuis. oīm pc̄tōꝝ ſuoꝝ ampli⁹ nō recoꝛdabiẜ dñs. ¶ Pro q̊ notā. ꝙ pñia ſerotina multuꝫ eſt difficilis ſiue inſecura ꝓpter duo. Primo ex ꝑte hoīs. qꝛ tūc hō puniẜ multis tribulatōib⁹ ⁊ doloꝛib⁹. ꝓpter qd̄ ſuffocaẜ oīs ↄtritio q̄ dꝫ fieri ꝓ peccatis. Nā videm⁹ exēplū ꝙ ſi hō patiẜ in vno mēbro. vt in oculis vl' in dentib⁹. tūc p̄ nimio doloꝛe nō p̄t q̄cq̄ꝫ agere. q̄d g̊ erit qñ dolet in omnib⁹ ſimul. Secūdo pñia ſerotina eſt difficilis ex ꝑte finis. qꝛ hō ꝓpter illū finem debet penitere vt velit ſatiſfacere ꝓ illo ꝙ ſuū creatoꝛē vnq̄ꝫ offendit. qꝛ in hac ſatiſfactōe nec p̄t acq̄rere grām. nec amoꝛē dei. Sed hoc nō p̄t facere in pñia ſera. qꝛ iſta pñia eſt magis ex timoꝛe q̄ꝫ amoꝛe. Et illi q̄ ſero penitent aſſimilanẜ nauigantib⁹ qui timent ſe ſubmergi cū reb⁹ et bonis. ne ergo ſimul ſubmergātur ꝓiciunt aliq̄s res de naui vt ipa nauis leuius tranſeat. et hoc nō faciūt ex amoꝛe. ſed ex nimio timoꝛe. ſic etiā in ꝓpoſito eſt cū oīb⁹ hominib⁹ q̄ ſero penitent. nam ſi nō eſſet pena eterna quam oīes timemus nunq̄ꝫ foꝛſan peniteremus. Et ergo dͭ beatus Auguſtinus. penitentia ſera raro eſt vera ¶ Sed diceret aliq̄s quō tñ eſt de latrone qui pendebat in cruce ⁊ penitebat cum penitentia ſera ⁊ ſaluatus eſt. Diciẜ ibi ꝙ hoc fuit ex ſpēali gr̃a ⁊ p̄uilegio. ſcꝫ ꝙ fuit ſaluus factus. qꝛ ipſe p̄ſens fuit qui ipm̄ ſaluare ⁊ curare potuit ¶ Ad rōnem in oppoſitū eſt dōm. ꝙ pc̄tā poſſunt dimittere hominē quo ad actū exterioꝛeꝫ. ſic ꝙ non p̄t ea amplius exercere. ſed ipe dimittit acta quo ad diſplicentiam interioꝛeꝫ ſic ꝙ pc̄tā diſplicent ei in coꝛde. ſic ꝙ talia amplius facere abhoꝛret. Et ſic finaliter dꝫ. q̃ꝫuis aliq̄ penitentia ſerotina eſt vera. tñ hoc

eſt raro. q2 quñ ſit tũc ſit ex ſpẽali inſtinctu ſpirituſſancti.
¶ Ultimo notã. diceret qs qd mouet nos ad penitentiã. Rñdetur ſm beatũ Bernar. ꝙ ſtꝫ multa. Primo bñficia a deo recepta. ſcꝫ ꝙ hõ creatꝰ eſt intelligẽs ſciẽs. a nociuis pſeruatꝰ. bonis mũdi ditatꝰ. ſcia informatꝰ. et multꝭ alijs bonis bñficiatꝰ Scdo bñficia recipiẽda. ſcꝫ ꝑa grã ꝛ eterna gloria. Tercio ſuppliciorꝫ fuga. ſcilꝫ pene infernalis. Quarto flagella dei. ſcꝫ infirmatões ꝛ varij languores q̃ multos ad pñiam ducũt.

sc parrochianꝰ .i. induat
Si tuus infirmus habitum ſumat monachorum
.i. religionẽ sc in clauſtro
In clauſtrum veniens moriatur ibi ſepelietur
sc parrochianꝰ sc plebano
Nam tuus ipſe fuit. ideo tibi porcio detur

Hereticus. latro. fur. vſurarius. et qui
sc p ſtrãgulatões .i. inſſiciũt .i. gladio. i. iterficiũt
Se laqueis perimunt aut enſe necant manifeſtum
.i. pctm sc dcorꝫ .i. in cimiterio
Si ſcelus horum ſit. nobiſcum non tumuletur
.i. tales. i. pñiaꝫ agãt sc ꝓ pctõ ꝑpetrato. sc malefactorꝫ
Hi ſi peniteant. ſatis et faciant. vel eorum

Heredes. tunc a nobis non eijciantur
.i. ſua parẽtela .i. furi vel latroni
Vel ſi proximitas ſua ſubueniat morienti
.i. qñ valebis .i. violẽtia. sc in cimiterio
Eijce dum poteris illum quem vis ſepeliuit

¶ Iſtud ẽ captlm ſcdm. in q̃ determinat de ſepulturis eccliaſticis. ꝛ ꝯtinuatur ad pcedẽs ſic Poſtq̃ autor determinauit de pñia. hic ꝯñter determinat de eccliaſtica ſepultura. Et diuidit in tot ptes q̃t ponit documẽta ptes patebũt in pceſſu. Primo dt ſic. ſi aliqs infirmꝰ parrochianꝰ mutauit habitũ intrãdo religionẽ. vtputa clauſtꝝ. ꝛ morit in clauſtro. ꝛ ibi ſepelit. tũc plebanꝰ de iure pt poſtulare ſuã portõem canonicã ab eo. Subdit aliud documẽtũ dicẽs ꝙ fures latrones vſurarij heretici. et iſti q̃ ſuſpendunt laqueo. ꝛ q̃ interficiũt ſeipos gladio vl' alio inſtrumẽto. tales nequaq̃ debẽt ſepeliri in cimiterio. dũ tñ ſcelꝰ eorꝫ ſit manifeſtũ. Sꝫ ſi tales agerẽt pñiaꝫ añ mortẽ. vel heredes eorꝫ poſt mortẽ ſatiſſacerẽt ꝓ eis agẽdo pñiaꝫ. tũc bñ poſſẽt ſepeliri in cimiterio Subdit ſi aliqs fur vl' vſurariꝰ vl' latro vl' hereticꝰ violent ſepelit i cimiterio. tal' ecõuerſo dꝫ effodi ꝛ eijci de cimiterio.
¶ Primo no. autor dt ſi parrochianꝰ infirmꝰ morit in clauſtro ꝛ ſepelit ibidẽ. tũc plebanꝰ pt poſtulare ab eo ſuã portõem canonicã. ſꝫ ẽ intelligẽdũ ſub diſtinctõe. q2 vel talis intrat clauſtꝝ ſanꝰ vel infirmꝰ. ſi ſanꝰ intrat ꝛ ꝯtinuauerit ibi p aliqd tps. tũc plebanꝰ nõ pt poſtulare ſuã portionẽ ab eo Si aũt infirmꝰ intrauerit. h eſt duplr. vel in eadem infirmitate mortuꝰ eſt. vel nõ. ſi pmũ tũc plebanꝰ pt poſtulare ſuã portõnem ab eo. ſi

aūt nō eſt mortuꝰ in eadē infirmitate ſed ꝯualuit ⁊ iterū incidit in infir-mitatē. tūc ſacerdos nō pt poſtulare ſuā portōem canonicam ab eo.

☞ Scdo no. de qātitate illiꝰ portōis diuerſi diuerſimode dicūt. nā qdā dicūt ꝙ ſit tercia ps offertorij. qdā aūt dicūt ꝙ ſit qrta ps offertorij. qdā aūt dicūt ꝙ ſit medietas. Aliter tū dr ſm doctores. ꝙ ſit derelinquendū ad ꝯſuetudinē terre. nam ſi ꝯſuetuꝫ eſt ꝙ tercia vel qrta ps ⁊c debet dari tūc in illa parte plebanus debet ſtare ꝯtentus.

☞ Tercio no. ꝙ ſepultura ſic deſcribit̃ Eſt abſcōſio ſubterranea fidelis hōis mortui in loco determinato vel debito q negat̃ fide caretib;. Et dr notāter (fidelis hōis) ad excludēdū infideles hōies q nō ſtꝫ ſepeliēdi cū hōib; fidelib;. ⁊ illa deſcriptio ſolū dat̃ de ſepultura eccl'iaſtica ⁊ licita.

☞ Quarto no. autor dt ꝙ fures ⁊ latrones ⁊ vſurarij nō ſtꝫ ſepeliēdi in cimiterio. ⁊ h̄ eſt verū ſi moriūt̃ ipenitētes. ſic ꝙ nō dolēt de pctis ꝯmiſſis et tales ſtꝫ excluſi ab eccl'ia militāti. ſed ſi moriūtur penitentes ſic ꝙ dolent de pctis ꝯmiſſis. ⁊ heredes eoꝝ ꝑmittūt ſatiſfacere ꝓ eis tūc bene pnt ſepeliri in cimiterio. et heredes debēt cogi ⁊ ꝯpelli ad ſatiſfaciendū

☞ Quinto no. vtꝝ fur vel latro nō potēs loq in extrema nccitate debeat ſepeliri in cimiterio vel nō Rñdet̃ ſub diſtinctōe. qr vel talis potuit habere ſacerdotē interim ꝙ loq poterat vel nō. ſi potuit ſacerdotē habere interim ꝙ habuit loquelā ⁊ noluit ꝯfiteri. tūc nō dꝫ ſepeliri in cimiterio. Si aūt nō habuit ſacerdotē ⁊ libēter fuiſſet ꝯfeſſus. tūc deberet ſepeliri in cimiterio et hoc ſi in eo apparuerūt aliq bona ſigna ꝯtritōis ſic ꝙ manꝰ vel oculos eleuauit in celū. tūc ſufficit in vno teſte ad credendū. eo ꝙ eccl'ia ꝓnior eſt ad ſaluandū qꝫ ad dānandum. ſi aūt nulla ſigna apparuerūt in eo tūc nequaqꝫ debet ſepeliri in cimiterio.

☞ Itē notā. ꝙ hōies interficiētes ſeipos. vt ſunt illi q ſe ſuſpēdūt vel ſubmergūt vel aliter ſe interficiūt. tales nō debēt ſepeliri in cimiterio. ⁊ h̄ ſi tales ſint ꝯpotes ſuaꝝ rōnū vel vtētes rōne. qr tales ſine fine deſperauerūt in dei grā. ꝗ ſacra eccl'iaſtica ſepultura nō eſt eis admittēda. Si aūt tales nō eēnt cū rōne. vt ſtꝫ ſtulti frenetici ⁊ ſic de alijs. tūc bñ pnt ſepeliri i cimiterio. qr tales nō deſperauerūt in dei grā. eo ꝙ non vtebant̃ rōne. ⁊ ſic nō peccauerūt in ſpmſctm. ſed oēs interficientes ſeipſos vtentes rōne peccant in ſpmſctm. ⁊ tale pctm nec remittit̃ hic nec in futuro

☞ Ultimo no. ſi qs de pdictis eſt ſepultus in cimiterio talis debet extumulari. et eijci de cimiterio. et hoc eſt veruꝫ ſi corpus vel oſſa eius poſſunt diſcerni ab alijs corporib; ⁊ oſſib;. ſi autē nō poſſunt diſcerni ab alijs tūc non debet extumulari

i. ꝓ pecunia ſc aliqs ſc aliq i. bellū

Pro mercede pugil iniens cum fure duellum

i. morit̃. i. i tali bello ſc tal' i. extra cimiterium

Si cadit in pugna pugil extra nos tumuletur

i. peregrinꝰ i. obijt i. tumulat̃

Aduena quacunqꝫ villa moritur ſepelitur

ſc plebano. i. habitaueris. i. cupis. i. in alio loco

Si mecum moreris et vis alibi ſepeliri

s^c portio.i.ad me spectat s^c plebano
Que me contingit dabitur mihi portio de te
.i.meus ꝓpinquus.s^c meā .i.absqꝫ ꝯsensu meo
Si vicinus ouem sine me tumulare meam vult
.i.de illo s^c oue .i.recepit
Inde satisfaciat quod ab hac habet hoc mihi reddat
s^c parochianus.s^c exīs .i.ducat
Si meus infirmus in ouile tuum vehatur
.i.obijt.i.i tua ꝓchia.i.habitatio .i.in tua ꝓchia
Et moriatur ibi.nisi sit domus eius ibidem
.i.spectat ad me.i.absqꝫ ꝯsensu meo .i.sepelire
Est meus et sine me non debes eum tumulare
.i.retribuāt.i.ples habitatōes
Si diuersa loca tibi dent domicilia plura
s^c loco .i.tumuleris
In quocunqꝫ mori te contingit sepeliris
s^c sacerdos.i.in tali loco s^c mortuo
Non alius sed ibi celebrans ius obtinet in te
illa tria s^c parrochianū
Predia.delictum.persona.meum faciunt te
.i.sacerdos.i.tpe noctis .i.nō accedat.s^c hoīem
Presbiter in noctis tenebris non visitet egrum
s^c infirmus .i.iacuit s^c infirmi
Qui sex siue dies plures decubuit.hi quos
.i.extrema .i.demant
Impugnat subitus mortis dolor excipiuntur

¶ Hic autor ponit alia documēta de ecclesiastica sepultura ponēs p̄mo si aliqs pugil itrauerit bellū cū fure ꝓ sua mercede si talis interficeret in bello.talis nō esset sepeliēdus in cimiterio. Rō est.qr talis supponit se periculo mortis.et cū h̄ mortuus est in bello illicito.ḡ nō debet sepeliri in cimiterio. Subdit aliud documentū de sepultura.⁊ dt in quacūqꝫ villa morit aduena siue peregrinus in eadē villa est sepeliendus. Subdit si aliqs in parrochia ꝓpria morit ⁊ velit alibi sepeliri.tūc plebanus in cuius parrochia morit dꝫ capere suā portōem canonicā. Subdit si aliqs parrochianus ducit in aliam parrochiā.tūc oīa q̄ plebanus sustulit debet reddi ꝓo plebano. Subdit si aliqs portat de vna villa ad aliā ⁊ si ibi morit nō habens ibi domiciliū vel habitatōem.talis nō debet ibi sepeliri.sed magis in ꝓpria villa vbi ptinet ad parrochiam ⁊ de qua parrochia p̄us est ductus siue portatus. Itē si aliquis haberet plura domicilia in diuersis locis.tūc in quocūqꝫ loco moritur ibi est sepeliendus ⁊ nullus alius.nisi plebanus illius eccl'ie in qua morit p̄t aliqd ab illo sumere.scꝫ portōem canonicam. Subdit q̄ tria faciūt aliquē parrochianū esse.scꝫ pdia.i.possessiones.delictuꝫ.et persona. Subdit vlterius q̄ nullus presbiter tpe noctis debet visitare aliquē infirmum in

qui decubuit p ſex dies vel plures. niſi talis ꝯſtitutus fuerit in extremis
☞ Primo no. ꝙ ille q̄ moꝛitur in duello. ita ꝙ ſit duellū cū fure. talis nō dꝫ ſe pelirí in cimiterio. cā ē. qꝛ duellū eſt illicitū. ſicut alie pugnatōes vulgares
☞ Scdo notan. ꝙ peregrinus ſiue aduena pt ſepeliri vbi moꝛitur. licet ſit extra eius parrochiā Et rō huius eſt. qꝛ ipſe eſt nimis diſtans a patria ſic ꝙ nō poteſt ꝯmodoſe illuc venire ſiue poꝛtari. ideo ſancta eccl'ia admittit ꝙ peregrinus ſepeliatur vbi moꝛitur
☞ Tercio notan. ſicut ſacra iura canonica dicūt. tūc quilibet hō pt eligere eccleſiaſticā ſepulturā in quocūqꝫ loco voluerit. ſed tn̄ hoc vtiqꝫ debet fieri cum ꝯſenſu plebani vel ſaltem ſine damno plebani. de cuius parrochia eſt ille qui ſepeliatur
☞ Quarto no. tria ſūt q̄ faciūt aliquē eē ꝓchianū ſiue de foꝛo alicuiꝰ qꝛ ꝓpter domiciliū aliqs ſoꝛtitur foꝝ. Sic etiā ꝓpter delictū. qꝛ vbi aliqs delinquit. ibi penitere debꝫ. Siliter ꝓpter pſonā aliqs ſoꝛtitur foꝝ alicuiꝰ. ꝛ eadeꝫ cā facit aliquē hoīem eē parrochianū alicuiꝰ eccl'ie ſm ꝙ littera intendit. Et filiꝰ infra annos diſcretōis ſeqtur pſonā pr̄is. qꝛ tūc nō pt eligere ſepulturā alibi. Etiā mulier ſeqtur virū in ſepultura eccliaſtica
☞ Quinto no. circa lrām iſtā vbi mgr̄ vult ꝙ qn̄cūqꝫ aliqs infirmꝰ decubuit vltra ſex dies vel plures. tūc tpe noctis ſacerdos cū coꝛpe xp̄i non dꝫ viſitare infirmū. Rō eſt iſta. qꝛ maxime periculoſum eſt tpe noctis deferre coꝛpꝰ dn̄icū. niſi ſit magna nccītas ¶ Pro q̄ ſciēdū ꝙ ſacerdotē viſitare infirmū p noctē decūbētē p ſex vel octo dies intelligitur dupl'r. Unoꝰ ꝙ talis ſit poſitꝰ in articulo moꝛtis. Alioꝰ ꝙ nō ſit poſitꝰ in articulo moꝛtis. ſi pmū tūc ſacerdos tenetur eū viſitare. ne aliq negligētia certa ipſi ꝯtingat. Si aūt nō eſt poſitus in articulo moꝛtis. tūc ipſe nō tenetur eū viſitare ne aliqd piculū icurrat. q̄re in aliqbꝫ regiōibꝫ moris ē ꝙ qn̄ ſic euenit ꝙ oꝫ ſacerdotē viſitare infirmū tpe noctis. tūc h̄ fit cū magna ſolēnitate cantꝰ et viri diſcreti capiūt ſacerdotē ꝛ ducūt eū ne aliqd periculū incurrat. ſcilꝫ cadendo vel q̄cūqꝫ alio. attn̄ ſi in aliq religione nō eſt illa ꝯſuetudo. tūc q̄libet hō cū audiuerit campanā ꝛ pſbiterū viſitantē infirmū debet ſuū hoſtium aperire ꝛ coꝛpꝰ dn̄icū cū lumine ſeq vt iterum illa pericula remoueantur. ꝛ tūc de illo merentur ſpēales indulgentias.

.i. excōicatōe .i. vtantur
Qui ſunt in banno preſenti lege fruantur
Judicium timeant. ſententia iudicis ipſos
ſcꝫ ſnīa .i. iniuſta .i. iuſta
Si ligat hanc teneant. licet hec ſit iniqua vel equa
Aut ſe defendant vel ſolui ſeqꝫ laboꝛent
Jn cauſam trahere licet iſtos iudice coꝛam
ſc citare vel trahere
Et tamen hi nullum poſſunt niſi pꝛimo ſoluti

¶ Capitulū aliud in quo determinat de ſententia excōicatōis. Et diuiditur in duas ptes. nā pmo determinat de excōmunicatiōe. ſecūdo de abſo

lutione ibi psul. Prima ps adhuc in duo. nã pmo facit qd dcm est. scdo ponit qdam obseruãda circa excõicatos. scda ibi (Stent foris ecclſiam.) primo sic dr. Excõicati debẽt frui hac lege. qꝛ si sunt excõicati tunc debent timere excõicationem. ⁊ debẽt obedire suis superioribꝫ siue talis excõmunicatio sit iusta vel nõ. Rõ est. qꝛ excõicatus est menbꝝ putridũ in ecclia. iõ ne ex toto ecclia vilescat excõicatio ẽ timẽda. qꝛ si iniuste est illi illata tũc dꝫ se defendere in iudicio opponẽdo suã innocẽtiã ⁊ ꝓcurãdo suã absolutionẽꝫ Et excõicati nõ pñt aliquẽ trahere in cãm nisi fuerint pus absoluti. Sed ipi ab alijs hominibꝫ pñt trahi ad cãs iudicarias ¶ Pro illo notandũ est ꝙ sentẽtia excõicationis sic describit᷑. Est christianoꝝ ⁊ diuinoꝝ offitioꝝ et a christifideliũ cõmunione segregatio. Et dꝛ notanter (christifideliũ) ad excludendum iudeos q̃ nõ excõicant᷑ nisi sinistre. qꝛ iã sunt positi extra ecclesiã. Silr nec bruta aialia pñt excõicari. qꝛ si colũba auide sumeret corpus dñicũ in eleuatõe a manibꝫ sacerdotis. tũc colũba nõ est excõicanda.

¶ Itẽ nota ꝙ due sunt spẽs snie excõicationis. vt etiã supra tactũ est. s. snia maior ⁊ snia minor. Sentẽtia maior est duplex. q̃dam est lata a canone. q̃dam est lata ab hoie. Ista snia q̃ est lata a canone est multiplex. cuius hic aliq̃ casus notãtur. ¶ Primus casus q̃ incidunt in heresim de facto sꝫ excõicandi. nec in loquela aliq̃s pt cũ eis cõuersari. qꝛ statim sunt in sententia maiori canonis ¶ Scd's casus q̃ fauet hereticis statim est in sententia excõicationis maiori lata a canone. ¶ Tercius casus. q̃cunqꝫ imponeret manus suas in clericũ violẽter q̃ clericus est ordinatus ⁊ cuius ordo vere ẽ approbatus ab ecclia ille est in snia maiori excõicationis lata a canone.

¶ Quartus est. hoies q̃ possunt defendere ⁊ nõ defendũt ne manus violenter imponãtur in clericũ ordinatũ. vl' si sunt supiores nõ inhibẽtes inferioribꝫ suis. isti etiã incidũt in sniam maiorẽ latã a canone ¶ Quintus casus est. q̃ dicũt eccliam romanã nõ esse caput ecclie militãtis. i. oim christianoꝝ. isti etiã incidũt in sniam maiorẽ latã a canone. Et possunt esse plures casus maioris snie qui patebũt postea. Alia est snia maior lata ab homine. scꝫ a iudice. ⁊ illa est duplex. nã q̃dam dr ꝓ cõtumatia. scꝫ qñ aliquis citat᷑ et spernit cõparere iuri. tunc sup ipm dat᷑ sententia maior ab homine lata pro cõtumacia. sed alia est que fit ꝓ aliqua re. Verbi gratia. Si aliquis tenetur alicui ecclie decimas qui pfixo tpe. certo tpe nõ dederat pre habita monitione. sup illũ dat᷑ snia maior lata ab homine pro re ⁊ pro talibus sententijs latis ab homine nullus habet absoluere nisi qui fert sentẽtiam. ⁊ de sentẽtia maiori intelligit᷑ littera. Sed sententia minor est quando aliquis excõmunicato ꝑticipat. ⁊ cõmuniter oñes homines qui ꝯmittunt peccatũ mortale sunt in minori sententia excõmunicationis.

¶ Ultimo nota. ꝙ excõicatio adhuc est duplex. scꝫ maior et minor. maior est qñ inhibet᷑ cõicatio hoim ⁊ sacramentoꝝ. Sed minor excõmunicatio est qñ aliq̃s separatur solũ a cõmunicatõe sacramentoꝝ. Et iuriste dicũt ꝙ si aliq̃s esset cõstitutus in maiori snia excõicationis ⁊ celebraret vel ingereret se diuinis de facto eẽt irregularis. sed aliquis exñtẽs in minori sentẽtia excõmunicationis non esset irregularis

spe excõicati spe dei spe isti
Stent foris ecclesiam hominum consortia vitent

.i.nullꝰ hō ſpᶜ excōicatis in ꝑticipādo
Nemo loquatur eis. nullus cōmunis eis ſit
ſpᶜ excōicatis .i.ſigna
Potu ſine cibo. nec eis dabit oſcula pacis
ſpᶜ excōicati .i.ſine ꝯſenſu iudicis
Non abſoluentur ſine iudice. ſi manifeſta
ſpᶜ excōicatoꝝ pctm̄ ſpᶜ excōicati
Horum ſit culpa. mortis timor acrius inſtans
ſpᶜ excōicatos abſoluit .i.ſatiſfactio
Hos licite ſoluit ſi cautio debita detur
ſpᶜ excōicatis filij ſpᶜ tales;
Iſtis annexi pueri. ſerui. mulieres
ſpᶜ cū excōicatis ſpᶜ qꝛ
Cōmaneant timide. quoniam dependet eorum
ſpᶜ eoꝝ nutrimētū ſpᶜ excōicatos
Uictus ab his. ſed qui poterit dimittere tales
.i.a vinculo excōicatōis .i.terrā excōicatoꝝ
Soluitur a banno. fines horum peregrinus
ſpᶜ aliqs
Pertranſit licite. princeps vel rex populorum
.i.in excōicatōe ſuus ppl's ſpᶜ excōicato
In banno ſi ſit. ſua gens communicet illi
ſpᶜ reges ꝛ pncipes ſpᶜ tali tali ſubdito
Iſtos corrigere licet vt faciant ſatis. atqꝫ
.i.laborēt ſpᶜ ab excōicatōe ſpᶜ excōicatio
Et ſtudeant ꝙ ſoluantur. quocunqꝫ modo ſit.
ſpᶜ ſuā ſpᶜ ſuū ſpᶜ aliqs
Percutiens matrem vel patrem filius. idem
.i.eterna maledictōe ſpᶜ filiū
Perpetuo doleat anathemate. donec in ipſum
.i.eqlis .i.de iſtis pctis
Digna refundatur vindicta malis ſuper iſtis
.i.excōicatus
Percutiens patrem vel matrem ſit maledictus
.i.de facto excōicatū .i.ſolū ptās pape
Ex facto ſoluit hunc vnica gratia pape
.i.ſecreta excōicatio
Actio ſecreta velut in furto moderetur
.i.ex tali excōicatōe
Conſilijs vel ope confeſſoris. ꝙ ab inde

.i. ꝑicula .i. occulta liberatio
Scandala non veniant. et cauta solutio fiat
.i. sacerdotē sꝑc ego raymūdus .i. ꝑticipet
Presbiterum solui nego si cōmunicet istis
.i. indigne sꝑc ꝑsbiter sꝑc sit .i. absolutus
Iniuste si non celebret nisi primo solutus

¶ Hic ponit aliqua obseruāda circa excōicatos dicēs. Excōicati debent stare foris ecclīam nō ingrediēdo eandē. ꝛ debēt vitare ꝯsortia hoīm ꝛ nullus dꝫ cū talib9 loq̄. nec dꝫ eis ꝯgaudere in cibo ꝛ potu. nec aliq̄s dꝫ eis exhibere osculū pacis qn̄ agnus dei cantat̄. nisi ꝑus absoluant̄. et si illi st̄ in excōicatōe manifesta tūc nō pn̄t absolui nisi a iudice excōicante. ꝛ hoc est verū si nō fuerint in extremis dūmō det̄ cautio satisfaciēdi. Subdit ꝙ persone cōiuncte ipis excōicatis sicut sunt vxores filij ꝛ serui pn̄t cohabitare qꝛ eoꝝ nutrimēta ꝓcedunt ab excōicatis. Sed q̄cunqꝫ cohabitaret cuꝫ istis excōicatis pt̄ eos dimittere ꝓpter hoc vt nō noceat illi sn̄ia excōmunicatiōis. Subdit aliud documētū dicēs. ꝑegrini ꝛ viatores licite ꝑtrāsire pn̄t terrā alicuius regis vel pncipis q̄ est in bāno. hūc subditi sui debēt reducere vt satisfaciat ꝛ vt ꝓcuret absolutōem. Subdit dicēs. filius ꝑcutiens patrē vel matrē dꝫ ꝑpetue dolere de hoc facto. ꝛ est excōicat9 donec satisfaciat. ꝛ nullus pt̄ eū absoluere nisi dn̄s aplicus. Subdit. si aliq̄s esset excōicatus ꝓpter aliqđ factū secretū. puta furtū. tūc isti excōicato tanta iniungat̄ pn̄a. ꝛ dꝫ moderari ꝑ auxiliū sapiētis cōfessoris ne plura scandala inde oriant̄. Subdit dicēs. si ꝑsbiter excōicatus siue iuste siue iniuste fuerit talis nō dꝫ celebrare missam nisi ꝑus sit solutus a tali excōmunicatiōe.

☞ Notandū pmo. ꝙ vxores filij ꝛ serui pn̄t ipis excōicatis cōmanere. rō est. qꝛ melius est vt ꝯmaneāt eis q̄ꝫ ꝙ fame perirent. qꝛ ꝓpter maius inconueniens minus incōueniens est eligendum

☞ Scd̄o notandū. ꝙ nullus dꝫ habere actū cū excōicato nec in loq̄la nec in mēsa nec in plateis nec in oraculo nec in ciuitate nec in campo. vt patet extra questione ter. de excōmunicatione

☞ Tercio notandū. ꝙ ꝑegrini pn̄t terrā excōicatoꝝ ꝑtrāsire. ꝛ etiā subditi pn̄t pncipē excōicatū sequi. Rō est ista. qꝛ si ꝑegrin9 terminū intentū voluerit ꝯsequi oportet ꝙ ꝯparet sibi necessaria ab excōicatis. Et subditi ꝓpter h̄ sequunt̄ dn̄m. qꝛ bona ꝛ dona a dn̄o recipiunt vt ipi seruiāt. ḡ optimū est vt ipi adhereāt. sed cū tali ꝯditōe ꝙ ipi sꝑ dn̄t inducere principē seu dn̄m vt satisfaciat et absoluetur ab excōmunicatione

☞ Quarto notandū. lr̄a dt (nec oscula pacis) Vn̄ in aliq̄bus regionib9 cōsuetudo est ꝙ amici in plateis obuiātes mutuo inter se ꝓbent oscula pacis. ꝛ illo mō vsi fuerūt apl̄i. ꝛ in signū illius dant̄ nunc oscula pacis in celebratione missaꝝ. ꝛ sic nec oscula pmo mō debēt dari ipsis excōmunicatis.

☞ Quinto notandū Dubitat̄ vtrū magis sit occidere patrē vel matrē q̄ꝫ vxorē legittimā. Et videt̄ ꝙ magis est occidere vxorē q̄ꝫ patrem vel matrē. qđ sic ꝓbat̄. Ille magis peccat q̄ peccat ꝯtra iura. sed occidēs vxorem peccat ꝯtra iura. ergo magis est occidere vxorē q̄ꝫ occidere patrē vel matrem. Maior est nota. sed minor ꝓbat̄. qꝛ pmo mō aliq̄s peccat cōtra le

gem nature eo q lex nature vult. Qd tibi nō vis fieri nō facias alij. Sed nullus vult occidi ab alijs. g nullus occidat alteꝝ. Scd̄o peccat ↄtra legē ſacramēti. q2 qcunq3 interficit vxorē legittimā dirimit matrimoniū. g du/plex pctm̄ ↄmittit. ſ3 interficiēs prēm vel matrē ſolū peccat ↄ legē nature g ſeqtur q interficiēs vxorē magis peccat q̄ ille q prēm vl' matrē inficit ¶ Sz in oppoſitū arguit ſic. vir in aliq caſu hʒ verberare vxorē. ſʒ in nullo caſu hʒ verberare prēm vel matrē. g min9 eſt pctm̄ verberare vxorē q̄ verberare patrē vel matrē cū vir ſit caput vxoris. Sed minor pbat. q2 nō eſt licitum offendere patrē vl' matrē. g minus eſt peccatū occidere vxorē q̄ patrē. vt pbatū eſt ¶ Ad hoc rn̄detur q vtrūq3 eſt malū. tn̄ vnū inter illa duo ma/la eſt deteſtabilius alio. q2 deteſtabile eſt occidere vxorē. ſed tn̄ deteſtabi/lius occidere patrē vel matrē. Vn̄ dt phs octauo ethicoꝝ. q tria bona ſt nobis collata a parētib9. ſcʒ cā eſſendi. q2 q qs hʒ eſſe hoc pncipalit a deo hʒ. z ↄñter a parētib9. Scd̄o. bonum nutrimenti. q2 parentes nutriunt filios. Tercio bonū informatōis. quia pueri nō ſolū nutriunt corporaliter a parētib9. ſʒ etiā ſpūaliter nutriunt. z h eſt cū bonis informatōib9 z vtutū inſtructionib9. Silr habet octauo ethicoꝝ q dijs magiſtris z parētib9 eqnalens nō reddit. Et g pter illa pdicta bona hō plus peccat in offenſiōe patris vel matris q̄ in offenſione vxoris. Et ſic tūc rn̄det q hoc eſt veruʒ de peccatis. tūc inequalia peccata ſunt. ſed pter plura beneficia impenſa maius eſt occidere patrē vel matrē q̄ interficere vxorem

.i. eps colonienſis diſſoluat .i. prochianū
Preſul agrippinus non ſoluat ouem treuerenſem
.i. ab excōicatōe ſpc illud ſcʒ epo colonienſi
A banno. niſi ſit conceſſum deſuper illi
.i. pctm̄ .i. remittit .i. remiſſio .i. nō valet
Nec ſcelus indulget. hec indulgentia nil eſt
ſcʒ treuerēſis eps ſpc indulgētia
Huic ſi vim confert indulgendi. valet illa
ſpc eps ſpc ouib9
Quiq3 ſuis confert valet indulgentia talis
antiſtes
Nullus in alterius villa preſul celebrabit
.i. data .i. autoritas
Preſulis officium niſi ſit conceſſa poteſtas

Qui citat abſentes in banno vinculat illos

Errat ſi non ſit hoc oſtenſum prius illis

Non licet vxores vel fratres ſiue ſorores

Aut proprios pueros enormi verbere cuiq3

i. percutere i. prohibet
Ledere. cum pia ſit correctio. non inhibetur

Nulla puerperio decumbens percutiatur
ſcʒ femine
Femina. percuſſor huius banno religatur

¶ In hac parte autor determinat de abſolutōe. ꝛ ꝯtinuat̃ ſic. Nã autor pꝰ⸗ ius determinauit de ipſa excōicatōe. hic ꝯñter determinat de ipã abſoluti one. Et poſſꝫ iſta ps diuidi in tot ptes q̃t ponit documēta. vt patebit in ꝓceſſu. Et trahunt̃ ex lr̃a plura documēta. quoꝝ pmũ eſt. ꝙ eps vnius dioceſ nõ pt aliquē abſoluere alteriꝰ dioceſis. niſi ſibi eſſꝫ ſpēaliter ꝯmiſſuꝫ et ꝯceſſum. ꝛ ſi aliter fieret abſolutio nõ valeret. Subdit ſcd̃m documē⸗ tũ dicēs. ꝙ nullus pſul dꝫ exercere officiũ alterius pſulis in pſulatu alte⸗ rius. niſi ꝯceſſa ſibi poteſtate. Subdit tertiũ documētũ dicēs. ꝙ nullꝰ ci tatus abſens pt ligari vinculo excōicatōis niſi ei pus ſit nota citatio. ꝛ fa ciens oppoſitũ maxime errat. Subdit quartũ documentũ dicēs. ꝙ nul⸗ li licitũ eſt percutere vxorē. fratrē. ſororē. vel ꝓprios pueros percuſſione enor⸗ mi. qꝛ ipã correctio dꝫ eſſe pia ꝛ charitatiua. ꝛ talis nõ eſt ꝓhibita. Sub dit vltimũ documētũ ꝙ percutiēs mulierē decũbentē in puerperio eſt excõi catus. ꝛ nullꝰ vir dꝫ cognoſcere mulierē carnaliter iacentē in puerperio

¶ Dubitat̃ aũt vtꝝ excōicatꝰ pt intrare eccl'iam ꝛ audire ſermoneꝫ ſeu v̓bũ xp̄i. Rñdet̃ ſm plures doctores. ꝙ talis licite pt intrare eccl'iam ad audiēdũ ſermonē ꝛ v̓bũ xp̄i. qꝛ talis in pdicatōe ꝛ ſermone poſſꝫ forte ali q̇d audire p qd̓ ipe ꝯuerteret̃ a malicia ſua. ergo illi licitũ eſt intrare eccle ſiam ſub tali officio. ſed in alijs officijs nullꝰ excōicatꝰ pt intrare.

☞ Primo notan. ex quo pus dcm̄ ē ꝙ ois percutiēs clericũ eſt excōicatꝰ et nõ pt abſolui niſi a papa. h̄ eſt verũ niſi talis percuſſio clerici eſſꝫ ꝓpter aliquã piã cãm. vt cã diſcipline. in iſto caſu magiſter pt corrigere diſcipu⸗ los. pater filios. maritus vxorē ¶ Pro ſc̄o nota ꝙ iocus cũ clerico nõ dꝫ eē talis ꝙ ſit nociuꝰ. qꝛ nullꝰ pt ledere aliũ ꝛ ſe excuſare dicēdo ſe ioco ſe feciſſe

☞ Secũdo notan. p modũ dubij. vtꝝ comedēs pt participare licite cũ excōicato. Rñdet̃ p diſtinctōeꝫ. vel ergo ipſe comedēs ſcit ipm eſſe excõi catũ publice. vel ſcit eum eſſe excōicatũ occulte. ſi publice tũc nõ debet ſe⸗ cum comedere. et ſi alibi eſſꝫ vbi excōicatꝰ comederet debet ſurgere ꝛ nõ ſecũ comedere. aĩs peccaret mortaliter. Si aũt ſcit eum excōicatũ occul⸗ te. tũc in occulto pt eum vitare ſi hoc poſſet fieri ſine ſcandalo. ſi auteꝫ ti⸗ met ſcandalum ꝓuenire nõ debet eum vitare. ſed quotienſcũqꝫ ſine ſcan⸗ dalo ipſum vitare poteſt nõ debet omittere

q̇cũqꝫ i. bona i. friuole
Qui rapit eccleſie res furtim vel violenter
ſ. eccl'ie redditus
Aut decimas eius. vel cenſum. vel quod ab illa
ꝓcedat ſ. aliq̇ ſ. eccl'iam
Dependet. vel qui vitio violauerit ipſam

s^c nō excōicatus
Qualicunq; ſit hoc ipſo facto maledictus
s^c tu .i. dedicatas
Es vir ſacrilegus ſi res ſacras violaſti
leſiſti ſc; monachū vel monialē
Si percuſiſti perſonam religioſam
.i. aliquē .i. de ſtatu clericoꝝ vt ab abbate
Vel quem de clero. niſi ſit percuſſio ſancta
informator s^c licite ꝯfitentē
Doctor diſcipulum. confeſſor probra fatentem
licitū eſt .i. violētiā
Percutit. et licet hoc laico vim vi remouendo
.i. nō credit eē s^c ꝑcuſſiſſe clericū. s^c a ſacrilegio
Non eſt ſacrilegus. ignorans excipiturq;
s^c carnali .i. filia s^c tua
Si cum matre mea nata muliere ſorore
.i. vitioſe. s^c cleric⁹ s^c clericū .i. ꝑcuſſione
Turpiter hic quid agat hunc verbere corrige tute
s^c cleric⁹ .i. oꝑa militaria exercēs
Hic ſi ſit miles aliquem ſi tranſit ad actum
.i. indecentē .i. ꝑcuſſor talis ꝑctōr
Illicitum clero leſor non ſacrilegus ſit
s^c ab excōicatōe ꝑcuſſor. clericoꝝ
Abſolui debet a papa leſor eorum
ꝑterq; iā dict; s^c eſſet in articulo mortis poſitus
Caſibus in reliquis. ſi preciſe moriturus
s^c excōicatōis .i. ꝯualuerit
Soluitur iniuncto ſibi dum ſanus fuerit. q
trāſeat. s^c papa s^c excōicatōis
Ad papam vadat. qui talia vincula ſoluit

¶ Iſtud eſt aliud capl'm. in quo autor determinat de ſacrilegio. ⁊ ꝑt di- uidi in tot ptes quot ponit documenta. Et pmo dt ſic. quicūq; rapit bo na eccl'ie furtiue vel violenter vel aliqd aliud qđ dependet ab eccl'ia. aut q̄ violat eccl'iam. talis de facto eſt excōicatus. ⁊ vocat̄ ſacrilegus. q2 violat res ſacras. Subdit aliud documentū dicens. ſi qs ꝑcutit clerū vel religi oſum niſi ꝑcuſſio ſit ꝓpter rōnabilē cām. vt ſi doctor ꝑcutit diſcipulum cā doctrine. eſt ſacrilegus. ⁊ ꝯfeſſor ꝑcutiens ꝯfitentē nō eſt ſacrilegus. etiā ſi abbas ꝑcutiat monachū ſuū ꝯfratrē ꝓ ſuis maleficijs ⁊ exceſſib⁹ nō eſt ſacrilegus. Etiā ſi laicus defenderet ſe ꝑcutiendo clericū qui eū; inuade- ret nō fieret excōicatus ſiue ſacrilegus. q2 vim vi repellere lic;. Etiā ſi qs ꝑcutit clericū ꝑpetrantē aliquē actū illicitū cū matre ſorore vel cū filia nō erit ſacrilegus. Etiā ſi aliqs ꝑcutit clericū exercentē; opera militaria, nō

erit ſacrilegus. Subdit etiã dicẽs. ꝙ oĩb⁹ alijs caſib⁹ extra illos iam dic-
tos ledens clericũ erit ſacrilegus. ⁊ nõ p̃t abſolui a ſimplici ſacerdote. niſi
in articulo mortis. ſed tñ debet ei iniũgere pñiam ſi ꝯualeat per epiſcopũ
vel papam adeat pro abſolutione

☞ Primo notan. ꝙ ex quo ꝓus dictũ eſt de leſis ⁊ de pena leſoꝝ. vnde
q̃cũq; ledit clericũ vel religioſum ille incidit ſententiã maiorẽ latã a cano
ne. Et lr̃a dt. ꝙ nõ ſolũ qui ledũt ſacerdotẽ vel dyaconũ. ſed in cõi dt cleri
cum. q̃ ſub illo noĩe ꝯp̄hendũtur omẽs clerici ⁊c̃

☞ Secũdo notan. ꝙ in multis caſib⁹ aliq̃s nõ incidit excõicatiõem ledẽ
do clericũ. Primus qñ aliq̃s verberat aliquẽ clericũ bona intẽtõe ⁊ eius
intereſt verberare. ſicut magiſter verberat diſcipulũ ſuũ qui eſt clericus ꝓ
exceſſib⁹ ſuis quos ꝯmiſit. ⁊ ꝑ hoc magiſter nõ incurrit excõicatõez. ſaltez
ſi ibi eſt modus debitus. et ſi magiſter excederet modũ. ſcʒ ꝙ ipe ꝓijceret
diſcipulũ de vno angulo in aliũ cũ crinib⁹. ſic ꝙ enormiter lederet. tũc ta
lis magiſter incideret ſententiã excõicationis

¶ Tercius caſus. ꝙ qñ q̃s leuiter ledit aliũ nõ intendens eũ ledere. tunc
in hoc nõ incidit excõicatõem. vt ſi eſſent duo ſocij et vnus ledit aliũ non
p̃tendens malũ. talis nõ incidit excõicatõem.

¶ Quartus caſus. qñ q̃s ignorat aliquẽ eſſe clericũ quẽ ledit nõ cadit in
excõicatõem. Pro quo ſciẽdũ. ꝙ ignorãtia eſt duplex. q̃dã viſibilis. q̃dã
inuiſibilis. Inuiſibilis eſt qñ leſor nullo mõ p̃t diſcernere vtrũ ille q̃ offen-
dit ſit clericus aut nõ in veſtib⁹. et ſic ignorãtia excuſat. Si vero viſibilis
ſcʒ qñ aliq̃s p̃t diſcernere illũ quem ꝑcuſſit in habitu clericali vel tonſura
ſeu corona ꝙ ſit clericus. tũc ignorãtia nõ excuſat eum

¶ Quintus caſus. ꝙ ſi aliq̃s inuenerit aliquẽ clericũ qui turpiter ageret
cũ filia vel matre vel ſorore ſeu vxore ſua. et ſi tũc iniuriatus leſerit eũ nõ
incurrit ſententiã magnã excõicatõis

¶ Sextus caſus. ꝙ ſi aliq̃s reponit ſe ꝯtra clericũ pro defenſione bonoꝝ
ſuoꝝ aut ꝓprij corporis. ille etiã nõ incurrit ſententiã maiorẽ. q̃ vim vi re-
pellere licʒ. Uerbi gratia ſi aliquis clericus conaret̃ interficere laicum. ⁊
ille laicus repercuteret clericũ. tũc ille nõ incurrit ſententiã excõicatiõis. ſi
hoc facit defenſionis cauſa.

¶ Septimus caſus. ꝙ ſi clericus eſt enormis vite et ſepe monitus eſt ab
ep̃o ⁊ nõ ceſſat ſed adhuc manet in ſua enormi vita ⁊ nequitia. tũc ſi aliq̃s
lederet eum non eſſet excõicatus

¶ Ultimus caſus. ſi aliq̃s lederet clericũ ex ioco nõ incurreret ſentẽtiaʒ
maiorẽ. ſed in alijs caſib⁹ ledens clericũ incidit ſententiã maiorem

luxuria. ſc ledẽdo
Si coitu. gladijs. aut igne. dei violaſti
furtiue .i. bona .i. ab eccl̃ia
Eccleſiam. vel ſi furtim res inde tuliſti.
.i. dep̃datus ſc eccl̃iam .i. inſtitutio
Si ſpoliatus es hanc te dicit ſacrilegũ lex
ſequẽtes retinẽt .i. eccl̃ie
Iſtud iudicium conſeruant atria templi

s^c dei .i. ſeſus

Si quis in eccleſia percuſſus vulnere. ſiue

.i. ponaꝛ ibi interdictū

Morte ſit. officium diuinum ceſſet ibidem

Quuſꝗ .i. epus recōciliet

Donec preſul eam renouet noto violenter

.i. cimiteriū

Sancta ſepultura ſic mortis vulnere leſa

nō admittaꝛ s^c ab antiſtite

Interdicatur donec prius hec renouetur

.i. vales s^c ſnīa excōicatōis

Si potes et non des eodem fune ligatus

s^c iuuāt ꝓ illo peccato

Nil lachryme gemitus confeſſio. ſed dare prodeſt

rē ſacrā s^c loco aufers talis pctōr

Sacrum de ſacro ſi deſers ſacrilegus es

rē nō ſacrā s^c loco .i. ſacrilegus.

Non ſacrum ſi de ſacro fers diceris idem

s^c aufers s^c loco s^c crimine

Et ſacrum de non ſacro macularis eodem

¶ Hic autor ponit aliud documentū volēs ſi aliqs violat eccłiam ꝑ coitū vel ꝑ gladiū. vel ꝑ ignē. vel ꝑ furtū aliqua bona ab ea ſubtrahēdo vel per ſpoliū violenter rapiendo. talis eſt ſacrilegus ꝛ aſtrictus vinculo anathe-matis. nec lachryme. nec gemitus. nec quicꝗ taliū pt illi ꝓdeſſe. niſi re-ſtituat ꝑus ꝙ abſtulerat. ideo excōicandus eſt vt ꝑ excōicatōem cōpellaꝛ ad reſtitutōem. Subdit vlterius dicens. ſi aliqs in aliq eccłia interficiaꝛ vel ledaꝛ. ibi dꝫ ſuſpendi diuinū officiū. ſic ꝙ in ea nō debet fieri celebratio miſſaꝝ ꝛ alioꝝ diuinoꝝ officioꝝ. niſi ꝑ dnm epm recōcilieꝛ. et ſi cimiteriuꝫ eſt violatū ꝑ interfectōem alicuiꝰ. tūc ibi dꝫ ſuſpendi ſepultura eccłiaſtica donec etiā ꝑ epm reconcilieꝛ. Subdit vlterius ponēdo regulas genera-les de ſacrilegio dicēs. oīs ſumens rem ſacrā de loco ſacro erit ſacrile-gus. etiā ſumens rem ſacraꝫ de loco nō ſacro erit ſacrilegus. ſiliter qñ ſu

☞ Primo no. ꝙ ſa (mit rem nō ſacrā de loco ſacro etiā eſt ſacrilegus crilegiū ſic definiꝛ. Eſt ſacre rei violatio vel eiuſdē rei vſurpatio. vt qñ ali-qs violat vel vſurpat rem ſacrā talis eſt ſacrilegꝰ. Et dr qſi ſacrū ledens

☞ Scdo notan. ꝙ ſacrilegiū interpͣtaꝛ qſi rei ſacre lectio vel vſurpatio vel deſtructio. Et ꝯmittiꝛ tripl'r Primo rōne pſone. vt ſi aliqs miſit ma-nus violentas in clericū. vel rapit monialē. talis dr ſacrilegꝰ Scdo mō ſa-crilegiū ꝯmittiꝛ rōne loci. vt qñ aliqs violat locū dei ſeu locū ſacrum. talis meretur dici ſacrilegus. Tercio ꝯmittitur ratione rei ablate ab eccleſia. et fit tripliciter. Primo quando ſacrum tollitur de ſacro. verbi gratia. ſi aliquis caperet calicem ab eccleſia ille ꝯmitteret ſacrilegiū. Secūdo ꝯmit-tiꝛ ſacrilegium. quando ſacrum tollitur de non ſacro. vt ſi aliquis caperet

calicem de domo ſacerdotis ille iterū cōmitteret ſacrilegiū. Tercio ɔmit-
titur qñ nō ſacrum tollitur de ſacro Verbi grā. vt ſi aliqs reciperet pecu-
niam de eccleſia. ibi cōmitteret ſacrilegium. nam eccleſia eſt ſacra. pecunia
vero non eſt ſacra. vt habet. xvij. q. iiij. q̄ſquis

.i. ornamēta
Purpura cortine vel veſtes eccleſiarum
.i. aptari .i. ſolēnitatib₉
Non exerceri debent feſtis laicorum
.i. veniēs
Ad templum currens latro publicus aut homicida
ſcʒ tēplo
Aut ſpolians illud manet indefenſus ab illo
.i. auxiliū maleficis
Adiutor vel conſultor vel opem malefactis
.i. ſuſtineat ſpᵉ latro
Diſtribuens talem penam patiatur vt ille

¶ Hic ponit aliud documētū dicēs. q purpura cortine vl' veſtes eccliaꝝ
nō dn̄t accōmodari nuptijs laicoꝝ. Rō hui₉ eſt. qꝛ hmōi veſtes ſūt ɔparate
ad laudē dei ꝛ ſcōꝝ ei₉. Sʒ qꝛ aliō dʒ attribui deo ꝛ aliud hōib₉. igiť laicis
nō dn̄t ɔcedi ornamēta eccleſiaꝝ. Subdit vlteri₉ dicēs. Si aliqs latro vl'
homicida vel ſpoliator curreret ad eccliaʒ ille manet ibi indefenſus Etiā
adiutores ꝛ defenſores eorundē. ſed alij malefici vtunť libertate eccleſie
☞ Notandū pmo. q latro ꝛ publicus ſpoliator currēs ad eccliam non
defendiť ab ecclia. ¶ Pro q̄ notandū. q oīs malefactor currēs ad eccleſiā
nō dʒ trahi ab ecclia. ſed tñ ab illa regula accipiť publicus latro ꝛ noctur-
nus ſpoliator q̄ pn̄t trahi ab ecclia. Et rō eſt. qꝛ ipi auxiliū legis inuocāt
ſiniſtre vel mane. qꝛ legem derelinquūt. ſed tñ hō liber ſi ad eccleſiam fu-
git ipſe debet ibi defendi ꝛ nō dʒ trahi ad mortē vt ad menbroꝝ mutilati-
onem. ſed tamen ipſe debet leſis ſatiſfacere
☞ Scdō notandū eſt circa p̄dicta. dubitať ſi religioſus offendit clericuʒ
vtrum teneť ad tantā pñiam ſicut ſecularis ¶ Rn̄detur p diſtinctōem vl'
ille offenſus eſt religioſus vel nō. ſi eſt religioſus ꝛ leſio nō eſt enormis tūc
poteſt abſolui a ſuo ſupiori vtputa ab abbate vel p̄ore vel gardiano. Si
aūt leſio eſt enormis tunc indiget abſolutione ſedis aplice
☞ Tercio notandū p modū dubitatōis. an mulier pcutiens clericum
cōmittit ſacrilegiū vel nō ¶ Rn̄detur p diſtinctōem. iſte clericus eſt ten-
tans mulierē vel ſolo verbo. vel facto ꝛ verbo ſimul. Si ſolo verbo ꝛ mu-
lier pcutit clericū ſentētie vinculū incurrit. Si aūt verbo ꝛ facto ſimul. et
tunc eū pcutit vinculū ſentētie non incurrit. Attamē dicūt doctores ſacre
theologie q eſt cōueniens q talis mulier petat abſolutōem.
☞ Ultimo eſt notandū. dubitatur vtrum aliquis q̄ pcuteret ruſticum
credens ipſum eſſe clericum cōmittat ſacrilegium ¶ Rn̄detur q nō. quia
q̄uis credit eum eſſe ꝛ non eſt clericus tunc illa intentio non facit euʒ cō-
mittere ſacrilegium. licet ipſe percuſſit eum

ſp^e aliqua .i. viro ɔtradicēte
FEmina res proprias inhibente viro moritura
.i. teſtamētū facere ſp^e bonis ſp^e vir
Eccleſijs legare poteſt cōmunibus. ille
.i. ɔtradicēte ſp^e mulir aſſignet
Defendente. nihil. veſtes quibus vtitur. he ſunt
ſp^e quos ꝓprijs laboribꝫ acq̄ſiuit
Res proprie. vel ſi nummos habet hec ſpeciales
.i. ɔſentiēte ſp^e de rebꝫ cōibus
Permittente viro poterit dare femina quid vult
ſp^e rebus .i. ɔtradicentibꝫ
Vir de mobilibus pueris obſtantibus. atq;
.i. vxor ſua teſtamētū facere diſpoſitꝰ ad mortē
Coniuge. legare poterit pro ſe moriturus
.i. infirmꝰ ſp^e extūs nō valet
Eger ſignatus ꝛ diues ſi nequit ire
ſp^e ſcē terre
Ad terram ſanctam. cuius ſignum tenet in ſe
.i. pueris ɔtradicētibꝫ ſp^e pecunie
Inuitis pueris poterit tranſmittere ſummam
ſp^e ſummā .i. in ꝓpria pſona
Quam deportaret ſi perſonaliter iret
ſp^e anteq̄ ſummā dirigat .i. in vtilitatē
Si moritur. terre ſancte vertatur in vſum

¶ Caplm aliud. in quo autor vult determinare de teſtamentis. Et trahunt ex tali caplo tria documēta. Quorū primū tale eſt. ꝙ femina non pt aſſignare teſtamentū. viro ɔtradicēte niſi haberet ꝓprias res vel ꝓprios nūmos. Subdit ſcdm documentū dicēs. ꝙ vir pt aſſignare teſtamentū mulıere ɔtradicēte ꝛ etiā pueris. Et ſolū eſt verū de rebꝫ mobilibꝫ. qꝛ ſi vellet legare domū totā tūc mulier pt reuocare. Deinde ſubdit terciū documētum dicens. Si aliq̄s feciſſet vota ad loca ſanctorū ꝛ incideret in infirmitatē magnā. ita ꝙ viā nō poſſit attingere. tunc totam ſummā pt mittere quā pſonaliter potuiſſet illuc ɔſumpſiſſe. Et ſi prius moreret anteq̄ illam ſummā illac deſtinaret. tūc illa ſumma debet verti in vſum pietatis

☞ Primo notandū. quid ſit teſtamentū. Vñ teſtamentū ſic deſcribitur. Teſtamentū eſt noſtre volūtatis in his q̄ poſt mortē fieri volumus expreſſio. Et dicit notanter (poſt mortem) quia ſi fieret ante mortem tunc non diceretur teſtamentum ſed magis legatum

☞ Scdo nota. ꝙ teſtamētū fit duobꝫ modis. primo in ſcripto ꝛ corā idoneis teſtibꝫ. In ſcripto qñ eligit exequutor. ꝛ ad hoc vocant teſtes idonei Et ſcribit carta ſub ſigillo cū ſigno publico Scdo teſtamētū fit qñ vocantur teſtes idonei ꝛ exequutor exigitur idoneus ſine carta

☞ Tercio notandū. littera dt. ꝙ mulieres maritate non poſſunt facere

teſtamentū de rebus cōmunib⁊ abſq̄ cōſenſu viri ¶ Pro illo eſt ſciendum q̄ res ſunt in duplici differētia. q2 q̄daʒ ſunt res mulierib⁊ appropriate vt ſunt eaꝝ veſtimēta et pepla capitis. Alie ſunt res viro appropriate. et alie ſunt res vtriſq̄ appropriate. Et de p̄mis mulier p̄t legare viro ꝯtradicente. ⁊ hoc d3 fieri cū moderatōe ne vir grauet̄ in onere matrimoniali.

☞ Quarto notandū. Si aliquis decūbens prompte ꝑderet loquelā. et ſi teſtamentū libenter aſſignaret. ⁊ ꝓpter carentiam loquele non poteſt dicere ſeu exprimere. ſed ille decūbens ſciens ſcribere ſcriberet intentum teſtamenti. Tunc ibi dubitatur vtrum hoc teſtamentum tenet vel non. ¶ Ibi reſpondent doctores iuris q̄ ſic. ſcilicet tale teſtamentum eſt legatum ſeu tenet ad tantū ac ſi vocetenus expreſſiſſet. quia per ſola ſigna homo poteſt legare teſtamentum ſuum

☞ Quinto eſt notandū. Si aliquis ſacerdos decederet tunc ibi dubitatur quid de rebus ſuis eſſet agendū ¶ Reſpondet̄ ſub triplici diſtinctione vel ergo ille ſacerdos haberet bona eccleſiaſtica tm̄. vel bona matrimonialia tm̄. vel illa bona ſunt ſimul mixta. Si primo mō. tunc ſacerdos de iſtis rebus nō poteſt facere teſtamentū. q2 bona eccleſiaſtica ſuccedunt ſolum eccleſie ⁊ ſucceſſoribus eius. Si ſecundo modo tunc ſacerdos de eis licite poteſt facere teſtamentum. ⁊ etiam de iſtis que proprijs laborib⁊ acq̄ſiuit. Si aūt illa bona ſunt mixta tunc debēt diuidi. ita q̄ prima pars illius debet venire ad vtilitatem epiſcopi. ſecunda pars ad vtilitatem eccl'ie. tercia pars ad vtilitatem pauperum. quarta pars ad vtilitatem ſuoruʒ amicorum. ⁊ non debent illa bona dari ad manus amicoꝝ. quia al's iniuſte ꝓcederet circa iſta bona ea retinendo. ſic q̄ non verterentur partim in vſuʒ eccleſie. et partim in ſubſidium pauperum. modo ſi hoc fieret tunc graue peccatum cōmitteretur. ⁊ omnes prelati potentes huic crimini reſiſtere ⁊ non reſiſtunt ſunt rei in tali crimine. ergo bona ſacerdotum vtiq̄ ſ̄m illam iuſticiā in quattuor ꝑtes debēt diuidi. vt predictum eſt.

☞ Ultimo notandum eſt. dubitatur vtrum vſurarius manifeſtus poteſt facere teſtamentum ¶ Ibi reſpondent doctores q̄ non niſi ipſe vſurarius ſatiſfaciat prius de vſuris. vel quod ad minus cautionem ſufficientē preſtet de ſatiſfactione et vſuris

ſpc vir i. duas vxores tali noīe
Qui binas duxit mulieres bigamus hic eſt
talis hō ſic dictus i. ad ordinē ſacerdotij
Bigamus admitti non debet in ordine ſacro
ſpc puellā ſpc m̄r̄imonialit̄ ſpc incorrupta
Corruptam ſi duxiſti pro virgine: non te
i. iſte i. remoueat
Error hic excuſat. quin pellat ab ordine ſacro
i. aū matrimoniū cognouiſti. ſpc m̄r̄imonialiter
Quam defloraſti. ſi duxiſti minus obſtat
i. legittime duxiſti ꝑ verba de futuro
Si deſponſaſti binas et noueris vnam

Summula Raymundi

ſc. ad ſacros ordines
In tali caſu. procedere non inhiberis
.i. puella .i. caſtitatis
Uirgo tibi nupta ſi virginitatis honore
.i. priuata .i. anteq̃ ſc. carnaliter
Preſpoliata prius fuerit. q̃z noueris ipſam
ſc. idē neſcis .i. hac deceptione
Iſtud et ignores. iſta non fraude tueris
ſc. carnalit' illo noīe diceris
Si cognoſcis eam. quin bigamus inde voceris
.i. caſtitatē ſc. aliquā incorruptā
Si votum caſti facias. ac inde puellam
ſc. matrimonialit' .i. infringendo
Duxeris intactam. quia votum tranſgrediendo
.i. trāſgreſſus .i. p̄ſbiteratus
Preuaricatus es. inde tibi ſacer ordo negatur
ſc. mulieris poſt obitū talis hō
Huius poſt mortem. mihi bigamus eſſe probaris
.i. vxor in aliq̃ fornicatōe manifeſta
Si tua ſit coniunx in adulterio tibi nota
ſc. te ſc. mulieri poſt adulteriū .i. eris
Cōmiſcendo ſibi. ſua poſt probra bigamus extas
notū ſit ſc. adulteriū ſc. viro tal' hō ſc. ipo
Si ſonat hoc idem de te ſis bigamus ex te
ſc. mulieris .i. adhereat
Si dubium crimen huius ſic pendeat et lis
.i. iura carnalia ſc. mulieri .i. exigēti
Debita carnis ei reddas de iure petenti

¶ Iſtud eſt aliud capitulum huius tractatus. in quo magiſter intendit determinare de bigamo dicens. q̄ ille dicitur bigamus qui accipit duas vxores ſucceſſiue. ⁊ nullus talis debet admitti ad ſacros ordines. Deinde ſubdit alia documenta dicens. Si aliquis accipit corruptam virginē et credit eſſe virginem ea mortua nō poteſt attingere ſacros ordines. nec ille error eum excuſat. Sed ſi ipſemet defloraſſet eam ⁊ poſtea ſumeret eā legittime tunc hoc minus obſtaret. ¶ Subdit ſecundum documentū dicens. Si aliquis deſponſaſſet ſe ad duas mulieres et ſolum vnam cognouiſſet ille non inhibetur procedere ad ſacros ordines. ¶ Tercium documentum eſt. Si aliqua puella eſt tibi nupta que prius eſt ſpoliata honore virginitatis. et ſi cognoſceres eam inde voceris bigamus. ¶ Quartum documentum eſt. Si tu feciſti votum continentie ⁊ poſtea natura inſtigante accipias vnā intactā puellam tunc tu es p̄uaricatus. q̄ ſacrum ordinē nō potes attingere. ⁊ poſt mortē illius eris bigamus reputatus.

Ultimū documentū eſt. ſi mulier tua eſt publica adultera te ſciente. et ſi cōmiſcueris ei eris bigamus. ⁊ hoc idē de te viro ē intelligendū ſi trāſgreſſeris thoꝝ legittimū. ⁊ licet ip̄a eſt publica adultera. tamē ea poſtulante debita carnis a te de iure debes ei reddere. Sed poſtulans in temporibꝫ et alijs circūſtantijs prohibitis peccat ⁊ non reddes

☞ Notandū p̄mo. q̄d ſit bigamꝰ. vn̄ bigamus ſic deſcribit. Eſt p̄ſona irregularis q̄ ꝯtrahit cū vna. ⁊ deīn cū reliq̄. Sꝫ bigamia ſic definit. eſt irregularitas p̄cedēs ex federe ꝯiugali vel ex aliq̄ illi annexo. vel eſt vitiū proueniēs ex diuiſione carnis. eo ꝙ vnio viri ⁊ mulieris ſ̄cat vnionē xp̄i cum ecc̄ia. q̄ vnio oīno ē ſimplex. ⁊ ſic bigamꝰ dr̄ a bis qđ ē due et gama mulier q̄ſi duas habēs mulieres. vel aliq̄s occupatus cū duabꝫ mulieribus.

☞ Sc̄d̄o notandū illud vitium fit multipl'r. Primo quādo aliq̄s ꝯtrahit matrimoniū cum vidua. tunc talis dr̄ bigamus. Sc̄d̄o fit qn̄ aliq̄s recipit duas mulieres in diuerſis ꝑtibus ⁊ t̄pibus. ſic ꝙ qn̄ vna morit ꝙ tūc aliā ducat. Tercio. illud vitium fit quādo aliquis ducit duas mulieres ſimul ⁊ ſemel ⁊ mittit ſibi eas copulare. Quarto fit qn̄ aliquis habet vnaꝫ vxorem de iure ⁊ aliā ſine iure. Verbi gratia. vt ille q̄ habet vnā vxoreꝫ legittimā ⁊ aliā cui cōmiſcet carnalit' ille dr̄ bigamus. Quinto qn̄ aliq̄s cōmiſcet ſue vxori quā ſcit eſſe adulterā. ſic ꝙ poſt adulteriū reddat illi iura cōiugalia ille erit bigamꝰ. Sexto qn̄ aliq̄s credit ſe ꝯhere cū virgine ⁊ cōtrahit cū muliere. iſte error nō excuſat eū q̄n vtiq̄ꝫ erit bigamus. Et iſtis ſex modis fit bigamus q̄ diligēter ſunt cōſiderandi. nam ſunt neceſſarij. q2 nullus talium in ordinibus ſacris p̄cedere poteſt

☞ Ultimo nota. dubitat ſi aliquis cognoſceret virginē an̄ matrimoniuꝫ cum qua poſtea cōtraheret matrimoniū. vtrū ex hoc fiat bigamus. Et videt ꝙ ſic. quia talis nō duxit virgineꝫ ſed corruptā. g̃ talis erit bigamus

¶ Ad hoc rn̄detur ꝙ talis nō eſt bigamus. q2 talis non diuiſit carnē ſi ſaltem ſcit eam cognitā ſolū ab eo ⁊ nō ab aliquo alio viro. ſi vero cognita eſt ab aliquo alio viro tunc cenſetur bigamus

poſt h̄ dicere ſortilegia
Hinc ego deberem recitare ſuperſtitiones
ſupſtitōes inſipiētes ꝯdemnant
Quas faciunt homines ſtulti. quibus inficiuntur
corrigi hoīm
Simplicitas poterit compeſci ſtulta virorum
doctoꝝ .i. ꝯpellet ſpᶜ incantatōe
Sed quis ſortilegas compeſcet ab hac mulieres
neq̄cias mulierū
Sectas ⁊ trufas harum qui ſcribere vellet
sᶜ ille trufas
Non compleret eas vitulorum pellibus octo
haꝝ malieꝝ innūerabiles ſtulticijs mulieres
Stulticie mille vel plures ſunt quibus ille

potiunt̃ ꝑ mortali pctõ eſtimant̃
Utuntur. mortis pro labe tamen reputantur
.i. lr̃atus mgr̃ ↄp̄hendere
Clericus aut ſcriba non eſt qui poſſit habere
incãtationũ mulieres
Harum noticiam. tm̃ manet hec apud iſtas
documentũ ſtulticijs
Non eſt conſilium de talibus enumerandum
ꝑ qꝛ tal' ſtulticia celi maris
Nanqȝ caret numero veluti ſtelle vel arene
mulieres ↄpellant̃ .i. ab ill' incãtatoĩbꝫ .i. niſi
He compeſcantur deſiſtere talibus. et ni
iubet doctores ſacri vinculũ excõicatõis
Quod docet eccleſia faciant. ſententia banni
incãtatrices corrupte puniant̃
Has contra detur. deprehenſe corripiantur
.i. artius mulieꝝ neq̃cie
Strictius. vt harum ſic ſtulticie reprimantur

¶ Iſtud eſt vltimum caplm̃ huius tractatus. in quo magiſter vult determinare de ſortilegijs dicens. ego deberẽ poſt illa iam dicta enumerare incantatões quas aliq̃ ſtulti hoies faciũt qbꝫ ipi inficiunt̃. ꝛ ipa ſimplex ſtulta ſimplicitas viroꝝ pt̃ cõpeſci. ſed q̃s tũc cõpeſcet incantatrices vt deſiſtant ab hac ſtulta ſimplicitate. q̃ſi diceret nullus. Et ſi q̃s vellet ſcribere trufas haꝝ mulieꝝ. ille nõ poſſet illas ſcribere in octo pellibꝫ vituloꝝ. qꝛ ſtulticie tales ſunt vltra numeꝝ. Et nõ eſt aliquis clericus vel ſcriba. tam doctus q̃ poteſt cognoſcere modos incantationũ. ꝛ iõ nõ eſt aliq̃d ↄſiliũ ꝙ tales modi enumerent̃ q̃ iuxta illas incantatrices ſeruant̃. qꝛ ſunt innumerabiles ſicut ſtelle celi ꝛ arene maris. ꝛ tales incantatrices cõpeſcende ꝛ cõpellende ſunt a talibꝫ deſiſtere. ꝛ niſi deſiſtãt debẽt acriter anathematizari et corrigi vt earum malicia deprimatur

☞ Notandũ ꝑ illo. q̃d ſit ſortilegiũ. vñ ſortilegiũ ſic definit̃. Eſt q̃dam ſupſticioſitas vel ars diuinandi vel futura inueſtigãdi. vñ diuinare idem eſt ꝙ futura inueſtigare. ꝛ ſic diuinatio eſt ignoti ſeu futuri inueſtigatio. Et merito talis ſubtilitas nõ dr̃ ſcia. qꝛ eſt de numero maloꝝ. ſed oĩs ſcia eſt de numero bonoꝝ honorabiliũ. vt ptꝫ in ꝓhemio libri de anima

☞ Scd̃o notandũ. autor vult ꝙ tot ſtꝫ ſpẽs ſortilegij q̃t ſunt ſtelle celi ꝛ arene maris. ꝛ illas nõ declarat ne audiẽtes operent̃ iſtas. iõ tacite nobis de eis determinat. Eſt tñ ſciendũ ꝙ quoddã ſortilegiũ fit in terra. q̃ddaȝ in aq̃. q̃ddã in aere. q̃ddã in igne. q̃ddã in mortuis. q̃ddã in garritu auiũ. et ſic de alijs ſpẽbꝫ. Sortilegiuȝ q̃d fit in terra dr̃ geomantia. et dr̃ a ge grece q̃d eſt terra latine. ꝛ mãtos diuinatio q̃ſi diuinatio facta in terra. Sed q̃d fit in aq̃ dr̃ hidromãtia. ab hidros grece quod eſt aq̃ latine. ꝛ mãtos diuinatio. q̃ſi diuinatio facta in aqua. Sed q̃d fit in aere dr̃ a eromãtia. ꝛ dr̃ ab

aere ꝛ mātos diuinatio. Sed qđ fit in igne đꝛ piromātia. a pir qđ eſt ignis et mātos diuinatio. Sꝫ qđ fit in morte đꝛ nigromātia. ꝛ đꝛ a nigros grece quod eſt mors latine ꝛ mātos diuinatio. Et talis diuinatio fit qn̄ mortui coguntur ꝛ cōiurantur reſurgere ꝛ ad interrogata rn̄dere. Sed quod fit in aſpectu auiū đꝛ auſpiciū. ꝛ đꝛ ab auis ꝛ ſpecio. qđ in ſimplici nō ē in vſu. et valet intantū ſicut video q̄ſi futura vidēs et cognoſcēs in aſpectu auium. Sꝫ qđ fit in garritu auiū đꝛ augurū. ꝛ đꝛ ab auis ꝛ garrio quod ſignificat aues clamare q̄ſi futura cognoſcens ex garritu auiū. Et ſunt multe alie ſpēs q̄ ſcribi nō poſſunt et inhibite ſunt. ꝛ ergo oīes qui iſtis inſiſtunt peccant mortaliter. vnde đt ſcūs Auguſtinus. qui oībꝰ iſtis inſiſtunt ſciunt ſe fidem dei diminuiſſe. ꝛ iram dei grauiter incurriſſe

☞ Tercio nota. dubitatur vtrū clericus pt facere experimentū. ¶ Rn̄detur ſub diſtinctōe. qꝛ ſi illud ſeu tale experimentū fit ꝑ aliquā certā ſciam. vt puta ꝑ aſtronomiā ꝛ nō ꝑ inuocatōem demonū aut ſcias ꝓhibitas. tunc licitū eſt fieri. Sed ſi fit ꝑ inuocatōem diaboloꝝ vel ꝑ ꝯiuratōnem tūc eſt illicitū fieri. qꝛ iſte q̄ facit tale experimentū obligat ſe eterne pene.

☞ Quarto notandū. dubitatur de laicis q̄ ſtant in medio chori et mittūt cantare miſſam ꝓ defunctis. ꝛ hoc ꝓ tanto vt petant mortē ſuoꝝ amicorum vel inimicoꝝ. vtrū ibi ſit ſortilegiū. ¶ Rn̄detur ꝙ talis laicus dꝫ ab eccleſia grauiter puniri ꝓ tali facto. qꝛ eſt ſortilegiuꝫ. Sed ſi talis hoc faciēs eſt ſacerdos. tunc ipſe debet incarcerari ꝛ ab officio ſuſpendi

☞ Quinto notādū. dubitatur vtrum iſti cōmittunt ſortilegiū qui dicunt quādo eis obuiat lepus vel monachus in via tunc habēt diſſortuniū. vel quando de mane ſicut in cathedra ſancti petri primo apparet paſſer. tunc dicūt ſe habere fortunā. ſed ſi apparet eis cornix. tunc dicūt ſe habere diſſortuniū ¶ Ibi rn̄detur. ꝙ ibi in veritate eſt magna ſpēs ſortilegij. ꝛ hoc credentes mortaliter peccant. ꝛ ſunt excōicandi. ꝛ debent ſatiſfacere de illo. ꝛ niſi ſatiſfaciant obligant ſe eterne damnationi.

☞ Vltimo dubitatur de mulieribꝰ q̄ dicūt angelū ꝑtrāſire cāpos et dianaꝫ deā paganoꝝ ſiluas. ꝛ innumerabilē multitudinē mulieꝝ ſuꝑ q̄ſdā beſtias equitare. ꝛ cū ijs truſis. vtrū hoc ſit ſpēs ſortilegij ¶ Dōm ꝙ eſt grauis ſpēs ſortilegij. qꝛ angelꝰ ſathane triūphat in eis. ꝛ trāſfigurat ſe in angelū lucis. et ſic mulieres decipiuntur ꝑ angelū ſathane ꝛ nō eſt mirū. qꝛ mulieres ſūt debiles ꝛ inſtabiles in aīo. ꝛ ꝯparantur aq̄. q̄a ſicut aq̄ faciliter trāſit ꝛ labitur. ſic et mulieres faciliter ruunt ſeu labuntur in ſortilegiū ꝛ in ſectas hereticas

i. ꝓuidus — i. pctā — ꝑ ꝯfeſſionē
Sit circūſpectus dum crimina preſbiter audit
ꝯfitētes — pſona — ſpꝰ ſit — pſona
Circa perſonas. que pauper. debilis. et que
ſciēs — i. ignara — diues
Sana vel infirma locuples vel in ordine ſacro
i. robuſta — debilis — i. aliena
Fortis vel fragilis in corpore. que peregrina
ſpꝰ ꝛ dꝫ videre — i. portādo
Que ſit deuota. que ſit minus apta ferendo

.i.pñiam .i.pctis ſpᵉ illud menſuret
Penam pro vitijs.totum moderetur.in ipſis
ꝯfeſſoꝛ ſubueniẽs pctis medicinas
Preſbiter occurrens vitijs.medicamina contra
ſpᵉ ꝯfitẽtes ad penas purgatoꝛij
Imponens.et eos ad purgatoꝛia mittens
ſpᵉ pſbiter .i.melius .i.ad celũ ſpᵉ ꝯfitentẽ
Si nequit vtilius.ꝛ ad vlterioꝛa reducat
.i.pctã ſʒ coꝛriget pplĩ publica
Crimina non celet plebis manifeſta ſacerdos
.i.pñiam agat iuſtũ emẽdet pctã
Donec peniteat.et vt eſt dignum luat ipſa
.i.ſacerdos .i.faciẽ .i.miſericoꝛdie pctõꝛib
Preſbiter oſtendat vultum miſerantis.et iſtis
Leuia pꝛeponat ſi diſpenſat.alijſqꝫ
.i.pati
Dulcia pꝛoponat quibus eſt leue foꝛtia ferre
.i.abſtinẽs .i.benign⁹
Sobꝛius et caſtus humilis pius atqꝫ pudicus
.i.callidus
Simplex et pꝛudens vt ſerpens atqꝫ columba
ſpᵉ ſit
Pacificus mitis diſcretus pꝛeſbiter omnis
pſbiter .i.pctã .i.manifeſtet
Hic moꝛtem ſubeat citius ꝙ̃ crimina pꝛodat
.i.ꝟtutib .i.fulgeat
Moꝛibus et vita plebem pꝛeluceat iſte

¶ Iſte eſt tractat⁹ qntus et vltimus pñtis libꝛi. in q̃ ꝓſequit̃ determiare de ꝯfeſſiõe.ꝛ pᵒ de circũſpectõe ꝛ ꝓuidẽtia ſacerdotis ſeu ꝯfeſſoꝛis. Quõ aũt pñs tractat⁹ diuidit̃ patebit in ꝓceſſu lr̃e. Pꝛimo dt ſic. ꝙ ꝯfeſſoꝛ au diẽs ꝯfeſſionẽ dʒ eẽ circũſpect⁹ circa pſonã ꝯfitentẽ.vtꝝ tal' pſona ſit pau per vel diues.debil' vel foꝛtis.digna vel indigna.nobil' vel ignobil'. ſtulta vel ſapiẽs. Et vtꝝ ſit apta ad agẽdũ pñiã difficilẽ vel nõ. Et ſm has cir cunſtãtias dʒ pñiã moderare.ꝛ dʒ pſonis penitẽtib dare remedia cõtra pctã.ꝛ dʒ eas inducere ad agẽdũ pñiã. Et ſi vlteri⁹ neqant agere pñiã tũc dʒ eas remittere ad purgatoꝛiũ. Subdit alia documẽta de pꝛudẽtia et ſapiẽtia ꝯfeſſoꝛis dicẽs.ꝙ pſbiter nõ dʒ reuelare crimina aliqꝝ. ſicut vſu rarioꝝ pdonũ et alioꝝ cõſimiliũ.ſed dʒ eos inducere vt agãt pñiam.et dʒ eis oñdere faciẽ miſericoꝛdie. Et ſi qs deſperaret illi dʒ leuia ꝓponere.ſʒ fir mis ꝛ ſtabilib dʒ ꝓponere ardua et grauia. Subdit ꝙ qlibet pſbiter vel cõfeſſoꝛ dʒ eẽ ſobꝛius humilis caſtus pudicus pꝛudẽs mitis pacific⁹ ꝛ diſ cretus Et ꝑus pſbiter dʒ penã moꝛtis ſubire.ãnqꝫ crimina alicui⁹ ſecreta

reuelaret. et dz excellere alios in vita sua et ceteris bonis operibus.

☞ Notandū pmo. ꝙ in ꝯfessione duo ꝯsideranꝶ. Primo ipius ꝯfitentis debita dispositio. Scdo ipius audiētis ꝯfessionē debita circūspectio et sic pmū spectat ad ꝯfitentē. scdm vero ad ꝯfessorē. Quantū ad ꝯfitentem pmo reqriꝶ ꝯtritio. ꝛ hz fieri qn hō deplangit sua peccata vero dolore. qꝛ sine ꝯtritōe nulla est ꝯfessio ꝛ remissio. ſz debet ea deplangere pus in vli ꝛ poſtea ſingillatim in ſpēali nocte dieqꝫ lachrymas ꝛ gemitus pro ipis effundendo. Vn̄ ps. Per ſingulas noctes lectū meū lachrymis ꝛc. Scdo reqriꝶ vera humilitas. eo ꝙ ipe ꝯfiteꝶ ſacerdoti q̄ ſedet in loco xpi. Tercio reqriꝶ veritas ꝯfitētis. vt ipe intendat dicere veritatē ꝛ dimittere falſitatē. Quarto reqriꝶ integritas. vt nō diuidat ꝯfeſſionē. ſcꝫ ꝙ diuerſis ſacerdotibꝫ ꝯfiteaꝶ. Quinto reqriꝶ ad ꝯfitentē ꝙ eiꝰ ꝯfeſſio ſit lucida ſic ꝙ fiat ꝑ manifeſta ṽba ꝛ nō obſcura. ¶ Quantū ad ſcdm qd cōſideraꝶ in ꝯfeſſione ē ipius audiētis ꝯfeſſionē debita circūſpectio. ſic ꝙ cōfeſſor ſit ꝓuidꝰ in audiendo. ſagax in ponderando. diſtinctus in iudicādo. ſapiens in iponēdo penitentiā. Vn̄ eſt vlterius ſciendū. ꝙ multe circūſtantie ſunt ſeruande in ꝯfeſſione circa ꝯfeſſorē ꝛ ꝯfitentem. Primo ſacerdos dz inſpicere q̄titatē diſtinctā numerādo peccata. Scdo dz reſpicere q̄titatē ꝯtinuā q̄ reſpicit diuturnitatē tpis. ſcꝫ v ꝑ tali vno anno ſit ꝯfeſſus vel in dimidio. vel in vno menſe vel in vna ſeptimana et ſm illā q̄titatē aliā et aliā dz iniungere penitentiam.

☞ Itē notandū. illud qd dictū eſt ſic pt ꝑſuaderi. qꝛ ſicut ē de medico corꝑali. ſic etiā eſt de medico ſpūali. ſz medicus corꝑalis dz inſpicere circūſtantias morbi. ideo etiā medicus ſpūalis debꝫ inſpicere circūſtantias peccati. Maior pꝫ ꝑ ſufficientē ſilitudinē. Minor ꝓbaꝶ ſic. qꝛ medicus corꝑalis ꝯſiderat ſi ſunt multi morbi vel vnus tm̄. ꝛ ſm hoc porrigit medicinā. Sic ḡ etiā dz facere medicus ſpūalis. ſcꝫ ipe ꝯfeſſor iniūgendo penitentiā ſm circūſtantias peccati. Scdo ſacerdos dz videre q̄litatē. q̄re et quō peccator peccauit. qꝛ ſepe ex illo mō aggrauaꝶ peccatū. Tercio dz inſpicere etatē peccantis. ſcꝫ vtꝝ ſit ꝑfecte etatis vel imꝑfecte. ꝛ ſm h̄ hꝫ iniungere penitentiā ꝯformē. Quarto dz ꝯſiderare ſciam confitentis. ſcꝫ vtꝝ ſit ſcientificus vel ignarus. qꝛ ſcientifico maior eſt iniungēda penitētia q̄ȝ ignaro. qꝛ forte ignorat ignarꝰ ꝙ tale pctm̄ tantū aggrauat. Quinto ꝯfeſſor dz reſpicere ſexū. vtꝝ ſit vir vel mulier. qꝛ ipi viro maior ē iniūgenda pn̄ia q̄ȝ mulieri. Sexto dz reſpicere ꝯditōnem ꝑſone. ſcꝫ an ſit debilis vel ſana. an paupꝫ vel diues. ꝛ an ſit in infimo medio vel ſummo gradu vel ſtatu. qꝛ ſm hoc aliter ꝛ aliter dz illi pn̄ia iniungi. qꝛ ſupbo dz iniūgi humilis orō. auaro dz iniungi eleymoſinaꝝ largitio. luxurioſo carnis maceratio. iracūdo charitas ꝛ dilectio ꝛcꝭ. Septimo ꝯfeſſor dz reſpicere tpꝰ. ſcꝫ in q̄ tpe ſit ꝑpetratū peccatū. ſcꝫ vtꝝ peccauit in tpe ſacro vl in tpe nō ſacro. Octauo dz reſpicere locū. ſcꝫ an peccator peccauit in loco ſacro vel in loco nō ſacro. qꝛ ſi peccatū ꝑpetraſſet in tpe ſacro vel in loco ſacro. tunc maior penitentia eſſet peccatori iniungenda q̄ȝ ſi ꝑpetraſſet peccatum in tempore nō ſacro vel in loco nō ſacro.

☞ Vltimo notandū ꝙ ꝯfeſſor dz celare peccata manifeſta. ſꝫ ſi nō vellet aliqs pn̄iam agere poſſet eū manifeſtare corā oī ꝑplo ꝛ ipm repꝛhēdere vt

ꝑ hoc inducat ad agendū pniam. Et ſi eēt aliqs magn⁹ peccator q deſpe
raret iſte deberet induci ꝑ ꝯfeſſorē ad pniam agendā allegādo miſericor/
diā dei. ſic dicēdo. de⁹ glorioſus eſt multū miſericors ⁊ nō vult mortem
peccatoris. ſʒ magꝭ vt agat penitentiā ꝯuertat ⁊ viuat

manifeſta. i. occulta s^c aliq
PUblica priuata ſolennis erit vitiorum
.i. diuidi
Pena modis eadem vult diſtingui tribus iſtis
s^c penitentia .i. tenet.
Eſt hec ſolennis quam quadrageſima ſeruat
aliquē qn̄ .i. eps̄ īducit i tali clauſtro
Uel quem dum preſul in clauſtrum mittit. vt illic
.i. pctā .i. mūdet pniam
Incluſus ſua probra lauet. ſed clericus illam
degradatus.
Non faciat. niſi ſit priuatus ab ordine ſacro
s^c pnīa .i. ꝓprio parrochiano.
Publica quam quis oui proprie dictat manifeſte
.i. faciat pniam publicā
Ut peregrinetur vel agat penam manifeſtam
s^c pnīa delicta ꝯfiteris
Eſt priuata tua pecca ta quādo fateris
s^c ē ille hō oī die s^c pniaꝫ ꝑuatā
Secrete. felix qui quotidie facit illam
.i. ꝯfeſſio oris .i. pctm̄
Os. cor. opus. labem vitiorum deſtruit omnem
s^c p̄noīatis abſit s^c penitēti. ꝓdeſt
Si tribus his vnum deſit modicum valet illa
s^c in monaſterio s^c ſacerdos
Incluſus monachus. alienus. religioſus
īterponāt s^c ꝯfeſſionē audiēdo
Non intromittant ſe de curis animarum
.i. vocati .i. ꝓplo
Si non electi fuerint a plebe. vel eius
.i. epo in iſtis officijs
Preſule. ſi ſit vt abbas his conſentiat horum
ꝯuenient. s^c hō s^c ſacerdote
Auditur licite vagus et peregrinus ab omni
s^c ꝓprius ſacerdos .i. pctā s^c ſacerdos
Dum tuus aſſentit tua crimina quilibet audit

¶ In iſta parte autor diſtinguit pniaꝫ. dicēs. ꝙ triplex ē pnia. ſcꝫ ſolēnis

publica et ꝑuata. Solēnis pnīa ē. quā qs facit corā ꝑplo in ꝗdrageſima.
vel qn̄ aliqs ꝑ epm̄ inducit̄ ad clauſtꝝ vt ibi agat pniam. ⁊ talē pniā nō
pt aliqs cleric⁹ ꝑagere. niſi ꝓus ſit ꝑuat⁹ ſacro ordine. Penitētia publi
ca ē quā qs ꝓprio ſuo ore iniūgit ſibi. ſcꝫ facere peregrinatōem manifeſtā
Sꝫ ꝑuata eſt. qn̄ qs ꝯfitet̄ ſecrete peccata ſua Et ſubdit. felix eſt ille hō
q̄ talē pniam quotidie agit. Subdit (os) .i. cōfeſſio oris (cor) .i. ꝯtritio
cordis (op⁹) .i. ſatiſfactio. hec tria delēt oīa pctā ⁊ maculas vitioꝝ. et ſi
aliqd illoꝝ triū defuerit penitentia erit modica .i. fruſtra. Subdit ꝑ mo-
dū doctrine aliud notabile dicens. ꝙ null⁹ monach⁹ ſeu heremita dꝫ ſe in
tromittere de curis aīaꝝ. niſi ipis ſpēaliter a dn̄o aplico fuerit ꝯceſſuꝫ vel
ab epo. attamē ſi abbas eoꝝ monachoꝝ ipis ꝯſentiat tunc pn̄t audire cō
feſſionē. ⁊ hoc eſt veꝝ ſi ſit ex ꝯſenſu plebani. Subdit vlterius. ꝙ qlibet
peregrinus pt ꝯfiteri cuilibet ſacerdoti Subdit ꝙ licētiante paſtore tuo
quilibet ſacerdos pt audire ꝯfeſſionē tuam

☞ Notandū ꝓmo. lr̄a dr̄ de penitētia ſolēni. ⁊ illa fit ꝓ peccatꝭ enormi-
bus. vt eſt patricidiū. matricidiū. fratricidiū ⁊c. Et mod⁹ huius penitē
tie habet̄ in canone. ⁊ ē talis. volentes penitere ſolēniter veniant in capite
ieiunij vbi eſt ſedes epi. ⁊ repſentent ſe an̄ fores ecclie duris indutꝭ veſti
bus. nudis pedibꝫ ⁊ capitibꝫ. ⁊ hoc ē veꝝ ſi ē vir. ſi aūt eſt mulier tūc ei in
dulget̄ tonſura capitis ⁊ detectio. ⁊ debēt ſtare facie declinata ad terrā. et
ſic habitu ⁊ vultu ſunt ꝓteſtantes ſe eſſe reos. ⁊ eps eos ad eccliam itro-
ducat ⁊ legat cū miniſtro ſeptē pſalmos pnīales ꝓſtratus in terrā. et la-
chrymoſe poſt hoc ſurgens ponit aquā bn̄dictā in manū ꝯfitentis ⁊ cine
res capitibꝫ iponit. Deinde eps lachrymabili voce ſic dicat. ſicut adā ꝑ
peccatū eiectus fuit de paradiſo. ſic tu eijciendus es ab ecclia. ⁊ tūc preci
pit eps vt extra eccleſiā remoueat̄. et in tranſitu eps cū ſuo clero cantat ꝫ
reſponſoriū. in ſudore vultus tui ⁊c. vt habet̄ in geneſi. ⁊ tunc ille penitēs
manet eiect⁹ extra eccliam vſqꝫ ad diē cene .i. qntā feriā an̄ paſcha. tūc ite
rum eo redeunte ad eccliam a ꝓprio ſuo ſacerdote pt introduci. ⁊ ipe pōt
intereſſe diuino officio vſqꝫ ad octauā paſche. ſꝫ nō cōmunicet nec oſcu-
lum pacis cū chriſtianis ſumat. Poſt hoc iteꝝ dꝫ manere extra eccliam
vſqꝫ ad diem cinerū ⁊ facit hoc tādiu omi anno donec epus cū eo miſeri-
corditer diſpenſet. et diebꝫ dominicis ſe publice an̄ valuas eccleſie flagel-
lat et in ciuitate an̄ crucē hoc idē faciat. et talis dr̄ ſolenniter penitens vt
innuit lr̄a. cum dr̄ Hec eſt ſolennis

☞ Sciendū ſcd̄o. ꝙ qlibet agens pniam ſolennē erit irregularꝭ. ⁊ hoc ē
veꝝ. ſi talis penitentia ſit illi iniūcta a iudice. ſꝫ ſec⁹ eēt. ſi aliqs ageret ta
lem pniam ex ꝓprio nutu. ſicut fecit ſanct⁹ ioannes baptiſta ⁊ maria ma-
gdalena ꝓpter meram cordis deuotōem.

☞ Tercio notandū. lr̄a dr̄. felix eſt ille hō q̄ ꝑuatā pniam facit quoti-
die. qꝛ quotienſcūqꝫ hō vulnerat̄ totiens indiget remedio medicine. ſꝫ hō
quotidie vulnerat̄ ex illo ꝙ quotidie peccat. qꝛ peccata ſunt vulnera aīe.
et ſic hō quotidie indiget remedio qd̄ remediū eſt pnia ꝑuata. qꝛ ꝑ peni-
tentiā curat̄ aīa q̄ ꝑ peccatū vulneratur

☞ Quarto notādū. ꝙ monachi ⁊ alieni ſacerdotes nō debēt audire cō
feſſionē. qꝛ audire ꝯfeſſionē ꝑtinet ad ꝓpriū ſacerdotē. ſed monachus non

est ꝓprius ſacerdos. qꝛ nō hꝫ curas aīaꝝ. ¶ Pro q̄ ſciendū ꝙ ꝓpriꝰ ſacerdos dꝛ multiplr̄ Primo dꝛ ꝓprius ſacerdos q̄ hꝫ iuriſdictōem ordinariā ſicut epī vel ꝓpꝛij plebani ſunt. Vn̄ q̄cūq₃ ꝯfitet̄ epo ſuo a peccatis abſoluit̄. Scdo ꝓpriꝰ ſacerdos eſt. q̄ hꝫ iuriſdictōem ꝑncipaliſſimā. ⁊ ſic papa dꝛ ꝓprius ſacerdos. Tercio ꝓprius ſacerdos dꝛ q̄ hꝫ iuriſdictōem delegatā. ſicut ſunt illi q̄ ſunt ꝑuilegiati ab epo vel papa. vt dꝛ de fratribꝫ minoribꝫ ⁊ p̄dicatoribꝫ. ſꝫ tn̄ adhuc iſti fratres qn̄ volunt habere ꝯfeſſores mittunt eos ad epm vt det eis autoritatē abſoluendi. Ultimo. ꝓpriꝰ ſacerdos dꝛ q̄ hꝫ bn̄ficiū aliqd curatū. mō q̄libet parrochianus ad minus ſemel in anno ꝓprio ſacerdoti tenet̄ ꝯfiteri. qꝛ illius ē portare curam aīaꝝ. Vn̄ nulli ſacerdotū eſt licitū de foro alterius aliquē recipere ad penitentiam. niſi ſit cū ꝯſenſu ꝓpꝛij plebani.

☞ Ultimo notandū. ꝙ q̄libet ꝓpter ignorantiā ſui ꝓpꝛij plebani p̄t aliū magis intelligentē viſitare vt in ꝯfeſſione meliꝰ expediat̄. ſꝫ tn̄ hoc vtiq₃ dꝫ fieri cū licentia plebani ꝓpꝛij. Ex quo tunc elicit̄ ꝙ nulli ſacerdotū ē licitū de foro alterius aliquē ad penitētiā recipe niſi cū licentia ſui plebani.

ſc hō ſc curato
Preſbyter. infirmus abſente ſuo petit omnem
ſc habere ſc ſua pctā
Quem poterit. ſi preſbyterum. cui confiteatur
.i. p̄t hr̄e ſc ſimplex.
Non habeat. laicus confeſſor vel mulier ſit
ſc aliquē ſc crimina ꝯfitendū
Ad baptizandum vel probra cordis fatendum
.i. in extrema nccitate
Mortis in articulo ſufficit omnis homo
ſc hō ꝓ pctō
Quiuis conſilium dare pro facto valet illud
.i. autoritate ſupioris .i. firmū
Nomine prelati. ſed vt ille ratum teneat. quod
ſc ꝓpriꝰ al's
Fecit confeſſor. alioquin non valet illud

Si confeſſorem te fecit epiſcopus eſſe
.i. peccatis iniūge
Pro vitijs penas inflige. ſed excipiuntur
.i. excōicatōe .i. in aliqbꝫ caſibꝫ
Qui ſunt in banno quos non ſoluas aliquando

Nec de ſolenni facto quid pertinet ad te
ī articulo mortꝭ īponas infirmū.
Si ſit in extremis tunc iniungas. et eundem

.i.ad papã deus .i.sanũ h ẽ qñ ꝯualuerit
Ire papam. dominus dum saluum fecerit ipsum
.i.grãde pctm̃ .i.absoluat
Factum solenne sibi solus papa resoluat

¶ Hic autor ostendit qbꝫ sit ꝯfitendũ. suo vero presbytero absente. qa ꝓus dictũ est ꝙ nulli sit ꝯfitendũ nisi ꝓprio sacerdoti. Et hoc idẽ magister declarat magis dicẽs. si tuus presbyter ẽ absens tũc tu infirmꝰ ex̃ns potes ꝯfiteri cuilibet sacerdoti. ꝛ dr̃. si ĩfirmꝰ nõ pt̃ habere clericũ tũc ꝯfiteatur laico. si nõ pt̃ habere laicũ tũc pt̃ ꝯfiteri mulieri cã necessitatꝫ. qꝛ in articulo mortꝫ qlibet pt̃ baptizare ꝛ etiã ꝯfessionẽ audire. hoc tñ fieri dꝫ in noĩe ꝑlati. i. ſupioris. al's ꝯfessio nõ valet. Subdit dicẽs. si ep̃s dat tibi autoritatẽ. tũc tu potes cuilibet iniũgere pniam ꝓ peccatꝫ. ſꝫ illis q̃ sunt excõicati in aliqbꝫ causis non potes dare absolutõnem. nec etiã debes te de solenni facto intromittere. nisi hoc fieret in articulo mortis. qꝛ in illo casu potes te intromittere de solẽni facto. iniũgẽdo pniam ꝓ aliq̃ pctõ enormi. ſꝫ tñ h dꝫ fieri sub ꝯditõe. vt si ꝯualeat ꝙ papã adeat ꝓ absolutõe seu ep̃m.
☞ Notandũ. lr̃a dr̃ ꝙ laici pñt audire ꝯfessionẽ. ¶ Cõtra nulli est cõfitẽdũ nisi illi q̃ hꝫ autoritatẽ. ſꝫ laicꝰ nõ hꝫ autoritatẽ. igit̃ ꝛc. Maior nota est de se. qꝛ autoritas reqrit̃ in ꝯfessione. Sꝫ minor ptꝫ in hoc dicto. q̃rum remiseritis pctã ꝛc. et hoc dictũ solũ intelligit̃ de apl̃is ꝛ successoribus eorundẽ. s. de presbyteris. ¶ In oppositũ est lr̃a. ꝛ etiã habet̃ Jacobi capl'o scd̃o vbi dr̃. ꝯfitemini alterutrũ pctã vestra. sup hoc dr̃ glosa. ꝙ h dictũ nõ intelligit̃ solũ de sacerdotibꝫ. ſꝫ etiã de laicis. Propter qd̃ dubiũ notandũ ꝙ clauis est multiplex. Prima est clauis autoritatis. ꝛ illam hꝫ solus deus. qꝛ solius dei est dimittere pctã. ꝛ illa est clauis ꝓpter obstacula regni celestis. Scd̃a est clauis excellentie. ꝛ illa clauis debet̃ iesu xp̃o q̃ nos liberauit a morte eterna. ꝛ illa est clauis ꝓpter obstaculũ reatꝰ eterne pene. Tercia est clauis ministralis. ꝛ illa debet̃ sacerdotibꝫ ꝛ ꝑlatis ecclesiaꝝ q̃ hñt soluere ꝛ ligare. ꝛ illa est clauis ꝓpter obstaculũ pene tp̃alis Quarta clauis est ex virtute dei. ꝛ illã hꝫ qlibet bonus christianus. et ergo ne hõ moriat̃ incõfessus hõ pt̃ ꝯfiteri cuilibet christiano. Ex hoc seqt̃ correlarie ꝙ hereticis ꝛ paganis nõ est ꝯfitẽdũ. ſꝫ qñ nõ pñt haberi christiani hoĩes tunc sufficit sola ꝯtritio cordis cũ ꝓposito ꝯfitendi
☞ Scd̃o notandũ. diceret aliqs. q̃re laico est ꝯfitendũ. Rñdet̃ ꝙ articulo necessitatis incũbẽte nõ gratis est ꝯfitendũ laico. ſꝫ multis de causis Primo vt ꝯfitens informet̃. qꝛ si in tp̃e necessitatꝫ nõ ẽ sacerdos pñs. si tunc ꝯfiteret̃ laico. tũc ip̃e ab eo aliqualiter posset informari ad ꝯtritõeꝫ cordis. q̃ ꝯtritio oĩa sua pctã deleret. Scd̃o ꝓpter orõeꝫ. qꝛ talis ꝯfessor tenet̃ rogare ꝛ orare deũ ꝓ eo. Tercio ꝓpter satisfactõem. qꝛ oportet euꝫ habere scandalũ ꝛ erubescentiã erga laicũ. q̃ erubescentia est maxima pars pñie. q̃re ptꝫ ꝙ tp̃e necc̃itatis nõ gratis est ꝯfitendũ laico
☞ Tercio notandũ. dubitaret aliqs an ꝑ scriptũ nunciũ vel ꝑ ꝓcuratorem aliqs possit ꝯfiteri. Et videt̃ ꝙ sic. qꝛ ꝯfessio est suo ꝓprio sacerdoti peccati reuelatio. ſꝫ h pt̃ fieri ꝑ nũciũ vel ꝑ lr̃as. ergo ꝛc. Scd̃o sic ꝓbat̃ idẽ. ꝯfessio dꝫ fieri ꝓprio sacerdoti vt ꝓus dictũ ẽ. ſꝫ sacerdote ex̃nte longe ab

infirmo pñt illi peccata ſcribi ꝓpter nimiã diſtantiã loci. igit̃ ſequit̃ ꝙ pōt
ꝑ ſcriptũ ↄfiteri. ¶ In oppoſitũ eſt ſanct⁹ Auguſtinus dicens. q̃ ꝑ ſe⸗
ipm peccauerit ꝑ ſeipm peniteat. Itẽ ꝓprio ore fit ↄfeſſio fidei ad Roma⸗
nos ſeptimo. vbi ſic dr̃. ꝓprio ore fit ↄfeſſio peccati. Reſpondet̃ inq̃tũ cõ
feſſio eſt actus ſacramentalis diuine inſtitutõis. tũc nõ dꝫ fieri ꝑ ſcriptũ
nec ꝑ nunciũ. ſꝫ tpe neceſſitatꝭ ille actus eſt meritorius Per hoc ad argu
mentũ pmũ r̃ndet̃. lꝫ ↄfeſſio eſt peccati reuelatio. tñ vltra hoc req̃rit̃ de⸗
bitus mod⁹ ꝑ circũſtantias cauſatus. ¶ Ad ſcdm argumentum dr̃ ꝙ
ꝓpt̃ nimiã diſtantiã. ſeu abſentiã ꝓprij ſacerdotis q̃libet hõ pt ↄfiteri cuili
bet ſacerdoti quẽ habere pt in articulo mortis

☞ Quarto ẽ notãdũ. ſi ſacerdos ſciret pctã ↄfitentis. tũc dubitat̃ vtꝝ
ille ↄfitens dꝫ illa peccata adhuc manifeſtare illi. qꝛ ↄſuetudo eſt iã mul⸗
toꝝ hoim̃ q̃ ſolent dicere. q̃ ego ſoleo facere oĩa ſunt vobis nota. Rñdet̃
ꝙ dꝫ manifeſtare. qꝛ lꝫ ſacerdos ſciuit illa peccata. tñ hoc non fuit ꝑ mo⸗
dum iudicis ⁊ nõ ſciuit ea ꝑ ↄfeſſionẽ. iõ talis hõ de nouo ſua peccata tã
q̃ꝫ vero iudici debet manifeſtare

☞ Ultimo notandũ. ſacerdos hñs executõem abſolutõis ab epo non
dꝫ ſoluere ex ſnĩa excõicatõis. qꝛ null⁹ dꝫ ſoluere ex ſnĩa excõicatõnis niſi
q̃ fert ſnĩam excõicatõis. ſꝫ tñ ſi eẽt in ſnĩa canonis. tũc epꝯ hꝫ eũ abſolue⸗
re. Unñ ex illo ſeq̃tur. ꝙ ſimplex ſacerdos hñs autoritatẽ ab epo nõ pt ſol
uere aliquẽ ab interdicto vel ab irregularitate vel a ſnĩa excõicatõnis niſi
peteret ꝙ abſoluat eũ a ſnĩa excõicatõis. ſꝫ ille caſus nõ noĩaliter exꝓmit̃
tñ nõ tranſit cũ autoritate. Et ẽ dicunt oẽs iuriſte. ꝙ null⁹ dꝫ abſolui niſi
ſi ſit in articulo mortꝭ poſitus. qꝛ tunc q̃libet ſimplex ſacerdos pt eũ abſol
uere ſub tali conditõne ꝙ ſi conualeat ꝙ tunc vadat ad epm vel ad dñm
apoſtolicum ꝙ abſoluatur.

.i. pctã ꝑtinẽt .i. epi autoritatẽ
CRimina ſunt quedam que ſpectant preſulis ad vim
dñi aplici ſacerdoti abſoluẽdi.
Vel pape. quorum tibi non datur vlla poteſtas
.i. q̃ coit cũ ↄſanguinea ꝟginẽ interfector
Inceſtum faciens. deflorans. aut homicida
deſtructor ſacraꝝ reꝝ
Sacrilegus. patris percuſſor. vel zodomita
.i. epm adibis .i. fuiſti incẽdari⁹ ſacri loci
Pontificem queras. papam ſi miſeris ignem
.i. leſiſti clericũ .i. ſimoniac⁹
Si percuſſiſti clerum. ſimon ve fuiſti
.i. lrãs aplicas ad papã
Vel ſi falſaſti bullam pape ſimul ibis
hõ fetũ opꝑmit
Qui partum ſuffocat. aut que neglexerit eius
.i. ꝓpriũ fructũ sᶜ tali ſans ex negligẽtia
Infantem mater. quocunq; modo moriatur

aliciuius cū violētia s^e p plem
Si pater aut mater violenter leditur. aut ſi
s^e hō pctm̄ extra ſpēm traditōem.
Qui brutale nephas facit. aut in perditionem
.i.i. erū .i. occidit
Si proprium dominum perimit. vel in eccleſia qui
.i. q facit ſacrilegiū in ecclia
Sacra ledit grauiter. vel qui mechatur. ⁊ ille
ꝓpriā ꝯſanguineā carnalr̄ cognoſcit
Qui matrem. cognatam. polluit atq; ſororem
.i. epī ptātem pctā talia egerunt
Preſulis arbitrium licet occulte ſubeant hi
s^e aliquē ꝓpriū p̄ſbyterꝝ inuenire
Si confeſſorem preter te. poſſit habere
.i. pctā p̄ſbytero ꝯſanguinea vl' fornicaria
Non ſua probra tibi tua confiteatur amica
qđ dictū ē miniſtrādis
De ſacramentis idem intellige dandis

¶ Hic autor ponit alios caſus ſpectātes ad papā vl' epm dicēs. ꝙ q̄dā ſunt crimīa qb; ſe null⁹ cleric⁹ ſimplex hꝫ itromittere. ſꝫ ſpectāt ad papā vel epm. Quoꝝ p̄mū ē faciens icestū. ſcdm. deflorās ꝟginē aliquā nō pt abſolui a ſimplici ſacerdote. Itē nec homicida nec ſacrileg⁹ nec pcuſſor patris vl' mr̄is. nec zodomita. nec pcutiēs cleꝝ. nec falſari⁹ q̄ falſificat bullas vel ſigillū pape. nec mulier q̄ ſuffocat ꝓpriū pueꝝ. nec iſte q̄ cognouit carnalr̄ ſuā ꝯſanguineā. oēs tales iā enūerati nō pn̄t abſolui a ſimplici ſacerdote. ſꝫ debēt mitti ad papā vel epm. Et ſciendū ꝙ illa metra (Nō ſua pbra ⁊c) ƀm aliqs ſtāt in fine. ſic ꝙ autor innuit talē doctrinā p ea ꝙ null⁹ dꝫ audire ꝯfeſſionē ſue ancille vel amice vel amaſie. dūmō ille pn̄t habere aliū ꝯfeſſorē. Et eodē mō itelligēdū ē de oib; alijs ſacramētꝭ ꝯferendis Alij text⁹ illa metra hn̄t circa p̄ncipiū ſic ꝙ autor p̄us p̄mittit notabile p modū doctrine. ⁊ deīn caſus enūerat. Et rō illi⁹ notabilꝭ iſta. qꝛ amaſia vel amica ſi ꝯfiterer amico tūc nō haberet erubeſcētiā vel verecūdiā. ⁊ qꝛ erubeſcētia ſeu verecūdia ē maxima ps pnīe. iō alteri poti⁹ debēt ꝯfiteri

☞ Notandū. magiſter enumerat plura peccata quoꝝ ſolutio nō ptinet ad ſimplicē ſacerdotē. vnde de vno peccato magis eſt ꝯfitendū q̄ꝫ de alio quia de q̄to peccatum eſt enormius de tanto homo plus ligatur ad confeſſionem et ad ſatiſfactōem illius peccati

☞ Itē notandū. triplex eſt peccatū. ſcꝫ peccatū culpe. peccatum pene ⁊ peccatū damni. ⁊ huic triplici peccato opponit᷑ triplex bonū. ſcꝫ bonū honeſtū. bonū delectabile. ⁊ bonū vtile. qꝛ peccato culpe opponit᷑ bonū honeſtū. ⁊ peccato pene opponit᷑ bonū delectabile. ⁊ pctō damni opponit᷑ bonum vtile. ⁊ de tali triplici bono habet᷑ p̄mo ethicoꝝ.

☞ Tercio notandū. ꝙ malū dr̄ vtile dupl'r. p̄mo ꝓpt̄ eius ꝯſideratōeꝫ qꝛ dum malum ꝯſiderat᷑. tunc bonū in eo citius eligitur. qꝛ duo oppoſita

iuxta ſe poſita mag⁹ eluceſcũt. Scđo malũ eſt vtile ad ordinatõem. q2 be ne ordinat. q2 ordinat ꝙ puniť iniuſticia ꝛ diabolus in inferno
☞ Quarto notãdũ. in lr̃a dr̃ ꝙ null⁹ dꝫ audire ꝯfeſſionẽ ſue ancille vł ſue amaſie ſi ip̃a poſſꝫ h̃re alibi ꝯfeſſorẽ. tñ illo nõ obſtãte ſi h̄ fieret ꝙ ab/ ſolueret eã abſolutio ſtaret. ꝛ iõ illō dictũ ſolũ ē ꝯſultũ. q2 ꝙ h̄ nõ fiat eſt vtile ꝓpť h̄. q2 ip̃a ꝯfitereť ſine verecũdia ꝛ erubeſcẽtia. qđ nõ dꝫ fieri.
☞ Ultimo notãdũ. multi ſunt caſus in q̃b⁹ hõ nõ teneť ꝓprio ſacerdo ti ꝯfiteri. Primo tp̃e neccitatis. vt in articulo mortis. q2 vt ſic hõ p̄t ꝯfite ri. vt ſupra dictũ eſt. Scđo tp̃e pegrinatõis. q2 peregrinus ad quẽcunqꝫ locũ venerit p̄t petere abſolutõem ſi ꝯfitetur. Tercio qñ hoĩes ſunt ob/ ſeſſi in aliqua ciuitate. vel qñ q̃s intrat iuſtum bellũ. vel qñ vadit ꝓ mer/ cimonijs. q2 iſti nõ p̄ñt habere ꝓpriũ ſacerdotẽ. igitur poſſunt alijs confi/ teri. Quarto. ſi ſacerdos nõ ſit verus paſtor. ſed forte ſimoniace eſt adep tus. Quinto. ſi ſacerdos eſt ſuſpenſus ab officio Sexto ſi ſacerdos eẽt ex cõmunicatus. Septimo. qñ ſacerdos cõmittit luxuriã cũ aliqua mulie/ re. tunc illã p̄ſonã nõ dꝫ abſoluere. nec talis dꝫ illi ꝯfiteri Ratõ. q2 ſi talis ꝯfitereť illi nullã haberet erubeſcentiã q̃ eſt maxima p̄s penitẽtie. ergo ta lis dꝫ ꝯfiteri alteri. Octauo. ſi aliqua p̄ſona p̄ſumpſerit de ſacerdote ꝙ forte eam affectaret in hoc caſu etiã nõ teneť ꝓprio ſacerdoti ꝯfiteri. ſed dꝫ petere licentiã ꝙ apud aliũ ſacerdotẽ ꝯfiteatur ꝓpter hoc ne illud qđ datur in medicinã detur in periculum

.i. crimia ꝯfiteris tua
Dum tua peccata dicis confeſſio ꝙ ſit
plena nos raymundus
Integra. conſulimus feſtina frequens ꝛ amara
.i. partita ꝯfitearis
Integra ꝙ non ſit diuiſa. ſimul fatearis
.i. oẽ pctm̃ .i. omittas s^c eſt factũ s^c hoĩes
Omne ſcelus. nil abſcondas. quo tempore. per quos
.i. feciſti pctm̃ feciſti i q̃ loco. s^c p̄ſona feciſti
Egeris hoc. quotiens. vbi. cum qua. quomodo. quare
s^c ꝯfeſſio .i. pctm̃ ꝑpetratũ.
Sic et amara. ſcelus factum ꝙ non iteretur
s^c ꝯfeſſio velox .i. decedes
Sit feſtina quia neſcis quando morieris
augmentať .i. cũ pn̄ia pigre pn̄iam.
Creſcit peccatum cum pena. tardius illam
crudelior
Si facis. ꝛ grauior venit hinc cõuerſio. chriſtum
.i. renouẽs p̄ueniat .i. hora morť ꝯſcĩa maculata.
Preueniens. ſi te rapit hora nouiſſima. tunc mens
s^c tormẽtoꝝ loco pena .i. ꝓpť quã cãm
[illegible]abit ad loca quo tuus eſt dolor. vnde morandum

.i.velox pn̄iam ꝯplendam
Nil tibi. quin fueris feſtinus ad hanc faciendam
ꝯfeſſio .i.ſedula s^e ꝑ pctm̄ ꝯfeſſionem
Iſta frequens tibi ſit. quia dum cadis hanc iterando
ꝑ pn̄iam .i.a ſacra cōione
Surgas atq; nouus homo ſis a corpore chriſti
.i.in dictamine
Te ſcelus enorme compellit. iudicioq;
ꝯfeſſoris .i.cogeris .i.in egreſſu ecc̄ie
Preſbyteri ſtabis. arceris limine templi
tā diu recōciliatōis ꝯplete .i.pctā mūdata
Donec eat tempus quo fuit digne probra lapſa
s^e et ꝯfeſſor ſit
Accuſans. munda. directa. ſit et manifeſta
s^e ꝯfeſſio diſtribuens
Et ſit ſecreta. diſcernens. pura. moroſa
s^e ex q̄ hō cecidit ꝑ ſuꝑbiā .i.in fide
Sit ſimplex humilis confeſſio plena fidelis

¶ In iſta pte ponit quoſdā caſus obſeruandos in cōfeſſione dicēs. nos ꝯſuluimus ꝙ qn̄ aliqs ꝯfitet ſua pctā clerico. ꝙ talis ꝯfeſſio debet eē integra feſtina frequēs et amara. ſit integra ita ꝙ nihil ꝑtermittat. etiā ſit abſcondita. ſ. vt nō reuelet ꝑ ꝯfeſſionem. etiā exprimat q̄ tpe fuit factū tale pctm̄. Etiā ꝑ quos et quotiens et in quo loco. et cū quo. quare et qn̄o. Et ipſa etiā ſit amara. ſic ꝙ pctm̄ ꝯfeſſum nō reiteret. Et ſit etiā feſtina. qꝛ nulli nota ē hora mortis Et etiā in mora creſcit pctm̄. et eodē mō creſcit ⁊ pena. et ſic aggrauat. qꝛ oportet eū aliquotiēs corpus chriſti omittere. et ſi illo mō morit hō. trahit ad locū ꝑpetui doloris. et etiā ꝯfeſſio ſit frequēs illo mō ꝙ ſtatim quādo hō cadit ꝑ pctm̄ ſurgat ꝑ pn̄iam. et non maneat in pctō enormi. et h̄ oīno repellit hoiem a cōione chriſti. Etiā cōfeſſio debet eſſe integra feſtina accuſans mūda directa et manifeſta Silr dꝫ eſſe ſecreta diſcernens pura et moroſa

☞ Primo notādū. lrā dt de ꝯditōnibꝰ requiſitis ad ꝯfeſſionē Prima ē ꝙ ꝯfeſſio dꝫ eē integra ſic ꝙ vni fatet oīa ſua pctā. qꝛ tal' ꝯfeſſio nō eſt integra qn̄ aliqs diuidit eā ꝯfitendo vni ſacerdoti vnā partē et alteri aliā ptē ꝓpter erubeſcētiā. Scdo requirit ad ꝯfeſſionē ꝙ ſit feſtina .i. velox. et hoc pluribꝰ de cauſis. Primo ne hō morte pueniat. qꝛ nihil certius morte. et nihil incertius hora mortis. Vn̄ in euāgelio dr. vigilate et orate qꝛ neſcitis diem neq; horā. Item ex alio. qꝛ neſcitis q̄ hora dn̄s veſter venturus ſit. Exemplū legit. de quodā ſancto ꝙ illi reuelatū fuit ꝙ aīa alicuiꝰ eſſet dānata. ille dixit ad aīam Ach q̄re neglexiſti tpus miſericordie. ita rn̄dit. Ach nullus fuit q̄ ꝓpoſuit corrigere vitā ſicut iā hoies faciūt fideles Secūdo ꝯfeſſio debet eē feſtina ideo. qꝛ ex dilatatōe pcti et culpe creſcit dilatatio pene Exēplū. hō exercens vnum actū ſuꝑbie ſtatim aſſumit

iram et inuidiã ⁊cẽs. Tercio ↄfeſſio debet eſſe feſtina. ideo vt hõ nõ ni-
miũ tardet et in pctõ pſeueret. tũc tarde vel forte nũq̃ ad miſericordiam
dei ↄuerteref. q2 ↄſueta derelinquere eſt difficile. Quarto dꝫ eſſe feſtina
ideo. q2 tpe ſanitatis et facultatis hõ teneť cõfiteri. vñ ſcũs Auguſtinꝰ.
Illic ei repiť intentio mẽtis vbi ſtat vis doloris. mõ in extremis pnia eſt
difficilis. vt ſupra viſuꝫ eſt. q2 tunc nõ ſolũ vnũ mẽbrũ patiť. ſꝫ oĩa mẽbra
ſil'. et ergo hõ ꝑuentus tali dolore nõ multũ recordať de pnia. vñ dʒ btũs
Auguſti. penitẽtia ſera raro eſt vera. et ſi eſt vera nõ eſt ſera. Quinto dꝫ
eſſe feſtina. i. dꝫ fieri in tpe iuuẽtutꝭ. Unde quintuplex eſt etas hoĩs. ſcꝫ
puericia adoleſcẽtia iuuẽtus virilitas et ſenectus. mõ ad ꝓpoſitũ hõ dꝫ
penitere in q̃ttuor etatibꝫ primis. ſꝫ q̇ penitet in q̇nta etate eſt ſilis illi q̇
hꝫ q̃ttuor bonas naues et vnã malã. et hꝫ bona mercimonia et mittit il-
la deferre ꝑ mare. mõ ſi ille accipit malã nauim et ĩponit mercimonia ſua
et mittit ſtare illas q̃ttuor naues bonas ocioſas ille oĩno dʒ fatuus. quia
tũc mercimonia cum mala naui ſubmergũtur Sic ſilr̃ et ille dʒ fatuꝰ q̇ ꝑ
tranſit illas q̃ttuor etates ſine pnia. et primo in q̇nta etate incipit penite
re. Item notandũ. ꝙ tercio ad ↄfeſſionẽ reqriť ꝙ ſit amara ſic ꝙ hõ ꝓte-
rita deplãgat cũ cordis amaritudine. et vlterius cũ ꝓpoſito nũq̃ intẽdit
ea ↄmittere. q2 ſi hꝫ ꝓpoſitũ reſumẽdi pctm̃ tũc nõ eſt verꝰ penitẽs. ſꝫ dʒ
deriſor pnie. et ğ ↄfeſſio dꝫ eſſe amara ſic ꝙ nõ reiterareť ipm̃ pctm̃ ↄfeſſuꝫ
Quarto reqriť ad ↄfeſſionẽ ꝙ dꝫ eẽ freqũes. q2 quotiẽs labiť ꝑ pctã to-
tiens reſurgere dꝫ ꝑ pniam. et ꝑncipaliter de pctõ mortali. Item q̇nto re
q̇riť ad ↄfeſſionẽ ꝙ dꝫ eſſe accuſans. q2 in ↄfeſſione hõ debet ſe accuſare
et nõ excuſare. ſicut faciunt aliq̇ qui in cõfeſſione culpant alios hoĩes ⁊ di
cunt ſe hoc pctm̃ feciſſe ꝑ ſuggeſtionẽ diabolicã et ꝑ inductõem alterius
et hec nõ ẽ vera ↄfeſſio. q2 qui debet ſe accuſare ſe excuſat. vñ ſapiẽs Iuſtꝰ
ꝓmo eſt accuſator ſuippius. et ergo ſacerdos volens celebrare miſſaꝫ pri
mo facit ↄfeſſionẽ generalẽ in ſignũ illiꝰ ꝙ primo ſeipſum accuſat. Itẽ ſe
xto ad ↄfeſſionẽ reqriť ꝙ debet eẽ nuda. i. manifeſta. vt hõ totalr̃ cor ſuuꝫ
effundat ſicut aquã. vnde pſalmiſta. effunde cor tuũ ſicut aquã Et dicit
notanter (ſicut aquã) et nõ ſicut lac vel vinũ vel oleũ. rõ eſt. q2 lac vinum
et oleũ relinquũt poſt ſe colorẽ odorem et ſaporẽ. ſꝫ hoc nõ facit aqua Sic
etiã ↄfitens dꝫ effundere cor ſuũ ſicut aquã et non ſicut lac qđ relinquit
poſt ſe colorẽ. nec ſicut oleũ qđ relinquit poſt ſe odorẽ. nec ſicut vinũ qđ
relinquit poſt ſe saporẽ ¶ Unde ſciendũ. color tunc manet in ↄfeſſione qñ
pctõr dʒ pctã et occaſiones pcti omittit. i. cauſas q̃re talia pctã ꝑpetrata
ſunt vel q̇ intentõe. Odor aũt tunc manet in ↄfeſſione quãdo quis ↄfiteť
pctã ſua et omittit ſcandala acta circa talia pctã. q2 peccans multipliciť
ↄmittit ſcandala. ꝓmo ad ſui perſonã. q2 tunc pronior redditur ad peccã-
dum. Scđo cõmittit ſcandalum quo ad perſonam cuꝫ eo cõmittentẽ pec
catum. Tercio cõmittit ſcandalum quo ad homines qui vident vel au
diunt. quia tunc tales etiam mouentur ad peccãdũ. modo qñ aliq̇s omit
tit illa ſcandala et ſola peccata confitetur. tunc ibi manet odor in cõfeſſio
ne. Sapor etiam manet in cõfeſſione. vnde tunc ſapor dicitur manere in
ↄfeſſione quando quis confitetur peccata et diuturnitatem peccati omit
tit. Item ſeptimo reqriť ꝙ confeſſio debet eſſe directa. Unde ſciendum

q̄ duplex eſt cõfeſſio. q̄dã eſt directa et vera. et quedam indirecta et non vera. Directa cõfeſſio eſt quãdo quis ꝯfitetur per ſeipſum. Indirecta at̃ eſt quando quis confitetur per aliuꝫ. Octauo et vltimo requiritur. q̄ cõfeſſio ſit ſecreta. Sed circa illud dubitatur. nam diceret quis. tamen etiã dictuꝫ eſt q̄ debet eſſe manifeſta. quomodo ergo ſimul poſſunt ſtare duo oppoſita. ſcꝫ ſecretum et manifeſtum. Reſpondetur q̄ ſic debet intelligi confeſſio debet eſſe manifeſta quo ad eradicationem intentionis. et nõ debet eſſe ſophiſtica. quia nudis et eradicatis verbis confitens debet ſua peccata exprimere. et confeſſio debet eſſe ſecreta et non clamoroſa q̄ ad ꝓlationẽ verboꝝ. qꝛ nullus dꝫ clamare qñ vult confiteri

s^c ſequẽtes iterũ pctã ꝯfiteri
Hi caſus tibi dant tua rurſus probra fateri
inexptus ꝯfeſſor ꝓpꝛij ſacerdotis
Si tuus indoctus eſt preſbyter. eius adibis
.i. licẽtia ſacerdotẽ exptior ꝓprio ſacerdote
Conſenſu. reliquuꝫ qui ſit ſapientior illo
s^c ꝓprius ſacerdos ſcꝫ epm̄ vel aliũ p̄latum
Si non conſentit maiorem quere ſuper ſe
ꝑ pctis ꝯfeſſis refutat iterũ ꝯfiteatur
Quiqꝫ ſatiſfacere ſpernit rurſum fateatur
pctm̄ .ſ. q̄ nõ ſpectat ad ſimplicẽ ſacerdotem
Si ſcelus enorme fuerit tunc altior illud
pniam iponat .i. ꝑ hm̃õi grãdi pctõ
Audiat. et penam dictet pro crimine dignam
.i. cũ volũtate pctm̄ reiterandi
Inqꝫ voluntate peccandi qui remanebit
s^c prius rurſus
Confeſſus quod erat iterato confiteatur
enorme vitium grauẽ penitẽtiã exigit
Prauum peccatum grauem penamqꝫ requirit
.i. in agone s^c hoib⁹ ĩponere pniam
Mortis in articulo poſitis infigere penam
s^c tu ꝯfeſſor pctis demõſtres s^c illis faciendũ
Noli pro vitijs. tamen oſtendas quid agendum
.i. ſani efficiant̃ egris ſi moriant̃ eorum
Sit. ſi conualeant his ſubueniant et amici
deuota hũiles elyna corporũ caſtigatio
Miſſa. preces. dona. ieiunia quattuor iſta
redimũt .i. purgatoriũ
Abſoluunt animas quas purgans detinet ignis

Hic mgr̄ ponit q̄ſdã caſus in q̄b⁹ hõ pctã p̄us ꝯfeſſa tenet̃ ſcd̄ario ꝯfiteri dicẽs. q̄ p̄mo opꝫtet hoiem iterato ꝯfiteri qñ ꝓprius p̄ſbyter eſt ignar⁹

et indoctꝰ. tūc dȝ trāſire ad aliū magꝭ ſcientē. ſic ꝙ h̄ fiat cū licentia ꝓprij
plebani. et ſi ipe nō dederit tibi licētiā. tūc potes capere licētiā a ſuꝑiori.
ſilr̄ q̄ ſpernit pniam iniunctā ſibi ꝓ peccatis ſuis talis dȝ illa pctā rurſus
ꝯfiteri. et etiā ille q̄ fuit in volūtate ſua pctā velle iterare ille illa pctā itera
to dȝ ꝯfiteri. Subdit ꝙ in articulo mortis alicuiꝰ infirmi nullꝰ p̄ſbyter
dȝ illi pniam iniūgere. ſȝ pōt illi dicere q̄d agere debeat ſi ꝯualuerit. ⁊ po-
terit illi dicere ꝙ ſi veniat de illo morbo ꝙ veniat ad ipm. Subdit ꝙ illa
q̄tuor. miſſa. p̄ces. eleymoſina. et ieiunia abſoluūt aīas de purgatorio.

☞ Primo notādū. ꝙ in q̄nqȝ caſibꝫ aliq̄s pōt iterare cōfeſſionem. pmo
ſi ꝓprius ſacerdos eſt ignarus Scđo ſi ꝓprius ſacerdos nō habuerit au
toritatē. Tercio ſi iterū ꝓponit peccare. Quarto ſi diuidit cōfeſſionem.
Quinto ſi penitentiam ſibi iniunctam non ſeruauit.

☞ Scđo notādū. ꝙ triplex ē pctm̄. ſ. in deū. in ꝓximū: et in ſemetipſuȝ
iſta tria pctā habēt tria opa ſatiſfactōis. ſicut ſunt orōnes. eleymoſine et
ieiunia. qr q̄ peccat in deū p̄t ſatiſfacere ꝑ orōes. qr ꝑ orōes aliq̄s recōci
liaꝛ deo Sȝ q̄ peccat in ꝓximū p̄t ſatiſfacere ꝑ eleymoſinas dādo eas pau
peribꝫ et ꝓximo ſuo. Sȝ q̄ peccat in ſemetipm p̄t ſatiſfacere ꝑ ieiunia et
maceratōem corꝑis. ſic eodē mō in pnia tria occurrūt Primo culpa dele
tur. ſcđo grā diuina infundiꝛ. tercio pctā remittunꝛ. et ſic iſtis tribꝫ correſ
pondēt tria opa ſatiſfactōnis. ſ. eleymoſina orō ⁊ ieiuniū. nā deletōni cul
pe corrn̄det orō. qr orō fit ad delendū culpā. ſȝ infuſioni grē corrn̄det eley
moſina. ſȝ remiſſioni pctī corrn̄det ieiunium et corꝑis maceratio.

☞ Tercio notādū. lrā d̄r ꝙ illa q̄tuor. miſſa. p̄ces ⁊c̄. valēt ad ſatiſfacti
onē. Pro q̄ notādū ꝙ ſatiſfactio eſt triplex. q̄dā ē ꝓpria ⁊ volūtaria. q̄daȝ
volūtaria tm̄. et q̄dā ꝓpria et nō volūtaria Satiſfactio ꝓpria et volūtaria
ſilr̄ eſt iſta quā facimꝰ in p̄nti vita ꝓ peccatis noſtris. nā d̄r ꝓpria. qr ꝓ no
biſmetipis fit. Et d̄r volūtaria. qr hō volūtarie facit eā. Scđa eſt volū-
taria ⁊ nō ꝓpria. ⁊ eſt iſta quā nos facimꝰ ꝓ redēptōe aīaꝝ in purgatorio
exn̄tiū. qr aīe exn̄tes in purgatorio iuuanꝛ ſuffragijs amicoꝝ et chriſtifi
deliū. et ſic ē volūtaria et nō ꝓpria. qr hō volūtarie facit. ſȝ nō ꝓ ſemetipſo
et ſic nō eſt ꝓpria. Tercia eſt ꝓpria et nō volūtaria. ⁊ eſt illa quā aīe faciūt
in purgatorio exn̄tes. et d̄r ꝓpria. qr ꝓ peccatis ꝓprijs ſuſtinēt. ſȝ nō eſt
volūtaria. qr ſi cū velle eorū eſſet tūc libentius ipſam non vellent habere.

¶ Itē nota. lrā d̄t ꝙ dona ſeu eleymoſine orōnes et ieiunia valēt ꝓ redē
ptōne aīaꝝ in purgatorio exn̄tiū ¶ Pro q̄ eſt notandū. ꝙ oīa pctā mūdi
reducunꝛ ad tria. ſ. ad ſuꝑbiam. auariciā et luxuriā. vn̄ Joan. in canonica
ſic inq̄t. oē ei pctm̄ aut eſt ꝯcupiſcētia carnis. aut ꝯcupiſcētia oculoꝝ aut
ſuꝑbia vite Cōcupiſcētia carnis eſt luxuria. et ad illā reduciꝛ gula. ſȝ cō
cupiſcentia oculoꝝ eſt auaricia ad quā reduciꝛ accidia. Terciū pctm̄ eſt
ſuꝑbia vite. ad quā reducūꝛ ira et inuidia. ſȝ de iſtis tribꝫ modis poſſumꝰ
ſatiſfacere ꝑ tria opa ſatiſfactionis. ſ. ꝑ ieiuniū orōnes et eleymoſinam. qr
per orōem ſatiſfacimꝰ pctō ſuꝑbie. ⁊ ꝑ eleymoſinā ſatiſfacimꝰ pctō aua-
ricie. ſ. dando ipis pauꝑibꝫ. ſȝ ꝑ ieiuniū ſatiſfacimꝰ pctō luxurie et ex ꝯſe
quēti gule. mō ad ꝓpoſitū ſi aīe ſunt inuolute his tribꝫ pctis. tūc bonū ē vt
ſubueniamus eis his tribꝫ. ſ. orōne eleymoſina. et ieiunio. vt citius liberē
tur a purgatorio. quia inquantum plus impedimus eis ſuffragia tanto

citius liberat de penis purgatorij. Un̄ misericordiā quā facimus magꝭ
indigentibꝫ plus ē ponderāda q̄ʒ illa quā facimꝰ iſtis q̄ tantū nō indiget.
Un̄ pſalmiſta. beatꝰ vir q̄ intelligit ſup egenū ꝛ pauperē. Un̄ ſciendū
ꝙ ille dꝛ pauꝑ q̄ ſeipm̄ iuuare non pt. ſicut ſunt aīe in purgatorio. ille eīm
nullo mō pn̄t ſeipas iuuare de pena eaꝝ niſi veniente voluntate dei. ꝗ eis
magꝭ faciendū eſt iuuamen de amicis ſuis ꝛ de bonis q̄ miſerunt hic

.i. ſecreta manifeſtet pctā
Preſbyter occulta non prodat crimina plebis
s. pctā manifeſtauerit. ꝓuabit diuino officio
Que ſi prodiderit ſpoliabitur ordine ſacro
pnīa .i. delicti
In populo pena peccati ſic moderetur
nimis paꝝ pctō gūet s. pplm̄
Ne minus aut nimium pro crimine ſarcinet iſtum
ſatis eſt .i. iteꝝ dicas
Sufficit ne vnq̄ʒ replices confeſſa. niſi ſis
s. pctm̄ .i. reſumptio pcti
Lapſus in hoc iterum tunc hec replicatio penam
s. pcti ſcʒ in ꝯfitēdo
Minuit et culpam. dum mutas preſbyterū tunc
repetes grām pctoꝝ s. eadē pctā
Inuenies veniam ſcelerum totum replicando

¶ Hic autor ponit alia documēta dicens. nullus ſacerdos dʒ publicare ſecreta pctā hoīm audita in ꝯfeſſione. ꝛ q̄cūq̄ʒ hec ꝓpalauerit eſt ꝓuandꝰ officio et dignitate ſacerdotali Subdit etiā ꝙ pnīa q̄ ē hoībꝫ iniūgēda ꝓ peccatꝭ dʒ eē moderata. ſic ꝙ penitēs nō nimiū aggrauet nec etiā nimiū alleuiet. Subdit dicens. ſufficit ꝙ hō ſemel ꝯfitet ſua pctā ꝛ nō replicet ea in aliq̄ ꝯfeſſione niſi ꝑpetraſſet iterato. ſʒ ſi aliq̄s replicet eadē pctā q̄ ꝑus ꝯfeſſus eſt. tunc erit ei maior venia. ꝛ hoc eſt veꝝ ſi ꝯfitens hoc fecerit ex nimia cura timens aliqua pctā negligere

☞ Primo notādū. lr̄a innuit ꝙ ꝯfeſſio nō ē reuelāda. Rō huiꝰ ē multiplex. Primo rōne honeſtatꝭ. Scd̄o rōe necitatꝭ. Tercio rōe vtilitatis Primo rōe honeſtatꝭ. q̄ ꝓuenit ex pte ꝯfeſſoris. qꝛ hoc ē honeſtū in hoīe ꝙ ipe celat q̄ debēt ſecrete ſeruari. qꝛ nō honeſtꝰ dꝛ q̄ reuelat nō reuelāda Scd̄o ꝯfeſſio nō ē reuelanda cā necitatꝭ. qꝛ illa ē neceſſitas obligatōnis. nā q̄libet ſacerdos tenet ꝛ obligat celare ꝯfeſſionē ſibi factā. Tercio confeſſio nō eſt reuelanda cā vtilitatꝭ. nā vtilitas ē talis. ꝙ eo magꝭ ē dilecta. et ꝓmptiores ſunt hoīes ad ꝯfitendū. qꝛ q̄s hoīm vellet ꝯfiteri. ſi ꝯfeſſio eius manifeſtaret. quaſi diceret nullus. ꝛ ergo ſacerdos nō pt reuelare cōfeſſionē. qꝛ datur hoībꝫ ꝑ hoc promptitudo ꝯfitendi

☞ Scd̄o notādū. dubitat ſi aliq̄s ꝯfiteret aliq̄d ſecretū q̄d n̄ eēt pctm̄ vtꝝ ſacerdos tūc poſſit ħ reuelare. Rn̄det ꝙ nō. ꝓpt duplicē cāʒ Primo ꝓpt remouerē cāʒ diffidētie. qꝛ ſi ſacerdos reuelaret tūc creſceret diffidētia. Scd̄a cā ē ꝓnitas reuelādi. qꝛ ex reuelatōe redderet ſuſpicioſus.

☞ Tercio notandū. ſi aliqs ſacerdos citaret ad iudicem ꝑ teſtimonio tūc dubitat vtꝝ ibi poſſz detegere ꝯfeſſionē. vt ſi aliq̄ ꝑmiſerat alicui ꝙ velit eū ducere in maritū ⁊ poſtea hoc negat. ⁊ ꝙ iſta ꝯfiteat hoc ſacerdoti ⁊ poſtmodū citat ad iudicē ⁊ etiā ſacerdos cui ꝯfeſſa ē pro teſtimonio tūc ex illo iā q̄rit. vtꝝ ſacerdos dz ibi detegere ꝯfeſſionē vel nō. Et videt ꝙ ſic. q2 ſi nō detegeret in teſtimonio tunc fieret piurus. q2 aliter diceret ꝙ̄ ſciret. ḡ videt ꝙ incurreret piuriū qđ eſt magnū pctm̄. Rn̄det p diſtinctōem. vel ḡ iſte ſacerdos tm̄ ſcit p ꝯfeſſionē. vel nō. ſi p̄mo mō. tūc nullo mō dz reuelare. Et rō eſt. q2 ſigillū ꝯfeſſionis nullo mō dz infringi qđ tn̄ fieret ſi reuelaret. Si aūt nō tm̄ ſcit p ꝯfeſſionē. hoc ē dupl'r. vel ḡ ſcit an̄ ꝯfeſſionē. vel poſt ꝯfeſſionē. ſi ſcit an̄ et poſtea i ꝯfeſſione. tūc illa obſtruit ei os ſic ꝙ poſtea hoc nō p̄t manifeſtare Si aūt ſcit poſt ꝯfeſſionē tūc ip̄e tp̄e neceſſitatis p̄t detegere. Alij aūt dicunt ſimpl'r oppoſitū. lz ſacerdos ſcit an̄ ꝯfeſſionē vel poſt tn̄ nunq̄ dz reuelare. Et tunc qn̄ arguit ꝙ ip̄e fiat piurus. ibi dicunt ꝙ nō. q2 ip̄e ſcit hoc ſicut deus et non ſicut hō. mō deus noluit ꝑdere peccata hoim̄. ſic nec ip̄e ſacerdos ꝑdere debet. Quādo tunc dr ꝙ falſum iurat. Rn̄det ꝙ ip̄e iurat ſe hoc neſcire inq̄tū hō. et ſic ip̄e neſcit pro quo iurat. ideo piurus nō redditur. ſz ſcit hoc tanq̄ vicarius dei. et ergo reuelare nō tenetur.

☞ Quarto notādū. ſi aliqs ꝯfeſſor pciperet pctm̄ nocēs toti cōmunitati. ſcz ꝙ aliqs ꝯfiteret ꝙ vellet ſubuertere caſtrū clauſtrū vel eccleſiā vl' vellet tradere ciuitatē vel vellet incurrere hereſim. tunc videt ꝙ ille talē caſum poſſet reuelare. q2 cōmune bonū ē plus tenendū q̄ bonū paucoꝝ. Rn̄det ꝙ lucide h̄ pctm̄ nō ē manifeſtādū. ſz poſſet dicere ſupiorib9 ꝙ vigilarēt ſup gregē vel ciuitatē ⁊c̄. ne damnū incurrerēt. tn̄ dz obticere pſonā nec illo mō ꝑferre v̄ba. vt ſic deueniant ad noticiā pſone. q2 al's talis pſona periculū mortis incurreret. ⁊ ſic ꝯfeſſor fieret irregularis.

☞ Ultimo notādū p modū dubij. ſi aliqs ꝯfitēs eēt heretic9. vtꝝ ſacerdos deberet reuelare ip̄m. Rn̄det ſub diſtinctōe. q2 vl' iſte acceptat9 ē hereſim. vel ē inclinat9 ad hereſim. ſi ſolū inclinat9 ē ad hereſim tūc ſacerdos dz tacere ⁊ eū auertere ꝑm poſſe. Sz ſi acceptat9 ē ſic ꝙ eū auertere nō p̄t. tūc ip̄e p̄t dicere dioceſano ꝙ vigilet ſup gregē ſuū. ⁊ tūc ip̄e dioceſanus vigilare debet ⁊ inq̄rere hereticos ne ſubuertant ꝑplm

genitrix s^c matri

Si puerum mater oppreſſum repperit. illi

reddat .i. ſi neſciat vtꝝ ſit rea mortꝫ pueri

Conſule. ꝙ faciat ſatis inde deo. dubium ſi

.i. euentū ſecuri9 peniteat. s^c dubioſuz caſum

Caſum pretendat. eſt tutius vt luat iſtum

imponēdo s^c mulieri. pn̄iaz .i. inq̄tū potes.

Iniungendo tamen ſibi penam. parce ſi audes

s^c mulier ꝯmiſit .i. ſecretū.

Talis adulterium ſi fecit non manifeſtum

.i. ſpreta s^c ſuo .i. nō faciat publicā pn̄iam

Ne ſuſpecta viro ſit. non luat hoc manifeſte

ſcȝ ſui mariti s^c adulteriū
Huius poſt mortem luat illud ſufficienter
mulieres .i.adimplere tp̄s pn̄ie
Matrone iuuenes poſſunt explere carenas
in mãſionib s^c mulieres
In domibus proprijs licet he non egrediantur
talē pn̄iam vel ſilem agāt
Jeiunent. orent. iaceant in ſtramine. nudis
.i.tranſeant .i.cilicijs idute.
Incedant pedibus. et vadant ciliciate
pter illos labores ſatiſfaciēdo pn̄ie
Preterea plures ſunt emendando labores
s^c laborib s^c mulierib s^c mod⁹ penitēdi
Illis vtantur eſt his via talis honeſta

¶ Hic ponit alios caſus de pn̄ia dicens. ſi aliq̄ mulier inuenerit puerū oppreſſum iuxta ſe. iſti mulieri iniungenda eſt pn̄ia vt ſatiſfaciat pro oppreſſione pueri. licet etiã ſit dubiū. vtrꝫ iſte puer eſt oppreſſus p eã. vel ſit mortuus morte naturali. ſꝫ tn̄ tutius eſt q̄ agat pn̄iam. Subdit ꝯſequēter. ſi aliqua mulier cōmiſit adulteriū ſecrete. tunc illi mulieri iniungēda eſt penitentia occulta. ſꝫ poſt mortē mariti ſui dꝫ portare dignū onus penitentie. Item ſubdit q̄ iuuenes matrone pn̄t carenas adimplere in domib ꝓprijs. et lꝫ he nō egrediant᷑ de domo. debent tamē ieiunare in pane et aqua et in ſtraminib iacere. et nudis pedibus ambulare ⁊ multos alios labores penitentie facere

☞ Primo notandū. q̄ lꝫ mulier dubiū habeat de oppreſſione pueri. tn̄ nihilominus illi iniungenda eſt pn̄ia ꝓpter cautōem. q̄ȝ in duob dubijs ſp̄ tutior via eſt eligenda. et etiã penitentia illi iniuncta iuuat eã q̄tū ad tpalia bona ſi p ipam ille puer nō eſt oppreſſus

☞ Scd̄o notandū q̄ mulieri ꝓ adulterio nō eſt iniungenda publica penitentia. ⁊ hoc eſt verꝫ ſi adulteriū nō ſit manifeſtū. ſꝫ tn̄ poſt mortē mariti ſui legittimi p̄t illi iniungi pn̄ia publica. Et ratō eſt. q̄ȝ ex publica pn̄ia maritus eius poſſet eam cognoſcere eſſe adulterã q̄ d̄ eſſet malū.

☞ Tercio notandū q̄ iuuenes mulieres pn̄t adimplere carenas in ꝓprijs manſionib. ſcȝ ieiunando. orando. in ſtraminib dormiēdo. nudis pedib ambulãdo. cilicia induendo. ⁊ ſilia faciendo. ſꝫ nō debent tranſire ad remotas ptes faciendo peregrinatōes. q̄ȝ ſi peregrinatōes in longinquas terras facerent. tūc peiora poſſunt eis puenire. ſic q̄ poſſent defraudari p viros ad actum luxurie exercendū. ⁊ ſic de alijs malis. ideo nō debet ꝯfeſſor eis iniungere peregrinatōnes facere.

infirm⁹ mulier
Eger. parturiens ⁊ pregnans femina. nullum
s^c pn̄ie dei onus
Portet onus quia lex ⁊ gratia ſubleuat illud

sc mulierib⁹ sc mulieres aliq̄ grauamine
His non eſt poſita lex ſint ergo ſine lege
sc vel in ieiunio .i.iacēs in puerperio
In ferijs ſextis edat oua puerpera queuis
.i.oportunū ſit .i.infirmis .i.egenis.
Quando neceſſe ſubeſt. vt in egris pauperibuſq;
sc hoīem multi sc hō
Unum ſi plures occidant. quilibet horum
homicidiū .i.ītegralit̄ .i.interfector
Hoc luat inſolidum quia quilibet eſt homicida
.i.patit̄ sc idē ad occidēdū
Quod luit occiſor. luat hoc qui conſilium dat
sc aliq̄ sc hoīb⁹
Uirgo ſi rapitur a pluribus ꝛ violenter
sc ex iſt̄. carnalr̄ .i.emendet
Unus noſcat eam quiuis totum luat illud
sc in ſilib⁹
Caſibus in paribus ſemper ſic eſt faciendum

¶ Hic ponit alia documēta dicēs. ꝙ infirm⁹ hō ꝛ mulier parturiēs ſiue impregnata nullū onus ieiunij hʒ. q2 tales in his caſib⁹ abſoluunt̄ a lege Subdit ꝙ talis mulier pt̄ in ſextis ferijs oua ꝛ lacticinia comedere. ꝛ in cā neccitatꝭ paupes ꝛ infirmi hoc etiā pn̄t comedere. Subdit. ſi plures hoīes īterficiūt vnū tūc q̄lībet hoꝝ tenet̄ agere pn̄iam ꝛ luere h̄ homicidiū ꝛ deplāgere illd̄ pcc̄m. q2 q̄libet illoꝝ ē homicida. ꝛ ſicut occiſor punit̄ ſic ꝛ ille q̄ pbuit ꝯſiliū ad h̄ vl̄ auxiliū. Subdit. ſi aliq̄ ꝟgo fuerit rapta a plurib⁹ ꝛ ab vno ſolo carnalr̄ cognita. tūc q̄lībet illoꝝ tenet̄ agere pn̄iaꝫ ꝛ deplangere illud peccatū. Et ſic intelligit̄ in ſilib⁹ caſib⁹

☞ Primo notandū. ſicut lr̄a innuit tunc plura ſunt genera hoīm q̄ nō obligant̄ ad ieiuniū. Uñ ſciendū ꝙ ieiuniū tripl̄r ſoluit̄. Primo q̄ ad nutrimentū. Scd̄o quo ad eſſentiā. Tercio quo ad nutrimentū ꝛ eſſentiā. Quantū ad nutrimentū tunc iſti ſoluunt q̄ pueniunt tp̄s debitū comedendi vel q̄ nimis delicate pparant cibaria vel q̄ magnā ſollicitudinē ventris hn̄t. Sʒ illi ſoluunt ieiuniū q̄tū ad eſſentiā q̄ poſtq̄ꝫ comedere inceperunt ſurgunt de menſa ad aliqd̄ tp̄s ꝛ poſtea redeunt ꝛ iteꝝ comedere incipiunt ſicut p̄us. ꝛ hoc facere pn̄t ſerui ꝛ ancille q̄ nō ſunt ſui iurꝭ Sʒ quo ad vtrūq; ſoluit̄ qn̄ q̄s ſine neccitate comedit ꝛc.

☞ Scd̄o notandū p modū dubij. vtꝝ illi ſoluant ieiuniū q̄ comedūt zucarū vel herbas. Rn̄det̄ ꝙ aliq̄s comedit ꝯfectū dupl̄r. Primo cā reſeruatōis nature. Scd̄o cā voracitatis. p̄mo mō admittit̄. q2 ſic ieiuniū nō ſoluitur dūmodo ſaltem moderatim ſumit̄. ſed ſcd̄o mō ſoluitur ieiunium. q2 comedunt ea cōmuniter hoīes vt magis valeāt bibere vel vt potus reddatur eis magis ſapidus

☞ Tercio notādū p modū dubij. vtꝝ iſti potatores q̄ bibūt mane añ

prādiū etiā soluūt ieiuniū Rūdetˀ qꝫ si talis potator a iuuentute sic ꝯsue
uit facere et nō ꝯmodose dimittere posset. sic qꝫ si dimitteret timeret ca-
dere in infirmitatē. tūc tali bn̄ admittitˀ vnꝰ haustus. et dicūt doctores iu
ris qꝫ solū deberet esse vnus haustus aq. Sꝫ tn̄ secus est de istis q̄ nō cō
sueuerūt sic facere a iuuētute sua. nā tales soluūt ieiuniū q̄tienscūqꝫ bibūt
Quarto notandū. lrā dr si plures occidāt vnū tūc q̄li (qn̄ prādiūt
bet illoꝝ tenetˀ satisfacere. Pro q̄ sciēdū qꝫ homicidiū ē duplex. s. corpale ꝛ
spūale. Corpale homicidiū ē duplex. q̄dā a lingua et qddā a facto. Ho
micidiū a lingua fit tripliciter. s. pcepto. ꝯsilio. et defensione Precepto sic
pilatus fuit homicida christi. qꝛ precepit crucifigere Consilio sic iudei fu
erūt homicide. qꝛ manifestū ꝯsiliū dederūt ad crucifigendū christū. Ter
cio ꝯtingit ex defensione. i. dissuasione. vt si aliqs vellet interficere illū cū
q̄ trāsires et posses hꝰ auertere et nō faceres tūc eris homicida. qꝛ nō ipe
diuisti qd bn̄ ipedire potuisti Sed ex facto aliqs dr homicida q̄tuor
modis. Primo ꝑter iusticiā. sicut iudex dr homicida qn̄ ꝑter delictum
iudicat aliquē ad mortē. ꝛ hoc homicidiū fit sine peccato et faciens sic po
tius meretur. sꝫ tn̄ nihilominus incurrit irregularitatē. Scdo fit cā necci-
tatis: et illa est duplex. q̄dā est euitabilis et illa nō excusat aliquē ab ho-
micidio. Alia est cā neccitatis ineuitabilis et talis adhuc est duplex. q̄dā
eīn est ꝑter ꝓpriā ꝑsonā defendendā q̄dā etiā est ꝑpter res tꝑales de-
fēdēdas. si pmo mō sic excusatˀ ab homicidio. vt si aliqs ꝑtrāsiret cāpos
cui occurreret inimicus vel latro q̄ eū niteretˀ interficere ꝛ ipe non posset
euadere si tūc talis inimicū vl̄ latronē iterficeret nō incurreret homicidiū
qꝛ vim vi repellere licet. Si aūt fit ꝑter res tꝑales defendēdas tunc ipse
nō excusatˀ ab homicidio. vt si aliqs ꝑtransiret viā et videret raptorē vo
lentē sibi auferre res tꝑales tūc iste si occideret raptorē nō excusatˀ ab ho
micidio. Et rō est. qꝛ ꝓximus tuꝰ plus diligendus est q̄ȝ res tꝑalis. at
tamē sm iuristas hoc fallit in vno casu. vt si aliqs intraret heremū ꝛ re-
mote eēt ab hoīm ꝯmunione et haberet solū vnū panē. mō si aliqs vellet
ab eo capere panē illum tunc talis posset eū defendere tanq̄ȝ ꝓpriā ꝑso-
nā. et si aliū interficeret excusaretˀ ab homicidio. qꝛ si panis reciperetˀ ab
eo sine defensione posset forte mori fame qd esset magnum periculum.
Tercium homicidium ex facto est casuale. et est duplex qddam adhe-
ret rei licite cū debita diligentia facienda. qddā adheret rei illicite. et tale
nō excusatˀ. Quartū homicidiū est a facto volūtario. et illud nullo mō ex
cusatˀ. vt cū hō volūtarie ꝛ deliberatione p̄habita occidit aliquē hoiem.
et hoc est grāde pctm̄. et aliqs faciens tale homicidiū nisi magnā ageret
penitētiam. visione dei eternaliter carebit. et hoc est verū de fideli hoie. sꝫ
secus est si aliqs interficeret infidelē saracenū turcū seu hereticū. ¶ Sed
homicidiū spūale est q̄druplex. qddā fit a corde. et est qn̄ aliqs odit ꝓxi
mū suū. Vn̄ dr scriptura. Qui odit ꝓximū suū homicida est. Scdm fit
ex volūtate. vt qn̄ aliqs suffocat bonā intentōem. et de quāto intentio ē
melior de tanto dr plus homicida. Tertium fit quādo aliqs diffamat ꝓ
ximū suū verbis. Vn̄ dr q̄dam doctor. O q̄ȝ horribile homicidiū q̄ ꝓxi
mus per malefica ꝓximi honore priuatˀ. Quartū spūale homicidiū fit ex
facto qn̄ aliqs in extrema neccitate nō pascit esurientē. vn̄ btūs Hieroni.

Si non paviſti tempoꝛe neccitatis tunc occidiſti illum qui moꝛitur fame

pēnis ſubleuari

Nolumus a penis iniunctis exonerari

s^c ſcā cruce .i. viam habeant ꝯpleant

Signatos. donec rapiant iter aut redimāt hoc

rn̄dendo de laboꝛe

Pꝛo ſe mittendo reliquos. et eis ſua dando

Debilis. atqꝫ ſenex. claudus. cecus. mulierqꝫ

.i. ab itinere .i. hꝰ fiat mediāte ſacerdote

A cruce ſe redimant. agat hoc diſcretio pꝛudens

Qui ſancti iacobi vel petri limen adire

Uouerit aut ſimile quid crux hec om̄ia tollit

Coꝛpoꝛe ſi pꝛopꝛio votum ſancte crucis implet

abſoluitur s^e p̄dictis

Soluitur om̄ibus his intrando religionem

manifeſtes .i. pctā

Non cōpeccantes pꝛodas tua dum pꝛobꝛa dicis

ꝯpeccātiū .i. circūſtāciā vtꝝ religioſi vl' ſclares

Hoꝛum cognoſcat confeſſoꝛ conditionem

ſcꝫ q̄ ꝓdit ꝑſonas

Et non perſonas. parat hoc penas grauioꝛes

cognatis

Ut cum cōiugibus affinibus eccleſiarum

.i. religioſis .i. aſſociatis

Sanctis perſonis. viduis. et ſanguine iunctis

Sed pater et mater ſoꝛoꝛ frater excipiuntur

¶ Hic autoꝛ determinat de penitentia cruce ſignatoꝛū ſc̄m aliq̄s dicens Signatus cruce non debet a penitentia ſibi iniuncta exonerari donec iter peregrinatōnis ad ſanctam terrā rapuerit vel ꝓ ſe mittat aliquē dando illi expenſas et pꝛemiū laboꝛis q̄d ipſe exponeret ſi met iret. Subdit hō ſenex debilis claudus cecus et mulier debent ſe redimere a peregrinati-one mittendo aliquez ad terrā ſanctam loco ipſoꝛum. Subdit ſi aliquis vult ire ad limina ſcōꝝ ſcꝫ ad ſcm̄ Jacobū vel ad ſcm̄ petrū vel ad aliq̄d aliud limē ſcōꝝ ille ab oībꝫ his ſoluit̄ ſi intrauerit religionē. Subdit aliud documētū dicens. ſi aliq̄s facit ꝯfeſſionē ille nō debet ꝓdere ſecū ꝯpeccā-tem. ſic q̄ diceret ille fuit meus ꝯpeccans nominādo ꝑſonā noīe. ſed de-bet notificare ꝯfeſſoꝛi ꝯditionē illius peccātis. qꝛ talis conditio multo-tiens aggrauat peccatū. vt ſi aliq̄s fecit inceſtū cum aliqua ſibi non copu-lata matrimonialiter. vt cum conſanguinea vel cū moniali Subdit vlteꝰ

rius q ab illo dicto excipiũtur pater et mater. quia ſi filij peccant cum eis vel econuerſo debent prodi in confeſſione.

☞ Primo notãdũ. q illi qui repetunt crucem et vouerũt ire ad ſcãm terrã vel ſi ſit eis hoc iniũctum in penitẽtia. tales tenent in ꝓpria ꝑſona hoc votũ vel talem penitentiã adimplere. niſi obſtaret rõnabile impedimẽtum. qꝛ tũc ex licentia ꝯfeſſoris poſſunt loco eorũ alios mittere. ⁊ hoc eſt verũ ſi illud impedimẽtum eſt ꝑpetuũ. ſi aũt eſſet tranſitoriũ ⁊ nõ diu durabile tunc ipſi debent expectare donec illud ĩpedimẽtũ ceſſauerit ⁊ tũc illam peregrinatõnem met adimplere

☞ Scdo notãdũ. lrã dicit q qui vult abſolui a voto peregrinatiõis pt abſolui per ingreſſum religionis. Ratio huius eſt. qꝛ melius eſt penitere ꝑ totũ tempus vite q̃ ad vnũ annũ. ſed qui intrãt religionẽ omni tpe vite ſtant in penitentia. ergo quilibet ſoluitur a voto peregrinatõnis per ingreſſum religionis. quod intendit littera.

☞ Tercio notãdũ. q aliquis faciens confeſſionen non debet ꝯpeccantẽ manifeſtare niſi ꝯditio ſui ꝯpeccantis aggrauat peccatũ Unde ſi aliqs facit inceſtum cũ ꝯſanguinea vel alia perſona cum qua fierent nuptie indebite ibi ꝯditio ꝯpeccantis aggrauat peccatũ. et ſic in tali caſu ꝯfitens nõ debet alicuius nomẽ exprimere ſimpliciter. ſed ſolum ꝯditionaliter. ſ. dicat ſe feciſſe peccatũ cũ moniali. cum ꝯſanguinea ſua ⁊cijs.

☞ Ultimo notandũ. ex quo hõ ſatiſfacere debet ꝓ peccatis ſuis. tũc ſciendũ q bona ſunt duplicia. quedã ſunt ſimplr mortua. quedã mortificãda ſed bene iterũ viuificanda. Bona ſimpliciter mortua ſunt que fiunt in peccato mortali. quia homo exiſtens in peccato mortali q̃uis poſuerit ſe ad mortis pericula ꝓpter chriſtũ non meretur vitam eternã. ¶ Sed diceres beatus Aug⁹. et Boetius de ꝯſolatõne phie dicunt q nullũ malũ manet impunitũ et nullũ bonũ irremuneratũ. et ergo videt q hõ in peccato exiſtens faciens aliqđ bonũ opus meret aliquid. Reſpondet q nullum bonũ manet irremuneratũ. qꝛ q̃uis illa bona non ꝓſunt illi ꝓ vita eterna tñ valent illi ad impetrandũ grãm terrene ſortis. i. ꝓ bonis tpalibus et pro minutõne terrene pene. Sed bona mortificanda ſunt qñ aliquis eſt ꝯfeſſus et facit bona opera et aliquando relabit in pctm̃ tũc illa opa ſunt mortificãda. qꝛ per peccatum mortificant bona opa. et hmõi bona opa reſurgũt quo ad vitam eternã ſi pctm̃ dimiſerit et penituerit. ſed mortua ſimpliciter nec ꝓſunt nec reſurgũt quo ad vitam eternam.

ſacerdos indicãdo pctm̃ ſcꝫ ꝑ ꝯfeſſionẽ pctõris
Confeſſor non mõſtrando ſcelus immo notando
faceũ ꝯſuetos
Eſt ſatis vrbanum ſolitos inquirere curſus
foramine .i. ſerpentem
Ex antro trahere colubrem nimis eſt onerosum
sᶜ cũ diſcretõe iueſtigãdo pctã .i. auditor
Non informator vitij ſis ſed ſpeculator
.i. inocẽtes dãnare
Egros tu ſanes ſanos occidere noli

e venisset .i. pctm̄
Si non tranſiſſet hominum ſcelus illud in vſum
articulare eſſet
Scribere crudele nimium foret et vitioſum
sc pctm̄ enorme ſcꝫ ſodomiticum
Hoc paucos homines ꝙ̄uis corrumperet abſit
sc pctm̄ sc ex ſcripto sc pctōrib9
Quod ſit cōmune nimis eſt quod ſit ſpeciale
cōfeſſore ſecurius
Coram preſbytero confundi tutius eſſet
sc toto sc eternalit̄ .i. iudicāte
Quā coram mundo damnari iudice chriſto
sc in pñti in futuro .i. pctā
Omne quod eſt quod erit tunc tua probra videbit
sc pctōrē. sc dolor sc dolor
Te grauis et grauior imo grauiſſimus illic
.i. peccato .i. recedas
Expectat niſi de facto citius reſipiſcas
.i. in tua ↄſcia sc in facie
Atqꝫ tuis oculis ſis qualiſcunqꝫ videbis
sc et gloria sc ꝓ nobis pctōrib9
Laus tibi ſit chriſte qui tot tormenta ſubiſti

¶ Hic auctor ponit alia documenta dicens. ꝙ ipſe ↄfeſſor in ↄfeſſione nō debet monſtrare ſcelus peccatoris ſed magis inquirere ſm debitum curſum. id eſt ꝙ in confeſſione debet inſtigare cōfitentem vt confiteatur ſua peccata. et hoc videtur ſatis eſſe vrbanū. q2 ſatis laborioſum eſt ſerpentem ex antro trahere ſed magis debet eſſe ſpeculator ⁊ auditor peccati ꝙ̄ informator vitij. Deinde ſubdit dicens. ꝙ ipſe confitens debet oīa ſua peccata manifeſtare ſacerdoti. quia tutius eſt confundi coram ſacerdote ꝙ̄ coram oīm populo in die iudicij. nam omne quod eſt quod erat et qđ erit tunc videbunt tua peccata. quia in die iudicij oīa peccata vniuſcuiuſqꝫ manifeſtabūtur. vt ex propria conſcientia det ſe iuſte cōdēnatum. et ideo cito reſipiſcas ſiue reſilias de tuo forefacto ↄterēdo ⁊ cōfitēdo h. q2 poſt contritionē dimittit dñs peccatori oīa peccata ſua. ſed penitentia ſtabit donec homo eam condigne luat hic vel in purgatorio. Subdit o chriſte ſit tibi laus et gloria q2 tot tormēta ſubiſti ꝓ nobis pctōrib9. iūge nos ꝑ tuā miſericordiam veris gaudijs.

☞ Nota ꝙ officium audiendi cōfeſſiones ē magnū magiſteriū ⁊ ꝓpterea reqrit expertos ⁊ maturos viros qui ſciant cōfitentes charitatiue hortari ad confitendum peccata ſua omnia et ſm omnes circūſtantias. Et ſi confitentes ex ſtoliditate aut verecundia aliqua peccata non confiteantur debet confeſſor prudens caute attendere an ex gemitu vel titubatione confitentis adhuc aliquod peccatum lateat. Et tunc debet cum

et tūc debet cū magna cautela ex circūlocutiōibus extrahere de corde cō fitētis hoc pctm̄ et allicere ad confitendum. Et vt hoc ꝯmodoſius faciat debet ſibi inſinuare quō oporteat ꝯfeſſionem eſſe integrā et ſi vnū pecca torum omittatur ſcienter ꝙ tota ꝯfeſſio ſit nulla Debet preterea confeſ ſor ꝓmittere ſuum iuuamen in ſatiſfaciendo pro peccatis et ꝙ nullo mō diffidat de dei miſericordia q̄ntūcūq̧ etiam peccatum enorme ꝑpetrauerit. dum tamen confiteatur. Sed non debet confeſſor a quocūq̧ de omi peccato querere vel de muto peccato ne vbi extrahere ſerpentē conatur. inducat eundem. Ideo magnam experientiam hoc poſtulat vt ſciat q̄ uo et apud quos hoc attentandū ſit Sed heu noſtris temporibꝫ huic offi cio audiendi cōfeſſiones aliqui ſe ingerūt et aliqui deputantur qui tamē ineptiſſimi et inexpti ad hoc ſunt. ſed quem fructum tales in eccleſia dei faciant exitus acta probant. Quō aūt in peccato carnis explorando con feſſor ſe debet habere docet ſequens littera

.i. pctā multa .i. luxurie
Crimina ſunt plura carnis ſecreta. legentem
ꝑturbent manifeſtare
Indoctum ne confundant ea ſcribere nolo
.i. generalis hoibus
Et quia communis eſt omnibus iſte libellus
modos peccandi ſimplicibus reſerare
Nolo vias turpes communibus hic aperire
intelligere vias merito
Scire tenetur eas licet omnis iure ſacerdos
gn̄is hūani diabolus
Inuector carnis ſathanas q̄ꝫ pluribus iſtam
pctis s^c hō depꝛimat maculas
Infecit maculis felix extorqueat iſtas
ꝯfeſſor s^c ſe taliter
Inueſtigator caueat ne ſimplicitatem
hoim .i. inficiat hominum
Simplicium frangat et corda fidelium ledat
.i. diuerſas ſpēs ꝯ^t inet
Multas luxuria radices protulit ex ſe
s^c ſpēs .i. enucleare aperte
Quas hic detegere formido tibi manifeſte
q̄dā fiūt ſm curſuꝫ nature naturā manifeſtare
Quedam nature ſunt quedam contra. reſerare
pctōꝝ modos .i. circūdet fragilē
Horum nolo vias ſcelus ne circūuallet egrum

¶ In p̄cedentibꝫ autor facit mentōem virtualē de pctō enormi. videlicet ſodomitico. hic excuſat ſe de ptractōne corūdē peccatū. Et pt diuidi lrā qꝛ p̄mo facit qō dictum ē. Secūdo aſſignat cauſas q̄re illa pctā nō debēt

ſcribi et diuulgari. dicēs pͥmo ꝙ multa ſunt peccata carnis occulta ne iſta faciant ꝯfuſionem lectoribus imperitis tūc nolo ipa ſcribere. qꝛ iſte libellus eſt cōis et vſu oīm cōpoſitꝰ. ꝗ nolo ipas turpes vias luxurie aſſignare. tñ omis ſacerdos tenet iſtas vias ſcire. qꝛ felix ꝯfeſſoꝛ debet penitētes exquirere de quibuſdā vitijs et maculis diabolicis. nam diabolus carnē inficit et cum ſacerdos ſic inueſtigat de peccato debet cauere vt non ꝯfundat ſimplicitatem ſimplicium hoīm et vt coꝛda fidelium non confundat necle dat. Uñ luxuria multas habet ſpecies quas non audeo manifeſtare. qꝛ quedam vitia luxurie ſunt naturalia et q̄dam ꝯtra naturam.

☞ Notādū pͥmo. ꝙ autoꝛ ſpēaliter itēdit aliq̄ ptractare de luxuria. q̄ʒ eſt peccatū moꝛtale. ꝛ eſt inter oīa immūdiſſimū. qꝛ nō ſolū maculat aīam īmo maculat et coꝛpus. vñ ab iſta luxuria multa mala trahunt originem ipa eñ luxuria eſt multū dānoſa. qꝛ eſt delectatio momētanea. amaritudo ppetua. per quā ſenſus debilitantur. intellectus obumbꝛatur. ꝓpꝛia caro confunditur. et totum coꝛpus deſtruitur.

☞ Scdo notādū. ex q̄ multe ſūt ſpēs luxurie q̄s recitare piculoſū eēt. qꝛ a tali recitatōne ſimplices poſſent trahere occaſionē peccandi. ꝗ mgr Raymūdus oēs illas ſpēs renuit et omittit recitare nullū ponens tractatū ſpēalem de eis vel ptē pͥncipalē ſʒ incidentalr̄ in q̄buſdā metris docet modū ſm quē ſacerdos debet ſe regere circa iſta peccata in cōfeſſione vt manifeſte ptʒ in lrā. et inuit in lrā quādā diſtinctōnem peccatoꝝ illius luxurie. videlicet q̄dā ſunt hmōi pctā naturalia. q̄dā ꝯtra naturam.

☞ Ultimo notādū. mgr in lrā ponit vnū documētū. videlicet ꝙ ſacerdos a lōge pt īueſtigare talia pctā. ſʒ tñ in tali inueſtigatōe nō dʒ plane illa pctā detegere. ne vt ſic ſimplices in vitijs infoꝛmet. ſʒ de pctis cōib; et ꝯſuetis pt magis expꝛſſe interrogare vt ꝯuenientiꝰ poſſʒ pniam ꝯdignā iniūgere. qꝛ nullus medicus pt ſanare vulnera niſi pͥus q̄ntitatē vulneruʒ ꝛ cū h̄ q̄litatē et diſpoſitōem cognoſcat et cōfoꝛmiter eſt de ꝯfeſſione qꝛ nullam penitētiam pt q̄s iniungere niſi pꝛius ſciat q̄ntitatem ꝛ qualitatem peccati.

.i. ſupabūdātes edacitates crīminoſum
Ocia diuitie crapule potus vitioſum
s. hoiem iā enūeratis s. bona opa
Te faciunt. et ab his niſi ceſſas nil tibi pꝛoſunt
modos oſtendam .i. interius
Articulos paucos monſtrabo. tu tamen intra
ꝯſideras diuerſa vitia
Si ſapis inuenias diffuſa per omnia menbꝛa
maculat in nocte .ſ. illiꝰ pollutōnis
Polluitur quandoq; caro. ſed cauſa triplex eſt
mala cogitatio .i. ſupfluitas s. q̄ſtū ad naturā retētiuam
Mens turpis crapula. natura ſupflua. carnem
maculāt due pollutōes criminoſe
Inficiunt pꝛime. non vltime ſunt vitioſe

missam aliq̃ p̃maꝝ pollutionũ
Non inconfessus celebres dum pollueris sic
ↄfessorẽ hr̃e nõ potes missam
Habueris si non habeas vel eum qui celebrat pro te
s^c bonũ diuinũ officium
Fac aliquid per quod digne possis celebrare

¶ In ista parte magister assignat quasdam causas inducentes hmõi vi/tia. primo facit hoc. secũdo ponit vnam distinctionem. et annectit quod/dam documentum. ibi (Polluitur ꝛc.) Primo dicit sic. ocia voluptates et etiam diuitie crapule et potationes superflue reddunt hominem vitiosum. et nisi homo cessat ab istis nihil illi prosunt sua bona opera. Sub/dit. ego monstrabo paucos articulos. quos si considerabis multa ex his inuenies et diuersa vitia. Subdit ꝙ aliquando fit pollutio in nocte. et fit propter tres causas. primo propter turpes cogitationes habitas ĩ die de mulieribus. Secũdo propter nimias crapulas. Tercio propter sup/fluitatem nature. qꝛ forte virtus retentiua est ita debilis ꝙ nõ potest reti nere. et sic natura sagax purgat seipsam. et p̃me due pollutiões inducũt peccatum. sed tercia non. Sed si talis pollutio contingit p̃sbytero de no cte tunc sequenti die non celebret missam nisi prius confiteatur vl' aliqđ ferat seu faciat ꝓpter qđ celebrare poterit

☞ Notandum. autor prius tetigit aliqua de luxuria. et illorum diuer/se possunt esse cause inducentes talia. vt ergo possimus talia fugere cum malũ non euitatur nisi cognitum. ergo magister vult ꝙ luxuria causetur ex ocio delicijs diuitijs crapulis et potationibus sup̃fluis que enumera/ta non sunt vitia q̃ntum in se. sed sunt vitia q̃tum ad penitentem. Pri/mum vitium est ocium. vnde cum ipse ociosus aliquid operari non põt tunc peccatis insistit. ergo dicit Florista. Ocia dant vitia. et ergo sancti patres vitabant semꝑ ocia. quia semper oratõnibꝫ bonis sermonibus et alijs hmõi operibus occupati fuerunt. et ab illo ocio causatur luxuria. et ratio naturalis. quia tempore ocij humidũ qđ est materia luxurie non cõ/sumitur. ergo instigat luxuriam et suscitat eam. vnde delicie inducunt lu/xuriam. vt patet per experientiam de actibꝫ ꝛ visionibꝫ deliciosis qui in/ducunt magnam luxuriam. Sed diuitie faciunt hoĩem vitiosum. et hoc est intelligendum de istis q̃ abutunť diuitijs. et ergo đt p̃hus. Multi pe/rierũt ꝓpter diuitias. similiter dominus in euãgelio dicit. Sicut ipossibile est camelũ ꝑ foramẽ acus transire. sic diuitẽ intrare regnum celorũ. ꝛ hoc etiam patet de diuite de quo loquiť dñs in euãgelio dicẽs. hõ q̃dam erat diues ꝛ induebatur purpura qui petijt guttã aque porrigi de manu laza ri sup linguã suaꝫ. Item crapule faciunt hominem vitiosum. qꝛ qñ vẽter delicatus cibarijs satiať tunc continue ad libidinem laborat. Itẽ potatio nes faciũt hoĩem vitiosum. qꝛ ebrietas maxime vitiat hoĩem et ebriꝰ du/plici pena puniendus ẽ. vt đt p̃hs tercio ethicoꝝ. Et ergo đt apl's. sobrij estote et vigilate. crapule ꝛ potus inducũt luxuriã ex abũdãtia sup̃fluoꝝ humoꝝ q̃ humores luxuriã inducũt ¶ Itẽ notãdũ. hõ diligenter debet custodire sensus suos ne cum eis peccet. ne mors per fenestras q̃ꝫ senꝰ

ſuū ingrediat̄. q₂ d̄t ſcriptura. q̄ corporis ſenſus nō cuſtodit mort꜒ aditū ſibi reſeruat. q₂ q̄nq₃ ſenſus ſunt porte mortis. hoc pt₃ maxime p̱ euam in q̄ oēs quinq₃ ſenſus mors ſubintrauit. Primo per viſum. q₂ videndo eſum pomi acq̄ſiuit. Secūdo per auditū. q₂ cōſilijs diaboli acquieuit. et ſ̄m eius cōſiliū accepit. Tercio p̱ odoratum. q₂ p̱ eius eſum et odoratū infecta fuit. Quarto per guſtū. q₂ per ipſum guſtū dei preceptū infringebat. ſimul d̄r de tactu et hoc dictum non eſt ſolū reptum in eua. ſ₃ in oīb₉ pctōrib₉ mūdi. nā q̄cūq₃ damnat̄ illi mors ſubintrat p̱ oēs quinq₃ ſenſus ideo maxime cuſtodiendi ſunt ne p̱ eos mors eterna ſubintret.

☞ Item notandū. magiſter d̄t q̄ triplex eſt pollutio carnis. vt₃ in littera. et quādo ſacerdos aliqua illaꝝ pollutionū fuerit infectus. vel pollutus. tūc nō debet celebrare miſſam niſi prius ſit confeſſus. et h̄ dictū maxime eſt intelligendū de primis duab₉ pollutionib₉ S₃ tn̄ ꝑpter reuerentiā ſacramēti. tūc etiā poteſt intelligi de tercia. ſ. q̄ fit ex ſupfluitate nature. ſ₃ ſi q̄s ꝯfeſſorē nō poſſet habere ſtatim ſequēti die. nec etiā ꝓ ſe celebrantē. tūc d₃ aliq̄d facere ad laudē dei. rōne cuius dignificatur ad celebrādum miſſam. et poſtea ſtatim ꝯfeſſore habito debet confiteri.

☞ Ultimo notandū. hō d₃ cuſtodire cor ſuū ne aliq̄ cogitatōe ꝑuerſa maculet̄. iuxta dictū ſapientis. cū oī cuſtodia cor tuū cuſtodi. q₂ ab ipo vita procedit ſi bn̄ cuſtodiat̄. ſi aūt cuſtodia ab ipſo trahit̄ mors intrat. ⁊ ꝙ dicit btūs Augu. Si q̄s vult ſaluari debet oīa illa vitare q̄ alliciūt ipſu₃ ad peccādū vtputa ludi diuitie voluptates ⁊ ꝯſilia. ſicut ſunt oīa gaudia mūdana. vt choree. et ſic de alijs. q₂ ſi a talib₉ non deſiſtat a peccatis deſiſtere nō pōt. vn̄ Cū ſancto ſanctus eris. cū ꝑuerſo ꝑuerteris.

.i. ordinem cōmunem

Preter nature curſum vir cum muliere

Excedit propria. varios modos coeundi

.i. manebūt .i. ꝑuniti

Quorum ſunt multi nec dimittuntur inulti

.i. pctī .i. pctōr .i. ꝓnūciat

Ore modos proprio ſceleris reus exprimat iſtos

Mandando leſor fieres et non medicina

.i. q̄ūo .ſ. vir ſ͘ mulier

Qualiter iſte vel hec exurgitet vel agitetur

.i. īcitatōib₉ ſiue moleſtationibus

Luxurie ſtimulis niſi conſcius hic homo neſcit

Hi ʒodomie ciues ſunt. hi molles. reliquiq₃

.i. actu

Suut in exercicio carnis turpes et ab vſu

Diſcedunt. vir fit femina: femina quoq₃ fit vir

Uir per ſe peccat. peccat ſecum mulierq₃

ſ' vir .i.admodū belue aſſimulat
Beſtiat ille ſuum corpus. ſed beluat illa

Iſta viri fit vir et hic mulier mulieris

Pro vice ſic vicem reddunt. ſic ſexus vterqꝫ
.i.ruit .i.caſum
Mortis in interitum cadit. heu ꝙ nemo ruinam
ſ' ſexuū
Horum cognoſcit. ſternuntur vulnere ceco

Semen vterqꝫ necat nullo puero pariente

Menſtrua ſi tua ſit vel forte puerpera coniūx
ſ' ɔiugem
Hanc non cognoſcas nec tangas turpiter illam

Hi pueri inde nec tamen eis valet vxor

Proijciunt ſemen alias. nec et illud in agrum
.i.pctā.i.cognoſceres
Quomodo curares quorum non vulnera ſcires
.i.verecūdia
Sufficit ecce pudor obſtat procedere nolo
ſ' ɔfeſſori diſcreto
Reſtat longa via ſatis eſt dictum ſapienti
.i.mot⁹ luxurie
Qui ſtimulos carnis nouerit vel quis numerauit

Cetera committo confeſſori ſapienti

¶ Hic determinat autor de peccatis enormib⁹ que pn̄t ɔtingi hoīb⁹ in matrimonio. vel etiā inter quecūqꝫ virū ⁊ mulierē dicens. ꝙ nullus hō dꝫ exercere actū carnalē cū ꝓpria muliere ṗter curſum nature ɔmunē. qꝛ tales modi variātes curſum nature ſunt multi ꝗ nō manebūt ſine vindicta. et oīa talia penitēs debet reuelare ſacerdoti ore ſuo ꝓprio. qꝛ null⁹ nouit talia melius niſi ipſe qui ꝑpetrauit illa. Deinde ſubdit rephēdēdo zodomitas dicēs. O vos ciues zodomite ꝗ exercetis exercitia carnis vobis eſt ɔdolēdū. Subdit ꝙ ꝗlibet ꝓijciēs ſemē ad locū indebitū .i. ad locū aliū ꝗ̄ in mulierē cadit in interitū mortis. ⁊ heu nemo cognoſcit ruinā illoꝝ. Deinde declarat illa pctā zodomitica dicēs ꝙ tale pctm̄ zodomiticū fit qn̄ femina coit cū femina. ⁊ vir cū viro. vel hō cuꝫ aīali irrōnabili. qꝛ in tali caſu vir beſtiat corp⁹ ſuū. ⁊ ſilr̄ mulier. ⁊ ſic aſſilant beſtijs. ⁊ ɔtingit aliquotiēs ꝙ vir cū muliere mutāt loca ſua ita ſcꝫ ꝙ mulier obtinet locū viri. ⁊ vir obtinet locū mulieris. ⁊ in hoc facto ambo incurrūt mortem

q̃rum ad aīam. q2 peccāt mortaliter. Deinde ſubdit alloquēdo ꝯfeſſorē dicēs. quō tu ꝯfeſſor poteſ ſanare vulnera tibi non nota. q̄ſi diceret nullo mō Deinde excuſat ſe autor dicēs ꝙ vlterius nō eſt ꝓcedendū in enarratione talis peccati. q̃uis adhuc multa eſſent dicenda de talib9 peccatis enormib9 ꝓpter eoꝝ enormitatē tū hec dicta ſufficiūt ſapienti ¶ Tunc ibi. (Menſtrua ſi tua) autor vult ꝙ vir nō debet coire cū vxore ſua menſtruoſa. vel in puerpio exiſtēte. q2 ſi cognoſceret eā ꝛ fetū ꝓduceret. talis aut fieret leproſus. aut deformis. aut ꝯtinue ſcabioſus. Subdit autor ꝛ reſpōdet tacite queſtioni. poſſ3 aliq̄s dicere quare nō enarrat autor plura vitia ꝯtra naturā cum multo plura ſunt. Rūdet autor ꝙ p2e nimia verecūdia plura enarrare nequit nec vult magis inde dicere. ſ3 ꝯmittit hoc ꝯſiderādum diſcreto ꝯfeſſori. qui ꝯfitentē deſu ꝑ inſtruere habet

¶ Primo notan. ꝙ licet autor hic tangit aliquos modos abhominabiles. tū manifeſte nō debent recitari ne indocti ex eis informarent' ꝛ malis occaſio peccādi daret'. ſed debet ꝯfeſſor ꝯſiderare ꝯditōes ꝯfitētis. et ſm hoc moderate ꝛ diſcrete inquirere ꝯfitentem

¶ Secūdo notan. littera d't ꝙ vir per ſe peccat in ſe. Pro quo nota. ꝙ aliquis peccat tripl'r. ſc3 in deum. in proximū. et in ſeipſum. Tūc aliq̄s peccat in deum quādo facit ꝯtra eius precepta. In proximū peccat quando aliquis hominā aliquē diffamat vl' innocentem punit. Sed in ſeipſu3 peccat quādo aliquis nocet ſibiipſi. ſc3 ꝙ reſecat vires corporis. ꝛ ſic de alijs vt patet in luxuria. ideo dicit beatus Paulus ꝙ omnis fornicator peccat in proprium ſuum corpus.

¶ Ultimo no. ꝙ q̄dā ſunt peccata que fiūt ꝑ ꝯcupiſcentiā naturale3 in fornicatōe. et quedam fiunt ꝯtra naturā. Un̄ ſciēdū ꝙ pctm̄ ꝑ ꝯcupiſcentiā carnalē in fornicatōe fit inter virū ꝛ mulierē ſm curſum nature. ꝛ talis oꝑatio eſt naturaliſſima. cū regulatim fit iuxta ſtatuta matris eccl'ie. qd̄ p3 ꝑ Areſtotelē dicentē ſecūdo de aīa. Naturaliſſimū operū eſt generare ſibi ſil'e. Idē etiā d't. In naturalib9 deſiderijs pauci peccāt. Sed pctm̄ per ꝯcupiſcentiā innaturalē. i. ꝯtra naturā fit. q̄n aliq̄s hō appetit exercere coitū cū ſibi nō deputato. q2 maſculus mulieri eſt deputatus. ꝛ mulier maſculo. mō ſi ꝯtigerit ꝙ vir deſideraret exercere coitū cū viro vel cum beſtia tūc tale pctm̄ d2 ꝯtra naturā. ꝛ eſt pctm̄ zodomiticū ꝛ multū enorme. et talis hō d2 eſſe peior beſtia. vn̄ Areſto. in ethicis. hō prau9 peior eſt beſtia.

talis īfirmitas ſanabilis .i. difficulter
O ſpecies lepre nunq̄3 curabilis aut vix
.i. ſingulare pctm̄ .i. ꝑna inimicus
O ſpeciale malū mors prompta domeſticus hoſtis
.i. crudelis obit9 hoīm. pctōꝝ .i. putredinis
O fera mors mortis ſcelerum ſcelus et fecis o fex
.i. deteſtabilis neq̄tia ſc hoīm
O deteſtanda rabies hominum nec in vſu3
peſſima putredo. ſuꝑ oīa vitia
Deteſtanda lues turpiſſima fex vitiorum

captiuas sc hoies .i.infernū
In quos illaqueas hos: in foueam iacis et illos
deglutis sc pctōres .i.inferna mittis
Abſorbes. et ſic viuos ad tartara ducis
.i.nō loquētes
Tu mutos reddis quos inficis ora eorum
.i.claudis .i.pctis .i.verecūdia
Concludis nimis vitijs obſtante pudore
sc ipoꝝ .i.pctm̄ diaboloꝝ
Tu nec eras hominū vitiū. ſed demoniorum

ꝯceſſit.i.imitari hāc peſtē
Dic homo quis mihi tibi dedit inſidiari
.i.remittere .i.tā grande pctm̄
Indulgere deus tibi vix debet ſcelus illud
.i.pulcritudo sc deifica sc ſpēm creauit
O decus o ſpecies hominum quam condidit ex ſe
oīm rerū in pn̄ti .i.inqre
Conditor ipſe deus. nunc expergiſcere ſi te
sc pctis .i.pctoꝝ illoꝝ pn̄iam
Ex his quem tetigit ſcelerum queras medicinā
cū diabolis dānēris sc pctā
Ne cum demonibus pereas. quia demonis hec ſunt
sc ſunt .i.pſeuerandū
Crimina. non hominū. reſtat non ergo morandum
.i.miſer sc generalia ſis ꝯfeſſus
Te pudet infelix ſi crimina confitearis
sc pctis .i.incōſueta pgis
Uſus communibus. et ad incōmunia tranſis
sc pctm̄ incōmune .i.occideris
Uix hoc vel nunq̄ dicis. proprio cadis enſe
sc pctm̄ .i.occultas. sc tuo
Tu fetidum turpe ſepelis. in corde ſepulcrum
facis. sc tue sc tu sc hoīm sc tā vili ſepulcro
Uile creas anime maledicte. quis extrahet a te
sc hō .i.miſer his enormib9 pctis
Es nimis infelix his qui furijs agiteris
sc hoīm .i.pond9 sc es
Quis lapidem tollit ſub quo depreſſus. aut quis
.i.grā dei odiunāte sc enormi ſuſcitabit
Te niſi volente deo tali de morte vocabit

s^c de ea .i. vita actiua. vita ꝯtẽplatiua
Non ſurges niſi ſint marthaq; maria ſorores

Coram preſbitero confundi tutius eſſet

Quã coram mundo dannari iudice chriſto
cognoſcat .i. pctõr s^c verã
Sentiat omnis homo peccans poſt contritionem
pctm̃ pñia
Quod dominus culpam tollit. ſed pena manebit
s^c ſufficiẽter. in h̃ mũdo in purgatorio
Donec eam luat hic vel in igne futuro
s^c pctã oblita ꝓ q̃bꝫ pñia nõ eſt ꝯpleta in h̃ mũdo
Illic qui purgat non eſt via certior iſta

¶ In iſta ꝑte magiſter ſpẽaliter facit exclamatõem ꝯtra zodomitam ſeu ꝯtra pctm̃ zodomiticũ dicens. O ſpẽs lepre ⁊ o grande ⁊ enorme pctm̃ tu vix vel nunq̃ʒ es curabile. o ſpẽale malũ ⁊ mors ⁊ hoſtis domeſticus ⁊ crudelis mors hoĩm. o ſcelus omniũ ſcelerũ. o immũdicia oĩm immũdiciarũ o deteſtabilis rabies nõ deducẽda in vſum hoĩm. o fex omniũ vicioꝝ. tu es lues turpiſſima. tu em̃ aliquos illaqueas .i. captiuas ⁊ eos abſorbes ⁊ in ꝓfunduʒ inferni iacis. ⁊ illos quos inficis reddis ſurdos ⁊ mutos et ora eoꝝ claudis rõne nimij pudoris. ⁊ tñ nõ eris dũtaxat vitiũ hominuʒ ſed magis diaboloꝝ. Subdit em̃ q̃s dedit tibi inſidiari hoĩbꝫ. deus glorioſus hʒ vix hoĩ indulgere tale pctm̃. Subdit vlterius. o decus hoĩm o ſpẽs humana quã ipſe deus creator ex ſe creauit nũc expgiſcere .i. cogita ſi aliq̃d ex iſtis peccatis te maculauit. tũc queras medicinas deſup vt non p eas cum diabolo moriaris. qꝛ illa pctã ſunt demonũ. g̃ nõ debent morari in ipſis hoĩbꝫ. Subdit vlterius dicẽs. o miſer peccator te pudet ꝯfiteri pctã ꝯmunia. ſi ergo tranſis ad incõmunia tu vix vel nunq̃ʒ ꝯfiteberis illa. et ſic ꝓprio gladio interficis teipm̃. tu em̃ hoc turpe pctm̃ et fetidũ ſepelis in corde tuo. ⁊ facis aĩe vile ſepulcruʒ. quis extrahet te ex illo ſepulcro. quaſi dicat nullus. et q̃s remouebit lapidẽ ſub quo es ſepultus. ⁊ q̃s reuocabit te a tali morte niſi deus cũ de peccatis ploras ⁊ penites. Et tu nunq̃ʒ reſurges de iſtis peccatis niſi martha ⁊ maria .i. vita actiua ⁊ ꝯtemplatiua ſint ſorores tue. Subdit etiã ꝙ oĩs peccator dʒ hoc ſcire ꝙ q̃uis poſt ꝯtritõem ⁊ ꝯfeſſionẽ dñs tollit culpã. tñ nõ tollit penã donec peccator luat maliciã ſuã hic in p̃ſenti vita vel in purgatorio

☞ Primo no. ꝙ autor ꝯparat pctm̃ zodomiticũ lepre ꝓpter aliq̃s ſimilitudines. Prima eſt. qꝛ lepra inter om̃es infirmitates excellentior eſt infirmitas. ſic etiã inter oĩa pctã pctm̃ zodomiticũ eſt q̃ſi vnũ de peſſimis. Secũda qꝛ ſicut lepra eſt morbꝫ ꝯtagioſus ⁊ venenoſus ſic etiã pctm̃ zodomiticũ eſt ꝯtagioſuʒ ⁊ venenoſum. Tercia eſt. qꝛ ſicut lepra difficulter curat̃ ſic peccatũ zodomiticũ q̃tum ad aĩam difficulter p̃t curari. Et illud pctm̃ eſt p̃mũ de q̃tuor peccatis q̃ clamitãt de terra ad dñm deum ꝓ vindicta

Unde ſciendū. ꝙ quatuoꝛ ſunt peccata clamantia in celū. Primū eſt peccatū ʒodomiticū. ⁊ eſt illud qđ ꝯtra naturā laboꝛat. ⁊ huic pctō nihil eſt grauius vel turpius. Vñ in leuitico ſcribit̃. Maſculus cuꝫ maſculo non ꝯmiſcebit̃ in coitu. qꝛ abominabile eſt. Scđm peccatū eſt homicidiū. Vñ legit̃ in geneſi de abel ⁊ cayn. Ecce vox ſanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. Terciū eſt vox oppreſſoꝝ q̄ clamat ad dn̄m deū. Vñ legitur in eccleſiaſtico. Nonne lachꝛyme viduarum ad maxillas deſcendunt Quartū ⁊ vltimū eſt vox ſeruoꝛum clamans ꝓ detento p̄mio. Vñ beatus iacob⁹ in canonica ſua. Ecce merces operarioꝝ qui meſſuerūt regiones veſtras. qui fraudati ſunt a vobis clamāt. et clamoꝛ coꝛuꝫ in aures domini intrabit. et ſic de plurib⁹ alijs.

☞ Secūdo notā. autoꝛ ex littera vult ꝙ nullus hominū p̄t ex illo peccato ʒodomitico reſurgere niſi martha ⁊ maria ſint ſoꝛoꝛes eius. vbi per marthā intelligit̃ vita actiua. Vñ in euāgelio. Martha martha ſolicita es ⁊c. et vita actiua ꝯſiſtit in bonis opib⁹. ſcꝫ in penitentia. que adimplet̃ ꝑ bona opa. ideo ſi hō vult reſurgere a tali pctō ʒodomitico. opoꝛtꝫ ꝙ habeat marthā. id eſt vitam actiuā. Sed ꝑ mariā intelligit̃ vita ꝯtemplatiua que ꝯſiſtit in oꝛōnib⁹ ⁊ in diuinis ſpeculatōib⁹. et ergo ſi quis vult reſurgere a tali pctō opoꝛtꝫ ꝙ habeat illam ſoꝛoꝛē ſcꝫ mariam. Et dicunt doctoꝛes ꝙ vita actiua fructuoſioꝛ eſt. ſed vita ꝯtemplatiua tutioꝛ ⁊ ſecurioꝛ ē. Vñ dicitur in euāgelio Maria optimā partē elegit que nō auferet̃ ab ea id eſt vitam contemplatiuam.

☞ Tercio notan. littera dr̄ ꝙ dn̄s culpā tollit ſed pena remanebit. hoc eſt intelligendum ꝙ poſt ꝯfeſſionē peccata ꝯfeſſa mutāt penā eternā in penam tp̄alem. qꝛ ꝓ pctō moꝛtali eternaliter dānamur. ſed q̄cito ſumus cōfeſſi hoc pctm̄ moꝛtale cū verecūdia ⁊ ꝯtritōe. tūc pena eternalis eſt mutata in penā tp̄alē. ideo dt̄ littera (ſed pena manebit) et hoc eſt ꝙ aliq̄ dicūt. licet pctā deleant̃. tn̄ reliquie peccatoꝝ manebūt.

☞ Ultimo no. ꝙ licꝫ adulteriū ſit maius pctm̄ q̄ꝫ ſimplex foꝛnicatio. tn̄ inter oīa pctā luxurie pctm̄ ʒodomiticū. qđ ē ꝯtra naturā. ē peſſimū pctm̄ qꝛ eſt abominabile. qꝛ in illo pctō hō beſtiat ſuū coꝛp⁹. imo nō eſt diabol⁹ in toto inferno incluſus q̄n h̄ pctm̄ abhoꝛret. merito g̃ hoies h̄ abhoꝛrēt

s^c pctōres
Felix confeſſoꝛ et prudens hos tibi trado
Seruandos tua ſit diſcretio quomodo quare
Cur quando vel vbi per quos vel cum quib⁹ ex quo
.i. ꝑpone .i. ꝯuenientē p̄niam
Tu dicta penam condignaꝫ pꝛo crimine. ſimplex
s^c hoi s^c p̄nia
Iſti debetur. alteri duplex. grauis illi
.i. meli⁹ s^c eternā .i. pctō
Eſt magis ad vitam talem de labe vocare

Sūmula Raymūdi

sc in inferno obiturū iterū
Quā ſic defunctum moriturum viuere rurſum
.i. pctm̄ grande delicti
Non ſcelus enorme vitij ſoluas ſine papa
sc ſicut ſcꝫ patris vel matris
Sacrilegus .cleri percuſſor .ſiue parentum
sc ſui .i. feminaꝝ
Occiſor fratris puerorum vel mulierum
ſcꝫ mediāte .i. gladio
Eccleſie ſancte violator igne vel enſe
.i. luxuria ſcꝫ cū ꝯſanguinea
Aut coitu duplex inceſtus et omnis adulter
clarius interfector
Plenius et doceant iungatur et his homicida
faciēs piuriū ſcꝫ cū ſacro
Periurus domini cum corpore chriſmate turpi
aliqd ſcandali
Quid faciunt. iſti penas incunt grauiores
sc exceſſores ad autoritatē papalē
Tales vel ſimiles romaꝫ vadunt niſi ſexus
vel ꝓpter maiꝰ incōueniēs ꝓpter impotentiā
Obſtat femineus aut debilis aut ſenis etas
sc platoꝝ ſuoꝝ
Tunc diſpenſetur de conſilio ſeniorum
sc ꝑ pn̄iam magis pctm̄
Puniat eccleſia plus occulto manifeſtum
sc trāſgreſſiones. sc ꝯfeſſores
Dictas qui poſſunt qui pape ſoluere ſoluant
sc ſacerdotes sc caſus ꝑdictos .i. autoritate
Quidam maiorum ſoluant hos claue ſuorum

¶ In iſta pte autor ponit remedia ꝯtra illa iam dicta dicēs O felix ꝛ prudens ꝯfeſſor ego trado tibi illos pctōres ad ſanādū a talibꝫ criminibꝫ qͥbus aīa eoꝝ eſt leſa. Etiā ſis diſcretus de circūſtātijs aggrauātibꝫ illa peccata. et deinde inueſtiga qūo tale pctm̄ eſt ꝑpetratū ꝛ qn̄tū ſit ipm̄. ꝛ qualiter ſit factū. ꝛ vbi. ꝛ cū quibꝫ eſt ꝑpetratū. ꝛ ſm̄ hoc dictabis ꝯdignā penitentiā ꝓ hmōi peccatis ꝛ criminibꝫ. qꝛ aliqͥbꝫ datur duplex pena. ꝛ aliqͥbus ſimplex. aliquibꝫ aūt datur pena facilis ſeu leuis. et aliqͥbꝫ grauis. melius eñ eſt a morte ad vitam reuocare qͣꝫ ꝙ ipſi eternaliter damnarentur Subdit. tu ꝙ es ſimplex ſacerdos nō debes aliquē ſoluere ab enormi peccato ſine papa. ſicut eſt vitiū ſacrilegij. ꝑcuſſor clericoꝝ ſiue parentū. occiſor pueroꝝ. maritoꝝ. ſiue vxoꝝ. vel violator eccliē ꝑ ignē vel gladiū vel ꝑ coitū. vel homicidā. vel ꝑiurus. ꝛ ille ꝙ turpe pctm̄ ꝑpetrauit cum [illegible]

riſtia vel criſmate ſacro. q2 quicūq3 talia ɔmiſerit d3 ire ad dn̄m apl'cum niſi fuerit mulier vel hō debilis. q2 tūc tu ɔfeſſor ſm ɔſiliū ſapientū poteris cū eis diſpenſare. Itē hn̄s autoritatē papalē pt oēs abſoluere

☞ Primo notan. q in oi ɔfeſſione ɔfeſſor d3 inqrere circūſtātias pctī. q2 circūſtātie ſepe aggrauāt pctm̄ τ alleuiāt. τ ſm h iniūgēda eſt pn̄ia.

☞ Scd̄o notan. autor ſm aliquos volēs reddere rōnem quare ɔfeſſor d3 eſſe ſollicit⁹ circa pn̄itentē. dt q plus eſt reuocare aliquē a peccatis q̄ reſuſcitare a mortuis. Rō pat3 ex iſto. q2 maior eſt mors aīe q̄ corpis. g maior eſt reſuſcitatio aīe a mortuis q̄ reſuſcitatio corpis. τ ſm hoc in littera d3 ſtare. viuere alij aūt textus hn̄t credere

☞ Tercio no. q aliqs ɔſtitutus in pctō enormi ſicut eſt ſacrilegiū. τ cōſilē nō pt abſolui niſi a papa vel ab aliquo gerente vicē pape. tn̄ excipiunt hoīes ſenes debiles τ mulieres qui pn̄t in patria abſolui dūmodo ſatiſfaciant de tali pctō. τ qlibet in articulo mortis pt abſolui a ſimplici ſacerdote. tn̄ illi iniūgendū eſt q ſi ɔualuerit vt papā ꝓ abſolutōe accedat τc̄.

☞ Ultimo notā. q ꝓ omi pctō iniūgenda eſt penitentia occulta Et rō eſt. q2 ex pn̄ia publica peccatori fit ſcandalū. ꝑ qd̄ poſſ3 deuenire ad mai⁹ crimen. et pctōri ꝓ pctō publico in eodē crimine iniūgenda eſt maior penitentia q̄ ꝓ occulto. Rō eſt. q2 peccator public⁹ nō ſolū vtit̄ malicia ſua q̄tum ad ſe. imo etiā q̄tum ad alios qb9 ipe pbet malū exemplū. ſ3 peccator occultus ſolū vtit̄ malicia q̄tum ad ſe τ nō q̄tum ad alios.

.i. excōicatōe nullo mō ſc3 officiū miſſe
In banno ſi ſit nullo caſu celebrabit
s^c exn̄s .i. diuinis officijs
Preſbiter. hunc etiam ſacris prohibemus ineſſe
s^c ſacerdotali s^c quo ad eius geſta
Nil ex officio faciat totus laicus ſit
s^c eccl'e excluſus vt eſt lex eccl'e
Si ſit ab ingreſſu ſuſpenſus ſeruet vt eſt ius
s^c ſacerdos s^c diuinū officiū
Nullus in eccleſijs interdictis celebrabit
ꝑncipes s^c aliq̄ interdicti
Si domini terre fuerint pro crimine clauſi
s^c ſacerdoti ſeptimanā
Cuiq3 per hebdomadam licet vnam dicere miſſam
.i. euchariſtiā ɔſecrandū
Ad chriſti corpus infirmis conficiendum
s^c interdictis s^c ſacerdos
Omnibus excluſis et priuatim legat horas
s^c publice s^c pctā. publice
Baptizat pueros. ſcelus audit. viſitat egros
s^c publice. ſacerdos ſuis ꝓpiis .i. ceſſet ab alijs
Predicat iſte ſue plebi. nec quid faciat plus

Summula Raymundi

s. ſacerdotẽ s. laicoꝝ
Hunc et ad exequias veluti laicum licet ire
excõicata ꝓ criminibꝰ
Gens imbannita pro labe ſua benefactis
iuramẽta fecerit. ſcꝫ ꝙ velit ſatiſfacere
Hec caret eccleſie. niſi iuret iura tenere
ꝑncipis s. eius
Si comitis culpa fuerit prouincia tota
s. ſit s. ꝑncipis
Interdicta ſacerdotes eius teneant ſe
s. corã eis valẽt
Sic vt non celebrent priuatim dicere poſſunt
s. eis deputatas
Horas canonicas pro crimine voce ſilenti
s. pt capere s. excõicati
Infirmus corpus domini. non ſi moriantur
s. in cimiterio ſcꝫ extra cimiteriũ
Hos tumulant: licite poſſunt alias ſepelire
tp̃e interdicti
Sermones faciunt. pueris baptiſma miniſtrent
i. ſp fieri pt tale ſacramẽtũ. i. baptiſmꝰ
In nullo caſu confeſſio fons prohibetur
ſeptimana licet ſemel celebrare
Semper in hebdomada licet vnam dicere miſſam
ianuis clauſis ꝑplo nõ pñte s. ꝑplo
Incluſis foribus eiecta plebe. ſed iſti
i. euchariſtia s. ꝯditõe eccl'ie
Non dabitur corpus domini niſi ſub ſpeciali
trãſgreſſione ꝓpria
Eccleſie forma. proprio pro crimine ſi ſit
s. plebs excõicata s. cautele
Hec imbannita forte tres eccleſie ſunt
s. ꝑncipe
Pro re coniuncta aut ſi lis pendeat exte
facta p pignora i. iubẽtis
Pignoris eſt prima cautela. ſecũda cauentis
s. eadẽ s. cautela
Pro cauſa. ſed poſterior iurata fides eſt
i. infirmus
Pro ſatiſfaciendo: eger ſi nil habet vnde

ſatiſfaciat .i.nec pignora nec fideiuſſor
Soluat.nec pro ea quicq̄ʒ ſibi nulla negentur
et ſignāter corpꝰ xp̄i .i.pauperē excuſat indigētia
Sacramenta.quia miſerum defendit egeſtas
ſacer mrīmoniū baptiſmꝰ corpꝰ xp̄i
Ordo.coniugium.fons.confirmatio.panis
.i.extrema .i.ſacr̄a ecclie catholice
Unctio poſtrema.confeſſio ſunt ſacra ſeptem
.i.plib; curis p̄eſſe potes ſequētibus
Tribus eccleſijs preſis in caſibus iſtis
.i.ſi ē ita miſera ſi vna depēdet ab alia .i.ſi ꝓpriꝰ ſacerdos ē excōicatus
Si non habens.pendens.ſi raro paſtor adherens
.i.ſi ꝓpriꝰ p̄ſbitr̄ deḡdaret̄ addit̄ vicino plebano
Si vice depoſiti.traditur vna tibi

¶ Iſta eſt alia pticula.in q̄ autor oñdit quō ſit tenendū in locis interdictꝫ Et p̄mo quō ſacerdotes excōicati ſe regere debēt. volēs ꝙ nullus p̄ſbiter excōicatus dʒ celebrare diuinū officiū in excōicatōe.nec dʒ intereſſe diuino officio.ſʒ dʒ ſe regere vt laicꝰ non faciēdo quicq̄ʒ ex officio ſacerdotali.nec dʒ intrare eccl'iam ſi fuerit ſuſpēſus Tūc ſubdit doctrinas de loco interdicto dicēs.ꝙ nullus p̄ſbiter dʒ celebrare in eccleſijs violatis ſiue interdictꝫ et ſi aliq̄ ꝓuincia fuerit interdicta ꝓpter dñm illius ꝓuincie tūc nullus p̄ſbiter dʒ ibi diuina celebrare.tñ q̄libet preſbiter in hebdomada p̄t ſemel celebrare vt ꝯficiat corpus dñicum.qđ ſi opus eſſet infirmis poſſet miniſtrare Sil'r ſacerdos horas canonicas dʒ legere p̄uatim ſed publice p̄t p̄dicare baptizare ⁊ cōfeſſionē audire Et ſi ſacerdos tp̄e interdicti voluerit intereē exequijs laicoꝝ nō dʒ intereſſe vt clericꝰ ſed vt laicus. Subdit aliā doctrinā de interdicto volēs q̄ñ ꝑpl's eſt excōicatus ꝓ ꝓprijs criminib;.tunc talis ꝑpl's dʒ carere bñficijs eccl'iaſticis.niſi tunc fecerit iuramentū ꝙ velit ſatiſfacere Sʒ ſi locus fuerit interdictꝰ ꝓpter crimē p̄ncipis ſiue dñi terre tūc ſacerdotes in tali loco nō debēt celebrare.ſed p̄uatim horas canonicas dicere poſſunt ⁊ ꝯfeſſionē audire.⁊ infirmis corpꝰ dñi miſtrare. ⁊ ſi moriant̄ pñt ſepeliri extra cimiteriū.etiā pñt ſmocinari ſacerdotes ⁊ pueros baptizare.q2 in nullo caſu ꝓhibet̄ baptiſmus aut ꝯfeſſio. ⁊ ſp in hebdomada licet ſacerdoti vnā miſſam dicere clauſis ianuis abſente ꝑpl'o.⁊ tali populo non debʒ corpus dñi dari.niſi ſub ſp̄ali cōditione. q2 vel talis excōmunicatio depēdet a dño vel ex pte ꝑpl'i tūc ſp p cautionē ſufficientē factam per pignora vel ꝑ fideiuſſores fideiubētes ꝙ ꝑpl's dʒ ſatiſfacere.tūc p̄t populo miniſtrari corpus xp̄i Sed ſi aliqs eſſʒ paup in cumulo q̄ nō haberet pignora vel fideiuſſores illi ꝓpterea nō debet negari corpus xp̄i.q2 paupertas excuſat eum. Tunc ſubdit enumerādo ſeptē ſacramēta q̄ patent in littera. Dehinc d̄r ꝙ vnus ſacerdos aliq̄ñ p̄t duab; vel plurib; eccleſijs curatis p̄eſſe ꝓpter tres cāſ.quaꝝ p̄ma eſt.quando vna eccl'ia eſt ita miſera ꝙ ſacerdos de fructib; eius nō poteſt ſe nutrire tūc idem ſacerdos p̄t illas ambas habere vel tres vel plures. Secunda cauſa.ſi vna eccleſia haberet

dependentiã a reliq̃.ſic q̃ vna eſſ; mater ⁊ reliq̃ filia.tũc vnus ſacerdos ite rum pt̃ illas habere.Tercia cauſa eſt.ſi aliqs ſacerdos caderet in irregula ritatẽ vel degradaret̃.ſic q̃ nõ poſſet p̃eſſe ſue eccl'ie.tũc alter plebanus vi cinus eius pt̃ habere eccl'iam ipſius degradati cum ſua eccleſia

¶ Primo notandũ q̃ p̃ſbiter excõicatus nõ debet ſe ingerere diuinis of ficijs.eodẽ mõ ſi p̃ſbiter fuerit ſuſpẽſus ab officio ſuo ꝓpter delictũ ꝓpriũ nõ debet celebrare.q2 al's incurreret irregularitatem

¶ Secõdo notandũ. q̃ interdictũ eſt duplex.vnũ eſt in ꝓpl'o qñ caput ꝓpl'i interdicit̃ cum adherentib9 ꝓ violatõe3 eccl'ie.ſpoliũ.vel rapinã.vel ꝓ ſimi lia ⁊ ſic dicimus ꝓpl's eſt interdictus.⁊ hoc fieri pt̃ dupl'r.ſm autoritatem maiorẽ ſc3 ⁊ minorẽ.q2 ſi nephas eſſet ita grande tũc pt̃ interdictũ fieri q̃ ꝓpl'o nihil d3 vendi vel emi.nec d3 ꝓpl's ſepeliri in cimiterijs.ſed talis cã ſem per d3 eſſe criminalis ꝓpter quã ſequat̃ tale interdictũ.Alio mõ ꝓpl's pt̃ in terdici ſolũ.⁊ hoc ſic q̃ nõ debeat vti diuinis.⁊ illud fit iuxta autoritatẽ3 minorẽ.Aliud interdictũ fit quo ad locu3.puta q̃ ꝓpl's interdicit̃ tali loco et in tali poſſunt fieri talia q̃ autor exp̃mit in l'ra.ſed de iure non debẽt ho mines ſepeliri.⁊ tale interdictũ eſt admiſſum ꝓpter inobedientiã p̃ncipu3 q2 ſi ipi excõicarentur nõ curarẽt.⁊ g° locus d3 interdici.nã tunc a ſubdi tis informant̃ vt faciant iuſticiã.⁊ tale interdictũ debet fieri qñ p̃ncipes ꝑ vim ⁊ ſine iuſticia impugnant eccleſiam

¶ Tercio notandũ.autor dt̃ q̃ qñ locus eſt interdictus tũc in illo null9 debet celebrare niſi in hebdomada ſemel.⁊ hoc eſt verũ ſi p̃ncipes ⁊ eoru3 adherẽtes nõ appellãt a tali mãdato Quia aliqñ eps nõ h3 legittimã cau ſam locũ interdicere.⁊ tũc pt̃ fieri appellatio ad ſup̃iorẽ epm ſeu iudicem. Et tunc licite poſſunt celebrare adherentes appellationi

¶ Quarto notandũ.ſi tp̃e interdicti ꝯtingeret aliquẽ intereſſe exequijs laicor̃.tũc iſte nõ d3 intereẽ tanq̃ clericus puta in religione dicendo vigi lias.ſ3 intereẽ d3 vt laic9. ¶ Ultimo nota.q̃ excõicatus nõ d3 ab excõica tiõe abſolui niſi p̃us ſatiſfaciat ꝓ iſto ꝓ q̃ eſt excõicat9 aut de ſatiſfactiõe cautõem ſufficientẽ p̃ſtet.Et hoc fieri pt̃ trib9 modis.vt p3 in l'ra. Et hoc intelligendũ eſt ſi de ſatiſfactõe eſt potens.ſi aũt nõ pt̃ ſatiſfacere nihilomi nus eſt abſoluendus et ſacramẽta debẽt ei miſtrari ſicut docet littera

¶ De ordine eccleſiaſtico

oim ſcõꝝ miſſam cantas
Omnibus officium de ſanctis dum canis.ipſa
ſp^c in tali miſſa
Cantetur tantũ prefatio quotidiana
.i.venit .i.in die dñica .i.cõmemoratio
Si cadit in lucem domini requies animarum
ſp^c diẽ animaꝝ trãſponere
In feriam debes illam transferre ſecundam
ſp^c aliqđ diẽ animaꝝ
Si funus preſens non eſt tranferre neceſſe
Iſtud eſt penultimũ caplm toti9 libri.in q̃ determinat̃ de eccl'iaſtico ordie

Et pt diuidi in tot ptes q̃t ponit documēta de eccliaſtico ordine Pro pri-
ma pte vult q̄ qñ celebratur missa et officiū de oībus ſcis in die oīm ſcōrum tpe an-
ni deputato. tūc ad illā missam dz dici pfatio q̃tidiana. Subiūgit qui cele-
brat missam in craſtino post feſtū oīm ſcōrum ſi tal' dies ceciderit in die dñicā
ſcz dies aīarum. ita q̄ tal' dies oīm ſctōrum ſit ſabbato. et dies aīarum in die pxima
tūc tal' dies aīarum dz trāſferri ad ſcdam feriā pximā et dz pagi officiū de dñi-
ca. et h̄ est verum ſi funus nō fuerit pñs tūc illud feſtū aīarum lapſum in die dñi-
cā dz trāſferri. Sz ſi funus est pñs tūc nō dz trāſferri. imo tūc ipa die dñica
prima post feſtū oīm ſcōrum dz celebrari feſtiuitas oīm aīarum et dimittatur offi-
ciū dñicale vſq ad ſcdam feriā vel ad aliā feriā eiuſdē ſeptimane
☞ Primo nota. lra dt. q̄ in die oīm ſcōrum dz dici pfatio q̃tidiana. rō ē iſta.
q2 in illo die celebratur feſtū ſcē trinitatis et feſtū btē marie vginis. et oīm ſcōrum
ac electorum dei. ſi g̃ ad missam diceretur pfatio in honore btē vginis. tūc vide-
retur q̄ tm̄ pageretur officiū de btā vgine. Et eo dē mō dr de ſcā trinitate et de
☞ Scdo nota. q̄ illud dcm̄ nō ſolū eſt intelligendū (aliis feſtiuitatibus
de feſto oīm ſcōrum. imo etiā verū eſt de aliis feſtiuitatibus ſctōrum excepto die
aplorum. ſcē crucis. et btē vginis. q2 q̃cunq3 die talia feſta ceciderint ſp eorum p-
fatio ſpēal' eſt dicēda. ſz in oībus aliis feſtiuitatibus pfatio q̃tidiana eſt dicēda.
☞ Tercio notandū. ex quo hic fit mētio de officio mortuorum. tunc queritur
vnde hoc habuit initiū. Rñdetur q̄ habuit initium ab aplis dei et in vſum
fuit deductū p btm̄ Iſidorum. ¶ Scdo queritur vbi habuit initiū officiū mor-
tuorum an in nouo vel in veteri teſtamēto. Rñdetur q̄ habuit initiū in vete-
ri teſtamento. Et hoc declaratur tripl'r. pmo ſic. legitur em̄ in Geneſi. cum Ja-
cob eſſet mortuus tunc Joſeph et fratres eius tulerūt et deplanxerūt eum
p q̃ttuor dies. et poſtea ſepelierunt eū. Scdo declaratur. q2 legitur q̄ poſtq̄
moyſes fuit mortuus. tunc populus iſraeliticus deplorauit eū p triginta
dies. Tercio declaratur hoc autoritate ſapientis qui dt. luctus ſapientis filii
ſunt ſeptē dies. luctus aūt filii ſtulti ſunt ſempiterni. et in eternū anima eius
peribit. ¶ Tercio queritur. quō mortuus ſit ſepeliendus. Rñdetur q̄ illo
modo quando aliquis tendit ad mortem tunc poni debet ſup paleas. et
manus eius ſup ventrem adinſtar ſancti martini. qui cum deberet mori pe-
tiit vt poneretur ſuper paleas pptes humilitatem. et ſi tunc ille eſt clericus
debet legi paſſio ſuper eum. ſi autem eſt laicus. tunc crux chriſti ſuper eum
po[n]atur vt eo facilius incitetur ad contritōem. Deinde quando moritur por-
rigatur illi lumē ad manus. in ſignū illius q̄ morientes p nomine chriſti
eternam videbūt lucem. Quando tūc mortuus eſt debet pulſari campane
que ſunt tube dei. p quas reueletur hominibus deceſſus illius hois. vt p
eo hoies orent. iuxta dcm̄ aplī. alter alterius onera portabit. Deinde dz la-
uari aqua munda et aqua benedicta aſpergi. ad deſignandū q̄ post pfeſſio-
nem et contritōem de hac vita ad vitam eternam trāſiturus eſt. Deinde
corpus portari dz ad ſepulcrū. et ſi eſt laicus portatur a laicis. ſi clericus a clericis. et
ſic de aliis. Deiñ dz poni ad ſepulcrū. ita q̄ caput vertatur verſus occidentē et
pedes verſus orientem. vt quaſi iacendo adoret hunc qui eſt oriens ex alto
Deinde ponatur ad caput corporis mortui crux. quam maxime fugiunt
diaboli. quia dominus noſter ieſus chriſtus in cruce vicit diabolum. et om-
nem eius poteſtatem annihilauit

ſcʒ natiuitas. paſcha. pẽthecoſte. aſſumptio
In ſummis feſtis que quattuor eſſe memento
nulla cadauera mortuoꝝ hoim ſepelient
Corpora non aliqua defunctorum tumulentur
.i. te deũ glã in excelſ. dñi habeãt
Te. glo. nec aduentus. nec ſeptuageſima ſeruent
feſtũ cruc. feſta marie feſta aploꝝ .ſ. te deũ ⁊ glã
Crux et virgo ſuis feſtis et apoſtolus omne
credo canit feſtũ michael .i. feſtũ
Illud habent. nec cre. michael baptiſta ioannis
feſtũ dedicatõis .i. cũ feſto marie ꝟginis
Et terribilis chriſtus cum virgine matre
feſtũ magdalene .i. feſtis. xij. aploꝝ
Magdala cre. canit cum apoſtolis duodenis
pthomartyris .i. innocentũ
Credo caret ſtephani feſtum ſimul et puerorum
.i. nõ canit credo ĩ feſto michael etiã nõ canit credo niſi venerit in dñica
Non credit michael confeſſor virgoqʒ martyr
feſtũ ſci marci infra octauã paſche feſtũ
Marcus in hebdomadam paſchalem ſi cadit idem
de ſcõ marco .i. nõ ieiunatur
Collectam teneat ad miſſam. carnes comeduntur
circa eccliam ſpc conſueta
Fit circa templum proceſſio reliquiarum
ſpc ſci marci feſtũ niſi eẽt dñicus dies
Si poſt octauam venerit. niſi ſit domini lux
.i. ieiunamus .i. qliſcunqʒ ſit illa dies
Carnes non edimus lux qualiſcunqʒ ſit illa
ſpc in feſto paſche natiuitate xpi in aſcẽſione dñi
Miſſa reſurrexi. puer atqʒ viri galilei
ſpc hʒ dñe ne lõge in purificatõe ſpc dixit ad me
Feſtum palmarum. candelarum. dominus lux
ſpc illa officia in alijs dieb .i. illꝰ ab ecclia deputatis
Non decantari debent niſi tempore certo
ſpc illi ſacerdotes .i. lucrũ ſtatuta ecclie
Hoc faciunt qui plus obulum qꝫ iura ſequuntur
.i. cũ feſtũ natiuitatis cadit in illo die
Ex feria ſexta chriſto nato comeduntur
cauſant hmõi leticie
Carnes hoc faciunt pietas et gaudia feſti

sᵉ heretice ſcꝫ ꝯtra fidē
Cede ſophiſta. quia falſum pꝛoponis et infers
sᵉ argumētū hmōi oꝛdinatōem
Nil valet ergo tuum tua nulla pꝛobatio contra
.i. locū hn̄t in omiſſione ꝯſueti ieiunij
Non gula nec venter comedunt. ſed ſanctioꝛ ille
ſcꝫ dn̄s deus .i. mādat
Sanctus ſanctoꝛum ſanctiſſimus hoc iubet eſſe

¶ Hic magiſter ponit aliud documentū ſeruandū in oꝛdine eccl'iaſtico qđ ꝯtingit circa ſepulturas moꝛtuoꝝ ꝙ in iſtis quatuoꝛ feſtiuitatibꝫ ſcꝫ in natiuitate xp̄i. in reſurrectōe ipſius. in aſcēſione. ⁊ in feſto penthecoſtes nō debent ſepeliri funera. qꝛ illi dies ſunt dies gaudij ⁊ leticie. Nā in natiuitate dn̄i noſtri ieſu xp̄i gaudere debemus ꝙ pater in diuinis eius vnicū filiū ad incarnatōem ꝓ noſtra redemptōe miſit. Et in feſto paſche gaudere debemus. qꝛ filius eterni patris ieſus xp̄s dn̄s noſter nos ſua paſſione liberauit ⁊ ab inferis reſurrexit. In feſto aūt aſcēſionis gaudere debemus. qꝛ chꝛiſtus filius dei carne aſſumpta ꝓpꝛia virtute ſua ſuꝑ celos aſcēdit. in ſignū huius ꝙ om̄es hoīes p̄cepta eius cuſtodientes in celi gaudijs et leticijs eternaliter exultabunt. In feſto aūt penthecoſtes gaudere debemus. qꝛ pater ⁊ filius in diuinis deus ⁊ hō dignatus eſt nobis ſpm̄ ſcm̄ mittere. Ex quo ergo iſti dies ſunt dies exultationū. ideo merito in iſtis diebꝫ gaudere debemus. qꝛ in ipſis aliqua dona ſpūalia cum magno gaudio ſuſcipimus. ſed tumulare funera nō eſt gaudiū. imo magis triſticia. ideo ſi fuerint aliqua funera in his quatuoꝛ feſtiuitatibus nō ſunt tumulanda. ſed talis tumulatio in craſtinū eſt ſeruāda. Itē in miſſis defunctoꝝ nō dꝛ gloꝛia in excelſis. nec alleluya. nec ſequētia. nec credo. Rō huius eſt. qꝛ in illis q̄tuoꝛ feſtis vtimur vocibꝫ leticie exultatiōis ⁊ iocūditatis. ſed circa funera nō ſunt aliqua gaudia. ſed oīs triſticia ⁊ doloꝛ. ⁊ ad h̄ deſignādū tūc miſſa defunctoꝝ lamentabiliter celebraꝛ ⁊ cantaꝛ. ¶ Tunc ibi (Te glo. ⁊c) ponit aliud documentū dicēs. Te deū laudamꝰ ⁊ gloꝛia in excelſis in aduētu ⁊ in ſeptuageſima vſqꝫ ad feſtū paſche nō cantātur. Tūc ſubdit ꝙ in feſtiuitatibꝫ beate virginis ⁊ ſancte crucis ⁊ oīm apl'oꝝ cantaꝛ te deū laudamus ⁊ gloꝛia in excelſis. Sed in die michaelis ⁊ iohānis baptiſte credo nō cantaꝛ. ſed in die dedicatōis tēpli. ⁊ in die natiuitatis chꝛiſti. et in feſtiuitatibꝫ ꝟginis marie. et in ſolēnitatibꝫ marie magdalene. et in die ſancte crucis. et in ſolēnitate oīm apl'oꝝ et euangeliſtaꝝ credo cantaꝛ. ſed in feſto martyꝛuꝫ nō cantaꝛ. Deinde dꝛ ꝙ in die ſancti ſtephani. pueroꝝ. michaelis. ⁊ ꝯſequenter omniū ſanctoꝝ ꝯfeſſoꝛuꝫ. virginū. ⁊ martyꝛum credo nō canitur. et hoc eſt verum niſi talia feſta ceciderint in dominicū diem. nam tūc cantabitur credo. Dehinc dicit ſi feſtuꝫ marci euangeliſte ceciderit infra octauas paſche tūc nulla memoꝛia fit de eo. niſi collecta diceꝛ ad miſſam. ⁊ carnes ipſa die comedenꝛ. et pꝛoceſſio q̄ fieri ſolet circa ſegetes fiat circa eccl'iam. ſi vero venit poſt octauas paſche tūc illa die carnes nō debent comedi niſi fuerit dominicus dies. Dehinc ſubiūgit aliā doctrinā dicens. ꝙ quedā ſunt officia miſſe que nunq̄ debēt

legi ſiue cantari in anno niſi certis diebꝫ quibꝫ talia feſta ſunt appropriata
vt ſunt iſta officia. Reſurrexi. in feſto paſche. Puer natus. in die natiuita-
tis domini. Dominꝰ dixit. in nocte natiuitatis domini Lux fulgebit. in
gallicantu eiuſdem feſti. Uiri galilei in feſto aſcenſionis. Domine ne lō-
ge. in die palmaꝝ Suſcepimus deus. in die purificationis. Sed qui legūt
iſta officia extra tempus deputatum illi plus diligūt pecuniam ꝗꝫ iuſtici-
am et ſtatuta eccleſie. Quinta doctrina. quando feſtuꝫ natiuitatis cadit
in ſextam feriam tūc licitum eſt comedere carnes propter ſolēnitatem di-
ei et gaudia feſti. ergo nullus ſophiſta debet contra hoc diſputare. qꝛ ſua
ſophiſtria tantūmodo extat apparētia. vt dicit Areſtoteles in primo elē-
choꝝ. ꝙ q̄libet ſophiſta dꝛ apparēter ſcientificus. et non vere ſciens. et er-
go non debet aliquis replicare contra hoc vt tunc comedātur carnes. qꝛ
ſanctus ſanctorum imo ſanctiſſimus iubet hoc fieri. Et hoc non fit gra-
tia gule. ſed quia deus in ſexta feria hominem creauit. et eodem die ipm
hominem redemit. videlicet in bona ſexta feria. et ergo quando feſtuꝫ na-
tiuitatis domini ieſu chriſti in ſexta feria venerit illa libertas ꝑrogatiue
hominibꝫ confertur.

☞ Notandū ꝑmo ꝑ modū dubij a quo ſit inſtitutus aduentꝰ xp̄i. Re-
ſpondetꝛ ꝙ a beato petro papa. Sed qn̄ q̄ritur ſub quot ſeptimanis. Re-
ſpondetꝛ ſub quatuoꝛ. Sed qn̄ queritꝛ q̄re ſub quatuoꝛ ſeptimanis. Reſpō-
detꝛ ad deſignādum quadruplicē aduentū dn̄i noſtri ieſu chriſti. Primus
aduentus eſt in carne. et de illo legitꝛ in euangelio ioannis. vbi dꝛ. Oſan-
na filio dauid. Secūdus aduētus eſt in mente. vnde in euangelio ioānis
legitur. Ad dominū veniemus et manſionem apud eum faciemus. Ter-
cius aduentus eſt in morte cuiuſlibet hoīs. de quo legitꝛ in euangelio ma-
thei. vbi dꝛ. Si ſciret paterfamilias qua hora fur venturus eſſꝫ vigilaret
vtiqꝫ et nō ſineret domū ſuā ꝑfodi Quartus aduentus eſt ad iudicium
vniuerſale. de quo cantat ſancta mater eccleſia Ecce dn̄s veniet ⁊ oēs ſan-
cti eius cū eo. ⁊ erit in die illa lux magna. ſcꝫ iuſtis

☞ Secūdo notan. ꝑ modū dubij. quare in aduentu dn̄i non cantatꝛ Te
deum. nec Gloria in excelſis. Reſpondetur ꝙ gloria in excelſis non canitꝛ
ideo ad deſignandū ꝙ iſte hymnus angelicus primo fuit cantatus in no-
cte natiuitatis chriſti. ⁊ ideo omittitur vſqꝫ ad diem natiuitatis. vt tūc
eo deuotius ⁊ ſolenius cantetur. Sed te deum ideo omittitur. qꝛ ſolum
vtimur eo ad p̄ſentes. ſed in aduentu domini expectamus ieſum chriſtū
aduenientem. Sed quare nō cantatꝛ in ſeptuageſima ⁊ quadrageſima Re-
ſpondetꝛ ꝙ in iſtis feſtiuitatibꝫ fit memoria penitētie ⁊ paſſionis dn̄i. ⁊ ſic
tūc obticentꝛ oīa cantica leticie. ſed illa prefata ſunt cantica leticie. ideo
ſancta eccleſia omittit talia cantica leticie.

☞ Ultimo no. ꝙ de vltima doctrina dt Guilbertus ꝙ dn̄s in fine anni
naſci voluit vt oſtenderet in vltima etate mūdi ſe venturū. In ſexta enī
feria hominē plaſmauit. ꝑdidit. et liberauit. ideo ꝓrogatiua libertas huic
diei ꝯceſſa eſt. vt ſi feſtū natiuitatꝭ ceciderit in ſextā feriā carnibꝫ vtamur
ſi tū ex voto ferijs ſextis ⁊ ſabbatinis carnes vitares. tūc etiā tali die vi-
tare debereſ. Sꝫ ſi aliq̄s ſine voto in ꝯtēptū huiꝰ feſti hꝫ omitteret morta-
liter peccaret. qꝛ formā eccleſie infringeret. Alia aūt dubia nota ſtꝫ ex ſe.

ſcʒ ieſu xpi illud canticū
Paſſio quando venit domini tunc gloria patri
.i. eccl'ia s^e in officio diuino
Exceptis palmis clerus dimittat vbiqʒ
s^e paſſione phiberē
Gloria qua caneres patri ſi non inhiberem
s^e rñſorij.i.reſumas
Poſt verſum repetas ibi reſponſoria ſemper
h̄ canticū s^e dñi
Te deum nec aduentus nec ſeptuageſima ſeruat
.i.agn^9 dei.s^e ſʒ miſerere nobis
In cena domini cantes agnus ſine pace
in collecta eiuſdē miſſe nō flectant^r genua
Ad miſſam genua collecte flectere noli
s^e in bona q̄nta feria .i.ɔſecra
Dum miſſam cene celebras tunc confice binas
.i.hoſtias s^e illaꝝ s^e eccl'ie
Oblatas domino.ſumas vnam velut eſt mos
s^e ɔſecrato s^e hoſtiā
Cum toto calice.reliquam ponas.vbi ſanctus
.i.lumine p̄cedēte
Sit locus.incenſa candela tamen preeunte
hoc canticū ſcʒ bona ſexta feria
Portando cantes.hoc corpus.mane peracto
.i.reportes s^e ſacramentū
Officio toto.reddas ſolenniter illud
s^e ſacerdos .i.altare
Ferto ſuper menſam domini.calici quoqʒ vinum
iuxta ritū eccl'ie inclinabis .i.altare
Infundas et aquam.tunc te curuabis ad aram
erigendū figurā crucifixi
Poſt medium noctis ad tollendum crucifixum

Surgas.atqʒ duos vel tres aſſume miniſtros
veſtib9.indutos ſcʒ dñe ꝓbaſti
Albis veſtitos.pſalmum lege domine probaſ.
illud canticū ſic dictum
Hinc exurge canas pſalmum deus auribus addas
s^e cum redolentia thuris
Antiphonam repetas exurge crucem ſemel aut ter

.i.eccliam .i.illā antiphonā
Fer circa templum cane cum rex glorie chriſtus

¶ Nec eſt alia ꝑticula. in qua autor ponit alias doctrinas circa diuinū officiū ꝑagendas. quaꝝ ꝑ̄ma eſt talis Qn̄ inſtat paſſio q̄ eſt dn̄ica qua cantaṫ iudica me deus. tūc ſacerdos in diuino officio nō dꝫ cantare gloria patri niſi ad pſalmos. ſed ad reſpōſoria ⁊ ad alia ad que ſolet cantari gloria. tūc nō debet cantari. īmo poſt repetitōem reſponſoriū dꝫ reſumi. Sꝫ a bona q̄rta feria vſqꝫ ad ſabbatū paſche nec ad officiū miſſe nec ad pſalmos dicaṫ gloria patri. Subdit aliā doctrinā de aduentu ⁊ ſeptuageſima dicens. In aduentu dn̄i ⁊ in ſeptuageſima nō cantaṫ Te deū. nec Gloria in excelſis. Et in miſſa que caniṫ in cena dn̄i nō cantaṫ Agnus dei. cū illa cōcluſione. dona nobis pacē. ſed cū illa miſerere nobis. Itē in collecta eiuſdē miſſe nō flectanṫ genua. et in tribꝫ diebꝫ nō detur pax. qꝛ pax tradita fuit iudeis ¶ Tūc ſubdit ꝙ ſacerdos celebrās miſſam in bona q̄nta feria dꝫ ꝯſecrare duas hoſtias. vnā debet ſumere illo die. reliquā debet reſeruare in craſtinū. ⁊ dꝫ eam ponere ad locū ſanctuarioꝝ candela accenſa ꝓcedēte et cū portat cantet. hoc corpus qđ ꝓ vobis ⁊c̄. ſed craſtino officio pacto ꝑdictā hoſtiā ſumat ſolēniter ferendo ſup altare. ⁊ ſumat vinū ⁊ aquā ad calicē ꝯſecrādo ⁊ ꝑagendo ſm̄ ſtatuta eccl'ie. ¶ Tūc ibi (Poſt mediuꝫ) Subdit doctrinā de diuino officio in nocte paſche ꝑagendo. volens ꝙ in nocte paſche plebanus dꝫ ſtatim ſurgere poſt medium noctis ⁊ aſſumere duos vel tres miniſtros indutos albis ⁊ legere iſtū pſalmū. Dn̄e ꝓbaſti. q̄ facto cantet. Exurge q̄re obdormis dn̄e ⁊c̄ cū vſu. Deꝰ auribꝫ. repetēdo. exurge. q̄ facto accedat cū thure ⁊ cū redolētia thuris leuet crucifixū de ſepulcro circuitum faciens bis vel ter cantando deuote cuꝫ. rex glorie xp̄s ⁊c̄.

☞ Notādū. ꝙ ꝑ h̄ ꝙ ſacerdos dꝫ ſurgere in medio noctis datur intelligi reſurrectio dn̄i q̄ mediāte trāſiuimꝰ ab eterna dānatione ad vitā eternā. Et ꝑ albedinē veſtiū danṫ intelligi angeli induti ſtola claritatis q̄ reſurrectōem xp̄i annūciauerūt. Et ꝑ redolentiā thuris intelliguntṫ noſtra bona opa in quibꝫ debemus reſurgere cuꝫ xp̄o vt noſtre orōnes ſint acceptabiles in ꝯſpectu dei. ⁊ nos mediātibꝫ illis exaudiri mereamur a datore ⁊ gubernatore oīm gentiū. a quo celū ⁊ oīa dependēt

¶ De impoſitōibꝫ hiſtoriarū per circulum anni

Ordo totiꝰ anni cognoſciṫ
Analis ſcripto ſub tali noſcitur ordo
in illo tp̄e anni .i. ꝑcipit
Septuageſima ſic lege ꝙ deus omnia mandat
ſᵉ ⁊ tu lege cū h̄ in q̄drageſima. ſᵉ libros
Quinqꝫ libros moyſi quos claudit paſſio chriſti
paſſionis xp̄i .i. lamētatōes
Tempore meſticie leges verba hieremie
.i. in octauis paſche
Poſt paſcha legimus qđ lucas exemplificauit

.i. ꝙ liber regū dꝫ legi poſt pēthecoſten. videlꝫ in octaua trinitatis
Poſt penthecoſten regum liber exit in hoſtem
.i. vſqꝫ ad kal'. auguſti .i. a kal'. auguſti vſqꝫ ad kalendas
Donec ad auguſtum. ſalomon tunc argue ſtultum
ſeptembris leguntur parabole ſalomonis
Per totum menſem. ſapientia proferat enſem
.i. in tali mēſe .i. tales libros
Job lege ſeptembri. tobiam. iudith. ꝛ heſter
.i. octobri .i. librū machabeoꝝ .i. lege
Octobris menſe machabeus atqꝫ recenſe
.i. dicta duodecim ꝓphaꝝ .i. in nouēbri
Verba prophetarum bis ſex lege menſe nouenbris
.i. ad tale tp̄s .i. locū decēbris
Donec ad aduentum domini veniesqꝫ decenbris
.i. lege ſpᵉ dm̄ illiꝰ ꝓphe .i. in ferijs
Profer in aduentu yſaie verba diebus
.i. pꝰ feſtū natiuitatꝭ xp̄i epl'as pauli .i. termio huiꝰ libri
Poſt natale legas paulum. ſic fine quieſcas

¶ Iſtud eſt caplm̄ vltimū iſtiꝰ libri. in q̊ poſtqꝫ mgr̄ in p̄cedēti determinauit de eccl'iaſtico ꝛ diuino officio in miſſa obſ'uādo. ꝯnr̄ determinat de imponibꝫ hiſtoriaꝝ ꝑ circulū āni. Et illud vltimū caplm̄ p̄t diuidi in tot ꝑtes q̊t ponit documēta de impōibꝫ hiſtoriaꝝ ꝑ circulū āni. ꝑtes patebunt in ꝓceſſu lr̄e. Primo dr̄ ſic. ordo imponēdi hiſtorias ꝑ totū annū ꝯgnoſcit' ſub tali ſcripto ſequēti. qꝛ poſt octauā epiphanie iponunt' eple pauli cū hiſtoria dn̄e ne in furore. ꝛ legit' vſqꝫ ad ſeptuageſimā. Subdit de ſeptuageſima. ꝛ ponit ſcd̄am hiſtoriā. et dr̄ ſic. ꝙ in ſeptuageſima dn̄t legi qnqꝫ libri moyſi ꝛ decātari cātꝰ iſte. in p̄ncipio creauit deꝰ celū ꝛ terrā. Sꝫ a ſeptuageſima vſqꝫ ad paſſionē dn̄i ſꝑ ſpc̄ales hiſtorie ſtꝫ iponēde. ſꝫ tn̄ ſꝑ legunt' qnqꝫ libri moyſi veteris teſtamēti. Rō eſt. qꝛ illud qd̄ dauid ꝑ longuꝫ tp̄s an̄ natiuitatē xp̄i ꝓphetauit illud paulꝰ in ſuis eplis ꝯcordauit ꝛ coordinauit. ꝛ poſt incarnatōnem ad laudē ꝛ ad gl'iam p̄dicauit. Subdit (tp̄e meſticie) ponēs terciā hiſtoriā. ſ. ꝙ tp̄e paſſionis xp̄i. ſ. an̄ feſtū paſche legitur lamētatōes q̄s Jeremias apta ꝛ lamētabili voce lōgo tp̄e an̄ natiuitatē xp̄i paſſionē deplāxit ꝛ ꝓphauit dicēs. plāgite vos ꝛc̄. Subdit (Poſt paſcha ꝛc̄.) vbi autor docet inuenire aliā hiſtoriā. et vult ꝙ in paſcha legit' omelia tn̄ de die ꝑ totā hebdomadā infra octauā paſche. ſꝫ poſt octauaꝫ vſqꝫ ad feſtū pēthecoſtes legunt' actꝰ Luce euāgeliſte ꝛ alioꝝ apl'oꝝ. Tūc ſubdit ꝙ poſt feſtū pēthecoſtes ꝑ totā hebdomadā agit' de ſpūſcō. Et in octaua pēthecoſtes de ſcā trinitate ſilr ꝑ totā hebdomadā. Sꝫ tūc in octaua trinitatis imponit' hiſtoria. deus oim̄ auditor ꝛc̄. Et legunt' libri regū vſqꝫ ad kal'. auguſti. Tūc dr̄ in lr̄a (Salomō tūc argue ſtultū) vbi docꝫ imponere aliā hiſtoriā dicēs. Poſt kal'. auguſti vſqꝫ ad kal'. ſeptēbris legūt' parabole ſalomonis. ꝛ tūc cantat' hiſtoria. in p̄ncipio anteqꝫ deus terrā faceret. Tūc ſubdit (Job lege) vbi docet nos imponere aliā hiſtoriā dicens

ꝙ in ſeptẽbri cantat᷑ de ſcõ Job.ſ.ſi bona ſuſcepimus. Tunc ſubdit (Oc-
tobris mẽſe) vbi docet imponere aliã hiſtoriã dicẽs. ꝙ in octobri legit᷑ liber
machabeoꝝ. Et cantat᷑ hiſtoria. Adaperiat dñs cor vr̃m. Tunc ſubdit.
(Verba ꝓphaꝝ) vbi autor docet ĩponere aliã hiſtoriã dicẽs. a kal. nouen-
bribꝯ legit᷑ ezechiel ꝓpha ⁊ alij ꝓphete duodecim. ⁊ cantatur hiſtoria Vidi
dñm ſedentẽ ſup ſoliũ Subdit ab aduẽtu dñi legit᷑ yſaias ꝓpha. ⁊ etiã can-
tat᷑ vltima ⁊ decima hiſtoria vſq₃ ad natiuitatẽ xp̃i cu₃ canticis ſpẽalibus
ſuis. ⁊ ſingulis diebꝯ dñicis imponit᷑ vna noua hiſtoria in aduentu dñi

¶ Circa pmã ptem notandũ. ꝙ rõ illius lr̃e eſt iſta. qꝛ tpe paſſionis xp̃i
pluſq₃ alio tpe cũ xp̃o dolere debemꝯ. ipius morte maxime honorãdo. can-
tando pſallẽdo ⁊ flendo. eccliam nudis pedibꝯ intrãdo. miſſas audiẽdo
elemoſynas dãdo. ⁊ ꝯſilia ꝓ delictis faciẽdo. vt eo citius nob miſeris par-
cat. ⁊ ignoſcat nr̃a pctã. Itẽ rõ illius lr̃e (ſalomon tũc argue ſtultũ) eſt iſta
qꝛ ſicut dauid ꝯtrariabat᷑ philiſteis ⁊ alij ꝓphe ꝓ lege eoꝝ pugnauerũt. ſic
et nos poſtq₃ ſp̃m ſcm̃ recepimus debemꝯ ꝯtra diabolũ pugnare. ⁊ vitijs
ipius deuictis deo ſeruire debemus. vt celeſtẽ curiã attingere mereamur

¶ Itẽ notandũ circa illã ptẽ (Verba ꝓphaꝝ) ꝙ ezechiel vidit in ſpũ q̃t-
tuor aĩalia. i. q̃ttuor euãgeliſtas. q̃ q̃ttuor formis aĩalũ depingunt᷑. qꝛ xp̃i
natiuitatẽ. paſſionẽ. reſurrectõem. ⁊ aſcenſionẽ ore ⁊ ſcripto notificabant.
Vñ notandũ Matheꝰ depingit᷑ ſub forma hoĩs iõ. qꝛ ipſe plus tractat
de humanitate xp̃i q₃ aliꝰ euãgeliſta. puta de eiꝰ natiuitate q̃uo fuit incar-
natus ⁊ hõ factꝰ. S₃ Lucas depingit᷑ ſub ſpẽ bouis. qꝛ recte ſicut bos du-
cit᷑ ad mactandũ. ſic lucas ſcribit paſſionẽ xp̃i q̃ mactatꝰ eſt ſicut bos S₃
marcus depingit᷑ ſub forma leonis. qꝛ leo h₃ talẽ naturã. cũ parit in mõte
pullos ſuos mortuos trãſit ab eis. ⁊ ꝑ triduũ redit ad eos ⁊ facit magnũ
rugitũ. ita ꝙ reſuſcitant᷑ ⁊ viui ſurgãt a morte. ſic xp̃s viuꝰ ſurrexit a mor-
tuis. mõ marcus plus tractat de reſurrectõe xp̃i q₃ aliq̃s alioꝝ. S₃ Joan-
nes depingit᷑ ſub ſpẽ aliq̃le. qꝛ aq̃la altius volat q₃ aliq̃ alia volucrũ. ſic etiã
ſcũs Joãnes altiꝰ volauit ⁊ multu₃ plus tractauit de diuinitate q₃ aliq̃s
euãgeliſtaꝝ. ¶ Itẽ notandũ. Daniel xp̃m venturũ pdixit cũ dixit. aſpiciẽs
a longe. ſilr̃ alij ꝓphe chriſtũ naſciturũ pdixerũt de virgine maria. Vñ cã-
tat ſcã eccleſia. ꝓphete dixerũt chriſtum naſci de virgine

¶ Vltimo notandũ. impõ hiſtoriaꝝ habet᷑ etiã ꝑ alios vt in ꝯputo ma-
nuali ⁊ eccliaſtico. ⁊ in q₃pluribꝰ alijs locis. q̃re hic breuit᷑ dicta ſufficiũt de
hiſtorijs imponẽdis ꝑ circulũ anni ¶ Et ſic breuit᷑ p₃ editio ⁊ ꝯpendium
qd̃ lucide ⁊ clare ⁊ valde vtilit᷑ docet pl̃a necẽaria circa ſacra eccl̃ie occurren-
tia. Et vocat᷑ ſummula raymũdi. qꝛ raymũdus edidit ⁊ ꝯpilauit. ⁊ a plri-
bus libris canonicis eã extraxit. ⁊ etiã vocat᷑ ſummula paupeꝝ. qꝛ paupibꝯ
cõpoſita eſt q̃ nõ pñt ſtudere iura ꝓpter defectũ pecuniaꝝ. Et ſi fuias illa q̃
ego Raymũdus ꝯſulo ⁊ pſuadeo. ⁊ q̃ inhibeo ſpernis. tũc mereris vide-
re dñm ieſum xp̃m in ſua maieſtate ſumma. q̃ cũ ſua matre virgine maria
ſingulíſq₃ ſuperioꝝ ciuibus in ſeculoꝝ ſecula ſit benedictus Amen.

¶ Explicit ſummula Raymũdi diligẽter correcta et denuo emenda-
ta. omnibus clericis perutilis. Impreſſa Colonie ꝑ Henricum Quentell
Anno. M.cccc.xcviij. tercio idus februarij